

KAMIITHARI
ÑAANTSI

New Testament in Ajiñinka Apurucayali (PE:pc:Ajiñinka
Apurucayali)

KAMITHARI ÑAANTSI

New Testament in Ajiñinka Apurucayali (PE:cpc:Ajiñinka Apurucayali)

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ajiñinka Apurucayali

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ajiñinka Apurucayali [cpc], Peru

Copyright Information

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ajiñinka Apurucayali

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Dec 2021
f6359b3a-1ee9-58fb-a9df-96f6fcc0ffa5

Contents

MATEO	1
MARCOS	55
LUCAS	87
JUAN	143
JANTAYITAKIRI	183
ROMA-JATZIITI	234
1 CORINTO-JATZIITI	258
2 CORINTO-JATZIITI	283
GALACIA-JATZIITI	299
EFESO-JATZIITI	308
FILIPÓS-JATZIITI	316
COLOSAS-JATZIITI	322
1 TESALÓNICA-JATZIITI	328
2 TESALÓNICA-JATZIITI	333
1 TIMOTEO	336
2 TIMOTEO	343
TITO	348
FILEMÓN	351
HEBER-PAANTIRI	353
SANTIAGO	373
1 PEDRO	379
2 PEDRO	386
1 JUAN	390
2 JUAN	396
3 JUAN	397
JUDAS	398
JOÑAAGAITAKIRIRI	400

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI MATEO

Ichariniyitari Jesucristo (Lc. 3.23-38)

- ¹ Jiroka iwairopaini ikaatzi ichariniyitari Jesucristo. Tima iriitaki icharini David-ni, ipoña iijatzi Abraham-ni. ² Ikanta pairani Abraham-ni, itzimaki itomi jiiitakiri Isaac. Ikanta Isaac tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob. Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Judá. Tii apaani ikanta itomi Jacob, oiyiki itomipaini. ³ Ikanta Judá jowaiyantakaakiro Tamar, jiiitakiri Fares, iriima pashini jiiitakiri Zara. Ikanta Fares tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Esrom. Ikanta Esrom tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aram.
- ⁴ Ikanta Aram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aminadab. Ikanta Aminadab tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Naasón. Ikanta Naasón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Salmón. ⁵ Ikanta Salmón jowaiyantakaakiro Rahab, jiiitakiri Booz. Ikanta Booz jowaiyantakaakiro Rut, jiiitakiri Obed. Ikanta Obed tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Isaí. ⁶ Ikanta Isaí tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri David. Iriitaki pinkatharitaantsiri. Ikanta pinkathari David jowaiyantakaakiro iina Urías, jiiitakiri Salomón. ⁷ Ikanta Salomón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Roboam. Ikanta Roboam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abías. Ikanta Abías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Asa. ⁸ Ikanta Asa tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josafat. Ikanta Josafat tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Joram. Ikanta Joram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Uzías.
- ⁹ Ikanta Uzías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jotam. Ikanta Jotam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Acáz. Ikanta Acáz tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Ezequías. ¹⁰ Ikanta Ezequías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Manasés. Ikanta Manasés tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Amón. Ikanta Amón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josías. ¹¹ Ikanta Josías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jeconías. Irojatzí itzimantanakari iririntzipaini iijatzí. Aripaiti ipokaiyakini owayiriiti poñaachari Babilonia, jaakiri maawoni inampiki.
- ¹² Okanta ipiyaiyaani jaantaitakariri maawoni Babilonia-ki. Tzimai itomi Jeconías irirori, jiiitakiri Salatiel. Ikanta Salatiel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Zorobabel. ¹³ Ikanta Zorobabel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abiud. Ikanta Abiud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliaquim. Ikanta Eliaquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Azor. ¹⁴ Ikanta Azor tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Sadoc. Ikanta Sadoc tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aquim. Ikanta Aquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliud. ¹⁵ Ikanta Eliud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eleazar. Ikanta Eleazar tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Matán. Ikanta Matán tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob.
- ¹⁶ Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri José. Iriitaki oiminthoritakari María. Jiroka María iro owayyantakiriri Jesús, irijatzí jiiitaitakiri Cristo.
- ¹⁷ Jirika ikaatzi icharinintayitakari. Jitanakawo itzimantakari Abraham-ni irojatzí itzimantakari David-ni, ikaataiyini 14. Ipoñaana David-ni irojatzí jaantaitakariri Babilonia-ki, ikaataiyini 14. Ipiyaiyaani jaantaitakariri Babilonia-ki, irojatzí itzimantakari Cristo, ikaataiyini 14 iijatzí.

Itzimantakari Jesucristo (Lc. 2.1-7)

¹⁸ Jiroka okanta itzimantakari pairani Jesucristo. Ikanta José, tzimatsi iinathori oita María. Ikajyaakawo iinatyawo. Tiimaita iñiuro intsipawaityaawo. Iro kantacha María motzitaki, ikantakaakawo Tasorintsinkantsi. ¹⁹ Ikanta José, tampsatikashiri jinaki irirori, ikowaki jowajyaantiro imananiiki, tii ikowi jowaripiroto inkimakoitiro itzimashiwaitaka iintsiti. ²⁰ Ikanta ikinkishiriwaita José tsiniripaiti, jomishimpiyaakiri imaninkariti Pawa imayinikiini, ikantakiri: “José, icharini David-ni. ¿Iitama pikinkishiritantari powajyaantiro María? Payiro, tima Tasorintsinkantsi kantakaawori omotzitantakari. ²¹ Aririka intzimaki iintsi, piitiri JESÚS. Iriitaki owawijaakotairini ijininkapaini ikaaripiroshiriwaiwitaka”. ²² Ari okanta imonkaantakari maawoni josankinatakiri pairani Kamantantani, ikantaki: ²³ Ari owaiyantaki tsinani kaari ñirini shirampari, intzimi otomi, Jiitaitiri Emanuel, akantziri añaaniki aaka: “Itsipatai Pawa”. ²⁴ Ikanta ikakitanaí José, jimatakiro okaatzi jinintakaakiriri Pawa, jinanatakawo. ²⁵ Tii jimaantzimaitawo irojatzí itzimantakari itanakawori otomi. Jiitaitakiri JESÚS.

2

Ipokaki yotaniri iñiuri Jesús

¹ Itzimaki Jesús nampitsiki Belén saikatsiri janta Judea-ki. Tima itzimantakari Jesús, iri pinkathariwintantatsiri Herodes. Ari jariatakari nampitsiki Jerusalén yotzinkariiti ikinapaakiro ishitowapiintzi ooryaatsiri. ² Josampitapaakiri: “¿Tsika isaikika iwinkathariti Judá-mirinkaiti owakiraa tzimatsiri? Janta nonampiki nopoñaanaka, noñakiri impokiro niyotantakari tzimaki. Iro nopokantaiyarini nompinkathariti”. ³ Ikanta ikimawaki pinkathari Herodes, antawo ikinkishiryaanaka, ari ikimitakari iijatzi maawoni Jerusalén-jatzi. ⁴ Ipoña ikaimakaantakiri Herodes maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi maawoni Yotzinkari, josampitakiri: “¿Tsika intzimika Cristo?” ⁵ Ikantaiyanakini irirori: “Intzimi janta nampitsiki Belén saikatsiri Judea-ki, tima ari okantzi josankinari Kamantantani, ikantaki: ⁶ Ari osaikiri nampitsi Belén janta Judea-ki, tikaatsi thankironi. Ari impoñiyaari pinkatharipiroto janta. Iriitaki jiwatairini Israel-mirinkaiti ikaatzi nashitaari naaka”. ⁷ Ipoña Herodes, ikaimakaantakiri pokayitaintsiri jiñiuri owakiraa tzimatsiri, josampitakiri: “¿Tsikapaiti piñaakiri impokiro piyotantakari tzimaki pinkathari?” ⁸ Ikamantakiri maawoni. Ipoña ikantanakiri irirori: “Kamiitha, pimatiro piyaati Belén-ki, paminiri tsika isaikajaantzi iintsi. Aririka piñaakiri, iijatzi pinkinapai jaka, pinkamantapaina. Niyaatiita iijatzi naaka, nompinkathatakitiri”. ⁹ Irojatzí jawijantanakari. Iijatzi jiñaanairi impokiro jiñaakiri chapinki. Jiñaashitakari jaatzinkapaaki, iro jiyotantapaakawori pankotsi isaiki iintsi. ¹⁰ Ikanta jiñaakiri, kimoshiri ikantaiyapaakani. ¹¹ Ariitaiyapaakani pankotsiki, jiñaapaakiri iintsi iijatzi inaanati María. Jotzirowashitapaakari, ipinkathatapaakiri. Jashitayaakotapaakiri jamakiniriri, ipapaakiri oro, ipakiri kasankayitatsiri, ipakiri iijatzi kasankaari kipijyaari. Ojyiki owinawo jirokapaini. ¹² Ikanta jimagaiyapaakini, jomishimpiyaakiri Pawa, ikantziri: “Iiro pipiyashitari Herodes. Pinkinanai pashiniki aatsi piyaatantaiyaari pipankoki”.

Jowamagaitaki iintsi

¹³ Aritaki piyaiyaani yotzinkariiti. Japiitairo imaninkariti Pawa jiñaanatziri José imishinikiini, ikantziri: “José, pishiyakairi iintsi iijatzí inaanati, piyaati nampitsiki Egipto. Ari pisaikiri janta irojatzí nonkantantaimiri: ‘Pimpiya!’ Aatsikitaki Herodes intsitokiri iintsi”.
¹⁴ Ikanta ikakitanaki José, ikamantakiro María, tsiniripaiti ishiyaka Egipto-ki, jaanakiri iintsi. ¹⁵ Ari isaikakiri janta, irojatzí ikamantaari Herodes. Ari okanta imonkaatantakari josankinatakiri kitziroini Kamantantaniri, ikantaki:

Isaikawitaka notomi nampitsiki Egipto, nokaimairi impiyaita iijatzí.

¹⁶ Ikanta Herodes, yotaki jamatawitakiri yotzinkariiti, tii ipiyashitaari. Otyaanakari imashirinka. Jotyaantaki jowayiriti, ikantakiri: “Piyaati janta Belén-ki, papirotiri powamairi iintsipaini, pinthonkiri owakiraa tzimatsiri, iijatzí tzimakotaintsiri apiti josarintsiti”. Tima ari ikamantakiri chapinki yotzinkariiti jiñaantakariri impokiro. ¹⁷ Irootaki iñaanitakari kitziroini Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikantaki:

¹⁸ Okaimapirotatzí Ramá-jato iragaiyani.

Ojyininkathori Raquel inatzí irakotakariri iintsitipaini.

Iro owashiriniintantakari jowamaitsiitakiro maawoni oryaaniiti.*

¹⁹ Okanta osamanitaki, kamai Herodes, irojatzí isaikaki José nampitsiki Egipto. Ari iñaanatairi imaninkariti Pawa imishinikiini, ²⁰ ikantairi: “José, kantatsi piyaatai pinampiki, paanairi piintsiti pintsipataanairo inaanati. Tima kamaki kowawitachari intsitokirimi”. ²¹ Ari ikantaka José, ipiyaawo inampiki Israel. ²² Iro jariiwitaa José inampiki, ikantaitawairi: “Iri pinkatharitaatsiri Arquelao Judea-ki. Ipoyaataari iwaapati Herodes”. Ari ikinkishiritanaka José, iiro ikinanai janta. Ari japiitaitziri ikan-taitziri imishinikiini: “Paamaiyaari Arquelao”. Irootaki ikinantanakari José Galilea-ki. ²³ Ikanta jiyaataki, isaiki nampitsiki Nazaret. Ari okanta imonkaatantakari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki: Nazaret-jatzí jiiitairi.

3

Ikamantantakiri Juan owiinkaatananiri (Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Okanta pairani janta Judea-ki, ipokaki Juan owiinkaatananiri, ikamantantzi otzishimashiki. ² Ikantantapaaki: “Powajyaantairo pikaaripiroshiri-waitaki, tima irootaintsi impinkathariwintanti Inkitijatzí”. ³ Irootaki iñaanitakari pairani Kamantantaniri iitachari Isaías, ikantaki:

Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:

Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki.

Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁴ Iithaaritakari pairani Juan, jontyagaitziro iwitzi camello, jowathakitakari mishinantsimashi. Jañaantari jowayitari kintori, imiritari iyaaki pitsi. ⁵ Ojyiki pokashitakiriri pairani Juan, Jerusalén-jatzí, Judea-jatzí, ipokashitakiri iijatzí nampiyitawori antawaaki jiña Jordán.

* **2:18** Jiroka Raquel irootaki iinani Jacob, iro jinintapirotani. Irooma Ramá nampitsi inatzí, saikatsiri iipatsitiki Israel-mirinkaiti. Iro ikinkithatakotzi Mateo okaatzi josankinatakiri pairani Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikinkithatakotziro Raquel iijatzí Ramá-jatoiti oñaashitaiyawoni, tima athataatziro tsinaniiti Jerusalén-jatoiti oñaashitaiyani irooriiti jowamaitsiitakiro owaiyaniiti.

6 Ikinkithatakotapaakiro ikaaripiroshiriwaitaki, iro jowiinkaantantakariri jiñaaki Jordán.

7 Ari ipokaiyawitakani Fariseo-paini, iijatzi Saduceo-paini, ikowi jowiinkaatyaaami. Ikisawakiri Juan, ikantakiri: “Tii pikamiithashiritaiyini iiroka, pikimitashitakari maanki. ¿Piñaajaantzi iiro jowasankitaitzimi?”

8 Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiritai, pinkimityaawo pankirintsi kithokitatsiri. 9 Iiro pikantashiriwaitzi: ‘Aña naaka icharini Abraham-ni, tii okowapirota nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iiro pikantakaapirowaita piñaajaanti iiroka ikowapirotani Pawa, aña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimini incharinitaiyaari Abraham-ni’. 10 Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsiponkitziki kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro.

11 Aririka jowajyaantairo atziri ikaaripiroshiriwita, ari nowiinkaantatyaari jiña. Iro kantzimitatsha, aatsikitaki matzirori ipinkatharitz, nopinkathatsitakari naaka, tii onkantaajaiti inkimitakaantina jompiratani naantyaanariri i-zapato-ti. Iriitaki kimitakaantironi jowiinkaantatyimiri Tasorintsinkantsi, iijatzi paampari.* 12 Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro. Atayiro opintakiiriki. Iro aaki okithoki, otikakiro kamiitha, owakoyitakiro. Ari inkimitaiyaari iijatzi pokaintsiri, jinashiyitaiyaari atziri, inishironkayitairi inkaati kimisantanairini, iriima kaari owajyaantironi ikaaripiroshiritaki, intaantaiyaari paampari kaari tsiwakanitatsini”.

Jowiinkaata Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

13 Ipoña ipokai Jesús antawaaki jiña Jordán, ipoñaakawo Galilea-ki. Ipokashitakiri Juan jowiinkaatiri. 14 Tii ikowawita Juan jowiinkaatirimi Jesús, ikantawakiri: “¿Litama pipokashitantanari naaka nowiinkaatimi? Aña iiroka owiinkaatinanimi naaka”. 15 Jakanaki Jesús: “Nokowapirotatzi powiinkaatina. Irootaki ikowakaakinari Pawa”. Kowanaki Juan, ikantziri: “Aritaki nowiinkaatakimi”. 16 Jaanakiri, jowiinkaatakiri. Iro intonkaanaimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaankityaami inkiti, iñaatziiri ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki inkitikiki ikimitapaakari shiro. 17 Ikimaitatzi inkitikiki ikantaitanaki: “Notomi jinatzi jirika nitakopirotari, ojyiki nokimoshiriwintakiri”.

4

Inkaaripirotakaitirimi Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

1 Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jatanaki otzishimashiki, ari ikowawitakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi. 2 Ojyiki kitijiyiri isaikaki, itzitakawo owanawontsi, owamaimatakiri itajyi. Okaatzi 40 kitijiyiri isaikawaitaki. 3 Ikanta kamaari, ipokashitakiri Jesús inkaaripiroshiritakairimi. Ikantapaakiri: “Imapirotatyaarika Itomintzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapi, poyaawo”. 4 Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri: Tii apa onkowapirotya tanta oyaawo, aña iro kowapirotacha ankimisantairo maawoni ikantairi Pawa”.

* 3:11 Ikantakotziri Juan jaka: “Owanaa nopinkathatakiri naaka”. Ikantatzi: “Tii okantzi nayiniri i-zapato-ti”. Tima pairani iro jantapiintziri ompirataari jayiniri i-zapato-ti ompiratariri. Iro jolyakaawintziri jaka Juan: “Tima imapirotya Jesús janaakotantzi irirori, tikaatsi kimityaarini, tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jompiratani”.

⁵ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki tasorintsatsiri, isaikakaapaakiri jinoki otawantoki tasorintsipanko.* ⁶ Ikantapairi: “Imapirorika Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta. Pinkinkishiritiro josankinaitakiri pairani okantzi:

Jotyaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini.

Iri thomaawakimini iiro pontajantapaaka mapikiki”.

⁷ Jakanakiri Jesús, ikantzi: “Okantzi iijatzi josankinaitakiri pairani: Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

⁸ Japiiwitakari kamaari jaanairi Jesús tonkaariki otzishi. Jaminakaakiri maawoni nampitsi ipinkatharitzii atzirii, tima kamiitha okanta owaninkataka. ⁹ Ikantziri: “Piñaakiro okaatzi tzimatsiri. Aririka potzirowashitakina pimpinkathatina, ari nompakimiro maawoni”. ¹⁰ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Piyaatawiiti intaina. Satanás pinatzi iiroka. Tima josankinaitakiri pairani, kantatsiri:

Ampinkathatairi Awinkathariti, iri ankimisanti apaniroini”.

¹¹ Ari jintainaryaawitapainta kamaari. Pokaiyapaakini imaninkariti Pawa, jimitakotapaakiri Jesús.

Jitanakari jantziri Jesús

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹² Ikanta Jesús ikimakotakiri Juan jomontyaitakiri. Iro ipiyantanaari irirori janta Galilea-ki. ¹³ Tii isaikapai Nazaret-ki, ikinanai nampitsiki Capernaum, ari isaikapairi. Tima inkaarithapiyaaki osaiki Capernaum, tsika inampiwitawo Zabulón-mirinkaiti iijatzi Neftalí-mirinkaiti. ¹⁴ Ari okanta imonkaatantakari okaatzi ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniiri Isaías, ikantaki:

¹⁵ Osaiki inampitsiti Zabulón-mirinkaiti iijatzi Neftalí-mirinkaiti janta inkaarithapiyaaki,

Intatsikironta antawaaki jiña Jordán,

Saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyotapaa atziri kaari ayyininkata.

¹⁶ Kimitakawori isaikaatyimi otsinirikitzi, iriitaki ñaayitairini ootamintotsi.

Otsimankakowitakari jaamparyaa ashitawori sarinkawini.

Kimiwaitaa isaikaatyimi okitijyiinkatzi.

¹⁷ Ari jitanakawo Jesús ikamantapaakiri atziripaini, ikantapaakiri: “Powa-jyaantairo pikaaripiroshiriwaitzi, pinkathariwintantai Inkitijatzii”. ¹⁸ Ipoña ishirithapiyaatanakawo inkaari saikatsiri Galilea, irojatzii iñaantapaariri Simón, jiiitatziri iijatzi Pedro, itsipatari iririntzi jiita Andrés, ishiryaataiyini. Tima shiryaatzinkari jinatzi. ¹⁹ Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwaityaawo iriimi atziri noshiryaatakagaimi”. ²⁰ Ari joyaatanakiri, jooakanakiri ishiryaaminto. ²¹ Iro jawijanakityiimi, iñaapaatziri Jacobo, itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro ishiryaaminto itsipatakari iwaapati itachari Zebedeo. Jomiyaanakiri iijatzi irirori, ²² irojatzii jooakanakiri iwaapati ipitoki, joyaatanakiri Jesús.

²³ Ari okantaka, ithonkakiro janiitakiro Jesús Galilea, jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatopiintaita, ikamantantakiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotzirori impinkathariwintantai Pawa. Joshinchaayitaki ojyiki mantsiyayitatsiri nampitsiki. ²⁴ Ikimakoitanakiri Jesús intaina. Ikimaki

* 4:5 Iro jiiitatzii Jerusalén nampitsi tasorintsatsiri.

ijjatzi Siria-jatzi, jamayitapaakiniri mantsiyayitatsiri iyyininka, joshinchi-iniri. Jamakiniri aayitziri kantashiwaitachari mantsiyarintsi, katsiwaitatsiri, kamimawaitatsiri, kisopookiwaitatsiri. Jamakiri iijatzi piyarishiriyitatsiri. Ari ithonkiri joshinchaawakiri Jesús. ²⁵ Joyaataiyakirini oyyiki Galilea-jatzi, Decápolis-jatzi, Jerusalén-jatzi, Judea-jatzi, poñaayitanainchari iijatzi intatsikirona antawaaki jiña Jordán.

5

Ikinkithatzi Jesús tonkaariki, ikantakota kimoshiritaatsini (Lc. 6.20-23)

¹ Ikanta jiñaakiri Jesús oyyiki apatowintakariri, tonkaanaki otzishiki, ari isaikapaaki. Pokaiyapaakini jiyotaani, ipiyowintapaakari. ² Ari jiyotaayitakiri, ikantziri:

³ “Kimoshiri inkantaiya iintashiriri, iriitaki ñagaironi impinkathariwintantaiti Inkitijatzi.

⁴ Kimoshiri inkantaiya iraniintawaitachari, iriitaki joimoshirinkaitairi.

⁵ Kimoshiri inkantaiya tsinampashiriri, iriitaki saikaatsini kamiitha kipatsiki ikowakaitakiriri.

⁶ Kimoshiri inkantaiya kowironi inkamiithashiriti, aritaki iñiuro ikowiri.

⁷ Kimoshiri inkantaiya nishironkashiritantani, ari inishironkaitairi iijatziri irirori.

⁸ Kimoshiri inkantaiya kitishiriri, iriitaki ñagairini Pawa.

⁹ Kimoshiri inkantaiya ookakaantzirori kisaantsi, iriitaki intomitaiyaari Pawa.

¹⁰ Kimoshiri inkantaiya inkimaatsitakaityaari ikamiithashiritzi, iriitaki ñagaironi impinkathariwintantaiti Inkitijatzi.

¹¹ Kimoshiri pinkantaiya imanintawaitaitimi, inkimaatsitakaitimi, inthiyakoitimi okantakaantziro pikimisantaana. ¹² Thaaminta pinkantanatya, tima Pawa pinataimini inkitiki. Pinkinkishiritakotiro jiroka, ari ikimilitakiri pairani itayitakawori Kamantantaniri”.

Kimitawori tziwi

¹³ “Pikimitakawo iirokaiti tziwi. Aririka intsipataitiro tziwi tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantaityaawo. Ontzimatyii imanintaitiro, jookaitakiro isaawiki jaatzikawaitaitiro”.

Kimitariri ootamintotsi

¹⁴ “Aririka osaiki nampitsi tonkaariki, okoñaatzi maawoni aririka ootya tsiniripaiti, tii imana nampitsi. Kitiijyiinkatakotantaniri pinanaatzi iiroka iijatzi, iirokatakati yotaanairini maawoni atziri, iiro pimanimotziri okaatzi piyotanairi. ¹⁵ Ari okimitari iijatzi, aririka owaampatiri ootamintotsi, tii ashitakotziri kantzirinaki. Owakotziri jinoki inkitifyatkotiri maawoni saikatsiri pankotsiki. ¹⁶ Ari pinkimitanaiyaari iijatzi iiroka, pisaikayitanai kamiitha iñaantimiri pijyininka okamiithatzi maawoni pantanairi. Iro impinkathatantaiyaariri irirori Ashitairi Inkitijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús Ikantakaantaitani

¹⁷ “Iiro pikinkishiritashita iro nopokantari nowajyaantakaimiro pikimisantziro Ikantakaantaitani, iiro nowajyaantakaimiro iijatzi ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri. Aña iro nopokantari nimonkaatiro okaatzi ikinkithatakotakiri pairani. ¹⁸ Imapiro onthonkaiya paata kipatsi iijatzi inkiti, iiro othonkimaita Ikantakaantaitani, irojatzi imonkaantantaiyaari maawoni. ¹⁹ Iirorika pikimisantziro Ikantakaantaitani,

iirorika piyotaayitairi piyyininka inkimisantairo, iiro pinintagaawo impinkathariwintantai Inkijijatz. Iriima matakirori ikimisantairo, jiyotaantairo iijatz, iriitaki ñaapirotaachani inkitiki. ²⁰ ¿Piñaajaantzima kamiithashiri ikantayita Yotzinkari iijatz Fariseo? Aña tii. Tii jimonkaayitziro tyaaryoopiroini jinintakaawitariri Pawa. Iirorika panaakotairi iiroka pinkamiithashiritai, iiro piñiuro impinkathariwintantai Inkijijatz”.

Ikinkithatakotziro Jesús kisaantsi
(Lc. 12.57-59)

²¹ “Piyotayironi iiroka ikantaitakiriri pairani itakaantawori: Iiro pitsitokantaki. Aririka pitsitokantaki, jowasankitaitimi iiroka. ²² Jiroka nokantzi naaka: Iiro pikishiri piyyininka, jowasankitaitzimikari. Iiro pikantawaitziri iijatz: ‘Tikaatsi piyomachiiti iiroka’. Ari jowasankitaitakimi pinkatharintsiki. Tii okamiithatz iijatz pinkisanüuntawaitiri piyyininka piitamasontziwaitiri, patsipitawokari pintagaiya sarinkawiniki. ²³ Tima paapiintzi pipira tisorintsipankoki, pintayiniri Pawa, aririka pinkinkishiritapaakiro tzimatsi ikantzimiri piyyininka, ²⁴ pookanakiri pipira, piyaatashitiri kisakimiri. Pinkantairi: ‘Ajyininká, thami aapatziyawakaiya’. Aririka paapatziyawakaiya kamiitha, pimpiyai tisorintsipankoki, pintaapainiri Pawa pipira. ²⁵ Aririka intzimi kijyimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantairi: ‘Iiro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’. Tima aririka jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri jimpiratani: ‘Paanakiri jirika’. Ari jagaitanakimi jomontyagaitimi. ²⁶ Iirorika pipinatashitari piriwitani, iiro piñagairo joimishitowakaantaimi. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús mayimpiritaantsi

²⁷ Piyotayironi iiroka ikantaitakiri pairani, ikantaitzi: Iiro pimayimpiritzi. ²⁸ Jiroka nokantzi naaka: Pinkowashiritirorika piñiuro tsinani, matakimi, pimayimpirishiritakiro. ²⁹ Pinkimi nojyakaawintimiro: Iroorika pokipiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatyiiromi, pookiro. Tima tii pikowi atsipitakagaimiro poki sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikapitonaakitai. ³⁰ Iroorika pakopiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkatyiiromi, pookiro. Tima tii pikowiro atsipitakagaimiro pako sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikaponthokitai.

Ikinkithatakotziro Jesús ookawakaantsi

³¹ “Ikantaitaki iijatz pairani: Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsii jookawakaantyaari. ³² Jiroka nokantzi naaka: Kaaripiroshiriri jinatz ookashiwaitawori itsipatari. Tima aririka aawitaiya pashini oimi, omayimpiriwintakiri itawitari oimintari. Ari ikimitakari iijatz agaironi, mayimpiritaki irirori. Tima ita okaariprowita jookiromi atziri itsipatari, aririka iñiuro omayimpiritzimowaitiri”.

Ikinkithatakotziri Jesús pairyaashiwaitariri Pawa

³³ “Piyotayironi iijatz ikantaitakiriri pairani itakaantawori: Iiro pipairyaashiwaitari Pawa. Apa pinkanti: ‘Jowasankitaina Nowinkathariti iirorika nimatziro nokantziri’. Aririka pinkantaki, ontzimatyii pimonkaatiro. ³⁴ Jiroka

nokantzi naaka: Tii okantzi pimpairyaashiwaityaari Pawa, pimatantyaawori pikantayitziri. Iiro pipairyaashiwaitawo inkiti, tima ari isaikiri Pawa janta. ³⁵ Iiro pipairyaashiwaitawo kipatsi, tima irojatzji jashitari Pawa, ari jowachintitapiinta. Iiro pipairyaashiwaitawo Jerusalén, tima ari ipinkathariwintantzi Pinkatharipirori. ³⁶ Iiro pipairyaashiwaitawo piito, pinkanti: 'Ilorika nimonkaatziro nokantziri, inthatzinkaitinawo noito'. Tiira iiroka matironi pijyookakairo pipai, pinkisaashitakagairo iijatzji. ³⁷ Iiro pamatawitantzi. Imapirorika pantiro pikantziri, ari pinkanti: 'Jii, nimatiro'. Ilorika pantziro, pinkanti: 'Iiro nimatiro'. Timu tii okamiithatzi pojyityiuro piñaani”.

Ikinkithatakotziro Jesús inishironkazitzi kisaniantantsiri
(Lc. 6.27-36)

³⁸ “Piyotaiyironi ikantaitakiri pairani:

Aririka pinkithoryiitiri irooki pashini atziri, okamiithatzi impiyakowintaityaari, inkithoryiitaitimiro poki iiroka.

Aririka pintsinkiryaaotiri pashini atziri, okamiithatzi impiyakowintaityaari intsinkiryaaokoitimi iijatzji iiroka.

³⁹ Jiroka nokantzi naaka: Tii okamiithatzi pimpiyatyaari kisaniantzimiri. Aririka impajapootimi kajyitaniki, pishinitiniri iijatzji pashinipooki impajamimi. ⁴⁰ Aririka inkowaiti jaapithaitimiro piithaari, pishinitiniri jaanakiro iijatzji pipiwiryaaokotapiintari. ⁴¹ Aririka jompirataitimi paanakiro ajyaagawontsi pookiro niyanki aatsi, paanakiro ajyaagawontsi panaakairo ikan-taitakimi tsika pookiro. ⁴² Aririka inkantaitimi: ‘Pimpinawo’, kamiithatatsi pimpiri. Aririka inkantaitimi iijatzji: ‘Pimpawakinawo, ari noipiyaimi’, okamiithatzi pimpiri iiro pithañaapithatari.

⁴³ Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiri pairani:

Pinishironkatiri pijyininkapirori. Iriima atziri kijyimiri, pinkijyiri irirori.

⁴⁴ Jiroka nokantzi naaka: ‘Pitakotyaari kisayitzimiri. Pamanakotyaari inishironkatantyaariri Pawa irirori. Iiro pipiyatari kisaniantzimiri, paapatziyaari’. ⁴⁵ Irootaki ikowakaitakiriri itomitaari Ashitairi Inkijatzji. Witsikakiriri ooryaatsiri, oorintakotziri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzji kaaripiroshiriri. Iriitaki witsikakirori iijatzji inkani, jowaryiiniri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzji kaaripiroshiriri. ⁴⁶ Pitakotashitaririka iikaatzji itakotzimiri iiroka, ¿piñaajaantzi ari impinataimi Pawa? Aña iiro, iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri kowakotziri iijyinka kiriiki.

⁴⁷ Pitakotyaaririka pijyininka, ¿aminaashiwaitaka? Timu iro jimatapiintakiri iijatzji kaari pijyininkata irirori. ⁴⁸ Kamiithashiri pinkantanaiya iiroka, pinkimitakotyaari Ashitairi Pawa, imapiro ikamiithashiripirotaki irirori”.

6

Ikinkithatakotziro Jesús pashitantachari

¹ “Powajyaantairo powapiyimoyitari atziriiti pinkamiithashiritimi. Iinirorika piyaataty pantiro, tikaatsi impinataimiri Ashitairi Inkijatzji.

² Aririka pimpashitantya, tii okamiithatzi pinkantanti: ‘Nopashitantaka naaka’. Irootaki jamiyitari thiyinkari, ikowi irirori impinkathaitiri. Intzimakirika pinkathatakirini jaka, iro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri. ³ Aririka pimitakotiri iiroka ashironkainkari, iiro pikamantziri pitsipaminthari,* ⁴ manaantsiini onkantakotya pipashitantakari. Jiyotaki Pawa irirori, iriitaki pinataimini”.

* 6:3 Pinkimitakaanitiro tii iyotzimi pampati tsika oita antakiri pakopirori.

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaataantsi
(Lc. 11.2-4)

⁵ “Aririka pamanamanaatyaari Pawa, tii opantawo pinkimitakotyaari kantakaapirowaitachari. Ikatziyapiinta irirori japatotapiintaita, ikatziya iijatzi niyankiniki nampitsi, iñaantyaariri ijiininka. Iro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri. Imapiro. ⁶ Irooma iiroka, aririka pamanamanaatya, pashitakotya pipankoki pinkowakotiri Ashitairi tsipatakimiri. Iri ñiimiri apaniroini, ari inishironkatakimi, iriitaki iijatzi pinataimini.

⁷ Tima aririka pamanamanaatya, tii opantawo papiipiintiro okaatzi pikantakiri. Iro jamiyitari kaari ajjininkata aaka. Iñaajaantzi japiipiintziro ikantakiri ari inkimakiri Pawa. ⁸ Paamaakowintya pikimitakotarikari iiroka. Tikiraamintha pinkowakotiri Ashitairi kowityiimotzimiri, jiyotsitakawo maawoni irirori. ⁹ Jiroka pinkanti pamanamanaatapiintya iiroka: Ashitanari, nampitawori inkitiki, Tasorintsi pinatzi iiroka.

¹⁰ Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka, Pinkimitakainari inkitiwiri, pantakairi irirori maawoni pinintakairiri.

¹¹ Pimpapiintinawo kowityiimotanari noyaari.

¹² Pimpiyakotainawo nokaaripiroshiriwaitaki,

Tima nimatakiro naaka, nopiyakotairi ikaatzi owaaripiroshiritakinari.

¹³ Iiro pishinitana iñaantaityaana, inkowaiti jantakaitinawo kaaripirori.

Ari pinkantaityaani pimpinkathariwintanti. Ari pinkantaityaani ontzimi-motimi pishintsinka, iijatzi powaniinkawo. Ari onkantaari.

¹⁴ Tima aririka pimpiyakotairi atziri kijyimiri, ari impiyakotaimi Ashitairi Inkitijatzi. ¹⁵ Irooma iirorika pipiyakotairi kijyimiri, iiro ipiyakotaimi iijatzi Ashitairi irirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi

¹⁶ “Aririka pintziwintya pinkinkishiritakotiri Pawa, iiro pikamantantzi, pinkanti: ‘Notziwintatyaari Pawa’. Paamaiya iiroka pikimitarikari thiiyinkari. Itzitapiintawita irirori, mantsiyapoo ikantayita jiyotantatyaari itziwintatya. Iro impinkathawintamachiitiriri irirori. Imapiro.

¹⁷ Irooma iiroka aririka pintziwintyaari Pawa pinkinkishiritantyaariri, pinkiwapootya, ipoña pinkishitaya kamiitha, ¹⁸ iiro jiyotantaitzimi pitziwintatya. Apa jiyotimi Ashitairi Inkitijatzi, iriitaki pinataimini”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ajyaagawontsi
(Lc. 12.32-34)

¹⁹ “Tii opantawo powaagaantashiwaitya jaka kipatsiki, owanaa othonkanita, ari ipiyotapaari iijatzi koshintzi. ²⁰ Iro kamiithatatsi pantayitairo pisaikantatyaari kamiitha inkitiki. Onkimiwaiyaawo powaagaantatya inkitiki tsika tii othonkanitapaa, tii itzimapai koshintzi. ²¹ Tsikarika powaagantaka, ari pinkinkishiritapiintiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús ootamintotsi
(Lc. 11.33-36)

22 “Kamiitharika onkantya poki, piñaantawo kamiithaini, okimitawo pinkoñiityaakotatyiimi.† 23 Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kimitaka pintsinirikitakotatyiimi”.‡

Ikinkithatakotziro Jesús ajyaagawontsi
(Lc. 16.13)

24 “Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratantaniri. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratariri, iriima pashini, inkisaniintanakiri. Ari okimitsitari iijatzi: Tikaatsi matironi jantiniri Pawa ikowakaantziri irirori, aririka inkinkishiritakotiuro ajyaagawontsi inkimitakaantanakiro iroorikami ompiratyarinini”.

Ikinkithatakotziro Jesús kantzimoshiritaantsi
(Lc. 12.22-31)

25 “Pinkimi nonkanti: Tii opantawo onkantzimoshiriwaitimi pinkanti: ‘¿Iitama noyaari, iitama nomirityaari, iitama nonkithaalyaari?’ Aña tzi-matsi pashini ankinkishiritapiintairi añaantariki, iro kowapirotacha, anauro okaatzi owayitapiintari, akithaalyitapiintari iijatzi. 26 Thami ankinkishiritakotiri tsimiripaini. Tii jiyotzi impankiti joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowantyaawori iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowanawo. Aaka jimapirotzi jitakotai Pawa. 27 Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi ¿arima pinkantakiro powawiniintawairo posar-intsiti? 28 Incha ankinkishiritakotiuro inchatiyapaini, tii añauro antawaitaniti, tii ontyaawinta onkithaalyaari. Tiimaita okantzimoshiriwaitawo, onkanti: ‘¿Iitama nonkithaalyaari?’§ 29 Owaniinkata kamiitha, anauro jowaniinkawita Salomón, pinkathariwitachari pairani. 30 Iriitaki Pawa owaniinkatzirori. Okantawita kapichi añaawitawo owaniinkatapatintya, iro osamani, tikaatsi ompantyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikaitakiro, impoña intaayitakiro. ¿Iroma ikimpoyaawintzimi Pawa? Aritaki, iiro pikisoshiritzi. 31 Aritapaaki okantzimoshiriwaitzimi, pikantzi: ‘¿Iitama noyaari, iitama niriri, iitama nonkithaalyaari?’ 32 Apatziro okantzimoshiriwaitari kaari kimsantatsini. Irooma iirokapaini, jiyotakotzimiro Ashitairi Inkijitajzi iitarika kowityiimotzimiri. 33 Iro kowapirotachari pinkowi im-pinkathariwintaimi, piñiuro iijatzi jowamiithashiritaimi, irojatzii impan-taimirori okaatzi kowityiimotzimiri. 34 Ari okanta, iiro okantzimoshiriwaitzimi oityaarika awijyimotzimiri oñaatamani. Tima maawoni kitijiyiri piñiuro oitya awijyimotzimiri”.

7

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi
(Lc. 6.37-38, 41-42)

1 “Tii opantawo ankantanti: ‘Kaaripiroshiri jinatzi nojyininka’. Aririka ankantantaki, ari jimaitai aaka, inkantayiiitai: ‘Kaaripiroshiriri pinatzi iiroka’. 2 Aririka ankantakotiri ajyininka, ari inkantakotanakai iijatzi aaka. Ontzimatyii aamaia, aririka ontzimi antzimotantani, imapiroitaikari aaka paata impiyaitai. 3 Okimiwaitakawo aririka ontyaakitaimi antawo in-chapitoki okiki, ¿kantatsima aminiri pashini tyaaakitachari kapichiini jokiki?

† 6:22 Ojyakaawintachari okitsi kamiithari, apaani pimantaniri kaari mashithatatsi, ñiirori ikimathatairo jantakairiri Pawa. Tima isaikanaatzi okitijiyinkatzi. ‡ 6:23 Ojyakaawintachari iiorika opantawo oki, apaani mashithari, kaari ñiironi inkimathatairo jantakairimi Pawa. Tima isaikatzi tsika otinirikitzi. § 6:28 Iro ikantakoitzi jaka “inchatiyapaini” iitachari “liiro”.

⁴ ¿Tiima iiro okantzi ankantiri: ‘Pimpoki, nagaimiro otyaakitakimiri pokiki?’ Tima otyaakitakimi iiroka antawo inchapitoki. ⁵ Pikimitakari thiiyinkari. Pitawatyaawo iiroka paawairo inchato oztikaakimiri, irojatzí paminan-tanaiyaari kamiitha paantaiyaanariri pashini otyaakitachari.

⁶ Tii ipaitapiintziri otsitsi wathatsi tasorintsitsiri. Ari okimitari iijatzí tii ipaitziri chanco poriryaayitatsiri, ari joipatsitakiro jaatzikawaitawakiro. Tii ipaitziri ikowawitari, owanaa inkatsimati, ari jatsikantaki”.*

Ikinkithatakotziri Jesús amanapirotariri Pawa
(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ “Pinkamitanti, pinkowakotanti iijatzí, aritaki piñaakiro impaitimiro pikowiri. Pinkimitakaantiro pariitya pankotsi, pinkantapaakiri ashitawori: ‘Pashitaryiinawo’. Aritaki jashitaryaakimiro ipanko. ⁸ Aritaki impaitairi kamitantatsiri. Inkaati kowakotantatsiri, ari joñaagaaitairi. Aririka inkantaitiri: ‘Pashitaryiro’. Aritaki jimatakiro. ⁹ Aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapa, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapi? ¹⁰ Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari? ¹¹ Piyotzi iiroka pitakotari pitomipaini, kaaripiroshiri pinawita. Iri owat-sipiro Ashitairi Inkitijatzí, jitakotari maawoni amanayitariri. ¹² Aririka pinkowi jitakotaitimi, pitawatyaawo pitakotantya iiroka. Irootaki okan-takotziri lkantakaantaitani, irojatzí ikantakiri pairani Kamantantani”.

Ikinkithatakoitziro aatsimanchaki
(Lc. 13.24)

¹³ “Aririka pinkowi pinyaapankotairi Pawa, pinkimitakaantiro pimpampithatatyiiromi aatsimanchaki. Tima tziimatsi pashini aatsipitatzi, kaari pomirintsitachani inkinantaityaawo. Oyjiki pampithatakirori, jashironkaayitaiya sarinkawiniki. ¹⁴ Irooma aatsimanchaki, tii ijyikitzi kinantyaawoni, iriitaki ariiitaachani Pawakinta, inkantaitatyaani jañagai janta”.

Ikinkithatakotziri Jesús thiiyachari
(Lc. 6.43-44)

¹⁵ “Pinyaaryootaiyini, jamatawitzimikari ojoyawitariri Kamantantaniri, inkimitakotapaatyaari ikanta ojija tii ikatsimanitzi. Kaaripiroshiri jinay-itzi, ikimitakari piratsi katsimari. ¹⁶ Ontzimatyii ankipoyiuro jantayitziri ayotantantyaari ikamiithashiritzirika. ¿Añiroma uva onkithokitantyaawo owaato kitchi? Tii. ¿Imatziroma higo onkithokitantyaawo iroori? Tii imata iijatzí. ¹⁷ Inchato saankanatatsiri ojyooki, okithokitzi kamiitha. Irooma inchato kamaatotatsiri, tii onkithokiniti. ¹⁸ Tima inchato saankanatatsiri ojyooki, tii ñañitziro onkaaripiroti okithoki. Ari okimitari iijatzí inchato kamaatotatsiri, tii ñañitziro onkamiithati okithoki. ¹⁹ Tima itowaitziro in-chato kaari kithokitatsini, jagaitziro intagaitiro. ²⁰ Pinkimpoyaaakotairi yotaayitzimiri. Ikimitakaworika okithokitzi inchato saankanatatsiri ojy-ooki, pimatiro jiyotaayitzimiri”.

Ikinkithatakotziri Jesús yotakopirotanairiri
(Lc. 13.25-27)

* **7:6** Ikantaitziri jaka: “wathatsi tasorintsitsiri” ipoña “poriryaatatsiri”, iro ojyakaawintachari Kamiithari Ñaantsi tasorintsitsiri. Tima ñaani Pawa, okimitari ikaatzí poriryaatatsiri. Iriima otsitsi ipoña chanco, iri ojyakaawintacha, kaari kowironi inkimisantiro Kamiithari Ñaantsi, ojyiki ikisaniintakiri kamantantzirori. Iiro okantzi joñaashirinkaitiri, tiirika ikowiro inkimisanti.

²¹ “Tzimawitacha oiyiki kantawitanari: ‘Nowinkathariti pinatzi iiroka, nopinkathapirotzimi’. Iromaita jiñairo impinkathariwintairi Pawa. Apa jiñairo antanairori ikowakaantziri Ashitanari Inkitijatzi. ²² Aririka nompinkatharitari paata napatotairi maawoni atziri. Tzimatsi kantayitaatsini: ‘Nowinkathariti, nopairyaapiintzimi nokinkithatakotzimi. Nopairyaakimi nowawijaakotziri piyarishiritatsiri. Nokantayitzi iijatzi nojyininka: Iro notasonkawintantari nopairyiiri Jesús’. ²³ Nonkantzimaitanatyari naaka: ‘Tii niyotzimi. Piyaatawiiti jantyaatsikiini, imapiro pikaaripiroshiritaki’”.

Ikkithatakoitzi owatzikirori ipanko

(Lc. 6.46-49)

²⁴ “Pinkimi, aririka pinkinkishiritiro maawoni nokantakimiri, aririka pinkimisantanakiro maawoni, ari okamiithatzi. Irootaki piyotanyaaari. Pinkimityaari owatzikirori ipanko okisopathatzi kipatsi. ²⁵ Oparyaawita antawoiti inkani, amaaniwita. Otampiyawitaka shintsiini, ookantawitawo pankotsi, tii aawiyiro. Tima owatzikatyami kamiitha okisopathatzi kipatsi. ²⁶ Ari okimitari iirorika pikinkishiritziro nokantayitakimiri, iirorika pinkimisantanairo, iiro piñiuro piyotanyaaawo. Pinkimitakotyaaari owatzikirori ipanko impanikipathatzi. ²⁷ Oparyaapaaki inkani, amaaniwita. Ipoña otampiyatapaaki, ookantapaakawo, tyaanaki pankotsi, aanakiro. Tii jiñaitairo”.

²⁸ Irootaki jiyotaayitakiriri Jesús ikaatzi apatowintakariri. Iyokitzi ikananaka atziriiti. ²⁹ Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janairi jiyotaantzi Yotzinkariiti.

8

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

¹ Ikanta joirinkaa Jesús ikinkithataki tonkaariki otzishiki, jyoaatairi oiyiki atziri. ² Ari ipokashitakiri imatziri pathaawontsi, jotzirowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pinkathari, pikowirika, poshinchagaina”. ³ Iro jakotashitantakariri, jotirotantakari kapichiini jako, ikantzi: “Nokowi, pishintsitai”. Shitakotanai ipathaawaiwita. ⁴ Ipoña Jesús ikantawitawaari: “Iiro pikinkithatakotana. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatanyaaawori Ikantakaantani Moisés, pimpiri pashitakaariri Pawa, jiyotantaityaari ishitakotaimi”.

Joshinchagairi Jesús jompiratani ijiwari owayiriiti

(Lc. 7.1-10)

⁵ Ikanta jawijanaki Jesús, ariitaiyakani nampitsiki Capernaum. Ari ipokakiri Roma-jatzi ijiwari owayiriiti, jiñiuri Jesús, ⁶ ikantapaakiri: “Nowinkathariti, tzimatsi nompiratani nopankoki, mapirokitaka imantsiyataki, kisopookitaki”. ⁷ Jakanakiri, ikantziri: “Aritaki niyaataki noshinchagairi”. ⁸ Ikantzimaitanakari irirori: “Oiyiki nopinkathatakimi iiroka, kaaripiro ninatzi naaka, niyotzi iiro okantzi pintyaapankotina. Apa nokowi pinkantakaantiri, ishintsitai. Tima aritaki jimatatya pinkantiri.* ⁹ Tzimatsi ompiratanari naaka, tzimatsi iijatzi owayiripaini nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: ‘Piyaati’, aritaki jiyaataki. Aririka nonkanti pashini: ‘Pimpoki’, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nompiratani:

* 8:8 Jirika ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, kaari Judá-mirinka, pashinijatzi atziri jinatzi. Tima pairani apaani Judá-mirinka, tii ityaapankotziri pashinijatzi kaari ijininkata.

‘Pantiro jiroka’, jimatziro jantziro”. ¹⁰ Iyokitzi ikantanaka Jesús ikimakiri ikantaki jirika ijiwari owayiriiti. Ikantanakiri oyaataiyirini: “Iri matakirori jirika ikimisantzi, jaka Israel-ki tii itzimi ajyininka kimityaarini. Imapiro. ¹¹ Pinkimi, aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, ari intzimaki ojyiki kaari ajyininkata poñaayitachari pashiniki nampitsi, nintaachani intsipataiyaari Abraham-ni, Isaac-ni iijatzii Jacob-ni. ¹² Iiromaita itzimapirotai ajyininka saikaatsini janta. Iriitaki ikowakaawiitakari impinkathariwintairimi maawoni janta, ojyiki ipiyathawaitaka, irootaki jookantaiyaari otsinirikitaki. Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya”. ¹³ Ipithokashitanaari ijiwari owayiriiti, ikantziri: “Pimatairo pimpiyi pipankoki. Tima pimatakiro pikimisantzi iiroka, irootaki ishintsifantaiyaari pompiratani”. Aripaiti ishintsitanai jompiratani janta ipankoki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro
(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴ Ikanta Jesús jataki ipankoki Pedro. Iñaapaakitziro riyoti, omaryaaka, imatatziro saawataantsi. ¹⁵ Jotirotantapaakawo kapichiini jako, shintsitanai. Piriintanaka, aminawakiniri oitarika ompawakiriri. ¹⁶ Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaaki ojyiki piyarishiritatsiri. Joshinchaayitairi, ikisawakiri iwiyariti. Joshinchaayitairi iijatzii mantsiyayitatsiri. ¹⁷ Ari okanta imonkaatantakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Isaiás, ikantaki: Iri anakironi amantsiyari, Irijatzii anakironi okaatzii akimaatsiyitari.

Oyaatirini Jesús
(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Ikanta jiñaakiri Jesús ijyikitapaaki atziri apatowintariri, ikantanakiri jiyotaani: “Thami amontyagai intatsikironta”. ¹⁹ Ikantawitawaari Yotzinkari: “Yotaanari, nokowi noyaatanakimi tsikarika pikinayitzi iiroka”. ²⁰ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi imoo otsitsiniro jimaantapiintari, iijatzii tsimiripaini tzimatsi jomayiro. Iriima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaantapiintyaari irirori”. ²¹ Ari ikantanaki jiyotaani: “Yotaanari, nokowawitaka noyaatanakimi, tiimaita iroñaaka nokowatzi noñaanari nowaapatitari nonkitatanairi, ari noyaatimiri”. ²² Ipoña ikantanakiri Jesús: “Poyaatina. Tima ikaatzii kamashiriyitatsiri, ari inkitatairi irirori kaminkaripaini”.

Jomairintziro Jesús tampiya
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, itsipatanaari jiyotaani. ²⁴ Ikanta imontyaakotanaki, maanaki Jesús pitotsiki. Iro jiwiyaakotaiyakani niyantaaniki, omapokashitaka otampiyatapaaki antawoiti, kitaatapaaka jiña pitotsiki, otamaryaatanaki inkaari. ²⁵ Jiyaatashitanakiri Jesús, jowakiryaapaakiri, ikantapaakiri: “¡Yotaanari, ampiinkaty! ¡Powawijaakotaina!” ²⁶ Ikantanakiri irirori: “¿Litama pithaawantari? ¿Tikiraama pikimisantapirotziita?” Piriintanaka, jomairintakiro tampiya iijatzii otamaryaani inkaari, awijanaki, mairyaatanai kamiitha. ²⁷ Iyokitzi ikantaiyanakani jaminanakiri Jesús, antawoiti ipinkathatanakiri, ikantawakaiyani: “¿Litama atziritsiri jirika? Jomairintziro tampiya, iijatzii inkaari”.

Gadara-jatzii piyarishiritatsiri
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Aritaki ariitaiyakani intatsikirona, aatakotaiyapaakani nampitsiki iitachari Gadara. Ari ishiyashitawakari apiti piyarishiritatsiri ipoñaakawo kitataariki. Katsimaki ikantakaakari piyari, owanaa ithaawantaitakari, tii okantzi inkinaiti janta. ²⁹ Ikantawakiri: “Jesús, Itomi Pawa! ¿Irootaintsima powasankitaina? ¿Tsikama nokantakimika iiroka?” ³⁰ Ari itzimi janta ojyiki chancho, joshintagaiyini. ³¹ Ñaawaitanaki iwiyariti, ikantanaki: “Aririka powawijaakotairi jirika nopiyarishiritakairi, potyaantina ipiyotaka chancho”. ³² Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Piyaati piyari”. Matanaka. Jatanaki piyaripaini chancho-ki, iro ishiyantanakari impiitatzi otzishi, mitagaiyapaakini, apirotaka iipiinkaki maawoni inkaariki. ³³ Ikanta jiñaakiri aamaakowintariri, shiyaiyanakani. Jataki nampitsiki, ikamantapaakiri maawoni atziri okaatzi jiñaakiri. ³⁴ Iro jiyaatashiitantakariri Jesús, ikantaitapaakiri: “Tii nokowaiyini pisaiki nonampiki, pamini tsika pinkini”.

9

Joshinchagairi Jesús kisopookiri

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

¹ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanai, ipiyaawo inampiki. ² Ari jamaitakiniri kisopookiri, jinatakoitantakariri jomaryaantapiintari. Jiyoshiritawakiri Jesús atziri natakotakiriri, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantawakiri: “Thaamintashiri pinkantanatya notomi, ari noshinchagaimi, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwawitaka”. ³ Ikanta ikimawaki Yotaniriiti, ikantashiritanaki: “Ithainkatziiri Pawa jirikawi”. ⁴ Yotaki iijatzi Jesús iita ikantashiritakiri, josampitanakiri: “¿Iitama okaaripirotantari pikantashiritziri? ⁵ ¿Tiima okamiithatzi nonkanti: ‘Ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwawitaka?’ ¿Irooma pikowi nonkantiri: ‘Pinkatziyi, piyaatai?’ ⁶ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwawitachari”. Ipihokashitanakiri mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai pipankoki”. ⁷ Ari ikatziyanaka mantsiyawitachari, jatai ipankoki. ⁸ Jiñaakiri maawoni atziri apatotainchari, iyokitzi ikantaiyanakani jiñaawairi jiyatai. Ikantaiyanakini: “Imapirotatziiri Pawa, iriitaki matakirori otzimimotantakariri ishintsinka Jesús”.

Jagaitanakiri Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Ikanta jawijanaki Jesús, irojatzii jiñaantapaakariri iitachari Mateo, kowakotziriri iyyininka kiriiki. Ikantapairi: “Poyaatina”. Katziyanaka, joyaatanakiri. ¹⁰ Ipoña jaanakiri ipankoki jowakaiyaari, itsipataanakiri jiyotaani. Ojyiki jatanaintsiri kowakotziriri iyyininka kiriiki, jiyataiki iijatzi kaaripiroshiritatsiri. Ari itsipatakari Jesús jowaiyakani. ¹¹ Ikanta jiñaakiri Fariseo-paini, ikaimakiri jiyotaani Jesús, josampitakiri: “¿Iitama itsipatantariri Jesús kowakotantatsiri kiriiki, itsipatakari iijatzi kaaripiroshiritatsiri? Tii okamiithatzi”. ¹² Ikimawaki Jesús, ikantanaki irirori: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziiri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori. ¹³ Ontzimatyii pinkinkishiritiro Ikantakaantani Pawa, kantatsiri: Tii apa nonkowairi pamayitaina pipira pintayinari. Iro nokowapirotziri pinishironkatairi pijyininka. Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri nonkaimashiritairi, aña nopokashitatziri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowajyaantairo kaaripirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Ipoña ipokaiyakini jiyotaani Juan, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Litama kaari itziwintanta piyotaani? Notziwintapiintaka naaka, ari ikimitari iijatzi jiyotaani Fariseo-paini”. ¹⁵ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Aririka intsiyataaari aawakaachari, ¿arima jowashiriniintaitayta? Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri iimintaitari, aripaiti intziwintaitya. ¹⁶ Apaani paijatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapiki owakiraari, ari osagaapirotanaki aririka aminthananatyaarika owakiraari. ¹⁷ Iijatzi okimitari, tii okantzi paijatori mishinantsinaki jowantaityaawo iiryaari jimiritaitari. Aririka jowantaityaawo, ari intankanaki, apaawaitashitayta jimiriitari, iijatzi mishinantsinaki. Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantaityaawo, iiro apaawaitanta apitiroiti”.

Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Tikira ithonkiro jiñaawaaiti Jesús, ariitapaaka jiwari, ipinkathatapaakiri, ikantapaakiri: “Kamaki nishinto, iro nopokantari piyaati nopankoki potirotantyaawo kapichiini pako, añagaita”. ¹⁹ Ari jiyaatanaki Jesús, iijatzi jiyotaani joyaatanakiri. ²⁰ Okanta mantsiyatatsiri tsinani, oiyiki osarintsi osokaawaitaka, tzimakotaki 12 osarintsi, okinashitapaakiri itaapiiki Jesús, otirotakiro opatziki iithaari. ²¹ Tima okantashiritakitzi: “Aririka notirotakiro iithaari, ari noshintsitai”. ²² Ipthokashitanakawo Jesús, ikantziro: “Thaaminta pinkantanaiya nishinto, oshinchagaimi pawintagaana”. Apathakiro ishitanaki omantsiyanka tsinani. ²³ Ikanta jariitapaaka Jesús ipankoki jiwari, jiñaapaatzi jyowiwintzirori kamaintsiri, oiyiki atziri kamiñiinkataintsiri. ²⁴ Ikantapaakiri Jesús: “Piyiki, tii okami piraakotaiyakirini, aña imakoryaatzi”. Thainka jowaitakiri Jesús. ²⁵ Ipoña jomishitowapaakiri maawoni, tyaapaaki Jesús, joirikawakotapaakiro, piriintanaa iintsi. ²⁶ Tii jimanakotanaka jantakiri Jesús, ikimakoitanakiri maawoni.

Joshinchagairi Jesús kaari okichaatsini

²⁷ Ikanta jawijanaki Jesús, ipatzimatanakiri apiti kaari okichaatsini, ikaimotziri, ikantzi: “¡Icharini David-ni, pinishironkataina!” ²⁸ Irojatzi jariitantapaakari pankotsiki, iijatzi kaari okichaatsiri irirori. Ipokashitapaakiri okaakiini, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Pikinkishiryaama iiroka ari nowawijaakotaimi?” Ikantzi irirori: “Jii, aritaki pimatakiro nowinkathariti”. ²⁹ Jakotanaki Jesús, ipampiyookitakiri, ikantziri: “Oshinchagaimi pikimisantanaa”. ³⁰ Apathakiro jaminanai kamiitha. Ishinchiinkatawairi, ikantziri: “Tii nokowi pinkinkithatakotina noshinchagaimi”. ³¹ Ikanta jiyaatai, ikamantantanaki, ithonka ikimakoitanakiri Jesús.

Iñaawaitakaitziri masontzipaantiri

³² Ipoña jamaitapaakiniri Jesús piyarishiritatsiri, masontzipaanti ikantaka. ³³ Ari joshinchaawakiri Jesús jirika, ñaawaitanai imasontzipaantitakaawitari piyari, tima jotyaantapithatakiri iwiyariti. maawoni jiyokitziwintanakiri Jesús, ikantashiritaitanaki: “Tii añaaipiintzi oiyariri jirika anampiki Israel-ki”. ³⁴ Iriima Fariseo-paini ikantaiyini irirori: “Jimatakaatziiri ijiwari piyariiti joshinchaantariri piyarishiritatsiri”.

Sampainkatakiki pankirintsi

³⁵ Ithonka jiyaayitaki Jesús maawoni nampitsiki, jiyotaantayitaki japato-tapiintaita. Ikinkithatakotapiintakiro Kamiithari Ñaantsi tsika onkantya impinkathariwintantai. Joshinchaayitakiri maawoni, tikaatsi mantsiyarintsi pomirintsitzimotyaaarini. ³⁶ Iñaayitziri oiyiki apatowintariri, antawo Jesús jítakoshiritakari, ikantaki: “Imapiro jashironkaayitaka jirika atziripaini. Ikimitakari ojya irorika itzimi aamaakowintyaarini”.

³⁷ Iikiro ikantanakitziri jiyotaani: “Ikimitakawo jirikapaini atziri, osampainkatzi pankirintsi, tiimaita itzimapirotzi atziri oyiipataironi.

³⁸ Pamañaari Awinkathariti jotyaantiita oiyiki jatatsini atziriki, tima tzimatsi oiyiki kimisantayitaatsini”.

10

Jiyoshiitaki Jesús 12 Otyaantapirori

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Ipoña jiyoshiitaki Jesús ikaatzi 12 jiyotaani, jimatanakiro irirori joshinchaayitairi mantsiyari, iijatzi ikaatzi piyarishiritatsiri, tima ipasapiyaakari itasonkawintantzi. ² Jirika ikaatzi 12 jiyoshiitakiri Jesús: Itanakawori Simón, jiiitakiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés, iririntzi Pedro. Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipatakari iririntzi Juan. ³ Ipoñaapaaka Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo kowakowitariri kiriiki iyyininka, ipoñaapaaka Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, ⁴ ipoñaapaaka Simón, jiiitakiri iijatzi Kisakowintantaniri. Ipoñaapaaka iwiyaantapaakawori Judas Iscariote, iriitaki pithokashitaintanchari.

Jotyaantaitakiri kaataintsiri 12

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Ipoña jotyaantakiri Jesús kaataintsiri 12, ikantawakiri: “Iiro pikini isaikayitzi atziri kaari ajyininkata aaka, iiro pikini iijatzi inampiki Samaria-jatziiti. ⁶ Iri pitapaintya piyaatashitiri ikaatzi icharinitari Israel-ni, kimitakariri ojya itzipinawaita. ⁷ Tsikarika pinkinayitaki pinkamantanti, pinkanti: ‘Irootaintsi impinkathariwintantai Inkitijatzi’. ⁸ Poshinchaayitairi maawoni mantsiyari, pañaakaayitairi kamawitachari, poshinchagairi pathaawaitatsiri, iijatzi piyarishiritatsiri. Timá nishironkataari pinayitaki, iiro piñi inkowakoitimi. Iro pimatanairi iiroka pinishironkayitantai iijatzi. ⁹ Iiro paanaki piiriikiti pithaatiki, ¹⁰ iiro paanaki iijatzi pithaati, iiro paanaki apiti piithaari, pi-zapato-ti, pikotzikiro, tikaatsi paanaki. Timá ikantaitzi: Impinairiti antawaitatsiri.

¹¹ Aririka pariitya nampitsiki, paminapaaki aapatziyimini, iri pisaikimota-paaki, irojatzi pawijantatyaari pashiniki nampitsi. ¹² Ari pariitatyaarika pankotsiki, piwithatapaatyaari ikaatzi saikatsiri. ¹³ Aririka jaawakimi kamiitha irirori, ari isaikai kamiitha okaatzi piwithatapaakari. Irooma iirorika jaawakimi kamiitha, aminaashitaka piwithatapaakari. ¹⁴ Iirorika jaapatziyaatziimi, iirorika ikimisantaizimi iijatzi, pawijapithatiri, potikanairi piipatsikiiti. ¹⁵ Timá iriitaki imapiroitiri paata jowasankitaitiri jirika, ari anaanakiro ikantaitakiri Sodoma-jatzi ipoña Gomorra-jatzi. Imapiro”.

Inkimaatsitakaitatyiimi paata

¹⁶ “Notyaantatziimi naaka. Pikimiwaitakari jotyaantaitziri ojya ipiyota piratsi katsimari. Ontzimatyii pinkimitakotyaari kokiyantzi maanki. Ontzimatyii iijatzi pinkimityaari shiro tii ikatsimawaitzi. ¹⁷ Paamaakowintya.

Tima jaakaantaitatyiimi jwaripainiki impajatakaantaitimi japatotapiintaita. ¹⁸ Ompoña jaayitanakimi pinkatharintsiki, okantakaantziro pawintaana ari pikinkithatakotaina, irojatziki inkimantaiyaari iriroriiti, iijatziki pashinijatziki atziri kaari ajyininkata. ¹⁹ Aririka piñaakiro jaayitanakimi, iiro pikantashiriwaiziki: ‘¿Iitama nonkantapaakiri?’ Tima tzimatsi yotashiritakaimini oita piñaanityaari. ²⁰ Iiro piyotashitanakawo oitya piñaanityaari, Tasorintsinkantsi poñaachari Ashitzimiriki, iri yotakaimironi oita pinkantayitapaakiri. ²¹ Ari iñaitaki aakaantirini iririntzi jowamaakaantiri. Piñi aakaantirini itomi. Piñi tsitokakaantirini ashitariki ikisaniintanakiri. ²² Ojyiki piñi iro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana, ari pinkantaitatyiiro pawintaiyaana, aritaki nowawijaakoshiritaimi. ²³ Aririka inkisaniintaitanakimi nampitsiki, pawijyiki pashiniki nampitsi. Tima tikira pithonkiro pinkinayiti maawoni nampitsiki tsika isaikayitzi Israel-mirinkaiti, irojatziki impiyantaiyaari jirika Itomi Atziri. Imapiro.

²⁴ Tii jiñaitzi apaani yotaari janaakotiri yotairiri. Tii aña iijatziki onampitaari janaakotiri onampitariki impinkathaitiri. ²⁵ Apa aña iro kantatsi yotaari inkimitakotaiyaari yotairiri pairani. Ari ikimitari iijatziki onampitaari. Ikisaniintaitakina naaka iroñaaka, ikimitakaantaitakina naakami Beelzebú, iwinkathariti piyari. Iiroka imapiroiti inkisaniintaitimi pikimisantaana”.

¿Iitaka ampinkathaitiri?

(Lc. 12.2-9)

²⁶ “Iromaita pipinkashiwaitari jirikapaini. Ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani. ²⁷ Apaniroini niyotakaayitaimiro iiroka jirokapaini, tii jiyotzimaitawo thainkantaniri, irokamaitaka kinkithatakaayitairini. ²⁸ Iiro pipinkashiwaitari tsitokimini, iiro jimatziro jotyaantimi sarinkawiniki. Aña iri pimpinkathatai Pawa, iriitaki matzirori jotyaantantzi sarinkawiniki. ²⁹ Pamin, tii ipinapirowita tsmiripaini, iro kantzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti apaani.* ³⁰ Jiyotsitawo Pawa okaatzi tzymayitatsiri aishi. ³¹ Piñaakiro, jaamaakotari Pawa tsmiripaini, iiroka jimapirotzi jaamaakotzimi. Iiro pipinkashiwaitari kisaniintimiri. ³² Aririka pinkantiri pijyininka: ‘Nopinkathatairi Jesús’, aritaki nonkantairi Ashitanari Inkitijatziki: ‘Paapá, ipinkathataana jirika, ajyininkataari’. ³³ Irooma pinkantiririka pijyininka: ‘Tii nopinkathatziiri Jesús’, ari nonkimitaiyaari naaka, nonkantairi Ashitanari: ‘Paapá, tii nonkimitsitaiyaari ipinkathatana jirika, tii ajyininkataari’ ”.

Ikinkithatakota Jesús

(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

³⁴ “Tii nokowi onkompitzimotimi. Tii apa nompoki jaapatziyawakaiya atziri. Aña iro nopokantari onkimiwaityaawo namatyiimi owathaamintotsi jantaminthatawakaantyaari.

³⁵ Aña iro nopokantakari:
Inkisaniintantyaariri atziriiti iwaapatitari,
Onkisaniintantyaawori tsinani onaanatitari,
Onkisaniintantyaawori tsinani ayiro.

³⁶ Iri pithokashitawakaachani atziriiti inkisaniintawakaiya ikaatzi isaikapankotawakaiyani.

³⁷ Iro kamiithawitachari pitakoyityaari piwaapati, pinaanati, powaiyanipaini. Iro kantzimaitacha iirorika pimapirotanaki pitakoyityaari

* **10:29** Kantakotachari jaka “tii ipinapirowita tsmiripaini”, tima kantatsi jamanantaitantyaari apapintyakiroini kiriiki inkaati apiti tsmiri.

pjiyininka, tiira pityaaryootzi pitakotaana naaka. ³⁸ Ontzimatyii pinyaaryoowintiro nokinkithatakotakimiri, onkantawitya impaikakoitimi. Aririka powajyaantakiro, tii pityaaryoowintiro pikimisantana. ³⁹ Ikaatzi itakowaitachari apaniroini jantayitziro inintashitari, aritaki impiyashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani jantanairo nokowakairiri, aritaki jawijakoshiritai”.

Impinayitairi
(Mr. 9:41)

⁴⁰ “Iitarika aapatziyimini, naaka jaapatziyaka. Ari okimitari iijatzi, iitarika aapatziyini naaka, iri jaapatziyaka Ashitanari otyaantakinari jaka. ⁴¹ Iitarika yotimini kamantantari pinatzi, impoña jaapatziyanakimi, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata. Ari okimitari iijatzi, iitarika yotakimini kamiithashiriri pikimisantanai, ipoña jaawakimi kamiitha, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata. ⁴² Aririka jiyoitimi irokataki niyotani, iro ipantzimiri pimiri, jiyotzi Pawa, iriitaki pinatairini itakotakimiri”.

11

Jotyaantziri Juan jiyotaani
(Lc. 7:18-35)

¹ Ithonkakiro Jesús jiyotaakiri 12 jiyotaani. Awijanaki inkamantanti maawoni nampitsiki.

² Ikanta Juan owiinkaatanari jomontyaitakiri chapinki, ikimakotakiro jantayitakiri Cristo, jotyaantaki apiti jiyotaani, ³ josampitiri Jesús, inkantiri: “¿Irokama jiiitaziri, ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini pokatsini?” ⁴ Ikanta jariitaka jotyaantani Juan, josampitapaakiri Jesús. Ari jakanaki irirori, ikantzi: “Aririka pimpiyanai, pinkamantapari Juan okaatzi pikimakiri, okaatzi piñaakiri nantayitakiri iijatzi. ⁵ Naminakaayitairi kaari okichaatsini, naniitakaayitairi kisopookiri, noshinchaayitairi pathaawaiwitachari, nokimakaayitairi ashikimpitari, nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakotainiri Kamiithari Naantsi ashironkainkaripaini. ⁶ Inkimoshiriwintaina kaari kisoshiriwintinari”.

⁷ Ikanta ipiyanaa jiyotaani Juan, josampitanakiri Jesús apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantzi: “¿Litama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki otzishimashiki? ¿Iriima piñaaki ojoyawori sawoo opiyonkatonkitakairo tampiya okantakaari tii ithaamintashirita? ⁸ ¿Piñaakirima jowani-inkataka ikithaata? Aña tii. Ikaatzi owaniinkatachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharintsi. ⁹ Piyaatashitakiri piyotaki kamantantari jinatzi. Tima jimapirotatziro janaakiri Kamantantariiti. ¹⁰ Iriitaki josankinatakoitaki pairani, jiñaanatziri Pawa Itomi, ikantziri: Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi, Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

¹¹ Pinkimi nonkanti naaka: Ojyiki atziri tzmawitainchari, tikaatsimaita anairini jiyotanitakari Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi Inkitijatzí, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan. Imapiro.

¹² Jitakawo pairani Juan ikinkithatakaakimi, tzimatsi ojyiki kowanakirori shintsini iñiuro impinkatharitari Inkitijatzí. Antawoiti ikowanaki iñiuro ojyawaitakawo ishintsitaitzi jowayiritaitya. Irojatzí ikantaita iroñaaka. ¹³ Pairani tikira itzimi Juan, tzmawitacha Kamantantari opoña Ikantakaantaitani. ¹⁴ Iriima Juan, iriitaki ikinkithatakotakiri pairani, iriitaki Elías-tatsiri piyaatsini. ¹⁵ Kowirori inkimathatiro,

inkimisanti. ¹⁶ Nokimitakaantakimiri naaka kojyikawairintzi iintsi aririka imaananiwaiti, ¹⁷ ikantaiyini: ‘Thami ajyowiwaiti amajyiitantaari’. Iromaita ikowi. Ikantaiyini iijatz: ‘Incha ampampithai owashiritantaari’. Tii ikowiro iijatz. ¹⁸ Ari pikimitaiyakarini iirokaiti. Piñaawitawakari Juan itzitapaakawo owanawontsi, tii jimiritawo kachori, pikantaiyakinini: ‘Ipiyarishiritatzi, iro itziwaitantari’. ¹⁹ Ipokawitaka Itomi Atziri, tii itziwitawo irirori owanawontsi, imiritawo kachori iijatz. Pikantaiyakinini: ‘Kaaripirori jinatzi jirika, niyawairintzi, shinkiryantzi jinatzi. Jaapatziyari kowakotziriri kiriiki iijininka, jaapatziyitari kaaripiroshiriri’. Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniri ari jiyoitairi paata imapiro jiyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awijayitaatsini”.

Ikantamachiitzi kisoshiriri nampitsiitiki
(Lc. 10.13-16)

²⁰ Ipoña ikinkithatakotanakiri Jesús ikaatzi ñaayiwitakawori itasonkawintantaki nampitsiki, tiimaita jowajyaantziro ikaaripiroshiritaiyini. Ikantanaki: ²¹ “Ikantamachiitzi Corazín-jatzi, iijatz Betsaida-jatzi. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantaiyini. Iriimi ñaakinanimiti Tiro-jatzi iijatz Sidón-jatzi, aritakimi jowashiritakotatyaami ikaaripiroshiriyitzi, jowajyaantakiromi. Inkimisantaaimi maawoni iriroriiti.* ²² Aririka jaayitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitziri jowasankitaayitairi Tiro-jatzi iijatz Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, iijatz Betsaida-jatzi, iri jimapiroyitai jowasankitaayitairi. ²³ Iijatz inkimitagayia Capernaum-jatzi, ikinkishiritaiyakani irirori jiyaatai inkitiki, iro kantzimaitacha owanaa ikisoshiritaki, jiyaayitai ikinayitzi kaminkari. Iri ñaakironimi pairani Sodoma-jatzi okaatzi jiñaakiri Capernaum-jatzi, inkimisantaaimi irirori, iiro japirotzirimi pairani Pawa saikaiyatsinimi iroñaaka. ²⁴ Aririka jaayitairi paata kamiithashiritaintsiri, iri jimapiroitairi jowasankitaapiroitairi Capernaum-jatzi, anaanakiro jowasankitagaitakiri pairani Sodoma-jatzi”.

Pimpokashitaina naaka, ari piñiuro nimakoryaakaayitaimi
(Lc. 10.21-22)

²⁵ Ipoña jamanamanaatanakiri Jesús Ashitariri, ikantanakiri: “Paapá, iiroka pinkathariwintziriri maawoni inkitijatz, iijatz maawoni kipatsijatz, oiyiki nopaasoonkitakimi. Tima iiroka yotakaayitairiri kimitakariri iintsi intsinampashiritai, kaari jiyotzi yotaniriiti. ²⁶ Tima irootaki inimotakimiri”. ²⁷ Ipoña ikantanakiri piyowintakariri: “Iri Ashitanari yotakaakinawori maawoni. Apaniroini ikanta irirori jiyopirotona naaka tima Itomi jowana. Ari nokimitakiri iijatz naaka apaniroini niyopirotziri. Imoña jiyoyitairi inkaati niyotakaayitairi naaka. ²⁸ Aririka piñiuro pimakoshiriwaiti, piñiuro oitya pimpakoowaityaari, pimpokashitaina naaka, pinkamantainawo, aritaki nimakoryaakaayitaimi. ²⁹ Iiro pimanintziro pimpakoowaityaari, naakataki ompiratzimiri pantiro. Tzimatsi niyotaimiri, tii nowatsimaashiriwaitantzi naaka, tsinampashiri ninatzi. Ari piñiuro nimakoryaashiritakagaimi. ³⁰ Tima okaatzi nampirantziro naaka, tii opomirintsipirota”.

12

Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

* **11:21** Tima jirikaiti Corazín-jatzi ipoña Betsaida-jatzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzi ipoña Sidón-jatzi pashinijatz atziri jinayitatz, tii iijininkatari Judá-mirinkaiti.

¹ Okanta kitijiyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Tima itajyaiyatziini jiyotaani, joyiikitanaki okithoki pankirintsi joyaari. ² Jiñaakiri Fariseo-paini, ikantanakiri Jesús: “Paminiri piyotaani. Jiroka kitijiyiri jimakoryaantaitari inatzi, tii oshinитаantsitzi joyiikiwaiti”. ³ Jakanakiri Jesús ikantanakiri: “¿Tiima piñaanatakotzi ikantakota David-ni, aantawitakariri itajyi itsipayitakariri ikaatayini?” ⁴ Ityaaki tasorintsipankoki, jowakawo tasorintsitanta, jatyootakariri itsipayitakariri. Tii oshinитаantsiwita, apa jowapiintawo Ompiratasorintsitaari. ⁵ Josankinawitaka iijatzi pairani Ikantakaantaitani, okantzi: ‘Tiro pantawaitantawo kitijiyiri jimakoryaantaitari’. Iro kantzimaitacha jiyaatapiintzi Ompiratasorintsitaari kitijiyiriki jimakoryaantaitari tasorintsipankoki, jantawaitapiintzi. Tikaatsi kijiyirini. ⁶ Nokantzi naaka, iinitatsi jaka impinkathapiroitiri, iri anairori tasorintsipankoki. ⁷ Iro josankinaitantakariri pairani, kantatsiri: Tii nokowi pamayitana pipira pintayinari, Iro nokowapirotaki pitakotaiyaari pijyininka. Iro pinkimathatirimi iiroka jiroka, iiro pikijyimawaitziri jirikapaini, tima tii ikaaripiroshiritzi. ⁸ Jirika Itomi Atziri ipinkatharipiroitzi irirori, janairo kitijiyiri jimakoryaantaitari”.

Atziri kisowakori

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Ipoña jawijanai Jesús, ityaapai japatotapiintaita. ¹⁰ Ari isaikakiri kisowakotatsiri. Ikanta Fariseo-paini, josampitakariri Jesús, ikantziri: “¿Kamithatatsima poshinchiiri kisowakori kitijiyiri jimakoryaantaitari?” Iro josampitantariri inkini inkantakotiri. ¹¹ Ipoña jakanakiri irirori, ikantanakiri: “Tii paminashitari poiyyati aririka jotitya omoonaki kitijiyiri jimakoryaantaitari, pitakotari, pinoshikiri. ¹² Iri jitakopiroita atziri, janairi oijya. Tima tii okaaripiroshiritakaantzi anishironkatanti kitijiyiriki jimakoryaantaitari”. ¹³ Jiñaanatanakiri kisowakori, ikantziri: “Pinthaaryaawakotai”. Matanaka atziri, akotsitanai, okimitanaawo pashini jako. ¹⁴ Ari ikisaiyanakani Fariseo-paini. Jataiyakini, ikinkithawaitaiyini, ikantzi: “¿Tsiika ankantakarika Jesús, ampiyakaantyaariri?”

Josankinatakoitsitakariri pairani Jesús

¹⁵ Ikanta Jesús, yotaki ikowaitatzi insitokaitiri, irootaki jawijantanaari. Ari joyaatanakiri ojyiki atziri, joshinchaaki ojyiki mantsiyari. ¹⁶ Ikantayiwitakariri: “Iiro pikinkithatakotana”. ¹⁷ Ari imonkaatari josankinatakaayitakariri pairani Kamantantaniri Isaías-ni, ikantzi: ¹⁸ Jirika nompiratani, iriitaki niyoyaakiri. Nitakotani jinatzi, iri oimoshirinkanari. Kiso jowiri Tasorintsinkantsi, Ikinkithatakagairi kaari ajyininkata, ikamantairi tyaaryootatsiri. ¹⁹ Iiro ishinchiinkawintawaita apaniroini irirori, Iiro ikimaitziri inchiraachiraati inkinkithatakotya, ²⁰ Iiro jimapirotziro irirori isataapirotiro sonkari sataawitainchari, Iiro joitsiwakiri paampariminki kapichiwitainchari ipaampataki, Irojatziki inkitsirinkantaiyaawori jiñaitairo tyaaryootatsiri.*

²¹ Iriitaki joyaakoniintairi kaari ajyininkata impairyagairi iwairo.

* **12:20** Ojyakaawintachari sonkari ipoña paampariminki tsiwakimataintsiri, iriitaki atziriiti kimitasantawitachari kapichiini, ashironkaashiriyitachari, mantsiyashiriyitatsiri, shipitashiriyitatsiri, tima aritaki inishironkaitari Jesús jirikaiti, iiro ishiniziri jashironkaayitaiya, aña aawiyaashiri inkantakaayitaiyaari, joshiripiroiyitaiya.

Ookimotziriri Tasorintsinkantsi

(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23)

²² Ipoña jamaitakiniri Jesús piyarishiritatsiri, ikamampotaakitakaakiri, imasontzipaantitakaakiri iijatzi. Joshinchaawakiri, aminanai kamiitha, ñaawaitanai iijatzi. ²³ Iyokitzi ikantanaka maawoni atziri, ikantaiyanakini: “¿Iriima jirika charinitariri David-ni?” ²⁴ Ikanta ikimaiyakini Fariseo, ikantaiyanakini irirori: “Jirika atziri joshinchaatziiri ashitariri piyari itachari Beelzebú, irootaki jowawijaakotantariri ikaatzi ipiyarishiritaiyini”. ²⁵ Jiyotakotzimaitakari Jesús ikinkishiritakari, ikantanakiri: “Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintaitziri, ari jiñaakiro jowapintawakaiya. Iijatzi okimita aririka jantaminthatawakaayitaiya inampiki atziri, ari jiñaakiro jookawintawakaiya inampiki. Aririka jantaminthatawakaiya atziri ikaatzi isaikapankotawakaa, ari jiñaakiro jookawintawakaiya ipankoki. ²⁶ Ari inkantyaari iijatzi piyari aririkami jantaminthatawaiya. ¿Iroma ithonka aririka jookawintawakaanatya? ²⁷ Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani naaka, ¿irijatzima kamaari oshinchiiriri piyotaaniyitari iiroka jowawijaakotantariri kaaganiritatsiri? Aririka okanta pikinkithatakotatziiri piyotaani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri. ²⁸ Tima Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki oshinchaanari naaka nowawijaakotantariri piyarishiritatsiri. Irijatzi Pawa omapokakimiri iiroka ipinkathariwintantzi. ²⁹ Aririka inkowaiti inkoshiitiri shintsitatsiri kamiitha atziri, ontzimatyii jitaitawatyaaari joojotiri, onkantya iiro ikisakowintantawo jashiwitari aririka jayitsiitiri. ³⁰ Tima ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, iriitaki kisaniantanari. Inkaati kaari imitakotinani joyiipatakotina, japaatakotyana. ³¹ Iro kantzimaitacha nokantzi naaka: Kantatsi impiyakotairi Pawa inkaati kaaripiroshiritachani, ari inkimitagairi ñaawaiwitawori kaaripirori ñaantsi. Iriima ookimotakirini Tasorintsinkantsi, iiro ipiyakoitairi. ³² Ari okimitsitari iijatzi: Kantatsi impiyakotairi Pawa ookimowityaarini Itomi Atziri, iriima inkaati kijyimatakirini Tasorintsinkantsi, iiro ipiyakoitairi. ³³ Okimiwaitakawo aririka ñaitiro kamiithari chochoki, jiyotaitzi kamiithari inatzi owaato tsika opoñaaka chochoki. Ari okimitari iijatzi aririka ñaitiro chochoki piyantatsiri, jiyotaitzi kaaripirori onatzi owaato tsika opoñaaka iroori. ³⁴ Pikimitakari maanki, kaaripiroshiri pikantaiyakani. Tikaatsi pinkinakairo piñaawaitiro kamiithari, tii opantawo pikinkishiritari, irootaki okaaripirotantakari piñaawaiyitziri. ³⁵ Apaani kamiithashiriri ikinkishiritawo kamiithari, irootaki okamiithatantari jantayitziri. Iriima kaaripiroshiritatsiri tii ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaaripirotantari jantayitziri. ³⁶ Irootaki nokantantari naaka, aritaki jaminakoyiitairo paata okaatzi kaaripirori iñaaniyiitari. ³⁷ Kamiitharika okaatzi piñaaniyitari, ari jaapatziyaitaimi. Irooma tiirika okamiithatzi, inkantayitaimi: ‘Kaaripiroshiri pinatzi, oiyiki pinkimaatsitaiya’ ”.

Ikwawita kaaripiroshiriri intasonkawintantaiti

(Lc. 11.29-32)

³⁸ Ipoña jakanaki Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti ikantanaki: “Yotaanari, nokowi noñiimi pintasonkawintanti”. ³⁹ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Kaaripiroshiriri pinaiyini iiroka, pithainkani powakiri Pawa, pikowaiyini piñiima nontasonkawintanti. Iromaita noñaayimiro, apa piñiuro kimityaawoni awijyimotakiriri pairani Jonás, ⁴⁰ iniyantakariri kimitariri antari omani, tima mawa kitijiyiri isaikaki imotziki. Ari inkimityaari iijatzi Itomi Atziri inkitawitapaintya mawa kitijiyiri kipatsiki. ⁴¹ Paata

aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayiitzi, ari jiyakowintaimi Nínive-jatzi, tima ikimisantairi pairani Jonás jowajyaantanairo ikaaripiroshiri-witaiyani. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Jonás. ⁴² Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayiitzi, ari iyakowintaimi tsinani pinkathar-itisiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri yotaniri pinkathari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Salomón”.

Ipiyashitanta piyari
(Lc. 11.24-26)

⁴³ “Okimiwaitakawo isaikashiritantyaarimi piyari apaani atziri, ipankot-sititakawomi jañaantari. Aririka jookawiityaari, awijakowitaa atziri isaikan-takari piyari. Ikinawaiwita otzishimashiki, iiro iñi tsika isaiki. ⁴⁴ Impoñaatya inkantashiritai piyari: ‘Nompiyai nopankoki tsika nopoñaaka’. Piyaa pi-yari, iñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka. ⁴⁵ Impoña jiyaatashitakiri mapirotzirori ipiyaritz, inkantakiri: ‘Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti’. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotaiya jirika atziri, iiro ikimitaa jashironkaawita pairani kapichiini. Ari pinkimotaiyaari iirokaiti”.

Ikinkithatakotziro Jesús inaanati ipoña iririntzi
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Iikiro ikinkithatakaatziiri Jesús apatowintakariri, ariitapaaka inaanati otsipatakari iririntzipaini, okatziyapaaka jikokiroki, okaimakaantapaakiri. ⁴⁷ Ikantawiitakari: “Ari ariita pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi onñiimi”. ⁴⁸ Ari jakanaki ikantzi: “¿Tsika otzimikama pikinkishiritaiyarini iro nonaanatitari, iri nirintzitari?” ⁴⁹ Jookotanakiri ikaatzi jiyotaapiintakiri, ikantzi: “Jirikapaini iriitaki nokimitakaantairi nirintzi, irootaki nokimi-takaantairi iijatzi nonaanati. ⁵⁰ Tima maawoni antanairori ikowiri Ashitairi Inkithatzi, iriitaki nirintzitaari, irootaki notsirotaari, irootaki nonaanati-taari”.

13

Jojoyakaawintziri Jesús pankiwairintzi
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Ipoña ishitowanai Jesús pankotsiki, jatanai inkaarithapiyaaki. Ari isaikapaaki. ² Ipiyowintapaari iijatzi oiyiki atziri. Iñaaki othataka pitotsi, otitapaaka, saikapaaki. Katziyaiyakani atziri irirori inkaarithapiyaaki. ³ Jojoyakaawintatziiniri okaatzi ikinkithatakairiri, ikantzi: “Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiti. ⁴ Ikanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki, ipokapaaki tsmiri, jowapaakawo. ⁵ Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi, ari ojoyookawitanakari thaankipiroini. Tii otontapathatatz, kipatsi, ⁶ sampiyashitanaki pankirintsi ishintsitapaaki ooryaatsiri, tii otyaapirotzi oparitha inthomainta. ⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari kitochiimashiki, anaanakiro kitochi ojoyookanaki, kamanaki pankirintsi. ⁸ Irooma pashini ookakitapainchari okamiithapathatzi kipatsi, saankana ojoyookanaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitanai okithoki apaanipaini okaatzi jyoopakaintsiri. Apaani jyoopakaintsiri kithokipirotanaki, pashini oiyiki piyokiniintanaki, pashini iipiyokiini okithokitanaki.* ⁹ Kowatsiri inkimathatiro, jowakimpitayta inkimisanti”.

* **13:8** Kantakotachari jaka “okaatzi jyoopakaintsiri”, kimitaka okaatzi 100 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 30 okithoki.

¿Litama joyyakaawintantawori Jesús?

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Ipoña josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama pojjyakaawintziri pikinkithatakairi atziripaini?” ¹¹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Ishinitaitz-imi-ro iirokaiti piyotairo tsika ikanta ipinkathariwintantai Inkitijatzi, iri-ima jirikaiti tii ishinitaitziniri irirori. ¹² Iitarika otzimimotakiri, ari ontzimimopirotairi ojyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro iñaatyiro iiro otzimimopirotairi.† ¹³ Irootaki nojjyakaawintantawori jiroka, onkantawitya jamini jirikaiti, kamampotaaki inkantya. Ari inkimawityaawo, matakimpita inkantayitya. ¹⁴ Iriitaki ikinkithatakotakiri pairani Isaías-ni, ikantaki:

Pinkimawitya, matakimpita pinkantya.
Paminawitya, kamampotaaki pinkantya.

¹⁵ Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita ikantaka.

Kamampotaaki ikantaka iijatzii.

Irootaki kaari iñaantaawo,

Kaari ikimanta,

Kaari ikinkishiritanta.

Tii ikimisantzi, iiro nowawijaakotairi.

¹⁶ Irooma iiroka kimoshiri pinkantya, tima piñagairo, pikimayitairo iijatzii. ¹⁷ Iro ikowawitakari pairani Kamantantaniriiti iijatzii kamiithashiriri, iñiromi okaatzi piñaakiri iirokaiti. Ikowawitaka inkimiromi pikimakiri iiroka. Tima tii iñaatyiiina, tii ikimaiyanani iijatzii. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús joyyakaawintziri pankiwairintzi

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸ “Pinkimi nonkinkithatakotimiro okaatzi nojjyakaawintakiri pankiwairintzi. ¹⁹ Tzimatsi kimirori nokinkithatakotziro impinkathariwintantai Pawa, tiimaita ikimathatziro. Ikanta ipokaki owaaripiroschiritantankiri jowajyaantakaapaakiri ikimisantawitanaa. Iriitaki kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari aatsiki. ²⁰ Tzimatsi iijatzii thaamintawori noñaani, ikimisantzi thaankiini. Iri kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari omapipookitzi. ²¹ Tii jiyotakopirotziiro ñaantsi, tii ikisashitawo ikimaatsiwintanakawo ikimisantzi, jowajyaantanakiro. Ikimitakawo pankirintzi sampishitaintsiri tii otyaaprotzi oparitha inthomainta kipatsiki. ²² Tzimatsi iijatzii kimawitawori noñaani, iro kantzimaitacha inintawaitziro inthaamintawaitya, ikinkithashiritakotziro jajyaagawo, irootaki ipiyakotantakawori noñaani, tii ikimisantzi. Ikimitakawo pankirintsi ookakitapainchari kitochiimashiki, kaari kithokitatsini. ²³ Tzimatsi pashini kimirori noñaani, ikimisantanakiro. Ityaaryoowintanairo. Iri ojjyakawori pankirintsi jyoookapaintsiri okamiithatzi kipatsi, ojyikipirotanaki okithoki, pashini ojyiki piyokiniintanaki, pashini iipiyokiini okithokitanaki”.‡

Ikinkithatakotziri Jesús pankitzirori trigo

²⁴ Ipoña japiitakiro Jesús joyyakaawintziniri, ikantzi: “Jiroka ojyari iijatzii ipinkathariwintantai Inkitijatzii, ojyari atziri pankitzirori kamiithakiri trigo. ²⁵ Okanta tsiniripaiti imagaiyini jatziripaini iijatzii irirori, pokaki kisanintziriri jamaki trigo-niro, ipankitakiro itsipataakiro trigo-pirori, piyanaka.

† **13:12** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, ojyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityiimiro. ‡ **13:23** Paminiro kantakotachari janta versiculo 13.8.

²⁶ Opoña ojoyookanaki trigo-pirori, kithokitanaki. Ari okimitsitakari iijatzi trigo-niro itsipataakirori. ²⁷ Ikanta jiyotaitakiro, jiyataashiitakiri ashitawori, ikantaitakiri: ‘Tii opantawo trigo apankitakiri powaniki, ¿iitama ot-sipantawori ojoyookaki trigo-niro?’ ²⁸ Ikantanaki ashitawori jowani: ‘Iri pankitakirori kisaniiintanari’. Ikantzi jatziriti: ‘¿Pikowima nonthokayitairo trigo-niro?’ ²⁹ Jakanaki, ikantzi: ‘Iiro, aamaashitya, ari pinthokakotakiro trigo-pirori. ³⁰ Ari onkantawatyaata ontsipatyaawo ojoyooki, irojatzi osampantantyaari trigo-pirori. Aripaiti nonkanfimiri: Pinthatzinkiro trigo-niro, pintayiro. Poyiikitairo trigo-pirori, powayitairo’”.

Jojoyakaawintaitziro okithoki oryaanikitatsiri

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Ipoña japiitakiro Jesús jojoyakaawintakiniri, ikantzi: “Jiroka ojyari iijatzi ipinkathariwintantai Inkitijatzii, okimiwaitakari pankitziro oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. ³² Oryaani okantawita okithotyaaaniki, iro kantzi-maitacha aririka ojoyookanaki, anauro pashini pankirintsi, antawo ontiwayitanaki ari iminkoshityaawo tsmiripaini otsimankatapishitaki”.

Jojoyakaawintaitziro shiniyakairori tanta

(Lc. 13.20-21)

³³ Jiroka pashini jojoyakaawintakiri Jesús, ikantzi: “Aririka ipinkathariwintantai Inkitijatzii, ojoyakotawo tsinani witsikirori tanta. Aakiro trigopani, otsipataakiro shiniyakairori. Aritaki oñaaki oshiniyi otantanipathati”.

Oita jojoyakaawintantawori Jesús ikinkithatakoyitziri

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Ari ikantapiintatya Jesús jojoyakaawintziro okaatzi jiyotaantziri. maa-woni jojoyakaawintakiro. ³⁵ Ari imonkaataakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantani ikinkithatakotziro ikantakiri Pawa: Nojoyakaawintatyiiniri atziriiti onkaati nonkinkithatakotiniriri. Nooñaawontainiri kaari jiyowita pairani owakiraa iwitsikantakari kipatsi irojatzii iroñaaka.

Joñaagantziro Jesús kimitawori trigo-niro

³⁶ Ipoña jawijanai Jesús, jookanairi apatowintakariri, jatanaki pankotsiki. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “Piyotainawo okaatzi pojyakaawintakiri. ¿Iitama ojoyakaawintachari trigo-niro itsipatagaitakirori trigo-pirori?” ³⁷ Ikantzi Jesús: “Jirika Itomi Atziri iriitaki kimitakariri ashitawori jowani ipankiitakiro trigo-pirori. ³⁸ Jiroka owaantsi irootaki ojoyakaawintawori kipatsi asaikantayitari. Jiroka trigo-pirori iri ojyakaawintacha ipinkathariwintairi Pawa. Irooma trigo-niro iri ojoyakaawintziri ikaatzi jashitaari Kaaripirori. ³⁹ Jirika kisaniiintantatsiri pankitakirori trigo-niro iri ojoyakaawintacha kamaari. Kimityaawoni joiipataitziro okithoki trigo, ojoyakaawinta aririka onthonkaiya paata kipatsi. Jirikapaini oyupayitakirori okithoki iri ojoyakaawintacha maninkariti. ⁴⁰ Pikimaki, japatotakaantaitakiro trigo-niro, itagaitakiro. Iro ojoyakaawintacha aririka onthonkaiya paata kipatsi. ⁴¹ Jirika Itomi Atziri jotyaantakiri maninkariiti, japatotairi kaaripiroshiritatsiri, tima tii ikowi intsipatayiyaari ikaatzi kimisantakiriri. ⁴² Impoña intagairi kaaripiroshiriri, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitiya. ⁴³ Iriima kamiithashiritaintsiri, shipakiryaa inkantaiya inkimitaiyaari

§ 13:31 Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, iitachari mostaza, jyookatsiri inampiki pashini atziri.

ooryaatsiri. Isaikimotairi Ashitairi tsika ipinkathariwintantzi irirori. Powakimpitayawo”.

Ikinkithatakotziri Jesús manachari kiriiki

⁴⁴ Ipoña ikantaki iijatzi Jesús: “Jiroka pashini nojyakaawintimiri. Tzimatsi oyyiki kiriiki jimanaitziri owaantsiki. Ikanta apaani atziri ifnaakiri, tii okantzi jaanakiri, iijatzi imananairi, tikaatsi inkamanti, ikantashiritanaki irirori: ‘Ontzimatyii namanantiro jiroka kipatsi, ari onkantya nashitantaariri ikaatzi tzimatsiri janta’. Ipoña ipimantakiro okaatzi tzimimowitariri, jamanantakiro kipatsi. Kimoshiri ikantaka, tima jamanantakotakiri oyyiki kiriiki. Ari okimitari iijatzi ipinkathariwintantzi Inkitijatzii”.

Ikinkithatakotziro Jesús poriryaari pinapirotachari

⁴⁵ Ikantzi iijatzi Jesús: “Aririka impinkathariwintantzi Inkitijatzii, ikimitari apaani atziri kowatsini jamananti poriryaari.* ⁴⁶ Ifnaaki poriryaari, ikowapirotaki jayiri. Ipiyanaa inampiki, ipimantapaakiro okaatzi tzimimotziriri, jamanantakiro poriryaari”.

Ikinkithatakotziro Jesús shiryaamintotsi

⁴⁷ Ikantaki iijatzi Jesús: “Aririka impinkathariwintantzi Inkitijatzii, ikimitari apaani shiryaawairintzi. Jaaki oyyiki nashiyitachari shima. ⁴⁸ Ipoña inoshikakotakiri othapiyaaki, jiyoshiiyitakiri kamiithatsiri. Ikaatzi kaari kamiithatsini, jookayitakiri. ⁴⁹ Ari onkimitaiyaari paata aririka onthonkaiya kipatsi. Impokaki maninkariiti, jiyoshiitairi kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri. ⁵⁰ Impoña intagaitairi kaaripiroshiriri, ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsitaiya”.

Ikinkithatakotziro Jesús owakiraari ajyaagawontsi iijatzi paijatori

⁵¹ Ari ikantzi Jesús: “¿Pikimathakiroka okaatzi nokantakiri?” Ikantaiyini jiyotaani: “Nokimathakiro”. ⁵² Ipoña ikantanaki Jesús: “Nojyakaawintiri iwaapatiitari, tzimatsiri jayaagawo pinayitachari. Jaapiintziro paijatori, jaapiintziro iijatzi owakiraari jayaagawo. Aritaki inkimitaiyaari iijatzi yotzinkariiti aririka impinkathariwintairi Inkitijatzii, jiyotaantairo itawori pairani, jiyotaantairo iijatzi owakiraataatsiri”.

Ipiyaa Jesús Nazaret-ki (Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Ithonkakiro Jesús jojyakaawintakiro okaatzi ikinkithatakotakiri, ari jiyaatanai. ⁵⁴ Ikinanai inampiki. Jiyotaantayitapai japatotapiintaita. Iyokitzi jowiri ikaatzi kimiriri, ikantaiyini: “¿Litama matakaakiriri jirika jiyotaniantari, itasonkawintantzi iijatzi? ⁵⁵ ¿Kaarima jirika itomi kimitapiintzirori inchakota, otomintari María? ¿Kaarima iririntzipaini jirika: Jacobo, José, Simón, iijatzi Judas?† ⁵⁶ ¿Tiima ari akaatzi iritsiropaini anampitawo jaka, itama pinkatharitakaakiriri?” ⁵⁷ Owanaa ithainkaitakiri, ikisaniintaitanakiri. Iro ikantantanakiri Jesús: “Jashi jowiro Kamantantaniri ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori, tii ikimisantaitziri”. ⁵⁸ Owanaa ithainkimataitakiri Jesús inampiki, irootaki kaari itasonkawintanta.

* **13:45** Iro ikantakoitzi jaka poriryaari, okaayitzi poriryaayitairsi kimitawori mapi jiiitaitziri “perla”, owanaa inintaitziro. Iro kantzimaitacha oyyiki owinawo. † **13:55** Jacobo, irijatzii jiiitaitziri Santiago.

14

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri (Mr. 6.14-29; Lc. 3.19-20; 9.7-9)

¹ Ikanta pinkathari Herodes iitachari Tetrarca, ikimakotakiri Jesús.
² Ikantziri jimpiratani: “Jirika Jesús iriitaki Juan owiinkaatananiri. Iri añaagaatsiri, piñiri otzimi ishintsinka”. ³ Tima iri Herodes aakaantakiriri Juan, joojotakaantakiri, jomontyaakaantakiri. Iro kantakaantakirori iinawitari iririntzi Felipe iitachari Herodías. ⁴ Tima ikaminaawitayaari Juan jirika Herodes, ikantawitari: “Tii okantzi paapithatantiro”. ⁵ Ari ikowawitaka intsitokakaantirim, Iro kanzimaitacha oiyiki ipinkathatakiri Juan, jiyotaiyini Kamantantaniri jinatzi. Ithaawantanakari Herodes atziri, ikantashiritzi: “Aririka nontsitokaantakiri, ari inkisaniiintaitakina”. ⁶ Okanta imonkaataka kitiiyiri joimoshirinkawitawo itzimantari Herodes. Ipiyotaiyakani iyyininka, joimoshirinkaiyirini. Ari opokapaaki ishinto Herodías, amajyiitapaaki. Oiyiki okamiithatzimotakiri Herodes. ⁷ Ikantakiro: “Tzimatsirika oitya pinkamitinari, ari nompakimiro. Imapiro, jiyotzi Pawa iiro namatawitzimi”. ⁸ Ipoña okantziro onaanati: “Pinkantiri inthatzinkakaan-tiri Juan”. Iro okantantakiriri: “Nokowi pamakotakinawo iito Juan samantaki”. ⁹ Ari jowashiritanakari Herodes, tii ikowawita. Iro kanzimaitacha ikimaiyakirini iyyininka ikantakirori inkaanki. ¹⁰ Irootaki ikantantakari inthatzinkaitiri Juan. ¹¹ Jamaitakiro iito, ipakoitakiro aanakiniro onaanati. ¹² Ikanta ipokaiyapaakini jiyotaani Juan, ikitatairi. Ari jiyaatashitanakiri Jesús, ikamantakiri.

Jowakaari Jesús 5000 atziri (Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Ikanta ikimaki Jesús kamaki Juan, otitanaka pitotsiki jiyaatiro otzishimashiki. Iro kanzimaitacha ikimakoitakiri tsika jiyaati, shiyaiyanakani ikinaitaki aatsiki, joyaatanakiri. ¹⁴ Iro jaatakotapaakityaami Jesús, iñaapaatzi oiyiki piyowintakariri. Jitakoshiritapaakari, joshinchaaki oiyiki mantsiyatatsiri. ¹⁵ Okanta otsiniriityaanaki, ikantzi jiyotaani Jesús: “Asaikatzi otzishimashiki, aritaki tsiniriityaaki. Pimpakairo pikinkithatzi, jiyaaita atziri nampitsiki jowapaiya”. ¹⁶ Jakanakiri, ikantziri: “¿Iita jatsipitanyaa-wori jiyaayitai? Pimpiri iiroka jowanawo”. ¹⁷ Ikantanaki jiyotaani: “Tikaatsi nompiri naaka. Apa otzimi okaatzi 5 tanta ipoña apiti shima”. ¹⁸ Ikantzi Jesús: “Pamakinari jaka”. ¹⁹ Ikantakiri maawoni atziri: “Pisaikaiyini”. Saikaiyanakini atziriri. Ipoña jaakiro tanta, iijatzi shima, aminanaki jinoki inkitiki, jamananaka, ikantzi: “Paasoonki Ashitanari, iirokatakaki pakinawori jiroka noyaari”. Ipoña ipitharyaakiro, ipakiri jiyotaani, jowawijaakiniri irirori atziripaini apatotainchari. ²⁰ Ari ikaatzi jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ipoña japatotairo tzmagaantapaintsiri, jotiyitairo kanziriki, okaatzi 12 jaikitaatsiri. ²¹ Kimitaka ikaatzi 5000 shirampariiti owainchari. Tzimitacha tsinani iijatzi iintsipaini owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari (Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

²² Ipoña ikantairi Jesús jiyotaani: “Thami pitaiyaawo pimontyagai intasikirona”. Ikantakiri iijatzi piyowintakariri: “Kantatsi piyaayitai”. ²³ Iro ikinantanakari irirori tonkaariki, jamañaari Ashitariri. Okanta otsiniritanakaki, saikaki apaniroini Jesús janta. ²⁴ Jiwiyaakotaiyaani jiyotaani niyantaayaniki, antawo otamaryaani inkaari, oipiyapiyakotakiri tampiya.

²⁵ Okanta okitiijyitzimataki, pokai Jesús janiitantaawo inkaari.* ²⁶ Tii jiyotawairi, ithaawantawaari jiyotaani, ikaimaiyanakini: “iAatsikitaki shiritsiwi!” ²⁷ Iñaanatapai irirori, ikantziri: “Naaka pokaatsi, tontashiri pinkantya iiro pithaawawaitzi”. ²⁸ Ari ikantanaki Pedro: “Iiokama Nowinkathariti, pinintakainawo naniitantaawo naaka inkaari”. ²⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpokanaki”. Aniiwitanaka Pedro inkaariki jiyaatashitanakiri isaikaki. ³⁰ Iro kantzimaitacha ikinkishiritanakiro Pedro antawo otamaryaani inkaari, ithaawanaki, iro itsitsiyantanakari, ikaimanaki: “Pinkathari paawaina”. ³¹ Jakotashitanakiri Jesús, jaawairi. Ipoña ikantziri: “Kapichimachiini pikimisantakina. ¿litama pikisoshiritantari?” ³² Ikanta jotitapaa pitotsiki, awijainkatanaki tampiya. ³³ Antawoiti ipinkathatanakiri jiyotaani, ikantanakiri: “Imapirotatya iirokatakaki Itomi Pawa”.

Joshinchaantaki Jesús Genesaret-ki
(Mr. 6.53-56)

³⁴ Ikanta jariitaiyakani intatsikirona nampitsiki Genesaret. ³⁵ Iro jaatakotapaakityaami Jesús, jiyotaitawakiri. Ikamantaitakiri maawoni nampitawori janta, jamayitapaakiri mantsiyayitatsiri. ³⁶ Ikantaitakiri Jesús: “Pishinitiri mantsiyari jotirotawakiro kapichiini piithaari, ishintsiantaiyaari”. Ari okantzimaitaka, ikaatzi otirotsitakiriri iithaari, shintsiyitai.

15

Owaaripiroshiritziriri atziri
(Mr. 7.1-23)

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti. Ipoñaayitaka nampitsiki Jerusalén. Ikantapaakiri Jesús: ² “Judá-mirinka anaaiyini. Iro amitaiyarini akiwaakota tikira owanatyaaata, ari okanta jiyotaakairi pairani achariniiti. ¿litama kaari jimatantawo piyotaani? Tii ikiwiro jako jowapiintaiyani”. ³ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irojatzii paakowintawo jiyotaayitairi pairani achariniiti, tiimaita pantziro jiyotaayitairi Pawa. ⁴ Jiroka ikantziri Pawa: Pimpinkathariri ashitzimiri. Ikantakii iijatzii:

Ontzimatyii jowamaitiri kiyjimatziriri ashtariri.

⁵ Iro kantzimaitacha pikantapiintakii iiroka: ‘Kamiithatatsi ankantiri ashiyitairi: “Nokajyaakairi Pawa maawoni noiriikiti, iiro okantzi nonishironkatimi”.’ ⁶ Piyotaantashitakawo jamitaitari pairani, tii piyotaantziro ikowiri Pawa. Irootakii kaari jitakotantari ajyininka ashtariri. ⁷ Thiiyinkari pinaiyini. Iiroka ikinkithatakotakii pairani Isaías, ikantakii:

⁸ Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini.

Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiitha.

⁹ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana, Jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori”.

¹⁰ Ikaimakiri Jesús maawoni piyowintakariri, ikantziri: “Pinkimisan-taiyini, pinkimathatantyaawori nonkinkithatakotiri: ¹¹ Ikaatzi owayitari tii jowaaripiroshiritantzi, irooma okaatzi añaawaiyiziri, iro matzirori

* **14:25** Kantakotachari jaka: “Iro okitiijyitzimataki”, irootakii ojyawori jamitari owayiriiti jaa-
maakowinta tsiniripaiti, iiro inkakiwaitanta apaani owayiri maawoni tsiniri, ontzimatyii intzimi
4 owayiri aamaakowintachani. Apaani jitanatyaawo owakiraa ontsiniriityaanaki, pashini tikira
oniyankiityimati, pashini oniyankiitpirotapaaki, pashini iro onkitiijyitzimataki. Ikantakoitziri jaka,
“okitiijyitzimataki, pokai Jesús” iriira kimitakariri 4-tapaintsiri owayiri kitiijyitakotatsiri jaa-
maakowintanta.

owaaripiroshiritantzi”.¹² Ipokashitapaakiri jiyotaani okaakiini, ikanta-paakiri: “Tii inimotziri Fariseo-paini ikimakimi pikantaki”.¹³ Ikantanaki Jesús: “Ashitanari Inkittijatzí, ari inthonkaairo kaari ipankitzi irirori.¹⁴ Piñaashityaari, tii jiyotaiyini irirori, jojakari kaari aminatsiri. Ikimitakotakari ikathatawaka kaari okichaatsini, tii jiyotzi tsika inkini, apitroitii imparyai omoonaki”.¹⁵ Ari ikantzi Pedro: “Poñaayinawo okaatzi pojyakaawintakiri”.¹⁶ Ikantzi Jesús: “¿Tikiraama otzimimotzimi iiroka piyotani? ¹⁷ ¿Tiima piyotzi okaatzi owayitapiintari okini ajiitoki, impoña omishitowairo? ¹⁸ Irooma añaawaitiro kaaripirori akinkishiriyitari, irootaki owaaripiroshiritantatsiri. ¹⁹ Tima ashiriki opoñaayita kaaripirori kinkishiritaantsi, tsitokaantsi, mayimpiritaantsi, kaari kinataantsi, koshitaantsi, thiiyakantaantsi, kijiyamataantsi. ²⁰ Irootaki jiroka owaaripiroshiritantatsiri. Irooma iirorika akiwaakota ankowirika oya, tii owaaripiroshiritantzi”.

Okimisantzi tsinani Canaán-jato

(Mr. 7.24-30)

²¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro irojatzí Sidón-ki. ²² Ari opokaki tsinani Canaán-jato, kaari Judá-mirinka iroori. Okantapaakiri: “Nowinkathariti, iiroka icharini pinkathari David-ni. Nokowi pinishironkainana oiyiki ashironkaawaitaka nishinto, opiyarishiritatzi”.²³ Ari imairitaki Jesús, tii jakiro. Ipoña ikantaiyini jiyotaani: “Potyaantairo iyaataita, owanaa oñaashirinkakai”.²⁴ Ikantanakiro Jesús: “Apa jotyaantakina Ashitanari nonishironkairi nojyininka Israel-mirinkaiti, ikaatzi ojjakariri oijya ipiyaka”.²⁵ Ari otzirowanaka tsinani, okantanakiri: “Pinkathari, pinishironkainana naaka”.²⁶ Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Tima ikantaitaki pairani: ‘Tii aapithatziri jowanawo iintsiti ampri otsitsi joyaawo’ ”.*²⁷ Akanakiri iroori, okantziri: “Imapiro pikantakiri Pinkathari. Iro kantzimaitacha, jowapiintamachiitawo otsitsi jowaryagaitzirowanawotzi otapinaki”.²⁸ Jakanairo Jesús, ikantziro: “Tsinani, imapiro pikimisantai iiroka. Irootaki nimatantyaawori pikowakotakinari”. Apathakiro awijakotanai ishinto.

Joshinchaaki Jesús oiyiki atziri

²⁹ Ipoña jawijaki Jesús ikinayitaki othapiyaaki inkaari Galilea. Irojatzí itonkaantanakiri otzishiki, ari isaikapaakiri janta. ³⁰ Ari ipokashitakiri oiyiki atziri, jamayitakiri kantawaiyitachari imantsiyari: ithoriwaitatsiri, kaari okichaatsiri, masontzipaantiri, pijaponthokiri, maawoni. Ithonkiri joshinchaayitairi. ³¹ Iyokitzi jowaitanakiri Jesús iñaitakiri jiñaawaitakagairi masontzipaantiri, janiitakaayitairi kisopookiri, ithoriwaitatsiri iijatzí, jami-naakaayitairi kaari okichaatsi. Ikantaiyini atziriiti: “Imapiro ikamiithataki Pawa, iriitaki pinkathariwintairi Israel-mirinkaiti”.

Jowakaari Jesús 4000 atziri

(Mr. 8.1-10)

³² Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Owanaa nitakotakari atziriiti, tima mawa kituiyiri isaikaiyakini jaka ikimisantana, tikaantsi jowaiya. Aririka jiyaatashitaiya, ari aakiri itajyi iirorika jowanawo”.³³ Ikantaiyini jiyotaani: “Pamini, asaikatzi jaka otzishimashiki. ¿Tsikama ayika owakaiyariri? Oiyiki ikaataiyini”.³⁴ Ari josampitziri Jesús jiyotaani: “¿Tsikama okaatzi tanta tzimatsiri?” Ikantzi jiyotaani: “Tzimatsi okaatzi 7,

* 15:26 Iri jojjakaawintaitzi Judá-mirinkaiti ikimitari iintsí. Iriima kaari Judá-mirinkatsiri jojjari otsitsi.

tzimitacha iijatzzi shimaaniki”. ³⁵ Ipoña ikantaitakiri ikaatzzi piyotainchari: “Pisaikaiyini”. ³⁶ Jaakiro tanta itsipataakiri shimaaniki, ipaasoonkiwintakiri. Ipoña ipitoryaakiro tanta, ipayitakiri jiyotaani, jowawijaakiniri piyotainchari atziri. ³⁷ Owaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ipoña japatotairo tzmagaantapaintsiri, ijaikitai okaatzzi 7 kantziri. ³⁸ Kimitaka ikaatzzi 4000 shirampari owainchari. Tzimitacha tsinanipaini iijatzzi iintsipaini owainchari. ³⁹ Ipoña ikantanai Jesús: “Ari owaiyakani, kantatsi piyaayitai”. Ari jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanaki iipatsitiki Magdala-jatzzi.

16

Ikwakoitzi Jesús intasonkawintanti

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Saduceo, ikowawitaiyani inkompitakaiyaarimi Jesús inkini jiyakowintirimi. Ikantawitapaakari: “Incha pintasonkawintanti niyotantyaari imapiro opoñaawo pitasorinka inkitiki”. ² Jakanaki Jesús ikantzi: “Pikantapiintaiyini iiroka aririka piñiuro onkiraityai otsiniriityaanai: ‘Osaryaamanaatyai oñaatamani’. ³ Irooma piñaamanairo minkori onkiraityai inkitiki, pikantzi: ‘Omparyaatyai inkani’. Piyotakowitawo inkiti, piyotakotziro iijatzzi aririka omparyai inkani. Tii piyotzimaitawo piñaawitari jaka kipatsiki. ⁴ Tii pikamiithataiyini iiroka, thainka powakiri Pawa, irootaki pikowantaiyarini piñiina nontasonkawintanti, iiro-maita noñaayimiro. Apa piñiuro oiyawoni awijyimotakiriri pairani Jonás”. Ari jiyataanai Jesús.

Shiniyakaawori itantani Fariseo

(Mr. 8.14-21)

⁵ Ikanta jariitaka jiyotaani Jesús intatsikironta, tii jaanaki itantani, imaijantanakiro. ⁶ Ikantzi Jesús: “Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzzi jashi Saduceo-paini”. ⁷ Ari josampitawakaanaka jiyotaani, ikantawakaiyani: “¿Litama ikantawawori jiroka? ¿Irooma ikantantari tii amaki tanta?” ⁸ Yotaki Jesús ikantawakaari jiyotaani, ikantziri: “Tikira pikimisantapirotzi iirokaiti, irootaki pikantantari: ‘Tii amaki tanta’”. ⁹ ¿Tikiraama pikimathataiyironi? Chapinki otzimawita tanta okaatzzi 5, nowakaayitaka 5000 shirampari. Poyiitairo tzmagaantapaintsiri. ¿Tsikama okaatzzi kantziri poyiitairi? ¹⁰ Iijatzzi okimita tzimatsiri chapinki 7 tanta, nowakaaka 4000 shirampari. ¿Tsikama okaatzzi kantziri poyiitairi? ¹¹ ¿Litama kaari pikimathatantawo iiroka? Tii iro nonkinkithatakoti jowaitari tanta. Aña nokantaziimi: ‘Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzzi jashi Saduceo’”. ¹² Ari ikimathanakiro jiyotaani, tii iro inkinkithatakoti Jesús shiniyakairori tanta, joyyakaawintatziro okaatzzi jiyotaantziri Fariseo iijatzzi Saduceo.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzzi jirika Jesús

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Ipoña ikinanaki Jesús janta Cesarea-ki, irootaki inampi Filipino. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Litama ikinkishiritakoitariri Itomi Atziri?” ¹⁴ Jakaiyanakini, ikantzi: “Tzimatsi atziri kantatsiri, ‘Juan owiinkaantantani piriintaacha’. Ikantzi pashini, ‘iri koñaataatsi Elías’. Ikantzi pashini ‘iri Jeremías-ni’. Tzimatsi kantatsiri iijatzzi, pashini Kamantantani pinatzi”. ¹⁵ Ipoña ikantziri jiyotaani: “Iiroka. ¿Tsikama pikantaiyinika?” ¹⁶ Jakanaki Simón Pedro, ikantzi: “Iirokatakoti Cristo Itomi Pawa Kañaaniri”. ¹⁷ Ikantzi Jesús: “Imapiro pikantaki Simón itomi Jonás,

kaari atziri yotakaimironi jiroka, iri Ashitanari Inkitijatzi yotakaakimirori. ¹⁸ Ari niitaimi naaka Pedro, iro mapi ojyakaawintacha piwairo. Tima mapi pinkimitaiya, ari niwitsikairo nopanko. Inkaati kimisantaatsini paata, iri ojyayityaawoni pankotsi. Iiro jimatziro impiyakaashitaiyaari nampitawori sarinkawini. ¹⁹ Iri pojyaari aamaakowintawori ashitakowo pankotsi, kantatsi jashitaryiuro, jashituro, jintsiriituro shintsini. Iro pankotsi ojyakaawintacha tsika impinkathariwintantai Inkitijatzi. Tima inkaati pishinitairi iiroka jaka, iriitaki ishinitaiti inkitiki. Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iiro ishinitaitziri iijatzu inkitiki”. ²⁰ Ipoña ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Paatara pikamantantzi, pinkanti: ‘Iriitaki Cristo jirika Jesús’”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkami
(Mr. 8.31–9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Ipoña Jesús ikamantakiri jiyotaani, ikantziri: “Irootantsi aati nampit-siki Jerusalén, antawoiti inkimaatsitakaina ijiwaripirori Ompiratasorintsi-taari, ijiwari Yotzinkariiti, ari intsitokakaantinari. Iro kantzimaitacha awi-jawitatya mawa kitiiyiri ari nañagai iijatzu”. ²² Ikanta Pedro, jaanakiri Jesús jantayatsikiini, ikantakiri: “Pinkathari, tii inmotana pikantziri, tii nokowi awijiyomotimi jiroka”. ²³ Ari ipithokanaka Jesús, ikantanakiri: “Piyaaati Sa-tanás. Tima tii poshiritawo iiroka ikowakaanari Pawa, apa pikowashitawo ikowapiintakiri atziriiti”.

²⁴ Ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Tzimatsirika kowatsiri intsiipatina, jowajyaantairo ikowashitari, onkantawitya impaikakoitirimi, intsiipatina. ²⁵ Iitarika itakowaitachari jantayitziro inintashiyitari, ari impiyashitaiya. Iriima kamawintinani jantayitanairo nokowakairiri naaka, aritaki jawijakoshiritai. ²⁶ Tima aminaawaitashita iñaitziro otzimimotantzi ayaagawontsi jaka kipatsiki, ompoña jaminaashitaiyaawo añaamintotsi. ¿Kantatsima impinakowintaitaiya iiro iñaantaitawo impiyashitaitaiya? ²⁷ Ari impiyi paata jirika Itomi Atziri jamairo jowaniinkawo Ashitariri, intsiipataiyaari maninkariiti, iri pinatapaironi okaatzi jantaitakiri. ²⁸ Tyaaryoo, tzimatsi pikaatzi jaka, tikira pikamiita ari piñaakiri Itomi Atziri impinkathariwintantai”.

17

Ishipakiryiimotziri Jesús jiyotaani
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Okanta awijaki okaatzi 6 kitiiyiri, ipoña Jesús jaanakiri Pedro, Ja-cobo, Juan iririntzi Jacobo. Itonkaiyanakini otzishiki. ² Ari ipashinitz-imotakiri jiyotaani, ishipakiryaanaki ipooki, jojyanakari ooryaatsiri, ari okimitanakari iithaari kitamaaniki okantanaka. ³ Iñaatziri Moisés-ni, ipoña Elías ikinkithawaitakairi Jesús. ⁴ Ikaimotanakiri Pedro, ikantzi: “Pinkathari, imapiro okamiithatzi pamakina jaka. Kamiitha niwitsikimi mawa panko-kyjantsi: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”. ⁵ Iñaawaiminthaatzi, opamankapaakiri minkori, shipakiryaa okan-tapaaka. Ikimatzi iñaawaitaitanaki minkoriki, ikantaitzi: “Notomi ji-natzi jirika nitakokitakari, ojyiki nokimoshiriwintakiri. Pinkimisantairi”. ⁶ Ikanta ikimayakironi jiroka ñaantsi, oiyotaiyanakani isaawiki, anta-woiti ithaawaiyanakini. ⁷ Iro kantzimaitacha Jesús ipokashitapairi jiy-otaani, ipampitapaakiri, ikantziri: “Pinkatziyanai, iiro pithaawaiyini”. ⁸ Jaminawitanaa, tikaatsi iñaanaai, apaniroini ikatziyaka Jesús.

⁹ Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantantziro iñaakiri irojatzji paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitayyaarika. ¹⁰ Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Litama ikantakotziri Yotzinkariiti ikantayini: ‘Aririka impokimataki Cristo, iri iwatapaintsini Elías impoki?’ ” ¹¹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Imapirotatya ikantziri, iriitaki iwatapaintsini Elías impoki, jotampatzikatantapaaki. ¹² Pinkimi nonkanti naaka: Ariiwitaka Elías, tiimaita jiyotaiyawakirini, oiyiki jowasankitaakiri. Ari inkimitaitiri iijatzji Itomi Atziri, oiyiki jowasankitaitiri”. ¹³ Ari jiyotaiyanakini jiyotaani iri ikinkithatakotzji Juan owiinkaatananiri.

Jowawijaakotziri Jesús iwankari piyarishiritatsiri

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ikanta jariitayaani ipiyotaiyani atziri. Ari ipokakiri atziri. Jotzirowashitapaakari Jesús, ikantziri: ¹⁵ “Pinkathari, pitakotainari notomi oiyiki ikamimawaitaki, antawoiti ikimaatsiwaitaka, oiyiki itaawaitapiinta, ipiinkawaitzi jiñaaki. ¹⁶ Namawitakanari piyotaani, jowawijaakotainari. Tiimaita jimatzi”. ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “Tiitya pikimisantzi iiroka, pikinashiwaitaka. ¿Tsikapaitima piyotai? Pamakinari iints”. ¹⁸ Ikisanakiri piyari, jatanaki. Ari ishintsitanairi iwankari. ¹⁹ Ikanta jiyotaani Jesús, josampitairi apaniroini, ikantairi: “¿Litama kaari nimatantari nowawijaakotiri?” ²⁰ Ikantzi Jesús: “Iro kaari pimatantari tima tikira pikimisantapirotzi. Pinkimi nonkanti: Aririka pinkimisantaniinti, kantatsi pinkantiro otzishi: ‘Pishirinki’. Ari oshirinkaki. Tikaatsi komptizimotimini aririka pinkimisantapiroti. Imapiro. ²¹ Iro kantacha pinkowirika poshinchiri oiyakariri jirika iwankari, ontzimatyii pamañaari tyaaryoopiroini Pawa, pintziwintyaari”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkami

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Ikanta isaiki Jesús nampitsiki Galilea, ari ikantakiri jiyotaani: “Irootantsi impithokashitayyaari Itomi Atziri. ²³ Ari intsitokaitiri. Iro awijawitayya mawa kitijiyiri, aritaki jañagai iijatzji”. Antawoiti jowashiritanaka jiyotaani ikimakiri ikantaki.

Jashitakaitawori tasorintsipanko impinaitrori

²⁴ Ikanta jariitaka Jesús nampitsiki Capernaum, ari ipokakiri kowakotantatsiri kiriiki jashitakaitawori tasorintsipanko, josampitapaakiri Pedro: “¿Ipinatziroma yotaimiri jashitakaitawori tasorintsipanko?” ²⁵ Ikantanaki Pedro: “Ipinatziro”. Ikanta ipiyapaa pankotsiki, iri thaawakotapainchari Jesús josampitawairi: “¿Litama pikinkishiritari iiroka Simón? ¿Litama ikowakotantzi pashinijatzji pinkathariiti? ¿Iriima ikowakoyitzi iyyininkapirori? ¿Iriima ikowakoyitzi ariitzinkari atziri kaari iyyininkata?” ²⁶ Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Iri ikowakotzi ariitzinkari”. Ikantzi Jesús: “Ari okanta. Tii okowapirota impinatiro ikaatzji iyyininkapiroitari. ²⁷ Tiimaita nokowi inkisaniintawaitya kowakotantatsiri kiriiki. Piyaiti pinkachaati inkaariki. Aririka pinoshikaki apaani, paminapaantitiri, ari piñiri kiriiki. Paanakiniri kowakotantatsiri, pimpiri. Iriitaki pimpinawintyaari iiroka iijatzji naaka”.

¹ Ikanta japatotairi jiyotaani Jesús, josampitakiri, ikantziri: “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi. ¿Litama ñaapirotachani intsipatyaaari impinkathariti?” ² Ikaimaki Jesús apaani iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori. ³ Ikantzi Jesús: “Ilorika pawintaanaari Pawa, po-
jyakotaiyaari ikanta jirika iintsi, iiro piñiuro impinkathariwintantai Inki-
tijatzi. Imapiro. ⁴ Tima jirika iintsi tii jiyotzi jasagaawintawaitya. Iitarika ojjakotaiyaarini, iriitaki ñaapirotaachani impinkathatairi Inkitijatzi. ⁵ Iitarika pairyaanari ikimisantaana, jaawakimi kamiitha ojjariri jirika iintsi, naakataki jaawaki kamiitha”.

Ari jantakaantaitiro kaaripirori

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ “Iitarika antakaakirini kaaripirori kimitaariri jirika iintsi ikimisantaana, kamiithawaitakimi inthaitiniri mapi ikintsiki, jowiinkaitakiri ochiinkaatzii inkaari.

⁷ Imapiro onkowiinkati jaka kipatsiki. Iñaiti ojyiki antayitironi kaaripirori. Iro kantacha ari jowasankitaitakiri inkaati antakaantakironi. ⁸ Iroorika pako, iroorika piitzi pantantakawori kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkakityiromi, tima iro kowapirotacha pawijakoponthokitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti pako, apiti piitzi, impoña patsipitaiyaawo paampari paata pintagaiya. ⁹ Iroorika poki pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatyiiromi, iro kowapirotacha pawijakopityakitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti poki, impoña jookaitaimi paata opaampaporinthaatzi sarinkawiniki”.

Ikinkithatakotaitziri oijya piyachari

(Lc. 15.3-7)

¹⁰ “Paamaakowintya pimanintzirikari ojyanaariri jirika iintsi. Tima ikim-poyaawintziri maninkariiti nampitawori Ashitanariki Inkitijatzi. ¹¹ Iro ipokantakari Itomi Atziri jowawijaakoshiritairi ikaatzii piyawitainchari. ¹² Pinkimi nojyakaawintimiro. Tzimatsi piratachari ikaatzii 100 oijya. Im-poña impiyagaantaka apaani, tzimanai 99 joijyati. Ari jookanakiri pashini, jataki otzishimashiki jaminaminatairi piyainchari. ¹³ Aririka iñiiri antawoitii inthaamintya jagairi piyawitainchari. Antawoitii inkimoshiriti, ananakiro ikimoshiriwintziri kaawitachari 99 kaari piyachani. ¹⁴ Ari ikimitari iijatzii Ashitairi Inkitijatzi, tii ikowi impiyagaantawaitya apaani ojyanaariri jirika iintsi”.

Tsika okanta ipiyakotantaitzi

¹⁵ “Aririka piñiiri pijyininka jantzimotimiro kaaripirori, piyaatashitiri, pinkinkithawaitakairi apaniroini, poñaayiri okaatzii ikinakaashitakari. Aririka inkimisantakimi, pimatairi, pikimitakaantaari iriirikami pirintzipirori. ¹⁶ Irooma iiro ikimisantzimi, paanaki pashini kimisantzinkari, iiorika apiti, iri pintsipatyaaari pinkaminairi. Iro pimonkaatantyaawori ikantaitziri: Intzimirika iyakowintairi, ontzimatyii intzimi mawa atziri, tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzii ikinakaashitakari, kamiithatatsi jowasankitaitiri.

¹⁷ Ilorika ikimisantzimi, pinkamantiri ikaatzii apatotapiintachari. Ilorika ikimisantzi, pojjakaaantiri kaari pijyininka, ikimitakofakari kowakotziriri kiriki iijyininka. ¹⁸ Iitarika pishinitairi iiroka jaka, irijatzii ishinitaitiri janta inkitiki. Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iriitaki kaari ishinitaitzi janta inkitiki. Imapiro. ¹⁹ Pinkimi nonkanti iijatzii: Aririka pinkaati

apiti, aririka ojoyawakaiya pikinkishiritani, ari pinkowakotiri Ashitairi Inkitijatz, ari jimatakimiro. ²⁰ Tsikarika japatotaiya apiti atziri, iirorika mawa ipairyaana ikimisantaana, ari nosaikitari naaka janta notsipatari”.

²¹ Ari ipokapaaki Pedro, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Pinkathari, aririka ontzimi jantzimotinari nojyininika, ¿tsikama onkaati nompinyakotiri? ¿Arima onkaati 7?” ²² Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Iiro okantzi pimpiyatantya. Tima tii apa pimpiyakotiri onkaati 7, oiyiki papiipiintiro”.*

Ikantakota apiti atziri iriiwitatzi

²³ “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatz, iroowaitaki jantziri pinkathari ikowakotziri jompiratani impinatairi jiriiwitziri. ²⁴ Ikanta ikowakotziri iriiwitatzi, ari ipokapaaki iriiwipirotsiri oiyiki kiriiki.†
²⁵ Tikaatsi jayi impinatairiri. Ari ikantanaki pinkathari: ‘Paanakiri jirika atziri, iina, itomipaini, iijatz okaatz tzimimotziriri, pimpimantiri. Nagaitaa kiriiki ikaatz jiriiwitanari’. ²⁶ Ikanta ikimawaki ompirataari, jotzirowashitanakiri pinkathari, ikantanakiri: ‘Iiro pipimantana, poyaakotawakina kapichiini, aritaki nompinataimi’. ²⁷ Ikanta jirika pinkathari inishironkatairi jompiratani, ikantzi: ‘Aritaki, tii piriwitaana’. Ipiyakotairi okaatz jiriiwitziri. ²⁸ Ikanta jiyaatai ompirataari, itonkiyotakari aatsiki iriiwitziriri irirori kapichiini. Joirikakintsitawakiri, ikantziri: ‘Pimpinatina piriwitanari’.‡
²⁹ Ari jotzirowashiwanakiri, ikantziri: ‘Poyaawakina kapichiini aritaki nompinataimi’. ³⁰ Tii ikowi, jaanakiri, jomontyaakaantakiri, ikantziri: ‘Aririka pimpinataina piriwitanana, ari nomishitowakaantaimi’. ³¹ Iro kantacha jiñaakiri ikaataiyini, tii inimotanakiri, jataki ikamantakiri pinkathari. ³² Ikanta pinkathari ikaimakaantakiri, ikantakiri: ‘Kaaripiroshiri pinatzi iiroka. Nopiyakotaimiro iiroka piriwitanari pikamitakina’. ³³ Ari jomkantantimi iiroka, pinishironkantani. ³⁴ Antawo ikisanaka pinkathari, jomontyaakaantakiri, ikantziri: ‘Aririka pimpinataina iiroka, ari nomishitowakaantaimi’. ³⁵ Iro jantairi iijatz paata Ashitanari Inkitijatz, iirorika pinishironkayitairi pijyininika”.

19

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina (Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ikanta ithonkanakiro Jesús jiyotaantzi Galilea-ki, jataki intatsikironta Jordán-ki irojatz Judea-ki. ² Ipiyowintaitawaari. Joshinchaapai oiyiki mantsiyari janta.

³ Ari ipokashitakiri Fariseo-paini, ikowi inkompitakaiyaarimi, josampitapaakiri ikantziri: “¿Jesús, shinitaantsitatsima jookashiwaityaawo iina atziri?” ⁴ Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: “¿Tiima piñaanatakotziro owakiraa jiwitsikantaitakari atziri? ¿Tiima jiwitsikaitakiri shirampari iijatz tsinani?” ⁵ Ikantaitaki pairani: Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

* **18:22** Ikantakoitziri jaka “oyiki onkaati papiipiintiro”, aririka apiitapiintakiro ampiyakotanti onkaati 7, apiitairo 7, imoña apiitairo 7, irojatz ariitantatyaari onkaati 70. † **18:24** Ikantaitziri “iriiwipirotsiri”, iri oiyari kaatatsiri 10 mil talento. Ari onkantawitya jantawaiti oiyiki osarinti, iiro ipinakowinta. ‡ **18:28** Ikantakoitziri jaka “iriiwitziriri kapichiini” irijatz ikantaitziri 100 denario.

⁶ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakariri Pawa, tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaiya. ⁷ Ipoña josampitziri ikantzi: “¿litama josankinatantawori pairani Moisés, ikantaki:

Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsi jookawakaantyaari?”

⁸ Ikantzi Jesús: “Okantakaantziro tii pikimisanantzi, irootaki ishinitantz-imirori Moisés. Tii ari onkantya pairani owakiraa iwitsikantanakari maa-woni. ⁹ Pinkimi nonkanti naaka: Ikaatzi ookashiwaitawori iina impoña jagai pashini, imayimpiritaki. Irooma omayimpiritirika iinantaitari, kantatsi jookaitiro. Itzimirika ayirori tsinani ookaawo, imayimpiritaki irirori”.

¹⁰ Ipoña ikantzi jiyotaani: “Aririka okanta, tiitya okamiithatzi jagaiti iinantaitari”. ¹¹ Ari jakanakiri Jesús, ikantzi: “Iriirika Pawa kowakaimironi, aritaki pinkimathatakiri. ¹² Tzimatsi kantachari iiro okantanta jaayiti iina atziri. Tzimatsi atziri owa itzimapaaiki ari ikantsita iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi pashini jaakithokitaitziri iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi iijatzi kowatsiri isaikashiwaitya, tima ityaaryoowintatziiri pinkathariwintantat-siri inkitiki. Kowatsiri jimatiro nokantakiri, jantiro”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Ipoña jamaitapaakiniri Jesús iintsipaini, ikantaitapaakiri: “Pamanakoti-nari niintsiti, potzimikapatziitotiri pintasonkawintiri”. Ari ikantzi jiyotaani Jesús: “Iiro poñaashirinkiri Awinkathariti”. ¹⁴ Ari ikantzi Jesús: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Inkitijatziri”. ¹⁵ Ikanta Jesús jotiropatziitoytakiri iintsipaini, jatanai.

Ajyaagantachari mainari

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.15-17)

¹⁶ Ari ipokaki mainari, josampitapaakiri Jesús, ikantzi: “Kamiithari yotaantaniri. ¿litama nantairi noñaantaiaawori kañaanimintotsi?” ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿litama pikantantanari ‘kamiithari?’ Tikaatsi kami-ithatsini jaka, apaniironi ikantakaawo Pawa ikamiithatzi. Pinkowirika piñagairo kañaanimintotsi, pimonkaatairo Ikantakaantaitani”. ¹⁸ Ikantzi irirori: “¿Otzimika?” Ari ikantzi Jesús:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

¹⁹ Pimpinkathatiri ashitzimiri.

Pitakotaiyaari pijyininka pinkimitakaantairi pitakotapiinta iiroka.

²⁰ Ari ikantzi mainari: “Nimatakiro maawoni jirokapaini, irojatzi nitanakawo pairani iinta niryaaaitapaakiini. ¿litama kowityaachari iroñaaka?”

²¹ Ikantzi Jesús: “Pikowirika pinkamiithashiriti, piyaati pipankoki, pimpimantiro maawoni tzimimotzimiri, pimpayitiri ashironkaankari, inkitiki pinintaawaitaiya. Aririka pimatakiro pimpokanaki, poyaatina”. ²² Ikanta ikimaki mainari, owashiri ikanta ipiyanaawo, tima ajaagantzinkari jinatziri.

²³ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Antawoiti impomirintsityaawo ajyaagantachari impinkathariwintairi Inkitijatziri. Imapiro”. ²⁴ Iikiro ikan-tatzi: “Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro

ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitai Pawa”.²⁵ Ikanta ikimaki jiyotaani, iyokitzi ikantanaka, ikantaiyini: “¿Litatyaakama awijakoshir-itaatsini?”²⁶ Jaminaminthatanakiri Jesús, ikantziri: “Irotya jimataa-jaitziri apaniroini atziri, iriima Pawa tikaatsi pomirintsitzimotyaaarini”.²⁷ Ari jakanaki Pedro, ikantanaki: “Jirika nokaataiyakini nokowi noyaatimi, nookayitanakiro maawoni tzimimotanari. ¿Litama impinayiyitainari paata?”²⁸ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka owakiraatai paata kipatsi, impinkathari-wintantai Itomi Atziri, inkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkat-achari isaikaminto. Ari pinkimitaiyaari iijatzi iirokapaini pimpinkathari-wintairi maawoni chariniyityaarini Israel-ni, ikaataiyini 12 jinashitayani. Imapiro.²⁹ Tima ikaatzi oyaatakinari, jookawintanakiro ipanko, iririntzi, iritsiro, ashitariri, iina, iriintsiti, iipatsiti. Aritaki ifaayitairo ontzimimotairi oiyiki, tima iriitaki pairyaayitanari. Irijatzi ifaayitaironi kañanimintotsi.³⁰ Tzimatsi itayitakawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzi impoiyyitatsiri iroñaaka, iri ifaayitironi jitaiyaawo”.

20

Antawaitatsiri chochokimashiki

¹ “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, iriwaitaki ikanta atziri tzi-matsiri ichochokimashiti. Jataki amaityaaki jamini antawaitatsini iwankir-imashiki. ² Ikanta ifñaaki kowatsiri jantawaiti, ikantakiri: ‘Aririka pi-tanatyaaawo pantawaiti iroñaaka irojatzji jyiitini, nompinatimi apaani kiri-iki’. Ikantaiyini antawaitatsini: ‘Kamiithataki’. Jatanaki jantawaiti pankir-intsimashiki.* ³ Ikanta ijinokiityaapaaki ooryaatsiri, iijatzi ipiyanaa ashita-wori iwankirimashi. Ifñaapai pashini saikashiwaitachari, ikatziyayaani.† ⁴ Ikantapaakiri: ‘Aririka piyaati pantawaiti nowankirimashiki, ari nomp-inaapiroatakimi’. Ari jiyaataki jantawaiti. ⁵ Ari ikimitaakiro itampatzikat-apaaki ooryaatsiri, iijatzi itainkanaki ooryaatsiri.‡ ⁶ Ari ikimitakiro iijatzi otsiniriityaanaki, ifñaapai saikashiwaitachari atziri, josampitapaakiri: ‘¿Tikaatsima pantawairi pisaikashiwaitantari kitiiyyiriki?’§ ⁷ Ari ikantaiyini: ‘Tikaatsi antawaitakainani’. Ikantzi irirori: ‘Piyaati pantawaiti nowankir-imashiki, ari nompinapirotakimi’. ⁸ Okanta otsiniritanaki, ashitawori iwankirimashi, ikantakiri owiriri iriikiti: ‘Pinkaimiri maawoni antawai-tatsiri pimpinatiri. Iri pitawatya pimpinatiri impoitapaintsiri jantawait-aki, irojatzji pimatantatyaariri itakawori amaityaaki’. ⁹ Ikanta ipokaki im-poitapaintsiri jantawaitzi, kapichiini jantawaitaki, iro kantacha ipinaitakiri apaani kiriiki. ¹⁰ Ipokaiyakini itakawori amaityaaki jantawaitaki, ifñaajaantzi impinapiroitiri irirori. Aña tii, apaanimachiini kiriiki ipinaitakiri iijatzi. ¹¹ Ikanta ipinawiiitakari, ikisanakiri ashitawori jantawairi, ¹² ikantanakiri: ‘Tii jantawaipirotzji impoitapaintsiri, iro kantacha imonkaatakina pip-inatakinari, naaka kimaatsipirotakariri ooryaatsiri’. ¹³ Ari ikantzi ashita-wori iwankirimashi: ‘Ayyininká, nopinatakimi kamiitha, ¿tiima nokantsi-takimi amaityaaki nompinatimi apaani kiriiki? ¹⁴ Jirika piiriikiti nompina-timiri, piyaatai pipankoki. Naaka nintashitacha nompinatiri apaani kiri-iki impoitapaintsiri jantawaitzi, ¹⁵ ¿Iroma okantzi nompinatiri jirikapaini nonintashitari naaka? ¿Pikisaniintakotatyaanawoma nonishironkatantzi?’

* **20:2** Kantakotachari jaka “kiriiki”, irijatzi jiiitatziri iijatzi “denario”. † **20:3** Iri ikantaitziri pairani ooryaatsiri 3. ‡ **20:5** Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 6, iijatzi ikantaitziri ooryaatsiri 9. § **20:6** Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 11.

¹⁶ Tzimayitatsi itayitawori, iri ñiironi jimpoiyitai. Tzimayitatsi iijatzi impoiyitatsi, iri ñiironi jitaiyaawo”.

Japiitairo Jesús ikinkithakatzirow jowamaitiri

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Ikanta itonkaanaki Jesús jiyaatirow Jerusalén-ki, jaanakiri 12 jiyotaani ikinakaanairi aatsiki, ikantziri: ¹⁸ “Aatatzi Jerusalén-ki. Ari jaakaanaitiri Itomi Atziri, jayiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, intspatayaari Yotzinkariti, iri yakawintirini intsitokaitiri. ¹⁹ Irootaki jaantanatyaariri atziri kaari ajiyinkata. Ari impajawaitaitiri. Impoña impaikakatitiri. Iro awijawitaya mawa kitijiyiri, ari jañagai iijatzi”.

Ikwiri Jacobo iijatzi Juan

(Mr. 10.35-45)

²⁰ Okanta iina Zebedeo opokashitakiri Jesús, otsipatakari otomipaini: Jacobo iijatzi Juan. Otzirowashitapaakari, okantapaakiri: “Nokowi pinishironkatina”. ²¹ Ari josampitanakiro, ikantziri: “¿Iita pikowakotanari?” Okantzi iroori: “Tima irootaintsi pimpinkatharintsiti, nokowi intspatimi notomi impinkathariwintanti, isaikimotimi apaani pakopiroriki, iri-ima pashini isaiki pampatiki”. ²² Ari ikantanaki Jesús: “Tiitya piyotzirow oita pikowakotanari. Ojyiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya oiyiki? ¿Arima pojyatyaaana nonkami naaka?” Ari ikantayini: “Aritaki nimatakiro”.* ²³ Ikantanaki Jesús: “Imapiro, irootaintsi pinkimiro onkaati nonkimaatsityaari naaka. Irooma pintsipatina ampinkathariwintanti pisaiki apaani nakopiroriki, pashini nampatiki, tii naaka yotirini iita nontspatyaari, apa jiyotzi Ashitanari iitarika ikajyaakaayitakiri”.† ²⁴ Ikanta ikimaki pashini jiyotaani, ikisanakiri Juan iijatzi Jacobo. ²⁵ Ari japatotairi Jesús jiyotaani, ikantziri: “Piyotayini iiroka tsika ikanta ipinkatharitzii kaari ajiyinkata, owanaa jompiratanta. Ari ikimitari iijatzi ñaapirotachari ipinkathaitziri irirori. ²⁶ Irooma iirokaiti, aririka pinkowi piñaapirotya, pojyakotyaari ikanta ompirataari. ²⁷ Iroorika pinkowi pijiwatakaanti, iri pojyakotya ikanta ompirataari. ²⁸ Tii iro impokantyaari Itomi Atziri jompiratantya, iro ipokantakari joiyakotyaari ompirataari, inkamawintanti, iri pinakowintantatsini, jookaakowintairi mawoni”.

Jaminakaitairi apiti kaari okichaatsini

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Ikanta jawijanaki Jericó-ki, ojyiki atziri oyaatanakiriri. ³⁰ Ari isaikaki aatsinampiki apiti kaari okichaatsini. Kimaki irirori, ikantaitzi: “Ari inkinapaaki Jesús jaka aatsiki”. Irootaki ikaimantanakari, ikantzi: “¡Pinkathari, icharini David-ni, pinishironkatina naaka!” ³¹ Ojyiki ikisawiitanakari. Tii imairitzi, iikiro ikaimanakitzi shintsii: “¡Pinkathari, icharini David-ni, pinishironkatina naaka!” ³² Ari ikatziyapaaka Jesús, ikaimakiri, ikantziri: “¿Iita pikowiri nantzimotimiri?” ³³ Ikantayini irirori: “Pinkathari, nokowi naminawaitai kamiitha”. ³⁴ Antawoiti jinishironkatanakiri Jesús jirika kaari okichaatsini, ipampiyookitakiri irookiki. Aminawaitanai kamiitha, jooaanakiri Jesús.

* **20:22** Iro ikantakatzi Jesús jaka: “¿Arima pimatakirow iiroka piro kipijyaari onkaati niriri naaka? ¿Arima pojyatyaaana nompinkaati naaka aririka inkitaitakina?” † **20:23** Iro ikantakatzi Jesús: “Imapiro, aritaki pinkimakiro niriri naaka, aritaki pinkimitatyaana nompinkaati naaka inkitaitakinari”.

21

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki
(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Ari okaakitzimatapaaki jariitantyaari Jerusalén-ki. Ariitaiyakani Betfagé-ki omontiminthatakari otzishi Olivo. Ari jotyaaantakiri Jesús apiti jiyotaani, ² ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari, ari piñiiri inthatakotya burro ontsipatatyaaari oryaaniti. Pinthataryaakotiro, pamakinawo. ³ Tzimatsirika osampitawakimini, pinkantiri iiroka: ‘Ikowatziro pinkathari. Aritaki joiipyaimiro’ ”. ⁴ Ari imonkaatari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

⁵ Pinkamantairi maawoni Jerusalén-jatzi:
Aatsikitaki Piwinkathariti ipokashitakimi,
Tsinampashiri ikantaka, ityaakaakari burro
Iwonkiri jinatzi burro, iintsiti piratsi jaakagaitziri tinari.

⁶ Ikanta jotyaaantakiri apiti jiyotaani, jimatakiro okaatzi ikantakiri Jesús. ⁷ Jamakiro burro otsipatakari oryaanitsiti. Jowankiitakiniri manthakinti imitziikaaki inkini intyaakaaityaawo. Ityaakaanakawo Jesús. ⁸ Ikanta atziri-paini piyotainchari janta, joomaankashitakiri imanthaki aatsiki tsika ink-inanaki. Tzimatsi pashini chikayitanaintsiri inhashi joomaankashitiriri iijatzi. ⁹ Ikaatzi atziri iwataintsiri, iijatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantzi:

¡Thami apinkathatairi icharini David-ni!
¡Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri!
¡Aatsikitaki Awinkatharipirotyaaari!

¹⁰ Irojatzii jariitantapaakari Jesús nampitsiki Jerusalén. Ari josampitawakaanaa nampitawori, ikantaiyini: “¿Iitaka jirika?” ¹¹ Tzimatsi atziri kantanaaintsiri: “Iriitaki Jesús Kamantantaniri, iri poñaachari Nazaret-ki saikatsiri Galilea-ki”.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Ikanta Jesús, tyaapaaki tasorintsipankoki. Jomishitowapaakiri pimantayitatsiri iijatzi ikaatzi amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowantayitariri kiriiki, ari ikimitaakiro iijatzi tsika jowaitziri shiro. ¹³ Ikantapaakiri: “Okantzi osankinarinti, iñaawaitzi Pawa, ikantzi: Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintaityaanari. Pamatawitantapiintaki iirokaiti pipimantayitzi, pikimitakaantakiro koshintzipanko”.

¹⁴ Ari ipokashitapaakiriri Jesús janta tasorintsipankoki ojyiki kaari okichaatsini, kisopookiri, joshinchaayitairi maawoni. ¹⁵ Tima owanaa okamiithataki jantakiri Jesús. Ikanta jiñaakiri iinchiiriki jantakiri, ikaimaiyanaki, ikantzi:

¡Thami apinkathatairi icharini David-ni!
Ikisaiyanakani ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariti, tima tii inimotziri. ¹⁶ Ari josampitaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¿Piki-makirima ikantaiyirini iinchiiriki?” Ari ikantzi Jesús: “Nokimakiri. ¿Tiima piñaanatziro osankinarinti? kantatsiri: Iri iwankariiti iijatzi iintsipaini thoyitzirori itini, Pikantakaakari impinkathayitaimi”.

¹⁷ Ari ipiyanaka Jesús ikinanairo Betania-ki. Ari jimaapairi.

Jiyakatziro kaari kithokitatsi pankirintsi

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Okanta amaityaaki iijatzi ipiyaawo Jesús nampitsiki. Ari itajyaa-paaki niyanki aatsi. ¹⁹ Jiñaapaaki aatsinampiki okatziya pankirintsi, jiyaatashitanakiro, jiñaatzi tii okithokitzi, iyoshiita oshi. Jiyakatanakiro, ikantziro: “Ari pashi powiro iiro pikithokitai”. Okanta pankirintsi, kamashitanaki.* ²⁰ Ikanta jiñaakiro jiyotaanipaini, iyokitzi ikantanaka, josampitanakiri: “¿Tsika okantaka okamashitantanakari pankirintsi?” ²¹ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Imapiro nonkantimi, tyaaryoorika pawintaina, iiorika pikisoshiriwaitzi, ari pimatakiro iiroka, ari anaanakiro okanta piñaakiro pankirintsi. Kantatsi pinkantimi: ‘Oshirinki otzishi, ompiinki inkaariki’. Ari imataty. ²² Tima onkaati pinkowakotairiri Pawa, aririka pawintaapirotanatyaa, aritaki impakimiro”.

Ishintsinka Jesús

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Ikanta jariitaa Jesús tasorintsipankoki, jiyotaantapai iijatzi. Ari ipoka-paaki ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Antaripiropaini, josampi-tapaakiri: “¿Litaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ²⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Iijatzi naaka tzimatsi nosampitimiri. Aririka pakakinawo, aritaki nonkantakimi iita otyaantakinari. ²⁵ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿litaka otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Atzirima?” Ipoña ikantawakaiyanakani: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiriri, ari inkantanakani: ‘¿litama kaari pikimisantantari?’ ²⁶ Aririka ankanti: ‘Atziri otyaantakiriri’, ari inkisanakani atziripaini”. Tima ikantaiyini atziri Kamantantani jinatzi Juan-ni. ²⁷ Ari ikantaiyini: “Tii niyotziro”. Ari ikantanaki iijatzi Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

Ikinkithatakoitziri apiti itomintaitari

²⁸ Ipoña josampitantaki Jesús, ikantzi: “¿Tsika okantzimotzimika iirokaiti jiroka? Tzimatsi atziri, tzimatsiri apiti itomi. Okanta apaani kiti-jiyiri ikantakiri itomi: ‘Notomi, piyaati pantawaiti pankirintsimashiki’.” ²⁹ Ari jakanakiri itomi, ikantanakiri: ‘Tii nokowi’. Iro kantacha osamani-ityaaki, opiyimoshiritaari itomi, jataki jantawaitzi. ³⁰ Ipoña jiyaatashitakiri pashini itomi, ikantakiri iijatzi. Ikantanaki irirori: ‘Ari nimatakiro, Paapá’. Iro kantacha tii jiyaatzi. ³¹ ¿Itzimika itomi antakirori ikowakiri ashitariri?” Ari jakaiyanakini, ikantzi: “Iri antakirori jompiratakiri kitziroini”. Ipoña ikantzi Jesús: “Iri ityaawoni janaakotimi impinkathari-wintairi Pawa ikaatzi kowakotziriri kiriiki ijiyininka, iijatzi mayimpiroy-itatsiri. Imapiro. ³² Tima ipokaki pairani Juan owiinkaantantaniri, ikamantawitakimi tsika pinkantya pinkamiithashiritantaiyaarimi, iro kantacha tii pikimisantawakiri. Iriima ikaatzi kowakotziriri kiriiki ijiyininka, iijatzi mayimpiroyitatsiri, okimisantawakiri. Piñaawitawakiri iirokaiti, iro kantacha tii powajyaantziro tsika pikantaiyani, inkini pinkimisantawakiri”.

Kaariproshiriri antawaitatsiri

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ “Pinkimi pashini nojyakaawintimiri. Tzimatsi atziri pankitziro chochokimashi, jotantotakotakiro maawoni othapiki, jiwitsikashitakiro jowironta owaaki paata, jiwitsikaki iijatzi pankojiyitansi inkini jam-inaoitiro. Ipoña jaminaki atziri aminironi iwankirimashi. Jataki

* **21:19** Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro jiitaitziri “higuera”.

irirori intaina. ³⁴ Okanta okithokipaititaki chochoki, jotyaaantaki jompiratani jaakiti. ³⁵ Ikanta antawaitatsiri aminirori pankirintsimashi, jiñaawakiri ipokaiyakini ompirataari, jaawakiri jompojawaki apaani, itisitokakiri pashini, jojyimiyanantakari mapi pashini. ³⁶ Ipoña jotyaaantaki pashini jompiratani, ojyiki ikaatayakini. Ari ikimitaawakiri iijatzi irirori. ³⁷ Iwiyaantapaakawori, jotyaaantakiri itomipirori irirori, ikantzi: ‘Ari-taikima ipinkathaitawakiri notomi naaka’. ³⁸ Ikanta jirikapaini antawaitatsiri, jiñaawakiri itomi, ikantawakaanaka: ‘Iri ashitaiyaawoni paata jiroka pankirintsimashi. Thami antsitokiri, ayiroota aaka’. ³⁹ Joirikawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri. ⁴⁰ Aririka impokanaki ashitawori iwankirimashi, ztsikatya inkantirika jirikapaini antawaitatsiri?’ ⁴¹ Ari jakaiyanakini, ikantzi: “Ontzimatyii jowamagaitiri jirikapaini kaaripirori, jaminai pashini kamiithari aminaironi pankirintsimashi, otyaantapiintiniriri okithoki iwankiri”.

⁴² Ipoña ikantzi Jesús: “Tima piñaanatziro okantziri Osankinarintsipirori: Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi, Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitaka-gaitaawo iroorikami tzinkamitsi. Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki, Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni”.

⁴³ “Iro nokantantari: Iiro piñiuro impinkathariwintaimi Pawa, iri impinkathariwintai pashinijatzi atziri ikaatzi ojyawori pankirintsi okithokitzi ikimisantanaira. ⁴⁴ Jiroka okantakota mapi: Iitarika ontajyaawoni mapi iparyaantakawo, ari intankawaitaki. Iriima inkaati awitsinairi, ari ompichaakiri”.

⁴⁵ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseo-paini jiyotawakiro iriitaki jojyakaawintaitaki. ⁴⁶ Ikowawitanaka jaakaanakirimi, iro kantacha ojyiki ithaawantakari atziripaini. Tima ikantaiyini atziiriiti Kamantantaniri jinatzzi Jesús.

22

Joyyakaawintaitziri aawakaachari

¹ Ipoña japiitakiro Jesús joyyakaawintziro jiyotaantziri. Ikantzi: ² “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzzi, joyyakotakari pinkathari oimoshirinkiriri itomi jaawakaa. ³ Jotyaaantakiri jompiratani, inkamantiri inkaati pokatsini joimoshirintya. Iro kantacha jirikapaini, tii ipokaiyini. ⁴ Ipoña jotyaaantaki pashini jompiratani, ikantakiri: ‘Pinkantiri nokaimakaantani impoki joya, nowamaaki wathayitatsiri nopira, noimoshirinkatziiri notomi jaawakaiya’. ⁵ Iro kantacha iikiro jiyaatatzi ipiyathataiyani. Jataki jowaniki, pashini ikinanaki ipimantayitzi. ⁶ Tzimatsi pashini owasankitaawakiriri ompirataari, itsitokakiri iijatzi. ⁷ Ikanta ikimaki pinkathari, jotyaaantaki jowayiriti, japirotakiri itsitokiri owamaantaintsiri, itaakiro inampitsiti. ⁸ Ipoña ikantairi pashini jimpiratani: ‘Aritaki witsikaka owanawontsi oimoshirintyaari, tii impokaiyini nokaimakaantawitakari. ⁹ Piyaati aatsiki ikinapiintaitzi, pinkantiri inkaati piñiiri impokiita oimoshirintya’. ¹⁰ Ikanta jiyaataki ompirataari, japatotakiri ikaatzi jiñaakiri: kamiithari iijatzi kaaripirori. Piyotaiyakani ojyiki oimoshirinkachani.

¹¹ Ari jiyaatanaki pinkathari jaminiri ikaatzi pokaintsiri. Jiñaatzzi osatikainchari apaani tii ikithaatashitapaakari aawakaachari.

¹² Ikantapaakiri: ‘Ajyininka, ztsika pikanta pityaantakari jaka tii

pikithaawintari notomi?” Ari imairitaki, tii jaki. ¹³ Ipoña pinkathari inkantakiri jimpiratani: ‘Poojowakotiri, poojokuitiri, pookiri otsinirikitaki, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya’. ¹⁴ Tima oiyiki inkaimawiitya, kapichiini inkaati jiyoshiitairi”.

Ikinkithatakoitziri kiriiki impinaitiriri pinkathari

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Ari ipiyapaaka Fariseo-paini. Ikinkithawaitaiyakini, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankinakairika ankompitakaantyaariri Jesús?” ¹⁶ Ipoña jotyaantaki jiyotaani irirori itsipatakari jaapatziyani Herodes, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, okaatzi piyotaantziri imapiro inatzi. Aritaki jiyotakoitairi tyaaryoopiroini Pawa. Tima tikaatsi pinthaawakaiya. ¹⁷ Pinkantina iita pikinkishiritari: ¿Okamiithatzima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?” ¹⁸ Iro kantacha Jesús, jiyotawakiri ikinkishiritari, ikantziri: “Thi-iyinkari. ¿Iitama piñaantashiwaitantanari? ¹⁹ Poñaayinari kiriiki pipinatapi-intziriri Pinkathari”. Ari jamaitapaakiniri apaani kiriiki jiitaitziri “denario”. ²⁰ Ipoña josampitziri: “¿Iitaka ashitawori iwairo jaka? ¿Iitaka jirika oiyakaan-tainchari?” ²¹ Ikantaiyini: “Jashi César”. Ari ikantzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantantyaanari ikowakaimiri, pimpinatiri. Iriima ikaatzi jashitari Pawa, pantantyaanari ikowakaimiri irirori”. ²² Ikanta ikimaiyakini ikantaki Jesús, iyokitzi ikantaiyanakani, jowajyaantanakiri. Jataiyaini.

Josampitakowintaitziro jañagai kamayitatsiri

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Ikanta ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantapiintat-siri: “Iiro jañagai kamayitatsiri”. Josampitapaakiri Jesús, ²⁴ ikantapaakiri: “Yotaantanirí, josankinataki pairani Moisés, okantzi: ‘Aririka inkami atziri, iirorika jowaiyantakaanakiro iina, okamiithatzi jagairo iririntzi, jowaiyantakagairo. Ontzimatyii inkimitakaantairi iriirikami ashityaarini iririntzi kamaintsiri’. ²⁵ Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 irintzitawakaachari. Itawori itzimi jaaki iina, tikira jowaiyantakairo iina, ikamaki jagairo pashini iririntzi. ²⁶ Ari ikimitakari iijatzi apititanaintsiri iririntzi. Ipoñaapaaka pashini mawatanaintsiri. Ari ikimitakari maawoni ikaatzi 7. ²⁷ Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori tsinani. ²⁸ Aririkami jañaayitaimi paata kamayitatsiri, ¿iitama oimintapirotaiyaari tsinani? Tima maawoni ikaataki 7 iinantawitakawo”.

²⁹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Pikinakaashitakawo iiroka, tii piyotakotziro Osankinarintsipirori, tii piyotakotairo iijatzi ishintsinka Pawa. ³⁰ Tima aririka jañaayitai paata kamayitatsiri, iiro itzimapai aawakaayitaachani. Jojyapaiyaari imaninkariti Pawa Inkitijatzi. ³¹ ¿Tiima piñaanatakotiro tsika onkantya aririka jañaayitai kamayitatsiri? Tima ikantaki Pawa, iñaawaitzi:

³² Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob. Ari ayotaiyini añaayitatsi irirori, tima tii okantzi kaminkari impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitatsiri”. ³³ Ikanta ikimaitakiri Jesús ikantakiri, iyokitzi ikantaiyanakani, ikantziri: “Imapiro okamiithatzi jiyotaantziri”.

Ikinkithatakoitziro ikowakaapirotantziri Pawa

(Mr. 12.28-34; Lc. 10.25-28)

³⁴ Ipoña japatotaiyakani Fariseo, tima ikimaki kamiitha jakakiri Saduceo josampitakiriri. ³⁵ Ikanta apaani, irijatzi yotakopirowitawori

Ikantakaantaitani, ipokashitakiri Jesús josampitiri, ikowi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakiri: ³⁶ “Yotaantanirí, ζotzimika Ikantakaantaitani anairori pashini?” ³⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Piwinkathariti jinatzi Pawa, ontzimatyii pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pampithashiri powairi iijatzí. ³⁸ Irootaki itawori Ikantakaantaitani, iro ikowapiroitzi. ³⁹ Ari ojyawo apititanaintsiri: Ontzimatyii pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pinishironkatziro iiroka piwatha. ⁴⁰ Aririka pimonkaatakiro jiroka apitika, pimatakiro maawoni josankinatakiri Moisés-ni, iijatzí maawoni josankinatakiri Kamantantanirí”.

ζlitama charinitariri Cristo?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Ipoña jimatanakiro irirori Jesús, josampitakiri Fariseo-paini itsipatakari japatotaiyani. ⁴² Ikantziri: “ζlitama pikinkishiritakotariri iiroka Cristo? ζlitama charinitariri?” Ikantaiyini Fariseo: “Icharini David-ni jinatzi”. ⁴³ Ipoña ikantzi Jesús: “ζlitama jiñaawaitakaantariri pairani David-ni Tasorintsinkantsi, okanta joyyakaantakariri Iwinkathariti? Tima ikantaki pairani:

⁴⁴ Iñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti: Pisaikapai Nakopiroriki ampinkathariwintanti, Irojatzí paata nowasankitaantaiyaariri kisaniiintakimiri, Ari paatzikantaiyaari piitzi.

⁴⁵ Aña jimatsitataikawo David-ni ikantziri: ‘Nowinkathariti jinatzi’. ζTsikama inkini incharinityaari?” ⁴⁶ Ari jimairitaiyanakini tii jaki. Thaawashiri ikantaiyanakani, tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

23

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti ipoña Fariseo-paini

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ipoña ikinkithatakaakiri Jesús ikaatzí apatowintakariri, iijatzí jiyotaanipaini, ikantzi: ² “Paminiri Yotzinkariiti iijatzí Fariseo, iro jaakowinta jowaa-gakoyitziro okaatzí josankinatakiri pairani Moisés-ni. ³ Kamiithawitacha pinkimisantiri onkaati inkantimiri, tiimaita okamiithatzi pojyakotyaari okaatzí jantayitziro, tima tii jimonkaayitziro irirori. ⁴ Imapiro opomirintsita ikowakaimiri pimayitainiri. Tii jiñiimaitawo impomirintsiwintyaawo irirori jimayitiro. ⁵ Jantashiyitawo ikowiri onkantya jiñaantaityaari. Owanaa jinintziro mishinantimonki tsika jotitaitziro Osankinarintsipirori jon-tarikakotziro ijyimpaki, iijatzí itamakoki. Owanaa jowaniinkakaakitziro iithaari ishirikaki manthakintsi. ⁶ Iro ikowapiintaki josatikaitiri niyanki aririka jowaiyaani ijyininka. Ari ikimitari iijatzí aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita. ⁷ Pinkatha ikowi jiwithatapiintaityaari aririka jiñaitiri. Ikowi iijatzí inkantaitiri: ‘jYotaanarí!’ ⁸ Tii okamiithatzi pimatiro iiroka, iiro pikowashita inkantaitimi: ‘jYotaanarí!’ Tima maawoni iirokaii kimiwaitaka pirintzitawakaatya. Apaani ikanta yotaantatsiri, iriitaki Cristo, tikaatsi pashini. ⁹ Jaka kipatsiki, tii okamiithatzi pinkantashiwaityaari pijyininka: ‘jAshitanarí!’ Tima apaani ikanta Ashitzimiri Inkitijatzí. ¹⁰ Tii okamiithatzi iijatzí inkantaitimi: ‘jNowinkathariti!’ Tima apaani ikanta piwinkathariti, iriitaki Cristo. ¹¹ Inkaati kowatsini jiñaapirotya, joyyakotyaari ikanta ompiraari. ¹² Tsikarika itzimi kowashiwaitachani impinkathaitirimi, aritaki jiñaakiro intsinampashiritakaitairi. Iriima tsinampashiriwaitatsiri, iriitaki impinkathayitairi.

¹³ ¡Ikantamachiitzi iiroka Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinaki! Owanaa potzikakiri kowatsiri impinkathariwintairi Pawa. Tima iiro piñiuro iiroka impinkathariwintairi, tii pikowi impinkathariwintiri pashini. ¹⁴ ¡Ikantamachiitzi iirokaiti Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pathaagakawo kamatsiri oimi pashitawo opanko, iro posamaninkantawori pamanapiintawita iiro jiyotantaitzimi. Iro kantzimaitacha antawo jowasankitaayitaimi. ¹⁵ ¡Ikantamachiitzi iirokaiti Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Owanaa pipomirintsiwintakari atziriiti kaari ajyininkata joyyakotai aaka a-judá-mirinkatzi, piyotakiri inthiiyinkariti irirori. Iro ikimitakotantzimiri iiroka jatsipitaiyaawo sarinkawini.

¹⁶ ¡Ikantamachiitzi iirokaiti, ojariri kamampotaakiri ikathatawakaiyani! Tima aririka impairyaašhiitawo tisorintsipanko, ikantayitzi: 'Jowasankitaina Tasorintsiwintakari iirorika nimonkaatziro nokantziri'. Iro kantacha pikantayitzi iirokaiti: 'Iirorika jimonkaataatziro, tikaatsi oitya'. Irooma aririka impairyaitiri oro saikatsiri tisorintsipankoki, pikantapiintaki: 'Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri'. ¹⁷ ¡Masontzishiriri, kamampotaakishiriri! ¿Iitama kowapirotachari, iriima oro? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi tisorintsipanko otasorintsitakairi oro. ¹⁸ Ari okantari iijatzi aririka impairyaitiro taapirimintosi, ikantayitzi: 'Jowasankitaina Ataapintziniri iirorika nimonkaatziro nokantziri'. Iro kantacha pikantapiintayitzi iirokaiti: 'Iirorika jimonkaataatziro, tikaatsi oitya'. Irooma aririka impairyaitiri piratsi itaayitzi taapirimintosi, pikantapiintaki: 'Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri'. ¹⁹ ¡Masontzishiriri, kamampotaakishiriri! ¿Iitama kowapirotachari, iriima piratsi? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi taapirimintosi otasorintsitakairi itaayitzi. ²⁰ Ikaatzi paariyirori taapirimintosi, ari okaatzi ipairyakiro maawoni itaayitzi janta. ²¹ Iijatzi joyyari ikaatzi paariyirori tisorintsipanko, ari okaatzi ipairyakiro ikaatzi tzimantawori. ²² Ikaatzi paariyirori inkiti, ipairyakiro maawoni isaikinta Pawa, ikimitakaantakawo iriimi Pawa impairyakiri.

²³ ¡Ikantamachiitzi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pinashitapiintanari pashitakariri Pawa, pipayitapiintziri inchajyaaniki. Tiimaita pantayitzi kowapirotachari ikowakaimiri: Pinkamiithashiriyiti, pinishironkashiritanti, pawintaashiritaiyaari. Irootaki kowapirotachari pantayitairo, iiro powajyaantaimitawo pantiniri pashini.* ²⁴ ¡Kamampotaakiri, kathatawakaachari! Pikimitakari pankinatariri shikiryaaaniki iiro jirakotantari, jirakotzimaitakari antari piratsi.†

²⁵ ¡Ikantamachiitzi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitakotakawo iramintosi iijatzi owamintosi, okitiwita jikokiroki kamiitha, tompinakitaki inthomainta. Ari pikantayitakiri iiroka kantatsi inñitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi pinatzi, pikowapiintakiro apaniroini pinintaawaitya. ²⁶ ¡Kamampotaakiri Fariseo! Pinkimitakaantya pojyitapiintziro piraaminto iijatzi powaminto inthomainta, onkantantyaari onkititai jikokiroki iijatzi.

²⁷ ¡Ikantamachiitzi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pojyakawo okitamaawita jowantaitariri kaminkari, owaniinka okantawita jifokini. Iro kantacha shityiinka okantaka inthomainta, ari isaikaki itonkipooki kaminkari. ²⁸ Ari pikimiyitakiri iiroka, jifaaawitakimi atziri pantakiro kamiithari, iro kantzimaitacha kaaripiroshiritakimi inthomainta, thiiyinkari pinatzi.

* 23:23 Iro ikantaitzi jaka inchajyaaniki: menta, eneldo, comino.

† 23:24 Kantakotachari jaka "antari piratsi", iri iitachari "camello".

²⁹ ¡Ikantamachiitizi Yotzinkariiti iijatzí Fariseo, thiiyinkari pinatzí! Iitama piwitsikapiritantawori ikitaitziri Kamantantaniri, powaniinkayitziro inki-ini inkinkishiritakotapiintiri, inkantaiti: ‘Kamiithashiri jinataki jirika’.

³⁰ Pikantaiyini iijatzí: ‘Arimi nontzimitaayaami pairani iirotya nowamaayitziro, iiro nojyakotari nocharinini owamaakiriri Kamantantaniri’.

³¹ Iirokatakí kinkithatakotacha apaniroini, iri pojyakoyita iiroka picharinini ikaatzí owamaayitakiriri pairani Kamantantaniri.

³² ¡Incha pothotyiro iiroka kaariporori jitakaantakari pairani pichariniiti!

³³ ¡Tima pojyakari pijininkatayaarimi maanki! Kaaripiroshiri pikantaka. ¿Tsikama pinkantaiyaaka pishiyapithatantyaawori pashironkaiya sarinkawiniki?

³⁴ Irootakí notyaantantzimiriri pairani Kamantantaniri, yotaniri, iijatzí yotzinkari. Iriitakí powamaagaantakiri apawopaini, pimpaikakotakaantiri. Iriima pashini, pimpajatakaantawaitiri tsika japatotapiintaita, oiyiki powasankitaayitiri maawoni nampitsiki.

³⁵ Iro piñaantyaawori iiroka jowasankitaawintaitimiri ikaatzí kamayitaintsiri pairani, jitanakawo kamiithashiriri Abel irojatzí Zacarías itomini Berequías. Iriitakí jowamaitakí pairani jiyaatimori taapirimintotsiki ipoñaanakawo tesorintsipankoki.

³⁶ Imapiro nokantzimi ari jowasankitaawintaitakimiri jirikapaini nojyininka”.

Jiraaniintakotawo Jesús Jerusalén
(Lc. 13.34-35)

³⁷ “¡Jerusalén-jatzí! Oiyiki pitsitokakí Kamantantaniriiti. Pojyimiyayitakiri ikaatzí jotyaaantawitakimiri. Tima nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatitziri iryaani, ari nonkantirimi maawoni notomitaari. Iro kantacha tii pikowaiyini.

³⁸ Jaka tsika pisaikapitawitaka iiro jijnaitai iitya nampitaiyaawoni, kaankiityaa onkantaiya.

³⁹ Tima iiro okantaitatya piñaapiintaina jaka, irojatzí paata pinkantantaiyaari: Tasonkawintaari jinatzí, tima Pinkatharintsi aitziri otyaantakiriri”.

24

Ikinkithatakotziro Jesús impookaitiro tesorintsipanko
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Ipoña ishitowanakí Jesús ipoñaanakawo tesorintsipankoki, irootakí jiyataai. Ari ikantzi jiyotaani: “Paminiro tsika okanta jiwitsikaitziro tesorintsipanko”.

² Jakanakirí irirori, ikantanakirí: “maawoni piñaakirí, iiro piñiuro paata tsika okanta opiwiryayita mapi, iro japiroitiro impookaitiro. Imapiro nokantzimi”.

Jijnaitiri aririka onthonkimataiya
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24)

³ Ikanta itonkaanakí otzishiki Olivo, ari isaikapaakí. Ari josampitziri jiyotaani, ikantziri: “Incha pinkantina, ¿tsikapaitima imonkaatya pikantakirí? Aririka pimpyimatai, aripaitima onthonkimataiyaari, ¿tsika onkantya niyotantyaawori?”

⁴ Ari jakanakirí Jesús, ikantanakirí: “Ontzimatyii paa-maakowintya jamatawitaitzimikari.

⁵ Tima oiyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakina, inkanti: ‘Cristo ninatzí naaka’.

⁶ Tima ari pinkimakoyitakiro owayiritaantsi, paamaiya ominthaawashiritzimikari. Ontzimatyii awijayití jirokapaini, tima tikiraata imonkaata onthonkantaiyaari maawoni.

⁷ Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati jotyaaantiri pinkathariyitatsiri. Jijnaiti mantsiyarintsi, tajyitsi, ontziñaayitya kipatsi tsikarikapaini.

⁸ Irootakí itanatyaaawoni inkimaatsitaityaawo jirokapaini.

⁹ Impoña jaakaantanakimi iiroka, jimaamanitaitimi irojatzji jowamaantakimiri. Ojyiki inkisaniintanakimi atziri okantakaantziro pipairyana pawintaana. ¹⁰ Ari jiñaitaki atsipitashitawori ikimisantawitaka, jiñaiti kisaniiintawakaachani, jiñaiti iijatzji aakaantawakaachani. ¹¹ Ojyiki pokapaintsini jojyawitapaatyarimi Kamantantaniri, jamatawitapaakiri inkaati kimisantawakirini. ¹² Jantapiroitiro kaaripirori, iiro inishironkatawakaanaa atziri. ¹³ Iriima tyaryootanaintsini, iriitaki awijakoshiritaatsini. ¹⁴ Aririka othotyaatya inkimaitairo maawoni kipatsiki Kamiithari Naantsi kinkithatakotzirori ipinkathariwintantai Pawa, aripaiti imonkaataiya onthonkantaiaaari maawoni.

¹⁵ Iro kantacha ari piñaakiri jiitaitziri ‘Pinkaari Apirotantaniri’, ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel, isaikapaaki otasorintsizi. (maawoni ñaanatiromi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.) ¹⁶ Inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai tonkaari otzishiki. ¹⁷ Pisaikirika jikokiroki pipanko, ari pimpoña pishiyanaaki, iiro pityaapanaatzji paapanaati tsikarika oitya. ¹⁸ Powanikirika pisaiki, pishiyanaaki tsika pikanta, iiro paapanaatzjiro piithaari. ¹⁹ Inkantamachiitiro paata motyaatatsini, iijatzji onkaati tzymayitatsini iintsiti iinta ithoytzi! ²⁰ Pamañaari Pawa, onkanta aririka pishiyanaaki, iiro pitonkiyotantawo tyaaawonsi, iiro pishiyanta kitiiyiriki jimakoryaantaitari. ²¹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatzji iroñaaka, ti jiñaitziro ojaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitairo ojaawori. ²² Iiromi ishintsitaitzi jomairintaitiro jiroka ashironkaantsi, tikaatsimi awijakotaatsini. Ikamintha itzymayitzi jiyoshiitakiri, awintaariri Pawa, irootaki jomairintantaitakawori thaankiini jiroka ashironkaantsi. ²³ Aririka pinkimi inkantaitimi: ‘Jirika Cristo’. Pashini kantatsini: ‘Jirinta Cristo’, iiro pikimisantziri. ²⁴ Tima impokayitapaaki ojakotyaaarini Cristo, ojakotyaaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantashitapaatya, inkowawitya jamatawitimi jiyoshiitakiri Pawa. ²⁵ Aritaki nokamantsitakimiro. ²⁶ Impoña inkantaitimi: ‘Ariitaka otzishimashiki’. Iiromaita piyaatashitziri. Inkantaiti iijatzji: ‘Ari isaiki inthomainta pankotsiki’. Iiromaita pikimisantziri. ²⁷ Tima aririka impiyi Itomi Atziri, jojyapayaawo ookathawonsi. Itanatyaaawo omporikanaki ishitowapiintzi ooryaatsiri, irojatzji tsika ityaapiintzi. ²⁸ Tsikarika isaiki shitziwari, ari impiyowintari amimpori”.*

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

²⁹ “Aririka onkaatapaaki paata jashironkaita antawo, ari intsiwakaki ooryaatsiri, iiro joorinta kashiri iijatzji. Intziroryaayiti impokiro inkitiki, maawoni ikaatzji oorintayitachari inkitiki inthontya impookayiti iijatzji. ³⁰ Aripaiti inkoñaatapai Itomi Atziri inkitiki. Antawo inthaawaiyanakini atziri jaka kipatsiki. Tima jiñaitawairo jowaniinkawo iijatzji ishintsinka, inkinantapayaawo minkori. ³¹ Intyootapaaki shintsiiini maninkariiti, jap-atopairi ikaatzji jiyoshiiyitakiri nampitawori maawoni tsikarikapaini jaka kipatsiki, irojatzji tsika ochimpitapaa.

* **24:28** Ikimita añaapiintziri amimpori jiwotaiyani, ayotzi tzymatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatzji aririka añaayitakiro okaatzji ikinkithatakoyitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiyimatai.

³² Okimita aririka piñaapiintziro iirishiyitai pankirintsi, piyotzi irootaatsi osarintsitzimatai.† ³³ Iro piyotiri iirokapaini, aririka piñaayitakiro nokantayitakimiri, okaakitizimataana. ³⁴ Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzji jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri. ³⁵ Iiro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatzji kipatsi, irooma okaatzji noñaaniyitakari imapirotaatyaani iroori.

³⁶ Iro kantacha tikaatsi yotatsini tsikapaiti, iri owatsipiro inkitiwiri, tii jiyotzi. Tima apaniroini ikantakaawo Ashitanari jiyotziro irirori. ³⁷ Ari ojyaawo pairani isaikantawitari Noé, ari onkantaiyaari iijatzji aririka impiyi Itomi Atziri. ³⁸ Tima pairani tikira ariita oonkawo, inimowaitziri atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyini, pashini aayitatsiri iina. Irojatzji jottantana-kari Noé shintsipaaki. ³⁹ Tikaatsi inkinkishiritakoti, irojatzji omapokantakariri onkawo, ari japirotakari maawoni. Ari onkimitaiyaari aririka impiyi Itomi Atziri. ⁴⁰ Tima isaiki apiti antawaitatsiri jowaniki, apaani jaayiitanai inkitiki. Iriima pashini jookaitanairi. ⁴¹ Osaiki apiti tsinani otoonkawaitzi, apaani jaayiitanai inkitiki. Irooma pashini tsinani, jookaitanairo. ⁴² Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi Piwinkathariti. ⁴³ Pinkinkishiritakotiri atziri, aririkami jiyoti impokatyi koshintzi tsiniri, arimi jaamaakowintatyaami, iiro ikoshitaagantaitzirimi ipankoki. ⁴⁴ Ari onkantaari, ontzimatyii paamaakowintaiya iijatzji iiroka. Tima tikaatsi yotatsini tsikapaiti impiyi Itomi Atziri.

⁴⁵ Pojyakotyaari ompirataari kamiithashiriri, kinkishiritachari kamiitha. Jookanakari ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: ‘Pamininari ikaatzji saikatsiri pankotsiki’. ⁴⁶ Kimoshiri inkantaiya jirika ompirataari, aririka impiyi ompiratariri, tima jiñaapairi imonkaatakiro ikantanakiriri. ⁴⁷ Aritaki ishinitakiniri jaamaakowintyaanari maawoni okaatzji jashitari. ⁴⁸ Iriima kaaripiroshiriri ompirataari, ikantzi: ‘Iiro ipiyita ompiratanari’. ⁴⁹ Impoña jantawaitakiri pashini ompirataari. Jataki intspayityaari shinkiryaantzi. ⁵⁰ Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitaiyaari jariitaiya ompiratariri. ⁵¹ Imapiroitiri jowasankitaapairi, jookapairi tsika ikajyaakaitakiri thiiyinkari. Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsitaiya”.

25

Ikinkithatakoitziro 10 mainawo

¹ “Aririka impinkathariwintantai Inkitiijatzji, ojyatyawo 10 mainawo jatatsiri tsiniri ontonkiyotyaari aawakaachani. Aayitanaki ootamintopaini. ² Tzimatsi okaatzji 5 mainawo kiyoshiritaintsiri, tzimatsi iijatzji okaatzji 5 mainawo kaari kiyoshiritatsini. ³ Jirokapaini 5 mainawo kaari kiyoshiritatsini aawitanakari ootaminto, iro kantacha kapichi aanaki iyaaki. ⁴ Irooma pashini kiyoshiritaintsiri, aayitanaki iroori ootaminto, aanaki ojyiki iyaaki. ⁵ Tii ipokita thaankiini aawakaachani, ayimatapaakiro owochokini, magariyanakini. ⁶ Okanta niyankiiti tsiniri, okimatzi ikaimaitzi, ikantaitzi: ‘¡Aatsikitaki aawakaachani, pintonkiyotawatyaari!’ ⁷ Kakiyanakini mainawo, ojaikiyitanairi iyaaki ootamintopaini. ⁸ Mainawopaini kaari kiyoshiritatsini, okantawitanakawo kiyoshiritaintsiri: ‘Pimpina iyaaki pootaminto, irootaintsi intsiwaki nootaminto naaka’. ⁹ Ari okantanaki: ‘Iiro nopimi, ari inkowityiimotakina naaka, piyaati pamanantapainti’. ¹⁰ Iyaaminthaitapaintzi amanantzi,

† 24:32 Ikantakoitziri jaka “pankirintsi” higuera inatzi.

ariitapaaka aawakaachani. Jirokapaini aamagainchari, otonkiyotawakari, jaanakiro tsika joimoshirinkaitiri. Jashitaitanakiro ashitakowontsi. ¹¹ Okanta opiyawitapaaka jatatsiri amanantzi, oiyiki okaimawitapaaka, okantapaaki: ‘jPashitariiinawo naaka!’ ¹² Okimatzi jakaitanakiro, okantaitziro: ‘Tiitya niyotzimi. Imapiro’. ¹³ Ontzimatyii paamaakowintaiya iiroka. Tima ti piyotzi tsikapaiti impiyi Itomi Atziri”.

Ikinkithatakoitziri kiriiki
(Lc. 19.11-27)

¹⁴ “Tima aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, joiyakotari atziri kowatsiri jiyaati intaina, japatotakiri jompiratani, ipanakiri jashitari jaa-maakowintayaanari. ¹⁵ Ipakiri apawopaini jompiratani iiriikiti. Iriima kinkishiritachari kamiitha, impanakiri ikaatzi 5 kiriiki, pashini yotatsiri kapichiini ipanakiri ikaatzi apiti, iriima pashini iwiyaaantapaakawori impanakiri apaani. Jataki intaina. ¹⁶ Ikanta jirika ipanakiri 5 kiriiki, jantawait-akaakiri, jojiinaakiri jagai ikaatzi iijatzi 5. ¹⁷ Ari ikimitakari ipanakiri apiti, jojiinaakiri irirori, jagai ikaatzi iijatzi apiti. ¹⁸ Iriima pashini ipaitakiri apaani, jaanakiri iiriikiti, ikitatakiri kipatsiki. ¹⁹ Ikanta osamanitaki piyaa ashitariri kiriiki, ikaimakaantapairi jompiratani jiyoti iita jantantakari iiriikiti. ²⁰ Ari ipokapaaki ipaitakiri 5 kiriiki, joñaagapairi pashini 5 kiriiki jojiinaakiri, ikantapaaki: ‘Pinkathari, 5 kiriiki pipakina pairani, jirika pashini 5 nojiinaagairi’. ²¹ Ikantzi Pinkathari: ‘Ariwi nompiratani, kamiithashiri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaaakina, ari pinkimpoyagai pashini oiyiki. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya’. ²² Ipoña jariitapaaka ipaitakiri apiti kiriiki, ikantapaaki: ‘Pinkathari, apiti kiriiki pipakina, jirika pashini apiti nojiinaagairi’. ²³ Ari ikantzi Pinkathari: ‘Ariwi nompiratani, kamiithashiriri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaaakina, ari pinkimpoyagai oiyiki pashini. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya’. ²⁴ Ipoña jariitapaaka ipayitakiri apaani kiriiki, ikantapaaki: ‘Pinkathari, niyotzi naaka mashiryaantzi pinatzi, piñaakatsimatantzi pantawaitakaantziri piiriikiti, okanta pojiinaantariri. ²⁵ Iro nothaawantakari, naakiri piiriikiti, nokitatakiri kipatsiki. Jirika namaimiri’. ²⁶ Ari jakanakiri ikantziri: ‘Kaaripiroshiri pinatzi owanaa pipiranita. Piyowitaka ari nonkisakimi iirorika pojiinaanari kiriiki, ²⁷ piñaawitaka iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakaimirini, ari iyyinitakimi, ari pimpawainarimi nopiyaa’. ²⁸ Ikantaitakiri ikaatzi saikantsiri: ‘Paapithatiri kiriiki, pimpairi pashini ojiinaakiriri 10 kiriiki’. ²⁹ Tsikarika itzimi otzimimotakiri, ari ontzimimotairi oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaatatyi iiro otzimimopirotairi. ³⁰ Paanakiri jirika kaaripiroshiriri, pookiri tsika otsinirikitzi. Ari jiraawaityaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya”.

Ikinkithatakoitziro yakawintaantsi

³¹ “Aririka impiyi Itomi Atziri pinkatha jowaitairi. Intsipataiyaari maawoni maninkariiti, inkimitaiyaari ikanta pairani pinkathari isaikantawo owaniinkatachari isaikaminto. ³² Japatotairi maawoni atziri tsikarika isaikai irirori. Jinashiyitaiyaari joosaikayitairi. Joiyakotyaaari atziri nashitariri ipira tii inkowakairi intsipataayitiri. ³³ Joosaikairi ikowapirotziri jakopiroriki, iriima imanintayitzi jampatiki joosaikiri.* ³⁴ Jiñaawaitanaki Pinkathari, iñaanatziri jinashitakari jakopiroriki,

* **25:33** Iri ikantakoitzi jaka oijya, iriitaki piratsi ikowapiroitakiri joosaikaitakiri akotsipiroriki. Iriima cabra, iri piratsi imanintayitakiri joosaikaitakiri ampatintsiki.

inkantiri: ‘Pimpoki maawoni, oiyiki inthaamintakagaimi Ashitanari, pinampitaiyaawo tsika ipinkathariwintantzi irirori, tima ari jiwitsikitakimi pairani owakiraa jiwitsikantakawori kipatsi. ³⁵ Tima piñaana pairani owamaawitana notajyi, pipakina nowanawo. Piñaana ayimatana nomiri, pipakina nomiri. Piñaakina nariita pinampiki, pinishironkatakina pipankoki. ³⁶ Piñaana nosagaakowaitzi, pipakina nokithaatari. Piñaana nomantsiyataki, pimitakotakina noshintsitantaari. Jomontyaaitakina, pipokashitakina piñaana’. ³⁷ Inkantaiyini kamiithashiriri: ‘Pinkathari. ¿Tsikapaiti noñiimi pitajyaaniintzi, nopantzimiri powanawo? ¿Tsika noñiimi pimiriiniintzi, nopantzimiri pimiri? ³⁸ ¿Tsikapaiti noñiimi, naantzimiri kamiitha nopankoki? ¿Tsika noñiimi pisagaakowaitzi, nopantzimiri piithaari? ³⁹ ¿Tsikapaiti noñiimi pimantsiyatzi, jomontyaaitzimi, niyaatashitakimi noñiimi?’ ⁴⁰ Ari jakanaki Pinkathari, ikantzi: ‘Tima pinishironkatakiri ikaatzi awintaayitanari nokimittakaantziri iyiki, aña naakataki pinishironkatakiri. Imapiro’. ⁴¹ Ipoña ipithokashitanakari jinashitakari jampatiki, ikantziri: ‘Kaaripirori, piyaati iiroka pinkimaatsitaiyaari paampari kaari tsiwakanitaatsini, ikajyaakaitakari kamaari intsipataiyaari maawoni imaninkariti irirori. ⁴² Aña piñaawitakina notajyaaniintzi, tii pipana noyaari. Ayimatakina nomiri, tii pipana nomirityaari. ⁴³ Piñaawitana nariita pinampiki, tii pinishironkatana pipankoki. Piñaawitana nosagaakowaitzi, tii pipana nonkithaatyari. Piñaawitana nomantsiyatzi, jomontyaakaantaitakina, tii pariitaajaitina’. ⁴⁴ Ari jakanaki kaaripiroshiriri, ikantzi: ‘Nowinkathariti, ¿tsikapaiti noñaawitizimi pitajyaaniintzi, pimiriiniintzi, pariitana, pisagaakowaitzi, pimantsiyawaitzi, jomontyaaitzimi, tiimaita nonishironkatzimi?’ ⁴⁵ Ari ikantzi Pinkathari: ‘Tii pinishironkayitanti, onkantawitaya iintsi jinayitzi, naakataki pantzimotaki. Imapiro’. ⁴⁶ Irootaki jatsipitantaityaawori kantaitachani ashironkaantsi. Iriima inkaati kamiithashiritaintsini, inkantaitaatiyironi jañaayitai’.

26

Ikamantawakaita jaakaantiri Jesús (Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ikanta ithonkanakiro Jesús okaatzi ikinkithatakotakiri, ikantanakiri jiyotaani: ² “Piyotaiyini iiroka kaatapaaki apiti kitiiyiri jomoshirinkapiintaitziro Anankoryaantsi. Ari jaakaantaitiri Itomi Atziri impaikakoitiri”.

³ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, iijatziri Antaripiroriiti, japatotaiyakani ipankoki Caifás ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. ⁴ Ari ikamantawakaiyakani, ikantaki: “Thami amawatitiri Jesús ayiri antsitokakaantiri. ⁵ Iromaita amaamanitziri kitiiyiri jomoshirinkaita, ikisawintzirikari atziripaini”.

Isaitantaitari Jesús kasankaari (Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari. ⁷ Ari ariitapaaka tsinani amakotaki kasankaari, kamiitha okantaka onaki jiwitsikaitziro mapi iitachari “alabastro”, oiyiki owinawo. Osaitantapaakari iitoki Jesús isaiki jowaiyani. ⁸ Ikisaiyanakani jiyotaani jiñaakiro, ikan-taiyanakini: “¿litama apaawaitantawori? ⁹ Aririkami ompimantya, jagaitimi oiyiki kiriiki impaitirimi ashironkainkari”. ¹⁰ Jiyotakotakiri Jesús, ikantziri: “¿litama pikisantawori jiroka tsinani? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri.

11 Ari inkantaitatyaani ashironkainkari pintsipatyaari, irooma naaka iiro piñiuro pintsipatapiintaina. 12 Tima iiwatatzi osaitantanawo kasankaari ojanyaawintatyaana aririka inkitaikaina. 13 Aririka ikamantantaitairo Kamiithari Ñaantsi, inkinkithatakoitairo tsinani, ari onkanya joshiritanta-ityaawori antakiri iroori. Imapiro”.

Ikinkishirya Judas jaakaantiri Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Ikanta Judas Iscariote kaawitachari 12 jiyotaani Jesús, jiyaatashitakiri ijiwari Ompirasorintsitaari. 15 Ikantapaakiri: “¿Litama pimpinari aririka namakimiri?” Ari joñaagaitanakiri ikaatzi 30 ipiwiryaaka kiriiki. 16 Aripaiti ikowanaki Judas tsikapaiti jaakaantiri.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Ariitapaaka itawori kitiiyiri jowantapiintaitawori tantaponka, pokaiyapaakini jiyotaani Jesús, josampiziri: “¿Tsika onkotsitakaantika oyaari kitiiyiriki Anankoryaantsi?” 18 Ari ikantanakiri: “Piyaati nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri, pinkantiri: ‘Ikantzi yotaanari: “Monkaatapaaka, niyaatantyaari pipankoki noimoshirinkiro kitiiyiri Anankoryaantsi, nontsipatyaari niyotaanipaini” ’ ”. 19 Ari jimatakiro jiyotaani okaatzi ikantakiriri Jesús. Jonkotsitakaantaki joyaari kitiiyiriki Anankoryaantsiki.

20 Aritaki tsiniriityaanaki jariitapaaka Jesús, saikapaaki jowaiyaani itsipatapaakari jiyotaani ikaataiyakini 12. 21 Ikanta jowaiyani, ikantaki Jesús: “Pinkimi nonkanti, pikaataiyini iiroka jaka, tziimatsi apaani pithokashitani. Imapiro”. 22 Owashiri ikantaiyanakani. Apaaniipaini josampitanakiri: “¿Naakama pinkathari?” 23 Ari jakanakiri, ikantzi: “Tsikarika itzimi atyootakinari, iriitaki pithokashitani. 24 Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiri pairani. ¡Ikantamachiitzi pithokashityaarini! Iiro itzimaajaitzimi irirori”. 25 Ari jiñaawaitanaki Judas pithokashityaarini, ikantzi: “¿Naakama yotaanari?” Ikantzi Jesús: “Irootaki pikantakiri”.

26 Iinta jowaiyani jaakiro Jesús tanta, ipaasonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Jiroka, poyaawo, nowatha inatzi”. 27 Ipoña jaakotakiro jimiriitari, ipaasonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantziri: “Piraiyini maawoni, 28 tima niraani inatzi jiroka, irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari, iro shitowatsini impiyakotantaitaayarini ikaaripiro-witaka. 29 Pinkimi nonkanti, iiro niritaawo jiroka irojatzi paata aririka impinkathariwintantai Ashitanari, ari apitairo iijatzi”.

Ikinkithatakotakiro Jesús jookawintanti Pedro

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30 Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo. 31 Ikantziri Jesús jiyotaani: “Irootantsi pookawintaiyanini tsiniri. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Nontsitokiri aamaakowintariri oijya, ari inthontya impookayitanaki ipira. 32 Aririka nañagai, Galilea-ki noyaawintapaimi”. 33 Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Aritaima jookawintakimi pashinipaini, iiro nimatziro naaka”.

34 Ikantzi Jesús: “Pinkimi nonkantimi, iroñaaka tsiniri tikira jiñita tyoopi, mawajatziri pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’. Imapiro”. 35 Ari ikantziri Pedro: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikantaiyakini iijatzi maawoni jiyotaani.

*Jamana Jesús Getsemaní-ki**(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)*

³⁶ Ikanta Jesús itsipatakari jiyotaani, ariitaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakiri: “Ari pisaikawaki jaka, niyaaniintawaki naaka, namaña”. ³⁷ Apa jaanakiri Pedro itsipataanakiri apiti itomi Zebedeo. Ari jiraashiritakotapaaka antawoiti Jesús. ³⁸ Ikantziri: “Owamaimatatyana nowashirinka. Ari pisaikaiyawakini iiroka, thami anakimpiti”. ³⁹ Awijaniintanaki kapichini irirori. Otzirowapaaka, amanapaaka. Ikantzi: “Ashitanari, pishinitanarika iiroka, pimatinao onkaati nonkimaatsityaari. Iiromaita pimatanao okaatzi nokowawitakari naaka, iro pimati okaatzi pikowakaakinari”. ⁴⁰ Ipiyashitapaakari jiyotaani, jiñaapaatziiri jimagaiyini. Ikantapaakiri Pedro: “¿Tiima pinkisashityaawo piwochokini pintsipatina anakimpiti? ⁴¹ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitanita, oyyiki inawita kamiithatatsiri pikowawitari pantirimi”. ⁴² Iijatzi ipiyanaa Jesús, amanapaa, ikantzi: “Ashitanari, iiro pimatanao onkaati nonkimaatsityaari, pimatinao oita pikowakaakinari iiroka”. ⁴³ Ikanta ipiyapaa, iijatzi jiñaapairi jimagaiyini, tima antawoiti okantaka iwochokini. ⁴⁴ Ipiyapithatanaari, mawataki ipiyaka jamana. Irojatzi japiitapai ikantayitakiri inkaanki. ⁴⁵ Ari ipiyashitapaakari jiyotaani, ikantapaakiri: “¿Irojatzima pimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi Atziri, jagaitanakiri kaariproshiririki atziri. ⁴⁶ Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitzimatapaaki pithokashitinani”.

*Jagaitakiri Jesús**(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)*

⁴⁷ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapiintari. Oyyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaaantani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, iijatzi jashi Antaripiroriiti. ⁴⁸ Tima Judas pithokashitananari, ikantsitakari kitziroini jamanio: “Iitarika nothopootapaaki, iriitaki, poirikiri”. ⁴⁹ Ikanta jariitapaaka Judas, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaanari”. Ithopootapaakiri jiwithatapaakari. ⁵⁰ Ari josampitantzi Jesús, ikantzi: “Ayyininká, ¿litama pipokashitziri?” Ari joirikaitapaakiri Jesús, jaantaitanantyaariri jiyakawintaitiri. ⁵¹ Ikanta apaani tsipatarakiri okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyotsiroti, itotsitakiri ikimpita jompiratani ijiwari Ompiratasorintsitaari. ⁵² Ari ikantanaki Jesús: “Powairo piyotsiroti, ipiyaitzimikari. Tima ikaatzi wijantatsiri, iwijaitziri irirori. ⁵³ Tima piyotzi kantatsimi namañaari Ashitanari, aritakimi jotyaaantakina oyyiki maninkariiti piyakowintinani.* ⁵⁴ Ari onkantzimaitya imonkaatantyaari josankinatakoitakinari pairani”. ⁵⁵ Ipoña Jesús ipithokashitanakari ikaatzi pokashitakiriri, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitananari powathaaminto, pipajaminto? ¿Tiima piñaapiintana niyotaantzi tasorintsipankoki, kaarima paantana janta? ⁵⁶ Ari onkantyaari, irootaki imonkaatantyaari okaatzi josankinatakiri pairani Kamantantaniri”. Aripaiti ishiyaitanaka jiyotaani, jookawintaitanakiri Jesús apaniroini.

*Japatowintaitari Jesús**(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)*

* **26:53** Iro ikantaitzi jaka “oyyiki maninkariiti”, 12 legión ikaatzi. Ikantakoitziri jaka “legión”, iri Roma-jatzi ijyikipirori owayiriiti. Aririka inkaati 3,000, tiirika 6,000 owayiriiti, iriitaki jiaitaitziri “legión”.

57 Ikanta jagaitanakiri Jesús ipankoki Caifás, ijiwaripirori Ompiratorintsitaari, ari japatotaiyakani maawoni Yotzinkariiti itsipatakari Antaripiroripaini. 58 Noshikacha iintsikiryoini Pedro joyaatakowintziri Jesús, irojatzari jariitantapaakari ipankoki ijiwaripirori Ompiratorintsitaari. Iro inyantaapaatyaaarimi pankotsiki itsipataapaakari kimpoyaawintaniri, ikowi Pedro inkimakowintiri tsika inkantaitiri Jesús. 59 Ikanta ijiwaripaini Ompiratorintsitaari itsipatakari ikaatzari apatotainchari, jaminawitaiyakani iitya thiiyakotyaaarini Jesús inkini intsitokakaantiri. 60 Tii jiñiimaita, okantawitaka ipokayiwitaka oyyiki kowatsiri inthiiyakotyaaarimi. Ipoña ikatziyanaka apiti thiiyakotanakariri, 61 ikantanaki: “Nokimiri naaka chapinki jiñaawaitzi ikantzi: ‘Ari nompookakiro tasorintsipanko, iro awijawitaty mawa kitiiyyiri, nonthonkairo niwitsikairo’ ”. 62 Ari ikatziyanaka ijiwaripirori Ompiratorintsitaari, ikantanakiri Jesús: “¿Iitama kaari pakanta? ¿Tiima pinkimiri okaatzari ikantakotzimiri?” 63 Irojatzari jimairitaki, tii jaki. Ari ishintsithatanakiri, ikantziri: “Pimpairyiiri Kañaaniri Pawa, onkantya niyopirotantyaari tyaaryoorika onkaati pinkantinari. ¿Iirokama Cristo Itomi Pawa?” 64 Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri. Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri isaikai jakopiroriki Pawa impinkatharitai. Impoña piñiiri impiyi inkinapai minkoriki”. 65 Ikanta ikimawaki jiwapirori, isagaanakiro iithaari ikisanaka, ikantanaki: “Ñaakiro, ipairyaashitakari Pawa. Tikaatsi pashini ankowiri ankantakotiri. Pikimaiyakini iiroka okaatzari ithainkakiri Pawa. 66 ¿Iitama pikantaiyirini iiroka?” Ari jakaiyanakini: “¡Tzimaki ikinakaashitani! ¡Ontzimatyii inkami!” 67 Ipoña jiiwapoowaitaitanakiri. Tzimatsi pashini kapojapoowaitanikiriri. Tzimatsi iijatzari pajapoowaitanikiriri. 68 Josampitzimaitaitari ikantaitziri: “Cristo, ¿Tiima Kamantantaniri pinatzi, incha pinkantina iita pajawaitzimiri?”

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús
(Mr. 14.66-72; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Ari isaikaki Pedro jikokiroki, iro oñaantapaakariri otzikataawo, okantapaakiri: “¿Tiima iiroka itsipata pairani Jesús jirika Galilea-jatzi?” 70 Iro kantacha oyyiki ñaakiriri Pedro jofukanakiro, ikantaki: “Tiitya, tii niyotziri iita pikantanari”. 71 Ari ishitowaniintanaki Pedro jikokiroki. Ari oñaapairi pashini otzikataawo, okantapaakiri itsipatakari: “Irijatzari jirika itsipata pairani Jesús Nazaret-jatzi”. 72 Ari japiitanakiro Pedro jotikanakiro, ikantanaki: “Apa jiyotzi Pawa, tii niyotziri naaka pikantanari”. 73 Tikira osamanitzi, japiitakiri itsipatakari ikantziri: “Iirokatakari itsipatapiintari Jesús, tima Galilea-jatzi pinatzi, iriwaitaki ikantziro jiñaawaitzi”. 74 Ikantanakiri: “Ti-iwi, tii niyotziri jirika pikantanari. Jiyotzi Pawa nothiiyarika, jowasankitainaa”. Aripaiti jiñaanaki tyoopi. 75 Ari ikinkishiritanairo Pedro ikantakiri pairani Jesús: “Tikira jiñiita tyoopi, mawajatzari potiki, pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’ ”. Shitowanaki Pedro, antawoiti jiraawaitanaka.

27

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki
(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

1 Okanta okitiiyyitamanai, apatotamanaa jiwariiti itsipatakari Antaripiroripaini, ikamantawakaiyakani intsitokiri Jesús. 2 Ipoña

joojotaitanakiri Jesús, jaitanakiri isaiki Poncio Pilato, jiwaripirori jinatzi jirika.

Ikamantakari Judas

³ Ikanta Judas aakaantaniri, jiyotanaki jowamaakaantashitakari Jesús. Antawoiti ikinkishiritanaka, jataki joipiyainiri 30 kiriiki ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi Antaripiroriiti, ⁴ ikantapairi: “Jirika piirikiti. Tii okamiithatzi okaatzi nantakiri. Tikaatsi janti Jesús naakaantashitakari”. Ikantaiyanakini irirori: “Intaanitya, piyotziro iiroka”. ⁵ Jookanakiri kiriiki janta tatorintsipankoki, ishiyapirotanakitya ipiyanaka, irojatzii ishirikanta-paakari. ⁶ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari, jagairi kiriiki, ikantaiyini: “Tii okamiithatzi ankimpoyagairi kiriiki, iriitaki apinatakiriri intsitokantaityaariri”. ⁷ Ari josampitawakaiyani: “¿Tsika ankantrika aaka jirika kiriiki?” Ipoña ikantaiyini: “Thami amanantantyaawo pitzitharipathatsiri kipatsi, inkitaairi aririka inkamayiti kaari ajyinkata”. ⁸ Irojatzii iroñaaka jiyiitziro jiroka kipatsi: “Iraantsipatha”. ⁹ Ari imonkaatakari josankinatakiri pairani Kamantantaniri Jeremías, ikantaki: Jagaitakiri 30 ipiwirya kiriiki, Okaatzi ikowaiyakirini icharinipaini Israel impinatiri, ¹⁰ Iri jamanantaitantakawori pitzitharipatha, Irootaki ikowakaakinari Pinkathari namanantiro.

Pilato josampitziro Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Aritaki ariitaka Jesús isaiki jiwaripirori, josampitawakiri, ikantziri: “¿Iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. ¹² Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipayitakari Antaripiroriiti, oyyiki ikantakowitapaakari Jesús. Tii jakimaita irirori. ¹³ Ikantzi Pilato: “¿Tiima pikimi okaatzi ikantakoitzimiri?” ¹⁴ Iiniro jimairitaki, tii jaki. Jotzikanaminthatanakari Pilato jirika Jesús.

Jiyakawintaitziri Jesús

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵ Tzimatsi jamitapiintari jiwaripirori: maawoni osarintsi aririka joimoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi ijyinka jaakaantaitziri itzimirika inkowaiyakirini. ¹⁶ Tzimatsi apaani Judá-mirinka jaakaantaitziri jiita Barrabás, ikimakoitani jinatzi jirika jantakiro kowiinkatatsiri. ¹⁷ Ikanta japatotaiyakani atziiriiti, josampitantaki Pilato, ikantzi: “¿Iitaka pikowiri nomishitowakaantiri? ¿Iriima Barrabás? ¿Iriima pikowi Jesús jiitaitziri Cristo?” ¹⁸ Jiyotaki Pilato ikisaniintashitaitari Jesús, irootaki jaakaantaitantakariri. ¹⁹ Tima inkaanki, okantakaantakiri iina Pilato, okantaki: “Iiro pimaamaniwaitziri iiroka kamiithashiriri. Owanaa jomishimpiyaakaantakina tsiniripaiti jariitashiryaakina”. ²⁰ Iri kantacha ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antarikonapaini, jowatsimaakiri atziiriiti, inkantaiyini: “Iro kamiithatatsi jomishitowaitiri Barrabás, iriima Jesús intsitokaitiri”. ²¹ Ipoña japiitanakiro jiwaripirori josampitantzi: “¿Iitaka pikowiri nomishitowakaantairi?” Ari ikantaiyini maawoni: “jiri Barrabás!” ²² Ari ikantzi Pilato: “¿Tsikama nonkantrika Jesús jiitaitziri Cristo?” Jakaiyini atziri: “jipimpaikakotakaantiri!” ²³ Ari ikantzi jiwaripirori: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Iikiro ishintsitazi ikaimaiyini atziiriiti, ikantzi: “jipimpaikakotakaantiri!”

24 Ari jiyotanaki Pilato aminaashiwaita josampitantzi, owanaa ikatsimashiritaki atziripaini. Ikaimakaantaki jiña, jiñaitakiri maawoni ikiwaakotanaka, ikantanaki: “Tii naaka kowatsini nontsitokakaantiri jirika kamiithashiriri. Pikowaiyirinika, iiroka yotaiyironi”. 25 Ikantaiyanakini iriroriiti: “Nokowaiyini, naakataki jookantaitya oityaarika awijatsini, jookantaityaari iijatzu nowaiyanipaini”. 26 Ari jomishitowakaantaitakiri Barrabás. Iriima Jesús ipajatakaantaitanakiri, jiyakawintakiri impaikakoitiri.

27 Ikanta owayiriiti, ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato jiitaitziro “Pretorio”. Ari japatowintakiri maawoni owayiri. 28 Jaatonkoryaakiri Jesús, ikithaataitakiri kithaarintsi pizirishimawotatsiri ojoyawori ikithaatapiintari pinkathariyitatsiri. 29 Jamathaitantakiri kitochiitapo iitoki, joirikakaitakiri jakopiroriki sawookaaki. Ipoña jotzirowashitari Jesús ithainkimawaitziri, ikantaiyini: “¡Paapatziyawatyaaari iwinkathariti Judá-mirinkaiti!”* 30 Ojyiki jiiwapoowaitakiri, jompojainawaitantakiri sawookaaki. 31 Ikanta jishitakiro ishirontaminthawaitakiri. Jaatonkoryagainiri ikithaatakiriri inkaanki, ikithaatairi iithaari, jaanakiri impaikakoitiri.

Ipaikakoitzi Jesús irojatzu ikamantakiri
(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

32 Ikanta jijaataiyanakini, itonkiyotakiri Simón poñaachari Cirene, ish-ntsiwintaitakiri jinatanakiro impaikakotaitantayariri Jesús. 33 Irojatzu jariitantakiri tonkaariki oita Gólgota (akantziro aaka: Atzirritoni.) 34 Ari ipakowiitakiri Jesús imiri itsipataitakiro iyipitintsi, ikanta ithowitawakawo kapichiini, tiimaita jiriro.† 35 Ari ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jaakiro ikithaayitari Jesús, ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaaritaita iro jiy-otantyaari iitarika ayironi. Ari imonkaatakiri ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki: Iñaariwintaitakawo noithaari, Ipawakaayitakawo.

36 Ari isaikawintaiyirini, jaamaakowintari. 37 Ipoña josankinaitaki kantakaantakiriri ipaikakoitantakariri, okantzi: JIRIKA JESÚS, IRIITAKI IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI. Jontarikakoitakiniri ipatziitoki. 38 Ari itsipataitakiri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jampatikiri. 39 Ithainkimatakiri ikaatzu awijayitatsiri janta, jotikayinata,‡ 40 ikantaitziri: “Aña iiroka pookirori tesorintsipanko, iro awijaki mawa kitiiyyiri piwitsikairo iijatzu. Iirokami Itomi Pawa ¿litama kaari payiitanta ipaikakoitakimi? Powawijaakotaiya”. 41 Irojatzu ikantakiri iijatzu ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, Fariseo-paini, iijatzu Antaripiroriiti, ikantaiyini: 42 “Jowawijaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawijaakotya irirori, iriimi iwinkathariti Israel-mirinkaiti? ¿Arimi jowawijaakotatya ipaikakoitakiri, aritaki ankimisantakirimi? 43 Jawintaawitakiri Pawa, incha añiiri imapirorika

* 27:29 Tima irooyitaki jamitapiintari pinkathariiti jamathaitawo poriryaatatsiri, joirikapiintziro iijatzu jakopiroriki ashirokaaki. † 27:34 Irootaki joitaitziri atziri iiro ikimaatsiwaitanta aririka jowasankitagaitiri. ‡ 27:39 Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata aririka ithainkashiritanti. Iro ojoyawori amitaiyarini aakapaini, aririka oookotiri atziri anthainkashiritiri, ankanti: “¡Piñaakirol! ¡Pikimakirol!”

jitakotari ari jowawijaakotairi. Tima ikantapiintzi: ‘Naaka Itomi Pawa’ ”. ⁴⁴ Jimatsitakawo koshintzipaini itsipatakari ipaikakota, ithainkawaitakiri.

⁴⁵ Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatzi jyiitiini ithapirotanaka ooryaatsiri. ⁴⁶ Ari ikaimanaki Jesús shintsiiini, ikantanaki: “¡Elí! ¡Elí! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “¡Pawá! ¡Pawá! ¿Litama pookawintantakinari?”) ⁴⁷ Ikanta ikaatzi saikawintakiriri, ikimawitawakari ikaimanaki, ikantaiyini: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”. ⁴⁸ Ipoña ishiyapainta apaani, jomitsitsiyapaintzi manthakintsi kipijyaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki, jowaankakotakiniri jatsimiyaatawakiromi. ⁴⁹ Ikantaiyini pashini: “Añaawakiriita ari impokaki Elías jowayiiitairi”. ⁵⁰ Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiiini, piyakotanaka.

⁵¹ Okanta tasorintsipankoki, sagaanaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitzirori, apikota okantanaka, oפוñaanaka jinoki irojatzi isawiki. Antawoiti ontziñaanaka tankayitanaki mapi. ⁵² Ithonka ipookakoyitanaki kaminkari, añaayitai oiyiki kamiithashiriri kamayitaintsiri. ⁵³ Tima jañagai pairani Jesús, ikaatzi añaayitanaatsiri ishitowanairo omooki jiyatai iriroriiti nampitsiki tasorintsitatsiri, joñaagayitanta.* ⁵⁴ Ikanta ijiwari owayiriiti itsipayitakari ikaatzi katziyawintakariri Jesús, jiñaakiro ontziñaanaka, jiñaakiro okaatzi awijiyaitaintsiri, antawoiti ithaawanaki, ikantanaki: “¿Imapirowitatyama Itomitari Pawa jirika?”

⁵⁵ Tzimatsi iijatzi janta tsinanipaini aminakotakiriri, irootaki poñainchari Galilea-ki oyaatakiriri Jesús, oiyiki amitakoyitakiri. ⁵⁶ Jiroka okaataiyini: María Magdala-jato, María inaanati Jacobo iijatzi José, ari osaikaki iijatzi inaanati itomipaini Zebedeo.

Ikitaikiri Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Ikanta otsiniriityaanaki, ari ipokaki ajyaagantachari poñaachari Ari-matea, jiita José. Irijatzi jiyotaapiintakiri Jesús. ⁵⁸ Jiyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari nonkitatairi Jesús”. Ikanta Pilato ikantakaan-taki jaanairi inkitatairi. ⁵⁹ Ikanta José iponatantakari Jesús manthakintsi kititatsiri. ⁶⁰ Jowakotakiri owakiraanataki jimoontashiitziri kaminkari-paini shirantaaki, joipinaakaantaki antawoiti mapi, joypitakotantakari. Piyanaka José. ⁶¹ Okanta María Magdala-jato, iijatzi pashini María, osaikawintapaintziri tsika ikitaitakiri.

Aamaakowintawitariri tsika ikitaitakiri

⁶² Okanta awijanaki jiwitsikawintapiintaitawo kitiiyiri jimakoryaan-taitari, ari jiyataki ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseo-paini janta ipankoki Pilato, ⁶³ ikantapaakiri: “Pinkathari, chapinki iiniro jañaawita amatawintanari, nokimiri ikantzi: ‘Aririka nonkamawitayata, iro mawat-apaintsini kitiiyiri, aritaki nañagai’”. ⁶⁴ Nokowi potyaanti aamaakow-intyaarini irojatzi imonkaatanatyaari mawa kitiiyiri. Aamaashitya jiyataki tsiniri jiyotaanipaini, jagaatiri. Impoña inkanti: ‘¡Añagai Jesús!’ Aririka jimatakiro, ari owatspirotatya jamatawitant”. ⁶⁵ Ari ikantanaki Pilato: “Jirika owayiriiti, paanakiri, pinkantiri jaamaakowintyaari tsika okaatzi pikowiri iiroka”. ⁶⁶ Ari jiyataiyanakini, jiwichaakotapaakiri omooki. Ari isaikawintaiyirini.

§ 27:45 Iro ikantaiyitzi pairani: jiwiiyaanaka ooryaatsiri 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatzi jiwiiyaanaka ooryaatsiri 9. * 27:53 Iro jiiitaitzi Jerusalén nampitsi tasorintsitatsiri.

28

*Jañaantaari Jesús**(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)*

¹ Okanta awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, aritaki kitiiyyitamanai itapiintawori kitiiyyiri. Ari iyaatamanai María Magdala-jato otsipatanakawo pashini María aminairo tsika ikitaitakiri Jesús. ² Ari ontziñaanakari shintsiini kipatsi, tima jayiitapaakitzi inkitiwiri maninkariiti jotainkapaakiro mapi jashitantaikawori omoo, isaikantapaakawo. ³ Shipakiryá ikantapaaka ikimitapaakawo ookathawontsi. Kitamaaniki okantaka iithaari kimiwaitaka jiriniki. ⁴ Ikanta owayiriiti aamaakowintawitariri, jiñaawakiri, antawo ithaawaiyanakini, kimiwaitaka inkamanakityiimi. ⁵ Ikanta maninkariiti, ikantanakiro tsinanipaini: “Iiro pithaawaiyini iiroka. Niyotaki iri pipokashitzi Jesús ipaikakowiitakari. ⁶ Tii añiiri jaka, añagai. Tima ari ikantsitaka pairani. Pimpoki, paminiro tsika jowawiiitakari Awinkathariti. ⁷ Pimpiyanaki, pinkamantairi jiyotaanipaini, pinkantiri: ‘Añagai Jesús, piyaatai Galilea-ki, ari piñaayitairi’. Aritaki ikamantsitakimi kitziroini”. ⁸ Okanta opiyanakari iyokitzi okantayitanaka. Iro kantacha antawoiti okimoshiritanaki, oshiyashitanakari jiyotaani onkamantayitiri. Oshiyaminthaita iyaati onkamantanti, ⁹ ari joñaagakawo Jesús, jiwithatawakawo. Iyaatashitanakiri okaakiini, otzirowashitapaakari, awithakitiri iitzi. ¹⁰ Ipoña ikantziro Jesús: “Iiro pithaawi, piyaati pinkamantayitairi nirintziitairi, jiyaaatai Galilea-ki, ari jiñaayitainari”.

Ikantayitzi owayiri

¹¹ Okanta opiyaiyanaka tsinani onkamantanti, jatanaki iijatzi owayiri-iti nampitsiki, ikamantapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari okaatzi awi-jaintsiri. ¹² Ari japatotaiyanakani Antaripiroriiti, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankantyaaka omanakotantyaariri?” Ikaimaitakiri owayiri, ikantziri: “Jirika ojiyiki nompinatimiri, ¹³ pinkantayitiri atziriiti: ‘Niyankiiti tsiniri, no-maanaki. Aamaa ari ipokaiyakini jiyotaani, jaanairi’. ¹⁴ Aririka inkimaki jiwari, naakataki kantakowintimini iiro jowasankitaantzimi”. ¹⁵ Ari jimatakiro owayiriiti, jaakiri ipinaitakiriri, jantakiro okaatzi ikantaitakiriri. Irootaki jantitaari maawoni Judá-mirinkaiti jiroka, irojatziri iroñaaka.

*Jotyaantziri Jesús jiyotaani**(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)*

¹⁶ Ikanta 11 jiyotaani Jesús, jataiyakini Galilea-ki osaiki otzishi ikantakiri pairani Jesús ari jiñiiri. ¹⁷ Ikanta jiñaawairi, jotzirowashitawaari. Tzi-mayitatsi iijatzi kisoshiriwintawairiri. ¹⁸ Ikanta itsipatapaari Jesús, ikantapairi: “Impinkathapiroitaina inkitikini iijatzi kipatsiki. ¹⁹ Irootaki nokantantzimiri: Piyaatiro maawoni nampitsi, pinkimisantakaayitairi atziri-paini, pothotyairo maawoni. Aririka inkimisantayitai, powiinkaayitairi, pimpairyagairi Ashitairi, Itomi, iijatzi Tasorintsinkantsi. ²⁰ Piyotaayitairi atziri-paini jantayitairo okaatzi nokamantayitakimiri. Ari nontsipatapiintaimi naaka, kiso nowimi irojatziri paata onthonkantayiaari kipatsi”. Ari onkantayiaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI MARCOS

*Ikamantantakiri Juan owiinkaatananiri
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)*

¹ Jiroka okanta opoñaantanakari Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Itomi Pawa, iitachari Jesucristo. ² Pairani tzimatsi Kamantantanani jiita Isaías. Josankinatakotakiri Pawa ikamantziriri Itomi, ikantziriri:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkamantakotimi, Iriitaki witsikaantimini.

³ Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi: Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki. Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁴ Ari okantzimaitaka, monkaataka ikinkithatakoitakiri. Kinkithataki pairani Juan otzishimashiki, ikinkithatakotapaakiro owiinkaantaantsi, ikantantapaaki: “Powiinkaawintaiyaari Awinkathariti, powajyaantairo kaaripirori, aritaki impiyakotaimiro pikaaripiroshiriwaitzi”. ⁵ Ojyiki pokashitakiriri Juan, Judea-jatzi ipoña Jerusalén-jatzi. Ikamantakoyitapaakiro ikaaripiroshiriwaitzi, irootaki jowiinkaatanakariri jiñaaki Jordán. ⁶ Iithaari Juan, jontyaitziro iwitzi camello. Jowathakitari mishinantsimashi. Jañaantari jowari kintori, jimiritari iyaaki pitsi. ⁷ Jiroka ikantaki Juan ikinkithatzi: “Aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitaitakari naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina jimpiratani onkantya noiyotashitanyariri nonothopaisitiri izapatoti. ⁸ Iriitaki kimitakaantyaawoni jowiinkaatanatayairimi Tasorintsinkantsi. Naakamachiini nowiinkaatanawo jiña”.

*Jowiinkaata Jesús
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)*

⁹ Ikanta ipokaki Jesús ipoñaakawo nampitsiki Nazaret saikatsiri Galilea. Jowiinkaatawakiri Juan antawaaki jiña Jordán. ¹⁰ Iro intonkaimatimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityiiaami inkiti, iñaawakiri iyaawiinkashitapaakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki jojyapaakari shiro. ¹¹ Ikimaitatzi jinoki ikantaitanaki: “Irokataki Notomi nitakopirotoni. Ojyiki nokimoshiriwintakimi”.

*Inkaaripiroshiritakaitirimi Jesús
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)*

¹² Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki. ¹³ Ari ikowawitakari Satanás inkaaripiroshiritakairimi. Tima ojyiki kitijiyiri isaikawaitzi janta itzimira kowiinkari piratsi, okaatzi 40 kitijiyiri. Iro ipokantapaakari maninkariiti jimitakotapaakiri.

*Jitanakari jantayitzi Jesús
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)*

¹⁴ Ipoña ikinanaki Jesús Galilea-ki ikamantantziro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa impinkathawintantai. Aritaki jomontyaitakiri Juan irirori. ¹⁵ Ikantantapaaki Jesús, ikamantantzi: “Monkaatapaaka jiñiitanyaaawori impinkathawintantai Pawa, pinkimisantairo Kamiithari Ñaantsi. Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitzi”.

Jaantaitanakariri 4 shiryaatzinkari

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Okanta pashini kitijiyiri ikinanaki Jesús inkaarithapiyaaki Galilea, jiñaapaakitziiri iitachari Simón itsipatakari iririntzi Andrés ishryaataiyini. Tima shryaatzinkari jinaiyini. ¹⁷ Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwait-yaawo iroñaaka iriimi atziri noshryaatakagaimi”. ¹⁸ Aripaiti jonyaatanakiri, jookanakiro ishryaaminto. ¹⁹ Iro jiyaatanakiziiimi kapichiini, iñaapaakitziiri itomipaini Zebedeo iitachari Jacobo itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro ishryaaminto. ²⁰ Jaanakiri iijatz. Iiniro isaikanaki iwaapati itsipatanaari jatziritipaini.

Atziri piyarishiritatsiri

(Lc. 4.31-37)

²¹ Aritaki ariitaiyakani Jesús nampitsiki Capernaum. Okanta kitijiyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantapaaki japatotapiintaita. ²² Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janaanakiri Yotzinkariiti, iyokitzi ikantaiyanakani. ²³ Ari isaikitsitakari janta atziri piyarishiritatsiri, kaimanaki irirori, ²⁴ ikantzi: “Jesús, Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka, iirokatakai itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papiroyitaina”. ²⁵ Ikantanaki Jesús: “iPimairiti piyari! iPiyaatai!” ²⁶ Ikaimanaki shintsiiini atziri, jompitatakaawaitanakari iwiyariti, jookanakirira. ²⁷ Ikantawakaanaka atziriiti: “Piñaataitiri jirika, ikitsirinkiri jowawisaakotziri piyarishiritatsiri”. Iyokitzi jowapiroitanakiri. ²⁸ Thaankiini ikimakoitanakiri Jesús janta Galilea-ki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Ikanta ishitowanai Jesús japatotapiintaita, jaanakiri Juan ipoña Jacobo, ikinaiyanakini ipankoki Simón, isaiki iijatz Andrés iririntzi Simón. ³⁰ Iro jariitapaakityaami, ikantaitawakiri: “Okatsinkaakiwaitzati riyoti Simón”. ³¹ Iikiro ipithokashitawo, ikathawakotakiro, joosaikakiro. Kaatanaki okatsinkaakiwaiwita. Piriintanaka aminayitawakiniri oita ompawakiriri.

Joshinchaaytziri Jesús mantsiyari

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús oiyiki mantsiyari, jamaitakiniri iijatz oiyiki piyarishiritatsiri. ³³ Ipiyowintapaakari pankotsiki. ³⁴ Joshinchaayitairi maawoni. Tiira ishiniti apaani piyari iñaawaiti joshinchaaytziri ikaatzi piyarishiritatsiri. Tima jiyotzi piyari irirori tsika jiita Jesús.

Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki

(Lc. 4.42-44)

³⁵ Okanta oñaatamani, ananinkanaki Jesús jamana otzishimashiki. ³⁶ Ikanta Simón itsipatakari ikaatzi jonyaataiyirini, jaminaminatairi. ³⁷ Ikanta jiñaapairi, ikantapairi: “Yotaanari, jaminaminaitatziimi”. ³⁸ Jakanakiri irirori ikantzi: “Thami aati, tiira iro nompokantyaari nosaiki jaka, ontzimatyii niyotaantayiti iijatz pashiniki nampitsi”. ³⁹ Ari okantzimaitaka, ithonkakiro Jesús janiitakiro Galilea-ki, jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatotapiintaita, joshinchaayitairi oiyiki piyarishiriyitatsiri.

Joshinchagaitziri imatziri pathaawontsi

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Ipoña ipokaki imatziri pathaawontsi, jotzirowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pikowirika, poshinchagaina”. ⁴¹ Jaminanakiri Jesús, jítakoshiritanakari. Jotirotantakari irako, ikantziri: “¡Nokowi, pishintsitai!” ⁴² Shintsitanai ipathaawaiwita. ⁴³ Ikantawitawaari jyaataira inampiki, ⁴⁴ ikantziri: “Iro pithawitakotana. Tampatzika piyaatashitanakiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatairo ikantakaantakiri pairani Moisés-ni, paanaki pinkitiwathatantaiyaari, iroora jiyoyiitantaimini ishitakotaimi”. ⁴⁵ Iro kantzimaitacha pathaawaiwitachari, ikamantantanaki nampitsiki tsika okanta ishintsitantaari. Iro kaari okantantanaa isaikanai Jesús nampitsiki ijyikitapaakira atziri. Jataki otzishimashiki, ari isaikakiri. Aritzimaitaka jyaashitziri ogyiki atziri.

2

Joshinchagairi Jesús kisopookiri

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Awisaki tsika okaatzi kitijyiri, iijatzi ipiyaa Jesús nampitsiki Capernaum. Ikimayitawai atziripaini, ikantaitzi: “Ariitaa Jesús”. ² Ipiyowintawaari iijatzi, tii jimonkaatapaakawo pankotsi. Jiyotaayitapai maaawoni. ³ Tzimatsi ⁴ atziri pokashitakiriri Jesús jinatakotakiri kisopookitatsiri. ⁴ Tii okantzi jiñiiri, jotzikakiri atziriiti piyotainchari. Atiitanaki jinoki pankotsiki, jimoon-takiro ikatziyakara Jesús, jowayitakotakiniri mantsiyari. ⁵ Ikanta Jesús, jiyotakotawakiri jawintaashiritatyaaari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: “Notomí, jiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwaitaki”. ⁶ Kimaki Yotzinkariiti, ikantashiritanaki irirori: ⁷ “Ithainkakiri Pawa jirika. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, apaniro ikanta Pawa ipiyakotantziro”. ⁸ Yotaki Jesús ikinkishiritari, ari josampitziri, ikantzi: “¿Oitama pikinkishiriwaitantawori jiroka? ⁹ ¿Tiima okamiithatzimotzimi nokantakiri kisopookiri: ‘Ipiyakoitaimiro piyaaripiroshirinka?’ ¿Irooma pikowi nonkantari: ‘Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai?’ ¹⁰ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri tzimatsi ishintsinka, ipiyakotziri kaaripiroshiririiti”. Ipithokashitanakari kisopookiri, ikantanakiri: ¹¹ “¡Pinkatziyi! Paanairo pomaryaaminto. Piyaatai”. ¹² Katziyanaka mantsiyari, jaanairo jomaryaaminto, shitowanaki. maaawoni atziri jiñaaawakiri. Iyokitzi ikantaiyanakani jiñaaayitawairira. Ikimoshiriwintanakiri Pawa, ikantaiyanakini: “Imapiro okamiithataki jiroka. Tii añaaapiintziro ogyawori”.

Jaantanakariri Jesús iitachari Leví

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Ipoña japiitapairo Jesús jiyotaayitapairo atziri inkaarithapiyaaki. Ari ipiyowintapaari iijatzi.* ¹⁴ Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, awisanaki. Irojatzii jiñaanatapaakariri itomi Alfeo iitachari Leví, isaiki irirori ikowakoyitziri kiriiki ijyininkapaini. Ikantapaakiri: “¡Poyaatina!” Katziyanaka, jyaatanakiri. ¹⁵ Ipoña Leví irirori, jaanakiri Jesús jowakaiyaari ipankoki. Ari jiyaatsitakari iijatzi jiyotaani, itsipatapaakari kowakoyitziriri ijyininka kiriiki, ipoña kaaripiroshiririiti. Ogyiki piyotainchari jowaiyani. ¹⁶ Ikanta Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti, josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿Oitama itsipatantariri yotaimiri kaaripiroshiririiti, itsipatsitakari iijatzi kowakotziri ijyininka?” ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziri

* **2:13** Jiroka wairontsi Leví, irojatzii pashini iwairo Mateo.

aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsiri tikaatsi inkowi irirori. Tii apa nompokashitiri kamiithashiririiti nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitatziri kaaripiroshiririiti nonkaimashiriyitairi iijatzii”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ Tzimatsi pokashitakiriri Jesús, josampitapaakiri ikantziri: “Itzitapiintakawo jiyotaani Juan jowanawo, ari ikimitsitari jiyotaani Fariseo-paini. ¿Oitama kaari itzitantawo piyotaani iiroka?” ¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿Arima jowashiriniintawaitatya? Kimitaka iiro, aña kimoshiri ikantaiyani jowaiyani. ²⁰ Irooma paata, aririka jagaitakiri jiiimintaitari, aripaiti intziwaitaiya. ²¹ Aririka jowapatankaitantyaawo owakiraari osapiki pajatori ikithaataitari, arira osapiryaapirotanaki amithatanatyaarika owakiraari. ²² Iroora kamiithatatsiri owantyaawo iiryaari jimiritaitari owakiraanakiriki mishinantsinaki. Irooma jowantashiiatyaawo pajatonaki, ari osanaryaakotanaki, apitiroiti aapatashiwaitatya”.

Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Ari joyiikitanakiri jiyotaani okithoki pankirintsi. ²⁴ Tii inimotziri Fariseo-paini, josampitakiri Jesús, ikantanakiri: “¿Oitama joyiikitantawori piyotaani? ¿Tiima jiyotzi tii oshinintaantsitzi kitiiyyiriki jimakoryaantaitari?” ²⁵ Jakanaki Jesús ikantzi: “¿Tiima piñaanatakotziri ikantakota Davidni itsipatanakariri ikaataiyini ikamantawitakiri itajyi? ²⁶ Ityaaki tasorintsipankoki ipinkathariwitara Abiatar-ni, jowakawo tasorintsianta, ipakiri iijatzi itsipayitakiri. Tiira oshinintaantsiwiita, apa jowapiintawitawo Ompirasorintsitaari”. ²⁷ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iriira atziriiti kantakaantzirori jiwitsikantaitakanariri kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Kaari kitiiyyiri jimakoryaantaitari kantakaantzirori jiwitsikantaitakariri atziripaini. ²⁸ Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotzii irirori, janairo jiroka kitiiyyiri”.

3

Atziri kisowakori
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Ipoña ityaapai iijatzii Jesús japatotapiintaita. Ari isaikitsitakiri atziri kisowakori. ² Ikowaitatziira jiiñitiri joshinchaayitairi mantsiyari kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. Kimpoyaa jowaitanakiri, onkanta inthawitakotantyaariri. ³ Ipoña Jesús ikaimakiri mantsiyari, ikantziri: “Pimpoki, posatitya niyanki”. ⁴ Josampitakiri piyowintakariri: “¿Otzimika shinintaantsitatsiri antiri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari? ¿Tiima okamiithatzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsiri owamaanti? ¿Tiima okamiithatzi antiro iroopirotatsiri, irooma kamiithatatsiri ankaaripirowaiti?” Tikaatsi akanaintsini. ⁵ Jotsikanatanakiri Jesús piyowintakariri, owatsimaashiritanakiri jiiñaakiri tii jinishironkayitantzi, ikantanakiri mantsiyari: “¡Pintharyaawakotail!” Matanaka, akotsitanai kamiithaini atziri. ⁶ Ikanta Fariseo-paini, jataki inkinkithawaitakairi aapatziyariri Herodes jamini tsika inkantiri jowamaakaantantyaariri Jesús.

Ipiyotaiyani inkaarithapiyaaki

⁷ Ipoña ishitowanaki Jesús, ikinanai inkaarithapiyaaki itsipatanaari jiyotaani. Joyaatani jowanakiri Galilea-jatzi, Judea-jatzi, ⁸ Jerusalén-jatzi, Idumea-jatzi, maawoni nampiyitawori intatsikironta antawaaki jiñaa Jordán. Ikimakotakiri iijatzi Tiro-jatzi, Sidón-jatzi, ikantaitzi: “Ojyiki ita-sonkawintantaki Jesús, jantaki ojyiki kaari jiñaaapiintaitzi”. Pokaiyapaakini iriroriiti jiñiiri. ⁹ Irootaki Jesús ikantantanakariri jiyotaani jamakiniri pitotsi, iiro jawitsinagaitantari. ¹⁰ Jimatakiro Jesús, joshinchaayitaki ojyiki. Otatsinkapirinikitawakaanaka mantsiyari ikowi jotirotantawatyaari jako. ¹¹ Ipokayitzi piyarishiritatsiri, jotzirowashitari Jesús, ikaimimaita shintsini, ikantzi: “Jiíroka Itomi Pawa, niyotzimi naaka!” ¹² Onkantya iiro jiyotsitantaitari Jesús, ikisayitanakiri.

Jiyoshiitaki Jesús 12 jotyaaantapiroriti

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki. Arira ikaimakaantapaakiri ikaatzi kamiithatzi motakiriri. Jataiyakini ikaatzi ikaimakaantakiri. ¹⁴ Aripaiti jiyoshiitakiri 12 intsipatapiinyaari, iriitaki jotyaaantiri inkinkithatakaantayiti. ¹⁵ Ipasapiyaakari joshinchaayitairi irirori mantsiyari, ikaatzi piyarishiriyitatsiri. ¹⁶ Jirika ikaatzi jiyoshiitakiri: Simón, jiitairi Pedro. ¹⁷ Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipataakiri Juan, irijatzi iririntzi Jacobo. Jiitairi “Boanerges”, (akantziri añaaniki aaka: “Otomí ookathawontsi”.) ¹⁸ Ipoñaapaaka iijatzi Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, iijatzi Simón iitachari “Kisakowintantaniri”, ¹⁹ ipoñaapaaka Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini.

Ookimotziriri Tasorintsinkantsi

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23)

²⁰ Ipoña ipokaiyaini Jesús pankotsiki. Ari ipiyowintawaari ojyiki atziripaini, tii okantzi jiyaatapainti jowaiya Jesús. ²¹ Tzimatsi kantayitanantsiri: “Shinkiwintaka Jesús”. Iro ipokantawitakari ijiyininkathoriiti, jaanairimi. ²² Ariitaiyapaakani iijatzi Yotzinkariiti ipoñaayitaka Jerusalénki, ikantapaaki irirori: “Jirika atziri joshinchaatziiri ashitariri piyari iitachari ‘Beelzebú’, irootaki joshinchaantariri piyarishiriyitatsiri”. ²³ Ikanta ikimaki Jesús, japatotaiyakirini, joyakaawintatziiniri, ikantziri: “¿Tzimatsima piyari kaminaawakaachari iiro jaagantanta?” ²⁴ Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintantzi nampitsiki, jookawintawakaa. ²⁵ Aririka jantaminthatawakaiya iijatzi atziri ikaatzi isaikaiyini ipankoki, jookawintawakaa. ²⁶ Ari ikantari iijatzi piyari aririka jantaminthatawakaiya, jookawintawakaa, iiro iñiiri ishintsitai, ari japirotaiyaari. ²⁷ Atziri ñaapirotachari kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri tzimimotziriri irirori. Irooma aririka joojoitakiri, aritaki jimataki.

²⁸ Pinkimi nonkantimi: kantatsi Pawa impiyakotairi kaaripiroshiriwaitatsiri, onkantawitayia jookimowaiwityaari. ²⁹ Iriima ookimowaitziriri Tasorintsinkantsi, jashi jowairo, iiro ipiyakoitairi”. ³⁰ Irootaki ikantantakariri Jesús, tima ikantaitatziiri: “Kamaari jinatzi”.

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Ariitapaaka inaanati Jesús otsipatakariri iririntzipaini, okaimakaantapaakiri, okatziyapaaka jikokiroki. ³² Ikantawitakari apatowintakariri: “Ari opoki pinaanati otsipatakariri pirintzipaini, okowi oñiimi”. ³³ Ikantanaki

Jesús: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka iro nonaanatitari, iri nirintzitari?”
³⁴ Ipithokashitanakari apatowintakariri, ikantzi: “Jirika, iriyyitaki nokim-
 itakaantaari nirintzi, nokimitakaantaari nonaanati. ³⁵ Ikaatzi antanairori
 ikowayitziri Pawa, iriitaki nirintzitaari, notsirotaari, irojatzii nonaanati-
 taari”.

4

Jojanyaawintziri Jesús pankiwairintzi (Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

¹ Ipoña ipiyanaa iijatzii Jesús inkaarithapiyaaki, jiyotaantapai. Ipiyowin-
 taitawaari. Otitanaka pitotsiki, saikakotaki niyanki kapichiini, katziyaiy-
 achani atziriiti othapiyaaki ikimisantziri. ² maawoni jiyotaayitziriri, jo-
 ज्याकाawintatziiniri, ikantzi: ³ “Tzimatsi pankiwaitatsiri, jataki ipanki-
 waitzi. ⁴ Okanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aat-
 siki. Ipokaiyapaakini tsmiri, jowapaakawo. ⁵ Tzimatsi pashini ookakita-
 painchari omapipookitzi. Thaankipiroini ojoyokawitanaka. Tiira otontap-
 athapirotatzi kipatsi, ⁶ sampishitanaki pankirintsi jooryaapaakira ooryaa.
 Tima tii ontyaapiroti oparitha inthomainta. ⁷ Tzimatsi pashini ookakita-
 painchari okitochiimashitzi, anaanakiro iroori ojoyokanaki. Tii okithokitzi.
⁸ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana
 ojoyokapaaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitai okithoki apanipaini
 okaatzi jyookaintsiri. Apaani jyookapaintsiri, kapichiini okithokitanaki,
 pashini oyyikini okanta, pashini oyyikipirotanai okithoki”.* ⁹ Iikiro ikan-
 tanakitzi Jesús: “Kowatsiri inkimathatiro, jowakimpitayia inkimisanti”.

¹⁰ Aritaki jataiyaini maawoni atziri, apa isaikaki Jesús itsipayitanaari
 oyaayitapiintakiriri, ipoña 12 jiyotaani. Ari josampitaiyakirini Jesús,
 ikantziri: “¿Oitaka pojyakaawintakinari inkaanki?” ¹¹ Jakanakiri Jesús,
 ikantzi: “Iroñaaka nonkamantimiro kaari piyowitaiyani, aritaki piyotairo
 tsika ikanta Pawa ipinkathawintantzi. Iriima pashinipaini, iiro noka-
 mantsitari irirori, apa nojyakaawintashityaanari, ¹² onkantya iiro ikimath-
 atantawo ikimawitakari. Onkantawitayia inkimisanti, iiro ikimathatziro,
 iiro ipashinishiritai, iiro ipiyakoitairi irirori”. ¹³ Ipoña Jesús josampi-
 tanakiri, ikantziri: “¿Tiima piyotawakiro nojyakaawintakiri? Aririka
 napiitakimiro nojyakaawintimiro, ¿tsikatya pinkantya piyotantyaawori?
¹⁴ Tima jirika atziri ookakitakirori iwankiri, iriira oiyakaawintachari
 kinkithatziro iriñaani Pawa. ¹⁵ Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ipoka-
 paaki Satanás, imaijantakaapaakiri. Iriiyitaki oiyakaawintziri ookakita-
 painchari aatsiki. ¹⁶ Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ikimisantawita thaanki-
 ni. Jojakowitakawo ookakitapainchari omapipookitzi, ojoyokawitanaka
 thaankiini. ¹⁷ Tiira jiyotakopirotatyiiro ñaantsi, tii inkisashityaawo ikimaat-
 sikowintawo ikimisantawitawo ñaantsi, jowajyaantanakiro. Jojakotakawo
 pankirintsi sampishitanaintsiri, tii ontyaapirotatyi oparitha inthomainta
 kipatsiki. ¹⁸ Tzimatsi pashini kimawitawori ñaantsi, oiyakaawintakiri
 ookakitapainchari kitochiimashiki. ¹⁹ Okantakaantziro jamatawiwaita
 apaniroini, ikinkishiryaakotawo jayaagantya, iro ikowapirotakiri ontz-
 imimotairi maawoni. Anaanakiro ñaantsi ikimawitawakari, jojakawo
 pankirintsi kaari kithokitatsini. ²⁰ Tzimatsi kimawakirori ñaantsi, oiyakaaw-
 intakiri ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi. Ikimisantanai,

* **4:8** Kantakotachari jaka “okaatzi jyookapaintsiri”, kimitaka okaatzi 30 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 100 okithoki.

jojakotanaawo apaani jyookapaintsiri, tzmaintsiri kapichiini okithokitanaki, pashini oiyiki okantanaka, pashini oiyikipirotanaki okithoki”.†

Onkoñaatakoyitai manakoyiwitachari
(Lc. 8.16-18)

21 Ipoña ikantaki iijatzi: “Akowirika ootyaari ootamintotsi, ¿arima antakatokiri kowitzinakiki? ¿Owakotzirima otapinaki? Tiira. Iro akowi onkoñiityi maawoni aminawaitantyaari. 22 Ari onkantyaari iijatzi, ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani. 23 Kowirori inkimathatairo, inkimisanti”. 24 Ikantanakiri iijatzi: “Paamaiyaawo okaatzi pikimakiri. Oztimikari pantzimotantani, jimapiroitaimikari iiroka apaata.‡ 25 Itzimirika otzimimotakiri, iikirora ontzimimopirotanakityiiri. Iriima kaari otzimimotzi, iikirora jyaataty jiiñiro iiro ontzimimopirotaiiri”.§

Joyakaawintziro Jesús oyyooki pankirintsi

26 Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tzimatsi oiyari ipinkathawintantai Pawa. Ojyatyari pankiwairintzi, 27 jimayi tsiniripaiti, inkakitamanai. Tiimaita jiyotzi tsika okanta oyyookantanakari iwankiri. 28 Apaniro oyyookawaitzi, itanatyawo oshitowanaki oryaani oshi, ompoña ompowainkatanaki, tzmanaki oiyiki okithoki. 29 Onkantya osampatanaki, monkaapaitapaaka joiipatantaityaawori”.

Joyakaawintaitziro oryaanikitatsiri okithoki incható
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Ikantanaki iijatzi Jesús: “¿Oitama oiyari iijatzi ipinkathawintantai Pawa? ¿Oitama nojyakaawintimirori? 31 Ojyatyawo aririka ampankitiro oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. Okantawita oryaani onawita,* 32 aririka ampankitakiro, oyyookanaki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo onkantayitya otiwa, ari iminkoshitantyaawo tsimiri otsimankatapishitakira”.

¿Oitama joyakaawintantawori Jesús ikinkithatakotziri?
(Mt. 13.34-35)

33 Ari ikantapiintatya Jesús joyakaawintziniri atziri okaatzi jiyotaayitziiri. Kapichiinirika ikimathatawakiro atziripaini, kapichiinira jiyotairi. Oyyikirika inkimathatawakiro atziripaini, oyyikira jiyotaapirotairi. 34 Okaatzi ikinkithatakaantziri, joyakaawintatziiro maawoni, tii jooñaawontziniri. Iriima jiyotaani, ikimathataakiri maawoni irirori.

Jomairintziro Jesús tampiya
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Okanta otsiniriityaanaki, ikantanairi jiyotaani: “Thami amontyaakotai intatsikironta”. 36 Aritaki jatanai maawoni piyowintakariri. Arira isaikitsitakari irirori pitotsiki montyaakotaiyanaini. Tzimatsi oyaatanakiriri ikinakoyitanaki pashiniki pitotsi. 37 Ari omapokapaakiri

† 4:20 Paminiro kantakotachari janta versículo 4.8. ‡ 4:24 Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, oiyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityiimiro. § 4:25 Jiroka okantakotziri okaatzi ikinkithatakoitziri jaka: Ikaatzi yotawakirori niyotakiriri, iikiro niyotakaapirotanakityiiri. Iriima kaari kimsantawakirori niyotawitakariri, imapirotya iiro jiyotairo.

* 4:31 Iro ikantakoitziri jaka “okitho iryaanikitatsiri pankirintsi” iitachari mostaza, jyookatsiri inampiki pashini atziri.

antawoiti tampiya, otamaryaatanaki antawo, kitaatapaaka jiñaan pitotsiki, irootaintsi intsitsiyakoti. ³⁸ Jowakiryaitanakiri jimayira opataki pitotsi, jotziitotaka, ikantaitziri: “¡Yotaanari! ¡Antsitsiyakotatyí!” ³⁹ Piriintanaka Jesús, iñaanatanakiro tampiya, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ikantsitanakawo inkaari iijatzi: “¡Pimairyaaati!” Awisanaki tampiya, mairyaatanaki inkaari. ⁴⁰ Ikantziri jiyotaani: “¿Oitama pithaawashitanakiri? ¿Tikiraama pawintaariita Pawa?” ⁴¹ Ojyiki ipinkathathanakiri, ikantawakaiyanakani ithaawankakiini: “¿Iitatyakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintsitakawo iijatzi inkaari?”

5

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri (Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Ariitapaaka Jesús intatsikirona inkaariki, inampiki Gadara-jatzi. ² Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri ipoñaakawo kitataariki, ³ ari isaikawaitziri irirori. Tii jaawiyaitziri joojowiitanti ashirotha. ⁴ Itzimpijiyiro joojowiitanti iitziki iijatzi jakoki. Tikaatsira kitsirinkirini. ⁵ Ari ikantaitatyaani maawoni kitiijyiriki iijatzi tsiniripaiti, ikinayitzi otzishiki, kitataariki, ikaimawaitzi, itotakaayitawo mapijiyitapaini. ⁶ Ikanta iñaawakiri ipokaki Jesús, ishiyashitawakari, jotzirowashitapaakari. ⁷ Ikaimapaaki shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapirotatsiri, tiira nonkowi powashironkana! ¿Tsikama pinkantaitainaka?” ⁸ Tima ikisapaakitziri Jesús, ikantapaakiri: “¡Piyaati piyari!” ⁹ Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama piitaka?” Ari jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyanti’, tima ojyiki nokaataiyini”.* ¹⁰ Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi potyaantina pashiniki nampitsi”. ¹¹ Ari ipiyotaka tyonkaarikiini ojyiki chancho josh-intagaiyini. ¹² Ikantaiyini piyari: “Potyaantina janta chancho-ki”. ¹³ Ari ikantzi Jesús: “Pantiro”. Ari ishiyaiyanakani chancho impiitatzi otzishi, mitaiyapaakini inkaariki, ari japirota ipiinkaki. Ikaataiyini 2000 chancho.

¹⁴ Ithaawaiyanakini aamaakowintariri, shiyaiyanakani inkamantanti nampitsiki, ikamantakiri iijatzi maawoni saikayitatsiri jowaniki. Pokaiyanakini jaminiro awisaintsiri. ¹⁵ Ipokashiitanakiri Jesús, iñaitapaakitziri piyarishiriwitachari. Isaikaki, ikithaataa, kamiitha ikantanaa. Ithaawantapaakari iñaapaakiri. ¹⁶ Ikaatzi ñaakiriri inkaanki ikamantawakiri pokayitaintsiri, ikantzi: “Piñaakiri jirika, iriitaki Jesús owawisaakotairi. Jowiinkakaantaki ojyiki chancho”. ¹⁷ Ikantaitanakiri Jesús: “Piyaatai, tii nokowi pisaikimotina”. ¹⁸ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki. Ikantawitawaari jowawisaakotakiri: “Nokowi noyaatanakimi”. ¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Iiro poyaataana, piyaatai pijyininkaki. Pinkamantapairi, pinkantiri: ‘Jinishironkataana Pinkathari’”. ²⁰ Ikanta jirika piyarishiriwitachari, jatai inampiki iitachari Decápolis ikamantapairi maawoni atziri, ikantapairi: “Jowawisaakotaana Jesús”. Iyokitzi ikantaita ikimaiziri ikantayitapairi.

Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús (Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Ikanta ipiya Jesús ipoñagaawo intatsikirona. Ipiyowintawaari ojyiki atziri inkaarithapiyaaki. ²² Ari jariitapaaka pinkatharitatsiri japatotapiintaita jiita Jairo. Jiñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ²³ ikantapaakiri:

* 5:9 Jiroka wairontsi ‘Jyikiyanti’, irojatziki ikantsitaitari ‘legión’.

“Okamatyi nishinto. Nokowi piyaati potirotantyaawo pako, oshintsaita”.
 24 Ari jiyaatanaki Jesús, iro kantzimaitacha joyaatanakiri ojyiki atziri, jawitsinaimatanakiri.

25 Okanta tsinani osokaawaitachari, tzimakotaki 12 osarintsi omantsiyawaitzi, 26 ojyiki jaawintawiitakawo, othonkakiro tzimimowitawori opinakowinta. Aminaashiwaitaka, iikiro iyaatatzi omantsiyatzi. 27 Okimaki iroori ikinkithatakoitziri Jesús, ikantaitzi: “Oshinchaantaniri jinatzi Jesús”. Osatikantanakari atziri okinashitanakiri itaapiiki, otirotsitawakiri iithaari. 28 Tima okantashiritanakitzi iroori: “Aririka notirotsitawakiri iithaari, ari noshintsitai”. 29 Apathakiro oshintsitanai osokaawita. 30 Jiyotsitanaka Jesús tzimatsi oshinchaashitakari ishintsinka, josampitanakiri oyaayitakiriri, ikantziri: “¿Litama otirotsitakinawori noithaari?” 31 Jakanakiri jiyotaani, ikantzi: “¿Tiima piñiiri jawitsinaimatanakimi atziriiti? Iikiro pikantatzi: ‘¿Litama otirotsitakinawori noithaari?’ ” 32 Iikiro jaminaminatanakitziiri Jesús, jiñiiri otirotsitakiriri iithaari. 33 Okanta tsinani opinkathatanakiri Jesús, okawaitanaka. Tima iro joshinchagai. Iyaatashitanakiri, otzirowashitapaakari, okamantakotapaaka. 34 Ikantanakiro irirori: “Tsinani, oshinchagaimi pawintagaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya, aritaki shintsitaimi”.

35 Tikira inthonkiro Jesús iñaanatziro, ariitaiyapaakani poñainchari ipankoki Jairo. Ikantapaakiri: “Kamaki pishinto. Iiro poñashirinkashiwaitari yotaantaniri” 36 Ikanta ikimawakira Jesús ikantaitapaakiri, ikantanakiri Jairo: “Iiro powashirita, pawintagaina naaka”. 37 Tikaatsi ishiniti joyaatanakiri. Apa jaanakiri Pedro, Jacobo, Juan. Iriitaki Juan iririntzi Jacobo. 38 Ikanta jiyaatanaki, ariitaka ipankoki Jairo. Ikimapaatziiri ikamiñiinkataki atziriiti, jiraakoiyawoni. 39 Tyaapaaki Jesús, ikantapaakiri: “¿Oitama piraantaiyarini? Tii okami, imakoryaatzi”. 40 Thainkashiri jowaitanakiri Jesús. Jomishitowapaakiri maawoni. Apa isaikanaki ashitawori, iijatzi jiyotaani. Ityaashitanakiro jomaryaitakiro iintsi. 41 Joirikawakotapaakiro, iñaanatzimaitawo, ikantziri: “¡Talita cumi!” (akantziri apaantiki aaka: “Iintsi, pimpiriinti”).† 42 Piriintanaka iintsi, aniitanai. Tima tzimakotaki 12 osarintsiti, irootaki aniiwaitantanaari. Iyokitzi ikantanaka ikaatzi ñaakirori. 43 Ikantzi Jesús: “Pimpiroota owanawo”. Ikantanakiri iijatzi: “Tiira nokowi pinkamantayitiri atziriiti”.

6

Ipiyaa Jesús Nazaret (Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

1 Ikanta Jesús ipiyaa inampiki, ari joyaatairi maawoni jiyotaani. 2 Okanta kitijiyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantaki Jesús japatotapiintaita. Iyokitzi ikantaitakiri. Ikantayitzi ikimaitziri: “¿Litama jiyotanitantakari jirika? ¿Litama antakairiri kaari jiñaaapiintaitzi? 3 ¿Kaarima jirika añaapiintziri ikim-itziro inchakota? ¿Iriitaki otomi María? 4 ¿Añiiri Jacobo, José, Judas, Simón, iriitaki iririntzipaini? ¿Kaarima iritsiro atsipayitari anampitawo jaka?” Ari opoña tii ikimisantaitziri.* 4 Ikantanaki Jesús: “Jashi jowiro Kamantantaniri ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori isaikayitzi ijyininka, tii ikimisantaitziri”. 5 Irootaki kaari okantanta Jesús

† 5:41 Irootaki iñaaawaitakiri Jesús, tima Aram-paanti jiñaaawaitziri irirori. * 6:3 Jacobo, irijatzira ikantaitzitari iijatzi Santiago.

jofaagantiro ishintsinka inampiki. Tii ijyikipirotzzi mantsiyari joshinchaaki jotirotantari jako. ⁶ Antawo jowashiritakotakari ikaatzi kisoshiriwaitatsiri, kaari kowatsini inkimisantai. Iro ikinantanakari jiyotaantayitzi pashiniki nampitsi tzimayitatsiri janta.

Jotyaantaitziri iyotaari

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani. Ipasapiyaakiri ishintsinka inkit-sirinkantyaariri irirori piyari. Jotyaantakiri, intsipatawakaanatya inkaati apiti. ⁸ Ikantawakiri: “Iiro paanaki pithaati, powanawo, iijatzzi piiriikiti, apa paanaki pikotzi. ⁹ Iiro paanaki pashini piithaari. Apa pintyaantanatya pi-zapato-ti”. ¹⁰ Ikantsitawakari iijatzzi: “Pariitatyaaerika pankot-siki, ari pimaapiintatyi, irojatzzi pawisantanatyaari pashiniki nampitsi. ¹¹ Iirorika jaapatziyaitzimi, iirorika ikimisantaitzimi iijatzzi, pawisapithatanakiri. Potikanairo piipatsikiiti, iro jiyotantaityaari tii ikimisantziri Pawa. Iriira jimapiroitai jowasankitaitiri paata, anaanakiro jowasankitaitakiri Sodoma-jatzzi, Gomorra-jatzzi. Imapirotatya”. ¹² Ikanta jiyaayitakira jiyotaani Jesús ikamantakiri atziriiiti jowajyaantairo ikaariproshiriwaitzi. ¹³ Jowawisaakoyitaki piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi iijatzzi ojyiki mantsiyari itziritantari yiinkantsi.

Ikamantakari Juan owiinkaantantaniiri

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Ariitakotakari pinkathari Herodes okaatzi jantayitakiri Jesús. Tima ikantaitaki: “Añagaira Juan owiinkaantantaniiri. Piñiuro otzimi ishintsinka”. ¹⁵ Pashini kantayitatsiri: “Elias jinatzzi”. Ikantayitzi iijatzzi: “Kimitaka iriitaki pashini Kamantantaniiri”. ¹⁶ Ikanta ikimaki Herodes ikantayitakiri, ikantanaki irirori: “Iriitaki añagaatsiri Juan nothatzinkakaantakiri”. ¹⁷ Opoñaantari kitziroini Herodes jomontyaakaantziri Juan, okantakaantziro Herodías, iinantawitari Felipe iririntzi Herodes. Irootaki jinanantaari Herodes irirori. ¹⁸ Tima ikaminaantawitatya Juan, ikantawitari Herodes: “Tii okamiithatzzi piinantyaawo iina pirintzi”. ¹⁹ Iro opoñaantakari okisaniintziri Herodías, okowawitaka owamaakaantiri. ²⁰ Irootaki jomontyaantakariri kitziroini Herodes. Iro kantzimaitacha Herodes antawoiti ipinkathatakiri Juan, jiyotzi kamiithashiriri jinatzzi, kitishiri ikanta. Tiira ishiniwitari intsitokakaantiri. Okaatzi ikaminaawitariri, okompitzimoshiritakari Herodes. Ari jishiwinawitawo ikimisantziri. ²¹ Okanta pashini kitijiyiri, joimoshirinkawitawo Herodes itzimantakari pairani. Ipokaiyakini iwinkatharintsiti, ipokaki ijiwari owayiriiti Romajatzzi, ipokaki jiywayitatsiri Galilea-ki. Owaiyakani. ²² Ari otyaapaaki ishinto Herodías jowaiyani, amajyiitapaaki, okamiithatzzimotanakiri Herodes amajyiitani, okamiithatzzimotanakiri iijatzzi itsipatakari jowaiyani. Ikantanakiro Herodes: “Ari nompakimi oitarika pinkamitinari. ²³ Iiro namatawitzimi, jiyotzi Pawa tyaaryoo nokantzi. Iroorika pikowi okaatzi nopinkathariwintziri, arityaami onkantaki nompimi kajyitani”. ²⁴ Iyaatashitanakiro onaanati, okantapaakiro: “¿Oitama nonkamitiriri?” Okantanaki iroori: “Pinkamitiri iito Juan owiinkaantantaniiri”. ²⁵ Piyapaaka mainawo, okantapaakiri: “Nokowi pimpinawo iito Juan, powakinawo samantanakiki”. ²⁶ Antawoiti jowashiritanaka pinkathari. Tima maawoni ikimaitakiri inkaanki, ikantakirori mainawo, tikaatsi inkinaakanairo, ontzimatyii impiro okowakotakiriri. ²⁷ Jotyaantaki owayiri jamakiniri iito Juan. ²⁸ Jatanaki owayiri jomontyaaitziri Juan, ithatzinkapaakiri,

jamakotakiro iito samantanakiki. Ipakoitakiro mainawo, aanakiniro onaanati. ²⁹ Ikanta ikimaiyakini jiyotaani Juan-ni. Pokaiyaini, ikitatairi.

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ariiyitaa jiyotaani jotyaaantakiri, apatotapaa maawoni isaikira Jesús, ikamantapairi okaatzzi jantayitakiri. ³¹ Iikiro ipokaminthatanakitzi atziri, piyayitacha pashini. Tii onkantapainti jiyaataiyaini Jesús jowaiya. Irootaki ikantantanakariri Jesús jiyotaani: “Thami aati otzishimashiki, amakoryaawakiita kapichiini”. ³² Otitaiyanakani pitotsiki, jataiyaini. ³³ Iro kantzimaitacha, oiyiki aminakotawakiriri jiyaatanaki, jiyoitawakiri. Shiyaiyanakani ikinaiyanaki aatsiki, ipoñaanakawo nampitsiki. Iri itaiyakawoni jariita, apatotaiyapaakani. ³⁴ Ikanta jariitapaaka Jesús, jiñaapaakitziri ipiyotaiyakani. Jitakoshiryaapaakari. Ikimiwaitakari oijya iirorika itzimi aamaakowintyaarini. Jiyotaayitapairi iijatzzi. ³⁵ Aritaki tsiniriityaanaki, ipokashitapaakiri jiyotaani, ikantapaakiri: “Yotaanari, asaikatziira otzishimashiki. ³⁶ Pimpakairo piyotaantzi, jiyaataita atziripaini nampitsiki jamananti joyaari”. ³⁷ Ikantanaki Jesús: “Pimpiri iiroka joyaari”. Ikantzi jiyotaani: “¿Pikowatzziima niyaati namanantakifi nowakaiyaariri? Oiyiki owanawontsi, iiro jimonkaata kiriki inkaati 200 ompinatyari, nowakaantyaariri maawoni”.[†] ³⁸ Ikantzi Jesús: “¿Okaatzika tanta jamakiri atziriiiti? Piyaaati paminakitiro”. Ikanta jaminakitziro, ikantziri: “Tzimatsi 5 tanta, ipoña apiti shima”. ³⁹ Ikantzi Jesús: “Poosaikiri maawoni atziri onatsiryataki katawoshimashi, pinashiyityaari poosaikayitiri”. ⁴⁰ Jimatakiri. Tzimatsi nashiyitainchari isaikayitaki ikaatzzi 100 atziri, jimatsitakari iijatzzi pashini ikaatzzi 50 atziri. Joosaikakiri maawoni. ⁴¹ Ipoña Jesús, jaakotanakiro 5 tanta itsipataakiri apiti shima, aminanaki inkitiki, ipaasoonkiwintakiro. Ipitoryaakiro tanta, ipakiri jiyotaani, jowawisaakiniri irirori atziripaini. Ari ikimitaakiri iijatzzi shima, jantitakari maawoni. ⁴² Jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. ⁴³ Ijaikiyitairi 12 kantziri okaatzzi jowagaantakari. ⁴⁴ Kimitaka ikaatzzi 5000 shirampariiti owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

⁴⁵ Ikantanairi Jesús jiyotaani: “Thamira, pitaiyaawo pimontyaakotai nampitsiki Betsaida”. Ikantanakiri piyotawintakariri: “Kantatsi piyaayitai pipankoki”. ⁴⁶ Ikanta jiyaatanai maawoni atziri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaata. ⁴⁷ Aritaki tsiniriityaanaki, jiwiyaakotaiyaani jiyotaani niyantyaaniki inkaari jimontyaakotaiyini. Apaniro isaikanaki Jesús otzishiki, ⁴⁸ jaminakotakiri jiyotaani, shintsiiini ikomataiyini oiipyapiyatakotziri tampiya. Okanta okitiijyitzimatiki, jiyaatashitairi, janiitanta-naawo inkaari, ikinashitapairi itaapiiki, iro jawijyimatirimi.[‡] ⁴⁹ Ikanta jiñaawairi, joyakaatzziiri shiritsi jinatzzi, kaimaiyanakini, ⁵⁰ tima maawoni jariitashiryaanakari jiñaakiri. Ikantapaakiri Jesús: “Naakataki pokatsiri, iiro pithaawawaitzi, tontashiri pinkantaiyaani”. ⁵¹ Otitapaa pitotsiki, aw-isainkatanaki tampiya. Iyokitzi ikantawintanakari. ⁵² Tima tikiraata jiyothatziroota jojiññaantakawori Jesús tanta, iro kantakaantzirori ikisoshiri-waitaiyini.

[†] **6:37** Ikantakoitziri jaka “kiriki” irijatzzi ikantaitziri iijatzzi pashiniki ñaantsi “denario”. [‡] **6:48** Paminiro Mt. 14.25.

*Joshinchaantzi Jesús Genesaret-ki
(Mt. 14.34-36)*

⁵³ Irojatzí jariitantaiyapaakarini inampiki Genesaret-jatzi. ⁵⁴ Iro jaatakopapaakityaami, thaankipiroini jiyoitawakiri Jesús. ⁵⁵ Ikamantawakaanaka maawoni nampitawori janta, jamakoitakiniri mantsiyari jomaryamintoki. Tsikarika isaiki Jesús, ari jamakoitziniriri. ⁵⁶ Imataka ikinayitzi oryaaniki nampitsi, nampitsiki antawo, iijatzí owaantsiki, jowakoitziniri mantsiyari aatsiki, ikantayitzi: “Pishinitawakiniri jotirokawakiro piithaari”. maawoni otirotakirori iithaari shintsiyitai.

7

*Owaaripiroshiritziri atziri
(Mt. 15.1-20)*

¹ Ipoña ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Yotzinkari, ipoñaakawo Jerusalén-ki. Japatowintapaakari Jesús. ² Jiñaapaakiri jiyotaani Jesús tii jantziro jamitapiintaiyarini ikiwaakota jowaiyani. Ikiyyimatapaakiri. ³ Okaatzi jantapiintziri Fariseo-paini, iirorika ikiwaakota, iiro jowaa. Irootaki jantapiintakarini pairani ichariniiti: Aririka inkowi joya, ontzimatyii inkiwaakotawatya, inkitiwathatantyaari. ⁴ Aririka jariitaiya jamanantzi, tiki-raata jowapaiyaata, inkiwaakopirotwatya. Tiira apaani onkantya jamiyitari, ikiwayitsitawo jiraaminto, iyowiti, jonkotsiminto, imaaminto, maawoni. ⁵ Irootaki josampitantakarini Jesús, ikantziri: “¿Oitakama imaijantantaawori piyotaani jiyotaayitairi pairani achariniiti? Noñaapaakiri jowaiyani, tii inkiwaakotya”. ⁶ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Amatawitantaniri pinayitzi. Irokataki josankinatakotaki pairani Isaías-ni, ikantaki:

Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini.

Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiithaini.

⁷ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana,

Jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori.

⁸ Pimajantakiro iiroka Ikantakaantani Pawa, pantashitakawo jamiyitari atziriiti. Pikiwayitziro piyowiti, piraaminto. Oyjiki okaatzi pantashiyitakari”.

⁹ Ikantziri iijatzí: “Iroora pantapirotakiri pamiyitari, pithainkanakiro Ikantakaantani Pawa. ¹⁰ Jiroka rosankinari Moisés-ni, ikantziri:

Pimpinkathatiri piwaapati iijatzí pinaanati.

Ikantzí iijatzí:

Ontzimatyii jowamaitiri kiyimawaitziriri iwaapati iijatzí inaanati.

¹¹ Iro kantzimaitacha iiroka pikantapiintzi: ‘Ankajyaakairirika Pawa airiikiti, ontzimatyii ampiri. Onkantawitayya añiiri jashironkaawaitya awaapati iijatzí anaanati’. ¹² Ari pikantakari iiroka, piyotaashiwaitakari atziripaini, tii inshironkatairi iwaapati iijatzí inaanati. ¹³ Apa pantashiwaitakawo jamiyitari pairani pichariniiti, irootaki pithainkantakawori iñaani Pawa. Ari pikantapiintatya pantayitziro kimitakawori jiroka”.

¹⁴ Ari ikaimakiri Jesús maawoni apatotainchari, ikantziri: “Pinkimisantaiyini, pinkimathatantyaawori nonkantiri. ¹⁵ Okaatzi jowayitiri, tii owaaripiroshiritantzi. Irooma omishitowayitziro poñaachari inthomainta, irootaki owaaripiroshiritantziri. ¹⁶ Powakimpitayyaawo jiroka”.

¹⁷ Ikanta jiyaataiyaini atziri, tyaapai Jesús pankotsiki. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oita pojyakaawintakiri?” ¹⁸ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Iijatzima iiroka, tima pinkimathatawakiro? ¿Tiima piyotzi iiroka tii owaaripiroshiritantzi okaatzi jowayitiri?” ¹⁹ Tikaatsi okantziri

ashiri, apa okiniro ajyitoki, irojatzi oshitowantaiyaari”. Iro jiyotaantakiri Jesús, tii okaaripirodzi okaatzi jowayiitari. ²⁰ Ipoña ikantanaki iijatzi: “Aririka ankinkishiriwaitya antakairi ajyininka kaaripirori, irootaki owaaripiroshiritantsiri. ²¹ Tima inthomainta ashiriki opoñaayita: kaaripirori kinkishiritaantsi, kaari kinataantsi, mayimpiritaantsi, tsitokaantsi, ²² koshitaantsi, mashithataantsi, kaaripiroshiritaantsi, amatawitaantsi, mayimpiryookitaantsi, samakoniintaantsi, kijyimataantsi, asagaawintaantsi, tzimaityaashiryaantsi. ²³ Okaatzi ikinkishiritapiintakari atziriiiti kaaripirori onatzi, irootaki iñaantawori owaaripiroshiriwaitziri. Tima inthomainta ishiriki opoñaayitaka jirokapaini”.

Awintaari Pawa Sirofenicia-jato

(Mt. 15.21-28)

²⁴ Opoñaashitaka ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro, irojatzi Sidón-ki. Ari isaikapaaki pankotsiki, tii ikowawita inkimakoitirimí. Tiimaita jimanakota. ²⁵ Tima janta tzimatsi tsinani, piyarishiritatsiri ishinto. Okimakotawakiri iroori Jesús, iyaatashitanakiri, otzirowashitapaakari. ²⁶ Kaari Judá-mirinka jiroka tsinani, opoñaatya iroori pashiniki nampitsi oita Sirofenicia. Okantapaakiri: “Jesús, poshinchagainawo nishinto, opiyarishiritatzi”. ²⁷ Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Ikantaitakiranki: Tii jaapithaitziri jowanawo iintsi ampiri otsitsi joyaawo, apaniro jowawaita iintsi irojatzi inkimaniintantatyaari”.* ²⁸ Ari akanaki tsinani, okantziri: “Imapirotatya pinkathari pikantakiri. Iro kantacha ikatziyapiinta otsitsi jantyaatsikiini, jowayitawo owanawontsi jookagaantayitziri iinchaaniki”. ²⁹ Ikantziri Jesús: “Ari okanta, imapirotatya pikantakiri. Kantatsi piyaatai, ari piñaapairo pishinto, shintsitai iroori”. ³⁰ Okanta iyaatai tsinani opankoki, oñaapairo ishinto omaryaaka omaamintoki, shintsitai.

Ikimakagairi Jesús ashikimpitawitachari

³¹ Ipoña jiyaatanai Jesús isaikawitapaakara nampitsiki Tiro, ikinanairo Sidón-ki, Decápolis-ki irojatzi jariitantaari Galilea-ki. ³² Ari jamaitakiniri atziri ashikimpitatachari, kaari ñaawaitatsiri iijatzi. Ikantaitapaakiri: “Jesús, potirotantawatyaari pako”. ³³ Ipoña Jesús jaanakiri jantyaatsikiini, josagaantantakari jakoimpiki ikimpitaki, itziritantakari jiiwari ininiki. ³⁴ Aminanaki inkitiki, ikisashiritanaka, ikantziri: “¡Efata!” (akantziri apaantiki aaka: “piwitaryagaiya”) ³⁵ Iwitaryaanaka ikimpita, ñaawaitanai kamiitha. ³⁶ Ikantawitawaari Jesús: “Iirora pikamantakotana”. Iro kantacha ipiyathatakari, ikamantakiri maawoni atziri. ³⁷ Iyokitzi jowaitanakiri Jesús, ikantaitzi: “¿Oitaka okamiithatantari jantziri jirika? Ikimakagairi ashikimpitawitachari, iñaawaitakagairi iijatzi kaari ñaawaiwitachani”.

8

Jowakaari Jesús 4000 shirampariiti

(Mt. 15.32-39)

¹ Ikanta japatotaiyani ogyiki atziri, thonkapaaka owanawontsi. Ikaimakiri Jesús jiyotaani ikantziri: ² “Antawoiti nitakoshiritakari atziripaini. Mawataki kitiiyyiri itsipatakina jaka, tikaatsitapaaki jowaiyaari. ³ Aririka notyaantairi, ari owamaakiri itajyi aatsiki, tzimayitatsi poñaachari intaina”. ⁴ Jakanaki jiyotaani, ikantziri: “¿Tsiika ayika owakaiyaariri jaka

* **7:27** Iriira joyyakaawintayitziiri Judá-mirinkaiti, ikimitari iinchaaniki. Iriima kaari Judá-mirinkatatsini ikimiwaitakari otsitsi.

otzishimashiki?” ⁵ Ari josampitziri Jesús, ikantziri: “¿Tsika okaatzika tanta tzimatsiri?” Ikantaiyanakini irirori: “Tzimatsi 7”. ⁶ Ari joosaikakaantakiri Jesús maawoni atziri kipatsiki. Jaakiro 7 tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipakiri jiyotaani jowawisaakiniri atziripaini irirori. ⁷ Tzimitacha iijatzi shimaaniki. Ipaasoonkiwintakiri iijatzi, ipayitakiri atziripaini. ⁸ Owaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ijaikitauro okaatzi tzmagaantapaintsiri 7 kantziri. ⁹ maawoni owainchari ikaatzi 4000 shirampariiti. Ari jotyaantairi maawoni. ¹⁰ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari jiyotaani, montyaakotanai intatsikirona oita Dalmanuta.

Ikwokowiitari Jesús intasonkawintanti
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Ipoña ipokaiyapaakini Fariseo, ifaanaminthataapaakiri Jesús, ikowi jiñiiri intasonkawintanti, jiyotantyaariri imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima ifaanatyaari. ¹² Ikisashiritanaka Jesús, ikantzi: “¿Oitama ikowantari jiñiina nontasonkawintanti jirikapaini? Iiro noñaayimaitari. Imapirotatya”. ¹³ Piyana Jesús, montyaakotanai.

Shinyakairori itantani Fariseo
(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ari imaijantanakiro jiyotaani jaantanatyaami tanta, apaanimachini tanta jaanaki ipitoki. ¹⁵ Ari ikantzi Jesús: “Ontzimatyii paamawintyaawo shinyakaawori itantani Fariseo iijatzi rashi Herodes”. ¹⁶ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani jiyotaani, ikantawakaa: “Kaarima amantanaka tanta”. ¹⁷ Ikanta Jesús jiyotakiri ikantawakaaari jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaantari: ‘Kaari amantanaka tanta?’ ¿Tiima pikimi? Kisoshiri pikantaka. ¹⁸ Tzimawitacha poki tii piñaantzi, tzimawitacha pikimpita tii pikimi. ¿Tiima pikinkishiritziro nojjiñaanatakawori tanta? ¹⁹ Tima 5 tanta tzmawitachari, jowimaitaka 5000 shirampariiti. Poyiitairo okaatzi tzmagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “12 kantziri”. ²⁰ “Iijatzi nokantakiro, kaawitachari 7 tanta, jowaiyakani 4000 atziriiiti. Poyiitairo tzmagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “7 kantziri”. ²¹ Ari ikantziri: “¿Tikiraama pikimathatzi-roota?”

Jaminakaitziri kaari aminatsiri

²² Aritaka Jesús nampitsiki Betsaida. Jamaitakiniri kaari aminatsiri, ikantaitapaakiri: “Potirotantawatyaari pako”. ²³ Ipoña Jesús, ikathawakotanakiri. Jaanakiri othapiki nampitsi. Jiwaakitakiri, jotirotantanakiri jako. Josampitzimaitari: “¿Kantatsi pamini?” ²⁴ Ari jaminanaki, ikantzi: “Aminawitaana, noñaawitaari atziri janiitaiyini, tiimaita ikoñaapirotozi, joyyashitakawo inchato”. ²⁵ Ipoña japiitakiri jotirotakiri irookiki, ikantairi: Paminai iijatzi. Aminanai, kofaatanai jamini intaina, jiñaanairo maawoni. ²⁶ Jotyaantairi, ikantawairi: “Iiro pikinanai nampitsiki, tii nokowi pinkamantakotina”.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi jirika Jesús
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Ipoña jawisanai Jesús itsipatanaari jiyotaani ikantanaawo nampitsiki saikatsiri Cesarea-ki inampiitiki Filipino. Okanta niyanki aatsi josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama ikinkishiritakotanari atziripaini?” ²⁸ Ari jakanaki jiyotaani ikantzi: “Ikantaitzimi Juan-ni owiinkaantantanari pinatzi, ikantaitzimi iijatzi Elías pinatzi. Tzimatsi kantayitzimiri iijatzi pashini,

Kamantantaniri piriintaachari”.²⁹ Ipoña josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Oita pikinkishiritakotanari iiroka?” Ari jakanaki Pedro: “¡Cristo pinatzi!”³⁰ Ikantzi Jesús: “Iiro pikamantakotsitana”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Ari jitanakawo Jesús ikamantziri jiyotaani onkaati awijiyomotirini, tima iri iitapiüntachari Itomi Atziri. Ikantziri: “Ojyiki nonkimaatsikowintaimi. Ojyiki inkisaniintina pinkatharipaini, ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari, iijatzi ikaatzi Yotzinkariiti. Jowamaakaantina. Iro awisawitaya mawa kitijiyiri, añaagaana”.³² Ari ikantakiriri, tii jimaniro. Ipoña Pedro, jaanakiri Jesús jantyaatsikiini, ikowawitaka inkaminairimi.³³ Ipithokapithatanakari, jaminanakiri jiyotaani, ikisanakiri Pedro, ikantziri: “¡Piyaati Satanás! Tii poshiritawo iiroka ikowakaantziri Pawa, poshiritashitakawo ikowayitziri atzirriiti”.³⁴ Ikaimakiri Jesús piyowintakariri, ikaimakiri iijatzi jiyotaani, ikantakiri: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatina jowajyaantairo ikowawaitashitari jantiri. Onkantawitaya impaikakoitirimi, intsipatina naaka.³⁵ Ikaatzi antashiwaitawori ikowashiriyitziri, ari impiyashitaiya. Iriima kamawintinani, okantakaantziro ikimisantziro Kamiithari Ñaantsi, aritaki jawasakoshiriyitai.”³⁶ Aminaawaitashita iñaitziro otzimomotantzi ojyiki ajyaagawontsi jaka kipatsiki, impoña iñairo impiyashitaiyaawo añaamintotsi.³⁷ ¿Kantatsima impinatakowintaitya iiro iñaantaawo impiyashitaiya? ³⁸ Tima ikaatzi kaaniwintanari naaka inkinkithatakotina kaaripiroshiririki atziri, ari nonkantsitaiyaari naaka iijatzi nonkaaniwintairi paata aririka nompiyi namairo jowaniinkawo Ashitanari nontsipataiyaari maninkariiti, tima naaka Itomi Atziri”.

9

¹ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tyaaryoowa, tzimayitatsi pikaatzi jaka, tikiraamintha pikamiita, ari piñaakiro ishintsinka Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai”.

Ishipakiryiimotakiri Jesús jiyotaani
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Okanta awisanaki 6 kitijiyiri. Tonkaanaki Jesús otzishiki, jaanakiri Pedro, Juan, Jacobo. Ari ishipakiryiimotakiri.³ Kitamaa okantanaka iithaari, tikaatsi ojyakairi okitamaatanakira.⁴ Iñaatziiri Elías itsipatapaakari Moisés, ikinkithawaitakaapaakiri Jesús.⁵ Iñaawaitashiwaitanaka Pedro, ikantanakiri Jesús: “Yotaanari, imapiro okamiithatzi pamaiyakina jaka. Kamiitha niwitsikaiyimini mawa pankojyitantsi: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”.⁶ Tima ithaawaiyanakitziini, irootaki iñaawaitashiwaitantanakari.⁷ Opoña opokapaaki minkori otsimankakotapaakiri. Ikimaitatzi ikantaatzi: “Nitakokitani jinatzi jirika notomi, pinkimisantiri”.⁸ Ipoña jaminapirowitanaka, tikaatsi iñaanai, apa Jesús.

⁹ Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantantziro iñaakiri irojatzii paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitaya.¹⁰ Jimatakiro tii ikamantakotziri, iro kantacha ojyiki josampitawakaiyanakani oita iiro ithawitakotantari Jesús, ari jañagai inkamawitaya.¹¹ Ipoña josampitaiyakirini, ikantziri: “¿Oitaka ithawitakotziri yotzinkariiti iri iawatapaintsini Elías impoki?”¹² Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Imapirotatya, iriitakira iawatapaintsini Elías

impoki, jotampatzikatantapaaki. ¿Tsikama okantzika josankinatakoitakina pairani? Tima okantzi: 'Jirika Itomi Atziri, oiyiki inthainkawaitaitiri'.
 13 Pinkimi, aritaki pokaki Elias. Oiyiki imaamanitaitawakiri, jimonkaatakiro okaatzi josankinatakoitakiriri”.

Jowawisaakotziri Jesús iintsi piyarishiritatsiri

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Ikanta jariitaa Jesús jookanakiri jiyotaani, iñaapaatziiri ipiyowintakari oiyiki atziri itsipatakari Yotzinkariiti iñaanaminthatziri. 15 Ikanta iñaawairi ipokai Jesús, jiyokitziwintawairi, ishiyanaka jiwithatawaiyaari. 16 Josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Iitama piñaanaminthatantariri?” 17 Akanaki apaani, ikantanaki: “Yotaanari, namatziimiri notomi piyarishiritatsiri, tii okantzi iñaawaitai. 18 Impokashitapairirika, owanaa jompojakaawaitari kipatsiki. Ishimoripaantiwaitakari, jatsikaikiwaita, ikisotakairi. Nokantawitakari piyotaani jowawisaakotainari, tii ikantziri”. 19 Jakanaki Jesús, ikantanaki: “Tiitya pikimisantaiyini iiroka. ¿Tsikapaitima piyotika? Pamakiri jaka iintsi”. 20 Jamaitapaakiniri. Ikanta piyari iñaapaakiri Jesús, jompitatakaanakari shintsiiini iintsi, tyaanaki, ipinaawaita kipatsiki, ishimoripaantiwaitanaki. 21 Josampitanakiri Jesús iwaapati iintsi, ikantziri: “¿Tsikapaitima jitanaka piintsiti?” Ikantziri: “Ari ikantsita owakiraa jiryaaantzi. 22 Itaakaawaiwitakari paampariki, ipiinkawaitzi iijatzi jiñaaki, ikowi jowamairimi. Kantatsirika pinishironkatina, pantiro”. 23 Ikantzi Jesús: “¿Oitama pikantantawori 'Kantatsirika...?' Aririka pinkimisantai, aritaki antatya maawoni”. 24 Ipoña ikaimanaki shintsiiini iwaapati iintsi, ikantanaki: “Kimisantawitachana, tiirika nokimisantapirotzi, pinkimisantakaapirotaina iiroka”. 25 Iikiro iñaatzi Jesús ipokaiyapaakini atziri, ikisanakiri piyari, ikantanakiri: “Pintainaryiiaari iintsi, iiro pipiyashitaari iijatzi”. 26 Ikaimanaki shintsiiini piyari. Ikamimatakaanakiri iintsi. Oiyiki kantanaintsiri: “Kamaki iintsi”. 27 Ipoña ikathawakotanakiri Jesús, jowatziyakiri. Añaana. 28 Ikanta ityaapaakira Jesús pankotsiki, ari josampitakiri jiyotaani apaniroini, ikantziri: “¿Kaari nokantantari naaka nowawisaakotiri?” 29 Ikantzi Jesús: “Imapirotatya ishintsitzi jirika piyari, okowapirotatya aakowintyaawo amaña, antziwintyaari iijatzi”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakotziro inkamimotanti

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 Ipoña jawisanaki Jesús, ikinayitanai Galilea-ki. Tiira ikowi inkimkotiri atziiriiti. 31 Tima jiyotaayitatziri jiyotaani, ikantayitzi: “Irootaintsira jaakaantaitiri Itomi Atziri, jowamaitiri. Awisawatya, mawa kitiiyiri, aritaki jañagai iijatzi”. 32 Iro kantzimaitacha tii jiyotaiyawakironi okaatzi ikamantawitariri. Tikaatsi kowatsini josampitiri.

Tsika itzimi ñaapirotachari

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 Ariitaiyaani Capernaum-ki. Ikanta isaikaiyapaini pankotsiki, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaari inkaanki aatsiki?” 34 Ari imairitaiyakini irirori. Tima ikantaminthatawakaatya inkaanki aatsiki itzimika ñaapirotachari. 35 Saikanaki Jesús, japatotakiri 12 jiyotaani, ikantziri: “Aririka pinkowi piñaapirotya, poiyakotyaari ikanta ompirataani, tii iñaapirowaita irirori”. 36 Jamaki iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori, ikantzi Jesús: 37 “Ikaatzi pairyirori nowairo ikimisantaana, impoña jaawakiri kamiitha kimitakariri jirika iintsi,

naaka jaaki kamiitha. Ari okimitari iijatzi, aririka jaapatziyaina naaka, kimipirowaitaka iriira jaapatziyaka otyaantakinari jaka”.

Ari atsipatari kaari kisaniiintairi
(Lc. 9.49-50)

³⁸ Ari ikantanaki Juan: “Yotaanari, noñaaki chapinki atziri pairyirori piwairo, jowawisaakotzimaitari piyarishiritatsiri. Tiira añiiri antsipatyaari jaka, nowajyaantakaakiri”. ³⁹ Ikantzi Jesús: “Iiro powajyaantakairimi. Tima ikaatzi tasonkawintantsiri ipairyiuro nowairo, iiro ikijymataana osamaniityaaki. ⁴⁰ Tima ari atsipatari kaari kisaniiintaini. ⁴¹ Aririka jitaakitaimi impairyaitiro nowairo, inkantaiti: ‘Nompakotiri jiña jashitaari Cristo’. Iri impinaaitairi paata. Imapiro”.

Iiro pantakaantziro kaaripirori
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² “Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iinti awintaanari, oiyakariri jirika jaka, ari jowasankitaayitairi. Iro kamiithatatsimi inthayitini mapi ikintsiki, jowiinkaitiri inkaariki. ⁴³ Iroorika pako pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantyaari, pinkimitakaantiro pinthatzinkatyiro pako. Irojatz piyaaponthokitantyaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti pako ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaya, ⁴⁴ tsika tii ikaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari. ⁴⁵ Iroorika piitzi pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantyaari, pinkimitakaantiro pinthatzinkatyiro piitzi. Irojatz piyaaponthokitantyaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti piitzi ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaya, ⁴⁶ tsika tii inkaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari iijatzi. ⁴⁷ Iroorika poki pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantyaari, pinkimitakaantiro pinkithoryaatiyiro poki. Irojatz piyaapityakitantyaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti poki ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaya, ⁴⁸ tsika tii inkaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari iijatzi. ⁴⁹ Tima paampariki jiñaantayitaimi maawoni, inkimitakaantaitimiro iijatz okanta tziwi okatyotzi. ⁵⁰ Kamiitha okanta tziwi okatyotzi, aririka inkonowaitiro tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantaityaawo. Pinkimitakotaityaawo iiroka tziwipirori, paapatziyawakaya, tima tii opantawo pintzimawintawakaya”.

10

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ikanta jawisanai Jesús jiyaatairo Judea, ikinanakiro intatsikironta Jordán. Japatowintawaari oiyiki atziri. Jitapaawo jiyotaayitapari ikimitapiintziro.

² Ari ipokakiri Fariseo, josampitapaakiri Jesús ikowi inkompitakayaarimi, ikantapaakiri: “¿Shiniantatsitsima atziri jookiro iina?”

³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “¿Oitama ikantakaantziro Moisés-ni?” ⁴ Ikantayini irirori: “Ishiniantziro Moisés-ni ookiro aina aririka impayitairo osankinatakota ookawakaantsi”. ⁵ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Okantakaantziro tii pikimisanantzi, irootaki

ishinitantakimirori jiroka. ⁶ Pairani itantanakari jiwitsikantzi Pawa, jiwitsikakiri shirampari, jiwitsikitsitakawo iijatzi tsinani.

⁷ Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

⁸ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakarira Pawa, ⁹ tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaiya”.

¹⁰ Ikanta isaikaiyini pankotsiki, josampitairi jiyotaani okaatzi ikantakiri, ¹¹ ikantanaki Jesús: “Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsinani, imayimpiriwintakiro iinawitari kitziroini. ¹² Ari okimita tsinani aririka ookiri oimi, agairika pashini shirampari, omayimpiriwintakiri oimiwitari kitziroini”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Ari jamaitakiniri Jesús iintsipaini, ikowaitzi jotzimikapatziiototantawatyaari jako. Ikanta jiyotaani Jesús ikisawakiri amayitziriri iintsi.

¹⁴ Tii inimotanakiri Jesús jiñaakiri, ikantziri: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Pawa. ¹⁵ Imapiro, iirorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoityaari ikanta iintsipaini, iirora iñaitairo ipinkatharitai”.

¹⁶ Ithomaawakiri iintsipaini, jotzimikapatziiotoyitakiri, itasonkawintayitakiri.

Mainari ajyaagantachari
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iro jawisantanaiyaarimi Jesús, ishiyashitakari mainari, jotzirowashitapaakari, josampitapaakiri: “Kamiithari Yotaanari, ¿oitama nantairi noñaantaiyaawori kañaanimintotsi?” ¹⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantantanari: ‘Kamiithari pinatzi?’ Apaniro ikantakaawo Pawa ikamiithatzi, tikaatsi pashini. ¹⁹ Aritakima piyotakotakiro Ikantakaantaitziri:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pamatawitantzi.

Pimpinkathatiri ashitzimiri”.

²⁰ Jakanaki mainari, ikantziri: “Yotaanari, nothotyaakiro maawoni irojatzinitanakawo pairani iinro niryaanitziri”. ²¹ Ipoña Jesús jaminanakiri, jitakotanakiri, ikantziri: “Tzimatsi apaani kowityaapainchari kaari pantziri.

Piyaati pipankoki, pimpimantiro maawoni pashitari, pimpashityaari ashironkaachari. Ari piñagairo pinintagaiya inkitiki. Pimpoki, poyaatina”. ²² Ikanta ikimawaki, okantzimoniintanakari. Owashiri ikanta ipiyanaa, tima ajyaagantzinkari jinatzi.

²³ Ipoña Jesús, jaminanaki maawoni onaminaki, ikantziri jiyotaani: “¿Owanaa opomirintsizimotari ajyaagantzinkari jiyaatai ipinkathariwintantzi Pawa!” ²⁴ Jiyokitziitanaki jiyotaani ikimakiri ikantakiri. Japitanakiro ikantziri: “Notomiiti. ¿Owanaa ompomirintsizimotyaaari jiyaatai ipinkathariwintantzi Pawa awintaawori jaiyaagawo! ²⁵ Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitai Pawa”. ²⁶ Iikiro jiyokitziitanakitzi jiyotaani, ikantashiriyitanaki: “¿Tsikama iityaaka awisakoshiritaatsini?”

²⁷ Jaminanakiri Jesús, ikantziri: “Irowa jantziro apaniroini atziri, iriitaki

Pawa antakairini. Tikaatsi pomirintsizimotyaa-rini irirori”.²⁸ Ikantanaki Pedro: “Jirika nokaataiyakini maawoni, nookayitanakiro tzimimoyitanari, noyaataiyakimini”.²⁹ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Imapirotatya, tzi-matsi kimisantanairori Kamiithari N̄aantsi, kinkithatakotanairori iijatz, ari okanta jookawintantawori inampi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, iina, jiintsiti, jowani,³⁰ iriitaki ñagaironi onkaati impairiri Pawa. Ojyiki onkaati pankotsi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, jiintsiti, jowani. Onkantawitayya ojyiki inkisani-intawaitaitiri, tima iiro osamanitzi iñi-roo kañaanimintotsi.³¹ Tzimayitatsi itayitawori, iri ñiironi jimpoi-yitai. Tzimayitatsi impoi-yitatsiri, iri ñiironi jitaiyaawo”.

Japiitairo ikinkithatakota Jesús jowamagaitiri

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Ikanta itonkaaiyini ipampithatziro aatsi jiyaatiro Jerusalén-ki. Iriitaki i-iwatatsi Jesús janiitaiyini. Iyokitzi ikantaiyani jiyotaani, thaawashiri ikan-taiyani joyaatziri. Ipoña japiitakiro Jesús japatotziri 12 jiyotaani, ikaman-takiri awijyimotirini, ikantakiri: ³³ “Aatatziiira Jerusalén-ki. Ari jaitiri Itomi Atziri jaakaan-tiri ijiwari Ompiratasorintsitaari intsipatyaari Yotzinkari-iti, jiyakawintiri jowamaitiri, jaayitnanakiri atziriki kaari ajyininkata,³⁴ ishiron-taminthaityaari, impajawaitaitiri, jiiwawaitaitiri, jowamaitakiri. Iro awisawitayya mawa kitiiyjiri, ari jañagai iijatz”.

Ikwiri Jacobo itsipatari Juan

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Ikanta Jacobo itsipatakari Juan, itomipaini Zebedeo, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantakiri: “Yotaanari, nokowi pantainawo nonkamitimiri”.³⁶ Josampitanakiri irirori: “¿Iitama pikowiri nantimiri?”³⁷ Ikantaiyini: “Tima irootaintsi pimpinkathariwintanti, pishinitina nosaikanampitimi pakopiroriki nontsipatimi ampinkathariwintanti”.³⁸ Ikantanakiri Jesús: “Tii piyotziro oita pikamitanari. Ojyiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya ojyiki? ¿Arima pinkimitatyaana nonkami naaka?”³⁹ Ikantaiyini irirori: “Aritaki nantakiro”. Ikantzi Jesús: “Imapiro, irootaintsi pantiro onkaati nonkimaatsityaari,[†]⁴⁰ irooma pisaikanampitina nakopiroriki pintsipatina ampinkathariwintanti, iiro okantzi naaka noshinitaimiro, jashi ikajyaakaitakiri kitziroini”.⁴¹ Ikanta ikimaiyakini pashini jiyotaani, ikisanakiri Jacobo iijatz Juan.⁴² Ipoña japatotanairi iijatz, ikantziri: “Piyotaiyirini iiroka pinkathariyifatsiri jaka, jompiratanta. Ari ikimitari iijatz ñaapirotachari ipinkathaitziri irirori.⁴³ Irooma iirokaiti, aririka pinkowi piñaapirotya, iri pinkimitakotya ompirataari.⁴⁴ Iroorika pinkowi piwatakaanti, iri pinkimitakotya ikanta ompirataari.⁴⁵ Tii iro impokantyaari Itomi Atziri jompiratantya, iro ipokantakari inkimitakotyaari ompirataari irojatz inkamawintantantyaari, iri pinatakowintantatsini, jookaakowintairi maawoni”.

Jaminakagaitairi kamiitha Bartimeo

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Ikanta Jesús jariitaka nampitsiki Jericó. Jawisanai itsipatanaari jiyotaani iijatz ikaatzi apatowintakariri. Okanta aatsinampiki, jiñaapaakiri

* **10:38** Iro ithawitakotzi Jesús jaka: “¿Arima pantakiro iiroka piri-roo kipijyaari onkaati niriri naaka? ¿Arima pojyakotakina jowiinkaaitina naaka inkitaikina?” † **10:39** Iro ithawitakotzi Jesús: “Imapiro, aritaki pantakiro piri-roo niriri naaka, aritaki pojyakotakina jowiinkaaitina naaka inkitaikina”.

atziri iitachari Bartimeo, itomi Timeo, ikowakotantzi impashitaityaari. ⁴⁷ Ikanta ikimaki irirori, iriitaki Jesús poñaachari Nazaret, ikaimotawakiri, ikantziri: “¡Jesús, icharini David-ni, pinishironkataina!” ⁴⁸ Ikisawiitanakari imairitantyaari, iikiro ikaimanakitzi shintsiini: “¡Icharini David-ni, pinishironkataina!” ⁴⁹ Katziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pinkaiminari”. Ari ikaimaitakiri ikantaitziri: “Pinkatziyi, ikaimatziimi, thaaminta pinkantanatya”. ⁵⁰ Jookanakiro ipiwiryaaominto, katziyanaka, ishiyashitanakari Jesús. ⁵¹ Josampitawakiri, ikantziri: “¿Litama pikowakotanari? ¿Tsika nonkantaimika?” Jakanaki irirori, ikantzi: “Yotaanari, nokowi naminawaitai kamiitha”. ⁵² Ikantanaki Jesús: “Kantatsi piyaatai, oshinchagaimi pawintaana”. Apathakiro jaminanai kamiitha, joyaatanakiri Jesús.

11

Ariitaka Jesús Jerusalén-ki (Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Irootaintsi jariitya Jesús Jerusalén-ki, jiwyaaka osaiki nampitsi Betfagé otsipatakawo Betania, omontitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaaantakiri apiti jiyotaani, ² ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakiri. Ari piñaaki iwonkiri burro inthatakotya, tikira ityaakaitariita. Pinthataryaakotiri, pamakinari. ³ Aririka ikantaitawakimi: ‘¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakiri iiroka: ‘Ikowatziiri Pinkathari. Ari joiipiyaimiri iijatzi’”. ⁴ Jataiyakini, iñaakiri ithatakotaka iwonkiri burro pankotsinampiki. Ithataryaakotapaakiri. ⁵ Tzimatsi atziri ñaawakiriri, ikaimotawakiri: “¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?” ⁶ Ikantanakiri irirori okaatzi ikantawakiriri Jesús. Ishinitawakiniri jaanakiri burro. ⁷ Jamaitakiniri Jesús. Jowaitakiniri manthakintsi imitzikaaki burro, ityaakaanakiri Jesús. ⁸ Tzimatsi oomaankashitanakiriri manthakintsi, pashini chikanaintsiri inchashi ishitashitantyaari owaniinkatantyaari tsika ikinanaki. ⁹ Atziripaini iwataintsiri, ikaatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantaiyini:

¡Aatsikitataiki Awinkatharitiwi!

Tasonkawintaari jinatzi, Pinkathari aitziri otyaaantakiriri.

¹⁰ Aapatziyaari impoyaatyaarini acharini David-ni.

¡Aatsikitataiki Awinkatharipirotyaari!

¹¹ Ariitapaaka Jesús Jerusalén-ki, tyaapaaki tesorintsipankoki, jaminayitapaakiro maawoni. Tima aritaki tsiniriityaanaki, piyanaka Betania-ki itsipantaanari 12 jiyotaani.

Jiyakatziro Jesús pankirintsi kaari kithokitatsi (Mt. 21.18-19)

¹² Okanta okitijiyitamanai, piyaa Jesús ipoñaagaawo Betania-ki, itajyaapaaki niyanki aatsi. ¹³ Jaminaki jantó jiñaaki okatziya pankirintsi, owaniinka okanta oshi. Jiyaatashitanakiro, jaminiro tzimatsirika okithoki. Tikaatsimaita, iyoshuuta oshi, tima tikira okithokipaitaita.* ¹⁴ Jiyakatanakiro pankirintsi, ikantzi: “Ari pashi powaatyliro iiro pikithokitai”. Iki-maiyakirini maawoni jiyotaani.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tesorintsipankoki (Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

* **11:13** Kantakotachari jaka “pankirintsi”, irojatzira jiyiitzi “higuera”.

¹⁵ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki. Tyaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jomishitowapaakiri pimantayitatsiri iijatzi amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowayitziri kirriiki, ari ikimitaakiro iijatzi tsika jowayitziri shiro. ¹⁶ Tiira ishinitanai jawisakairo jajyaagawo osaikira tasorintsipanko. ¹⁷ Ari jiyotaantanaki, ikantzi: “Pairani josankinaikairo, kantatsiri: ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiiintinari poñaayitachari nampitsiki’. Iro kantz-imaaitacha pamatawitantatapiintaki iirokapaini pipimantayitzira, pikimitakaantakiro koshintzipanko”. ¹⁸ Ikanta ikimaiyakini Yotzinkariiti, itsipatakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, jaminaiyakironi tsika inkinakairo jowamaakaantiri. Iro kantzimaaitacha ithaawantaitakari Jesús, tima iyokitzi ikantayitaka atziri jiñiiri kamiitha okanta jiyotaantayitziri. ¹⁹ Tima aritaki tsiniriityaaki, piyanaa Jesús.

Sampishitanaki pankirintsi jiyakatakari
(Mt. 21.19-22)

²⁰ Ikanta ikinamanai osaiki pankirintsi, jiñaapiro sampishitanaki, kamanaki maawoni oparithaki. ²¹ Ikinkishiryaanairo Pedro jiyakatakari chapinki Jesús. Ikantziri: “Yotaanari, pamiñiro pankirintsi piyakatanakari, sampishitanaki”. ²² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Pawintaiyaari iiroka Pawa. ²³ Tima aririkami pinkowakotirimi Pawa joshirinkiro mi otzishi jookiro inkaariki, iirorika pikisoshiriwaitanaki, iri pawintaanatya, aritaki jantakimiro. Imapiro. ²⁴ Iro nokamantantzimiro jiroka, tima aririka pamañaari Pawa pinkamitiri oityaarika, pawintaanatyaaririka, aritaki jantakimiro pikowakotiziri. ²⁵ Aririka pamañaari Pawa, pimpiyakotairo kaari inimotzimiri jantzimotaitzimiri iiroka, onkantantyaari Ashitairi Inkitijatzi impiyakotaimi iiroka pikinakaashitakari. ²⁶ Iirorika pipiyakotairo jantzimotaitzimiri iiroka kaari inimotimini, ari inkimityaari iijatzi Ashitairi Inkitijatzi, iiro ipiyakotsitaimi iiroka pantakiro kaaripirori”.

Ishintsinka Jesús
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki, aniiwaitapai Jesús tasorintsi-pankoki. Ipokashitapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, ipokaki iijatzi Antaripiroriiti. ²⁸ Josampitapaakiri, ikantziri: “¿Litaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ²⁹ Ari jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi iijatzi naaka nosampitimiri, aririka pakakina ari nonkamantakimiro iita otyaantakinari. ³⁰ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿lita otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Atzirima? Pakaiyiniitya”. ³¹ Ipoña ikantawakaanaka: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantziriri, ari inkantanakai: ‘¿Oitama kaari pikimisantantari?’ ³² Aririka ankanti: ‘Atziri otyaantakiriri’, ari inkisanakai atziripaini. Tima ikantaiyini atziriiiti, Kamantantaniri jinatzi Juan-ni”. ³³ Ari jakaiyanakini, ikantaiyini: “Tii niyotziro”. Ikantsitanaka iijatzi Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

12

Kaaripiroshiriri antawairintzi
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Ari jitanaawo Jesús jojyakaawintziro jiyotaantayitziri, ikantzi: “Ipank-taki shirampari chochokimashi, jotantotakotakiro, jiwitsikashitakiro jowironta paata owaaki, jiwitsikaki pankojyitantsi inkini jaminakoitiro pankirintsimashi. Ipoña jaminaki aminironi iwankirimashi, jataki

irirori intaina. ² Okanta irakapaititaki iwankiri, joty aantawitaka jompiratani jagaatimi okithoki. ³ Ikanta jiñaawakiri antawaitatsiri, jaawakiri ipajawaitawakiri, joipiyairi tikaatsi jaanai. ⁴ Joty aantawita iijatzi pashini jompiratani. Itsitokainawaitawakiri, ikawiyawaitakiri, joipiyakiri. ⁵ Joty aantaki iijatzi pashini, jowamaitakiri. Ojyiki ikaatzi joty aantawitakiri, tzimayitatsi ipajawaitaitakiri, jowamaitakiri pashinipaini. ⁶ Apaani ikantapaaka itomi irirori, jitakopirotari, joty aantakiri, ikantashiritzi: 'Jirikarika notomi naaka ari impinkathaitakiri'. ⁷ Iro kantzimaitacha jirikapaini aminirori pankirintsimashi, ikantawakaa: 'Jirikataa ashitayaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka'. ⁸ Jaawakiri, jowamaakiri. Jookakiri othapikitapaa pankirintsimashi. ⁹ ¿Litama jantiri ashitawori pankirintsimashi? ¿Tiima ari impokanaki irirori, jowamairi aamaakowintawori iwankirimashi, jaminai pashini? ¹⁰ ¿Tiima piñaanatziro osankinarintsi? Kantatsiri: Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi, Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitaka-gaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

¹¹ Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki, Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni".

¹² Ari ikowaiyanakini jaakaanakirimi Jesús, jiyotawakiro iriitaki ikan-takotziri. Tii okantzi, tima ithaawantatyaari atziri piyowintakariri. Jowa-yyaantanakiri, jiyaapithatairi.

Kamiithama impinaitiri pinkathari
(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Ipoña joty aantaitaki Fariseo itsipatakari aapatziyariri Herodes, ikowaiyini inkompitakaiyaarimi Jesús. ¹⁴ Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri: "Yotaantaniri, okaatzi piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari inintakaashitani atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini inintakaantziri Pawa. ¿Kamiithatatsima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?" ¹⁵ Jiyotawakiri Jesús, ikowatzi jamatawitirimi osampitakiriri, ikantanakiri: "¿Litama piñaantashiwaitantanari? Pamakinari kiriiki, naminawakiriita". ¹⁶ Jamaitapaakiniri. Ikantzi Jesús: "¿Litama ashitawori jojyakaawo jaka? ¿Litama ashitawori iwairo?" Ikantaiyini irirori: "Jashi César". ¹⁷ Ikantanaki Jesús: "Tima iri César ashitariri, pantatyaanari ikowakaimiri pimpinatiri. Irooma maawoni jashitari Pawa, pantatyaanari ikowakaimiri irirori". Iyokitzi ikimpoyaanakiri Jesús.

Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Ipoña ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantayitatsiri iiro jañagai kamayitatsiri. Josampitapaakiri: ¹⁹ "Yotaantaniri, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri: Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Iirorika jowaiyantakairo, kamiithatatsi jiinataiyyaawo iririntzi. Aririka owaiyantai tsinani, kimiwaitanaa iriirikami ashityaarini oimi kitziroini kamaintsiri. ²⁰ Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi jinaiyatziini. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi, kamaki, tii jowaiyantakairo iina. ²¹ Ipoña jaawitawo pashini iririntzi apitatsiri itzimi. Ari ikimitakariri irirori, kamaki, tii jowaiyantakairo. Ipoñaawitapaaka mawatatsiri itzimi, iijatzi ikimitakari irirori. ²² Ari ikantakari maawoni ikaataiyini 7 iririntzi. Tikaatsi owaiyantakaironi. Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori tsinani.

²³ Aririka jañaayitaimi paata ikamawitaka, ¿Itzimikama oimipirotaiyaari tsi-nani? Tima maawoni ikaatzi 7 iinantawitakawo”.

²⁴ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pikimathatantawo osankinar-antsipirori? ¿Oitama kaari piyotantawo ishintsinka Pawa? ²⁵ Tima aririka jañaayitai paata kamayitatsiri, iiro itzimapai aawakaachani. Joypaiyaari maninkariiti saikayitatsiri inkitiki. ²⁶ ¿Tiima piñaanatziro josankinari Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanantantakariri oota kitochiimaishi? Ikantakiri: Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzzi Jacob.

²⁷ Ari ayotaiyini añaayitatsi irirori, tima tii okantzi kaminkari impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitatsiri. ¿Ñakiro? Pikinakaashitakawo iiroka”.

Iñaawintakoitziro ikowakaapirotairi Pawa
(Mt. 22.34-40)

²⁸ Ari ipokapaaki Yotzinkari, ikimapaakiri jiñaanatawakaa. Yotapaaki kami-itha Jesús jiyotaakiri Saduceo, josampitapaakiri irirori: “¿Oitama itawori kowapirotachari Ikantakaantaitani?” ²⁹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Jiroka kowapirotachari, okantzi:

Pinkimi Israel-mirinkaiti, jirika Awinkathariti Pawa, Pinkathari apaniroini ikanta irirori.

³⁰ Pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pitakoshintsitaiyaari, pampithashiri powairi iijatzzi.

Iro kowapirotachari Ikantakaantaitani. ³¹ Ari okimitawo apititanaintsiri, okantzi:

Pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo piwatha iiroka. Tikaatsi pashini Ikantakaantaitani anaironi jirokapaini”. ³² Ikantanaki Yotzinkari: “Kamiithataki, Yotaantanirí, imapirotatya pikantakiri: Apaani jinatzzi Pawa tikaatsi pashini. ³³ Owanaa okamiithataki atakopirotaiyaari, atakoshiritaiyaari, atakoshintsitaiyaari, pampithashiri owanairi. Iijatzzi ankimitawakaanaiya aaka, atakotawakaiya. Iro ikowakaapirotairi Pawa, anairo maawoni itagaitziniriri Pawa jashitakaitari iijatzzi”. ³⁴ Ikanta Jesús, jiñaakiri kamiitha okaatzi ikantakiri, ikantanakiri: “Irootaintsimi piñiuro pimpinkathatairi Pawa, impinkathariwintantaimiri irirori”. Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi Jesús.

¿Iitya charinitariri Cristo?
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Ipoña jiyotaantaki Jesús tasorintsipankoki, ikantzi: “¿Oitama pikink-ishiritari iiroka, aririka pinkimiri Yotzinkariiti, ikantzi: ‘Jirika Cristo-tatsiri icharini jinatzzi David-ni?’ ³⁶ Tima Tasorintsinkantsi ñaawaitakaakiri pairani David-ni, ikantaki:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti,

Irojatzzi paata nowasankitaantyaariri kisaniiñayitakimiri, ari pimako-ryaakiitairi.

³⁷ Ikantsitaka kitziroini David-ni irirori: ‘Nowinkathariti jinatzzi Cristo’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?” Ikanta maawoni atziri piyotainchari, inimoyitakiri ikimiri ikantayitziri Jesús.

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ipoña ikantaki iijatzi Jesús: “Paamaiyaari Yotzinkariiti. Owanaa ikowiro jowaniinkatya, inkantakaapirowaityaawo iithaarithanthanaa. Ikowi jithatapiintaityaari jiñaitiririka. ³⁹ Aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita, ikowapiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka jowaiyaani ijyininka, ikowapiintzi josatitya. ⁴⁰ Jathaagakawo iijatzi kamatsiri oimi jaapithatziro opanko. Iro josamaninkantawori jamanapiinta iiro jiyotantaitari. Iro kantzimaitacha antawo jowasankitaayitairi”.

Ashironkainkawo tsinani
(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Ikanta Jesús isaikapaaki jaminakotziro otiyitziro iiriikiti. Ipokaiyakini ajaagantzinkari jotipiroyitzi irirori iiriikiti. ⁴² Ari opokapaaki tsinani kamatsiri oimi, ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipintyakitiini kiriki, tikaatsi monkaatchani amanantantyaari. ⁴³ Ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Anaantaki jiroka tsinani, anaakiri ikaatzi otipirowitainchari. Imapiro. ⁴⁴ Tima ikaatzi otiyiwitainchari oiyiki, jotitashitakari tzimagaantatsiri iiriikiti. Irooma jiroka ashironkainkawo, apintziyaaakiri otitakiri amanantantyaarimi okowayitziro”.

13

Ikinkithatakziro Jesús ompooki tasorintsipanko
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Ikanta ishitowanai Jesús tasorintsipankoki, ikantzi apaani jiyotaani: “Yotaanari, paminirotya mapi jiwitsikantaitawori, antawo inatzi, owani-inkawaitaka pankotsi”. ² Ikantzi Jesús: “maawoni pankotsi piñaakiri, irootaintsi impookaitiro, iiro jiñagaitairo piwiryawitachari mapi”.

Iñagaitairi aririka othonkimataiya
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki Olivo, jimontitapaakawo tasorintsipanko. Ari isaikapaaki. Ikanta Pedro, Juan, Jacobo itsipatakari Andrés, josampitakiri jantyaatsikiini, ikantziri: ⁴ “Pinkamantina: ¿Tsikapaitika omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantyaaka niyotantyaari?” ⁵ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawiitzimikari. ⁶ Oiyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakina, inkanti: ‘Cristo ninatzi naaka’. ⁷ Ari pinkimakotakiro owayiritaantsi, paamaiyaawo ominthaawashitzimikari, tima ontzimatyii imonkaatya jirokapaini, tikiraata imonkaata onthonkantaiyaari maawoni. ⁸ Jantaminthatawakaayitya maawoni nampitsiki jotyaantayitiri pinkathariyitatsiri. Jiñaitiro oiyiki ontziñiia, jiñaitiro oiyiki tajyinkataantsi. Irootaki itanatyawori inkimaatsitaiyaawo jirokapaini.

⁹ Ontzimatyii paamaakowintaiya. Tima jaakaanaitatyiimi jiwariipainiki impajawaititimi pankotsiki papatotapiinta. Impoña jaayitanakimi isaikayitzi pinkatharipirori okantakaantziro pawintaana, ari pinkinkithatakotainari janta. ¹⁰ Iro kowapirotachari jityaawo atziripaini inkimakotairo Kamiithari Ñaantsi maawoni nampitsiki. ¹¹ Aririka jaayitanakimi, iiro pikantashiritzi: ‘¿Oitama nonkantiriri?’ Tima Tasorintsinkantsi yotakaimironi oita pinkantiri, tii iiroka ñaawaitashitachani. ¹² Ari jiñaitaki aakaanirini iririntzi jowamaakaaniri. Piñi aakaanirini itomi. Piñi owamaakaanirini ashitariri ikisaniintanakiri. ¹³ Owanaa piñi iro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana,

iro kantzimaitacha aririka pikantaitanakityiuro pawintaiyaana, aritaki nowawisaakotaimi.

¹⁴ Aririka piñaakiri jiitaitziri ‘Pinkaari Apirotantaniri’ isaikapaaki tsika tii inintakaitziri, inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai tonkaari otzishiki. Tima iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel-ni”. (maawoni ñaanataironi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.)

¹⁵ “Pisaikirika jikokiroki pipankoki, ari pimpoñaatya pishiyanaiki, iiro pityaapanaatzi paapanaati oitya. ¹⁶ Powanikirika pisaiki, iiro paapanaatziro pithaari. ¹⁷ ĩnkantamachiitiro paata onkaati motyaatatsiri, onkaati tzimatsini iintsiti iinuro ithotzi! ¹⁸ Pamañaari Pawa, onkanta aririka pishiyayitaki, iiro otonkiyotantzimi tyaawontsi. ¹⁹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatz iroñaaka tii jiñaitziro kimityaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitairo kimityaawoni. ²⁰ Iiromi ishintsitaki Awinkathariti jomairintziro ashironkaantsi, tikaatsi awisakotaatsinimi. Ikamintha itzimayitzi jiyoshiitairi irirori, awintaayitaiyaarini, irootaki jomairintantakawori ashironkaantsi. ²¹ Aririka pinkimi inkantaitimi: ‘Jirika Cristo’. Pashini kantimini: ‘Jirinta Cristo’, iiro pikimisantziri. ²² Tima impokayitapaaki ojyaarini Cristo, ojyaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantayitapaaki, inkowawitya jamatawitirimi jiyoshiitairi Pawa. ²³ Paamaakowintaiya iiroka, aritaki nokamantsitakimiro kitziroini”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ “Paata, aririka onkaatapaaki jashironkaita antawo, ari intsiwakanaki ooryaa, iiro joorintanaa kashiri, ²⁵ intziroyaayiti impokiro inkitiki, maawoni oorintayitachari inkitiki impookayiti iijatz. ²⁶ Aripaiti impokai Itomi Atziri inkinantapaiyaawo munkori, jiñaitawairo ishintsinka iijatz jowaninkawo. ²⁷ Impoña jotyaantakiri maninkariiti, japatotairi ikaatz jiyoshiitakiri nampiyitawori maawoni tsikarikapaini kipatsiki, irojatz tsika ochimpitapaa.

²⁸ Ari okimitawo piñaapiintziro iirishitzi pankirintsi, piyotzi irootaintsi osarintsitzimatai. * ²⁹ Iro piyotiri iirokapaini, aririka piñaayitairo nokamantayitakimiri, pokimataana. ³⁰ Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininikapaini, irojatz jiñaanatyaawori nokamantayitakimiri. ³¹ Iiro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatz kipatsi, iirooma okaatz noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iiroi.

³² Tima apaniroini ikantakaawo Ashitairi jiyotziro tsikapaiti imonkaataiya. Tii jiyotziro Itomi, iri owatsipiro maninkariiti saikatsiri inkitiki. ³³ Paamaakowintya, aminapiinta pinkantya, pamaña. Tii piyotzi tsikapaiti imonkaatantyaari. ³⁴ Ojyatyawo aririka jiyaati atziri intaina. Jookanakiro ipanko, inkantanakiri maawoni jompiratani oitarika jantiriniri. Iijatz ikimitaakiri aamaakowintawori pankotsi, inkantanakiri: ‘Paamagaina’. ³⁵ Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi ashitawori ipanko, tsiniriitiini, niyankiitipaiti, iñiimataki tyoopi, onkitiijyitzimataki, ³⁶ aririka jomapokaimi impiyi, iiro jiñaapaimi pimayi. ³⁷ Okaatz nokantayitzimiri iiroka, irojatz nokantsitariri iijatz maawoni: ‘Paamaiya’ ”.

* **13:28** Kantakotachari jaka “pankirintsi”, irojatz ikantayitziro “higuera”, iro jyookatsiri pashiniki nampitsi.

14

Ikamantawakaita kitziroini jaakaantiri Jesús (Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ari kaatapaaki apiti kitijiyiri joimoshirinkapiintaitziro Anankoryaantsi, jowantapiintaitawori iijatzii tantaponka. Ari ikamantawakaari ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, ikantawakaayani: “Thami amatawitiri Jesús ayiri, owamaakaantiri. ² Iro kantacha iiro amaamanitziri kitijiyiri joimoshirinkaita, ipiyakowintarikari atziiriiti”.

Isaitantaitari Jesús kasankaari (Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari. Ari isaikaki jowaiyani. Ariitapaaka tsinani amakotaki kasankaari. Iyoshiita owaaki inchatiya iitachari “nardo”, oiyiki owinawo, kamiitha okanta onaki jiwitsikaiziro mapi oita “alabastro”. Osataakotakiro opatziki, osaitantakari ipatziitoki Jesús. ⁴ Kisanaka ikaatzi ñaakirori, ikantawakaanaka: “¿Oitama apaatantawori kasankaari? ⁵ Aririkami ompimantya, jagaitimi oiyiki kiriiki inkaatimi 300, iri ampashityaarimi ashironkainkari”. Ikisanakiro tsinani.* ⁶ Ari ikantzi Jesús: “Piñaashityaawo, ¿Oitama pikisantawori? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri. ⁷ Ari inkantaitatyaani ashironkainkari piñiiri pintsipatyaari, pikowirika pitakotyaari, ari pimpashitayaari. Irooma naaka, iiro okantaitatyaani piñiina pintsipatina. ⁸ Jiroka tsinani antatziro aawiyiri iroori, iiwataki osaitantanawo kasankaari oiyakaawintatyaana aririka inkitaitakina. ⁹ Aririka ikamantantaitairo Kamiithari Ñaantsi, inkinkithatakoitairo tsinani, ari onkanta yoshiritantaityaawori antakiri iroori. Imapiro”.

Ikinkishirya Judas jaakaantiri Jesús (Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Ikanta Judas Iscariote, jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari impimantiri Jesús. Iriiwitaka kaawitachari 12 jiyotaani. ¹¹ Antawo ikimoshiritaiyanakini jiwari, ishinitakiri impiri kiriiki. Jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaantiri Jesús.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani (Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹² Ariitapaaka itanainchari kitijiyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowamaapiintaitziri jowaitari kitijiyiriki Anankoryaantsi. Ari josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “Yotaanari, ¿Tsikama onkotsitakaantika aaka?” ¹³ Ari ikantanakiri apiti jiyotaani: “Piyaati nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri jaakotziro ijiñaati kowityaaniki. Poyaatzishitanakiri, ¹⁴ tsikarika intyaapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Ikowi jiyoti yotaanari tsika jowakaiyaari jiyotaani’. ¹⁵ Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okanta kajiwitsikaiziro maawoni inkini jowaiyani. Ari ponkotsitakaantiri oyaari”. ¹⁶ Jataki jiyotaani ariitaka nampitsiki. Jiñaakiro ikantakiriri, ari jonkotsitakaantakiri joyaari.

¹⁷ Okanta otsiniriityaanaki ariitapaaka Jesús, itsipatapaakari iijatzii 12 jiyotaani. ¹⁸ Ikanta jowaiyani, ikantzi Jesús: “Pikaataki patyootana, tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro”. ¹⁹ Owashiri ikantaiyanakani. Josampiyitanakiri, ikantziri: “¿Naakama pithokashitimini?” Pashini osampitziri:

* **14:5** Ikantakoiziri jaka “oiyiki kiriiki”, irijatzii ikantaitsitari iijatzii “denario”.

“¿Naakama?”²⁰ Ikantzi Jesús: “Iriitaki apaani pikaataki patyootakina.²¹ Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiri pairani. ¡kankantamachiitzi pithokashityaari! Iiro itzimaajaitzimi irirori”.

²² Iinta jowaiyani, jaakiro Jesús tanta. Ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Poyaawo, nowatha inatzi”.²³ Ipoña jaatakotakiro jimiriitari, ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, jirayitaki maawoni. ²⁴ Ikantziri: “Niraani inatzi, iro shitowatsini jawisakoshiritantaiyaari ojiyiki. Irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari. ²⁵ Iiro niritaawo, irojatziri paata aririka impinkathariwintantai Pawa, ari napiitairo. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo. ²⁷ Ikantzi Jesús: “Irootaintsi pookawintaiyinani tsiniripaiti. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Nowamairi aamaakowintariri oijya, ari inthontya impookanaki ipira.

²⁸ Iro kantacha, aririka nañagai, Galilea-ki noyaapaimi”. ²⁹ Ipoña ikantzi Pedro: “Aritaikima jookawintaimi pashinipaini, iiro nimatziro naaka”.

³⁰ Ikantzi Jesús: “Iroñaaka tsiniripaiti, tikiraata japiitziro jiñi tyoopi, mawajatziri pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’. Imapiro”. ³¹ Iikiro ishintsitatziri Pedro, ikantzi: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikantziyakini iijatziri maawoni.

Jamana Jesús Getsemaní-ki

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Ikanta jariitaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakiri jiyotaani: “Ari pi-saikawaki jaka, namanamanaatawatya”. ³³ Iri itsipatanaka Pedro, Jaco-bo iijatziri Juan. Antawo jiraashiritakotapaaka. ³⁴ Ikantziri: “Owamaimatatyina nowashirinka. Ari pisaikaiyawakini iiroka, pinkakimpiti”.

³⁵ Jawisaniintanaki kapichiini irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, jamana-paaka, iiro ikimaatsitantawo awijyimotirini. ³⁶ Ikantziri: “Ashitanari, tikaatsi pomirintsizimotimini iiroka. Nokowawita pookakaawintinami onkaati nonkimaatsityaari. Iro kantacha iiro pantanawo nokowawitakari naaka, iro panti oita pikowakaakinari iiroka”.

³⁷ Ipoña ipiyapaaka, jiñaapaatziri jimagaiyini. Ikantapaakiri Pedro: “Simón, ¿Oita pimaantari? ¿Tiima pikisashitawo piwochokini? ³⁸ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitanita, ojiyiki inawita kamiithatatsiri pikowawitari pantirimi”.

³⁹ Iijatziri ipiyanaa, amanapaa iijatziri. Irojatziri japiitapai ikantayitakiri inkaanki. ⁴⁰ Ikanta ipiyapaa, iijatziri jiñaapairi jimagaiyini, tima antawo okantaka iwochokini. Ikaaniwaitziri jiyotaani, tii jiyotzi oita inkantiri. ⁴¹ Iro mawatanaintsiri ipiyapaaka, ikantapaakiri: “¿Irojatzima pimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi Atziri, jagaitiri kaaripiroshiriki atziri. ⁴² Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitzimantapaaki pithokashitinani”.

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Jiñaawaiminthaiziri Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapiintari. Ojiyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaantani jinatzi pinkathariiti apatowintariri Jesús: Ijiwari Ompiratasorintsitaari, Yotzinkariiti, iijatziri Antaripiroriiti. ⁴⁴ Tima Judas, pithokashitantachani,

ikantsitakari kitziroini jamaniwo: “Tsika itzimi nonthopootapaakiri, iri-itaki, poojotiri, paanakiri”. ⁴⁵ Ikanta jariitapaaka, jontsitokapaakari okaakini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaanari”. Ithopootapaakiri jiwithatapaakari. ⁴⁶ Joirikaitapaakiri Jesús, joojoitapaakiri. ⁴⁷ Ikanta tsipatakariri okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyotsiroti, itotsitakiri ikimpita jompiratani ijiwari Ompiratasorintsitaari. ⁴⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Naakama koshintzi, pamashitantanari powathaaminto, pipajaminto? ⁴⁹ Tima piñaapiintana niy-otaantzi tasorintsipankoki ¿Kaarima paantana janta? Ari onkantya, iro imonkaatantyaari josankinatakoitakinari pairani”. ⁵⁰ Shiyaiyanakani jiy-otaani, jookawintaitanakiri apanirowni.

Mainari shiyainchari

⁵¹ Tzimatsi mainari oyaatakowintanakiriri Jesús. Ikithaawitaka. Iro kantzimaitacha joirikawiitakari irirori, ⁵² jaatonkoryaanakiro iithaari ithañaanaka, ishiyamirikitashitanaka.

Japatowintaitari Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Ipoña jagaitanakiri Jesús ijiwaripiriritiki Ompiratasorintsitaari. Ari japatotaiyakani maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Antaripiririti, iijatzzi Yotzinkariiti. ⁵⁴ Ikanta Pedro noshikaka irirori ipoki iintsikiryoini, joyaatakowintakiri Jesús, irojatzzi jariitantapaaka osaiki ipanko ijiwaripiririti Ompiratasorintsitaari. Ari ikatziyapaakari itsipatapaakari jompiratanipaini, jakitsitaiyani paampariki. ⁵⁵ Ikanta ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari itsipatakari ikaatzzi apatotainchari, jaminawitaka iitya thiiyakotyaaarini Jesús onkantantyaari jowamaakaantiri. ⁵⁶ Tzimawitaka ojyiki thiiyakowitapaakariri, tiimaita imonkaatawakaa ikantawitakari pashinipaini. ⁵⁷ Opoña ikatziyanaka apanipaini, ithiiyakotanakari Jesús, ikantzi: ⁵⁸ “Nokimiri naaka chapinki jirika, ikantzi: ‘Ari nompookakiro tasorintsipanko, jiwitsikani atziri, iro awisawitaty mawa kitijiyiri nonthonkairo niwitsikainiri pashini, kaari ipomirintsiwinta atziri jiwitsikiro’”. ⁵⁹ Tima jinashiyitakawo okaatzzi ikantawitakari pashini. ⁶⁰ Ipoña ikatziyanaka ijiwaripiririti Ompiratasorintsitaari, josampitanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pakanta? ¿Tiima pikimi okaatzzi ikantakoitzimiri?” ⁶¹ Irojatzzi jimairitaki, tii jaki. Japiitzi jiosampitzi: “¿Irokama Cristo, Itomi Tasorintsitatsiri?” ⁶² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naakataki. Irootaintsi piñiiri Itomi Atziri intsipataiyaaari jakopiririti Pawa impinkathariti. Impoña piñiiri impiyi inkinapai minkoriki”. ⁶³ Ikanta ikimaki ijiwaripiririti, jaanakiro iithaari isagaanakiro ikisanaka, ikantzi: “¿Litama pashini ankwiri inkinkithatakoitiri? ⁶⁴ Pikimaiyakirini maawoni ithainkakiri Pawa. ¿Tsikama pikantaiyinika iiroka?” Ikantzi maawoni: “¿Tzimataiki ikinakaashitani! ¿Ontzimatyii inkami!” ⁶⁵ Tzimatsi apanipaini iiwapootanakiriri. Tzimatsi pashini otzimikapootakiriri, ipoña ikapojawaitziri, ikantzimaitari: “¿Incha piyoti Kamantantani?” Jimatsitakawo iijatzzi jompiratani ijiwaripiririti, ipajawoowaitakiri.

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Isaikaki Pedro jikokiroki, shitowapaaki tsinani jompiratani ijiwaripiririti Ompiratasorintsitaari. ⁶⁷ Oñaapaakiri Pedro jakitsita

paampariki, okantziri: “¿Tiima iiroka itsipatapiintari Jesús Nazaret-jatzi?”⁶⁸ Jotikanakiro Pedro, ikantanaki: “Tiitya, tii niyotzi iita pikantanari”. Shitowanaki kapichiini. Irojatzii jiñaantanakari tyoopi.⁶⁹ Okanta osamaniityaaki, oñagairi iijatzii, okamantakiri akitsitachari, okantziri: “Irijatziiita jirika”.⁷⁰ Japiitanakiro Pedro jotikiro. Tikira osamanitzi, japiitanakiro ikaatzi saikaintsiri josampitziri, ikantziri: “Iirokatakii itsipatapiinta Jesús, tima Galilea-jatzi pinatzi, iriiwaitaki ikantziro jiñaawaitzi”.⁷¹ Ikantzi: “Tii niyotziri pikantanari. Jiyotzi Pawa imapiro nokantzi, nothiyarika, jowasankitainaaata”.⁷² Ari japiitanakiro jiñaanaki tyoopi, kantanaka apiti japiitakiro. Ikinkishiryaaanakiro Pedro ikantakiriri Jesús: “Tikira apititanaki jiñi tyoopi, mawajatzii potiki, pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’”. Iraanaka ikinkishiryaaanakiro.

15

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Okanta okitiiyyitamanai, japatotaiyaani maawoni pinkathariiti: ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antaripiroriiti, Yotzinkariiti, oyyiki ikinkithatakotakiri Jesús. Ipoña joojoitanakiri, jagaitanakiri isaiki Pilato.² Josampitawakiri Pilato, ikantziri: “¿Iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri”.³ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari, ikisaniintanaki, ithiiyakowintanakari.⁴ Japiitanakiri Pilato josampitziri: “¿Tikaatsima pinkantiri iiroka? ¿Tiima pikimi okaatzi ikan-takoyiitzimiri?”⁵ Tii jaki Jesús. Jotzikanaminthatanakiri Pilato jirika Jesús.

Jiyakawintaitziri Jesús

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38–19.16)

⁶ Tzimatsi jantapiintziri Pilato: maawoni osarintsiki joimoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi iyyininka jaakaantaitziri ikowiri.⁷ Tzimatsi iitachari Barrabás, jomontyaitziri itsipayitakari ikaataiyini jowamaantaki, jowayiritari iwinkathariti.⁸ Ikanta ipokaiyapaakini atziri, ikowakotapaakiri Pilato jantiro jamitapiintari.⁹ Jakanaki Pilato, ikantzi: “¿Iriima pikowi nomishitowakaantiri jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?’ ”¹⁰ Jiyotzi Pilato, ikisatya ijiwari Ompiratasorintsitaari jaakaantantakariri Jesús.¹¹ Iro kantzimaitacha ijiwari Ompiratasorintsitaari, jowatsimaakiri atziriiti inkantaiyini: “Iri kamiithatatsi jomishitowaitiri Barrabás”.¹² Japiitanakiri Pilato josampitziri: “Jirika jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinka’, ¿Tsikama nonkantirika?”¹³ Ikantzi ikaimaiyini atziri: “¿Pimpaikakotakaantiriwí!”¹⁴ Ikantzi Pilato: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Iikiro ishintsitatzii ikaimaiyini ikantzi: “¿Pimpaikakotakaantiriwí!”¹⁵ Ikwonaki Pilato jantiniiri ikowakiri atziripaini, jomishitowakaantakiri Barrabás. Iri ipajatakaantanaki Jesús, jagaitanakiri impaikakoitiri.

¹⁶ Ikanta owayiriiti ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato, jiiitaitziro “Pretorio”. Ari japatotakiri maawoni owayiri.¹⁷ Ikithaatapakiri kithaarintsii pitzirishimawopirotsirisi kimitawori ikithaatapiintari pinkathariiyatsirisi. Ipoña jamathaitantakiri kitochiitapo.¹⁸ Iro jantantawori jiroka, tima ithainkimawaitatziiri. Ikaimotzimaitari, ikantzi: “Jirikataa iwinkathariti Judá-mirinkaiti!”¹⁹ Ipoña jompojainatantari sawoo. Jiiwapootakiri.

Jotzirowashitzimaitari impinkathatirimi ikantzi. ²⁰ Ari jishitakiro ishi-rontaminthatari. Jaatonkoryagairi, ikithaatairi iithaari irirori. Jaanakiri impaikakotiri.

Jowamaitakiri Cristo ipaikakoitziri
(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

²¹ Ikanta Simón, poñaachari Cirene, iwaapati Alejandro itsipatakari Rufo, itonkiyotakari jariita nampitsiki, ishintsiiwintanakiri jinatanakiro impaikakoitanyaariri Jesús. ²² Jagaitanakiri tonkaariki oita “Gólgota” (akantziri aaka: “Atziriitoni”). ²³ Ipakoitapaakiri imiri itsipataitakiro kipijaari, tii jiriro.* ²⁴ Ipoña ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jowawisaawaawo ikithaayitari Jesús, ikimitakaantakiro jiñaarita jiyotantyaari intzimi ayironi. ²⁵ Aritaki jinokiityaapaaki ooryaatsiri, ipaikakoitakiri Jesús.† ²⁶ Josankinaitaki kantakaantakirori ipaikakoitantakariri, okantzi: IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI. ²⁷ Ari itsipataitakiri ipaikakoitziri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jampatiki. ²⁸ Ari imonkaatakari osankinainchari pairani, okantzi: Itsipataitakiri kaaripiroshiritatsiri.

²⁹ Ithainkimawaitakiri ikaatzi awisayitatsiri janta, jotikayinata, ikantziri: “Aña iiroka pookirori tasorintspanko, iro awisawitaya mawa kitiiyiri piwitsikairo iijatzi.‡ ³⁰ ¿Oitama kaari payiitanta ipaikakoitakimi powawisaakotaiya?” ³¹ Irojatzii ikantsitakiri iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, jowashiyawintari, ikantawakaiyani: “Jowawisaakotziri pashini, ¿Kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori? ³² ¡Incha jayiiti Cristo-witachari jiiitatziri ‘Iwinkathariti Israel-mirinkaiti’, ankimisantanyaariri!” Jimatsitanakawo itsipatakari ipaikakota, ithainkimawaitakiri.

³³ Okanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsinir-itanaki, irojatzii jyiitiini itainkanaki ooryaa.§ ³⁴ Ari ikaimanaki Jesús shintsiiini, ikantanaki: “¡Eloi! ¡Eloi! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Pawa, Pawa, ¿iitama pookawintantakinari?”) ³⁵ Ikanta jirikapaini saikawintakiriri Jesús, ikimawitawakari ikaimanaki. Ikantanaki: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”. ³⁶ Ishiyapainta apaani, jomitsitsiyakiro manthakintsi kipijaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki, jowaankakotakiniri jatsimiyaatiro, ikantzi: “Añaawakiriita ari impokaki Elías jowayitiri”. ³⁷ Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiiini, tii jañiinkatanai. ³⁸ Okanta janta tasorintspankoki, saganaki niyankiniki tontamawotatsiri ithatashitzirori, opoñaanaka jinoki irojatzii isaawiki, apikota okantanaka. ³⁹ Ikanta ijiwari owayiriiti katziyawintakariri Jesús, jiñaakiri ikaimanaki shintsiiini ikamantanakari, ikantanaki irirori: “Imapirotatyaama Itomintari Pawa jirika”.

⁴⁰ Tzimatsi iijatzi tsinani aminaintsiri jantyaatsikiini. Jiroka okaataiyini: María Magdala-jato, Salomé, María inaanati iyaapitsi Jacobo iijatzi José. ⁴¹ Jirokapaini tsinani irootaki tsipatakari pairani Jesús Galilea-ki, ojiyiki

* **15:23** Jiroka kipijaari oita “mirra”. Iro joitaitziriri atziri, ijampawathatantyaari, iiro ikimaatsiwaitantawo aririka jowasankitaitiri. † **15:25** Iro ikantaitziri pairani: jijiyaaka ooryaa 3.

‡ **15:29** Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata, aririka ithainkashiryaaanti. Iro kimitawori amitaiyarini aakapaini, aririka ookoti atziri anthainkimatiri, ankantzi: “¡Piñaakiro! ¡Pikimakiro!”

§ **15:33** Iro ikantaitziri pairani: jijiyaanaka ooryaa 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatzii jijiyaanaka ooryaa 9.

imitakoyitakiri. Otsipatakawo iijatzi pashini tsinanipaini oyaatapaakiriri Jesús ipokaki Jerusalén-ki.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Aritaki tsiniriityaanaki. Irootaki kitiiyiri jaminantapiintaitari joyaari oñaatamanai, kitiiyiri jimakoryaantaitari. ⁴³ Ikanta José poñaachari Arimatea-ki, ikaatapiintziri japatota jiwariiti, irijatzí oyaawintariri Pawa impinkathariwintantai. Tii ithaawi jiyaatashitanakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari nonkitatairi Jesús”. ⁴⁴ Tima jomapokapaakiri Pilato, tii jiyowita kamaki Jesús. Ikaimakaantakiri ijiwari owayiriiti, josampitakiri imapirorika ikamaki Jesús. ⁴⁵ Ikamantaitakiri Pilato, ishinitainiri José jaanairi. ⁴⁶ Jamanantashitakiri kithaarintsi jintamawotatsiri. Ikintaryaakotairi, iponatakiri. Jowakotakiri imoontashitziri kaminkaripaini shirantaaki, joipinakaantaki mapi, jojiyipitakotantakari. ⁴⁷ Okanta María Magdala-jato otsipatakawo María inaanati José, aminaiyakini iroori tsika jowaitakiri.

16

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Awisanaki kitiiyiri jimakoryaantaitari. Ari amanantaiyakini kasankaari María Magdala-jato, otsipatakawo pashini María inaanati Jacobo, iijatzí Salomé, jataki ontziritantaiyaari Jesús. ² Okanta okitiiyyitamanai domingo, ananinkamanaki iyaati omooki jowakoitakiri Jesús. Aritaki ishitowimatapaaki ooryaatsiri ariitizimatapaaka janta. ³ Okantawakaiyani: “¿Iityaaka otainkironi mapi jomontyaintantakariri?” ⁴ Iro aminawitapaaka, oñaatzi otainkaki mapi, tima antawo mapi inatzi. ⁵ Tyaapaaki omooki jowawiitakari. Oñaapaakiri mainari isaikaki akopiroriki, okitamaanikitaki iithaari. Othaawaiyanakini. ⁶ Ipoña ikantanakiro irirori: “Iiro pithaawawaitzi. Iriima pipokashiwita Jesús Nazaret-jatzi, ipaikakoitakiri chapinki. Añagai, tii isaiki jaka. Paminiro jowawiitakari. ⁷ Pimpiyanaki, pinkamantayitairi jiyotaani, pinkantairi Pedro ari jiyaatai Jesús Galilea-ki, ari piñaayitairi. Aritaki ikamantsitakimi”. ⁸ Oshiyapithatanakawo omoona, ompitawaitanaka. Tikaatsi pashini atziri onkamantanaki, tima othaawanakitzi.

Joñaagaawo María Magdala-jato

(Jn. 20.11-18)

⁹ Aritaki añagai Jesús amaityaaki domingo, iro jitanaa joñaagaawo María Magdala-jato joshinchagairi pairani jaagawitawo kaatatsiri 7 piyari. ¹⁰ Irojatzí iyaatashitantanakariri itsipayitakari pairani Jesús, oñaapaatziiri jiraawaitaiyani, okamantapaakiri oñagairi. ¹¹ Ikanta ikimawitawakawo oñagairi Jesús jañagai, tii ikimisantaitziro.

Joñaagaari Jesús apiti jiyotaani

(Lc. 24.13-35)

¹² Ikanta Jesús, joñaagaari apiti jiyotaani jiyaataiyini aatsiki, pashinipootapai kapichiini. ¹³ Ari ipiyaiyanakani irirori, ikamantawitapaakari ikaataiyini. Ari ikimitsitakarí iijatzí, tii ikimisantaitziri.

Jotyaantziri Jesús jiyotaani

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Ikanta jowawaita 11 jiyotaani, ari joñaagaari Jesús, ikaminaapairi, jiñaakiri kisoshiri ikantaiyakani, tii ikimisantziri ikaatzi ñaayitairiri jañagai. ¹⁵ Ikantapairi: “Piyaati pothotyiro maawoni kipatsi. Pinkinkithatainiri atziripaini Kamiithari Ñaantsi. ¹⁶ Itzimirika kimisantawakironi, owiinkaatanachani, iriitaki awisakoshiritaatsini. Iriima kaari kimisantawakironi, jowasankitaayiitairi. ¹⁷ Jiroka inkantanaiya kimisantanaatsini: joshinchaayitairi piyarishiritatsiri impairyiina naaka. Jiñaawaiyitairo pashinitatsiri ñaantsi. ¹⁸ Aririka joirikawityaari maanki, aririka jirawityaawo piyantatsiri, tikaatsi onkantiri, iiro ikami. Ari joshinchaayitairi mantsiyaripaini iijatzi”.

Tzinagaa Jesús inkitiki

(Lc. 24.50-53)

¹⁹ Ithonkakiro Awinkathariti ikamantayitakiri, irojatzit itzinaantanaari inkitiki, itsipatapaari Pawa ipinkathariwintantapai. Isaikimotapairi jakopiroriki. ²⁰ Ikanta jiyaataiyanakini jiyotaani, ikamantantaki maawoni nampitsiki. Awinkathariti antakaayitakiriri, jantakaayitakiri kaari jiñaapiintaitzi, ari onkantya jiyotantaityaari imapirotatya ikamantantziri. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI LUCAS

Jiwithaitari Teófilo

1 Ojyiki kowawitainchari josankinatiromi okaatzi awijiyimotakairi.
2 Ikowaitaki jothotyitiro okaatzi jiyotaayitakairi ñaayitajaantakirori owakiraini tsika itzimi kamantakairori ñaantsi. 3 Ari nokimitakari iijatzi naaka Teófilo. Tima naakowintakawo iintsikiryoyni tsika okanta opoñaantanakari, irootaki nosankinatantzimiroi iiroka okaatzi awisayitaintsiri. 4 Ari onkantya piyotakotantyaawori tyaaryoopiroini okaatzi jiyotaawitaitakimiri.

Ikinkithatakoitziro itzimantakari Juan

5 Pairani, ipinkatharitantari Herodes janta Judea-ki, ari isaiki Ompiratasorintsitaari jiita Zacarías, icharini Abías-ni jinatzi. Irooma iina oita Elisabet, isawo Aarón-ni inatzi iroori. 6 Kamiithashiri ikantaiyani apitiroiti ipinkathatziri Pawa. Imonkaatziniri okaatzi ikowakairiri, tikaatsi inkinakaashitapaintya. 7 Tii itzimimaita jowaiyani, tima maanirothaki inatzi Elisabet. Jantaripirotashitapaaka apitiroiti. 8 Okanta pashini kitijiyiri, monkaataa jantapiintantawori Zacarías jompiratasorintsitantari. 9 Tima iro jamitapiintaiyarini Ompiratasorintsitaari, ikimitakaantziro iñaarita, ari iñaaitakiro iri Zacarías tyaatsini tasorintsipankoki intainiri Pawa kasankainkari. 10 Piyotaiyachani atziri jikokiroki jamanaiyani, itagaitzirowa kasankainkari. 11 Ari joñaagakari Zacarias imaninkariti Awinkathariti, ikatziyimotapaakari jakopiroriki itayirowa kasankainkari. 12 Antawoiti ithaawanaki, iyokitzi ikantanaka jiñaawakirira. 13 Ipoña iñaawaitanaki maninkari, ikantzi: “Zacarías, iiro pithaawi. Tima ikimaitakimiro pamanani. Ari piñaakiro piina Elisabet, owaiyanti. Iri piitiri Juan. 14 Aririka intzimaki pitomi, owanaa pinkimoshiriwintiri, ari inkimitsityaari iijatzi atziripaini. 15 Tima ñaapirori inkantakaiyaari Pawa. Iiro poitziri kachoyitatsiri ishinkiiitari. Tima inampishiritantakari kitziroini Tasorintsinkantsi intzimakirika. 16 Inkinkishiritakaiyaari Israel-mirinkaiti inkimisantairi Awinkathariti Pawa. 17 Iriitaki iiwatapaakirini Awinkathariti. Inkantakaatyaari ishintsinkani Elías, ari jaapatziyashiritakaiyaari owaiyantzinkariiti maawoni jowaiyaniiti. Ari jowamiithashiriyitairi katsimashiriri, ari onkantya jiwitsikashiritantaityaari inkimisantaitiri Awinkathariti”. 18 Jakanakiri Zacarías maninkari, ikantziri: “¡Ari! ¿Tsikama onkantya niyotantyaawori jiroka? Tima antaripirotapaakina naaka, iijatzi okimitsitakari noina”. 19 Ikantzi maninkari: “Naakataki Gabriel, poñaachari Pawaki. Joty aantakina nonkamantimiro Kamiithari Ñaantsi. 20 Iro kanzimaitacha, okantakaantziro pithainkañaanitakina, kisopaanti pinkantya iroñaaka, irojatzi imonkaatantatyaari okaatzi nokantakimiri”. 21 Saikaiyatsini pashini jikokiroki joyaawintaiyarini Zacarías, ipoña ikantawakaiyani: “¿litama josamanitantari Zacarías tasorintsipankoki?” 22 Ikanta ishitowawitapa Zacarías, tii okantzi iñaawaitapai, jookojookowaitashitapaaka. Ari jiyotaitanakiri tzimatsi jiñaakiri tasorintsipankoki. Jashi jowanakiro ikisopaantitanaki. 23 Irojatzi

imonkaatantawori kitiiyyiri jantawaitzi tasorintsipankoki, jatai ipankoki irirori.

²⁴ Okanta Elisabet iina Zacarías, motzitaki. Antawoiti okinkishiritaka, tii oshitowai opankoki ikaatzi 5 kashiri omairintaka, okantashiriwaitzi: ²⁵ “Irootaki inintakaakinari Pinkathari naaka, ari onkanta yiro iman-tawaitaitantana”.

Ikinkithatakoitziro intzimantyaari Jesús

²⁶ Okanta, awisanaki 6 kashiri, jotyaantairi Pawa maninkari Gabriel nampitsi iitachari Nazaret saikatsiri Galilea-ki, ²⁷ iñiuro mainawo kaari ñiirini shirampari, iitachari María, tima irootaki iinantaari iitachari José, icharinini David. ²⁸ Ikanta ityaapaaki maninkari osaikira María, ichantapaakiro: “¡María! Niwithatzimi. Itsipataimi iiroka Awinkathariti. Panaakoyitakiro pashini tsinaniyitatsiri inishironkapirotaimi Pawa”. ²⁹ Okanta oñaawakiri maninkari, iyokitzi okanta okimiri ikantapaakirori jiwihatapaakawo. ³⁰ Ipoña ikantziro maninkari: “María, iiro pithaawi, tima inishironkataimi Pawa. ³¹ Ari piñaakiro pimotoziti, intzimi piintsiti. Iri piitiri JESÚS. ³² Iriitaki matironi iñaapirotya, jiiyiitiri Itomi Jinokijatzi. Tima Pawa Awinkathariti, iriitaki pinkatharitakairini ikimitaakiri pairani icharinini David ipinkatharitakaakiri. ³³ Irijatzi pinkathariwintairini ikaatzi ichariniiyitari Jacob-ni, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantairirori”. ³⁴ Ari osampitanakiri María, okantziri: “¿Tsikama onkini nomotziti, tii noñiiri shirampari?” ³⁵ Jakanakiro maninkari, ikantziro: “Iriira kantakaiyaawoni Tasorintsinkantsi. Tima ipamankantakimiro ishintsinka Jinokijatzi, ojyapaatyaawomi opamankantzi aamparyaantsi. Irootaki jitantyaari powaiyani Tasorintsi Itomi Pawa. ³⁶ Ari okimitsitakari iijatzi pirinthori Elisabet, jiiwiitari maanirothaki, okantawitaka antawopirowitaka iroori, motzitari. Tzimakotaki 6 kashiri. ³⁷ Tima tikaatsi kompitzi motyaarini Pawa”. ³⁸ Opoña okantanaki María: “Naakataki jompiratani Pinkathari, jantinawo okaatzi pikantakinari”. Irojatzi ipiyantanakari maninkari.

Iyaataki María ariityaawo Elisabet

³⁹ Opoña pashini kitiiyyiri, shintsiiini iyaatanaki María, jataki tonkaariki Judea-ki osaiki nampitsi, ⁴⁰ irojatzi ariitantakari ipankoki Zacarías, iwihatapaakawo Elisabet. ⁴¹ Okanta okimawakiro Elisabet iwihatapaakawo María, ijyiwatanaka omotzitakiri. Tima ikantakaanakityaawo Elisabet Tasorintsinkantsi, ⁴² oñaawaitanaki shintsiiini iroori, okantanaki: “Irokataki anairori pashini tsinaniyitatsiri itasonkawintaimi. Ari inkimityaari iijatzi powaiyani. ⁴³ ¿Oitama pipokashitantanari inaanatityaari Nowinkathariti? ⁴⁴ Tima nokimawakimi piwithatapaakina, ijyiwatanaka nomotzitakiri naaka, ikimoshiritanaki. ⁴⁵ Kimoshiri pinkantaiya iijatzi iiroka pikimisan-taki, tima aritaki imonkaataiya okaatzi ikowakaakimiri Awinkathariti”.

⁴⁶ Opoña okantanaki María:

Antawoiti nowishiryaawointaiyaari Nowinkathariti,

⁴⁷ Kimoshiri nonkantawintaiyaari Pawa tsika itzimi owawisaakoshiritainani.

⁴⁸ Tima iñaakiro jompiratani ashironkaawaitaka,

Aripaiti inkantayitai: Antawoiti itasonkawintaitakiro.

⁴⁹ Tima antawoiti jantzinotakinari matzirori otzimi ishintsinka.

¡Tasorintsi inatzi iwairo!

⁵⁰ Ari inkantaitatyiyaani inishironkayitairi inkaati inchariniyitaiyaari paata,

Tsikaatika inkaati pinkathayitairini.

⁵¹ Iro ishintsinka imatantayitakari.

Japirotsitairi ikinkishiriwitari jantirimi kantakaapirowaitachari.

⁵² Ikaatzi pinkathariwitachari, ikantakaantakiro Pawa iiro jiyaatakaantawo impinkathariti,

Iri jiñaapirotakaiya ikaatzi tsinampashiryaawitachari.

⁵³ Jajyaagantakaayitaari ikaatzi tajaaniintawitachari,

Iriima ikaatzi ajyaagantawitachari jaapithayitairi tzimimowitariri jomishitowakiri.

⁵⁴ Inshironkatairi Israel-mirinkaiti, tima jompiratani jinayitaki.

Tii ipiyakotziri inshironkayitziri,

⁵⁵ Tima iro ikantayitakiriri pairani achariniyitakari,

Jitakari Abraham-ni irojatzi inkaati inchariniyitaiyaari.

⁵⁶ Ari osaikimowaitapaintziro María jiroka Elisabet ikaatzi mawa kashiri, irojatzi opiyantaari opankoki iroori.

Itzimantakari Juan owiinkaantantani

⁵⁷ Ikanta imonkaataka ontzimaanintayiaari Elisabet, tzimaki otomi. ⁵⁸ Ari ipokaiyakinii ojyininkapaini ikimoshiriwintaiyironi, tima jiyotaiyakini antawoiti inshironkatakiro Pawa. ⁵⁹ Aritaki maakotapaaki 8 kitijiyiri iintsi, jagaitanakiri intomishinataanitiri, ari ikowawitaka jiiitairimi Zacarias, tima iwairo inatzi iwaapati. ⁶⁰ Irojatzi okantantanakari inaanati: “Iiro jiita Zacarias, jiitya Juan”. ⁶¹ Ari ikantaitanakiro: “¿Iitaka? Tima tikaatsi piyyininka iitachani Juan”. ⁶² Ipoña jookotaitakiri iwaapati josampiitziri, tsika inintzi jiiitiri. ⁶³ Jookotaki Zacarias inchakota jamaitiniri, ari josankinatakiri, okantzi: “Juan jiitya”. Iyokitzi ikantanaka jaminanakiri ikaatzi osampitakiriri. ⁶⁴ Jomapokashitanaa iñaawaitanai Zacarias. Antawoiti ipinkathatanakiri Pawa, ipaasoonkitanakiri. ⁶⁵ Pagaanka ikantaiyanakani ijyininkapaini Zacarias. Tima ithonka ikimakoitakiro tonkaariki Judea-ki okaatzi awisaintsiri. ⁶⁶ Pampithashiri ikantaiyanakani ikaatzi kimakowintakiriri, ikantaiyini: “¿Tzikama jiityaaka paata jirika? Tima kimpoyaawinta jowanakiri Awinkathariti jirika iintsi”.

Ikamantantakiri Zacarias

⁶⁷ Ikanta Zacarias, ashitakariri iintsi, ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikamantantanaki, ikantzi:

⁶⁸ Kamiitha jinaki Awinkathariti Pawa, Iwawanitari Israel-mirinkaiti, Ipokaki impinakowintayitai.

⁶⁹ Jotyaaantakairi matzirori jowawisaakoshiritantzi, Iriitaki icharinitakari David-ni, jompiratani.

⁷⁰ Iro iñaawaitakaakiriri pairani tasorintsitatsiri Kamantantaniri.

⁷¹ Iri owawisaakoyitaini itzimawita kisaniiintawitairi.

⁷² Tima inshironkatairi ikaatzi achariniyitakari, Iiro imaijantairo tasorintsitatsiri ikajyaakaawakaakari.

⁷³ Irootaki jiroka ikajyaakaakiriri pairani acharinini Abraham, Onkaati jantzimotairi.

⁷⁴ Jookakaawintai itzimawita kisaniiintayitairi, Tikaatsi anthaawantaiya ankimisantairi.

⁷⁵ Kitishiri ankantayitaiya.

Kamiithashiri ankantawintaiyaari kitijiyiriki.

⁷⁶ Irooma iiroka notomi, jiiiyitimi iyamantaniriti Jinokijatzi.

Tima iirokatakai iwatirini Pinkathari, piwitsikaantiri tsika inkinayitanaki.

77 Iiroka kamantairini ajyininkapaini, iro jiyotantyaari iriitaki owaw-
isaakotantaniri.

Iri piyaakotairini ikaaripiroshiriwaiwitaka.

78 Tima antawoiti okantaka inishironkatai Pawa,

Jotyaaantakairi poñaachari inkitiki ikimitakotapaakawo okantaranki owaki-
raa okitiijyitamanai.

79 Ikitainkatakotairi ikaatzii saikayitatsiri otsinirikitzi.

Ikitainkatakotairi otsimankakowitari jaamparyaa ashitawori sarinkawini.

Iri oñaagantaironi tsika ikantaita isaikaitzi kamiitha.

80 Kamiitha ikimotatzi iintsi, ñaapiroshiri ikanta. Ari inintziro isaikawaitzi
otzishimashiki, irojatzi imonkaatantakari joñaagayyaari Israel-mirinkaiti.

2

Itzimantakari Jesús

(Mt. 1.18-25)

¹ Ikanta Pinkathari César Augusto, ikantakaantaki josankinatakotya maa-
woni atziri. ² Aripaiti omapokaka josankinatakoitya ijiwatantari Cirenio
janta Siria-ki. ³ maawoni atziri jiyaataiyakini josankinatakotya inampiki
tsika ipoñaayita pairani icharinini. ⁴ Irojatzi itonkaantanakari José irirori,
ipoñaanaka Nazaret saikatsiri janta Galilea, jiyaatiro nampitsiki tsika itzi-
maki pairani Pinkathari David, oita Belén saikatsiri janta Judea-ki. Tima
jirika José icharini jinatzi David-ni. ⁵ Ari josankinatakotyaari irirori intsi-
patyaawo iinathori María, tsika otzimi ikajyaakari jayiro. Aritzimaitaka
motzitaki iroori. ⁶ Ikanta jariitayakani Belén-ki, irootaintsi ontzimaaniti
María. ⁷ Ari itzimakiri itanakawori otomi. Oponatakiri, omaryaakiri
jowamintoki piratsi, tima tii oñaapaaki tsika omaapaaki.

Maninkariiti ipoña aamaakowintariri oijya

⁸ Okanta jantyaatsikiini nampitsi, tzimatsi kakiwintziriri tsiniripaiti
joiyyati jaamaakowintari. ⁹ Ari joñaagakari imaninkariti Awinkathar-
iti. Okitiijyiinkatakotapaakiri jowaniinkawo Awinkathariti, antawoiti
ithaawaiyanakini. ¹⁰ Iñaanatapaakiri, ikantziri: “Iiro pithaawashiwaita. Tima
namatziimi Kamiithari Ñaantsi, iro oimoshirinkairini atziriiti. ¹¹ Tzimataiki
iroñaaka owawisaakotantaniri inampiki pairani pinkathari David-ni, iriitaki
Cristo Awinkathariti. ¹² Jiroka piyotantyaariri: Ari piñaakiri imponaitiri
iinchaaniki jomaryaitakiri jowamintoki piratsi”. ¹³ Iñaitatzi ikoñaatapaaki
ojyiki inkitiwiri itsipatapaakari maninkari, ipampithaawintapaakiri Pawa,
ikantaiyini:

¹⁴ ¡Iro kamiithapirotsiri otzimimotziri jowaniinkawo Pawa nampitawori
ojinokipirotsi inkiti!

¡Isaikayitai kamiitha inishironkataniiti kipatsiki!

¹⁵ Ikanta ipiyaiyanaani maninkariiti inkitiki, ikantawakaanaka
aamaakowintariri joiyyati: “Thami aati Belén-ki, aminakitiro
oita awisaintsiri. Ari añiuro ikamantajaantakairi Awinkathariti”.

¹⁶ Shiyaiyanakani, irojatzi jiñaantapaakawori María otsipatakari José,
omaryaakiri iinchaanikiti jowamintoki piratsi. ¹⁷ Ikanta jiñaapaakiri,
ikamantantapaakiro okaatzi ikantakiriri inkaanki maninkari. ¹⁸ Iyokitzi
ikanta jaminaitziri aamaakowintariri oijya ikimaitziri ikinkithawaitzi.

¹⁹ Irooma María, antawo okinkishiritakotawo okaatzii ikantaitapaakirori.

²⁰ Ipoña ipiyaiyanaani aamaakowintariri oijya, thaaminta ikanta

ipampithaawintanairi Pawa, tima jiñaayitakiro okaatzi ikamantaitakiriri inkaanki.

Jagaitanakiri Jesús tasorintsipankoki

²¹ Ari maakotapaaki 8 kitiiyiri iinchaaniki, jagaitanakiri intomishitaaniritiri. Irojatzii jiiitaitantakariri JESÚS tima ari jiiisitakari maninkari tiki-raamintha omotzitiriita María.

²² Okanta jimonkaatakiro kitiiyiri jomairintaiyani onkantantyaari inki-tiwathayitai, tima iro ikantakaantakiri Moisés-ni. Ari jagaitanakiri Jesús Jerusalén-ki jashitakaiyaari Awinkathariti. ²³ Iro jimonkaatantyaawori Osankinarintsipirori ikantakaantziri Awinkathariti, kantatsiri:

Iriirika shirampari omapokani tsinani,
Jashitakaiyaari Pinkathari, itasorintsiti jinatyi.

²⁴ Imatantyaawori jimonkaatiro ikantakaantani Pinkathari, ontzimatyii in-tainiri Pawa:

Apiti konthawo, iirorika apiti iryaani shiro.

²⁵ Tzimatsi janta Jerusalén-ki shirampari jiita Simeón. Tampatzikashiri jinatzii jirika shirampari, pinkathatasorintsitaniri jinatzii, tima iri inamp-ishiritantakari Tasorintsinkantsi. Iriitaki oyaawintawori inkimoshiri-takaitairi Israel-mirinkaiti. ²⁶ Jiyoshiritakaakiri Simeón Tasorintsinkantsi, iiro ikamita irirori irojatzii jiñaantatyaariri Isaipatziitotani Awinkathariti.

²⁷ Ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, pokaki tasorintsipankoki. Ipoña ashtariri Jesús jaanakari tasorintsipankoki jimonkaatantyaawori ikantakaantaitani, ²⁸ ithomaawakiri Simeón jirika iinchaaniki, ipaasoonki-tanakiri Pawa, ikantzi:

²⁹ Monkaatapaaka Pinkathari okaatzi pishinitakinari,
Pishinitaina iroñaaka nonkami, tima pompiratani powakina.

³⁰ Tima noñaakiri owawisaakotantaniri.

³¹ Iriitaki potyaantakiri owawisaakotairini atziripaini.

³² Iri kitainkatakoyitairini atziri kaari ajyininkata.

Iri kantakaiyaawoni impinkathaitantyaariri Israel-mirinkaiti.

³³ Iyokitzi ikanta ashtariri, ikimakowintziri jiñaantsikowintaitziri Jesús.

³⁴ Ikanta Simeón itasonkawintakiri, ikantanakiro inaanati Jesús: “Jirika iinchaaniki iri kantakaiyaawoni jaminaashiwaitantaiyaari ojyiki ajyininka Israel-mirinkaiti, kimiwaitaka imparyaatyiimi. Iri kantakaiyaawoni iijatzii jawisakoshiritantaiyaari ojyiki, kimiwaitaka intzinagaatyimi iparyawaitaka. Tima ojyiki inkantaiti: ‘Kaari iroopirori ñaantsi iñaaniyitakari’.” ³⁵ Tima jirika iinchaaniki iri oñaagantironi okaatzi inkinkishiritaityaari. (Iro kantz-imaitcha antawoiti powashiritanatya iiroka kimiwaitakimi jowathagai-tatyimi.)”

³⁶ Ari osaiki iijatzii tsinani iitachari Ana, kamantantaniro inatzi iroori, irishinto Fanel ichearinitanakari Aser. Antawokipirotaki iroori. Aitsi-witaka oimi owakiraa omainawotapaaki, 7 osarinti otsipawitakari oimi.

³⁷ Ikamakira oimi, tzimakotaki okaatzi 84 osarintsiti. Ari ashi owatziiro osaiki tasorintsipankoki, aakowintawo kitiiyiri iijatzii tsiniripaiti amana, otzi-wintakawo iijatzii. ³⁸ Ari opokapaakiri jiroka tsinani, opaasoonkitapaakiri Pawa. Opoña okinkithatakotanakiri iinchaaniki, irojatzii ikimantaiyakarini ikaatzi oyaawintawori impinakowintaitiri Jerusalén-jatzi.

³⁹ Aritaki jimonkaatakiro okaatzi ikantakaantziri Pinkathari, piyaa Galilea-ki osaikira inampi Nazaret. ⁴⁰ Thaaminta ikanta ikimotatzi iinchaaniki, iikiro jiyaatatzi ishintsitzi, yotaniri ikanta. Aamaakowinta jowakiri Pawa.

Isaiki Jesús tazorintsipankoki

⁴¹ Ari ikantapiintatya osarintsiki ashitariri Jesús jiyaatzi Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi. ⁴² Ikanta Jesús aritaki tzimakotaki 12 josarintsiti, jataiyakini Jerusalén-ki tima iro jamitapiintari joimoshirintya. ⁴³ Aritaki kaataki joimoshirinkaiyani, piyaiyaani ashitariri, irojatzisi isaikanaki Jesús Jerusalén-ki, tii jiyotzi ashitariri. ⁴⁴ Iñaajaantaki iiwataki Jesús itsipatanaari ikaataiyini. Anitaki apaani kitiiyyiri, ari ikowawitaari, josampiwitakari ijyininkapaini ikaatzi jiyaataiyini. ⁴⁵ Tii jiñiiri, ipiyaa Jerusalén-ki jaminaminatakiri. ⁴⁶ Mawa kitiiyyiri jiñaantaariri isaiki tazorintsipankoki, ikinkithawaitakaayitzi yotakotziori Ikantakaantaitani, josatikaitakiri niyanki, josampiminthatziri. ⁴⁷ Iyokitzi ikanta jaminaitziri jiñaitakiri imapiro jiyotanitzi, jakayitakiro kamiitha okaatzi josampitakiriri. ⁴⁸ Ikanta jiñaapairi ashitariri, iyokitzi jaminapaakiri, okantapaakiri inaanati: “Notomí, ¿tsikama pinkantinaka? Ojyiki naminaminatakimi notsipatari piwaapati, antawoiti pominthawaniintakina”. ⁴⁹ Ipoña jakanaki irirori, ikantanaki: “¿Litama paminaminatananari? ¿Tiima piyotzi iro kowapirotachari nantiniri ikowakaanari Ashitanari?” ⁵⁰ Iro kantacha tii ikimathatziro ashitariri okaatzi ikantakiriri. ⁵¹ Jaanairi, jataiyaini Nazaret-ki. Jantziro maawoni okaatzi jompiratariri iwaapati. Iro kantacha pampithashiri owakotwiri inaanati.

⁵² Iikiro ithaamintatya Jesús ikimotatzi, yotani ikanta. Kimpoyaawinta jowiri Pawa. Ari ikimitsitari iijatzisi atziripaini inishironkatani jowiri.

3

Ikamantanziri Juan owiinkaatananiri

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ Aritaki monkaataka 15 osarinti ipinkathariwintantzi Tiberio César. Ari ijiwatziro Poncio Pilato janta Judea-ki. Iriima Herodes ijiwatzi Galilea-ki. Iriima Felipe iririntzi Herodes, ijiwatzi Iturea-ki iijatzisi Traconite-ki. Ipoña Lisaniás, ijiwatzi Abilinia-ki. ² Iriima Anás itsipatakari Caifás ijiwatziro Ompiratasorintsitaari. Aripaiti iñaanashiritakiri Pawa itomi Zacariás iitachari Juan janta otzishimashiki. ³ Irojatzisi ikinantanakari Juan intatsikironta Jordán, ikinkithatakotziro owiinkaataantsi, ikantzi: “Powiinkaawintaiyaari Awinkathariti, powajyaantairo pantayitziro kaaripirori, ari impiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwawitaka”. ⁴ Timá iro josankinatakiri pairani Isaías Kamantantaniri, ikantaki: Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi: Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki, Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁵ Onkamiithapathayitai otinkanaayitzi, Owintiniyitai otzishi.

Tampatzika onkantayitaiya aatsi okaatzi tzipiwitachari, Mamiripankaa onkantaiya.

⁶ Ari jiñiiri maawoni atziri tsika ikanta Pawa jowawisaakotantzi.

⁷ Ikantayitawakiri atziri pokayitaintsiri jowiinkaatyá: “Tii pikamiithashiritaiyini iiroka, pikimifashitakari maanki. ¿Piñaajaantzi

iiro jowasankitaitzimi? ⁸ Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiriyitai, pinkimityaawo pankirintsi kithokitatsiri. Iiro pikantashiriwaitashita: ‘Aña naaka icharinini Abraham, tii okowapirotzi nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iiro pikantakaapirowaita piñaajaanti iiroka ikowapirotani Pawa, aña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimini incharinitaiyaari Abraham-ni’. ⁹ Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsi ponkitziki kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro”.

¹⁰ Ikanta atziripaini josampitanakiri, ikantziri: “¿Jitama nantairi?” ¹¹ Ari jakanakiri, ikantzi: “Tzimatsirika apiti piithaari, pimpiri apaani kaari otzimimotzi. Tzimatsirika powanawo, ari pinkimitaakiro iijatzi”. ¹² Ipoña ipokaiyakini kowakotziriri ijiyininka kiriki ikowi jowiinkaatyia, ikanta-paakiri: “Pinkathari, ¿jitama nantairi naaka?” ¹³ Ikantakiri: “Iiro panaakairo ikantaitakimiri onkaati pikowakotantziri”. ¹⁴ Ikanta owayiriiti Roma-jatzi, josampitakiri iijatzi, ikantziri: “Naaka, ¿jitama nantairi?” Jakanakiri, ikantzi: “Iiro pasaryimatanta, iiro pithiyyakotantzi iijatzi onkantya paapithatantyaariri atziri tsikarika oitya. Pinkimoshiriwintiri ikaatzii ipinayitzi-iriri iiroka”.

¹⁵ Ojyiki atziri aamaakowintakariri Juan, ikantashiritaiyini: “¿Kaarima jirika Cristo?” ¹⁶ Ari ikantanakiri Juan maawoni atziri: “Naaka apa nowiinkaantantawo jiña. Iro kantzimaitacha, aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitataikari naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jimpiratani onkantya nonothopaitsitanyaariri i-zapato-ti. Iriitaki kimitakaantironi jowiinkaantantatyimiri Tasorintsinkantsi, iijatzi paampari. ¹⁷ Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro, ompoña atayiro opintakiiriki. Iro aaki okithoki, otikitakiro, owakoyitakiro. Ari inkimitagairi Awinkathariti iijatzi, jinashiyitaiyaari atziri. Inshironkayitairi inkaati kimisantanaarini, iriima kaari owajyaantironi ikaaripiroshiriwaitzi, intagairi paampariki kaari tsiwakanitatsiri”.

¹⁸ Ojyiki ikaminaantaki Juan ikinkithatakotziniri atziripaini Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Ari ikimitaakiri iijatzi Herodes pinkatharitatsiri, ikisawitakari, jaakiro Herodías iinawitari Felipe iririntzi. Tima tzimatsi iijatzi ojyiki pashini kaaripirori jantayitakiri. ²⁰ Iro owatsipirotakirori jantakiri Herodes jomontyaakaantakiri Juan.

Jowiinkaata Jesús (Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ikanta jowiinkaayitziiri Juan ojyiki atziri, ari jowiinkaatakari Jesús irirori. Jamanamintahita Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityaami inkiti, ²² iñaitatzi ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Ikimaitatzi inkitikiki ikantaitanaki: “Irokafaki Notomi nitakopirotoni. Owanaa nokimoshiriwintakimi”.

Ichariniyitari Jesús (Mt. 1.1-17)

²³ Jitantanakawori Jesús jantayitakiri, ari tzimaki 30 josarintsiti. Ikantayitziiri iri tomintakariri José. Tomintanakariri José jiita Eli, ²⁴ tomintanakariri Eli jiita Matat, tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Jana, tomintanakariri Jana jiita José, ²⁵ tomintanakariri José jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Amós, tomintanakariri Amós jiita Nahum, tomintanakariri Nahum

jiita Esli, tomintanakariri Esli jiita Nagai, ²⁶ tomintanakariri Nagai jiita Maat, tomintanakariri Maat jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Semei, tomintanakariri Semei jiita José, tomintanakariri José jiita Judá, ²⁷ tomintanakariri Judá jiita Joana, tomintanakariri Joana jiita Resa, tomintanakariri Resa jiita Zorobabel, tomintanakariri Zorobabel jiita Salatiel, tomintanakariri Salatiel jiita Neri, ²⁸ tomintanakariri Neri jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Adi, tomintanakariri Adi jiita Cosam, tomintanakariri Cosam jiita Elmodam, tomintanakariri Elmodam jiita Er, ²⁹ tomintanakariri Er jiita Josué, tomintanakariri Josué jiita Eliezer, tomintanakariri Eliezer jiita Jorim, tomintanakariri Jorim jiita Matat, ³⁰ tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Simeón, tomintanakariri Simeón jiita Judá, tomintanakariri Judá jiita José, tomintanakariri José jiita Jonán, tomintanakariri Jonán jiita Eliaquim, ³¹ tomintanakariri Eliaquim jiita Melea, tomintanakariri Melea jiita Mainán, tomintanakariri Mainán jiita Matata, tomintanakariri Matata jiita Natán, ³² tomintanakariri Natán jiita David, tomintanakariri David jiita Isai, tomintanakariri Isai jiita Obed, tomintanakariri Obed jiita Booz, tomintanakariri Booz jiita Salmón, tomintanakariri Salmón jiita Naasón, ³³ tomintanakariri Naasón jiita Aminadab, tomintanakariri Aminadab jiita Aram, tomintanakariri Aram jiita Esrom, tomintanakariri Esrom jiita Fares, tomintanakariri Fares jiita Judá, ³⁴ tomintanakariri Judá jiita Jacob, tomintanakariri Jacob jiita Isaac, tomintanakariri Isaac jiita Abraham, tomintanakariri Abraham jiita Taré, tomintanakariri Taré jiita Nacor, ³⁵ tomintanakariri Nacor jiita Serug, tomintanakariri Serug jiita Ragau, tomintanakariri Ragau jiita Peleg, tomintanakariri Peleg jiita Heber, tomintanakariri Heber jiita Sala, ³⁶ tomintanakariri Sala jiita Cainán, tomintanakariri Cainán jiita Arfaxad, tomintanakariri Arfaxad jiita Sem, tomintanakariri Sem jiita Noé, tomintanakariri Noé jiita Lamec, ³⁷ tomintanakariri Lamec jiita Matusalén, tomintanakariri Matusalén jiita Enoc, tomintanakariri Enoc jiita Jared, tomintanakariri Jared jiita Mahalaleel, tomintanakariri Mahalaleel jiita Cainán, ³⁸ tomintanakariri Cainán jiita Enós, tomintanakariri Enós jiita Set, tomintanakariri Set jiita Adán, tomintanakariri Adán iriitaki Pawa.

4

Inkaaripiroshiritaitirimi Jesús (Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Ikanta ipiyaa Jesús ipoñagaawo Jordán, isaikashiritantakari Tasorintsinkantsi. Ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki. ² Ari isaikakiri okaatzí 40 kitiijyiri, irojatzi ikowawitantakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi. Tima tikaatsi jowaiya janta, owamaimatakiri itajyi. ³ Pokaki kamaari, ikantawitapaakari: “Imapirotatyaarika Itomintzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapi, poyaawo”. ⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri: Tii apaniro okowityiimotari atziri joyaawo tanta, iro kowapirotajaantachari ankimisantairo maawoni ikantairi Pawa”. ⁵ Ipoña kamaari jaanakiri Jesús tonkaariki otzishiki, jookotakiniri okoñaatapaintzi maawoni nampitsi ipinkathariyitzi atziríiti. ⁶ Ikantziri: “Ari nonkantakaatyaawo impinkathayitaimi maawoni piñaayitakiri, ari nompakimiro iijatzi jowaniinkawo. Tima irootaki jashitakaitakinari

naaka maawoni, ari onkantaki nompiri itzimirika nokowiri. ⁷ Aririka potzirowashitakina pimpinkathatina, maawoni okaatzi piñaakiri, iirokara ashitanaiyaarini”. ⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri:

Ampinkathatiri Awinkathariti Pawa, iri ankimisanti apaniroini”.

⁹ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki Jerusalén, isaikakaakiri jinoki otawan-toki tasorintsipanko, ikantapai: “Imapirorika Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta. ¹⁰ Tima tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri:

Jotyaaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini,

¹¹ Iri thomaawakimini,

Iiro pontajantapaaka mapiki”.

¹² Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki ikantaitaki pairani:

Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

¹³ Ikanta kamaari tii ikitsirinkashitari Jesús inkaaripiroshiritakairi, jintainaryaapaintari.

Jitanakari jantayitzi Jesús

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Ikanta ipiyaa Jesús Galilea-ki, otyaantanakari ishintsinka Tasorintsinkantsi. Othonka ikimakoitanakiri maawoni. ¹⁵ Jiyotaantayitaki maawoni tsika japatotapiintaita. Thaaaminta ikantawintaitari maawoni.

Ipiyaa Jesús Nazaret

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Ikanta Jesús piyaa inampiki Nazaret tsika jantaritaki. Okanta kiti-ijyiri jimakoryaantaitari, jataki Jesús japatotapiintaita, tima iro jamitapiintakari irirori. Ari ikatziyanakari iñaanatiro osankinarintsi. ¹⁷ Ipayiitakiri josankinari Kamantantaniri Isaias-ni. Ikanta japinairyaakiro osankinarintsi, iñaatziro josankinaitakiro, kantatsiri:

¹⁸ Isaikantana naaka Itasorinka Awinkathariti,

Tima iri saipatziitotakinari okantantari nokinkithatakotainiri ashironkainkari Kamiithari Ñaantsi.

Irijatzi otyaantakinari nowawisaakoyitairi okantzimoniintashiriwaitari.

Nonkamantayitairi jaakaantaitziri tsika inkantaiya jookakaawintaitziri.

Impoña naminakaayitairi kaari aminatsiri,

Nosaikakaashiwaitaiyaari ikaatzi jompirayitairi.

¹⁹ Nokinkithatakoyitairo tsikapaiti jaapatziyantai Awinkathariti.

²⁰ Ipoña japinaitanairo Jesús osankinarintsi, ipanairi kinkithatakaantapiintatsiri, saikanaki. Iyokitzi ikanta jaminanaki maawoni atziri ikaatzi saikaintsiri japatotapiintaita. ²¹ Ari jitanakawo ikantanakiri: “Imonkaatzimoyitakimi iroñaaka jiroka osankinarintsi okaatzi pikimakiri”.

²² Iyokitzi ikanta jaminaitanakiri Jesús, tima kamiitha okanta ikinkithatakoyitzi. Ojyiki kinkithatakoyitanakiriri kamiithaini. Ikantayitzi iijatzi: “¿Kaarima jirika itomi José?”

²³ Irojatziki ikantantanakariri: “Kimitaka ari pinkantakina: ‘Incha aawintantzinkari paawintya iiroka. Tima ojyiki nokimakowintakimi pantayitakiri Capernaum, incha pantapairo iijatzi pinampiki’ ”.

²⁴ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Imapirotya nonkantimiri, ‘jashi jowatziro kaman-tantaniri tii ipinkathaitziri inampiki tsika isaikayitzi ijyininka’.”

²⁵ Tima imapirotya jiroka, pairani iinta isaikawitani Elías, tii omparyaagairanki

inkani Israel-ki anaaniintanakiro mawa osarintsi, antawoiti itajyaaniintaitaki. Ojyiki kamatsiri oimi tzimawitachari janta,* ²⁶ iro kantzimaitacha, tii jotyaaantaitziri Elías-ni jiyaaatashitiro kamatsiri oimi, apa jotyaaantaitakiri nampitsiki Sarepta saikatsiri Sidón-ki, osaikiranki tsinani kamatsiri oimi kaari ijyininkata. ²⁷ Ari okimitakari ijatzi iinta isaikawita Kamantan-taniri Eliseo, tzimawitacharanki Israel-ki ojyiki mantsiyari pathaawaitat-siri. Iro kantzimaitacha tii jotyaaantaitziri Eliseo joshinchagai apaani, apa jotyaaantaitakiri isaiki Naamán kaari ijyininkata poñaachari nampitsiki Siria, joshinchagairi”. ²⁸ Ikanta ikimaiyakini ikaatzi saikaintsiri japatotapiintaita, antawoiti ikisaiyanakani. ²⁹ Ikatziyaiyanakani, jagaitanakiri Jesús iwiyaathapita nampitsi, ikinakagaitanakiri tsika osaiki impiita jotziryaitirimi. ³⁰ Iro kantzimaitacha Jesús, ishiyapithatanakari josatikantanakari niyankiniki, jatai.

*Atziri piyarishitatsiri
(Mr. 1.21-28)*

³¹ Ikanta Jesús oirinkanaa nampitsiki Capernaum saikatsiri Galilea. Jiyotaantayitapai kitijiyiriki jimakoryaantaitari. ³² Tima tii omaanta ish-intsinka jiyotaantzi, iyokitzi ikanta atzirii. ³³ Okanta janta tsika japatotapiintaita, ari isaikakiri atziri piyashiritatsiri, kaimanaki shintsii ni irirori, ³⁴ ikantzi: “Piñaashitina Jesús Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka iirokataka itasor-intsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papirotaiyinani”. ³⁵ Ikisanakiri Jesús, ikantanakiri: “¡Pimairiti piyari, piyaatai! Tyaanaki atziri jintainaryaanakari iwi-yariti, tii jomantsiyiimaitari”. ³⁶ Iyokitzi ikantaiyanakani, ikantawakaiyani: “¿Litatyaakama jirika? Joitsinampairi jomishiyiri piyari jiñaashinchiinkatakiri”. ³⁷ Ari ithonka ikimakoyiitanakiri Jesús maawoni nampitsiki okaatzi saikat-siri janta.

*Jesús joshinchagairo riyoti Pedro
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)*

³⁸ Ipoña ishitowanaki Jesús japatotapiintaita, tyaapaaki ipankoki Simón. Okanta iroori riyoti Simón, imatakiro antawoiti saawakitaantsi. Ikwakoitakiri Jesús joshinchaapairo. ³⁹ Joiyotashitanakawo omaryaaka, kimiwaitaka iñaashinchiinkatatyiiromi saawakitaantsi. Kaatakotanaki osaawawita, piriintanaka aminayitawakiniri oitarika ompawakiriri.

*Joshinchaayitzi Jesús mantsiyaripaini
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.31-34)*

⁴⁰ Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús ojyiki atziri kantashi-waiyitachari imantsiyari. Ikanta iñaawakiri Jesús, apa jotirotantawakari kapichiini jako, shintsiyitanai. ⁴¹ Ojyiki jomishitowitakiri ijatzi iwiyariti, antawoiti ikaimayitzi piyari, ikantzi: “¡Itomi Pawa pinatzi!” Iro kantzi-maitacha Jesús, ikisayitakiri piyari, tii ishinitziri iñaawaiti, tima jiyotzi irirori piyari iriitaki Cristo.

*Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki
(Mr. 1.35-39)*

⁴² Okanta okitijiyitamanai, ananinkanaki Jesús apaniroini ikinakani otzishimashiki. Ojyiki aminaminatairiri tsikarika ikinaki. Ikanta jiñiitairi tsika isaiki, tii ishiniitzi jiyatai. ⁴³ Irojatzii ikantantanakari Jesús: “Ontzimatyii inkimaitiro ijatzi pashiniki nampitsi Kamiithari Naantsi

* 4:25 Kantakotachari jaka ‘anaaniintanakiro mawa osarintsi’ irojatzii ikantaitziri mawa osarintsi iipoña awisaniintaki 6 kashiri.

kinkithatakotziriri ipinkathariwintantai Pawa. Tima irootaki nopokantakari naaka jaka”. ⁴⁴ Iikiro jiyaatakaanakitziro Jesús ikinkithatanaki pankotsiitiki japatotapiintaita okaatzi saikatsiri Galilea-ki.

5

Kaari jiñaitapiintzi shiryaaantsi (Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Okanta kitiiyyiri, isaiki Jesús inkaarithapiyaaki Genesaret. Jawitsinaimatakiri atziri ikaatzi piyowintakariri ikimisanziro iñaani Pawa. ² Ari jiñaaki Jesús apiti pitotsi opiryaaatokotaki opaayaaki. Tikaatsi otitanyaa-woni, tima ikiwaiyaziironi ishiryaaaminto. ³ Otitapaaka Jesús pitotsiki. Tima iri ashitawori Simón jiroka pitotsi, ikantakiri jotyaantiro kapichiini niyanki. Ari isaikantanakawo Jesús pitotsi, jitanaawo jiyotaayitanairi atziri. ⁴ Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, ikantzi: “Simón, paanakiro pipito niyanki inkaari, ari pishiryaaatiri”. ⁵ Ari jakanaki Simón, ikantzi: “Ari noshiryaaawitaka tsiniripaiti, tikaatsi nayiri. Iiroka kantanari, aritaki nimatakiro”. ⁶ Jimatakiro ishiryaaatzi, jaaki oyyiki shima, irootaki onthatyimatimi ishiryaaaminto. ⁷ Ikaimawakotairi itsipatapiintari ishiryaaapiintzi jimitakotiri. Ikanta jiyaatashitanakiri, ikinakotaiyakini pashiniki pitotsi, ijaakitakiro apitiroiti, iroowitainchami intsitsiyakotaiyini. ⁸ Ikanta jiñaakiro Simón Pedro awisaintsiri, jotzirowashitanakari Jesús, ikantanakiri: “Pintainkapithatina pinkathari, kaaripiroshiriri ninatzi naaka”. ⁹ Tima antawoiti ithaawanaki Simón jiñaaki jaaki oyyiki shima. Ari ikimitakari iijatzi maawoni itsipataiyarini. ¹⁰ Jimatsitanakawo Jacobo iijatzi Juan, itomipaini Zebedeo, tima iri itsipatakari Simón. Iro kantzimaitacha Jesús ikantanakiri Simón: “Iiro pithaawashiwaite, onkimitaiyaawo iroñaaka irimi atziri noshiryaaatakagaimiri”. ¹¹ Ikanta jaatakotaiyapaani, jookawintanakiro maawoni, jyaataiyanakirini Jesús.

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi (Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Okanta pashini kitiiyyiri jariitaka Jesús nampitsiki, ari ipokakiri imatziri pathaawontsi. Ikanta jiñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ikantapaakiri: “Pinkathari, pikowirika, poshinchagaina”. ¹³ Ipoña jakotanaki Jesús, jantantakari kapichiini jako, ikantziri: “Nokowi, pishintsitai”. Ishitakotanaki ipathaawita. ¹⁴ Ari ikantziri: “Tii nokowi pinkinkithatakotina. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatiro josankinatakiri Moisés-ni, paanaki pinkitiwathatantaiyaari, onkantya jiyotantaiyaari shintsitaimi”. ¹⁵ Iro kantzimaitacha ikimakoyiitanakiri intaina Jesús. Oyyiki atziri piyowintakariri ikimisanziri. Ikowaiyini joshinchaayitainiri iijatzi imantsiyaritipaini. ¹⁶ Iro kantacha Jesús joshitaapiintaka irirori otzishimashiki, ari jamanari.

Joshinchagairi Jesús kisopookiri (Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Okanta pashini kitiiyyiri jiyotaantzi Jesús, ari isaikaiyakini Fariseo itsipayitakari Yotzinkariiti, poñaayitachari nampitsiki Galilea, Judea, iijatzi Jerusalén-ki. Tima otyaantakari Jesús ishintsinka Awinkathariti, kantatsi joshinchaayitiri mantsiyari. ¹⁸ Ipoña jariitaiyapaakani atziri jinatakotakiri shitashintsiki apaani kisopookiri. Ikowawitaiyakani intyaakaapaakirimi pankotsiki, jomaryaakotirimini isaikaki Jesús. ¹⁹ Tii okantatzi intyaakairi,

tima oiyiki atziri piyotaincha. Jatiitakaanakiri jinoki pankotsiki, jimoontakiro pankotsi, jowayiitakotakiri mantsiyari josatikantanakari piyowintakariri Jesús. ²⁰ Ikanta Jesús jiyotakoshiritawakiri oiyiki jawintaakari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: “Ajyininká, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka”. ²¹ Ikanta ikimawaki Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo, ikantashiritaiyanakini: “Ithainkatziiri Pawa jirikawí. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, apaniroini ikantakaawo Pawa”. ²² Iro kantzimaitacha Jesús jiyoshiritakotakiri, ari josampitziri: “¿litama pikinkishiriwaitashitantari? ²³ ¿Tiima okamiithatzi nonkanti: ‘Ipiyaakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka?’ Irooma pikowiri nonkantiri: ‘Pinkatziyi, piyaatai’. ²⁴ Iroñaaka piyotiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwitachari”. Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziyi, paanairo pishitashi, piyaatai”. ²⁵ Piriintanaka kisopookiri, jaanairo ishitashi jomaryaantawitari. Inaitawairi jiyaatai ipankoki, kimoshiri ikantawintanakari Pawa. ²⁶ maawoni atziripaini iyokitzi ikantaiyanakani, ikimoshiriwintanakiri iriroriiti Pawa. Ithaawankakiini ikantaiyini: “Tii añaapiintziro kimityaawoni jiroka”.

Jaantaitanakariri Leví
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Ikanta ishitowanai Jesús, jiñaapaakiri iitachari Leví isaiki irirori ikowakotziri kiriiki iyyininka, ikantapaakiri: “Poyaatina”. ²⁸ Katziyanaka Leví, jookanakiro maawoni, joyaatanakiri.

²⁹ Ipoñaashitaka Leví, jaanakiri Jesús joimoshirintya ipankoki itsipataanakari jiyotaani. Ari jiyaatsitakari iijatzí oiyiki kowakotziri kiriiki iyyininka, oiyiki jatayitaintsiri pashini. Ari ikaataiyakini jowaiyani. ³⁰ Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti, jiñaanaminthatakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿litama pitsipatantariri powaiyani kaaripiroshiriri, kowakotziri kiriiki iyyininka?” ³¹ Ipoña jakanaki Jesús irirori, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri, ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori. ³² Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri naaka nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitatziri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowajyaantairo kaaripirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Ipoña josampiitakiri Jesús, ikantaitziri: “¿litama kaari itziwintanta piyotaani? Iriima jashi Juan, ipoña jashi Fariseo-paini, owanaa itziwintapiintaiyani irirori, jamanaiyani iijatzí. Noñiiri piyotaani iiroka, tii itziwintanita, owawaiyitacha, irawaitatsi imiri”. ³⁴ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka intsipataiyaari aawakaachari, ¿arima jowashiriniintaitatya? ³⁵ Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri iimintaitari, aripaiti intziwintaitya”.* ³⁶ Ipoña joiyakaawintanakiniri Jesús, ikantziri: “Apaani pajjatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapi owakiraari, ari imapirotanatyagaanaki aririka amithatanatyaga owakiraari. Tii okamiithapirotakairo pajjatori ikithaataitari jowapatankaitantyaawomi owakiraari. ³⁷ Tii inkamiithati iijatzí pajjatori mishinantsinaki jowantayiyiawo iiryatatsiri imiritaitari.

* 5:35 Iriitaki Jesús oiyakaawintachari jaka. Iriitaki kimitakariri jaawakaayita atziri. Kantakotachari iijatzí jaka, aririka jaayitakiri iimintaitari, irijatzí kantakotacha aririka jowamaayitakiri, oiyiki jowashiriwaitanatyaga jiyotaanipaini.

Aririka jowantayiyitayaawo, ari isanaryaanaki, apaawaitashitanatya imiritaitari, iijatzi inkimitatya mishinantsinaki irirori. ³⁸ Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantayiyiwaawo iiryaari imirititari. Iro iiro japaawaitanta apitiroiti. ³⁹ Ikaatzi amitawori imiritawo poitatsiri, iiro jamiitaawo imiritaiyaawo iiryaari. Inkantapiinti: ‘Iro kamiithatatsi amirityaawo poiri’ ”.

6

Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Okanta kitiiyiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús pankirintsimashiki. Ikanta jiyotaanipaini joyiikitanaki okithoki, jamirokakitakiro onkini joyaawo. ² Tii inimotziri Fariseo-paini, josampitakiri ikantziri: “¿Litama poyiikitantawori? ¿Tiima piyotzi tii oshinitaantsitzi kitiiyiriki jimakoryaantaitari?” ³ Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “¿Tiima piñaanatakotziri iiroka ikanta pairani David-ni itsipayitakari ikaataiyini owamaimawitantakariri itajyi? ⁴ Ityaaki tasorintsipankoki, jaakiro tasorintsitanta, jowakawo irirori, ipayitakiri iijatzi ikaatzi itsipayitakari. Tima tii oshinitaantsiwita jowaityaawo, apa jowapiintayitawo Ompiratasorintsitaari”. ⁵ Ipoña ikantaki iijatzi: “Jirika Itomi Atziri ipinkatharipiroitzi irirori, janairo jiroka kitiiyiri”.

Atziri kisowakori

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Okanta pashini kitiiyiri jimakoryaantaitari, ityaaki Jesús japatotapiintaita, jiyotaantapai iijatzi. Ari isaikakiri atziri kisowakotatsiri jakopiroriki. ⁷ Ikanta Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo, aamaani jowakiri Jesús jiñiiri aririka joshinchagairi mantsiyari kitiiyiriki jimakoryaantaitari, onkantantayari inkantakotiri. ⁸ Iro kantzimaitacha Jesús, jiyotaki irirori iita ikinkishiriyitakari. Ikaimakiri atziri kisowakori, ikantziri: “Pimpoki, posatitya niyanki”. Pokapaaki kisowakori, ikatziyapaaka. ⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi nosampitayimini: ¿Otzimikama shinitaantsitatsiri antiri kitiiyiri jimakoryaantaitari? ¿Tiima okantzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsi owamaanti? ¿Iroma okantzi antiro kamiithari, irooma kamiithatatsi ankaariprowaiti?” ¹⁰ Ikipoyaanakiri piyowintakariri, ipoña jiñaanatanakiri mantsiyari, ikantziri: “Pinthaaryaawakotai”. Matanaka, akotsitanai kamiitha. ¹¹ Iro kantzimaitacha jirikapaini, antawoiti ikisaiyanakani. Ikinkithawaitaiyakini tsika inkantiri Jesús.

Jiyoshiitaki Jesús 12 Jotyaantapirotani

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² Ipoña itonkaanaki otzishiki jamañaari Pawa. Ari jaakowintakawo maawoni tsiniripaiti jamana. ¹³ Okanta okitiiyitamanai, japatotakiri maawoni jiyotaani. Ari jiyoyaaki ikaatzi 12, iriitaki jiiyitakiri Otyaantapiroiti. ¹⁴ Jirika ikaatzi jiyoyaakiri: Simón, iri jiiitakiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés iririntzi Simón. Ipoñaapaaka Jacobo itsipataakiri Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo. Ipoñaapaaka Simón jiiitaitziri kisakowintantaniri, ¹⁶ ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo. Ipoñaapaaka iijatzi Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini paata.

Ikinkithatakairi Jesús ojyiki atziri

(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Ipoña joirinkaiyaani Jesús itsipataari jiyotaani. Ari isaikaiyapaakini owintinipathatzi. Ojyiki atziri piyowintapaakariri, Judea-jatzi,

Jerusalén-jatzi, Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Ipokaiyakini jirikapaini inkimiro ikinkithatakotziri Jesús, ikowaiyatziini iijatzi joshinchaayitairi imantsiyaritipaini. ¹⁸ Tima ikaatzí piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi. ¹⁹ Ikowaiyakini atziri jantantawatyaaari kapichiini jako, tima otzimimotziri Jesús itasorinka, joshinchaayitakiri maawoni.

Ikinkithatakoitziri kimoshiritaatsini iijatzi ashironkaachani
(Mt. 5.1-12)

²⁰ Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri jiyotaani, ikantziri: “Kimoshiri pinkantaiya ashironkainkari, tima iirokatakí ñagaironi impinkathariwintantai Pawa.

²¹ Kimoshiri pinkantaiya piñaawitawo iroñaaka pitajyaaniintawaitzi, tima irootaintsi piñiuro pinkimaniintaiya. Kimoshiri pinkantaiya piñaayiwitawo piraaniintawaita iroñaaka, tima irootaintsi piñiuro pishirontawaitaiya.

²² Kimoshiri pinkantaiya onkantawitayta piñaawitawo iroñaaka inkisani-intayitimi, jookathaitimi, inkawiyawaitaitimi, imanintawaitaitimi, okantakaantziro poshiritaaari Itomi Atziri. ²³ Thaaminta pinkantayitaiya, pinkimoshiriyitai, tima Pawa pinayitaimini inkitikí. Pinkinkishiritakotyaaowo tsika ikantayitakiri pairani itayitakawori Kamantantaniri, irootaki awijy-imotimini iijatzi iiroka iroñaaka.

²⁴ ¡Inkantamachiitiri ayaagantzinkariiti! Tima aritaki iñaayitakiro iroñaaka inintaawaiytaka.

²⁵ ¡Inkantamachiitiri ikaatzí ñiirori iroñaaka ikimaniintayita! Tima ari iñiuro paata irirori intajyaaniintai. ¡Inkantamachiitiri ikaatzí ñaayitziirori iroñaaka ishironawaita! Ari iñiuro paata inkimaatsiwaitaiya, ari jiraawaitaiyaari iijatzi.

²⁶ ¡Inkantamachiitiri ikaatzí jasagaawintaitari iroñaaka! Tima ari ikimi-taawitakari pairani kimitakowitariri Kamantantaniriiti”.

Pitakotyaaari kisanintayitzimiri
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ “Iro kantzimaitacha pinkimi nokantzi naaka: Pitakotaiyaari ikaatzí kisanintayitzimiri, paapatziyaiyaari. ²⁸ Iiro pipiyatari kiyjimaawaitzimiri.

Pamanakoyitaiyaari thiiyakowintzimiri. ²⁹ Aririka impajaitimi kajyitapooki, pishinityaari japitiroryaapootimi impajatimi. Aririka inkowaiti jagaitiro piithaari posaawantapiintari, pishinitiniri jaanakiro pikithaatakari iijatzi. ³⁰ Aririka inkantayitimi: ‘Pimpina’, kamiithatatsi pimpimantaniti. Aririka jayitaimiro pashitari, kamiithatatsi iiro pikiñaanikowintziro.

³¹ Pikowirika jitakoyitimi, pitawatyaaowo iiroka pitakotantya.

³² Iriirika pitakotashitayta ikaatzí itakoyitzimiri iiroka, ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri. ³³ Iriirika paapatziyashitaytaari ikaatzí aapatziyimiri iiroka ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri. ³⁴ Aririka inkantaitimi: ‘Pimpawakinawo, ari noipiyaimi’, impoña pimpawakiri tima piyotzi ari jimataimi iiroka paata. ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintziri kaaripiroshiriri. ³⁵ Pitakoyitaiyaari iiroka kisayitzimiri, iiro pipiyatari. Pimpimantaniti aririka inkantayitimi, iiro poyaawinta jimayitaimi iiroka. Antawoití impinayitaimi, itomitaimi jinokijatzi. Imapiro jitakoyitakari irirori maawoni kaaripiroshiripaini. ³⁶ Ikimita Ashitairi jitakotanta, ari pinkimitanaiyaari iiroka”.

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi
(Mt. 7.1-5)

³⁷ “Iiro pookimotantzi, jimaitzimikari iiroka paata. Iiro piyakowintantzi, jimaitzimikari iiroka paata. Aririka pimpiyakotanti, ari jimayiitaimi iiroka paata. ³⁸ Pimpimantanitai, tima ari jimayiitaimi iiroka paata, janaakaayitaimiro iiroka okaatzi pipimantakiri. Tzimatsirika pantakiri, ari inkimiyiitaimi paata iiroka”.

³⁹ Ipoña joyyakaawintanakiniri Jesús, ikantzi: “¿Kantatsima inkathatawakaiya kaari aminatsini? ¿Tiima ari imparyaaki apitiroiti omoonakiki? ⁴⁰ Tii ñaitzi apaani iiniro jiyotaitziri janaakotiri yotairiri. Irooma paata aririka jiyotaapirotakiri ari inkimitaiyaari yotairiri pairani. ⁴¹ ¿Litama pikowantari pamininiri pashini tyaakitachari jokiki? Pitawatyaawo iiroka paawairo antawo inchapitoki tyaakitakimiri. ⁴² Tima iiro okantzi pinkantiri pijyininka: ‘Pimpoki, nayimiro tyaakitakimiri pokiki’. Aña tzimataitatsi pokiki iiroka antawo inchapitoki tyaakitakimiri. ¡Thiiyinkari! Pitawaiyaawo paawairo iiroka tyaakitakimiri pokiki, inkini pamininiri pijyininka tyaakitainchari kapichiini jokiki”.

*Ari jiyoitzirori onkithokitanakirika
(Mt. 7.15-20)*

⁴³ “Inchato saankanatatsiri ojyooki, tii ñaitziro onkaaripiroti okithoki. Irooma inchato sampiyashitatsiri, tii kamiithaini ñaitiro onkithokiti. ⁴⁴ Tima okaatzi kamiithayitatsiri chochoki, tii okamiithawaitashita apaniroini, aña iro kantakaawori owaato okamiithatzi iroori. ¿Añiroma higo onkithokitantyaawo owaato kitochii? ¿Kantatsima uva okithokitantawo kitochii iijatzi? ⁴⁵ Ari ikimiyitanaari kamiithashiriri ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okamiithantantari jantayitzi. Iriima kaaripiroshiriri tii ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaariprotantari jantayitzi. Tima okaatzi ikinkishiriyitari, irootaki ñaaniyitari iijatzi”.

*Ikinkithatakoitziri apiti owatzikirori ipanko
(Mt. 7.24-29)*

⁴⁶ “¿Litama ikantantanyiitanari: ‘Pinkathari, pinkathari?’ Tiimaita jantaitanawo okaatzi nokantayitzi. ⁴⁷ Tzimayitatsi matanairori okaatzi nokantayitzi. Jiroka ikimiyitanaari: ⁴⁸ Ikimitakari atziri witsikat-siri ipanko, ikiyashitakiro itzinkami okisopathatzi kipatsi, jowatzikakiro. Opoña opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsini pankotsi, tii iiwokiro. Tima jowatzikaitakiziiro kamiithaini okisopathatzi kipatsi. ⁴⁹ Iriima piyakotzirori nokantayitzi, kaari antanaironi. Ikimitakari atziri witsikawitachari ipanko, tiimaita ikiyashitziro inthomainta. Okanta opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsini, tyaanaki. Tii jñaitairo”.

7

*Joshinchagairi Jesús jotzikatani ijiwari owayiriiti
(Mt. 8.5-13)*

¹ Aritaki ithonkanakiro Jesús ikinkithatakari atziripaini, jatai nampit-siki Capernaum. ² Ikanta imantsiyataki jitakoprotantari jotzikatani ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, irootaintsi inkamimi. ³ Ari ikimakowintakiri Jesús, jotyaaantaki jantarikipiroti Judá-mirinkaiti, inkaimiri Jesús, joshinchagairiita jotzikatani. ⁴ Ikanta jiyaatashitakiri Jesús, ikantapaakiri: “Okowapirotatya pimitakotiri ijiwari owayiriiti, ⁵ tima jaapatziyapiintakina, jiwitsikakina

pankotsi tsika napatotapiinta”. ⁶ Ikanta Jesús, jonyaatanakiri. Iro jari-
 itantyaarimi ipankoki, itonkiyotakari ijyininkathori ijiwari owayiri, iri-
 itaki pashini jotyaaantakiri, ikantapaakiri irirori: “Jesús, ikantakaantz-
 imi jiwari, ikantzi: ‘Kaaripirori ninatzi naaka, iiro pityaapankotana.*
⁷ Irootaki kaari niyaatashitantzimi noñiimi naaka. Apa nokowi piñaani
 pinkantakaantawakiri nompiratani, aritaki ishintsitai. ⁸ Tima tzimatsi
 ompiratanari naaka, tzimatsi iijatzí owayiri nompiratari naaka. Aririka
 nonkantiri: “Piyaati”, aritaki jiyaataki. Aririka nonkanti pashini: “Pim-
 poki”, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nonampiri: “Pantiro jiroka”,
 jimatziro jantziro’”. ⁹ Ikimawakiri Jesús, iyokitzi ikantanaka, ikantanakiri
 itsipatakari: “Iriitaki matakirori jirika ikimisantzi, tii itzimi jaka Israel-ki
 ajyininka kimityaarini jirika. Imapiro”. ¹⁰ Ikanta ipiyaiyani pankotsiki
 jotyaaantaitakiri, iñaapaatziiri jotzikatani, shintsitai imantsiyawita.

Jañaakagairi Jesús iintsiti kamatsiri oimi

¹¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Naín, iri itsipayitaka jiyotaani.
 Ojyiki iijatzí atziripaini. ¹² Iro jariitzimataka nampitsiki, itonkiyotakotan-
 taka jagaitziri kaminkari inkitaitiri, apintzi jinatzí otomitari tsinani ka-
 matsiri oimi. Ojyiki atziri oyaatakirori jiroka tsinani. ¹³ Ikanta Jesús
 iñaawakiro tsinani, antawoiti jitakoshiritanakawo. Ikantziro: “Aritapaaki
 piraawaitaka”. ¹⁴ Ipokapaaki okaakiini, jotirotpaakiro jowantaitakariri.
 Katziyaiyapaakani natakotziriri. Ikantzi Jesús: “Iwankari, iiroka noñaanatzi,
 pimpiiriintai”. ¹⁵ Piriintanaa kamawitainchari ñaawaitanai. Ikathatanairi
 Jesús irojatzí inaanatiki. ¹⁶ Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzí ñaakiriri.
 Ikimoshiriwintanakiri Pawa, ikantaiyanakini: “Pokataiki ñaapirori Kaman-
 tantaniri”. Ipoña ikantaiyini iijatzí: “Pokataiki Pawa iri nishironkayitaini
 aaka”. ¹⁷ Ithonka ikimakoyiitanakiro jantakiri Jesús maawoni Judea-ki,
 iijatzí pashiniki nampitsi okaatzí saikanampitatsiri janta.

Jotyaaantakiri Juan jiyotaani (Mt. 11.2-19)

¹⁸ Ikanta Juan ikimaki irirori okaatzí awisaintsiri, ikamantakiri jiyotaa-
 nipaini. Ari jiyoshiitaki apiti jiyotaani, ¹⁹ jotyaaantakiri josampitiri Jesús,
 inkantiri: “¿Irokama jiiitatziri ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima
 pashini naamaiyaari?” ²⁰ Ikanta ipokaiyakini, iñaapaakiri Jesús, ikanta-
 paakiri: “Jotyaaantakina Juan owiinkaatananiri nosampitimi: ¿Irokama
 jiiitatzí ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini naamaiyaari?”
²¹ Tima iikiro joshinchaayitatzí Jesús kantawaiyitachari mantsiyari, ikaatzí
 piyarishiritatsiri, jokiryaakaayitai ojyiki kaari aminatsini iijatzí. ²² Irojatzí
 ikantantanakariri pokaintsiri: “Aririka piyaatai, pinkamantapairi Juan
 maawoni okaatzí piñaayitakiri iiroka nantakiri, okaatzí pikimakinari iijatzí.
 Tima naminakaayitairi kaari aminatsini, naniitakaayitairi kisopookiri,
 nokimakaayitairi ashikimpitari, noshinchaayitairi imatziri pathaawontsi,
 nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakooyitainiri ashironkainkari Kami-
 ithari Ñaantsi. ²³ Irootaki inkimoshiritantaiyaari inkaati kaari kisoshiriwin-
 tainani”.

* **7:6** Jirika ijiwari owayiri kaari Judá-mirinka, pashinijatzí atziri jinatzí. Tima pairani Judá-mirinka,
 tii ityaapankotziri kaari ijyininkata.

²⁴ Ikanta ipiyaiyanaani jotyaantani Juan, josampitanakiri Jesús ikaatzi apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantziri: “¿Litama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki janta otzishimashiki? ¿Iriima piñaaki apaani kimitawori sawoo ojyiwatonkitakaawo tampiya okantakaantziro tii ithaamintashirita?” ²⁵ ¿Piñaakirima jowaniinkatya ikithaataka? Tima maa-woni ikaatzi nintaawaitachari, owaniinkapirowaitachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharinsi. ²⁶ Aña iro piyaatashitantakariri piyotaiyakini Kamantantaniri jinatz. Tima jimapirotatziro irirori janaakiri Kamantantaniripaini. ²⁷ Iriitaki josankinatakoyiitaki pairani, iñaanatziro Pawa itomi, ikantzi:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi, Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

²⁸ Nokantzi naaka: Atziriiti ikaatzi tzmawitainchari, tikaatsi apaani Kamantantaniri anairini jiyotanitakiri Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi Pawa inkitiki, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan”. ²⁹ Jirika atziriiti jowiinkaayitakiri Juan itsipataakiri kowakoyitziriri ijyininka kiriiki, jiyotanairi tampaatikashiriri jinatz. ³⁰ Iriima Fariseo-paini itsipatakariri Yotzinkariiti tii jishinita jowiinkaayitiriri Juan, ari japaatziro okaatzi jantzimotantiri Pawa.

³¹ Ipoña ikantzi Pinkathari Jesús: “¿Litama nonkimitakaantiriri jirikaiti?”

³² Nonkimitakaantiri owajyaantawairintzi iintsi aririka joyakaantawaiti ikaatzi jiryaañitaiyini, inkantawakaiyaani: “Thami ajyowiwaiti amajyitanyaaari”. Iromaita ikowi. Impoña inkantawitya ijatz: ‘Incha amampaawaitya owashiritanyaaari’. Iiro ikowimaita ijatz. ³³ Iro jimayitakiri jirikaiti. Jiñaawitakiri Juan, itzitapaakawo irirori owanawonsi, tii jimiritawo kachori, iro kantzimaitacha ikantakotaiyakirini: ‘Piyarishiritatzi’.

³⁴ Ipoña ipokaki Itomi Atziri, tii itziwaitapaakawo irirori owanawonsi, imiritawo kachori. Ikantakotaiyakiri: ‘Kaaripirori jinatz, niyawairintzi jinatz, shinkiryaañtzi, jaapatziyari kowakotziriri kiriiki ijyininka, jaapatziyari ijatz kaaripiroshiriri’. ³⁵ Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniri ari jiyotairi paata imapiro jiyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awisayitaatsini”.

Jariitari Jesús Fariseo iitachari Simón

³⁶ Ikanta Fariseo jaanakiri Jesús jowakaiyaari. Ariitaiyakani ipankoki, saikapaaki Jesús jowapiintaita. ³⁷ Okanta apaani kaaripiroshiriri tsinani nampitawori janta, okimakowintakiri Jesús ipokaki ipankoki Fariseo jowaiyaani, jataki iroori aakotanaki kasankaari owantawo onaki jiwit-sikaitziro mapinaki.† ³⁸ Okatziyimotapaakari iitzikontaki Jesús, iraimotapaakari. Othaatanaka oyaaki okiki ajyitakiri iitziiki, ojyitantzimaitari oishi. Ipoña onintaakiiwaitanakiri, osaitantanakiri kasankaari. ³⁹ Ikanta jirika Fariseo amakiriri Jesús, ikantashiritanaki: “Imapirotatziirimi jirika ikamantaniritzi, ari jiyotakiromi tsika okantawaita jiroka tsinani otirotakiriri, tima kaaripiroshiri inatz”. ⁴⁰ Ipoña Jesús ikantanakiri Fariseo: “Simón, tzimatsi nokowiri nonkantimiri”. Ari ikantzi: “Incha pinkantinawo yotaa-nari”. ⁴¹ Ipoña ikantzi: “Apaani atziri, ipakiri iiriikiti pashini apiti atziri. Apaani ipaki 500 kiriiki, iriima pashini ipakiri 50.‡ ⁴² Okanta osamanitaki, tii okantzi jirika apiti atziri joipiyairi kiriiki, ipiyakoitairi jiriwitani apitiroiti. Incha pinkantina, ¿Itzimikama itakopirotantachani?” ⁴³ Ikantzi

† **7:37** Iro ikantakoitzi jaka mapinaki, jiiitatziri pashiniki nampitsi “alabastro”. ‡ **7:41** Ikan-takoitzi jaka “kiriiki”, iriitaki ikantaitziri pairani “Denario”.

Simón: “Nokantzi naaka iri itakopirotantacha atziri ipiyakopiroitakiri jiri-
iwitani”. Ari ikantzi Jesús: “Ari pimatakiro pikantakiri”. ⁴⁴ Jaminanakiro
Jesús osaikaki tsinani, ikantziri Simón: “¿Piñaakiro antakiri jiroka tsinani?
Notyaapankotakimi iiroka, tiimaita pipana jiña nonkiwakiitapaatyaari.
Irooma jiroka tsinani, okiwakiitantakinawo oyaaki shitowanaintsiri okiki,
opoña ojyitantakinawo oishi. ⁴⁵ Tii pinintapootawakina piwithatawak-
ina iiroka, irooma jiroka tsinani ojyiki onintaakiitakina. ⁴⁶ Tii pi-
saipatziitotantinari iiroka yiinkantsi pimpinkathatina, irooma jiroka tsi-
nani, osaitantakinawo kasankaari noitziki. ⁴⁷ Ojyiki okaaripiroshiriwitaka
jiroka tsinani, ipiyakoitainiro tima ojyiki itakotakina. Iriima tsika itzimi
ipiyakoitziri kapichiini, kapichiini jitakotanta”. ⁴⁸ Ipoña ikantanakiro tsi-
nani: “Ipiyakoitaimiro okaatzi pikaaripiroshiriwitaka”. ⁴⁹ Ikantaiyanakini
ikaatzi itsipataiyarini: “¿litatyaama jirika imatantyaawori impiyakotantiro
kaaripirori?” ⁵⁰ Iikiro Jesús ikantanakitziro tsinani: “Piyatai kamiitha,
tima iro pawisakoshiritantaari pikimisantani”.

8

Tsinani imitakoyitakiriri Jesús

¹ Ikanta Jesús itsipayitakari 12 jiyotaani, ithonkakiro nampitsi
ikinkithataki, ikinkithatakotakiri Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai.
² Ari itsipatakawo iijatzi tsinaniiti okaatzi joshinchaayitairi
opiyarishiriwitaka, iijatzi okaatzi mantsiyawitachari. Jiroka okaatzi
oyaatakiriri: María jiyiitzi iijatzi Magdala-jato ñiiriri ikaatzi 7 piyari,
³ opoñaapaaka Juana iina Chuza jompiratani Herodes, opoñaapaaka Susana.
Ari itsipatakawo iijatzi pashinipaini tsinani okaatzi papiintakiriri kiriiki
Jesús.

Jojyakaawintziri Jesús pankiwairintzi (Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴ Ipoña ipiyowintapaakari Jesús ojyiki atziri poñaayitachari pashiniki
nampitsi. Jojyakaawintatziiniri okaatzi jiyotaayitziiriri, ikantziri:
⁵ “Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiwaiti. Ikanta jookakitakiro
iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki, ithonka jaatzikakiitakiro,
ipoña ipokaiyapaakini tsimiri, jowapaakawo. ⁶ Tzimatsi pashini
ookakitapainchari omapiipookitzi kipatsi. Okanta ojyookawitanaka
pankirintsi, sampiyashitanaki, tima tii irinkapathataty kamiithaini
kipatsi. ⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okitochiimashitzi. Okanta
ojyookawitanaka, kamanaki anaanakiro kitochiimashi. ⁸ Tzimatsi
pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana okanta
ojyookapaaki, kithokitanaki. Apaanipaini jyookapaintsiri kamiitha
tzimayitai 100 okithokiki”. Ipoña ikantanaki Jesús: “Kowirori inkimathatiro,
jowakimpitaty inkimisanti”.

⁹ Ikanta jiyotaani Jesús josampitakiri iita ojyakaawintari okaatzi jiy-
otaantakiri. ¹⁰ Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Iirokaiti nonkamanti kaari
piyowitaiyani, ontzimatyii piyotairo tsika ikanta Pawa ipinkathariwin-
tantai. Iriima pashinipaini, iiro nokamantziri irirori, apa nojyakaaw-
intiniri. Ari onkanta jaminawitya jirikaiti, iiro jiñimaitawo. Ari inki-
mawityaawo, iiro ikimathatawakiro nokantawitariri. ¹¹ Jiroka ojyakaaw-
intachari: Jiroka okithoki ipankiitakiri, iñaanira Pawa ojyakaawintachari.
¹² Okaatzi ookakitapainchari aatsiki, ojyakaawintari kimawitawori ñaantsi,

ipokapaaki kamaari imaijantakaapaakiri, tima tii ikimisantzi, iiro jaw-isakoshiritai. ¹³ Ari okimita ookakitapainchari omapipookitzi, oiyakaaw-intari kimawitawori ñaantsi thaankipiroini ikimisantawitanaka. Tii jiyotakopiroatyiuro ñaantsi, jowajyaantanakiro ikimisantzi. Tii ikisashitawo jantakaaitiri kaaripirori, ikimiwaitakawo pankirintsi kaari tyaapirotatsini oparitha inthomainta kipatsiki. ¹⁴ Ari okimita ookakitapainchari okitochi-imashitzi, oiyakaawintari kimawitawori ñaantsi. Okantakaantziro okantzi-moshiriwaitari, ikinkishiritakotawo jajyaagantya, inintawaitziro inthaam-intawaitya. Iro anaanakiro ñaantsi ikimawitakari, ikimitakawo pankirintsi kaari kithokitatsini. ¹⁵ Irooma okithoki ookakitapainchari okamiithawan-itzi kipatsi, oiyakaawintziri kimisantanaorori ñaantsi, kamiithashiri ikan-tanaa, jiyakotanaawo pankirintsi saankana ijyookanaki, oiyiki okithoki-tanaki”.

Onkoñaatakoyitai manakowitainchari

(Mr. 4.21-25)

¹⁶ Ipoña ikantaki iijatzi: “Ankowirika ootyaari ootaminto, ¿arima antatakotakiri kowitzinakiki? ¿Amanakotzirima otapinaki? Aña tii. Owakotziri jinoki inkini inkoñiinkatakoti akaataiyini. ¹⁷ Ari onkimityaari iijatzi, ontzi-matyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawi-ita parani. ¹⁸ Paamaakowintyaawo okaatzi pikimakiri. Tsikarika itzimi otzimimotakiri, ari ontzimimopirotaiiro oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaataty iñiuro iiro otzimimopirotaiiro”.*

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Okanta opokashitakiri inaanati Jesús otsipatakari iririntzipaini oñiiri. Tiimaita okantzi oñiiri jotzikaakiro atziri piyowintakariri. ²⁰ Ipoña ikantaitakiri: “Ari opoki pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”. ²¹ Ikantanaki irirori: “Ikaatzi kimanairori iñaani Pawa, jantanairo okaatzi ikowakairiri, iriitaki nirintzitari, iro nonaanatitari”.

Jomairintziro Jesús tampiya

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari jiyotaani, ikantanairi: “Thami amontyi intatsikirona”. Jataiyakini. ²³ Ikanta jimontyaakotaiyini, maanaki Jesús. Ari omapokapaakari antawoiti tampiya, antawo otamaryaatanaki inkaari, kitaatapaaka jiñaan pitotsiki, iroowitaincha intsitsiyakotaiyini. ²⁴ Ari jowakiryaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¡Yotaanar! ¡Antsitsiyakotatyi!” Piriintanaka, iñaanatanakiro tampiya, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ipoña ikantziro inkaari iijatzi: “¡Pimairyaaati!” Awisanaki tampiya, mairyaatanai. ²⁵ Ipoña ipithokashitari jiyotaani, ikantziro: “¿Tsikama okinaki pawintaani?” Antawoiti ipinkathatanakiri, ikantawakaiyani jiyotaani ithaawankakiini: “¿Litatyaakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintziro iijatzi inkaari?”

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ikanta jimontyaanakawo Jesús intatsikirona inkaari Galilea, ariitaka inampiki Gadara-jatzi. ²⁷ Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri. Pairanitati ipiyarishiritaki tii ikithaataa, tii jamitaiya

* **8:18** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: “Kapichiinirika pikimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, oiyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakiyimiuro”.

isaikai pankotsiki, ari isaikawaitzi kitataarimashiki. ²⁸ Ikanta jiñaawakiri jariitapaaka Jesús, ishiyapaaka, jotzirowashitapaakari. Kaimanaki shintsi-ini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapirotatsiri! ¿Tsikama pinkantataitinaka? Tii nokowi powashironkaina”. ²⁹ (Tima ikisawitawakityaari piyari jowajyaantairiiti shirampari. Pairanitaki ipiyarishiritakaawitakari. Ojyiki joojowitanti ashirotha, ithatyiuro. Ishiyashiyawaita otzishimashiki ikantakaari piyari.) ³⁰ Ipoña Jesús josampitakiri piyari, ikantziri: “¿Tsikama piitaka?” Jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyantzi’”. Tima ojyiki ikaataiyini.† ³¹ Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi papirotaiyinani”. ³² Ari ipiyotaiyani ojyiki chanchó joshintagaiyini. Ikantaiyini piyari: “Potyaantina janta chanchó-ki”. Ipoña ikantzi Jesús: “Pimatiro”. ³³ Ikanta jyikiyantzi, jatanaki ipiyota chanchó. Irojatzi ishiyantanakari tsika impiitatzi otzishi, mitaiyapaakini, ari ithonka ipiinkaki inkaariki.

³⁴ Ithaawaiyanakini aamaakowintariri chanchó-paini, shiyaiyanakani ikamantantapaaki nampitsiki, ikamantakiri iijatzi maawoni saikayitatsiri jowaniki. ³⁵ Pokaiyapaakini atziri jaminiro okaatzi awisaintsiri. Ipoña jyaatashiitanakiri Jesús. Iñaitapaatziiri piyarishiriwitachari isaikaki itsipatakari, ikithaataka, kamiitha ikantanaa. Antawoiti ithaawaiyanakini. ³⁶ Ikaatzi ñaakirori inkaanki awisaintsiri, ikamantawakiri pokayitaintsiri, ikantziri: “Piñiiri piyarishiriwitachari, iriitaki Jesús owawisaakotairiri”. ³⁷ Ikanta maawoni Gadara-jatzi, ikantakiri Jesús: “Piyaatai, tii nokowi pisaikimotina”. Iro ikantantari, tima antawoiti ithaawantanakari. Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, jatai. ³⁸ Ari ikantawitawaari jowawisaakotairi: “Nokowi noyaatanakimi”. Jakanaki Jesús, ikantanakiri: ³⁹ “Iiro poyaatana, piyaatai piyininakiki pinkamantapairi, pinkantiri: ‘Jowawisaakotana Pawa’”. Ari jimatakiro shirampari, jatai ikamantantapairo okaatzi jowawisaakotairi Jesús.

Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Ikanta ipiyaa Jesús, thaaminta ipiyowintawaari atziri, tima iri joyaakoniintakiri. ⁴¹ Tzimatsi shirampari jiita Jairo, iriitaki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita. Ari iñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ikantapaakiri: “Nokowi piyaati nopankoki”. ⁴² Tima okamimatatzi japintoti irishinto. Ari tzimaki 12 osarintsiti. Ikanta joyaatziri atziripaini jirika Jesús, jawitsinaimatanakiri.

⁴³ Tzimatsi iijatzi tsinani kimaatsiwaitachari osokaata, tzimakotaki 12 osarintsi ashironkaawaitaka, apirotakiro opimantziro tzimimowitawori opinatantariri aawintanzinkari, tikaatsimaita kantironi joshinchiuro. ⁴⁴ Okinashitapaakiri itaapiiki Jesús, otirotsitakiri kapichiini opatziki iithaari. Apathakiro ishitanaki osokaawaita irani. ⁴⁵ Ipoña josampitantanaki Jesús, ikantzi: “¿Litaka otirotakenawori noithaari?” Tikaatsi kamantatsini iita otirotakeniriri. Ipoña Pedro itsipatakari ikaataiyini, ikantzi: “Yotaanari, tima piñiiri jawitsinaimatakimi ojyiki atziri, iikiro pikantatzi: ‘¿Litaka otirotsitakinawori noithaari?’”

⁴⁶ Iikiro ishintsitanakitzi Jesús ikantzi: “Tzimatsi otirotsitakinawori noithaari. Tima nokimawakiro noshintsinka tzimatsi oshinchaashitakiri”. ⁴⁷ Okanta oñaakiro jiroka tsinani tii imanakota okaatzi antakiri, antawoiti othaawanaki, opokashitapaakiri Jesús, otzirowashitapaakari, maawoni ikimaitakiro okinkithatakota, ikimaitakiro iijatzi tsika okanta

† 8:30 Jiroka wairontsi “Jyikiyantzi”, irojatziki ikantsitaitari “legión”.

omapokanaka oshintsitai osokaawaiwita. ⁴⁸ Ikantanakiro Jesús irirori: “Tsinani, oshinchagaimi pawintagaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya”.

⁴⁹ Tikiraamintha ithonkiro Jesús jiñaanatziro tsinani, ariitapaaka poñainchari ipankoki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita, ikantapaakiri: “Kamaki pishinto, aritapaaki poñaashirinkiri yotaantaniri”. ⁵⁰ Ikanta ikimakiri Jesús ariitapainchari, ikantanaki irirori: “Iiro pithaawashiwaita. Pawintaiyaana, aritaki oshintsitai”. ⁵¹ Ikanta jariitaiyapaakani pankotsiki, tikaatsi ishiniti intyaapaaki, apa Pedro, Jacobo, Juan, ashitawori irishinto, onaanati. ⁵² Ojyiki irakotaiyawoni kamaintsiri. Ikantapaaki Jesús: “Iiro piragaiyani, tii okami iintsi, imakoryaatzi”. ⁵³ Thainkashiri jowawiitakari Jesús, tima imapiro iñaitakiro kamaki iintsi. ⁵⁴ Ikanta Jesús joirikawakotapaakiro, iñaanatzimaitawo shintsiiini ikantziro: “¡Tsinani, pimpiiriinti!” ⁵⁵ Piyashiritapaaka iintsi, piriintanaa. Ari ikantzi Jesús: “Pimpiro oyaari”. ⁵⁶ Iyokitzi ikantanaka ashitawori iintsi. Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Tii nokowi pinkamantantiro okaatzi piñaakiri”.

9

Jotyaantaitziri 12 yotaari (Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani ipasapiyaakari ishintsinka onkantya inkitsirinkantyaariri piyari iijatzi mantsiyarintsi. ² Jotyaantakiri inkamantantiro tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joshinchaayitiri mantsiyariiti. ³ Ikantawakiri: “Iiro paanaki tsika oitya, iiro paanaki pikotzi, pithaati, powanawo, piirikiti, iiro okantzi paanaki iijatzi apiti piithaari. ⁴ Aririka pariiatya pankotsiki, ari pimaapiintatyi irojatzi pawisantanatyaari. ⁵ Iirorika jaapatziyaitzimi janta, pawisapithatiri, potikanairo piipatsikiiti, iro jiyotantyaari tii ikimisantzi”. ⁶ Ikanta jiyataiyakini jiyotaani, ithonka ikamantantakiro nampitsiki Kamiithari Ñaantsi, ojyiki mantsiyari joshinchaayitaki.

Ikamantakari Juan owiinkaantantani (Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta pinkathari Herodes jiiitaitziri iijatzi Tetrarca ikimakowintakiri Jesús okaatzi jantayitzi, okantzimoshiritanakari, tima tzimatsi kantatsiri: “Añagai Juan owiinkaantantani”. ⁸ Pashini kantatsiri: “Elías jinatzi”. Ikan-tayitzi iijatzi: “Aamaa pashini Kamantantani piriintaachari”. ⁹ Irojatzi ikantantanakari Herodes: “Aña nothatzinkakaantakiri Juan-ni. ¿Tsikama itzimi nokimakowintziri iroñaaka?” Ojyiki ikowaki iñiirimi Jesús.

Jowaiyani 5000 shirampariiti (Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-34; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Ikanta ipiyayitaa otyaantaari, ikamantapari okaatzi jantayitakiri. Ipoña japatotawari maawoni, jaanakiri nampitsiki jiiitaitziro Betsaida. ¹¹ Iro kantacha yotaiyakini atziri tsika ikinaki joyaatzishitanakiri. Ikanta Jesús jaawakiri kamiitha, ikamantakiri tsika ikanta Pawa impinkathari-wintantai, joshinchaayitakiri mantsiyayitatsiri. ¹² Aritaki tsiniriityaanaki, ipokashitapaakiri 12 jiyotaani, ikantapaakiri: “Potyaantairi atziripaini, jamini tsika jimayi, tsika joyaa iijatzi, tima asaikatzi jaka otzishimashiki”. ¹³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Pimpiri iiroka joyaari”. Ari ikantaiyini: “Tikaatsi nompiriri, apa otzimi 5 tanta, apiti shuma. ¿Pikowima niyaati

namanantakinirini jonyaari maawoni atziririiti?” ¹⁴ Kimitaka ikaataiyini 5000 shirampariiti apatotainchari. Ikantziri jiyotaani: “Papatoyitiri inkaati 50 atziri poosakayitiri, ari pinkimatakiri maawoni”. ¹⁵ Ari ikantakiro, joo-saikakiri maawoni atziri. ¹⁶ Jaakiro Jesús 5 tanta, apiti shima, jamananaki inkitikiri, ipaasoonkiwintakiro owanawontsi, ipitoryaakiro ipakiri jiyotaani impayitiri maawoni atziri apatotainchari. ¹⁷ Jowaiyakani maawoni, kimani-intaiyakani shintsini. Ijaikitai 12 kantziri okaatzi tzimagaantapaintsiri.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi Jesús

(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸ Ikanta isaiki Jesús jamanamanaata itsipatari jiyotaani. Ari josampitakiri ikantziri: “¿Litama ikinkishiritakotanari atziripaini?” ¹⁹ Ari jakaiyanakini: “Ikantayitzi Juan-ni owiinkaatananiri pinatzi, ikantayitzi iijatziri Elías-ni pinatzi. Tzimatsi kantatsiri iijatziri: ‘Iri pashini piriintaacha itawori Kamantantaniri’”. ²⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tsikama pikantaiyinika iiroka?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Iirokatakiri Cristo poñaachari Pawaki”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkami

(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)

²¹ Ari ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Iiro pikinkithatakotana”. ²² Iikiro ikantanakitzi: “Ojyiki inkimaatsitakaityaari jirika Itomi Atziri, imapiro inkisaniintina ijiwari Antaripoririiti, ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatziri ikaatzi Yotzinkariiti. Ari jowamaakaantakina. Iro kantacha awisawitayta mawa kitijiyiri, ari nañagai”.

²³ Ipoña ikantanakiri maawoni: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatina, jowajyaantiro ikowashiwaiyitari jantiri, onkantawitayta impaikakotaitiri-imi joshiritaana, intsipatapiintaina kitijiyiriki. ²⁴ Tima ikaatzi itakowaitachani apaniroini jantayitziro inintashiyitari, ari impiyaashitaiya. Irima inkaati kamawintinani okantakaantziro ikimisantana, aritaki jawisakoshiritai. ²⁵ Aminaashiwaita otzimimotantzi ojyiki ajyaagawontsi jaka kipatsiki, impoña iñaitairo impiyashitaiya, apaniroini japirowaita. ²⁶ Tima inkaati kaaniwintinari naaka, iijatziri noñaaniyitakari, ari jimatapairi Itomi Atziri inkaaniwintapairi paata aririka impiyi jamaairo jowaniinkawo, jashi Ashitariri, jashi maninkariiti tasorintsitatsiri”. ²⁷ Ipoña ikantanaki iijatziri Jesús: “Tyaaryoo, tzimatsi pikaataki jaka, tikira ikamiita ari iñaanairo tsika inkantya Pawa impinkathariwintanti”.

Ishipakiryimotziri Jesús jiyotaani

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Okanta awisaki 8 kitijiyiri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaatya, ari itsipatanakari Pedro, Jacobo ipoña Juan. ²⁹ Ikanta jamanamanaata, ari ipashinipootanaki Jesús, kitamaa okantanaka iithaari oshipakiryaanaki. ³⁰ Iñaitatzi apiti katziyapainchari itsipatapaakari Jesús, Moisés jinatzi itsipatakari Elías. ³¹ Ari ikantziyayapaakani otapotakiri jowaniinkawo, ikinkithatakotziro tsika inkantya Jesús impiyakaityaari Jerusalén-ki. ³² Ayimatakiri iwochokini Pedro iijatziri ikaatzi itsipatakari. Okanta awijiyimotanakiri iwochokini, iñaatziro jowaniinkawo Jesús itsipatakari apiti koñaatapaintsiri. ³³ Iro ipiyimatanaka apiti tsipatapaintariri Jesús, ikantzi Pedro: “¡Yotaanari, kamiithawaitaki asaiki jaka! Ari niwtsikimiri mawa pankojyitantsi pashi iiroka, jashitya Moisés, jashitayta Elías”. Iñawaitashitanaka Pedro, tii jiyotzi oita ikantziri. ³⁴ Iñaaawaiminthatzi Pedro, opamankapaakiri minkori, ithaawanaki. ³⁵ Ikimatzi iñaaawaitaitanaki minkoriki ikantaatzi: “Notomi nitakokitani jinatzi jirika, iriitaki

pinkimisantiri”. ³⁶ Okaatapaaki ñaantsi iñaawaitaitakiri, iñaitatzi apanirowni ikantanaa Jesús ikatziya. Tiira ikamantantsitawo jiyotaani tsika ikanta jiñaakiri, jimanani jowakiro.

Joshinchiiri Jesús iintsi piyarishiritatsiri

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Okanta okitiijiyamanai, oirinkaiyaani Jesús ipoñagaawo tonkaariki otzishiki, ojyiki pokaintsiri intonkiyotawaiyaari. ³⁸ Ari josatikaka shirampari, kaimanaki shintsiini ikantzi: “Jesús, nokowi pamininari napintziti notomi! ³⁹ Ipiyarishiritatzi, owanaa ikaimakaawaitziri, ishimoripaantitakairi ikamimawaitzi, jompojakaawaitari, tii jowajyaantziri kapichiini. ⁴⁰ Nokantawitakari piyotaani jowawisaakotainari, tii ikantziri”. ⁴¹ Jakanaki Jesús ikantanaki: “Tiitya pikimanitzi iiroka. ¿Tsikama onkaati nosaikimotanaimi, noñiuro namawitakotimiro? Pamakinari”. ⁴² Ikanta jamaitapaakiri iintsi, ishinkiwintakaanakari piyari, tyaanaki isaawiki, antawoiti jompitawaitanaka. Ipoña Jesús ikisakiri piyari, shintsitanai iintsi, jaanairi ashitariri. ⁴³ Iyokitzi ikantaiyanakani atziri jiñaakiro ishintsinka Pawa.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkamimotanti

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ipoña japiitakiro Jesús ikantziri jiyotaani: ⁴⁴ “Powakimpitatyaawo iiroka jiroka ñaantsi, iiro pipiyakotairo. Tima jirika Itomi Atziri impithokashiiatyaari jaakaantaitiri”. ⁴⁵ Iro kantzimaitacha tii ikimathatayironi okaatzi ikantawitariri, tima jimanapithaitziiri iiro ikimathatantawo. Iro ithaawantayakarini tikaatsi osampitirini oita ikinkithatakotziri.

Tsika itzimi ñaapirotachani

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Ikanta jiyotaani Jesús ikantawakaawintakawo iitakarika ñaapirotachani. ⁴⁷ Iro kantzimaitacha Jesús jiyoshiritakiri ikinkishiritari. Jaaki iintsi, itsipatapaakari irirori. ⁴⁸ Ipoña ikantzi: “Ikaatzi aapatziyariri kimitariri jirika iintsi okantakaantziro ipairyiro nowairo, kimiwaitaka naakami jaapatziya. Ari okimitari iijatzi, aririka jaapatziyina naaka, kimiwaipirotanaka iri jaapatziyaka tsika itzimi otyaantakinari jaka. Ikaatzi kaari ñaapirotachani ironaaka jaka, iri ñaapirotaachani paata”.

Ari akaatziri kaari kisaniiintairi

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Ipoña ikantanaki Juan: “Yotaanari, noñaaki chapinki atziri pairyirori piwairo, joshinchaakiri piyarishiritatsiri. Tii añiiri ankaatiri jaka, nowajyaantakaakiri”. ⁵⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Iiro powajyaantakairimi, tima ari akaatziri kaari kisaniiintairi”.

Ikisaitakiri Jacobo ipoña Juan

⁵¹ Aritaki monkaatzimatapaaka intzinaantaiyaari Jesús, tontashiri ikan-tanaka jiyaatzi Jerusalén-ki. ⁵² Jotyaantaki iitya aminaantirini janta Samaria-ki. ⁵³ Iro kantzimaitacha tii ikowaiyini Samaria-jatzi inkini-motiri, tima jiyotaiyini jiyaatayi Jerusalén-ki. ⁵⁴ Ipoña Jacobo itsipatakari Juan, ikantanakiri Jesús: “Pinkathari, thami ankaimakaanti paampari inkitiki, ikimitaakiro pairani Elías, japirotyaata intaiya maawoni”. ⁵⁵ Ari ipithokashitanakari Jesús, ikisanakiri, ikantziri: “Tiitya pikamiithashiritzi iiroka. ⁵⁶ Tii iro ipokantakari Itomi Atziri jaka impiyashiwaitaiya

atziri, ontzimatyii jowawisaakoyitairi”. Irojatzii ikinantanakari pashiniki nampitsi.

*Kowawitachari jonyaatirimi Jesús
(Mt. 8.18-22)*

⁵⁷ Ikanta jyaatanai Jesús, ikantawiiitawaari aatsiki: “Pinkathari, nokowi noyaatimi tsikarika pinkinayiti iiroka”. ⁵⁸ Jakanakiri Jesús ikantziri: “Apaani otsitsiniro tzimatsi imoo tsika imaapiintzi, iijatzii ikimitari tsimiri tzimatsi jomayiro. Iriima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaan-tapiintyaari”. ⁵⁹ Ipoña Jesús ikantanakiri pashini: “Poyaatina iiroka”. Ari ikantzii irirori: “Pinkathari, nokowawitaka noyaatanakimi, iro kantzimaitacha nokowi noñaanakiro nonkitatiri nowaapatitari, ari noyaatimiri”. ⁶⁰ Ikantanakiri Jesús: “Poyaatina, pishinitiri ikaatzi kamashiriyatitsiri inkitatairi irirori kamayitatsiri. Ontzimatyii pikinkithatakotairo iiroka tsika inkantya Pawa impinkathariwintantai”. ⁶¹ Ari ikantanaki pashini: “Pinkathari, nokowi naaka noyaatimi, iro kantzimaitacha pishinitina niwithatapanaatyaari nojyininka nonampiki”. ⁶² Jakanaki Jesús, ikantziri: “Apatziro paminapiintziro pikiyashitziro piwankiri, tikaatsi paminayitanai pashini. Ari ikimitari kaari owajyaantaironi jantayitapiintziri, tii opan-tapirotari iñiuro impinkathariwintairi Pawa”.

10

Jotyaantaitakiri ikaatzi 70

¹ Ipoña Jesús jiyoshiitaki pashini ikaatzi 70, apitipaini jotyaantakiri, jiiwatiri nampitsiki tsika inkinanaki irirori. ² Ikantayitziri: “Ikimitakawo atziripaini pankirintsi osampainkatzi, iro kantacha tii itzimapirotzi iitya oyiiyataironi. Pamanamanaatyaari iiroka Pinkathari jotyaantiita jatatsini atziriki, tima kowityaacha ojyiki kimisantayitaatsini. ³ Notyaantaiyatyiimini, nonkimitakaantimi jotyaantaitziri oijya tsika ipiyota piratsi katsimari. ⁴ Iiro paanaki pithaati, piiriikiti, pi-zapato-ti. Iiro piwithatantanaka, iiro pinkinkithawaitakairi inkaati piñaanakiri aatsiki posamanitzikari. ⁵ Aririka pariyyitayata pankotsiki, piwithatapaatyaari saikatsiri. Pinkantapaakiri: ‘Inkamintha pisaikawaiti kamiitha pipankoki’. ⁶ Tzimatsirika iitya aawakimini kamiitha, aritaki iñaakiro isaikai kamiitha. Irooma iirorika jaapatziyaitzimi, aminaashita piwithatapaakari. ⁷ Aritaki pimaapiintayati pankotsiki tsika pariitaka, iiro paminaminatzi pashini pankotsi. Ari poyaari, piuro onkaati impayitimiri. Tima apaani antawaitatsiri ipinayitzi. ⁸ Aririka aawakimi kamiitha nampitsiki, poyaawo onkaati impayitimiri janta. ⁹ Poshinchaayitiri janta mantsiyari, pinkantari: ‘Irootaintsi impinkathariwintantai Pawa’. ¹⁰ Irooma pariitayata nampitsiki, iirorika jaawakimi kamiitha, pawisapithatiri, pinkantanaki: ¹¹ ‘Notikanairo noipatsikiiti jaka, iro piyotantyaari tii pikimisantzi. Iro kantzimaitacha ontzimatyii piyoti irootaintsi impinkathariwintantai Pawa’. ¹² Tima imapirotairi paata jowasankitaitiri, anaanakiro inkantayitairi Sodoma-jatzi. Imapiroira”.

*Ikantamachiitzi kisoshiriri nampitsiitiki
(Mt. 11.20-24)*

¹³ “Ikantamachiitzi Corazín-jatzi, iijatzii Betsaida-jatzi. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantaiyini. Iriimi ñaakinanimi Tiro-jatzi iijatzii Sidón-jatzi, aritakimi jowashiritakotatyaaami ikaaripiroshiriyitzi,

jowajyaantakiromi. Inkimisantaimi maawoni iriroriiti.* ¹⁴ Aririka jaayitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitzi jowasankitaayitairi Tiro-jatzi ijatzi Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, ijatzi Betsaida-jatzi, iri jimapiroyitairi jowasankitaayitairi. ¹⁵ Iijatzi inkimitagaiya Capernaum-jatzi, ikinkishiritaiyani irirori jiyayitai inkitikiri, iro kantzimaitacha owanaa ikisoshiritaki, jiyayitai ikinayitzi kaminkari.

¹⁶ Tzimatsirika kimisantimini, naakataki ikimisantaki. Itzimirika manintashiritakimini, naaka imanintashiritaki. Itzimirika manintashiritakinari naaka, imanintakiri otyaantakinari jaka”.

Ipiyayitaa jotyaaantakiri kaatatsiri 70

¹⁷ Kimoshiri ipiyayitaa jotyaaantakiri 70, ikantayitapai: “Pinkathari, nopairyiro piwairo, nimatantakiri piyari”. ¹⁸ Ikantzi Jesús: “Noñiitsitaitakiri pairani Satanás jowaryaitakiri inkitikiri ikimiwaitakawo ookathawontsi. ¹⁹ Tima naaka pakimirori shintsinkantsi, ari onkantaki posatikantyaari maanki ijatzi kitionropaini. Ari poitsinampaakiri piyari kisaniiintzimiri, tikaatsimaita awijyomotimini. ²⁰ Iiro pikimoshiriwintashitawo pimatakiri piyari. Iro pinkimoshiriwinti josankinayitairo piwairo inkitikiri”.

Ikimoshiritzi Jesús (Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Irojatzi ikimoshiritantanakari Jesús, ikantanaki: “Ashitanari, iirokatakiri pinkathariwintziriri inkitiwiri, ijatzi kipatsijatzi, antawoiti nopaasoonkitakimi. Tima iirokatakiri yotakaayitairiri tsinampashiriri kaari jiyoyitzi yotaniiriiti jaka. Ari okantzimaita Ashitanari, irootaki inimotzimiri iiroka”.

²² Ikantzi Jesús: “Iri Ashitanari pasapiyaakinawori maawoni. Apaniroini ikanta irirori jiyopirotona naaka tima itomi jowana. Ari nokimitsitakiri ijatzi naaka apaniroini niyopirotziri. Impoña inkaati niyotakaayitairi naaka ari jiyoyitairi Pawa”.

²³ Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, jaanakiri jantyaatsikiini, ikantakiri: “Kimoshiri inkantaiya inkaati ñaayitaironi okaatzi piñaayitairi iiroka. ²⁴ Tima tzimawitacha oiyiki Kamantantaniri, ijatzi pinkathariiti kowawitainchari iñiromi okaatzi piñaakiri iiroka, iro kantacha tii okantzi iñiuro, tii ikimayitairo ijatzi”.

Aawakiri kamiitha Samaria-jatzi

²⁵ Ari isaikakiri yotaantzirori Ikantakaantaitani, ikowaki inkompitakiaari Jesús, ikantaki irirori: “Yotaanari, ¿itama nantiri naaka noñaantaiyaawori kantaitachari añaamintotsi?” ²⁶ Ikantanaki Jesús: “¿Itama okantziri Ikantakaantaitani? ¿Tsikama okantzi piyotakotziro iiroka?” ²⁷ Ari jakanaki irirori, ikantzi: “Pitakoshiritaiyaari Awinkathariti Pawa, pitakopirotoiyaari, pitakoshintsitaiyaari, pampithashiri powairi. Ari okimitari ijatzi: Ontzimatyii atakotawakaiya maawoni, akimaita anishironkatziro awatha, ari ankimitanairi ajyininka”. ²⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “Imapiro pikantakiri. Pantiro jiroka, aritaki pawisakoshiritai”.

²⁹ Iro kantzimaitacha jirika, ikowajaantzi jotzikaakowintanaty, josampitzi Jesús: “¿Itama nonkimitakaantiri nojyininka?” ³⁰ Ipoña ikantanaki Jesús: “Tzimatsi ajyininka poñaachari Jerusalén-ki ikowi jiyaatiro nampitsiki Jericó. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakiri koshintzi, itsitokawaitakiri, jookanakiri aatsinampiki ikamimatiki.

* **10:13** Tima ikaatzi Corazín-jatzi ipoña Betsaida-jatzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzi ipoña Sidón-jatzi pashinijatzi atziri jinayitzi tii ijininkatari Judá-mirinkaiti.

³¹ Ikanta pokaki Ompiratasorintsitaari, jiñaawitapaakari jomaryaaaka, jawisapithatanakiri. ³² Ari ikimitsitakari iijatzi Leví-mirinka, jiñaawitapaakari jomaryaa, jawisapithatanakiri. ³³ Ipoña ipokaki Samaria-jatzi, jiñaapaakiri jomaryaa, inishironkatapaakari irirori. ³⁴ Jaawintapaakiri itziritantakari yiinkansi, ipoña ityaakaanakari imoraniki, jaanakiri nampitsiki. Iriitaki aamaakowintariri. ³⁵ Okanta pashini kitiijyiri, jaaki apiti kiriiki, ipinakowintanakiri, ikantanaki: ‘Paamaakowintyaanari jirika, aritaki nompinatapaimi iijatzi aririka nompiyaki’.”[†] ³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Mawa ikaatzi ñaakiriri ikoshiitzi. ¿Tsiaktya itzimi kimitakaantakariri iyyininka?” ³⁷ Jakanaki yotakotzirori Ikantakaantaitani, ikantzi: “Iri matapaakiriri nishironkatakiriri”. Ipoña ikantzi Jesús: “Piyatai, irojatz pimatiri iiroka”.

Jariitawo Jesús opankoki Marta opoña María

³⁸ Ikanta jawisanaki Jesús ariitaka pashiniki nampitsi. Ari osaikiri tsi-nani iitachari Marta, iro isaikimotapaaki opankoki. ³⁹ Jiroka tsinani tzi-matsi irinto oita María. Iro tsipatawakariri okaakiini Jesús okimisantziri ikinkithawaitzi. ⁴⁰ Iro kantzimaitacha Marta owanaa okantzimotakawo aminaminawaitzi oitya ompawakiriri Jesús. Irojatz opokashitantakariri, okantapaakiri: “Pinkathari, ookawintakina nirinto. ¿Pinkantinawo amita-kotowakina?” ⁴¹ Ikantzi Jesús: “Marta, ¿iitama okantzimoshiritantzimiri okaatzi pantayitiri?” ⁴² Pinkimi nonkantimi: Apaani okanta kowapiro-tachari, irootaki okowakiri María tima tikaatsi kantironi jaapithaitairo”.

11

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaataantsi (Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ipoña Jesús jiyaataki jamanamanaatya. Ikanta apaani jiyotaani, ikan-takiri: “Pinkathari, piyotainawo jamanamanaataita, ikimitairo Juan-ni jiyotaantziro amanamanaataantsi”. ² Ari ikantzi Jesús: “Jiroka pinkanti pamanamanaatapiintya iiroka:

Ashitanari, inkitijatz,

Tasorintsi pinatzi iiroka.

Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka.

Pinkimitakainari saikatsiri inkitiki, jantayitziro okaatzi pinintakairiri.

³ Pimpapiintinawo kowityiimotanari noyaari.

⁴ Pimpiyotainawo nokaaripiroshiriwaitaki,

Tima nimatakiro naaka iijatzi, nopiyakotairi ikaatzi owaaripiroshiritaki-nari.

Iro pishinitana iñaantaitina, inkowaiti jantakaitinawo kaaripirori”.

⁵ Ipoña ikantanakiri iijatzi: “Aririka intzimi pitsipaminthari, impokaki niyankiiti, inkantimi: ‘Pimpawakina mawa tanta, ⁶ tima tzi-matsi ariitachari nopankoki, tikaatsi tzi-matsini nompawakiriri’”. ⁷ Impoña pinkantawityaari: ‘Iro poñaashirinkana nomaakaatziiri niintsitipaini, aritaki nashitanairo nopanko, irootaki iiro okantanta nompimi’”. ⁸ Kimiwaitaka iiro pikowawita pimpiri onkantawitya iriimi pitsipaminthari. Iro kantacha iikiro ishintsitatz ikamitzimi, ari pishiwintanakiro pimpiriinti, pimpawakiri okaatzi ikowiri”. ⁹ Ikantzi Jesús: “Pinkamitanti, paminaminatiro, aritaki piñaakiro impayitimiro pikowiri. Pinkimitakaantairo pariitya

[†] 10:35 Kantakotachari jaka “kiriiki”, irijatzi ikantaitsitari iijatzi “denario”.

pankotsiki, pishintsiwintapaakiri, pinkantiri: ‘Pashitaryiinawo. Aritaki jashitaryaitakimiro’. ¹⁰ Ari impayitairi kamitantayitatsiri. Inkaati aminaminatironi ari joñaagaitairi. Aritaki jashitaryaitainiri inkaati shintsishintsitatsini inkaimi. ¹¹ Tima aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapá, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapi? Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari? ¹² Aririka inkantimi: ‘Pimpina iithoki’. ¿Arima pimpakiri kitoniro? ¹³ Tima piyotzi pitakatari pitomipaini iiroka, kaaripirori pinawita. Iri mapirotzirori Ashitairi saikatsiri inkitiki, jitakatari irirori ikaatzi amanayitapiintariri, inampishiritakaayitari Tasorintsinkantsi”.

Maamanitawakaachari pankotsiki
(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴ Ipoña Jesús jowawisaakotakiri apaani kisopaantitatsiri piyarishiritatsiri. Ikanta joshinchagairi, ñawaitanai kisopaantiwitachari. Antawoiti jiyokitziwintaitanakiri Jesús. ¹⁵ Tzimatsi kantayitanaintsiri: “Ipasapiyaatyaari jirika ashitariri piyari, jiitaitziri ‘Beelzebú’, irootaki jimatantawori jowawisaakotziri ikaatzi piyarishiritatsiri”. ¹⁶ Tzimatsi pashini kowatsiri iñiuro intasonkawintanti Jesús, iro jiyotantaityaari imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima iñaantaitatyaari. ¹⁷ Ikanta Jesús jiyotaki okaatzi ikinkishiritari atziriti, ikantanaki: “Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintaitziri nampitsiki, iñiuro jookawintawakaa. Aririka jantaminthatawakaiya iijatzi atziri isaikapankotawakaiyani, ari iñaakiro jookawintawakaiya. ¹⁸ Ari ikantari iijatzi piyari aririka jantaminthatawakaiyaami, ari jookawintawakaatya iiro iñiuro ishintsiti, ari inthontyaari. ¿litama pikantantari iri oshinchaanari Beelzebú? ¹⁹ Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani, ¿irijatzima kamaari oshinchiiriri piyotaaniyitari iiroka jowawisaakotantariri jaagayitziri? Aririka okanta, pikinkithatakotatziri piyotaani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri. ²⁰ Tima iriitaki Pawa kantakaawori noshinchaayitantariri piyarishiritatsiri, tima jomapokakimi Pawa iiroka ipinkathariwintantzi. ²¹ Atziri ñaapirori kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri okaatzi jashitari. ²² Irooma impokashitakiri pashini atziri anairiri ishintsitzi, jaapithatakiri jawintaawitari, jaapithatakiri jashitari, jantitayawo. ²³ Tima ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, iriitaki kisaniantanari. Inkaati kaari amitakotinari joyiipatakotina, japaatakotatyaanawo”.

Ipiyashitanta piyari
(Mt. 12.43-45)

²⁴ “Kimiwaitaka piyari inampishiritantatyaarimi atziri, ipankotsitayaa-womi jañaantari. Aririka jookawiitayaaari, awisakowita atziri isaikantari piyari. Jataki inkinawaiti otzishimashiki, iuro iñi tsika isaiki. Im-poña inkanti piyari: ‘Nompipi nopankoki tsika nopoñaaka’. ²⁵ Piyaa piyari, iñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka. ²⁶ Im-poña piyari jiyaatashitakiri mapirotzirori ipiyaritziri, inkantapaakiri: ‘Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti’. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotyaari atziri, iuro ikimitaa jashironkaawita pairani kapichi-ni ikanta”.

Mapirotironi inkimoshiritai

²⁷ Tikira ithonkiro iñaawaitzi Jesús, okaimanaki tsinani osatikainchari piyotaka atziri, okantzi: “Thaaminta inatyi tsinani owaiyantakimiri, antaritakaakimiri othotaimi”. ²⁸ Ipoña jakanakiro Jesús, ikantzi: “Iri thaamintapirotaachani inkaati mataironi inkimisantairo iñaani Pawa”.

Ikowaiyakini kaaripiroshiriri intasonkawintanti Jesús
(Mt. 12.38-42)

²⁹ Ikanta ipiyotapaaka oiyiki atziri, ikantanaki Jesús: “¿Litama ikowantari iñiina kaaripiroshiriri nontasonkawintanti? Iiro noñaayimaitari, apa iñiuro kimitawori jiñaakiri pairani Jonás. ³⁰ Tima ikanta pairani Jonás jiñagayakirini Nínive-jatzi, ari inkimitaiyaari iijatzí Itomi Atziri jiñiiri jirikaiti. ³¹ Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzí jantayiitzi, ari iyakowintaimi tsinani pinkatharitsiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri iroori yotaniri iitachari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka, janairi Salomón. ³² Iijatzí okimitari ari jiyakowintaimi paata Nínive-jatzi, tima ikimisantaiyakirini irirori pairani Jonás, jowajyaantanakiro jamiyiwitari. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka jaka, janairi Jonás”.

Ikinkithatakotziri Jesús ootamintotsi
(Mt. 6.22-23)

³³ “Tima anintirika ootyá ootaminto, ¿arima owakotakiri otapinaki? Aña owakotziri jinoki inkini onkoñiinkati maawoni. ³⁴ Kamiitharika poki, piñaantawo kamiithaini, okimitawo pinkoñiityaakotatyiimi. Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kimitaka pintsinirikitakotatyiimi.* ³⁵ Paamaakopirowintya poitsiwakirikari ootamintotsi saikantakimiri. ³⁶ Imapirotarika isaikantakimi ootamintotsi, tiirika pantanairo kaaripirori, aritaki poñaagantairo iroopirori kamiithari, pinkimitanaiyaari apaani ootamintotsi jootantzi”.

Ikinkithatakota yotaanzirori Ikantakaantaitani
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Ikanta ithonkapaakiro ikinkithataki Jesús, ipokashitapaakiri Fariseo jyaatakairi ipankoki joya. Ikanta jariitaka Jesús pankotsiki, saikapaaki jowapiintaita. ³⁸ Owanaa okompitzimotakari Fariseo jiñaakiri Jesús tii jimonkaatziro jamitapiintari, inkiwaakotapaatya jowantyaari. ³⁹ Iro kantzimaitacha Jesús, ikantanakiri: “Pikimifakotakawo piraaminto iijatzí powaminto okitiwita kamiitha jikokiroki, irooma inthomainta, kipatsi okantaka. Ari pikimiyitakari iiroka kantatsi iñaitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi kaaripiroshiriri pinatzi. ⁴⁰ Masontzi. Tima tzimatsi witsikakimiri piwathaki koñaayitatsiri, ¿kaarima witsikashiritakimiri iijatzí inthomainta pañaantariki? ⁴¹ Okowapirotatya pimpashitantaiyaawo tziimoshiritzimiri inthomainta pañaantariki, ari onkantya pinkitishiripirotanaiyaari.

⁴² ¡Ikantamachiitzi Fariseo! Pashitakaapiintari Pawa inchashimpoki. Iro kantacha tii pantanitiro ikowiri: Ontzimatyii pinkamiithashiritai, pitakoshiritaiyaari iijatzí. Tima iro kowapirowitachari pantayitiroimi jiroka, iiro powajyaanzimaitawo pashini.† ⁴³ ¡Ikantamachiitzi Fariseo!

* **11:34** Ojyakaawintachari oki kamiithari, apaani pimantaniri (kaari jyampitsitsini), iri ñiironi inkimathairo okaatzí jantakairiri Pawa, tima isaikanaatzí okitiijiinkatzi. Ojyakaawintachari iirorika opantawo oki, apaani jyampitsi, kaari ñiironi inkimathairo okaatzí jantakairiri Pawa, tima isaikatzi otsinirikitzi. † **11:42** Iro ikantaitziri jaka inchashimpoki: Menta, ruda, maawoni okaatzí iwankiritari. Irootaki kimitawori pinitsi.

Owanaa pikowapiintziro posatitya niyankiniki japatotapiintaita, ari pikimitsitawo iijatzi pikowi pinkatha jiwithatapiintaitimi aririka jiñaitimi. ⁴⁴ jikantamachiitzi Yotzinkariiti ipoña Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitashitakawo kaari jiyotzi ari ikitaitziri kaminkari, tii jiyotzi atziri jaatzikakotatziiri kaminkari”.

⁴⁵ Ari jakanaki apaani yotaantzirori Ikantakaantaitani, ikantanakiri Jesús: “Yotaanari, pikimakaakinawo iijatzi naakaiti okaatzi pikantakiri”.

⁴⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “jikantamachiitzi iijatzi iiroka yotaantzirori Ikantakaantaitani! ¿litama piñaatinatakaanariri atziriiti? Tii piñiimaitawo iiroka pinkimatinatyaawo. ⁴⁷ jikantamachiitzi iiroka, iitama piwitsikapiriy-
itantawori owaniinkatachari tsika ikitayitakiri itayitakawori Kamantantani-
niri! Iriitajaantaki jowamaayitakiri pairani piwaijatziiitini. ⁴⁸ Tima iirokatakiki witsikashiyitakiriri tsika inkitayiiitiri, ari okoñaatziri pakakotatziiri okaatzi jantayitakiri piwaijatziiiti. ⁴⁹ Tima yotani jiñaawaitaki Pawa, ikantaki: ‘Ari notyaantaki Kamantantani intsipayitaiyaari otyaantaari. Apanipaini imaamaniiti, jowamaaitakiri pashini’. ⁵⁰ Ari onkantya jowasankitaantaitimiri iiroka, okantakaantziro powamaayitakiri Kamantantani itajaantanakawori pairani. ⁵¹ Iiroka atsipitaiyaawoni iroñaaka ikantakaantziro jowamaakaantaitakiri pairani, jitanakawo Abel-ni irojatzii Zacarias-niki jowamaaitakiri ipiyawitanaawo tasorintsipankoki intaapainiri Pawa. ⁵² jikantamachiitzi yotaantzirori Ikantakaantaitani! Tii pimataajaitziro iiroka piyotanitya, ari pikinakaakiro iiroka kaari ikimathatantawo pashinipaini”.

⁵³ Ikanta Jesús ithonkakiro ikantayitakiri. Ari jitanakawo Fariseo itsipayitapaakari Yotzinkariiti, japatowintaari Jesús ikowaki inkompitakaiyaari onkantya inkimantyaariri oita inkantiri. ⁵⁴ Ishintsifñaaniwaitakiri, ikowi jiñaawaitakiri kaaripirori onkantya inkinkithatakotantyaariri.

12

Shiniyakairori itantani Fariseo

¹ Ipoña ipiyowintaitapaakari Jesús, awitsinaapirinikiwaitanaka atziriiti. Irojatzii ikantantanakari jiyotaani: “Ontzimatyii paamaakowintyaawo shiniyakaawori itantani Fariseo, jamatawiminto inatzi. ² Tima ontzimatyii onkoñaatakoyitai okaatzi imanakowitainchari, onkoñaatakoyitai kaari ikimathawiita pairani. ³ Okaatzi pimanakaawitari, ari onkoñaatakoyitai. Okaatzi piñaawaitziri apaniroini pipankoki, ari inkimakoyiitairo inkinkithatakoitiro shintsiiini”.

¿Itzimikama ampinkathatiri?

(Mt. 10.26-31)

⁴ Ikantzi Jesús: “Ajyininká, iiro pipinkawaitashitari matironi intsitokimi, tima ari iwiyaapaakari jaawiyiri irirori. ⁵ Jirika pimpinkiri: Iri pimpinkiri Pawa matzirori jowamaantzi, impoña jotyaaantimi sarinkawiniki. Apa pimpinkathatairi apaniroini. ⁶ Tima tii ipinapirowita tsimiripaini, iro kantzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti, tikaatsi imaakiti apaani.* ⁷ Jiyotziro Pawa okaatzi tzimayitarsi aishi. Tima piñaakiro jaamaakotari tsimiripaini, iirokara jimapirotzi jaamaakotzimi, iiro pipinkantashiiwaitari”.

Inkaati kinkithatakotainani atziriiti

* **12:6** Kantakotachari jaka “tii ipinapirota tsimiri”, irojatzii kantakotachari jamanantamachiitanti-
itari apiti kiriiki inkaati 5 tsimiri.

⁸ “Itzimirika kantirini ijyininka: ‘Jashitaana Jesús’. Iijatzi inkimitaiya Itomi Atziri inkantairi imaninkariti Pawa: ‘Nashitaari jirika’. ⁹ Iriima kantairini ijyininka: ‘Tii jashitana Jesús’. Ari inkimiitairi irirori, inkantaitiri imaninkariti Pawa: ‘Tii nashitaari jirika’. ¹⁰ Tsikarika intzimi ookimotakirini Itomi Atziri, kantatsi impiyakoitairi. Iriima intzimi ookimotakirini Tasorintsinkantsi, iiro iñiuro impiyakoitairi. ¹¹ Aririka jaayitimi japatopapiintaita isaikayitzi pinkatharinti, iiro okantzimoshiriwaitzimi, pinkanti: ‘¿Iitama nonkantiriri?’ ¹² Tima Tasorintsinkantsi yotakaimironi iitarika piñaawaitiri janta”.

Ikkinkithatakoitziri masontzitsiri ajaagantzinkari

¹³ Ipoña jiñaawaitanaki apaani piyowintakariri, ikantzi: “Yotaanari, pinkantinarini nirintzi impainaata kajyitani jookanairi nowaapatini”. ¹⁴ Ikantzi Jesús: “Ajyininká, tii naaka aminakoyitironi tzimawintawakaantsi nonkantantyaariri pirintzi”. ¹⁵ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Paamaakowintya pinintayitzirokarini ajaagawontsi. Tii iro añaakaashiritimini”. ¹⁶ Ipoña jojyakaawintanakiniri, ikantzi: “Tzimatsi ajaagantzinkari kithokitaintsiri iwankiwairi jowaniki. ¹⁷ Ikkinkishiriwaitaka, ikantzi: ‘¿Tsiaktya nowiroka ojjykitaintsiri nowankiri?’ ¹⁸ Ikantashiritanaki: ‘Jiroka nantiri. Notantoryiuro nowantapiintari nowankiri. Niwitsikakaanti antawoiti, ari nowiro okaatzi nowankiritari, iijatzi najyaagawo. ¹⁹ Ari inimotinari, tima ojyiki nowaantakari. Ojyiki osarinti nimakoryaawaiti, nowapirowaitya, nirawaiti nomiri, noimoshirinkawaitya’. ²⁰ Iro kantzimaitachari, ikantzi Pawa: ‘Masontzi, iroñaaka tsiniri jaashiritaitimi, tii piyotzi iitya agaironi okaatzi pashitari’. ²¹ Ari ikantakotari ojyiñaawaitashitawori jajaagawo, tii jojyiñiimaitawo okaatzi jashitari Pawa”.

Ikkinkithatakotziro Jesús kantzimoshiritaantsi (Mt. 6.25-34)

²² Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Pinkimi nonkanti: Tii okamiithatzi onkantzimoshiriwaitimi, pinkanti: ‘¿Oita noyaari, oita nomirityaari, oita nonkithatyaari?’ ²³ Tima tzimatsi ankinkishiritakotapiintiri añaantariki, iro kowapirotacha anairo owayitapiintari, okaatzi akithaapapiintari iijatzi. ²⁴ Pinkinkishiritakotiri tsimiri. Tii jiyotzi impankitaantya joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowaantyaari iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowayitari. Aaka jimapirotzi jitakotai Pawa. ²⁵ Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi, ¿arima pinkantakaatyaawo powawini-ntawairo posarintsiti kapichiini? ²⁶ Tii okantzi powawiniintiro kapichiini, ¿iitama okantzimoshiriwaitantzimiri? ²⁷ Pinkinkishiritakotiro inchatiya, tii añiuro antawainiti, tii ontyaawinta onkithaatyaari. Iro kantzimaitacha tii okantzimoshiriwaitawo, onkanti: ‘¿Oita nonkithaatyaari?’ Aña owaniinkata kamiitha, anairi jowaniinkawita Salomón pinkathariwintachari pairani. ²⁸ Iriitaki Pawa owaniinkatzirori, okantawitaka kapichi añaawitawo owaniinkatapainta, iro osamani, tikaatsi opantanaiyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikayitakiro, intaayitakiro. Iiroka jimapirotzi inkimpoyaawintimi Pawa, aritaki, iiro pikisoshiriwaitzi. ²⁹ Aritapaaki okantzimoshiriwaitakimi iiroka, pikantzi: ‘¿Oita noyaari, oita niriri?’ ³⁰ Apatziro okantzimoshiriwaitari ikaatzi kaari kimisantatsini. Irooma iiroka, jiyotakotzimiro Ashitairi oitarika kowityiimoyitzimiri. ³¹ Iro kowapirotacha paminaminatairi impinkathashiriwintaimi, piñaayitairo impayitaimiro okaatzi kowityiimotzimiri”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ajiyaagawontsi

(Mt. 6.19-21)

³² “Iirokaiiti kimitakariri nopira, iiro pithaawashitaiyani, tima iriitaki Pawa kowaintsiri impinkathariwintaimi. ³³ Pimpimantayitiro tzimimotzimiri, pimpashitantyaawo. Iro kamiithatatsi pantayitairo jiroka piñaantaiyaawori pisaikai kamiitha inkitiki. Kimitawaitaka powaagaantatyiiyaami inkitiki tsika tii opathaanitapai, tsika tii itzimapai koshintzi. ³⁴ Tima janta tsika powaagaantaka, ari poshiritapiintyaawo iijatzii”.

Ompirataari aamaakowintantachari

³⁵ “Powathakitanatyaawo piithaari. Poonthoyitiri pootaminto. ³⁶ Pinkimityaari ompirataari oyaawintariri jariitaiya iwinkathariti jomoshirinka, inkiñi jantawainiri thaankiini jompiratapaiyaariri. ³⁷ Kimoshiri inkantaiya apaani ompirataari itzimi iñaapai iwinkathariti aamaakowinta ikantaka. Imapiro nonkanti, aritaki joosaikairi jowapiintaita iriitaki oyiitainirini jowanawo. ³⁸ Kimoshiri inkantayitya, intzimi iñaaitapai aamaakowinta ikanta, onkantawitya tii jiyotzi tsikapaiti jariitya, niyankiiti tiirika okitiiyitzimataki. ³⁹ Pinkimiro jiroka. Aririkami jiyoti owaiyantzinkari impokatyi koshitirini, ari jaamaakowintatyaami, iiro ikoshitaagantaitzirimi. ⁴⁰ Iro piyotiri iirokaiiti, ontzimatyii paamaakowintayitya. Tima tii piyotzi tsikapaiti impiyantaiyaari Itomi Atziri”.

Kaaripirori ompirataari

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Ari ikantanaki Pedro: “Pinkathari. ¿Arima nokaatziri maawoni atziri pojyakaawintakina?” ⁴² Ikantzi Jesús: “Pinkimitakotyaari ompirataari kamiithashiriri kinkishiritachari kamiitha. Jookanakiri ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: ‘Pamininari ikaatzi saikatsiri pankotsiki’. ⁴³ Kimoshiri inkantya jirika ompirataari, aririka impiyi iwinkathariti jiñaapai imonkatakiro ikantanakiriri. ⁴⁴ Aritaki ishinitaakiniri jaamaakowintyaanari okaatzi jashitari. ⁴⁵ Irooma inkantashiritakimi ompirataari: ‘Iiro ipiyita nowinkathariti’. Jantawaitakiri ikaatzi jompiraitari, ari ikimitaakiro tsinani jompirataitari. Jataki jowapirowaitya, ishinkoiwayitya. ⁴⁶ Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitaiyaari jariitaiya ompiratariri. Imapirotiri jowasankitaapairi, jookapaiiri ikajyaakaitakiri kisoshiriri. ⁴⁷ Tima jirika ompirataari jiyowitakawo okaatzi inintakaawitariri iwinkathariti, tiimaita jaamawintaari impiyi. Irootaki impajapiroitantyaariri. ⁴⁸ Iriima itzimi kaari yotakotironi okaatzi inintakairiri, iiro ipajapiroitairi. Ikaatzi ishinitaitziri jantapiroyitiromi ikowaitziri, oiyiki jompiraityaari. Intzimirika jawintaitari oiyiki, inkowakoitiri oiyiki irirori”.

Ikinkithatakota Jesús

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ “Iro nopokantari nowasankitairi kaaripiroshiriri, okimiwaitakawo iriimi paampari namakimi kipatsiki. Owanaa nokowataikimi itaitaitya jowasankitaayiiiti, apirotaiyaami kaaripirori. ⁵⁰ Iro kantacha ontzimatyii nitanatyaawo nonkimaatsitanatya, irojatzi nimonkaatanatyaawori. ⁵¹ Piñaajaantaki iro nopokantari iñaamachiitairo atziri isaiki kamiitha. Aña nopokaki, namatziiro antaminthatawakagaantsi. ⁵² Iroñaaka iñaitiro jantaminthatawakaitya isaikapankotawakaiyani, apiti atziri

jantaminthatiri pashini atziri kaatatsiri mawa. ⁵³ Mainari ari impithokashitayaari iwaapati, impiyatsityaari iijatzi iwaapati inkisaniintiri itomi. Ompithokashityaawo tsinani ishinto, ompiyatsityaawo iijatzi onaanati. Ompithokashityaawo tsinani ayiro, ompiyatsityaawo iijatzi iwatairo”.

*¿Tima piyotziro kantainchari?
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)*

⁵⁴ Ipoña Jesús ikantziri atziri piyowintakariri: “Tima aririka piñiuro minkori ityaapiintzi ooryaatsiri, pikantapiintzi: ‘Omparyaaty iinkani’. Mataka pikantakiri. ⁵⁵ Tima aririka pinkimiro tampiya ompoñiia katonka, pikantapiintzi: ‘Osaryaaty kamiitha jiroka kitiiyiri’. Mataka okaatzi pikantziri. ⁵⁶ ¡Thiiyinkari! Piyowitawo iiroka okanta piñaayitapiintziro inkiti, iijatzi kipatsi. ¿Litama kaari piyotakotantawo okaatzi kantachari iroñaaka?”

*Paapatziyaiyaari kisaniintzimiri
(Mt. 5.25-26)*

⁵⁷ “¿Litama kaari paminantawo iiroka kamiithatsiri? ⁵⁸ Aririka intzimi kijimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantiri: ‘Iro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’. Tima aririka jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri aamaakowintaniri: ‘Paanakiri jirika’. Irojatzii jaantaitanakimiri jomontyaaitzimi. ⁵⁹ Tima iirorika pipinatashitari okaatzi piriwiwiziri, iiro piñaagairo joimishitowakaantaimi. Imapiro”.

13

Iirorika powajyaantairo pamiyitari, ari pimpiyaashitaiya

¹ Ari ipokaiyakini kamantziriri Jesús, tima Pilato jowamaakaantaki Galilea-jatzi janta itaapiintaitziniri Pawa piratsi. ² Ikantanaki Jesús: “¿Piñaajaantzima iro jantantakawori jiroka tsika ikantaitakiri jowamaitakiri, janaakitziiri ikaaripiroshiritzi pashini Galilea-jatzi? ³ Nokantzi naaka: Tii ari onkanta. Iirorika powajyaantziro pamiyitari iiroka, ari pinkimitakotaiyaari irirori. ⁴ Ari ikimitakari kaatatsiri 18 kamaintsiri awitsinaakiri pankotsi janta Siloé, ¿piñaajaantzima iri mapirotzirori ikaaripiroshiritzi janairi pashini Jerusalén-jatzi? ⁵ Nokantzi naaka: Tii ari onkanta. Tima iirorika powajyaantziro pamiyitari, ari pinkimitakotaiyaari”.

Joyakaawintaitziro pankirintsi kaari kithokitatsini

⁶ Ipoña Jesús joyakaawintanaki, ikantzi: “Otzimi atziri iwankiri jowaniki. Okanta apaani kitiiyiri jiyaataki jaminoro tzimakirika okithoki, tiimaita iñaapaaki. ⁷ Ikantakiri aamaakowintanariri: ‘Tzimaki mawa osarintsi nopokawita naminoro nowankiri onkithokiti, tiimaita noñi. Pinchikiro, aminaashiwaita okatziya jaka’. ⁸ Ari jakanakiri irirori, ikantzi: ‘Iro nowinkathariti, añaawairo jiroka osarintsi iirorika okithokitzi, nonkiyashitawairo oponkitziki notyaakitiro onkithokitantyaari. ⁹ Aririka onkithokitai, kamiitha inatzi. Irooma iirorika, aripaiti pintowakaantiro’ ”.

Jowawisaakotziro Jesús tsinani kitiiyiri jimakoryaantaitari

¹⁰ Ikanta jiyotaantzi Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari janta japatotapiintaita, ¹¹ ari osaiki tsinani tzimakotaintsiri 18 osarintsi opiyarishiritzi. Tsiyamitsitaki, tii okantzi onkatziyi kamiitha. ¹² Ikanta jiñaapaakiro Jesús, ikaimapaakiro, ikantziro: “Tsinani, shintsitaimi pimantsiyawita”. ¹³ Jotirotakiro kapichiini otsiyamitzitaki. Tampatzikatanani kamiitha. Ojyiki

othaamintawintanakari Pawa. ¹⁴ Iro kanzimaitacha tii inimotziri jiwatatsiri japatotapiintaita, antawoiti ikisanaka, jiñaakiri joshinchaantaki Jesús kitiijyiri jimakoryaantaitari. Ikantanakiri atziriiiti: “Tzimatsi 6 kitiijyiri jantawaitaitari, ari pimpokiri inkini joshinchagaitimi. Tii oshinaitantsitzi kitiijyiri jimakoryaantaitari”. ¹⁵ Irojatzii jakantanakari Jesús, ikantzi: “¡Thiyyinkar! Kitiijyiriki jimakoryaantaitari pithataryaakotapiintziri pipira pashitakoyitziri pirakairi imiri.* ¹⁶ Tima jiroka tsinani ajyininka inatzi, iro isawotari Abraham-ni tzimakotaki 18 osarintsi ikimaatsitakaakawo piyari. ¿Tiima okamiithatzi oshinchiuro kitiijyiri jimakoryaantaitari?” ¹⁷ Ikantanaki Jesús, antawoiti ikaaniwintanaka ikaatzi kisanaintziriri. Iro kanzimaitacha kimoshiri ikantaiyanakani atziri ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús.

Joyakaawintaitziro okithoki inchatu oryaanikitatsiri
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Ipoña ikantanaki Jesús: “¿litama oiyari ipinkathariwintantai Pawa? ¿litama nojyakaawintimirori? ¹⁹ Aña oiyatyaawo aririka impankiitiro okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi. Tima tzimatsi atziri pankitakirori jowaniki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo otiwayitanaki, ari iminkoshiyitari tsimiri otsimankatapishitaki”.†

Joyakaawintaitziro shiniyakairori tanta
(Mt. 13.33)

²⁰ Ipoña japiitakiro ikantzi Jesús: “¿litama nojyakaawintimirori ipinkathariwintantai Pawa? ²¹ Aña okimitatyaawo shiniyakaawori tanta. Tzimatsi apaani tsinani, aakiro kapichiini, otsipataakiro tantapatha, tikira osamanitzi, shiniyanaki maawoni”.

Ikinkithatakoitziro oryaanityinkakiini ityaapiintaitzi
(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Ithonka ikinayitaki Jesús nampitsiki jiyotaantayitzi. Irojatzii ikinantanakari Jerusalén-ki. ²³ Ari josampitaitakiri, ikantaitziri: “Pinkathari, ¿kapichima awisakotaatsini?” Ipoña ikantzi Jesús: ²⁴ “Ontzimatyii piñaashintsitya pinkimitakaantyaawo pintyagaatyiimi oryaanityinkakiiniki ityaapiintaitzi. Tima oiyiki kowawitachani intyaantaityaawo, iromaita jimatziro. ²⁵ Aririka jashitanakiro ipanko ashitawori, irojatzirika pisaikaki jikokiroki, pinkantawitya: ‘Pinkathari, pashitayiinawo’. Impoña jakanaki irirori, inkanti: ‘Tii niyotzimi tsika pipoña iiroka’. ²⁶ Impoña pinkantawitanatya iiroka: ‘¿Tiima piyotina akaatziranki owaiyani, akaatziranki arawaitaiyini? Piyotaantapiintakina nonampiki’. ²⁷ Inkanti irirori: ‘Imapiro, tii niyotzimi tsika pipoña. Piyaatawiiti aakowintawori kaaripirori’. ²⁸ Ari piraawaityaari, patsikaikiwaitya, aririka piñaayitari Abraham, Isaac, Jacob intspatayaari ikaatzi Kamantantaniiriiti isaiki ipinkathariwintantai Pawa. Irooma iiroka jikokiroki pisaikai. ²⁹ Tima inkaati awisakoshiritaatsini impoñaayitaiya tsikarika iwiyaapaa kipatsi, isaikayitai jatyooyitairi Pawa tsika ipinkathariwintantai. ³⁰ Tima tzimatsi itayitawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzii impoiyyitatsiri iroñaaka, iri ñaayitaironi jitaityaawo”.

* **13:15** Iri ipirayitari janta: buey ipoña asno. † **13:19** Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi iitachari mostaza, iro jyookatsi inampiki pashini atziri.

Jiraaniintakotawo Jesús nampitsi Jerusalén
(Mt. 23.37-39)

³¹ Ari jariiyitapaaka Fariseo, ikantapaakiri Jesús: “Piyaatai, aatsiki-taintsi Herodes ikowi intsitokimi”. ³² Ikantzi Jesús: “Piyaati, pimpiyanaki, pinkantiri sagaritatsiri, noshinchaaytziri piyarishiritatsiri, noshinchaay-tziri mantsiyari. Apa okaatapaaki mawa kitüijyiri nonkaatakaantyaawori nantziri.” ³³ Iro kantzimaitacha, iikiro niyaataty irojatzí mawatapaintsini kitüijyiri, tima iro kamiithatatsi intsitokayitiri maawoni Kamantantaniri-iti Jerusalén-ki. ³⁴ ¡Jerusalén-jatzí! Ojyiki pitsitokaki Kamantantaniriiti. Pojymiyayitaki ikaatzi jotyantawitakimiri. Tima nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatitziri iryaani, ari nonkantirimi maawoni notomitaari. Iro kantacha tii pikowaiyini. ³⁵ Jaka tsika pisaikapiintawitaka iiro jifñaitai iitya nampitaiyaawoni. Tima iiro okantaitatya piñaaapiintaina jaka, irojatzí paata pinkantantaiyaari: Tasonkawintaari jinatzí, tima Pinkatharintsi aitziri otyaantakiriri”.

14

Joshinchagairi Jesús iiniyawaitatsiri

¹ Okanta kitüijyiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús ipankoki ijwari Fariseo joya. Ojyiki kimpoyakiriri oita jantiri. ² Ari isaikakiri janta apaani mantsiyari iiniyawaitatsiri. ³ Ipoña Jesús jösampitakiri yotaantayitzirori Ikantakaantaitani itsipataakiri Fariseo, ikantziri: “Kitüijyiri jimakoryaantaitari inatzí iroñaaka, ¿tiima oshinitaantsiti oshinchaanti?” ⁴ Tii jakaiyini, irojatzí jimairitaiyakini. Jaakiri Jesús mantsiyari, joshinchagairi, jotyantairi. ⁵ Ipthokashitanakari jirikapaini, ikantziri: “Aririka jotitya pipira omooki kitüijyiri jimakoryaantaitari, ¿tiima ari pinoshikairi thaankipiroini?”* ⁶ Tima tikaatsi inkanti jakanakiri.

Oimoshirinkachari aawakagaantsiki

⁷ Ari isaiki Jesús ikimpoyiiri inkaati atyootirini ijwari Fariseo, thaawako ikantaiyani ikowi josatikayitya intsipatantyaariri jiwari joya. Ipoña Jesús jöjyakaawintanakiniri, ikantanaki: ⁸ “Aririka inkaimayitimi poimoshirintya aawakagaantsiki, iiro pikowashita posatikasatikawaitya pinkowi pintsi-patyaari jiwari, tima tzimatsi pashini pokatsini anaakotzimiri iñaapirota irirori. ⁹ Aririka jariitapaatya kaimakaantzimiri, inkantapaakimi: ‘Iiro posatikasatikata iiroka, piyaati pisaiki jantyaatsikiini’. Antawoiti pinkaani-wintanatya. ¹⁰ Aña iro kamiithatatsi aririka piyaati iiro posatikasatikawaita, pisaikapaaki jantyaatsikiini. Ompoña impokaki kaimakimiri, inkantimi: ‘Ajyininka, pimpoki posatitya iiroka janta’. Aripaiti impinkathayitimi. ¹¹ Tsikarika itzimi kowashiwaitachani impinkathayitirimi, aritaki iñaakiro intsinnampashiritakagaitari. Iriima tsika itzimi tsinnampashiriwaitatsiri, iriitaki ñiironi ipinkathayitairi”.

¹² Ipoña ipthokashitanakari Jesús aanakiriri jowakaiyaari, ikantziri: “Aririka pinkaimi atziri powakaiyaari, iiro pikaimashitari pijyininkapiro-tari iiroka, pirintzi, ipoña ikaatzi ajaagantachari, tima ari onkantaki impiyataimi iiroka jatyootaimi. ¹³ Aririka poimoshirintya, iri pinkaimay-iti ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthokiyitatsiri. ¹⁴ Ari piñiuro

† **13:32** Ikantakoitziri jaka “sagaritatsiri”, iriitaki joyyakaawintaitzi Herodes. Jirika Herodes owanaa jiyotzi tsika inkinakairo jantayitziro kaaripirori, joyyakotari sagari jiyotzi jamatawiyaatantzi tii ikaamanitzi aririka intsitokawiiyaari. * **14:5** Iri ipirayitiri janta: buey ipoña asno.

pinkimoshiritai, tima jirikapaini, iiro okantzi impiyataimi paata joimoshir-intya. Iro kantzimaitacha ari impinayiitaimi pantakiri aririka jañaayitai kamiithashiriri”.

Jojyakaawintaitziro antawoiti jatyootawakaita

¹⁵ Ikanta ikimawaki ikaatzi isaiki jowaiyani, ikantanaki: “Kimoshiri inkantya inkaati owaachani impinkatharitanakirika Pawa”. ¹⁶ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi atziri, jiwitsikakaantzi antawoiti oimoshirinkaantsi, ari jowaiyaani. Ithonka ikaimakiri ikaataiyini. ¹⁷ Ikanta imonkaatapaaka jowantyaari jotyaaantakiri jompiratani inkamantiri ikaatzi ikaimakaan-takiri, tima irootaintsi jowaiyaani. ¹⁸ Tii ikowi impokaiyini ikaatzi ikaimakaanawitakari. Jitanakawo apaani, ikantzi: ‘Iiro okantzi niyaati, niyaatatyi naminiro owaantsi namanantakiri. Irootaki iiro okantanta niyaati’. ¹⁹ Ikantaki pashini: ‘Niyaatatyi noñaantyaariri namanantakiri nopirapaini, irootaki iiro okantanta niyaati’.[†] ²⁰ Ari ikantaki pashini ii-jatzi: ‘Iiro okantzi niyaati, tima owakiraa naawakaaka’. ²¹ Ipoña ipiya ompirataari, ikamantapaii iwinkathariti. Antawoiti owatsimaanakiri, ikantanakiri jompiratani: ‘Piyaati, paniitiro tsika iwiyaanampitsi, pa-makiri ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthoriiti inkaati piñiiri janta’. ²² Ari imatakiro jompiratani. Ipoña ikantairi iwinkathariti: ‘Ni-matakiro okaatzi pikantakinari. Iro kantzimaitacha iiniro okaankitzi pankotsi’. ²³ Ipoña ikantzi jompiratani: ‘Pinthonkiro paniitiro aatsi, piyaayiti tsikarika, pishintsiwintiri inkaati piñiiri janta, impokiita ijaikitiita nopankoki. ²⁴ Pinkimi nonkanti: Ojyiki nitawitakari nokaimakaanztziri, iiro maita iñaajaitziro joya kapichiini niwitsikakaanakiri owanawontsi’ ”.

Pomirintsitachari ankimitakotyaari Cristo

²⁵ Ojyiki ikaatzi oyaatakiriri Jesús. Ipoña ipithokashitanakari, ikantziri: ²⁶ “Aña iro inimotzimiri pitakoyitari piwaapati, pinaanati, piina, pitomi, pirintzi, pitsiro, pitakota iijatzi apaniroini iiroka. Iro kantacha iirorika pimapirotziro pitakotina naaka, tii pityaaryootzi pinkimisantaina. ²⁷ Ontzimatyii pinyaaaryoowintiro nokinkithatakoyitakimiri, onkantaw-itaya impaikakoitimi. Aririka powajyaantakiro, iiro nokimitakaanztzimi iiroka niyotaani. ²⁸ Apaani kowatsiri jiwitsiki pankotsipinthakii, jitawatyaawo inkinkishiritya tzimatsirika imatantyaawori jiwitsikiro. ²⁹ Ari onkantya inthonkatyaawori jitanatyaawo jiwitsikiro, tima aririka jookawintakiro ari ishironawintatyaari inkaati ñiirini. ³⁰ Inkantaiyini: ‘Piñaamachiitiri jirika, tii jaawiyiro, jookashitakawo’. ³¹ Ari ikimitari iijatzi, apaani pinkathari tzimatsiri 10 mil jowayiriti, jashiminthatyaawo jowayirityaari pashini pinkathari tzimatsiri 20 mil jowayiriti. Ontzimatyii jitawatyaawo inkinkishiritawatya, aririka inkitsirinkakiri. ³² Iñaakirorika iiro ikitsirinkiri, iiniro jwiyaan intaina pashini pinkathari pokatsiri jowayirityaari, jotyaaantaki kantirini: ‘¿Tsikama ankantyaaka iiro owayiritawakaanta?’ ³³ Ari okimitari iijatzi ontzimatyii pitawatyaawo pinkinkishiritawatya iirokaiti, tima iirorika powajyaantziro pitakoyitawo okaatzi pashiyitari, iiro nokimitakaanaimi niyotaani”.

Kimitawori tziwi kaari katyotatsini (Mt. 5.13; Mr. 9.50)

[†] 14:19 Iri kantakotachari jaka nopirapaini, kaatatsiri 5 buey.

34 “Tima kamiitha okanta tziwi okatyotzi. Iro kantacha aririka intsi-pataitiro tsika oitya, iiro opantaawo inkatyokantaityaawo. 35 Tikaatsi opantaiyaawoni tziwi, iiro okantaajaitzi iijatzzi isaiponkitzitantaityaawo pankirintsi, ontzimatyii jookaitiro. Kowirori inkimathatiro jiroka, jowakimpitayia inkimisanti”.

15

Ikinkithatakoitziri oijya piyawitachari (Mt. 18.10-14)

1 Ojyiki kowakotziriri kiriiki ijyininka itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, ikimisantzi jiyotaantzi Jesús. 2 Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti, ikinkithatakotanakiri Jesús, ikantzi: “Paminiri jirika, itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, itsipatari jowapiintaiyani”.

3 Ipoña Jesús joiyakaawintanakiniri, ikantanaki: 4 “Tzimatsi piratachari ikaatzzi 100 joiyyati. Okanta apaani kitiiyyiri, ipiyaka joiyyati, jookanakiri pashini 99 oijya otzishimashiki, jataki jaminaminatairi piyainchari. ¿Tima pimatziro iiroka jiroka? 5 Ikanta iñaapairi joiyyati, kimoshiri ikanta jinatapairi. 6 Tima jariita ipankoki, japatotapairi ijyininka, ikantapairi: ‘Pimpoki pintsipatina oimoshirintya, tima noñagairi noiyyati piyawitainchari’ ”. 7 Iikiro ikantatzzi Jesús: “Ari onkimitagaiya inkitiki, antawoiti inkimoshiriwintaitiri atziri owajyaantairori ikaaripiroshiriwita. Janaanakiri 99 kamiithashiritatsiri”.

Joiyakaawintaitziri kiriiki piyawitachari

8 Ipoña ikantzi: “Apaani tsinani tzimatsi 10 oiriikiti. Okanta apaani kitiiyyiri ipiyapithatakawo oiriikiti, owaampataki ootaminto, opishitakiro maawoni opanko aminaminatairi oiriikiti.* 9 Okanta oñagairi, okaimakiri ojyininka, okantakiri: ‘Pimpoki, pintsipatina noimoshirintya, tima noñagairi noiriikiti piyawitainchari’ ”. 10 Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Ari inkimitagaiya imaninkariti Pawa antawoiti inkimoshiriyitai iñaakirika atziri jowajyaantairo ikaaripiroshiriwaitzi”.

Ikinkithatakoitziri itomiitari apaawaitatsiri

11 Ipoña ikantanaki iijatzzi Jesús: “Apaani atziri tzimatsiri apiti itomi. 12 Ikanta iyaapitsi itomi, ikantakiri iwaapati: ‘Paapá, pimpinawo onkaati pookanaari nashitaiyaari pinkamakirika’. Ari ikantakiro, ipayitakiri itomi onkaati jashitakaiyaariri paata. 13 Tikira osamanitzi, jataki iyaapitsi itomi intaina pashiniki nampitsi. Ari japaawaitakiri iiriikiti. 14 Ikanta ithonkatakiri japaatakiri maawoni, iñaitaki antawoiti tajyitsi janta nampitsiki. Ari ikowityaanakiri ikaatzzi japaawaitakiri. 15 Ipoña jiyaatashitakiri nampitawori janta ikowi antawairintsi, jotyaaantaitakiri jaamaakowintyaari chanco. 16 Antawoiti itajyaaki, ikowaki jatyootiri chanco, tima tikaatsi pirini joyaari. 17 Ipoña ikantashiritanaki mainari: ‘Owanaa inintaawaita jowapirowaita antawaitatsiri ipankoki nowaapati, ¿iitama nashironkaawaitantari naaka jaka notajyaaniintzi? 18 Ontzimatyii niyaatai ashitanariki, nonkantapairi: ‘Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzi-motakimiri, iijatzzi nokimitaakiri Inkitijatzzi. 19 Tii okantzi pinkimitakaan-taina pitomi, apa nokowi pinkimitakaan-tinari ikaatzzi antawaitzimiri’.”

* 15:8 Ikantakoitziri jaka “kiriiki”, irijatzzi jiitaitziri “dracma”, kiriiki jinatzzi jashiyitari Grecia-jatzzi. Iriitaki ipinantaitariri antawaitatsiri apaani kitiiyyiriki.

²⁰ Ari ipoña ikatziyanaka, pokai ashitaririki. Ikanta ashitariri, aminawookitatsi irirori iñaawairi ipokai, ishiyashitawaari, jawithakitawairi, ithopootawairi. ²¹ Ikantapaaki itomi: ‘Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzimotakimiri, iijatzi nokimitaakiri Inkitiijatzi. Tii okantzi pinkimitakaan-taina pitomi’. ²² Iro kantzimaitacha ashitariri, ikantakiri jimpiratani: ‘Pamaki iroopirori kithaarintsi, pinkithaatawairi notomi. Powiniri jakoki poriryaatatsiri, pintyaantakairi iijatzi zapato. ²³ Impoña paminaki iwonkiri vaca kamiitha iwathati, powamairi. Nokowi oimoshirintya. ²⁴ Tima jirika notomi kamawitaka, iro kantzimaitacha añagai iroñaaka. Pairani ipiyaka, iñaitairi iroñaaka’. Ari jitanakawo joimoshirinkaiyani.

²⁵ Ikanta jantaritü iririntzi saikatsi jantawaitzi owaantsiki. Pokai pankotsiki, ikimapaatzi joimoshirinkaiyani. ²⁶ Josampitapaaki apaani jompiratani jiita ikimoshiritantaitari. ²⁷ Ari ikantanakiri: ‘Ariita pirintzi, irootaki jowamaakaantantakari piwaapati iwonkiri vaca, tima kamiitha jariita pirintzi tikaatsi awijyimotirini’. ²⁸ Ari ikisapaaka, tii ikowi intyaapai pankotsiki. Ipoña jiyaatashitakiri iwaapati, owanaa jowomirinchaakiri intsipatantyaariri joimoshirinka. ²⁹ Irojatzü ikantantanakariri iwaapati: ‘Piñaawitana naaka osamani nosaikimotzimi, tikaatsi nantzimotimiri. Tiitya pipaaaitana piratsi noimoshirintya.† ³⁰ Iro kantzimaitacha ipokai iyi thonkitakimiriri piiriikiti ipiro mayimpro, iri powamainiri wathatatsiri poimoshirinkawairi’. ³¹ Ari jakanaki iwaapati, ikantziri: ‘Notomí, ari pashi powiro pisaikimotakina iiroka, maawoni okaatzi nashitari, iiroka ashitawo maawoni. ³² Irootaki ankimoshiritantyaari iroñaaka, tima jirika pirintzi, kamawitaka, iro kantacha añagai iroñaaka. Ipiyawitaka iñaitairi iijatzü’ ”.

16

Joyyakaawintaitziri kaaripirori ompirataari

¹ Ipoña Jesús ikantakiri iijatzü jiyotaani: “Tzimatsi atziri ajaagantachari. Itzimi irirori jompiratanipaini. Okanta apaani kitiiyiri tzimatsi pokaintsiri, ikantaitakiri ajaagantachari: ‘Jirika ijiwari jompiratani, japaatakimiro pajyaagawo’. ² Ikanta jirika ajaagantaniri ikaimakiri jompiratani, josampitakiri: ‘¿Iitama pantakiri? Nokimaki ikantaitana. Nokowi poñaayinawo okaatzi pantawaitakinari. Tima ari okaatapaaki pijiwatziri nompiratanipaini’. ³ Ari ikantashiritanaki jirika ompirataari: ‘¿Tsi katya nonkantyaaka iroñaaka? Jomishitowatyina ompiratanari. Tii okantzi nompankiwaiti, aririka nonkamitanti impashitaitina, owanaa nonkaaniwintya’. ⁴ Ipoña ikantashiritzi: ‘Niyotaki iita nantiri jaapatziyantaitinari pankotsiki aririka jomishitowaitakina’. ⁵ Japatotakiri ikaatzi iriiwitziri iwinkathariti, ikantakiri itakowari: ‘¿Tsikama ikaatzi piriwitziri nowinkathariti?’ ⁶ Ikantzi irirori: ‘Niriiwitziri ikaatzi 100 inchatonaa jowaitzi yiiinkantsi’. Ipoña ikantziri: ‘Jiroka piriwiri, thaanki posankinati, apa inkaatai 50 inchatonaa piriwitziri’. ⁷ Ipoña josampitakiri pashini ikantziri: ‘¿Iiroka tsikama ikaatzi piriwitziri?’ Ikantzi: ‘Niriiwitziri okaatzi 100 ipiyotakoitziro trigo’. Ipoña ikantziri iijatzü: ‘Jiroka piriwiri, posankinati, apa onkaatai 80 ipiyotakoitziro’. ⁸ Ikanta jirika pinkathari, joñaagantakiri jompiratani tima iñaakiri imapiro jiyotzi tsika inkinakairo kantainchari. Ari ikantayitari atziripaini iroñaaka, imatatyä jiyotzi tsika inkinakairo jaapatziyantyaariri iyyininka, janairi tsika ikanta kimisanzinkariiti’. ⁹ Irojatzü ikantantanakariri Jesús: “Ontzimatyii piyoti paapatziyantyaawo pajyaagantayitari iroñaaka

† 15:29 Ikantakoitzü jaka “piratsi”, iriitaki cabra.

onkantawitya tii opantapirotawo, iro onkantantaiyaari jaapatziyaitaimi paata iiroka janta inkitikii.

¹⁰ Itzimirika tyaaryootaintsiri kapichiini, iriitaki tyaaryoopirotaatsini. Itzimirika kaaripiroshiritatsiri kapichiini, iriitaki mapirotaironi inkaaripirotai. ¹¹ Tiirika pityaaryoowintziro ajyaagawontsi kaari opantapirotawo jaka, tikaatsi amiintimini iroopiroriki. ¹² Tiirika pityaaryoowintziro ashinintsi, tikaatsi pimini pashityaari iiroka. ¹³ Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratantani. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratariri, iriima pashini, inkisaniintanakiri. Ari okimitsitari iijatzii: Tikaatsi matironi jantiniri Pawa ikowakaanziri irirori, aririka inkinkishiritakoitiro ajyaagawontsi inkimitakaantanakiro iroorikami ompiratyaa-rini”.

¹⁴ Ari ikaatzii ikimaiyakini Fariseo, tima irijatzii ashiminthatawori ajyaagawontsi, ishirontaminthatakwari Jesús ikimiri ikantayitakiri. ¹⁵ Ipoña ikan-tanakiri: “Piyotzi potzikaawintaiyani iiroka iiro jiyotanzimii atziri, iro kantzimaitacha jiyotzimiro Pawa okaatzii pikinkishiritari. Tima okaatzii iroopirotzimotziriri atziri, ipinkimatziro Pawa”.

Ikantakaantaitani ipoña ipinkathariwintantai Pawa

¹⁶ “Tima pairani ikinkithatakoitakiro Ikantakaantaitani ipoña josankinari Kamantantaniriiti. Ipoña ikinkithataki iijatzii Juan. Ikimatziro iroñaaka atziriiti Kamiithari Ñaantsi tsika ikanta ipinkathariwintai Pawa. Antawoiti ikowi iñiuro okimitawo ishintsitaitzi aririka jowayiritaitya. ¹⁷ Tii opomir-irintsita apirotaiya paata kipatsi iijatzii inkiti, iro kantzimaitacha iiro apirotz-imaata Ikantakaantaitani”.

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: “tii opantawo pookiro piina”

¹⁸ “Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsinani, imayimpiri-wintakiro itawitawori. Ari ikimitari iijatzii agaironi tsinani jookiri oimi, imayimpiritaki irirori”.

Ajyaagantachari ipoña Lázaro

¹⁹ “Tzimatsi atziri ajyaagantachari, owaniinka ikithaatapiinta. Jaakow-intawo kitiiyyiriki jomoshirinka owaniinka jowapirowaita.* ²⁰ Tzimitacha iijatzii apaani ashironkaawaitachari jiita Lázaro, ithonka ipathaawaitaki jirika. Ari jomaryaapiinta jakakiroki ipankoki ajyaagantzinkari. ²¹ Iriitaki kowatsiri jaayitiro jowaryaayitzi jowanawo ajyaagantachari. Pokatsi otsitsi ithotziniri iwathaawo. ²² Ikanta paata kamaki ashironkainkari, jaanakiri imaninkariti Pawa, jataki isaiki Abraham. Ipoña kamitaka i-jatzii ajyaagantachari, ikitaitakiri. ²³ Ikanta janta sarinkawiniki, oyyiki iki-maatsiwaitaka jirika ajyaagantawitachari. Jaminakotakiri intaina iñaatziiri Abraham itsipatakari Lázaro. ²⁴ Ari ikaimanaki irirori, ikantzi: ‘Chariní, Abraham, pinishironkatina. Potyaantiri Lázaro jamaajaitakina kapichi-ni jiña nomiritawatyaari, tima itaaniintatyaana shintsini paampari’.

²⁵ Ikantanaki Abraham: ‘Nochariní, poshirityaawo pajaagawo pairani, i-jatzii ikimita Lázaro joshiritawo jashironkaawaitakiri. Iro kantzimaitachari kimoshiri ikanta irirori jaka, irooma iiroka ontzimatyii pinkimaatsiwait-aiya. ²⁶ Tikaatsi pinkini pimpoki, tzimatsi antawoiti impiita otzikakairi, iiro okantzi iijatzii niyaatashitimi iiroka’.

²⁷ Iikiro ikantawitaty irirori: ‘Pinkimi nokantzimi chariní, potyaanti jatatsini isaiki nowaapati. ²⁸ Tzimatsi

* **16:19** Iro ikantakoitziri jaka “owaniinka”, kithaarintsi pitzirishimawotatsiri. Oyyiki owinawo jiroka. Apa ikithaayitawo ajyaagantachari.

janta ikaatzi 5 nirintzi, pinkamantiri iiro ipokanta irirori jaka, oiyiki jashironkaita'. ²⁹ Ari ikantzi Abraham: 'Tzimatsi Ikantakaantakiri Moisés, tzimatsi iijatzi ikantayitakiri Kamantantaniri, iro inkimisantiri'. ³⁰ Ipoña ikantzi iijatzi: 'Iirotyaami, Chariní, Abraham. Tzimatsirika apaani kamatsiri kamantairini añaatsiri atziri, ari jowajyaantairo kaaripirori jamiyitari'. ³¹ Iikiro ikantanakitzi Abraham: 'Tima tii ikimisantziro ikantayiwitari Moisés iijatzi ikantayitakiri Kamantantaniri, iirotya ikimisantaajaitziri inkamantawityaari kaminkari'".

17

Iiro pantakaantziro kaaripirori

¹ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: "Ari intzimapiintatyí antakaantironi kaaripirori. Inkantamachiitiri jirika. ² Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iintsi awintaanari, ari jowasankitaayitairi. Iro kamiithatatsimi inthayitineri mapi ikintsiki, jowinkaitakiri inkaariki, ari onkantya iiro ikaaripirotaantzimi. ³ Ontzimatyí paamaakowintya iiroka. Tima intzimirika antzimotimini kaaripirori, pinkaminairi. Aririka jowajyaantairo jantayiwitakiri, pimpiyakotiro jantzimowitakimiri. ⁴ Ari okimitari iijatzi. Tzimatsirika atziri oiyiki jantzimotapiintakimiri, okimiwitatyawo onkaati 7 japiipiintiro kitijiyiriki, ontzimatyí papiipiintiri pimpiyakotiri aririka impokashitapiintakimi inkowakotimi pimpiyakotairi".

Pawintaapirotakaina

⁵ Ikanta Otyaantapiroriiti, ikantanakiri Jesús: "Nokowi poshiritakapirotina". ⁶ Ipoña ikantzi Awinkathariti: "Onkantawitatyá iiro antawoititzi poshiritaina, onkimityawo okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, aritaki pimatakiro antawoití inchato katziyainchari, pinkantiro: 'Pishirinki, piyaati pinkatziyi janta inkaariki'. Nonkanti, ari imatatyá".*

Jantayitairi jompiraitari

⁷ "Aririka intzimi pompiratani, piñaawairi jariitaiya jojiyawaitzi powaniki, jaamaakowintari pipira ¿arima pinkantawairi: 'Patyootapaina?' ⁸ Aña iiro, apa pinkantawairi: 'Ponkotsitapai owanawontsi. Powathakitya inkini poyiitina, irojatzi nowantatyaa, niraki nomiri iijatzi. Impoña pimpoiti iiroka powaiya'. ⁹ ¿Arima pimpaasoonkitakiri okaatzi jantakiri pompiratani? Aña iiro. ¹⁰ Ari pinkimityaari iijatzi iiroka, aririka pimónkaatakiro okaatzi inintakimiri Pawa, ompoña pinkanti: 'Iiro asagaawintawaita jompirayitai, tima apa amonkaamachiitiro okaatzi ikowakaitakairi antiro'".

Joshinchaitziri 10 pathaawaitatsiri

¹¹ Ipoña jawisanaki Jesús jiyaatiro Jerusalén-ki, ikinanakiro Samaria-ki ipoñaanakawo Galilea-ki. ¹² Ikanta jariitapaaka nampitsiki, ari itonkiyotawakari 10 shirampari pathaawaitatsiri, intaina ikatziyaiya-paakani. ¹³ Ikaimaiyini, ikantzi: "¡Yotaanari Jesús, pinishironkataina naaka!" ¹⁴ Ari jaminanakiri irirori, ifñaatziiri ikatziyaiyani, ikantziri: "Piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari jaminawakimiro pipathaawo". Ikanta jiyataaianakini, omapokashitaka opiyanaka iwathaawo, shintsiyitanai.

* **17:6** Iro ikantakoitzi jaka "okithoki iryaanikitatsiri pankirintsi", iitachari "mostaza", iro jyookat-siri inampiki pashini atziri. Iro ikantakoitzi jaka "antawoití inchato", iitachari "sicómoro", irojatzi jyookatsiri pashiniki inampi atziri.

¹⁵ Ikanta apaani jiñaakiro jishitakotanai ipathaawaitzi, thaaminta ipiyaa irirori, ikimoshiriwintanakiri antawoiti Pawa. ¹⁶ Jotzirowashitapaakari iitziki Jesús, ipaasoonkitapaakiri. Jirika piyaachari Samaria-jatzi jinatzi. ¹⁷ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tiima 10 ikaatzi shintsitaatsiri, tsikama ikinakika pashini? ¹⁸ Tikaatsi nojyininka piyaatsini inkimoshiriwintairi Pawa impaasoonkitiri, apa ipiya pashinijatzi atziri”. ¹⁹ Ari ikantanakiri Jesús pathaawaiwachari: “Pinkatziyi, piyaatai. Iro oshinchagaimiri poshritaana”.

Itanatyawori impinkathariwintantaiti
(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ipoña Fariseo josampitakiri Jesús, ikantziri: “Tskapaiti itanatyawo impinkathariwintantai Pawa”. Ari jakanaki irirori: “Omapokashitaiya impinkathariwintantai Pawa. ²¹ Iiro ikantaitzi: ‘Jiroka jaka. Jironta janta’. Tima aritaki pinkatharishiriwintantai Pawa”. ²² Ipoña ipithokashitanakari jiyotaani, ikantziri: “Ari pinkowawitaiya paata piñiirimi kapichiini jirika Itomi Atziri, iiro okantzimaita. ²³ Ari pinkimaki inkantaiti: ‘Jirika jaka’. Pashini kantatsini: ‘Jirinta janta’. Iiro piyaatashitziri, iiro poyaatziri iijatzi. ²⁴ Aririka impiyi Itomi Atziri, inkimitapaiyaawo oporiki ookathawontsi, ompoñaanaty tsika iwiya kipatsi irojatzi othapitapaa. ²⁵ Aña itawatya iñitawakiro inkimaatsitaiya antawoiti, inkisaniintawaitaitiri jirikaiti atziri-iti tzimayitatsiri iroñaaka. ²⁶ Tima onkimityawo tsika okanta pairani iiniro isaikawita Noé. Ari onkimitsitaiya iijatzi aririka impokimatai Itomi Atziri. ²⁷ Inimotziri atziri jowawaiyita, jirawaitaiyini, jaawakaayita iijatzi. Irojatzi ityaantanakari Noé shintsipaaki jiwitsikakiri. Okanta oonkanaka kipatsiki, apirotaka maawoni atziri ipiinkaki. ²⁸ Ari onkimityawo iiniro isaikawita pairani Lot. Inimotziri atziri jowaiyani, jirawaitaiyini, jiyomparitaiyani, ipankiwaitaiyini, jiwitsikaiyini ipanko iijatzi. ²⁹ Iro kantzimaitacha imonkaatapaaka kitújiyiri ishitowantanakari Lot nampitiki Sodoma, omapokashitaka iparyaapaaki antawoiti paampari, ari japirotakari maawoni atziri itaga. ³⁰ Aritaki onkimitagaiyaari iijatzi aririka impiyi Itomi Atziri. ³¹ Tzimatsirika saikatsiri jikokiroki ipanko, ari impoñaanaty ishiyi, iiro ityaapanaatzi jaapanaati tsika oitya. Itzimirika saikatsini jowaniki, ishiyi tsika ikanta, iiro ipiyapanaata. ³² Pinkinkishiritakotiro okaatzi awijyimotakirori iina pairani Lot. ³³ Ikaatzi itakowaitachari apaniroini jantayitziro inintashiyitari, ari impiyaashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani jantanairo nokowakairiri naaka, aritaki jawisakoshiritai”. ³⁴ Iikiro ikantatzi Jesús: “Tzimatsi tsipatawakaachani imayi. Jagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi. ³⁵ Tzimatsi apiti tsinani tsipatawakaachani otoonkawaitzi. Jagaitai apaani inkitiki, irooma pashini jookaitanairo. ³⁶ Isaiki apiti atziri jowaniki. Jaagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi”. ³⁷ Ipoña josampitanakiri ikantzi: “¿Tsitakya janta Pinkathari?” Ikantzi Jesús: “Tsitakarika isaiki kaminkari, ari impiyowintyaari amimpori”.†

18

Ikinkithatakoitziro kamatsiri oimi ipoña kaaripirori pinkathari

† 17:37 Ikimita añaapiintziri amimpori jiwotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatzi aririka añaayitakiro okaatzi ikinkithatakoyitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiymatai.

¹ Ipoña joyyakaawintanakiro Jesús onkantya jamanaitantyaariri kitiijyiriki, iiro jowajyaantantaitawo. ² Ikantzi: “Tzimatsi apaani nampitsi, ari isaikiri kaaripirori pinkathari, tii ipinkathatziri irirori Pawa, iri owat-sipiro tii ipinkathatziri atziri. ³ Ari osaikiri iijatzii tsinani kamatsiri oimi. Opokashitakiri kaaripirori pinkathari, okantziri: ‘Nokowi pinkaiminari kisaniiintanari, piwitsikainawo awijyimotanari’. ⁴ Tii ikowawita pinkathari. Ipoña ikantashiritanaki: ‘Tii nopinkathatziri Pawa, iijatzii nokimitairi atziri. ⁵ Iro kantacha jiroka kamatsiri oimi, ontzimatyii nantiro kamiithari okowiri. Nosamawokari aririka oñaashirinkina ompiyapiyatashitina’”. ⁶ Ikantzi Jesús: “Piñaakiro ikantashiritakiri kaaripirori pinkathari. ⁷ Iri mapirotzirori Pawa irirori, iiro iijyinkaa jantainiri kamiithari jiyoshiitairi, aakowintanaawori jamanari kitiijyiriki”. ⁸ Iikiro ikantatzi Jesús: “Iiro iijyinkaita jantantaityaawori kamiithari. Iro kantacha aririka impiyapaaki Itomi Atziri, ¿iikiroma jiñaapaakityi awintaapiintyaarini kipatsiki?”

Joyyakaawintaitziri Fariseo ipoña kowakotziriri kiriiki iijyinkaa

⁹ Tzimayitatsi kinkishiritachari kamiithashiri jinatzii. Ipoña imanintashiriwaitziri pashini atziri. Irootaki joyyakaawintantanakariri Jesús, ikantziri: ¹⁰ “Tzimatsi apiti atziri jiyaataki tasorintsipankoki jamaña. Fariseo jinatzii, iriima pashini iri kowakotziriri kiriiki iijyinkaa. ¹¹ Ikanta ikatziyapaaka Fariseo jamana, ikantzi: ‘Pawa, antawoiti nopaasoonkitzimi, tima tii nokimitari naaka pashini atziri, koshintzi jinatzii, tzipinashiri ikanta, mayimpiri jinatzii, ari ikimitakari jirika kowakotziriri kiriiki iijyinkaa. ¹² Apitijatzii notzitapiintawo nowanawo awisayitzi kitiijyiri jimakoryaantaitari, nookapiintzi kiriiki ikaatzi ipinaitanari’. ¹³ Ipoña irirori kowakotziriri kiriiki iijyinkaa, ikatziyapaaka jantyaatsikiini, oiyotapaaka jamana. Tima okatsitzimoshiryaanakiri, ikantzi: ‘Pawa, pinishironkataina naaka, kaaripiroshiri ninatzii’”.* ¹⁴ Ikantzi Jesús: “Iriitaki jaayitakiri kamiitha jirika, kamiithashiri ikanta jiyaatai ipankoki, tii ikimitari pashini. Tima tsikarika itzimi ñaapirowaitachari iroñaaka, ari intsinampashiritakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashiriwaitatsiri iroñaaka, ari iñiuro iñaapirotakagaitairi”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ Ipoña jamayitapaakiniri Jesús iinchaaniki, ikowaitzi jotirotanta-watyaari kapichiini jako. Iro kantacha jiyotaani Jesús, ikisawakiri amayitziriri iintsi. ¹⁶ Irojatzii ikantantanakari Jesús: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Pawa. ¹⁷ Imapiro, iirorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoityaari ikanta iintsipaini, iirora iñaitairo ipinkatharitai”.

Mainari ajaagantachari

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ Ikanta apaani pinkathari josampitakiri Jesús, ikantziri: “Kamiithari Yotaanari, ¿iitama nantiri noñaantaiyaawori kantaitachani kañaanimintotsi?” ¹⁹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Iitaka pikantantanari: ‘kamiithari pinatzii?’ Apaniironi ikantakaawo Pawa ikamiithatzi, tikaatsi pashini. ²⁰ Piyotakotakiroma Ikantakaantaitani, kantatsiri:

* **18:13** Kantakotachari jaka “okatsitzimoshiryaanakiri”, iro kantakotajaantachari jompojashipani-iyita jirika atziri. Tima irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsitzimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita amitari aakapaini aririka ampojashipaniitya, tima asagaawintawaitatya.

Iro pitsitokantzi.
Iro pimayimpirizti.
Iro pikoshitzi.
Iro pithiiyakotanta.
Iro pamatawitantzi.
Pimpinkathatiri ashitzimiri”.

²¹ Ari jakanaki mainari, ikantzi: “Yotaanari, nothotyaakiro maawoni irojatzti nitanakawo pairani iiniro niryaaanitapaaki”. ²² Ikanta ikimakiri, ikantzi Jesús: “Tzimatsi apaani kowityaapainchari kaari panti. Pimpimantiro okaatzti pashitari, pimpashiytaari ashironkaachari. Tima ari piñagairo pinintagaiya inkitiki. Pimpokanaki, poyaatina”. ²³ Ikanta ikimawaki, owashiri ikantanaka, tima ajyaagantzinkari jinatzti. ²⁴ Tima iñaakiri Jesús antawoitii jowashiritanaka, ikantanaki: “ilmapiro opomirintsita jiyaatai ajyaagantzinkari impinkatharitai Pawa! ²⁵ Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaa-gantzinkari ipinkatharitai Pawa”. ²⁶ Ikantayitanaki ikaatzti kimakiriri ikan-taki Jesús: “¿litatyaakama awisakoshiritaatsini?” ²⁷ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi oitayita pomirintsitzimotyaa-rini atziri, iriima Pawa tii opomir-intsitzimotari”. ²⁸ Ari ikantanaki Pedro: “Jirika nokaataiyakini naaka, nookayitanakiro tzimimoyitanari, noyaataiyakimini”. ²⁹ Ikantanaki Jesús: “Imapiro, tzimatsirika kowanairori impinkathariwintairi Pawa, irootaki jookawintananakawori ipanko, ashitariri, iririntzi, iina, ipoña jowaiyaniiti, ³⁰ tima ojiyki impayitairiri Pawa jirika, ari anaanakiro okaatzti jookawin-tanakiri. Ari inkimitagairi iijatzti paata aririka iñiuro añaanimintotsi”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota jowamagaitiri
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Ipoña Jesús japatotairi kaatatsiri 12 jiyotaani, ikantziri: “Aataty iroñaaka Jerusalén-ki. Ari imonkaatyaa-ri onkaati awijyimotirini Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakitiriri pairani Kamantanari. ³² Ari jaakaan-taitiri, jayiri atziri kaari ajyininkata. Antawoitii ishirontaminthawait-aityaari, inkimaatsitakaityaari, jiiwapoowaitaitiri. ³³ Aririka onkaataki impajawaitaitiri, ari jowamagaitiri. Iro awisawitaty mawa kitiiyiri, ari jañagai iijatzti”. ³⁴ Iro kantzimaitacha, tii ikimathatziro jirikapaini ikaatzti kimawitainchari, tima tii ikowaitzi inkimathatakaitiri.

Jaminakaitairi Jericó-jatzti
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Ikanta Jesús ariitzimatata nampitsiki Jericó. Ari isaiki kaari aminatsiri aatsinampiki ikamitantzi impashiityaari. ³⁶ Ikimaki kaari aminatsini, josampitakiri awisayitatsiri atziri, ikantziri: “¿lita pokatsiri?” ³⁷ Ikantaitanakiri: “Ipokatzi Jesús, jiiitatziri Nazaret-jatzti”. ³⁸ Irojatzti ikaimantanakiri, ikantzi: “Jesús, icharinitari David-ni, pinishironkataina naaka!” ³⁹ Ojiyki ikisawiitanakari jimairitantyaari. Iikiro ikaimanakitzi shintsiini, ikantzi: “iIcharinitari David-ni, pinishironkataina naaka!” ⁴⁰ Ari ikatziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pamakinari jaka”. Ikanta jamaitapaakiniri, josampitawakiri. ⁴¹ Ikantziri: “¿Tsikama pikowi nonkantaimi?” Jakanaki kaari aminatsiri, ikantzi: “Nokowi nokiryagai, Pinkathari”. ⁴² Ikantzi Jesús: “Kantatsi pokiryagai, iro oshinchagaimi pawintaana”. ⁴³ Omapokashitanaka jaminanai, joyaatanakiri Jesús, kimoshiri ikantawintanakari Pawa. Ikanta atziriiti jiñaakiro okaatzti jantakiri Jesús, jimatanakiro iriroriiti ithaamintawintanakari Pawa.

19

Jesús ipoña Zaqueo

¹ Ikanta jariitapaaka Jesús Jericó, janiitapaakiro nampitsi. ² Ikanta apaani shirampari ijiwari kowakotziriri kiriiki iyyininka jiita Zaqueo. Ayyaagantzinkari jinatzi. ³ Ikowapirotaki irirori jiñiiri Jesús. Iro kantacha tii okantzi tima oyyiki atziri otzikakiriri, ikaaporityakitziini iijatzzi. ⁴ Ipoña jiiwatanaki Zaqueo, atiitapaaki inchatoki inkini iñiiri Jesús, tima ari inkinapaakiri.* ⁵ Ikanta jariitapaaka jatiitaki, jaminapaaki jinoki, jiñaapaakiri, ikantziri: “Zaqueo, payiitanaki thaankiini, tima ari noshiritawo nomayimotimi pipankoki”. ⁶ Thaankipiroini jayiitanaki Zaqueo. Kimoshiri jaanakiri ipankoki. ⁷ Ikanta jiñaitakiri, ñaawaitanaki atziriiiti ikantzzi: “¿Litama ityaapankotantariri Jesús kaaripiroshiritatsiri?” ⁸ Ari ikantaki Zaqueo: “Pinkathari, kantatsi nompiri ashironkainkari kajyitani najyaagawo. Tzimatsirika iita namatawitakiri nokoshitziri, ari noipiyainiri onkaati 4 nayitakiriri”. ⁹ Ikantanaki Jesús: “Iroñaaka piñiuro pawisakoshiritai. Tima pimatanairo pikimitakotanaari Abraham-mirinkaitipirori. ¹⁰ Tima iro ipokantakari Itomi Atziri jaminaminayitairi ikaatzzi piyaashiwitainchari jowawisaakoshiriyitairi”.

Joyyakaawintaitziri 10 kiriiki

¹¹ Irojatzzi ikimisantayakini atziriiiti ikinkithatakotakiri Jesús. Ipoña joyyakaawintanakiniri, tima iñaajaantaki atziriiiti koñaawoini impinkathariwintantai Pawa, tima jiñaakiro irootaintsi jariitzimataiyaani Jerusalénki. ¹² Ikantanaki: “Tzimatsi apaani jiwari jiyaataki pashiniki nampitsi, impinkatharitakaitiri, impoña impiyi. ¹³ Japatotanakiri 10 jompiratani, ipanakiri 10 kiriiki, ikantayitanakiri: ‘Pantawaitakairi kiriiki nopanakimiri, irojatzzi nompoyantapaatyaari’.”† ¹⁴ Iro kantacha tzimatsi kaari kowirini impinkathariwintanti. Jotyaaantaitaki kantatsini: ‘Tii nokowaiyini impinkathariti’. ¹⁵ Ikanta ipiya, aritaki ipinkatharitakaitakiri. Japatotapairi jompiratani ipayitanakiri kiriiki, ikowi iñiiri tsika ikanta jantawaitakaakiri iriikiti. ¹⁶ Jitapaakawo ipokaki apaani, ikantapaaki: ‘Pinkathari, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzzi 10’. ¹⁷ Ikantanaki irirori: ‘Kamithataki nompiratani, kapichi pityaaryootaki, aritaki piñaakiro pijiwawintiro onkaati 10 nampitsi’. ¹⁸ Ari ipokapaaki pashini jompiratani, ikantapaaki: ‘Pinkathari, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzzi 5’. ¹⁹ Iijatzzi ikantanakiri irirori: ‘Ari pinkimityaari iiroka, ari piñaaki pijiwawinti onkaati 5 nampitsi’. ²⁰ Ipokapaaki pashini, ikantapaaki: ‘Pinkathari, jirika piiriikiti kamiitha noponatakimiri. ²¹ Tima antawoiti nothaawantakimi imapirotatzziimi pimashirinkatzzi, tii piñaakonita pojyiñaantariri piiriikiti’. ²² Ikantanaki irirori: ‘Kaaripirori nompiratani pinatzi. Iiroka apishityaawoni okaatzzi pikantakinari. Piyowitaka owanaa nomashirinkatzzi, tii noñaakonita nojyiñaantariri noiriikiti. ²³ Piñaawita iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakairinimi noiriikiti, ari iyyikiniintakimi iroñaaka, iri pimpawainarimi nopiyaa’. ²⁴ Ari ikantziri atziri piyotainchari: ‘Payiri kiriiki, pimpiri oyyiñaakiriri ikaatzzi 10’. ²⁵ Ikantaiyanakini atziri: ‘Pinkathari, ¿itama impantaityaariri, tima tzimaki irirori 10 kiriiki pipakiriri inkaanki?’

* **19:4** Kantakotachari jaka inchatu, irootaki jiitaitziri pashiniki nampitsi sicómoro. † **19:13** Ikantakoitziri jaka kiriiki, iri jiitaitziri pairani “mina”. Iñaantaityaari irayyitiri mina, ontzimatyii jantawintaitiri inkaati mawa kashiri.

26 Iikiro ikantatzi ashitariri iiriikiti: ‘Iitarika otzimimotakiri, ari ontzimi-motakiri oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaataty iñiuro iiro otzim-imopiroyitairi’. 27 Ikantaki iijatz: ‘Pamakiri ikaatzi kisaniiintanari kaari kowatsini nompinkathariwintiri, nokowi noñiri powamairi’ ”.

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Ithonkanakiro ikantakiri Jesús, iiwatanaki jiyaatiro Jerusalén-ki. 29 Ikanta jariitzimatata nampitsiki Betfagé otsipatakawo Betania omontinampitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaaantakiri Jesús apiti jiyotaani. 30 Ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari. Ari piñiiri iwonkiri burro inthatakotya, tikira ityaakaitariita. Pintharyaakotiri, pamakinari jaka. 31 Aririka josampiitawakimi: ‘¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakiri iiroka: ‘Ikwatziiri Pinkathari’ ”. 32 Jataiyanakini jotyaaantaitakiri, jiñaakiro okaatzi ikantaitakiriri. 33 Ithataryaakotapaakiri burro. Josampitakiri ashitariri, ikantziri: “¿Pinkantirika pithataryaakotantariri?” 34 Ikantanaki irirori: “Ikwatziiri Pinkathari”. 35 Irojatz jamantakanariri. Jowankitaitakiniri manthakintsi imitzikaaki, ityaakotanakari Jesús jirika burro. 36 Ikanta janiitakaanakiri Jesús burro, joomaankashiitanakiri manthakintsi aatsiki tsika inkinanaki. 37 Ikanta jiyotaapiintakiri Jesús, oirinkimatata otzishiki Olivo, ikaimaiyini ithaamintawintanakari Pawa, tima iñaayitapiintakiro itasonkawintantaki Jesús. 38 Ikantaiyini:

¡Aatsikitataiki awinkathariti! Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari ji-itaitziri otyaantakiriri.

¡Isaikaayaaitairi kamiitha nampitawori inkitikil!

¡Iro kamiithatataitatsi otzimimotziri jowaniinkawo Pawa nampitawori ojinoakitajaantzi inkiti!

39 Ikanta Fariseo saikayitaintsiri iijatz janta, ikantakiri Jesús: “Yotaantanirí, pinkijyiri piyotaani”. 40 Jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka nomairyaakiri ikaatzi kaimayitaintsiri, kimitaka ari onkaimanakimi mapi iroori”.

41 Ipoña jariitzimatapaaka Jesús Jerusalén-ki, jiraakotapaakawo jiñaapaakiro. 42 Ikantzi: “¡Owa onkamiithatimi pinkimathataajitawakiro iroñaaka, iroora kitijyiri piñaantaiyaawori pisaiki kamiitha! Iro kantzimaitacha iiro okantzi tima tzimatsi ikantakagaitakimi kimiwaitaka pisoryaakitatyimi. 43 Tima irootaintsi impoki kisiiniizimiri, jiwitsikashitapaakimi japirotantimiri. Inthonka jotzikapaakimi iwiyaara potanto, iiro piñiuro tsika pinkini pishiya. 44 Ari impookakoitakimi, jashiryaitimi maawoni. Iiro jiñaitairo mapipaini okaatzi piwiryaayitachari iroñaaka, okantakaantziro tii piyotawakiri pokashitakimiri”.

Jomishitowiri Jesús pimantayitsiri tesorintsipankoki

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Ipoña ityaapaaki Jesús tesorintsipankoki, jomishitowapaakiri pimantayitsiri iijatz ikaatzi amanantayitsiri. 46 Ikantayitziri: “Pairani josankinaaitakiro kantatsiri: ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintaitinari’. Iro kantzimaitachari iiroka pamatawitantapiintaki janta pipimantayitzi, pikimantakaantakiro koshintzipanko”. 47 Ari ikantapiintatya Jesús jiyotaantzi kitijyiriki tesorintsipankoki. Iro kantacha jiwari Empiratasorintsitari, itsipatakari Yotzinkariiti ipoña Antaripiroriiti, jaminaminatanakiro tsika inkinakairi intsitokakaantiri. 48 Tii okantzimaita iñiuro tsika inkinakairo, tima owakimpita ikantaiyakani atziriiti ikimisantziri Jesús.

20

*Ishintsinka Jesús**(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)*

¹ Ikanta Jesús jiyotaayitakiri atziri tasorintsipankoki, ikinkithatakairi Kamiithari N̄aantsi. Irojatzí ipokantapaakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, ipokaki Antaripiroriiti iijatzi. ² Josampitapaakari Jesús, ikantziri: “Pinkantina, ¿iitama otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ³ Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi iijatzi nosampitimiri naaka, ontzimatyii pakina. ⁴ Tima jowwiinkaantantaki Juan-ni, ¿iitama otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Iriima otyaantakiri atziri?” ⁵ Ari ikantawakaiyanakani irirori: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiriri, ari inkantanakai: ‘¿Iitama kaari pikimisantantari?’ ⁶ Irooma ankantari: ‘Atzirimachiini otyaantakiri’, ari impichaitakai. Tima maawoni atziriiiti ikantaiyini Kamantantaniri jinatzi Juan-ni”. ⁷ Irojatzí ikantantaiyakani: “Tii niyotzi iita otyaantakiriri”. ⁸ Ari ikantsitanakari Jesús irirori: “Iijatzi naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

*Kaaripiroshiriri antawairintzi**(Mt. 21.33-34; Mr. 12.1-11)*

⁹ Ipoña Jesús joyyakaawintanakiniri atziriiiti, ikantzi: “Tzimatsi apaani pankitzirori chochokimashi. Ipoña jaminaki iitya aminironi iwankirimashi, jataki irirori intaina, osamani isaikaki. ¹⁰ Ipoñaashitaka jotyaaantai jompiratani jagaatimi okithoki iwankiri. Ikanta jiñaawakiri antawairintzi, ipajawaitawakiri, joipiyairi tikaatsi jaanai. ¹¹ Jotyaaantaki pashini. Ari ikimitaakiri, ikisawaitawakiri, itsitokawaitakiri, joipiyairi iijatzi tikaatsi jaanai. ¹² Ipoña jotyaaantaki mawatanansiri jompiratani. Ari ikimitaitakiri iijatzi, jantawaitawakiri, joipiyakiri. ¹³ Ikantzi ashitawori iwankirimashi: ‘¿Tsitakya nonkanyaaka? Iriirika notyaantaki nitakotani notomi naaka, ari impinkathatakiri’. ¹⁴ Ikanta antawairintzi jiñaawakiri itomi ipokaki, ikantawakaiyani: ‘Jirika ipokaki ashitaiyaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka’. ¹⁵ Jaawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri. ¿Iitama jantiri ashitawori iwankirimashi? ¹⁶ Tima ipokanaki irirori, intsitokakiri maawoni aamaakowintawori jowani, jaminai pashini atziri”. Ikanta jirikaiti ikaatzí kimakirori ikantakiri Jesús, ikantaiyanakini: “¿Onkamintha iiro imata!” ¹⁷ Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri atziriiiti, ikantanakiri: “¿Iitama okantziri osankinatainchari? Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi, Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi”.

¹⁸ Jiroka okantakota mapi: Intzimirika paryaatsini osaiki iroori, ari jiñaakiro intankawaiti. Iriima inkaati awitsinagaári, ari jiñaakiro ompichiiri.

*Ikinkithatakota kiriiiki impayitiriri pinkathari**(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)*

¹⁹ Ari ikowawitaka ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti jaakaantirimi Jesús, tima jiyotaki iriitaki ikinkithatakotzi. Tiimaita okantzi, owanaa ithaawantakari atziri piyotainchari. ²⁰ Ipoña jotyaaantaitaki amawinawairintzi, inkimitapaatyaaari atziri kamiithashiriri, ikowaiyawitani inkompitakaiyaarimi Jesús, inthawitakotzimaityaari pinkathariki. ²¹ Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, okaatzí piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari inintakaantashitari atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini jinintakaantziri Pawa.

²² ¿Okamiithatzima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?” ²³ Iro kantzimaitacha Jesús jiyotawaki ikowatzi jamatawitiri osampitakiriri, ikantanakiri irirori: “¿Litama piñaantashiwaitantanari? ²⁴ Incha poñaayinari kiriiki. ¿Litama ashitawori ipoo oiyakaawintainchari? ¿Litama ashitawori iwairo iijatzi?” Ikantayini: “Jashi César”. ²⁵ Iikiro ikantatzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantantyaanari ikowakaimiri. Irooma jashitari Pawa, pantantyaanari ikowakaayitzimiri irirori”. ²⁶ Tii ikitsirinkiri inkomptakayaari, iyokitzi ikanta ikimakiri, tikaatsi inkantanaki.

Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Ipoña ipokiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantayit-siri iiro jañagai kamayitaintsiri. Josampitapaakiri Jesús, ²⁸ ikantapaakiri: “Yotaantaniri, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri: ‘Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Iirorika jowaiyantakairo, okamiithatzi jagairo iririntzi iinantaayaawo irirori. Aririka owaiyantai tsinani, kimiwaitaka iririkami ashityaarini oimi kamaintsiri’. ²⁹ Thami oiyakaaw-intawakiro: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi jinayitatz. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi, kamaki, tii jowaiyantakairo iina. ³⁰ Ipoña jaawitawo pashini iririntzi apititatsiri itzimi. Ari ikimitsitakari irirori, kamaki, tii jowaiyantakairo. ³¹ Ipoñaawitapaaka mawatanaintsiri itzimi, iijatzi ikimitakari irirori. Ari ikantakari maawoni ikaatziyakini 7 iririntzi. Tikaatsi apaani owaiyantakaironi tsinani. ³² Okanta osamanitaki kamai iijatzi iiroori. ³³ Aririkami jañaayitaimi paata ikamayitaki, ¿Litama oimiprotari tsinani? Tima ari ikaatzi 7 iinantawitakawo”.

³⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Apa jaayitzi iina atziriiti añaayitzi iroñaaka jaka, jaakaawakaayitawo iina iijatzi. ³⁵ Iriima inkaati kitsirinkaironi jañaayitai paata ikamawitaka, iiro jaayitai iina, iiro jaakaawakaayitaa iina iijatzi. ³⁶ Tima iiro jiñaapiro inkaamanitapai janta, inkimitapayaari maninkariiti, tima itomi Pawa jinayitatzii jañaayitai. ³⁷ Irooma ikantakota jañaayitai kamayitaintsiri, ¿Litama piñaanatziro josankinari Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanatantakariri oota kitochiimaishi? Ikantakiri:

Moisés, Naaka Pawa, ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

³⁸ Ari ayotziri, añaayitatsi irirori, tima tii jimatziro kaminkari impinkathatiri Pawa, apa ipinkathatziri añaayitatsini. ¿Ñaakiro? Tima ikaatzi kamayit-witachari, irojatzi jañiimotziri Pawa”. ³⁹ Ari ikantanaki Yotzinkari: “Yotaan-taniri, ari pimatajaantakiro”. ⁴⁰ Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

¿Litata charinitariri Cristo?
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Ipoña josampitantaki Jesús, ikantzi: “¿Litama ikantantaitari, ‘jirika Cristo-tatsini icharini jinatyi David-ni?’ ⁴² Aña iri David-ni osankinatakiro kantatsiri:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti, ikantziri: Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti,

⁴³ Irojatzi paata nowasankitaantayaariri ikaatzi kisanintayitakimiri, Ari paatzikairi pinkimitakaantairi pimakoryaakiiminto.

⁴⁴ Ñaakiro, ikantsitaita David-ni irirori: ‘Nowinkathariti jinatzi Cristo’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?”

*Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti**(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)*

⁴⁵ maawoni atziriiti ikimaiyakirini Jesús ikantakiri jiyotaani: ⁴⁶ “Paamaiyaari Yotzinkariiti. Owanaa jinintziro jowaniinkapirowaitya, inkantakaapirowaityaawo iithaarithananaa. Ikowi pinkatha jiwithatapiintaitaari aririka jiñaitiri. Aririka jijaati pankotsiki japatotapiintaita, ikowapiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka jowaiyaani ijininka, ikowapiintzi josatitya. ⁴⁷ Jathaagayitawo iijatzi kamatsiri oimi jaapithayitziro opanko. Iro josamaninkantawori jamanayitapiinta iiro jiyotantaitari. Iro kantzimaitacha oiyikira jowasankitaayiitairi”.

21*Ashironkainkawo tsinani**(Mr. 12.41-44)*

¹ Ari jaminaminthatziri Jesús ajaagantzinkari jotiyitziiri iiriikiti jotiyitziiri. ² Opoña opokapaaki tsinani kamatsiri oimi ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipintyakiini kiriiki. ³ Ikantzi Jesús: “Imapiro anaantaki jiroka tsinani, anaakiri ikaatzi otiwitaichari. ⁴ Tima ikaatzi otiwitaichari oiyiki ikajyaakaawitariri Pawa, jotitashitakari tzimagaantat-siri iiriikiti. Irooma jiroka kamatsiri oimi, apintziyaaakiri otitakiri oiriikiti amanantayairimi owanawo”.

*Ikinkithatakotziro Jesús ompooki tasorintsipanko**(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)*

⁵ Tzimatsi kantayitaintsiri: “Kamiitha inatzi mapi jiwitsikantaitawori tasorintsipanko, owaniinka okanta”. Ipoña ikantanaki Jesús: ⁶ “Okaatzi piñiiri witsikayitainchari, irootaintsi japiroitiro impookaitiro, iiro ināgaitairo piwiryaawitainchari mapi”.

*Jiñaitiri aririka onthonkimataiya**(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)*

⁷ Ipoña josampitaitanakiri, ikantaitziri: “Yotaanari, ¿tsikapaitama omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantaaka jiyotantaitaari?” ⁸ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawiitzi-imikari. Tima oiyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyaapaakiro nowairo, inkanti: ‘Irootaintsi imonkaatzimatya, Naakataki Cristo’. Iiro poyaatziri. ⁹ Ari pinkimaktakiro owayiritaantsi, maamanitawakaantsi, paamaiya omapokimikari, tima ontzimatyii imonkaayitya jiroka, iro kancha iikiro iyaatatyi.

¹⁰ Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati jotyaantayitiri pinkathariyitatsiri. ¹¹ Jiñaitiro oiyiki ontziñaaayitya kipatsi, intajyaaniintayiti, imantsiyayiiti. Jiñaiti iijatzi oiyiki inthaawantaitaari, jiñaiti inkitiki kaari jiñaitapiintzi. ¹² Iro itanatyawoni jaakaantawaitanakimi atziri, jimaamaniwaitanakimi. Ompoña impajatakaantawaitimi japatotapiintaita, jomontyaakaantawaitimi. Jaayitanakimi isaikayitzi pinkatharintsipirori okantakaantziro pipairyaana pikimisantana. ¹³ Iro imayitantaari jiroka onkantya pinkinkithatakotantayanari janta. ¹⁴ Ontzimatyii pawintaina naaka, iiro pipimirintsawaitashitawo oitya pinkantapaakiriri. ¹⁵ Tima naaka yotakimironi, ari onkantya iiro piñaantawo impiyatimi onkaati pinkantiriri. ¹⁶ Ari piñaaki jaakaantimi piwaapati, jaakaantimi pirintzi, jaakaantimi pijyininkathori iijatzi. Tzimayitatsi jowamaakaantaiti. ¹⁷ Oiyiki

piñiuro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana. 18 Iro kantzimaitacha iiro opiyagaanta piishi. 19 Aririka pamawitiro, iro piñaantaiyaawori pawisakoshiriyitai.

20 Aririka piñaaki jotzikapaakiro owayiriiti Jerusalén, ari piyoti monkaatapaaka japiroitantayaawori. 21 Inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiiyiyitai otzishiki. Inkaati saikatsini nampitsiki, ari impoñiia ishiiyanaki. Inkaati saikatsini jowaniki, iiro ipiyapanaata ipankoki. 22 Tima ipiyakowintaitatyaari jirikaiti, ari imonkaayityaari okaatzi josankinayitakiri pairani. 23 ¡Inkantamachiitiro paata onkaati motyaayitatsini, ijatzi onkaati tzmamayitatsini iintsiti iinuro ithoyitzi! Tima antawo onkanta jashironkaitya aririka jowasankitaayitairi. 24 Japiroyiitairimi Jerusalén-jatzi. Jompiratani jowayitairi atziri poñaayitachari pashiniki nampitsi. Iri oipatsitakirori nampitsi Jerusalén kaari ajyininkata, irojatzii imonkaatan-tayaari okaatzi ikowakaakiriri Pawa jirikaiti”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

25 “Ari jiñaitaki paata kaari jiñaitapiintzi inkitiki, impashiniiyitai ooryaatsiri, kashiri, ijatzi impokiro. Ari onkimityaari kipatsiki, antawoiti jashironkaayitaiya atziriiti, iiro jiyotai oitya jantayitairi onkantakaantiro oyamininka otamaryaani inkaari. 26 Ari owamaimatakiri ithaawanka atziriiti inkinkishiritakotiro onkaati awisatsini jaka kipatsiki. Ari jimatsitayaawo iijatzi inkitiwiri otzimimoyitzi ishintsinka, oiyiki inkantakantanatya. 27 Aripaiti impokai Itomi Atziri, inkinapai minkoriki, jiñaitawairo ishintsinka, iijatzi jowaniinkawo. 28 Aririka piñaayitakiro itanatyaaawoni kantayitachani, tzi-naapanka pinkantya pamini jinoki tima irootaintsi jowawisaakoyiitaimi”.

29 Ipoña jojyakaawintanakiniri, ikantzi: “Pinkinkishiritakotiro tsika okanta piñaayitapiintziro inchatopaini.* 30 Aririka piñaakiro iirishiyitzi, piyotzi irootaintsi osarintsitai. 31 Iro piyotiri iirokaiti, aririka piñaayitakiro nokamantayitakimiri, irootaintsira impinkathariwintantai Pawa. 32 Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzii jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri. 33 Iiro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakiri imapiroitaatyaani iroori.

34 Aamaakowinta pinkantaiya iirokaiti, iiro otyiimi piyaaripironka, ayimawaitimi iijatzi pishinkitya, onkantzimowaiyitimi. Ñaa jomapokaitzimikari. 35 Inkimitaityaawo iwirintsii. Ari jiwitaiyaari ikaatzi saikayitatsiri kipatsiki. 36 Paamaiya, aakowinta pinkantya pamaña, pinkanti: ‘Pookaakowintina iiro nokimaatsitantawo kinkithatakotainchari. Piwit-sikashiritakaayitaina nontonkiyotantawaiyaariri Itomi Atziri’ ”.

37 Tima kitiiyyiriki jiyotaantzi Jesús tasorintsipankoki. Irooma tsiniri, jiyaatzi otzishiki Olivo, ari jimayiri. 38 Ananinkayitaki oiyiki atziri ikimisanziri Jesús jiyotaantzi tasorintsipankoki.

22

Ikamantawakaita jaakaantaitiri Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-15; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

1 Irootaatsi joimoshirinkaitairo jowantapiintaitawori tantaponka jiitaitziro kitiiyyiri Anankoryaantsi. 2 Ari ikamantawakaari ijiwari Ompiratasorintsitaaari itsipatakari Yotzinkariiti, ikantawakaaiyani: “Thami

* 21:29 Iro ikantaitziri jaka piñaayitapiintziro inchatopaini, pankrintsi higuera jyookatsiri pashiniki nampitsi.

owamaakaanitiri Jesús”. Iro kantzimaitacha antawoiti ithaawantayitakari atzirriiti.

³ Ikanta Judas jiiitaziri iijatzi Iscariote ikaawitapiintari 12 jiyotaani Jesús, ikamaarishiritakaanakiri Satanás. ⁴ Jiyaatashitakiri ijiwari Ompirasor-intsitaari, iijatzi ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, ikinithawait-akaakiri tsikapaiti jaakaanitiri Jesús. ⁵ Antawoiti ikimoshiritaiyanakini jiwari, ikamantawakaiyakani impiri kiriiki. ⁶ Aripaiti jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaanitiri, iiro jiyotzimaita atzirriiti.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Ari imonkaatapaakari kitiiyyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowamaapiintaitziri iijatzi oijya jowaitari kitiiyyiriki Anankoryaantsi. ⁸ Ipoña Jesús jotyaantakiri Pedro itsipatanakari Juan, ikantakiri: “Piyaati ponkot-sitakaanti oyaari kitiiyyiri Anankoryaantsiki”. ⁹ Ikantaiyini irirori: “¿Tsika janta pikowika nonkotsitakaanti?” ¹⁰ Ikantzi Jesús: “Aririka pariitziimatya nampitsiki, ari pintonkiyotyaari atziri aakotzirori ijiñaati kowityaanikiki. Poyaatzishitanakiri irojatzi pankotsiki tsika intyaapaaki. ¹¹ Tsikarika intyaapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Ikowi jiyoti yotaanari tsika janta jowakaiyaari jiyotaani, joimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi’.” ¹² Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okantaka jiwitsikaitakiro inkini jowaitya. Ari ponkotsitakaanitiri janta”. ¹³ Jataiyakini jiyotaani, jiñaakiro okaatzi ikantakiriri, ari jonkotsitakaanitakiri joyaari.

¹⁴ Okanta imonkaataka jowantyaari, saikapaaki Jesús itsipatakari jiyotaani. ¹⁵ Ipoña ikantakiri: “Tima irootaintsi noñiuro inkimaatsitakaitina, antawoiti nokimoshiritzi owaiyani iroñaaka kitiiyyiri Anankoryaantsiki. ¹⁶ Tima iiro nowitaawo jiroka, irojatzi paata imonkaatantaiyaari impinkathariwintantai Pawa, aripaiti napiitapairo”. ¹⁷ Ipoña jaakotakiro jimiriitari, ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Piro jiroka, pantitaiyaawo pikaataiyini. ¹⁸ Tima iiro niritaawo naaka, irojatzi paata aririka imonkaataiya impinkathariwintantai Pawa”. ¹⁹ Ipoña jaanakiro tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Poyaawo, nowatha inatzi, tima iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapiintantinani”. ²⁰ Ari ithonkakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiriitari, ikantziri: “Niraani inatzi, irootaki shitowatsini onkantya jawisakotantaiyaari ojyiki atziri. Irootaki oñaagantaironi owakiraari anka-jyaakaawakaiyaari. ²¹ Imapiro nokantziri: Pikaataiyakini patyootana, tzi-matsi apaani pithokashitinani jaakaantina. ²² Tima imapiro impiyakotya Itomi Atziri, ari matzimaitaka ikowaitakiri pairani. Iro kantacha. ¡Inkantamachiitiri aakaanitirini!” ²³ Ipoña jiñaanatawakaiyanakani jiyotaani, ikantziri: “¿Litakama matironi?”

Iita ñaapirotachani

²⁴ Ipoña jiñaanatawakaiyakani jiyotaani, ikantziri: “¿Litama ñaapirotachani paata?” ²⁵ Ipoña ikantanaki Jesús: “Piyotaiyini iiroka tsika ikanta pinkathar-itatsiri jaka, jompiratanta. Tima ñaapiro ikanta ipashitantayita ikojyika jompiratantantyaari. ²⁶ Iiro pimatziro iirokaiti aririka piñaapiroyitya iroñaaka, aña pinkimitakotyaari iwiyaantawori itzimi. Aririka pijiwatakaanti, pinkimitakotyaari ompiraatari. ²⁷ ¿Litama ñaapirotachari? ¿Tima iriitaki ñaapirotacha kimitariri oyaawintachari jantawaitaitiniri? Irooma naaka nokimitakaanta pantawaitakaanimi powina.

²⁸ Irooma iirokaiti tsipatapiintakinari, noñaayitzirowa okaatzi pomirintsitzimoyitakinari. ²⁹ Irootaki noshinitantzimirori pimpinkathariwintanti, ikimitaakinawo Ashitanari naaka ishinitakinawo. ³⁰ Ari piñiuro ankaati owaiya, arawaitai tsika nompinkatharitari. Ari pinkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkakitachari isaikaminto, pimpinkathariwintairi maawoni incharinintayityaari Israel, kaatatsiri 12 jinashiyitawo”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Simón, ikamitantakimi Satanás jiñaantashiritimi, inkimitakaantimi jotikakitatyimimi.* ³² Iro kantzimaitacha ojyiki namanakowintakimi iiro powajyaantantawo pawimisantana. Tima aririka pimpiyashiritapaaki, iirokatakaki aakwiyashiritakaapaakirini piyyininka”. ³³ Ari jakanaki Simón ikantanaki: “Aña ayimatakana Pinkathari ankaati jomontyaiti, aritaki ankaati iijatzi jowamagaitai”. ³⁴ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Pedro, nonkantimi, iroñaaka tsiniri, tikiraata jiñiita tyoopi, mawajatzii papiitiro pinkantaki: “Tii noñiiri Jesús’ ”.

Thaatintsi ipoña osataamintotsi

³⁵ Ipoña josampitanakiri Jesús ikaatzi jiyotaani, ikantziri: “Chapinki notyaantantzimiri tii paanaki pithaati, tii paanaki pi-zapato-ti. ¿Oitama kowityimotakimiri?” Ikantayini irirori: “Tikaatsitya”. ³⁶ Ipoña ikantziri iijatzi: “Kamiihtatatsi iroñaaka payiro pithaati. Iriima kaari tzimatsini josataaminto, impimantiro iithaari, jamanantantyaari. ³⁷ Tima imapiro imonkaatya okaatzi josankinatakoitakinari pairani, kantatsiri: Ari intsipataitakiri kaaripiroshiriri. Iiro okantashita jiroka, ontzimatyii imonkaatya”. ³⁸ Ikaimaiyanakini jiyotaani: “Pinkathari, tzimatsi jaka apiti osataamintotsi”. Ikantzi Jesús: “Aritapaaki”.

Jamana Jesús Getsemani-ki
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Ipoña ikinanai Jesús otzishiki Olivo ikimitapiintziro, ari itsipatakari jiyotaaniiti. ⁴⁰ Ikanta jariitaiyakani janta, ikantapaakiri jiyotaani: “Pamanaiyaani iiroka jaka inkimpoyaawintantaitimiri otzimikari inkinakaashitakaitimiri”. ⁴¹ Ari jawisaniintanaka irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, amanapaaka.† ⁴² Ikantzi jamana: “Ashitanari, iroorika pikowakaanari, paawiyakainawo pookakaawintinarimi nonkimaatsityaari. Iiro pantanawo nokowawifari naaka, aña iro pantiri okaatzi pikowakaakinari iiroka”. ⁴³ Ari jomapokapaaka maninkari poñaachari inkitiki, ishintsishiritakaapaakiri. ⁴⁴ Tima antawoiti okantzimoshiritanakari, jamanapirotanaka. Iro oshitowantanakari imajawinka okimiwaitanawo iraantsi opitinkapaaka kipatsiki. ⁴⁵ Ikanta jamanaka, piyapaaka, jiñaapaatziiri jiyotaani jimagaiyini okantakaawo jowashiritayani. ⁴⁶ Ikantapaakiri: “¿Iitama pimaantari?”

* **22:31** Ikantakoitziri jaka jotikakitatyimimi, ari ikimitaitzirori trigo-pani jotikakiitziro. Tima aririka jotikakiitakiro, iyoshiitanatya opintakiiriki kaari ompantyaawoni. Irootaki joyyakaawintaitantariri jiyotaaniiti ikimitakotawo jotikakiitziro trigo-pani. Tima ari jiñaitziri tii jimatziro inkamiihshiriti. † **22:41** Kantakotachari jaka jawisaniintanaka, tima jawisanaki kapichi Jesús, tii osamani jiyaati, okimiwaitakawo iwiyaa osanthatziranki aririkami jookaitiro mapí.

Pinkakitaiyini, pamaña iiroka inkimpoyawintantaitimini otzimikari inkinaaashitakaitimiri”.

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Jiñaawaiminthaizi Jesús, jiñaashitakari pokaiyaintsiri. Iri iiwatapaiintsiri Judas ikaawitapiintari 12 jiyotaani. Jontsitokapaakari Jesús inthopootiri. ⁴⁸ Ipoña Jesús ikantawakiri: “Judas, ¿Arima pipithokashitari Itomi Atziri pithopootapaakiri?” ⁴⁹ Ikanta jiñaawakiro ikaatzi itsipatakari Jesús, ikantanakiri: “Pinkathari, thami ampiyatantyaari osataaminto”. ⁵⁰ Akotanaki, itotsitakiri ikimpita saikatsiri jakopiroki jompiratani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. ⁵¹ Ari ikantzi Jesús: “Aritapaaki, iiro pimaamanitziri”. Ipampitsitairi ikimpita, ishitakotanai itowitakari. ⁵² Ipoña Jesús ikantanakiri ikaatzi pokashitakiriri, ijiwari Ompiratasorintsitaari, aamaakowintawori tasorintsipanko, Antaripiroriiti, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitantanari posataaminto, pipajaminto? ⁵³ ¿Tiima piñaawitapiintana tasorintsipankoki niyotaantzi? ¿Kaarima paantana janta? Aritaki onkantya, tima aripaiti jimatakaimiro iroñaaka tsiniriwiri kaari pantzi pairani”.

Ikantzi Pedro: “Tii noñiiri Jesús”

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Ikanta joojoitanakiri Jesús, jagaitanakiri isaiki ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. Impoitatsi Pedro irirori joyaatakowintziri jantyaatsikiini Jesús. ⁵⁵ Ipoña jowaampataitaki paampari pankotsinampiki, jakitsitaiyani. Ari isaikitapaaka iijatzi Pedro jakitsita. ⁵⁶ Okanta tsinani ompirataawo, oñaapaakiri Pedro isaiki jakitsita. Okimpoyapaakiri, ari okantzi: “¿Tiima irijatzi jirika itsipatapiintakari Jesús?” ⁵⁷ Ikantanaki Pedro irirori: “Tii noñiiri”. ⁵⁸ Okanta osamaniityaaki, ikinapai pashini, ikantapari Pedro: “¿Tiima iijatzi iiroka ari pikaatziri Jesús?” Ikantanai Pedro: “Tii naaka”. ⁵⁹ Iro osamani iijatzi, tzimatsi pashini kantapaakiriri Pedro: “Imapirotya iirokatakiri tsipatariri Jesús chapinki, tima Galilea-jatzi pinatzi”. ⁶⁰ Ipoña ikantanai Pedro: “Tii niyotziri pikantanari”. Aripaiti jiñaanaki tyoopi. ⁶¹ Ari ipithokapainta Jesús, jaminapaintziri Pedro. Irojatziri ikinkishiritantanakari Pedro ikantakiranki: “Tikira jiñiita tyoopi, mawajatziri pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’”. ⁶² Shitowanaki jikokiroki, antawoiti jiraawaitanaka.

Ipajawaitziri Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Ikanta jirikaiti ikaatzi aamaakowintakotariri Jesús, ishiromtaminthawaitakari, ipoña ipajawaitziri. ⁶⁴ Jotzimikapootakiri, jompojapoowaitzimaitari, ikantziri: “¿Tiima Kamantantanari pinatzi, incha piyoti iita ompojapoowaitkimiri?” ⁶⁵ Tzimatsi oiyiki oita ikantawaitziriri kaaripirori ñaantsi.

Japatowintatari Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Ikanta okitijiyitamanai, apatotaiyakani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antaripiroriiti, ipoña Yotzinkariiti. Ari jamaitakiri Jesús, josampiiitakiri, ikantantziri: ⁶⁷ “Pinkantina, ¿lirokatakima Cristo?” Ari ikantzi irirori: “Aririka nonkantakimi, iiro pikimisantana. ⁶⁸ Aririka nosampitimi, tima iiro pakana, iiro pipakaana iijatzi. ⁶⁹ Iro kantzimaitacha itanatyawo iroñaaka, ari jiñiiri Itomi Atziri isaiki jakopiroriki Pawa joñaagantairo ishintsinka”. ⁷⁰ Ipoña ikantaiyanakini ikaatzi apatowintakariri: “¿lirokatakima

Itomi Pawa?” Ari ikantzi Jesús: “Irokataki kantatsi naakataki”. ⁷¹ Irojatzki ikantantaiyanakarini: “¿litama ankwiri iroñaaka? Aakataki kimakiriri ikantakiri”.

23

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki (Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Ipoña ikatziyaiyanaani ikaatzi apatotainchari, jaanakiri Jesús Pilato-ki. ² Ikantapaakiri Pilato: “Jirika atziri ojyiki jowaaripirotakiro nampitsi, ikaminaakiri atziriiti iiro ipantaari kiriiki pinkathari César, ikantaki iijatzki Cristo jinatzi iri pinkatharitatsiri”. ³ Ipoña Pilato, josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Irokama iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanakiri ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. ⁴ Ikantziri Pilato Ompiratasorintsitaari, iijatzki maawoni atziriiti: “Tikaatsitya noñi oitya inkinakaashitatyaaari jirika”. ⁵ Iikiro ishintsitanakitzki jiwariipaini ikantzi: “Ojyiki ikaminaantaki jirika imaamanitanti atziriiti nampitsiki, jitanakawo Galilea-ki irojatzki iroñaaka jaka Judea-ki”.

Jowawisaitakiri Jesús janta Herodes-ki

⁶ Ikanta ikimawaki Pilato ikaminaantaki Galilea-ki, josampitakowintanakiri Jesús iriirika Galilea-jatzki. ⁷ Ikimatzki ikantaitzi iriitaki. Jowawisaakiri Herodes-ki ipoki irirori jariita Jerusalén-ki. ⁸ Ikanta Herodes jiñaawakiri Jesús, antawoiti ikimoshiritanaki, tima ojyiki ikowawitapiintaka jiñiiri, ojyiki ikimakowintakiri iijatzki okaatzi jantayitakiri, ikowapirotakiri jiñiiri irirori intasonkawintanti. ⁹ Ojyiki josampitawakiriri. Tii jakimaita Jesús. ¹⁰ Ari isaikitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yontaniriiti, ojyiki ikantakowitakariri. ¹¹ Ikanta Herodes itsipatakari jowayiriti irirori, imanintashiritanakiri, ikawiyawaitanakiri. Ikithaantakariri iroopirori kithaarintsi, joipiyairi isaiki Pilato. ¹² Aripaiti jaapatziyanakari Herodes jirika Pilato, tima pairani owanaa ikisaniintawakaawitaka.

Jiyakowintaitziri Jesús (Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38-19.16)

¹³ Ipoña Pilato japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipataakiri ikaatzi jiwatakaantatsiri nampitsiki, iijatzki maawoni atziriiti. ¹⁴ Ikantakiri: “Aña pamawitakinari jirika atziri owaaripirotonimi nampitsi, nosampisampiwitakariri, tii noñiironkaaripiroti okaatzi jantakiri ikantakoyiitziiriri. ¹⁵ Ari ikimitaka iijatzki Herodes, tima notyaantawitakanari irirori. Tikaatsitya janti jirika atziri inkini owamaakaanitiri. ¹⁶ Apa nompajatakaantakiri naaka, nompakagairi”. ¹⁷ Iro jamitapiintari Pilato joimishitowakaantzi apaani aakaantaari kitijiyiriki joimoshirinkaita.

¹⁸ Iro kantzimaitacha ikantaiyanakini atziriiti: “¡Tii nokowiri jirika! ¡Iri poimishitowakaanti Barrabás!” ¹⁹ Jirika Barrabás iri jomontyaitziri okantakaantziro itsitokantaki imaamanitakiri pinkatharitatsiri nampitsiki. ²⁰ Ipoña japiiwitakariri Pilato tima ikowawitatyaaari irirori impakaakaanitiri Jesús. ²¹ Japiizimaitanakawo atziriiti ikaimaiyini: “¡Pimpaikakotakaantiri, pimpaikakotakaantiri!” ²² Iro mawajatzki japiiwitakawo Pilato josampitantzi: “¿litama kaaripirori jantakiri jirika? Tikaatsitya oitya jantiri, iiro okantzi owamaakaanitashityaaari. Apa nompajatakaantashityaaari, jyaataita”. ²³ Iikiro ishintsitatzi atziriiti ikaimaiyini, ikowi impaikakoitiri

Jesús. Iro japiipiintanakiri ikaimaiyini iijatzí ijiwari Ompiratasorintsitaari, jimatakari. ²⁴ Irojatzi jantantakawori Pilato okaatzi ikowakiri. ²⁵ Jomishitowakaantakiri tsitokantzinkari maamanitziriri jiwatakaantatsiri nampitsiki, tima iri ikowaiyakirini atziríiti. Ishinitakiniri inkantawaitiri Jesús ikowakiri iriroriiti.

Ipaikakoitakiri Jesús

(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

²⁶ Ikanta jagaitanakiri Jesús, itonkiyotaitakari iitachari Simón poñaachari Cirene, ari jariita irirori ipoñagaawo jowaniki, ishintsiwintaitakiri inatanakiro impaikakoitanyaariri Jesús. ²⁷ Ojyiki atziri oyaatakowintanakiriri Jesús. Tzimatsi tsinani irakotanakariri. ²⁸ Ari jaminapaintziro Jesús okaatzi tsinani irakotakariri, ikantziri: “Jerusalén-jato, iiro piraakowaitashitana naaka, aña piraakotaiya iiroka, iijatzí powaiyaniiti. ²⁹ Tima irootaatsi piñiuro inkantanyiitai: ‘Kimoshiri inatyí tsinani kaari owaiyantatsiri, othotaawaitashitantakari. ³⁰ Impoña inkaimayiitai, inkantaiti: “Pintaankashitina otzishi, pinkitatinaata”.’ ³¹ Tima piñaakiro tsika ikantaitakiro inchato añainkawo, aña iro jowatspiroiti kaminkawo”.

³² Ari jagaitanaki iijatzí apiti kaaripiroshiriri itsipataitanakiri Jesús intsitokaitiri. ³³ Ikanta jariitakaitapaakari jiiitaziro atziríitoni, ari ipaikakoitakiri. Jowatzikakoitaki apaani kaaripiroshiriri jampatiki, iriima pashini jakopiroriki. ³⁴ Ari ikantzí Jesús: “Ashitanari, tii jiyotzi oita jantziri kimaátsitakaakinari, pimpiyakotiri”. Ipoña jagaitakiro iithaari Jesús ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaaritaita. ³⁵ Irojatzi jaminaiyakini atziríiti. Jimatsitakawo jiwatakaantatsiri nampitsiki, joitsinampaawaitakiri Jesús, ikantziri: “Jowawisaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori? Aña iriimi Cristo jiyoshiitani Pawa, ari jimatakiromi”. ³⁶ Ari jimatsitakawo iijatzí owayiriiti, ithainkakiri Jesús, jamakotakiniri kipijyaari. ³⁷ Ikantapaakiri: “Incha powawisaakotya, imapirorika iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti”. ³⁸ Tzimatsi osankinarintsi ikintakoitakiri jiñokiini ipatziitoki, iñaaniki Judá-mirinka, iñaaniki Roma-jatzi, iñaaniki iijatzí Grecia-jatzi, okantzi: “TWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI”.

³⁹ Ari jimatsitakawo iijatzí jiñaanaminthatziri apaani kaaripiroshiriri tsipatakariri ipaikakota, ikantziri: “Iirokatakirika Cristo, powawisaakotya, powawisaakotsitaina naaka iijatzí”. ⁴⁰ Irojatzi jakantanakari pashini kaaripiroshiriri, ikisanakiri ñaanatakiriri Jesús, ikantziri: “Pimatsitawoma iiroka tii pipinkathatziri Pawa, ari akaatakiri jowasankitaayitai. ⁴¹ Tima tzimatsi antakiri aaka añaantakawori jowasankitaayitai. Iriima jirika jowasankitaashiitakari, tikaatsi kaaripirori janti”. ⁴² Ipoña jaminanakiri Jesús, ikantziri: “Pinkathari, iiro pimajantana paata aririka pimpiyi pimpinkathariwintantai”. ⁴³ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Imapiro nonkantimi, aritaki pintsipatapaiyaana iroñaaka iiroka janta tsika ikimoshiriitapai”.

⁴⁴ Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatzi jyiitiini ithapirotanaka ooryaa.* ⁴⁵ Ari itsiwakanakiri ooryaatsiri. Okanta janta tasorintsipankoki, saganaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitziro. ⁴⁶ Irojatzi ikaimantanakari Jesús shintsiini, ikantzi: “Ashitanari, paawakinawo noshiri”. Ithonka jiñaawaitanakiro jiroka, kamanaki. ⁴⁷ Ikanta ijiwari owayiri katziyawintakariri jiñaakiro

* **23:44** Iro ikantaitziri pairani: jiwiyaanaka ooryaa 6, ari omapokapaaka otsiniritanaki irojatzi jiwiyaanaka ooryaa 9.

okaatzi awisaintsiri, antawoiti ithaamintawintanakari Pawa, ikantanaki: “Imapirotatyaama ikamiithashiritzi jirika shirampari”.⁴⁸ Iijatzi ikaatzi ñaayitakirori awisaintsiri, okatsitzimoniintanakiri jiyaayitai.[†]⁴⁹ Iriima ikaatzi ñaapiintakiriri, iijatzi tsinanipaini, tsipatakariri ipoñaantakari Galilea-ki, intaina ikatziyayyakani jaminakotakiri oita awisaintsiri.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Ikanta José poñaachari nampitsiki Arimatea saikatsiri Judea-ki, kamiithashiri jinatzi jirika, iriitaki itsipatapiintari japatota jiwariiti Judá-mirinka,⁵¹ tiimaita inimotziri okaatzi ikantawaitaitakiri Jesús, tima oiyiki joyaawintakari irirori Pawa impinkathariwintantai.⁵² Jiyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari Jesús, nonkitatairi”.⁵³ Ipoña ikintakoryaakotairi, iponatantakari manthakintsi, ikitatakiri ikiyaitziro impiitanaki, kaari ikitatantaita kaminkari.⁵⁴ Tima irootaki kitiiyyiri jaminantapiintaitari joyaari oñaatamani kitiiyyiri jimakoryaantaitari.⁵⁵ Okanta tsinanipaini tsipatakariri ipoñaantakari Jesús Galilea-ki, oyaatakowintanakiri, oñaakiro tsika ikanta jomaryaitapaintziri ikitaitakiri.⁵⁶ Okanta opiyaiyapaakani iwitsikayitakiniri kasankaari. Imakoryiyakini, tima iro kitiiyyiri ikantakaantaitziri jimakoryaantaityaawo.

24

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

¹ Okanta okitiiyyitamanai domingo, ananinkamanai tsinani iyaati impiitamooki tsika jomontyaakoitakiri Jesús, anakiro kasankaari iwitsikakiri chapinki. Ari okaatakiri iijatzi pashinipaini tsinani.² Okanta aminawitapaaka, oñaatzi otainkanaki mapi jashitantaitakawori omoona.³ Tyaapaaki inthomainta, tii oñaapairi tsika jowakowiitakiri.⁴ Oiyiki othaawanaki. Oñaashitakari ikatziyimotapaakawo apiti mainari, shipakiryaa okantaka iithaari.⁵ Tima othaawanakitzi, otzirowashitanakari. Ari ikantziro: “¿Litama paminaminatantariri añaagatsiri kaminkarimooki?”⁶ Tii isaiki jaka, aritaki añaagai. Pinkinkishiritiro okaatzi ikantakiri isaikantawitari Galilea-ki.⁷ Ikantziranki: ‘Irootantsi jaakaantaitiri Itomi Atziri, impaikakotiri kaaripiroshiriri atziri. Awisawitaya mawa kitiiyyiri, aritaki jañagai iijatzi’ ”.⁸ Ari okinkishiritaiyanakironi iroori okaatzi ikantakiri Jesús.⁹ Opiyapithatanakawo omoona, okamantapaakiri 11 jiyotaani Jesús iijatzi pashinipaini.¹⁰ Jiroka okaatzi tsinani: María Magdala-jato, Juana, María inaanati Jacobo opoña pashinipaini tsinani, irootaki kamantapaakiriri otyaantapiroriiti.¹¹ Iro kantzimaitacha ikaatzi okamantawitapaakari, tii ikimisantziro, jiñaajaantaki okantashiwaita jirokaiti tsinani.¹² Ikanta Pedro, jatanaki omoonakiki irirori, ishiyapirotanakitya. Jaminawitapaaka inthomainta omoonaki, jiñaapaatziiro omaryaaka manthakintsi iponatantakariri. Iyokitzi ikanta jiñaapaakiro, piyaa pankotsiki.

Aatsi jatachari Emaús-ki

(Mr. 16.12-13)

[†] 23:48 Kantakotachari jaka “okatsitzimoniintanakiri”, iro kantakotajaantachari jompojashipaniitanakitya jirika atziri. Tima irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsitzimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita okaatzi amitari aakapaini aririka ampojashipaniitya, tima asagaawintawaitaya.

13 Tikira osamanitzi, janiitaiyini apiti jiyotaani Jesús jiyaaairo nampitsiki iitachari Emaús. Tii osamanipirodzi osaiki Jerusalén okaatzi 11 kilómetro.* 14 Iro ikinkithatakotaiyini janiitzi okaatzi awisaintsiri. 15 Ikinkithawaiminthatzi janiitaiyini, pokapaaki Jesús irirori itsipatapaaakari janiitzi. 16 Iro kantzimaitacha jirika jiyotaani, kimiwaitaka jotzimikaitaiyirimi jokiki, iiro jiyotantawari. 17 Ikantapaakiri: “¿litama pikinkithatakotziri paniitaiyini? ¿litama powashiriniintantari?” 18 Ari jakanaki apaani jiiitaitziri Cleofas, ikantanaki: “¿lirokama apintzi kaari yotakotironi okaatzi awisaintsiri Jerusalén-ki?” 19 Ikantzi: “¿litama awisaintsiri?” Ari ikantaiyini jiyotaani: “Iri Jesús jiiitaitziri Nazaret-jatzi, tsika itzimi jotyaaantakiri Pawa, inkamantaniriti, iri jiyotawaki atziriiti. Tima okaatzi jantayitakiri, okaatzi ikantayitakiri iijatzi, ari joñaagantziro ishintsinka. 20 Iro kantzimaitacha jaakaantakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari pinkathariiti, jowamaakaantakiri janta ipaikakoitakiri. 21 Aña noñaajaantawitaka naakaiti iri ookawintairini maawoni ajyininka. Irootaki mawatatsiri iroñaaka kitiiyiri jowamaantaitakiri. 22 Tzimayitatsi tsinani nokaatapiintziri omapokashitakinari, ananinkamanai omoonakiki. 23 Tii oñaapairi jowakowiitakari Jesús, opiyaa okamantantapai, okantzi: ‘Noñaaki maninkari, ikantakina: “Añagai Jesús”.’ 24 Ari jiyaaatayanakini nokaatayini janta omoonaki, jiñaapaakiro okaatzi okantayakirini tsinani, tii jiñiimaitapaari Jesús”. 25 Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: “¡Tiitya piyotanitzi iirokaiti, ojyiki pithainkashiritakiro okaatzi ikamantantayitakiri Kamantantaniriti! 26 Aña iro kowapirotacha awijyimotiri Cristo jirokapaini, isaikai jowaniinkawoki”. 27 Ari jitanakawo joñaayiniri okaatzi osankinayitainchari tsika ikinkithatakotziri Cristo, opoñaanakawo josankinariki Moisés japirotakiniri okaatzi josankinayitakiri maawoni Kamantantaniriti. 28 Ariitayakani nampitsiki tsika joshiritawo. Ari ikowi Jesús jawisanakimi irirori kimiwaitaka jiyaatatyimi intaina. 29 Ikantayirini jirika apiti: “Iiro pawijyi, ari pisaikanaki. Tima tsiniriityaaki”. Irojatzi isaikantanakari Jesús pankotsiki isaikapaaki. 30 Ipoñaashitaka isaikaiyini jowaiyaani, jaakiro Jesús tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri. 31 Aripaiti jiyotakaayiitanairi iriitaki Jesús. Iro kantzimaitacha Jesús ipiyashitanaka, tii jiñaawairi tsika ikinaki. 32 Ikantawakayani: “¿Tiima thaamintashiri pikanta ikinkithawaitakai aatsiki, ikinkithatakotairo osankinarintsi iijatzi?” 33 Tii isaikanaki, piyanaka Jerusalén-ki. Jiñaapaatziiri ikaatzira 11 jiyotaani japatotaiyani, itsipayitakari ikaatapiintaiyini. 34 Ikantaiyini: “Imapiro jañagai Awinkathariti. Tima joñaagaari Simón”. 35 Ikamantantapaakiro irirori okaatzi awijyimotakiriri aatsiki, tsika okanta jiyotantaariri ipaasoonkiwin-tapairo tanta.

Jesús joñaagari jiyotaani

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Ikinkithawaiminthatzi jiyotaani, osatikapaaka Jesús, jiwithatapaakari ikantziri: “Pisaikaita kamiitha”. 37 Antawoiti ithaawaiyanakini, jiñaajaantaki iri shiritsi ñaanatziriri. 38 Ipoña ikantanakiri iijatzi: “¿litama pithaawan-tari? ¿litama pikisoshiriwintantanari? 39 Pamininawo nako, iijatzi noitzi,

* 24:13 Iro ikantakotziri jaka 11 kilómetro, ikantaitziro pairani 60 estadio.

naakataki. Potirotina, pimpampoyiina. Tima shiritsi tii otzimi iwatha, tii otzimi itonki. Irooma naaka tzimatsi”.⁴⁰ Joñaayimaitari jako iijatzi iitzi.⁴¹ Okantakaakari ithaamintanaka tii ikinkishirita aña iriiwitaka Jesús. Iikiro josampitanakitziiri, ikantziri: “¿Tzimatsima oyaari?”⁴² Ipatakiri tzmagaantatsiri shima itsipataitakiniri iyaaki pitsi.⁴³ Jaawakiri Jesús, jiñaakiri ikaatzi jiyotaani jowakari.

⁴⁴ Ari ikantzi: “Irootaki nokantsitakimiri iiniro notsipayitzimi. Ontzimatyii imonkaayitya okaatzi josankinatakoyitakinari Moisés-ni, Kamantantaniriiti, ipoña Salmo”.⁴⁵ Ikimathatakaakiri Jesús okaatzi osankinatakoyitainchari.⁴⁶ Ikantziri: “Irootaki josankinaitakiri. Ontzimatyii inkimaatsitakaityaari Cristo, iro awisawitaty mawa kitiiyyiri aritaki jañagai.”⁴⁷ Ontzimatyii inkinkithatakoitairo nowairo maawoniki kipatsi, ari jitaitanatyawo Jerusalén-ki. Ari onkanya jowajyaantantaityawori kaaripirori jantayitziiri, impiyakoitairi iijatzi.⁴⁸ Iirokataka ñaayitironi jiroka.⁴⁹ Ari piñaakiri notyaantimiri ikajyaakaakimiri Ashitanari. Ari pisaikaiyawakini jaka Jerusalén-ki, irojatzii ishintsitakaantimiri poñaachari inkitiki”.

Itzinaantanaari Jesús inkitiki
(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Ipoña Jesús jaanakiri jiyotaaniiti janta Betania-ki. Ari itzinaawakotanaka, itasonkawintanairi.⁵¹ Ikanta itasonkawintakiri, jomapokashita itzinaana inkitiki.⁵² Ikanta ipinkathataiyanakirini jiyotaani, piyaiyaani Jerusalén-ki, antawoiti ikimoshiritaiyanakini.⁵³ Ari ikantaitanakityaani ithaamintawintanakari Pawa janta tasorintsipankoki. Ari onkanyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI JUAN

Jatziritaki jiitaitziri “Ñaantsi”

¹ Owakiraa itantanakari jiwitsikantaitzi pairani, aritaki tzimaki jiitaitziri “Ñaantsi”. Ari itsipatari Pawa. Tima Pawa jinatzi irirori. ² Iriitaki itsipatakari pairani Pawa owakiraa itantanakari. ³ Iriitaki witsikajaantakirori maawoni tzimayitatsiri. Tikaatsi apaani tzimayitatsiri kaari jiwitsikajaanti irirori. ⁴ Ikimitakowaitakari kitainkari ikitainkatakotairi atziiriiti onkanta inkañaanitantiyaari. ⁵ Ikimitakotapaakari kitiiyyiinkatakotantaisiri otsinirikitzi. Tiimaita ikitsirinkiri joitsiwakawakiri kimitakotakawori tsinirikiri.

⁶ Pairani jotyaaantaki Pawa shirampari, jiita Juan. ⁷ Iriitaki kinkithakotapaakirini jiitaitziri “Kitainkari”, ari onkanta inkimisantaitantyaawori maawoni jiyotaantiri. ⁸ Jirika Juan kaari jiitaitziri “Kitainkari”. Aña iriitaki pokaintsini ikinkithatakotakiri.

⁹ Tima aritaki pokataiki jaka kipatsiki mapirotzirori ikimitakotari kitainkari, iriitaki kitiiyyiinkatakotairini atziiriiti. ¹⁰ Isaikapaintzi kipatsiki. Tima iriitaki witsikakirori kipatsi. Iro kantzimaitacha tii jiyotawakiri atziiriiti. ¹¹ Isaikimowitapaintari iyyininkamirinkaiti. Iro kantacha tii jaawakiri kamiitha. ¹² Iriima ikaatzi aawakiriri kamiitha, pairyaapiintanairiri ikimisantairi, iriitaki ishinitaki Pawa intomitaiyaari. ¹³ Itomi jowajaantairi Pawa. Tiimaita ojoyawo itomitantapiinta atziiriiti, inintakaanikiini, ikowi jowaiyantawaiti. Aña iri Pawa kowashitainchari intomitantya.

¹⁴ Jirika jiitaitziri “Ñaantsi”, jatziritaki, isaikimotapaintai. Nishironkapirowaitantaniri jinatzi. Tyaaryoori inatzi iñaanitari. (Naakaiti ñaajaantakirori itasorinka, ari okimitajaantakawo itasorinka japintziti itomi Ashitariri.) ¹⁵ Iriitaki ikaimakaimawintapaakiri pairani Juan, ikantapaaki: “Jirika nokinkithatakotakiri pairani, nokantaki: ‘Aatsikitaki poyaatapaakinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itakawo pairani tikiraamintha notzimi naaka’ ”. ¹⁶ Tima kamiithapirowaitaki irirori, irootaki añaantayitaawori maawoni inishironkapirowaitapiintai. ¹⁷ Pairani, iri Moisés-ni josankinatakaawitakari Ikantakaantaitani. Iriima Jesucristo iriitajaantaki nishironkayitairi, irijatzi ñaawaitapiintairori tyaaryoori. ¹⁸ Tikaatsi matironi jiñiiri Pawa. Iriima japintziti itomi Ashitairi, saikimotajaantairiri, iriitaki kamantairi aakaiti ayotantaari tsika ikanta irirori.

Ikamantantakiri Juan owiinkaatananiri (Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Ikanta Judá-mirinkaiti nampitawori Jerusalén-ki, jotyaaantaki Ompiratasorintsitaariiti itsipataakiri Leví-mirinkaiti, jiyaati josampitiri Juan, inkantapaakiri: “¿Tsika piitaka iiroka?” ²⁰ Tii jimanakota Juan, ikamantantaki, ikantzi: “Tii naaka Cristo”. ²¹ Ipoña japiitaitziri josampiitzi, ikantaitziri: “¿Tsikama piitantyaaka? ¿Iirokama Elías-ni?” Ikantzi Juan: “Tii naaka”. Iikiro ishintsitaitatzi josampiitzi: “¿Iirokama Kamantantaniri noyaakoniintani?” Ikantzi: “Tii”. ²² Ari ikantaitziri: “¿Tsikama piitaka iiroka? Pinkamantina, inkini nonkamantapairi

otyaantakinari. Incha pinkinkithatakotya”.²³ Japiitanakiro Juan, ikantzi: “Naakataki kaima-kaimatapaantsiri otzishimashiki, nokantantaki: ‘Powamiithatainiri Awinkathariti tsika inkinapaaki, pinkimitakaantiro jotampatzikaiziro aatsi’. Irootajaantaki ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniri Isaías-ni”.

²⁴ Ikanta jotyaantaniiti Fariseo-paini, ²⁵ iikiro josampitanakitziiiri, ikantziri: “Tii Cristo pinaty iiroka, tii iiroka Elías, tii Kamantantaniri pinaty iijatzi. ¿litama powiinkaantantantari?” ²⁶ Ari ikantzi Juan: “Apanowiinkaamachiitantawo naaka jiña. Iro kantzimaitacha tzimatsi pitsipatakari, kaari piyotaiyini, ²⁷ iriitaki poyaatapaakinani. Tii okantaajaitzi inkimitakaantina jimpiratani nonothopaitsityaariiri izapato-ti.” ²⁸ maawoni jiroka, iro awijaintsiri pairani jiiitaitziro Betábara, intatsikirona jiña Jordán jowiinkaantantzi pairani Juan.

Joiyyati Pawa

²⁹ Okanta okitiiyyitamanai jiñaawairi Juan ikinapai Jesús, ikantzi: “Jirika joiyyati Pawa, iri piyakotaironi iyaaripironka atziriiti. ³⁰ Iriitaki nokinkithatakotsitakari nokantaki: ‘Aatsikitaki shirampari poyaatinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itataikawori pairani tikiraamintha notzimi naaka’. ³¹ Tii niyowitari naaka. Aña iro nopokantakari nowiinkaantanti, jiyotantyaariri Israel-mirinkaiti”. ³² Jiroka ikantanaki iijatzi Juan: “Noñaataikiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Jookantapaakari. ³³ Tii niyowitari naaka. Iro kantacha otyaantakinari nowiinkaantanti, ikantakina: ‘Aririka piñaaki ijyaawiinkashitakinirini Tasorintsinkantsi jookantapaatyaari iitoki, iriitaki kimitakaantyaawoni jowiinkaantantatyaarimi Tasorintsinkantsi’. ³⁴ Naakajaantaki ñaakiriri, iro nokinkithatakotantariri tima Itomi Pawa jinatzi”.

Itanakawori jiyotaani Jesús

³⁵ Okanta okitiiyyitamanai ari isaiki Juan itsipatakari apiti jiyotaani. ³⁶ Ikanta jiñaawairi Jesús ikinapai, ikantzi Juan: “Jirinta joiyyati Pawa”. ³⁷ Ikimawaki apiti jiyotaani Juan, joyaatanakiri Jesús. ³⁸ Ari ipithokanaka Jesús, jiñaatziiri joyaataiyakinirini, ari ikantziri: “¿Tsika piyaatika?” Ikantaiyini irirori: “Rabi (Iro ikantaitziri ‘Yotaanari’), ¿tsika pinampitawoka?” ³⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpoki piñiiri”. Ikanta joyaatanakiri, jiñaakiro tsika inampitawo. Ari jimayimotapaantziri tima aritaki tsiniriityaanaki.* ⁴⁰ Jirika kimakiriri Juan, oyaatanakiriri Jesús, iriitaki Andrés iririntzi Simón Pedro. ⁴¹ Ikanta Andrés, apatziro jiyaatashitanakiri iririntzi, jirika Simón, ikantapaakiri: “Noñaataikiri Mesías (iro ikantaitziri iijatzi, ‘Cristo.’)” ⁴² Ipoña Andrés jaanakiri Simón isaikira Jesús. Ikanta Jesús jiñaawakiri iririntzi Andrés, ikantawakiri: “Iiroka Simón, itomi Jonás. Iroñaaka piitaiya ‘Cefas’”. (Iro ikantaitziri iijatzi, Pedro.)†

Ikaimatakiri Felipe ipoña Natanael

⁴³ Okanta okitiiyyitamanai, jataki Jesús Galilea-ki. Ari jiñaakiri Felipe, ikantapaakiri: “Poyaatina”. ⁴⁴ Jirika Felipe, Betsaida-jatzi jinatzi, irojatzii inampi

* **1:39** Kantakotachari jaka “tsiniriityaanaki”, irootaki ojoyawori ikantaitziri pairani “jiwiyaaka ooryaatsiri 10”. † **1:42** Ikantaitziri “Cefas” jiñaaniki Aram-jatziiti, irootaki “Mapi”.

Andrés ijatzi Pedro. ⁴⁵ Ikanta Felipe, jiyaatashitanakiri Natanael, ikan-tapaakiri: “Noñaataikiri josankinatakotakiri Moisés-ni janta Ikantakaantaitaniki, josankinatakotsitakiri ijatzi Kamantantaniriiti. Iriitaki itomi José, Nazaret-jatzi”. ⁴⁶ Ari ikantzi Natanael: “¿Tzimatsima kamiithashiriri janta Nazaret-ki?” Ikantzi Felipe: “Pimpoki, piñiiri”. ⁴⁷ Ikanta Jesús jiñaawakiri ipokaki Natanael, ikantzi: “Aatsikitataiki jirika Israel-mirinkapirori, ti ithiyanita”. ⁴⁸ Ari ikantzi Natanael: “¿Tsika janta piñaanaka piyotantakinari?” Ikantzi Jesús: “Noñaakimitya tikiraamintha ikaimimi Felipe pisaiki pankirintsitapishiki”.[‡] ⁴⁹ Ikantanaki Natanael: “Rabí, ¡Irokataki Itomi Pawa, irokataki Iwinkathariti Israel-mirinkaiti!” ⁵⁰ Ikantzi Jesús: “Iro pikimisan-tamachiitantanakari nokantakimi ‘noñaakimi pisaiki pankirintsitapishiki’. Iro kantacha, arimaitaka piñaaki pashini anaironi jiroka”. ⁵¹ Iikiro ikantanakntzi Jesús: “Ari piñaakiro ashitaryagaiya inkiti. Ari impiyapiyataiyini maninkariiti jayiitashitiri Itomi Atziri”.[§]

2

Aawakaantsi Caná-ki

¹ Okanta mawatapaintsiri kitijiyiri, ari jaawakaitari nampitsiki iitachari Caná, saikatsiri Galilea-ki. Ari osaikakiri ijatzi inaanati Jesús janta. ² Ari ikaimakaantaitakiri ijatzi Jesús itsipatakiri jiyotaanipaini. ³ Ikanta joimoshirinkaiyani, thaatapaaka imiritaiyarini. Opoña inaanati Jesús, okantanakiri otomi: “Thaatapaaka amiri”.^{*} ⁴ Ikantzi irirori: “Tsinani, ¿Iitama pikantantanari naaka? Aña tikira imonkaapaitita noñaagantantya”. ⁵ Okantanakiri iroori ikaatzi pakotantatsiri: “Pantiro onkaati inkantimiri notomi”. ⁶ Ari owaka janta 6 kowitzi mapinakitatsiri, iro jowantapiintari Judá-mirinkaiti jiña ikiwayitantari inkitiwathatantyaari. Jiroka kowitzi, tzimayitatsi antitachari 50 litro jiña, pashini 60 litro.[†] ⁷ Ikantanakiri Jesús ikaatzi pakotantatsiri: “Pijaikitiro jiña maawoni kowitziki”. Ijaikiproyitakiro kowitziki. ⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “Pinkitanaki kapichiini, paanakiniri aminakaantzirori oimoshirinkaantsi”. Ari ikantaiyakironi. ⁹ Ikanta aminakaantzirori oimoshirinkaantsi jirawaki kapichiini jimiriitari piyanainchari ojiñaawita, ti jiyotzi tsika okinapaaki iroopirori imiriitari. Apa jiyotaiyini pakotantatsiri, tima iriitaki jaikitakirori jiña. Ipoña aminakaantzirori oimoshirinkaantsi, ikaimakiri aawakaachari, ¹⁰ ikantziri: “Iro jamitari atziriiti jitapiintawo ipakotantziro tontaari jimiriitari, aririka inkimaniintaiyatyaani oimoshirinkachari, ari ipakotantaitziro jintaari. Irooma iiroka powaantakawo iroopirori jimiriitari irojatzi iroñaaka”. ¹¹ Jiroka jantakiri Jesús nampitsiki Caná saikatsiri Galilea-ki, iro itanakawori itasonkawintantzi ari joñaagantziro ishintsinka. Ari ikimisantapirotanakiri jiyotaanipaini.

¹² Okanta okaatapaaki jiroka, jatanaki Capernaum, itsipatanakawo inaanati, iririntzipaini, ijatzi jiyotaanipaini. Tii osamani isaikapainti janta.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki (Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

[‡] **1:48** Iitachari jaka “pankirintsitapishi”, irootaki ikantaitziri “higuera”. **§ 1:51** Ojyakaaw-intachari jaka “ashitaryagaiya inkiti”, tima aritaki onkantaki jiñaayitairi inkitiwiri, kaari kantaw-intachani jiñitapiintiri. ^{*} **2:3** Kantakotachari jaka jimiritaitari, irootaki “vino”. [†] **2:6** Kantakotachari jaka 50 litro pashini 60 litro jiña, irojatzi ojyawori ikantaitziri pairani 2 cántaro pashini 3 cántaro.

13 Irootzimatai joimoshirinkapiintantawori Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi. Jataki Jesús Jerusalén-ki. 14 Iñaapaakiri tasorintsipankoki yomparitariri ipirapaini, iijatzi ishironipaini. Ari isaikayitakiri iijatzi yomparitariri kiriiki.†§ 15 Ikanta jiñaapaakiri, jaminthataki Jesús ipajaminto, jomishitowakiri maawoni yomparitachari tasorintsipankoki, itsipataakiri ipirapaini. Josokitakiri iiriikiti ikaatzi yomparitariri kiriiki, jotatsinkitsitakiri isaikamintopaini. 16 Ikantakiri Jesús yomparitariri ishironi: “¡Paanairi pipira! ¡Tii okantzi pinkimitakaantiro ipanko Ashitanari iyomparintsipanko!” 17 Ari ikinkithashiritanakiro jiyotaani okaatzi josankinaitakiri, kantatsiri:

Antawoiti nonkisakowintyaawo pipanko.

18 Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Incha poñaayina pintasonkawintanti noñaantimiri imapiro otzimi pishintsinka pimatantawori jiroka”.

19 Ikantzi Jesús: “Pimpookiro jiroka tasorintsipanko, ari awijawitaty mawa kitijyiri, ari nontzinagairo iijatzi”. 20 Ikantaiyini Judá-mirinkaiti: “Aña okaatzi 46 osarintsi jantawaitaitzi jiwitsikaitantakawori jiroka tasorintsipanko, ¿ompoña pintzinagairo iiroka onkaati mawa kitijyiri?”

21 Jiroka “tasorintsipanko” ikinkithatakotakiri Jesús, iro ikantakotzi iwatha irirori. 22 Ikanta itzinagaa pairani Jesús, ikinkithashiritanairo jiyotaaniiti ikinkithatakotsitakari. Irootaki ikimisantapirotantanakawori Osankinarintsipirori, iijatzi okaatzi ikantayitakiri Jesús.

maawoni jiyoshiritziri Jesús

23 Iinta isaiki Jesús Jerusalén-ki joimoshirinkaitziri Anankoryaantsi, oiyiki kimisantanakiriri jiñaayitakiri itasonkawintantaki. 24 Iro kantacha Jesús, tii jawintaari jirikaiti, tima jiyoshiritziri maawoni. 25 Tii ikowaajaitzi Jesús inkamantañtiri tsika ikantashiriyitzi atziriiti, aña jiyoshiritziri irirori.

3

Jesús ipoña Nicodemo

1 Tzimatsi Fariseo jiita Nicodemo, iriipirori Judá-mirinka jinatzii. 2 Ikanta jirika jataki tsiniri jiñiiri Jesús. Ikantapaakiri: “Rabí, niyotaiyini iri Pawa otyaantakimiri piyotaayitina, tikaatsi kantironi jantiro poñaagantakiri iiroka, tiirika itsipashiritari Pawa”. 3 Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Incha pinkimisantawakina. Itzimirika kaari apiitaironi intzimai, iiro jiñairo impinkathariwintantai Pawa. Imapiro”. 4 Ikantzi Nicodemo: “¿Kantatsima japiitairo intzimai shirampari antaripirotaintsiri? ¿Arima onkantaki intyagai omoziki inaanati, inkini japiitairo intzimai?” 5 Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Itzimirika kaari tzimantaiyaawoni jiña, kaaririka intzimakaashiriyitairi Tasorintsinkantsi, iiro jiñairo ipinkathariwintantai Pawa.* 6 Ikaatzi jowaiyantziri atziriiti, atziri jinatzii. Iriima ikaatzi tzimantaariri Tasorintsinkantsi, tasorintsishiri ikantanaa. 7 Iiro okompizimotzimi nokantakimi: ‘Ontzimatyii papiitairo pintzimayitai’. 8 Okimita tampiyainka

† 2:14 Kantakotachari jaka ipirapaini iriitaki buey ipoña ojija. § 2:14 Ikaatzi pokayitatsiri Jerusalén-ki, jamayitzi iiriikiti ipoñaakaayitari inampiitiki irirori. Iro ikowantari jiyomparityaari iiriikitiki Jerusalén-ki, onkanta jamanantantyaari piratsipaini intainiriri Pawa. * 3:5 Okaatzi kinkithatakotachari jaka “intzimantaiyaawo jiña”, tzimatsi ojyakaawintachari: Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha owiinkaatanachari jowajyaantanairo kaaripirori. (2) Tzimatsi kantatsiri iro kinkithatakotacha itzimaari iinchaaniki. (3) Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha Tasorintsinkantsi, tima añaakotapiintakiri Tasorintsinkantsi joyyakaawintaitziri jiña.

otasonkantapiintzi tsika okowakaawo. Pikimawitawo oyamininka, timaita piyotzi tsikarika okinapaaki, tsikarika iyaatziro. Ari ikimiyitari iijatz ikaatzi itzimakaayitairi Tasorintsinkantsi”.⁹ Japiitanakiro Nicodemo josampitziri: “¿Tsikama okantakotaka jiroka?”¹⁰ Ikantzi Jesús: “¿Iiroka, yotaapiintziriri Israel-mirinkaiti, tiima piyotzi tsika okantakota jiroka?”¹¹ Nokinkithatakotayimironi okaatzi niyotakotziri. Nokinkithatakotzimiro okaatzi nokitapiintaiyarini. Iro kantzimaitacha tii pikimisantaiyini iirokaiti nokantayitzimiri. Imapiro.¹² Tii pikimisantana nokinkithatakotzimiro isaawijato, iro owatsipiro iiro pikimisantana aririka nonkinkithatakotimiro inkitijato.¹³ Tikaatsi apaani jataintsini inkitiki, apa jirika poñainchari inkitiki. Iri akinkithatakotziri, Itomi Atziri.[†]¹⁴ Tima pairani Moisés-ni jowatzikakotakiri maanki otzishimashiki, ari inkimitaitiri iijatz Itomi Atziri, ontzimatyii jowatzikakoitiri irirori,¹⁵ inkañaanitantaiyaari inkaati kimisantairini”.

Jitakotaari Pawa maawoni isaawijatz

¹⁶ “Tima jitakopirotaari Pawa isaawijatz, ishinitakiri japintziti Itomi inkamawintiri, iiro ikaamaniyitai inkaati kimisantairini, aña inkañaaniiyitai.¹⁷ Tima Pawa tii iro jotyaaantayaariri Itomi jaka kipatsiki jiyakawintairi isaawijatz, aña jowawijaakoshiritaatyiri.¹⁸ Ikaatzi kimisantairini Itomi Pawa, iiro jiyakawintaitziri. Iriima kaari kimisantayitaatsini, aritaki jiyakawintairi, okantakaantziro tii ikimisantairi japintziti Itomi Pawa.¹⁹ maawoni kaari kimisantatsini, aritaki jiyakawintairi, tima jantapiintatziro kaaripirori. Tima ipokawitapainta pairani kipatsiki jiiitatziri ‘Kitainkari’, iro ikowapirotajaantanakiri tsinirikiri, jimanintawakiri ‘Kitainkari’.²⁰ maawoni antayitzirori kaaripirori ikisaniintatziiri jiiitatziri ‘Kitainkari’. Ikoimintawaita onkantya iiro jiyotakoyitantawo jantayitziro kaaripirori.²¹ Iriima matapiintanairori tyaaryoori, jawintaapirotari ‘Kitainkari’, iro jiñaitantyaawori jantawaipirotaatyiiniri Pawa”.

Jaapatziyaminthari iimintaitari

²² Ikanta okaatapaaki jiroka, jatanai Jesús Judea-ki itsipayitanaari jiyotaani, ari itsipatakari jowiinkaantantzi.²³ Iijatz Juan jowiinkaantantzi irirori Enón-ki, okaakitapai Salim, tima janta ari otzimapirotzi jiñaa. Ikaatzi jatatsiri janta, jowiinkaayitawakiri.²⁴ Tima tikira jaakaantaitziriita Juan jomontyaitiri.

²⁵ Ikanta kiyopayipaini jiyotaani Juan jiñaanaminthatakiri Judá-mirinka tsika onkantya inkitiwathatantyaari.²⁶ Ipoña jiyaatayakini isaiki Juan, ikantapaakiri: “Rabí, jirintaranki tsipatakimiri intatsikirona jiñaa Jordán, pikinkithatakotakinari, jowiinkaantantzi iroñaaka irirori, oyyiki atziriiti pokashitziriri”.²⁷ Ari jakanaki Juan, ikantzi: “Tsika ikanta piñaakiri jirika, tii opoñaashiwaita, aña iri Pawa ñaapirotakaariri.²⁸ Iirokayitaki kimaajaantakinari nokantaki pairani: ‘Tii naaka Cristo, apa jotyaaantaitakina niwatapaakiri nonkinkithatakotiri’.²⁹ Thami nojyaakantimiro: aririka jaawakaitya, iri aapiintzirori tsinani iimintaitari. Iriima itsipaminthari, iiro jiñaaapirowaita irirori, apa inkimoshiritanaki inkimaki jiñaaawaitanaki jimitaitari. Ari nokimitsitakari naaka iroñaaka, tii noñaapirowaita, iro kantzimaitacha, antawo nokimoshiritaki.³⁰ Iikiro jiyaataty inkimakoitiri jirika, iroma naaka ari nosantziikoityaakoti”.

Poñainchari jinoki

† 3:13 Tzimatsi osankinarints kantatsiri Itomi Atziri saikatsiri inkitiki.

³¹ “Janairi maawoni poñainchari jinoki. Iriima nampitawori kipatsiki, isaawijatzí jinatzí, ikinkithatakotashitapiintawo isaawijato. Iriima poñainchari inkítiki janairi maawoni, ³² ikinkithatakotziro okaatzi jíñiiri, okaatzi ikimíri. Iro kantzímaitacha iiro ikimisantaitziro ikinkithatakotziro. ³³ Iro kantacha inkaati kímisananairini, ari jímatanatya irirori ikinkithatakotanairi Pawa tyaaryoori jínatzi. ³⁴ Ikaatzi jotyaantziri Pawa, jíñaani Pawa ikinkithatakotzi. Tima Pawa jothotyíiro jínapishiritakaantantawo Itasorinka. ³⁵ Jíríka Ashítairi jítakotari Itomi, jímatakaakiri ípinkathariwintairo maawoni tzmáyitatsiri.

³⁶ Inkaati kímisananairini Itomi, ari inkañaanítai. Iriima kaari kímisan-tairini Itomi, iiro íkañaanítai, apa jatsípítaiyaawo jowasankitagairi Pawa”.

4

Jesús ipoña Samaria-jato

¹ Ikanta Fariseo-paini ikimiyakini, ikantaitzi: “Tzimaki oiyiki jíyotaani Jesús, jowiinkaataki oiyiki atziripaini, janaanakiri Juan”. Jiyotaki Jesús ikimiyakini Fariseo. ² (Kaarímachiini Jesús owiinkaantantsini, aña jíyotaani owiinkaantantsiri.) ³ Irootaki Jesús ishitowantanakari Judea-ki, ípiyaawo Galilea-ki. ⁴ Ari íntathakitziro inkinanairo ípatsítiki Samaria-jatzi. ⁵ Irojatzí jariiantakari nampitsiki saikatsiri Samaria-ki oita Sicar, iro tsipanampitawori ípatsítiki pairani Jacob-ni ípanairiri itomi, José. ⁶ Ari osaikakiri jíñaan íiyakotani Jacob-ni. Tima jímakokitaki Jesús janíitaki, isaikimotapaakiro jíñaan, jíwiyaaka tampatzika ooryaa.*

⁷ Ari opokaki Samaria-jato onkai jíñaan. Ikantziro Jesús: “Pimpina jíñaan nírawaki”. ⁸ Tima jíyaataiyatziini jíyotaani nampitsiki jamananti owanawontsi. ⁹ maawoni Judá-mirínkápíroriití tii jaapatziyari kamiithaini Samaria-jatziiti. Ari akanakiri tsinani okantanakiri: “¿Tsika pinkínakairoka íiroka, Judá-mirínka pínatzi, ipoña pikamítana naaka Samaria-jato nompimi jíñaan?” ¹⁰ Ari jakanakiro Jesús, ikantziro: “Arimi píyoti íita ípantziri Pawa, ari píyotirimi kamítakimiri jíñaan, íiroka kamítinanimi naaka. Aritaki nompakimiro jíñaan añaakaantatsiri”. ¹¹ Okantanaki tsinani: “Pínkatharí, tikaatsi pinkítantyaari jíñaan, ínthomainta okantaka omoo, ¿tsíkatya payíroka pímpinari jíñaan añaakaantatsiri?” ¹² Iri áchariniití Jacob-ni panairori pairani jíroka jíñaan, írootaki jímiriyítajaantakari irirori, írojatzí jímiriyítaka ítomipaini, jímiriyítakawo íijatzi ípiraiti. ¿Panairima íiroka?” ¹³ Jakanakiro Jesús, íkantanakiro: “maawoni míritawori jíroka jíñaan, íiro opiya ímiri. ¹⁴ Iriima míritatyaawoni jíñaan nompíriri naaka, íiro jímiriyítai. Tima jíñaatatsiri nopantziri naaka ari oshítowaashírantaiyaari onkimiwaítayawo oshítowaatantyaarimi jíñaan añaakaantatsiri”. ¹⁵ Okantzi tsinani: “Pínkatharí, pímpinawo naaka jíroka jíñaatatsiri, íiro napíitantaawo nomíríyítai, íiro nopíyapíyawaitanta jaka nonkai jíñaan”.

¹⁶ Ari íkantziro Jesús: “Píyaati, pínkaimiri píimi, ompoña pímpiyaki jaka”. ¹⁷ Okantzi tsinani: “Tikaatsi noimi”. Íkantziro Jesús: “Kamiitha píkantaki, tii ítzimi píimi, ¹⁸ tíma tzmawítaka pairani íkaatzi 5 píimi. Iriima pítsipatakari íroñaaka, kaari píimi. Ímapíro okaatzi píkantakiri”. ¹⁹ Okímawaki íkantanakiri, okantanaki tsinani: “Pínkatharí, níyotanakimi naaka kamantanairi pínatzi. ²⁰ Pairani nochariniití Samaria-jatziiti ípinkathatapiintziri

* **4:6** Íkantaitziri jaka “tampatzika ooryaa”, írojatzí íkantaitziri pairani jíwiyaaka ooryaatsiri 6.

Pawa jaka otzishiki. Iro kantzimateacha iirokaiti Judá-mirinkapirori pikan-taiyini janta Jerusalén-ki, ari ampinkathatapiintairi”. ²¹ Ikantanakiro Jesús: “Pinkimisantawaki tsinani, irootaintsi pimpinkathatairi iirokaiti Ashitairi, iiro okowajaanta pimpoki jaka otzishiki, iiro okowajaanta piyaati iijatzi Jerusalén-ki. ²² Imapirowitayta, tii piyotaiyirini iirokaiti iita pipinkathatapi-intziri. Irooma naakaiti niyotziri itzimi nopinkathatzi. Tima jirika owaw-ijaakotantatsini, Judá-mirinka jinaty. ²³ Iro kantacha, irootzimataints. Iriitaki pinkathatajaantziriri Ashitairi pinkathashiritakairi. Tima iriyyitaki ikowiri Ashitairi pinkathayitairini. ²⁴ Pawa irijatzi Tasorintsinkantsi, kaari koñaatatsini. Inkaati pinkathayitairini, ontzimatyii impinkathashiritaitiri, tii okowajaanta jantayitairo koñaayitatsiri”. ²⁵ Okantzi tsinani: “Niyotzi naaka, ari impokaki Mesías, jiiitaziri Cristo. Aririka jariitayta irirori, ari inka-mantapaakairo maawoni tsika okantakota”. ²⁶ Ikantzi Jesús: “Naakataki, ñaanatajaantakimiri”.

²⁷ Ari jariitaiyapaani jiyotaani. Iyokitzi jowapaakiri jiñaapaakiri ikinkithawaitakairo tsinani. Iro kantzimateacha tikaatsi osampitapaakirini oita okowiri tsinani, tsikarika oita ikinkithawaitakairori. ²⁸ Ari ookanakiro tsinani oyowitinaki, jataki nampitsiki, okantapaakiri atziriiti: ²⁹ “Pimpokaiyini piñiiri shirampari yotakinawori maawoni nantayitakiri pairani. ¿Kaarima Cristo?” ³⁰ Ikanta ishitowaiyanakini atziriiti nampitsiki, pokaiyanakini isaikinta Jesús.

³¹ Ari ipankinataiyarini jiyotaani, ikantziri: “¡Rabí, poya!” ³² Ikantzi Jesús: “Tzimatsi iita nowari naaka, tii piñagayironi iiroka”. ³³ Ari josampitawakaiyanakani jiyotaani: “¿Tzimatsima iita amakiniriri jowanawo?” ³⁴ Iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Nokimitakaantawo nowanawo naaka nantziro ikowiri otyaantakinari, ontzimatyii nonthonkiro antawairintsi ipakinari. ³⁵ Jiroka pikantapiintaiyini iiroka: ‘Yotapaaka 4 kashiri osampatantyaari pankirintsi’. Iro kantacha nonkantimi naaka paminii pankirintsimashiki, aritaki sampainkataki ontzimatyii oyiipaty. ³⁶ Inkaati antawaitatsini joyiipatiro pankirintsi ari impinayitairi. Okaatzi pankirintsi joyiipayitairi iriyyitaki oiyakaawintacha inkaati kañaanitatsini. Iro inkimoshiritantaiyaari pankitakirori intsipatayiaari oyiipatakirori. ³⁷ Tima imapirotayta jiroka joyyakaawintaitakiri, ikantaitzi: ‘Tzimatsi apaani pankitakirori, tzimatsi pashini oyiipatakironi’. ³⁸ Notyaantakimi naaka piyaati iirokaiti poyiipayitairo kaari pipimirintsiwinta pantawaiwintiro. Tima tzimayitatsi pashini pankinatawori jantawaiwintakiro. Iirokayitaki nintagayiaawoni jantawaitani jirikaiti”.

³⁹ Tima oiyiki Samaria-jatzi saikaintsiri nampitsiki kimisantawakiriri Jesús okantakaantziro tsinani okantantapaaki: “Jiyotakinawo maawoni nantayitakiri pairani”. ⁴⁰ Ikanta Samaria-jatziiti, jariitaiyapaakani ipankinatapaakari Jesús isaikimotanakiri inampiki. Ari jimatakiro Jesús, apiti kitiijyiri isaikanaki, ⁴¹ oiyiki pashini kimisantantainsiri ikimajaantakiri iriroriiti okaatzi ikantayitzi Jesús. ⁴² Ari ikantaitanakiro tsinani: “Kimisan-tayitaana naaka iroñaaka, tii iro nonkimisantantaiyaari pikamantapaakina, aña naaka kimajaantairi ikantayitzi. Niyotai iijatzi imapirotayta jowawi-jaakoshiritantai kipatsiki, iriitaki Cristo”.

⁴³ Okanta imonkaataka apiti kitiiyyiri isaikapaaki Jesús Samaria-ki, aw-
ijanaki jiyaatiro Galilea-ki. ⁴⁴ Tima iri Jesús kantaintsiri: “Apaani ka-
mantantaniri tii ipinkathaitziri inampiproki”. ⁴⁵ Ikanta jariitaa Galilea-ki,
ojyiki aawairiri kamiitha janta, tima aritaki jiñiitsitakari Jerusalén-ki okaatzi
jantayitakiri Jesús jomoshirinkiro Anankoryaantsi.

⁴⁶ Ari jariitaari Jesús janta Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyakiro jiñaa
okimiwaitanakawo jimiriitari. Tzimatsi janta iriipirori jiwari, mantsiy-
ataintsiri itomi janta Capernaum-ki. ⁴⁷ Ikanta jirika jiwari ikimako-
takiri Jesús ari jariitaari Galilea-ki ipoñagaawo Judea-ki, jiyaatashitanakiri
jiñiiri. Ipankinatapaakari, jiyaati ipankoki, joshinchagairi itomi, irootaintsi
inkami. ⁴⁸ Ari ikantanakiri Jesús: “¿Litama kaari pikimisantantana iirokaiti?
Pikowajaantsi noñaayimiro kaari piñaapiintzi pairani, pikowajaantsi non-
tasonkawintantawaki”. ⁴⁹ Iro kantacha jiwari ikantanakiri: “Pinkathari,
thamiita iroñaaka, tikira ikamanakiita notomi”. ⁵⁰ Ipoña ikantzi Jesús:
“Pimpiyi pipankoki. Shintsitai pitomi”. Ikimisantanki shirampari okaatzi
ikantakiriri Jesús, piyanaka. ⁵¹ Ipiyaminthaita ipankoki, itonkiyotawaari
jompirataniiti, ikantawairi: “¡Shintsitai pitomi!” ⁵² Josampitanakiri tsika
jiwiyaa ooryaatsiri ikantakoniintantanaari itomi, ikantaiyini jimpiratani:
“Chapinki, itainkanaki ooryaatsiri, ari awijanaki isaawawaitzi”.[†] ⁵³ Ari
ikinkishiritanakiro ashitariri aritaki jiwiyaaakari ooryaatsiri chapinki ikan-
takiri Jesús: “Shintsitai pitomi”. Iro ikimisantantankari irirori, ari ikimitsi-
tanakari iijatzi maaawoni iyyininkamirinkaiti irirori ikimisantankari Jesús.
⁵⁴ Irootaki apititanaintsiri joñaagantziro Jesús itasonkawintantzi jariitaa
Galilea-ki ipoñagaawo Judea-ki.

5

Kisopookiri Betesda-jatzi

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, japiitairo jomoshirinkaiyani Judá-mirinka
Jerusalén-ki. Ari jiyaatsitakari iijatzi Jesús.

² Janta Jerusalén-ki, ari osaikiri ikaawoshiminto jiitaitziri iñaaniki
Heber-mirinka “Betesda”. Tzimatsi okaatzi 5 opankochaantiki. Ari
otsipanampitawo ashitakowontsi jiitaitziro “Oijya”. ³ Ari ipiyotakari
ojyiki mantsiyari, kaari aminatsini, kisopookiri, thoriwaitatsiri
jomaryaayitaka kipatsiki joyaawintawo ojyiwaatya jiñaa. ⁴ Tima
ikantaitzi: Jinatzi ipokapiintzi maninkariiti iyyiwaataakairo jiñaa, intzimirika
itanatyaawoni impiinkaantantyaawo jiñaa ojyiwaata, aritaki ishintsitanai
imantsiyawaitzi. ⁵ Tzimatsi mantsiyari tzimakotaintsiri 38 osarintsi
imantsiyawaitaki. ⁶ Ikanta Jesús jiñaaapaakiri jomaryaaka, jiyotapaaki
osamani jimantsiyawaitaki jirika, josampitapaakiri, ikantziri: “¿Pikowima
pishintsitai?” ⁷ Ari jakanaki mantsiyari: “Pinkathari, tii itzimi iitya
owiinkaatinani aririka ojyiwaapaitiya jiñaa. Tima nokowawitapiinta
nompinkaatimi naaka, janaakotana pashini ipiinkaataki irirori”. ⁸ Ari
ikantzi Jesús: “Pintzina, paanairo pomaryaaminto, piyaatai”. ⁹ Apathakiro
ishintsitanai jirika, jaanairo jomaryaaminto, aniitanai. Iro kantacha,
tima kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi, ¹⁰ ikantakiri Judá-mirinkaiti jirika
shirampari shintsitaatsiri: “Kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi iroñaaka, tii
oshnitaantsitzi paanairo pomaryaaminto”. ¹¹ Jakanaki jirika shirampari,
ikantzi: “Ikantakina oshinchagaanari: ‘Paanairo pomaryaaminto, piyaatai’

[†] 4:52 Kantakotachari jaka “itainkanaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “hora 7”.

”. ¹² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: “¿Litaka kantakimiri: ‘Paanairo pomaryaaminto, piyaatai?’ ” ¹³ Iro kantacha jirika shirampari tii jiyotziri iita oshinchagairiri, tii jiñaawairi Jesús tsika ikinanaki, ipiyotaiyakani atziriiti janta. ¹⁴ Ipoña Jesús jiñagairi shirampari janta tasorintsipankoki, ari ikantziri: “Pinkimi, aritaki shintsitaimi iroñaaka, iiro papiitairo pantairo kaaripirori, ari onkanta iiro awijyimotantaimi kowiinkapirotatsiri”. ¹⁵ Ikanta jirika shirampari jatanaki, ikamantakiri Judá-mirinkaiti iriitaki Jesús oshinchagairiri. ¹⁶ Iro opoñaantari ikowi Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima joshinchaantaki kitijiyiri jimakoryaantaitari. ¹⁷ Iro kantzimaitacha, ikantanaki Jesús: “Ari ikantaitatyaani jantawaitzi Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzi naaka nantawaitzi”. ¹⁸ Irootaki, ikowapirotantanakari Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima tii apa jantawaitantakawo kitijiyiri jimakoryaantaitari, aña jojyakotakari Pawa, ikantakira Jesús iriitaki Pawa iwaapaütajaantari irirori.

Ishintsinka Itomi Pawa

¹⁹ Ipoña Jesús jakanakiri, ikantziri: “Jirika Itomitari Pawa tikaatsi jantashiwaitya ikowakaanikiini. Apa jantziro okaatzi jiñaakotziriri Ashitariri. Okaatzi jantziri Ashitariri, irojatzji jantziri Itomi. Imapiro. ²⁰ Tima jita kotari Ashitariri jirika Itomitari, joñaayiri maawoni jantayitziri irirori. Ikiro joñaagatyiri oitarika antawoitatsiri, iyokitzi powiri iirokaiti. ²¹ Tima ikimita Ashitariri jañaakaayitziri kaminkari, ikañaanitakairi, ari ikimitari iijatzi Itomitari, jañaakaayitiri inkowiri irirori. ²² Tii jiyakawintantzi Ashitariri, aña iri Itomi ishinitaki jiyakawintantzi, ²³ ari onkanta maawoni impinkathaitantyaariri Itomi ikimitaitziri Ashitariri. Kaari pinkathaitarini Itomitari, tii ipinkathatsitari Ashitariri, otyaantakiriri.

²⁴ Itzimirika owakimpitatyaawoni nokantayitziri, impoña inkimisantanairi otyaantakinari, aritaki inkañaanishiriyitai. Iiro jowasankitaawaitaitziri, tima kaatapaaki ikamaniwaitzi, kañaani ikantayitaa. Imapiro. ²⁵ Irootzimatainsi imonkaatya, iroñaaka, inkimapaitairo kamashiririiti iñaani Itomi Pawa. Inkaati kimawaironi, aritaki jañaashiriyitai. Imapiro. ²⁶ Tima ikimita Ashitariri jañaakaantzi, iro ishinitakiniri iijatzi Itomi jañaakaanti irirori, ²⁷ ishinitakiniri iijatzi jiyakawintantzi, tima iriitaki Itomi Atziri. ²⁸ Iiro piyokitziwintashitawo jiroka. Tima irootzimatainsi imonkaatya inkimantayaawoni kaminkariiti iñaani, ²⁹ ari impiriintayitanaki tsika ikitayitaka. Ikaatzi antayitakirori kamiithari, ari inkañaaniyitai. Iriima ikaatzi antapiintakirori kaaripirori, jañaawitaiya jowasankitaitiri”.

Ñaajaantakiriri Cristo

³⁰ “Tii nantashiwaitawo nokowashitari, iri Ashitanari shinitanawori niyakawintantzi. Okaatzi nokantakowintantziri tampatzika okantaka, tima tii nantashiwaitawo nokowiri naaka, aña iro ikowiri Ashitanari otyaantakinari. ³¹ Naakami kinkithatakowaitashitachani apaniroini, tii opantawo nokinkithatakowaiwitaka. ³² Iro kantzimaitacha tzimatsi kinkithatakotakinari, niyotzi irootaki tyaaropyirotatsiri ikinkithatakotakinari irirori. ³³ Imapiro taya ikinkithatakotakina Juan potyaantantakari pairani josampitaitiri. Tima okaatzi ikinkithatakotawakinari imapirotatya. ³⁴ Iro kantacha tii iro nonkinkithatakomachiiti okaatzi ikinkithatakotakinari atziri kimitaririri Juan. Aña iro nokinkithatakotzi matzirori owawijaakoshiritaimi.

³⁵ Tima Juan iri kimitakariri ootamintotsi kitijiyiinkatapaantsiri. Iro pikowapaantsiri iirokaiti pinintaawatyaaawo ikimitari kitainkari. ³⁶ Iro kantacha tzimatsi kinkithatakotanari naaka, anairiri Juan. Okaatzi nantziri naaka, irootaki ikantanari Ashitanari nantiro, iro oñaagantzirori iri Ashitanari otyaantakinari. ³⁷ Ari ikimitakari Ashitanari, otyaantakinari, ikinkithatakotakina irirori, tiimaita pikimisantziro iñaani. Tii piñaapootanitziri. ³⁸ Tii otyaantaajaitzimi iñaani, tima tii pikimisantziri jotyaaantani. ³⁹ Amatsinka pikantawita piñaanaatziro Osankinarintsipirori, poyaakoniintawo piñaayitairo pinkañaanitai. Aña naakawitaka okinkithatakotzi Osankinarintsipirori, ⁴⁰ tiimaita pikowaiyini iiroka pawintaayitaina pinkañaanitantaayaari. ⁴¹ Tii naminaminatashitawo naaka inthaamintawaitina atziriri. ⁴² Aña niyotsitaitaikimi tsika pikantaiyani iiroka, niyotsitzimi iijatzii tii pitakotari Pawa. ⁴³ Naakataki jowaki Ashitanari nopairyagairo iwairo. Tiimaita pagaiyawakinani kamiitha iirokaiti. Irooma aririka impoki pashini pairyaashuwaitaapaatyaawoni iwairo irirori, iri paayitawakiri kamiitha. ⁴⁴ ¿Tsikama pinkini pinkimisantziro, iiroka thaamintashiwaitawakaacha, tii paminaminatziro pinthaamintawintaiyaari Pawapirotatsiri? ⁴⁵ Iiro pikinkishiriwaitashita naaka thawitakotimini Ashitanariki. Iri thawitakotajaantaimini Moisés-ni, pawintaapiintari iirokaiti. ⁴⁶ Arimi pinkimisantajaaitakirimi Moisés-ni, ari pinkimisantawakinami naaka, tima naakataki josankinatakotaki Moisés-ni. ⁴⁷ Irooma tii pikimisantziro okaatzi josankinatakiri, ¿tsikama pinkini pinkimisantiro nonkantayitimiri naaka?”

6

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Ikanta othonkapaaka jiroka, montyaanaki Jesús intatsikirona inkaari saikatsiri Galilea-ki, irojatzii jiiitatziri Tiberias. ² Ojyiki atziri oyaatakiriri, tima jiñaakitziiri itasonkawintantaki joshinchaayitairi mantsiyariiti. ³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki, ari isaikapaaki itsipayitakari jiyotaani. ⁴ Irootaki ariitzimataiya kitijiyiri Anankoryaantsi, ari joimoshirinkapiintari Judá-mirinkaiti. ⁵ Ikanta jaminapaaki Jesús, jiñaatzi ojyiki atziri oyaatakiriri, ikantanakiri Felipe: “¿Tsikama amanantika owanawontsi owakaiyaariri maawoni jirika atziri?” ⁶ Aña josampitashitari Felipe jiñaantyaariri tsika inkanti, tima jiyotajaantaki Jesús oita jantiri. ⁷ Ari jakanaki Felipe, ikantanaki: “Iiro jantita 200 kiriiki amanantimi owanawontsi, aña iipichokiini jowamatsitya jirikaiti.”* ⁸ Ipoña ikantanaki Andrés, iritaki pashini jiyotaani, iririntzi Simón Pedro, ikantzi: ⁹ “Jirika jaka iintsi amaintsiri 5 tanta, apiti shima. Iro kantacha, ¿arima jantitayaaari ojyiki atziri?”† ¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pinkanteri isaikaiyini maawoni”. Okatawoshimashitazi janta, ari isaikaiyakini. Ikaatziyini 5000 shirampariiti. ¹¹ Ari jaakotanakiro Jesús tanta, ithonkakiro ipaasoonkitakiri Pawa, jinashiyitakari ikaatzi saiyitaintsiri. Ari ikimitakiri shima, ipayitakiri maawoni kowatsiri. ¹² Ikanta ikimaniintaiyapaakani maawoni, ikantari Jesús jiyotaani: “Paayitairo opitoki okaatzi tzimagaantapaantsiri, iiro apaawaitanta”. ¹³ Joyiitairo jiyotaaniiti, ijaikiyitai 12 kantziri opitoki tzimagaantapaantsiri kaawitachari 5 tanta. ¹⁴ Jirikaiti atziri, jiñaakiro

* 6:7 Ikantakoitziri jaka “200 kiriiki” irijatzii ikantaitziri pairani “200 denario”. † 6:9 Ikantaitziri jaka jiroka tanta, irootaki jiwitsikaitaki cebada.

itasonkawintakiro Jesús owanawontsi, ikantaiyanakini: “Imapirotatya, iriitaki jirika Kamantantaniri ikajyaakagaitakiri impoki jaka kipatsiki”.

¹⁵ Iro kantacha Jesús jiyotaki ishintsiwintaitatyiiri jaayiitanakiri impinkathariwintiri atziriiti, iijatzit itonkaanai otzishiki, inkini isaikawaiti apaniroini.

Janiitantawo Jesús inkaari
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Ikanta otsiniriityaanaki, oirinkaiyaani inkaariki jiyotaani Jesús, ¹⁷ otitaiyapaani pitotsiki, montyaakotaiyaini jiyaatairo Capernaum-ki. Aritaki tsiniripirotanaki, tikira ipiyaata irirori Jesús. ¹⁸ Ari otampiyatapaaki, antawoiti otamaryaakotanaki inkaari. ¹⁹ Aritaki santhataki jimontyaakotaiyini, jiñaatziiri Jesús ipokashitairi janiitantaawo inkaari. Antawo ithaawaiyanakini jiyotaani.† ²⁰ Ikantapai Jesús: “¡Naakataki, iiro pithaawaiyini!” ²¹ Kimoshiri ikantaiyani jotitawairi pitotsiki, tikira osamanitzi, aatakotaiyapaakani tsika ikowiro jariitya.

Ojyiki atziriiti aminaminatakiriri Jesús

²² Okanta okitiijyitamanai, irojatzi isaikaiyakini atziriiti intatsikironta, jiyotaiyakini apinto inatzi pitotsi jimontyaantanakari yotaariiti, tii itsipatanaari Jesús. ²³ Ariitakotantapaaka pashini pitotsi poñainchari Tiberias-ki, aataiyapaakani okaakitzi jowaiyakani tanta chapinki ipaasonkiwin-takiri Awinkathariti. ²⁴ Ikanta jiñaakiri tii isaiki Jesús, iijatzit jiyotaaniiti, otitaiyanakani atziriiti pitotsiki, jataki Capernaum-ki jamina-minatairi.

Jiitaitziri Jesús “owanawontsi añaakaanari”

²⁵ Ikanta jariitaiyapaakani intatsikironta, jiñaapairi Jesús, josampitapaakiri: “Rabí, ¿tsikapaitima pipokaki iiroka jaka?”

²⁶ Ikantanakiri Jesús: “Irootaki pamina-minatantanari iirokaiti tima pikimaniintaiyakani chapinki powaiyakani, aña tii iro pamina-minatantinari pikimathatanakiro notasonkawintantaki. Imapiro. ²⁷ Tii opantawo piñaashintsiwintashiwaityaawo owanawontsi thonkanitachari, aña iro piñaashintsiwintya initsisiri, kañaanitakaimini. Iro owanawontsi ipantziri Itomi Atziri, tima Pawa, Ashitariri, iriitaki jookotakiri”.

²⁸ Ipoña josampiitanakiri, ikantaitziri: “¿Tsikama nonkanyaaka noñaashintsiwintanyaawori ikowiri Pawa?” ²⁹ Jakanaki Jesús: “Ikowiri Pawa pinkimisantairi jirika jotyaaantakiri”.

³⁰ Ipoña josampiitanakiri iijatzit: “¿Incha pintasonkawintanti nonkimisantimiri? ¿Iitama pantayitakiri? ³¹ Pairani achariniiti jowayitakawo otzishimashiki jiitaitziri ‘maná’, irootaki okantziri Osankinarintsit:

Pawa pakiri owanawontsi paryaintsiri inkitiki”.§

³² Jakanaki Jesús, ikantzit: “Okaatzit owanawontsi pirotatsiri poñaachari inkitiki, kaari Moisés-ni pantironi. Aña iri Ashitanari payitimironi. Imapiro.

³³ Tima jirika owanawontsi ipantziri Pawa, iriitaki poñaachari inkitiki, iri kañaanitakaayitairini isaawijatzitiit”. ³⁴ Ari ikantaitanakiri: “Pinkathari, pim-papiintinawo jiroka owanawontsi”.

† **6:19** Kantakotachari jaka “santhataki jimontyaakotaiyani”, irojatzi ikantaitziri “5 tiirika 6 kilómetro”, ikantaitziri iijatzit pairani “25 tiirika 30 estadio”. § **6:31** Jaka kantakotacha “owanawontsi”, irootaki ikantaitziri pairani “tanta”. Ari okimitari iijatzit, ikinkithatakoitziro pairani tanta, iro ikinkithatakoitzi maawoni owanawontsi. Iroowaitaki akantapiintaiyini aakaiti: “Poya kaniri”, tii apa ankinkithatakotiro kaniri, aña tzimatsi iijatzit wathatsi oyaari.

³⁵ Ikantzi Jesús: “Naakataki owanawontsi kañaanitakaantaniri. Inkaati tsipatainani naaka, iiro itajyaawaitai. Inkaati kimisantainainani, iiro jimiriwaitai. ³⁶ Aritaki nokantaiyakimini, tiimaita pikimisantaiyanani okantawitaka piñaawitakina. ³⁷ Ikaatzi itsipashiritakaakinari Ashitanari, iriyyitaki tsipashiripirotainani, iiro nomanintawakiri naaka. ³⁸ Tima tii iro nompokantatyaari nopoñaaka inkitiki nantayitiro nokowashiwaitari naaka, aña iro nantapiinti ikowiri Ashitanari, otyaantakinari. ³⁹ Jiroka ikowiri Ashitanari otyaantakinari, iiro nopiyakaantawaitzi apaani ikaatzi itsipashiritakaakinari, aña ontzimatyii nowiriintayitairi iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri. ⁴⁰ Tima ikowi Ashitanari iijatzzi, maawoni kowakowatairini Itomi Pawa, inkaati kimisantairini, aritaki inkañaanitakaayitairi. Naakajaantaki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyyiri”.

⁴¹ Iro ipoñaantanakari Judá-mirinkaiti ikijyimawaitanakiri Jesús, tima ikimaki ikantaki: “Naakataki owanawontsi poñaachari inkitiki”. ⁴² Ari ikantawakaiyanakani: “¿Kaarima jirika Jesús, itomi José? Niyotziri naaka ashtariri. ¿Iitama ikantantari: ‘Nopoñaatya inkitiki?’ ” ⁴³ Ikantanaki Jesús: “Aritapaaki pikijyimawaitana. ⁴⁴ Tikaatzi tsipashiriwaitinani, iirorika jamashiritairi Ashitanari otyaantakinari. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyyiri. ⁴⁵ Josankinariki Kamantantaniriiti, ikantaki: Iri Pawa yotagairini maawoni.

maawoni kimairiri Ashitanari, yotairiri irirori, itsipashiritaana naaka. ⁴⁶ Tii nokantzi tzimatsi ñaapootakirini Ashitanari, aña apaniroini jiñaapootziri poñaachari Pawaki. ⁴⁷ Itzimirika kimisantainani naaka, aritaki inkañaanitai. Imapiro. ⁴⁸ Naakataki owanawontsi añaakaanitani. ⁴⁹ Jowawitakawo pichariniiti ‘maná’ otzishimashiki, kamayitzimaitaka. ⁵⁰ Iriima oiyakawori owanawontsi nokinkithatakotziri naaka ipoñaatya inkitiki. Itzimirika owaiyaarini jirika, iiro ikaamanitai. ⁵¹ Naakataki kañaaniri owanawontsi poñaachari inkitiki. Intzimirika owatyaawoni jiroka owanawontsi, ari inkañaanitai. Jiroka owanawontsi nopantziri naaka, nowathapiro inatzi. Iri noshinitakowinta isaawijatzziiti inkañaanitantaiyaari”.

⁵² Ari ikantawakaiyani Judá-mirinka: “¿Tsika inkinakairoka jirika jowakaantairori iwatha?” ⁵³ Ikantanaki Jesús: “Iirorika powawo iwatha Itomi Atziri, iirorika piriro iriraani, iiro pikañaanitai. Imapiro. ⁵⁴ Itzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, ari inkañaanitai. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyyiri. ⁵⁵ Tima jiroka nowatha owanawontsipirori inatzi, jiroka niraani iro imiripiroitari. ⁵⁶ Intzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, itsipashiritaatyaana naaka, iijatzzi naaka notsipashiritatyaari irirori. ⁵⁷ Tima jirika Ashitanari otyaantakinari, kañaaniri jinatzzi, iriitaki añaakaanari naaka. Ari okimitsitari iijatzzi, intzimirika owaiyaanari naaka, iriitaki nañaakaayitairi. ⁵⁸ Nokinkithatakotatzziro owanawontsi poñaachari inkitiki. Jiroka owanawontsi tii oiyawo ‘maná’ jowayitakari pairani pichariniiti iiroka, okantawitaka jowawitakawo, ikamayitaki. Iriima inkaati owatyaarini jirika oiyawori owanawontsi, ari inkañaanitai”. ⁵⁹ Irooyitaki jiyotaantakiri Jesús ipiyotaiyakani janta japatotapiintaita saikatsiri Capernaum-ki.

Ikinkithatakoitziro kañaanitaantsi

⁶⁰ Ikanta ikimaitakiro jiroka yotaantsi, jirikaiti ikaatzi oyaatziriri Jesús, ikantaiyanakini: “Jiroka ikantayitakiri Jesús pomirintsi akantyaawori. ¿Iitama kimisantamachiitirini?” ⁶¹ Ikanta Jesús, jiyotaki okaatzi ikijyimawaitziriri, josampitanakiri: “¿Tiima inimotzimi

jiroka? ⁶² ¿Litama awijatsini, aririka piñiiri Itomi Atziri intzinagaiya ipoñaaka pairani? ⁶³ Okaatzi nokinkithatakotakimiri, iro kantakotacha añaashiritakaantatsiri, kaari awathapirori nokinkithatakotzi, tikaatsi oitapirotya awatha. Aña iro nokinkithatakotzi awintaashirinkantsi kaari koñaanitatsi, kañaanitakaantatsiri. ⁶⁴ Iro kantacha iinitatsi iirokaiti kaari kimisantatsini”. Tima jiyoshiritakiri Jesús kaari kimisantatsini, inkaati pithokashitirini. ⁶⁵ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iro nokantsitakimiri: ‘tikaatsi tspashiriwaitinani naaka: iirorika ishinishiritaanari Ashitanari””.

⁶⁶ Aripaiti, ipiyapithatanakari Jesús oyyiki oyaawitapiintariri. ⁶⁷ Ipoña josampitanakiri Jesús 12 jiyotaani: “¿Pikowima iirokaiti piyaayitai?” ⁶⁸ Ari jakanaki Simón Pedro: “Pinkathari, ¿litama niyaatashitiri? Aña iirokatakiki kinkithatakotakirori añaamintotsi. ⁶⁹ Aritaki nokimisantaiyakimini. Niyotaiyini iirokatakiki Cristo, Itomi Pawa Kañaaniri”. ⁷⁰ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Kaarima naaka iyoshiitakimiri pikaataki 12? Iro kantzimaitacha, tzi-matsi apaani pikaataki kamaarishiryaaki”. ⁷¹ Jiñaawaitakiro jiroka Jesús, ikinkithatakotatziiri Judas, Itomi Simón Iscariote. Tima iriitaki Judas pithokashityaarini, iriiwitaka itsipatapiintari 12 jiyotaani.

7

Irintzipaini Jesús tii ikimisantaayirini

¹ Ikanta othonkapaaka jirokapaini, jariitantawaita Jesús janta Galileaki. Tii ikowi isaikanai Judea-ki, tima jaminaminatziiri Judá-mirinkaiti intsitokiri. ² Iro kantacha monkaatzimataa kitiijyiri ikimoshiriwintapiintziro Judá-mirinkaiti jütaiziri “pankojyitantsi”. ³ Ithainkitanakari, iririntzi okaakiini, ikantanakiri: “Iiro pimanawaita jaka, piyaati Judeaki jiñaantimiri piyotaniiti onkaati pantayitiri. ⁴ Tima ikaatzi kowatsiri jasagaawintaityaari, tii imanakaawo jantayitzi. Pantayitziro iiroka oiyyitarika, poñaagantiro tsika ipiyotaiyani atziriiti”. ⁵ Tiitya ikimisantaajaitziri iijatzi iririntzipaini. ⁶ Ari ikantanaki Jesús: “Aña tikira imonkaapaitaata noñaagantanya naaka, irooma iirokaiti inimowaitzimi maawoni kitiijyiriki. ⁷ Tii ikisaniintzimi iirokaiti isaawijatziiiti. Irooma naaka owanaa ikisaniintana, tima koñaawo nokantziro naaka, okaatzi jantayitzi kaaripirori inatzi. ⁸ Piyaataiyini iiroka joimoshirinkaita, iiro niyaatsita naaka, tima tikira imonkaapaita noñaagantya”. ⁹ Ikantakiro jiroka, irojatzii isaikanaki Galileaki.

Joimoshirinkiro Jesús jütaiziri “pankojyitantsi”

¹⁰ Ari jatayakini iririntzipaini, jatanaki iijatzi Jesús joimoshirinkaita tii joñaagantajaanta, imananiikiini ikantaka. ¹¹ Jaminaminatakiri Judá-mirinkaiti janta joimoshirinkaita, ikantaiyini: “¿Tsikama isaikaajaitzika shirampari?” ¹² Oyyiki atziiriiti kinkithatakotakiriri Jesús. Tzimatsi kantayitatsiri: “Kamiithari jinatzi shirampari”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Tii ikamithatzi, aña jamatawitakiri atziriiti”. ¹³ Iro kantzimaitacha, manaantsikiini ikinkithatakotziiri Jesús, tima ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti.

¹⁴ Okanta oniyankitaki joimoshirinkaita, tyaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jiyotaantapai. ¹⁵ Iyokitzi ikantawakaiyanakani Judá-mirinka, ikantaiyini: “¿Tsikama jiyotanantari jirika, tii ityaapirowita tsika jiyotaantaitzi?” ¹⁶ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Okaatzi niyotaantziri tii naaka yotashityaawoni, aña iri yotakaanawori otyaantakinari. ¹⁷ Inkaati kowapirotaironi ikowiri Pawa, ari jiyotairo iri Pawa yotakaanawori

okaatzi niyotaantziri, tima tii naaka yotashiwaityaawoni. ¹⁸ Tima ikaatzi yotaantzirori jiyotashiwaitari, jaminaminatatzii impinkathaitiri. Iriima kowakowatzirori ipinkathaitari otyaantakiriri, iri ñaawaitzirori iroopirori. Tii itzipishiriwaitzi irirori. ¹⁹ ¿Tiiima josankinawitakimi pairani Moisés-ni Ikantakaantaitani? Iro kantacha, tii pimonkaataiyironi. ¿Litama pasaryiimatantanari pintsitokina?” ²⁰ Ari ikantaiyanakini atziriiti: “¡Kamaari! ¿Litama asaryiimatzimiri intsitokimi?” ²¹ Ikantzi Jesús: “maawoni iirokaiiti owanaa iyokitzi pikantayitaka piñaakina nantakiri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. ²² Iro kantzimaitacha, ikantakaantaki Moisés-ni pintomishitaanitapiintanti. (Okantawitaka kaari Moisés-ni poñaakaantyaawoni jiroka, aña iri poñaakaantanakawori achariniiti tikiraamintha itzimi Moisés-ni.) Iro opoñaantari pitomishitantapiintaki iirokaiiti, kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ²³ Piñaakiro, pimonkaatantyaawori iirokaiiti Ikantakaantani Moisés-ni pitomishitantapiintaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ¿Litama pikisaniintantanari naaka noshinchagairi atziri maawoni iwathaki kitiiyyiriki jimakoryaantaitari? ²⁴ Paamaakowintya owapiyimotzimikari aririka piyakawintanti. Aña tampatzikashiripiro pinkantya piyakawintanti”.

¿Iritakima jirika Cristo?

²⁵ Tzimayitatsi Jerusalén-jatzi, osampitantanaintsiri, ikantzi: “¿Kaarima jirika jaminaminaitziri intsitokaitiri? ²⁶ Jirinta isaikaki, maawoni jiñaitziri ikinkithawaitzi. Tikaatsitya akotashitirini. ¿Jiyotatziiima jiwariiti imapirotatya Cristo jinatzi jirika shirampari? ²⁷ Iro kantacha ayotaiyyirini jirika tsika ipoñaawo. Irooma paata aririka impokaki mapirotzirori jiita Cristo, tikaatsi yotatsini tsika ipoñaawo”. ²⁸ Ikanta ikimaki Jesús, isaiki jiyotaantzi tasorintsipankoki, shinchiinka ikantanaki: “¡Arima, piyotaiyyinima tsika nopoñaawo! Tii naaka nintakaashityaawoni nompoki, aña jotyaaantani ninatzi jawintaapiroitari. Kaari piyotaiyyini iirokaiiti. ²⁹ Niyotziri naaka tima iri notsipatari, iriitaki otyaantakinari”. ³⁰ Ari ikowawitanaka jaakaantirimi, iro kantacha tikaatsi akotashitirini, tima tikira imonkaapaitaata. ³¹ Oyyiki kimisantanakiriri Jesús, ikantaiyyini: “Kaaririka jirika Cristo pokatsini, iirotya itasonkawintantzimi, ñaakiro”.

Jotyaantaki Fariseo oirikirini Jesús

³² Ikanta Fariseo-paini ikimakiri atziriiti ikinkithatakotziri Jesús, jaa-patziyanakari ijiwari Ompirasorintsitaari, jotyaantaki aamaakowintawori tasorintsipanko jotiyiri. ³³ Ari ikantzi Jesús: “Kapichiini nosaikimotanaimi iirokaiiti, irootaintsi niyaatai isaiki otyaantakinari. ³⁴ Oyyiki paminawitaina, iiro piñagaana, iiro pitsipatana tsika nosaikapai naaka”. ³⁵ Ari josampitawakaanaka Judá-mirinkaiiti: “¿Tsika jiyaamachiitika jirika iiro añaantari? ¿Jiyaatayiiima pashiniki nampitsi ikinayitaki ajyininkapaini, inkini jiyotaayitairi kaari ajyininkata? ³⁶ ¿Litama ikantakotziri: ‘Paminawitaina, iromaita piñagaana, iiro pitsipatana tsika nosaikapai naaka?’ ”

Jiñaa kañaanitakaantatsiri

³⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori kitiiyyiri ari joimoshirinkapiroitari. Ari ikatziyanaka Jesús, shintsiiini jiñaawaitanaki, ikantzi: “Itzimirika mirini-intawaitatsini, intsipashiritaina naaka, jimiriwaitaiya. ³⁸ Tima okantzi Osankinarintsipirori: Inkaati kimisantainani naaka, onkimitaiyaawo oshiyaashiritantyaarimi jiñaa kañaanitakaantatsiri”.

³⁹ Iri jojyakaawintzi Jesús inkaati kimisantairini inampishiritantaiyaari Tasorintsinkantsi. Okantawitaka tikiraata jotyaantiriita Tasorintsinkantsi, tima tikiraata itzinaashitaawo Jesús jowaniinkawo.

Ipookaiyanakini atziriiiti

⁴⁰ Tzimatsi kimakiriri Jesús ikantaki, ikantaiyanakini: “Imapirotatzi-iri jirika shirampari Kamantantaniri jinatzi”. ⁴¹ Tzimatsi pashini kantanaintsiri: “Cristo jinatzi jirika”. Ikantzi pashini: “Kaari, tima Cristo iiro ipoñaawo Galilea-ki. ⁴² Tima okantzi Osankinarintsipirori:

Impoñiiaawo Cristo-tatsiri janta Belén-ki, inampiki pairani pinkathari David-ni. Iriitaki icharini David-ni”.

⁴³ Ari itzimawintawakaawintanakari atziriiiti jirika Jesús. ⁴⁴ Tzimatsi kowawitanainchari jaakaanirimi, tikaatsimaita akotashitirini.

Tii jiñaitzi kimityaarini jiñaawaitzi

⁴⁵ Ikanta aamaakowintawori tasorintsipanko jataiyaini isaiki Fariseo-paini itsipayitakari ijwari Ompiratasorintsitaari, josampitawairi, ikantziri: “¿Iitama kaari pamantakari?” ⁴⁶ Ari ikantaiyini irirori: “¡Tii jiñaitzi kimityaarini jirika jiñaawaitzi!” ⁴⁷ Ikantanaki Fariseo: “¿Pimatsitakawoma jamatawiitakimi irokaiti? ⁴⁸ ¿Tzimatsima ajiwariti kimisantakiriri jirika shirampari? ¿Tzimatsima nokaatziri Fariseo kimisantakiriri? ⁴⁹ Apa ikimisan-tamachiitzi atziriiiti kaari yotakotironi Ikantakaantaitani, owasankitagaari jinayiti”. ⁵⁰ Ikanta Nicodemo, Fariseo-tatsiri pokaintsiri pairani jiñiiri Jesús, ikantanaki: ⁵¹ “Okantzi Ikantakaantaitani, tii oshinitaantsitzi ayakawintanti tiirika akimajaantzi oita jantakiri”. ⁵² Ari ikantaiyanakini irirori: “¿Iirokatakima iijatzi Galilea-jatzi? Piñaanapirotiro Osankinarintsipirori, ari piñaakiro tikaatsi Kamantantaniri poñaachani Galilea-ki”.

Tsinani mayimpuro

⁵³ Ipoña jiyaataiyaini ipankopainiki.

8

¹ Ipoña irirori Jesús tonkaanaki otzishiki Olivo. ² Ikanta okitiiyyitamanai, ipiyaa tasorintsipankoki. Ojyiki atziri piyowintawaariri, saikapai Jesús jiyotaapairi atziriiiti. ³ Ikanta Yotzinkariitzi itsipayitakari Fariseo-paini jamakiniri tsinani jiñaitziri omayimpurotzi. Jowatziyapaakiro niyanikiniki ipiyotaiyani. ⁴ Ikantapaakiri Jesús: “Yotaantaniri, jiroka tsinani jiñaitakiro omayimpurotzi. ⁵ Ikantakaantaki pairani Moisés-ni intsitokaitiro, mayimpurotatsiri tsinani. ¿Tzikama pikantzika iiroka?” ⁶ Iro josampitantariri ikowi inkompitakaiyaari, ontzimantyaari oita inkantakotiriri. Oiyotanaka Jesús kipatsiki josankinawaitantawo jako. ⁷ Iikiro josampitatzi-iri, ari ikatziyanaka joiyotaka, ikantanakiri: “Tiirika pikaaripiroshiritaiyini irokaiti, pitakaantyaawo pintsitokantyaawo mapi jiroka tsinani”. ⁸ Iijatzi joiyotanaa kipatsiki, japiitanairo josankinawaitzi. ⁹ Ikanta ikimawakiro ikantakiri Jesús, piyaiyanakani, ikinkishiritakotanaka tsika ikantayita iriroriiti. Iri itanakawo ipiyanaka Antaripiroriiti. Ikanta isaikanaki Jesús itsipatakawo tsinani jamaitakiri, ¹⁰ ikatziyanaa joiyotaka, josampitziro ikantziro: “Tsinani, ¿Tsika ikinaiyanakinika? ¿Tikaatsima yakawintimini?” ¹¹ Akanakiri iroori okantziri: “Tikaatsitya, Nowinkathariti”. Ikantzi Jesús: “Iijatzi naaka iiro niyakawintzimi. Piyaatai, iiro papiitairo pinkaaripiroshiriwaitai”.

Jesús ikitiiyyinkatakotziri isaawijatzi

¹² Ipoña japiitanakiro Jesús jiyotairi atzirriiti, ikantziri: “Naakataki ki-tijiyyiinkatakotziriri isaawijatziiiti. Itzimirika tsipashiritaiyaanani naaka, aritaki nonkitiyyiinkatakotairi, onkimiwaityaawo tii ikinawaitzi otsinirik-itaki”. ¹³ Ari ikantaiyanakini Fariseo-paini: “Powakowintawaitashita pikinkithatakota apaniroini, tii opantawo pikinkithatakowitaka”. ¹⁴ Ari jakanaki Jesús: “Kamiithataki okaatzi nokinkithatziri naaka, okantawitaka nokinkithatakowitaka apaniroini. Tima niyotzi tsika nopoñaakawo, tsika janta niyaatai. Tii piyotaiyini iirokaiiti. ¹⁵ Iro pamitapiintaka pojyakotari atzirriiti jiyakawintantzi. Irooma naaka tikaatsi niyakawinti. ¹⁶ Irooma aririka niyakawintanti naaka, iroopirori inatzi noñaani, tima tii apaniroini niyakawintanti, ari notsipatari Ashitanari otyaantakinari. ¹⁷ Jiroka okantzi Ikantakaantaitani ipaitakimiri iirokaiiti: Intzimirika apiti kinkithatakotantatsini ari ojoyawakaa inkantayitakiri, imapirotatya ikinkithatziri.

¹⁸ Naakajaantaki kinkithatakotaincha. Iijatzii Ashitanari otyaantakinari irijatzii pashini kinkithatakotanari. Apiti nokaatzi nokinkithatakotaka”. ¹⁹ Ari josampitanakiri: “¿Tsikama isaikiri Ashitzimiri?” Ikantzi Jesús: “Tii piyotaiyanani iirokaiiti, iijatzii pikimitaakiri Ashitanari. Ari piyotinami naaka, ari piyotakimiri iijatzii Ashitanari”. ²⁰ Ari ikinkithatakiro Jesús jirokapaini tasoritsipankoki, tsika jowaitapiintziri kiriiki jashitakaifariri Pawa. Tikaatsimaita akaantirini, tima tikira imonkaapaitita.

Tsika niyaatai naaka, iiro pariyyitaa iirokaiiti

²¹ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantzi: “Aririka niyaatai, owanaa paminaw-itaina iirokaiiti, iro kantzimaitacha ari pinkamakoyitairo piyaaripironka. Tima tsika niyaatai naaka, iiro pariyyitaa iirokaiiti”. ²² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkaiiti: “Ishiniwaitatya jirika. Iro ikantantari iiro ariita aakaiti tsika jiyaati irirori”. ²³ Ikantanaki Jesús: “Isaawijatzii pinayitzi iiroka, irooma naaka jinokijatzii ninatzi. Ari pinampitawo iirokaiiti kipatsiki, irooma naaka tii nonampityaawo. ²⁴ Irootaki nokantanzimiri: ‘Ari pinkamakoy-itairo piyaaripironka. Tima iiorika pikimisantairo nokinkithatakow-itaka, ari pinkamakotairo piyaaripironka’ ”. ²⁵ Ipoña josampitanakiri: “¿Iitaka iiroka?” Ari jakanaki Jesús: “Aritaki nokamantsitakimi owakiraini. ²⁶ Tzimatsi oiyiki nonkantimiri, ari niyakawintaimi iijatzii. Tima okaatzi iñaawaitziri otyaantakinari iroopirori inatzi. Irootaki nokamantzimiri iirokaiiti isaawijatziiiti, okaatzi ikamantanari irirori”. ²⁷ Iro kantacha jirikaiiti kimakiriri Jesús, tii ikimathatawakiri ikinkithatakotatziiiri Ashitairi. ²⁸ Irootaki ikantantanakari Jesús: “Aririka pimpaikkakotakaan-tiri Itomi Atziri, aripaiti piyoti naakataki. Tii naaka antashiwaityaawoni nokowakaari. Apa niyotaantziro okaatzi jiyotaanari Ashitanari. ²⁹ Itzimi otyaantakinari ari itsipashiritana naaka. Tii jookawintana Ashitanari, tima nantapiintziniri okaatzi kamiithatzimotziriri”. ³⁰ Ikanta ikinkithatakoyi-takiro Jesús jiroka, oiyiki kimisantanakiriri.

Iroopirori inatzi isaikakaashiwaitaimi

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri Judá-mirinkaiiti ikaatzi kimisantakiriri: “Aririka poisokirotanatyaawo noñaani, iirokatakai tyaaryoori niyotaani. ³² Aritaki piyotairo tyaaryoori, iro saikakaashiwaitaimini”. ³³ Jakaiyanakini jirikaiiti: “Ichariniiti Abraham-iro ninayitzi naakaiti. Tikaatsi ompirawaityaanani. ¿Iitama pikantantanari iiroka: ‘Ari pisaikashiwaitaiya?’ ”

³⁴ Ikantzi Jesús: “Ikaatzi antapiintzirori kaaripirori, kimiwaitaka ompiratatyaarimi. Imapiro. ³⁵ Apaani ompirataari kantatsi

jomishitowaitiri, iriima itomiitari ikantaitatyaani ijjininkamirinkaitari. ³⁶ Aririka isaikakaashiwaitaimi Itomiitari, iikiro pisaikashipirowaitanaatyi. ³⁷ Niyotaiyimini ichariniiti Abraham-ni pinatzi. Iro kantzimaitacha pikowaiyakini pintsitokina, tima tii okamiithatzimotzimi noñaaniyitari. ³⁸ Iro nokinkithatakotzi naaka okaatzi joñaaganari Ashitanari. Irooma iirokaiti pantashitawo pikimakotairi ashitzimiri iiroka”.

Iri ashitariri kamaari

³⁹ Ari jakaiyanakini iriroriiti: “¡Aña iri Abraham-ni jüitaitziri Ashitanari, iriitaki nochariniiti!” Ipoña ikantzi Jesús: “Irokami charinityaarinimi Abraham-ni, ari pantakiromi okaatzi jantayitakiri irirori. ⁴⁰ Iro kantacha, okantawitaka nokinkithatakaawitakimiro jiyotakaakinari Pawa, pikowaiyakini pintsitokina. ¡Tii jimataajaitziro Abraham-ni kantachari! ⁴¹ Irojatzii pantapiintakiri okaatzi jantakiri pairani pichariniiti”. Ari ikantaiyanakini iriroriiti: “¡Tii naaka jowaiyantani thainkatasorintsiwaitaniri. Apaani ikanta Ashitanari, iriitaki Pawa!”* ⁴² Ari jakanakiri Jesús: “Imapiromi iri Pawa ashitimini, ari pitakotatyaanami, tima Pawaki nopoñaakawo naaka. Tii naaka pokawaitashitachani nonintakaanikiini, aña iri Pawa otyaantakinari. ⁴³ ¿Oitama kaari pikimathatantana iirokaiti? Iro kantakaantzirori tii pikowaiyini pinkimisantiro noñaani. ⁴⁴ Iriitaki ashitakimiri kamaari, pantapiintakiniri okaatzi ikowiri. Ari jashi jowakiro kamaari owakiraa itantanakawori, jowamaashiritantzi. Thiiyinkari jinatzi, tii jiñaawaitziro tyaaryoori. Aririka inkowi jamatawitanti, jiñaawaitziro thiiyaantsi. Iwaapatii thiiyinkari jinatzi. ⁴⁵ Irooma naaka noñaawaitziro tyaaryoori ñaantsi, tiimaita pikimisantaiyanani iirokaiti. ⁴⁶ ¿Tzimatsima apaani pikaataiyakini yopirotzirori ikantzi: ‘Kaaripiroshiriri jinatzi Jesús?’ Tima iroopirori inatzi okaatzi noñaawaitziri ¿oitama kaari pikimisantantana? ⁴⁷ Itzimirika jashitari Pawa, ikimisantziro iñaani Pawa. Irooma iirokaiti tii jashitzimi Pawa, tii pikowi pinkimisantaiyini”.

Itzimitaika Cristo

⁴⁸ Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Imapirotatya nokantaiyakinimi Samaria-jatzi pinatzi, tima kamaari pinatzi”. ⁴⁹ Ari jakanaki Jesús: “Tii nokamaaritzii, nopinkathatziiri naaka Ashitanari. Irooma iirokaiti, tii pipinkathatana. ⁵⁰ Tii naaka kowashitachani pimpinkathatina, aña tzimatsi pashini kowatsiri impinkathaitana, iriitaki yakawintantsini. ⁵¹ Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamaniyitai. Imapiro”. ⁵² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Ari niyotaiyini imapiro pikamaaritzii. Tima kamaki Abraham-ni, ari ikimitakari Kamantantaniriiti, kamayitaki mawoni. Opoña pikantzi iiroka: ‘Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamanitai’”. ⁵³ ¿Panairima iiroka nocharinini Abraham-ni? Kamaki irirori, ari ikimiyitakari Kamantantaniriiti ijatzii. ¿Tsikama piitamachiityaaka iiroka?” ⁵⁴ Jakanaki Jesús: “Naakami kowashitachani impinkathaitinami, tikaatsi opantyaawoni. Iri pinkathatakaanari Ashitanari. Iriitaki pikantapiintawitari iirokaiti ‘Nowawani’”. ⁵⁵ Tiimaita piyotairi iirokaiti. Irooma naaka noñiiri. Aririkami nonkanti ‘tii noñiiri’, thiiyinkari ninaki nokimitakotakimiro iirokaiti. Aña imapiro noñiiri. Nokimisantziro iñaani. ⁵⁶ Pairani

* **8:41** Ikantakoitziri jaka “thainkatasorintsiwaitaniri”, irijatzii ikantaitziri mayimpiriiti. Tima joyyakaawintapiintakiri pairani Judá-mirinkaiti, tii ikinatanitari Pawa, jantayitziro kaaripirori.

Abraham-ni, picharinitanakari iirokaiti, ikimoshiritaki jiñiuro nompoka-paititi. Aritaki jiñimaitakina, antawoiti ikimoshiritaki”.⁵⁷ Ipoña Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Tikiraamintha otzimi iiroka 50 posarintsiti. ¿Ipoña pikantzi piñiiri Abraham-ni?”⁵⁸ Ari jakanaki Jesús: “Tikiraamintha itzimiita Abraham-ni. ‘Naakatsitaka’. Imapiro”.[†]⁵⁹ Ikanta jirikaiti jaiyawitanakani mapi ikowi intsitokirimi. Iro kantzimaitacha Jesús, ipiyapithatanakari. Shitowanaki tasorintsipankoki.

9

Joshinchairi Jesús kaari okichaatsini

¹ Ikanta ikinayitzi Jesús, jiñaaki kaari okichaatsini, jashi jowatzi-iro owakiraa itzimapaaki. ² Ikanta jiyotaani josampitakiri, ikantziri: “Rabi, ¿Oitama kaari jokichaatanta owakiraa itzimaki jirika shirampari? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka ashitariri? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka irirori?” ³ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tii iro kantakaantironi iyaaripironka, tii okantakaantziro ijatzi iyaaripironka iwaa-pati. Iro imatantari jiroka, onkanya jiñaitantyaawori ishintsinka Pawa. ⁴ Iinta okituijyitzi, ontzimatyii antiro jantawairi otyaantakinari. Tima aririka ontsiniritanaki, tikaatsi kantironi jantawaiti. ⁵ Iinta nosaiki naaka jaka kipatsiki, naakataki kitiiyiinkatakotziriri isaawijatzi”. ⁶ Ithonkakiro jiñaawaitaki Jesús, jiiwatanaki kipatsiki, jamirokaki kapichiini kipatsipitha jakoki, itziriyookitakiri kaari okichaatsini. ⁷ Ipoña jiñaanatziri ikantziri: “Piyaati pinkiwaakitya owaankanaata jiiitatziri Siloé”. Ari ikinanaki kaari okichaatsini, ikiwaakitapaaka. Ikanta ipiyapaaka, kantanai jamini kamiitha.* ⁸ Ikanta ijyininikapaini, ikaatzi ñaayitapiintziriri ikamitantzi impashiityaari, josampitawakaayaite, ikantzi: “¿Kaarima jirika saikapiintatsiri ikowakotantzi impashiityaari?” ⁹ Tzimatsi kantatsiri: “Iriitaki”. Pashini kantatsi: “Aña kaari, iriiwaiwitaka”. Iro kantzimaitacha, ikantzi irirori: “Naakataki”. ¹⁰ Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama pikantairoka paminantaari kamiitha?” ¹¹ Ari ikantanaki irirori: “Jirinta shirampari iitachari Jesús, iriitaki matakinawori, tzimatsi itziritakinari nokiki, ipoña ikantakina: ‘Piyaati owaankanaataka Siloé. Ari pinkiwaakityaari’. Okanta niyaatanaki, ari nokiwaakitapaaka, aminaana kamiitha”. ¹² Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama iroñaaka jirika shirampari?” Ari ikantzi irirori: “Tii niyotzi”.

Fariseo-paini josampitziiri kaari okichaawitacha

¹³ Ipoña jaayiiitanakiri kaari okichaawitachari isaikayitzi Fariseo-paini. ¹⁴ Tima kitiiyjiri jimakoryaantaitari inatzi, itziriyookitantakariri Jesús kaari okichaawitachani, iro jaminantaari kamiitha. ¹⁵ Ari josampitakiri Fariseo-paini tsika okanta jaminantaari kamiitha. Ikantanaki irirori: “Itziriyookitantakinawo nokiki kapichiini kipatsi, opoña nokiwaakitaka. Aminaana iroñaaka kamiitha”. ¹⁶ Ari ikantayitzi Fariseo: “Itzimika antakirori jiroka kaari jashitari Pawa, tima tii ipinkathatziro kitiiyjiri jimakoryaantaitari”. Iro kantacha ikantayini pashini: “Kaaripiroshiriri jinatyimi, iiro jantaa-jaitziromi jiroka”. Tii jaapatziyawakaawintawo ikantayakirini Fariseo.

† 8:58 Ipiyaapiintaka Jesús ikantzi: “Naakatsitaka”, ari oiyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani, jiñaanatanantakariri Moisés-ni. Tima pairani Moisés-ni josampitakiri pairani Pawa, ikantziri: “Tsikama piitaka”. Ari jakanaki: “Naakatsitaka”. Iro jiyotantayarinii Judá-mirinkaiti jiñaawaitaki Jesús, ikowatzi jimonkaatayiaari Pawa. * 9:7 Jiroka iitachari “Siloé”, irojatzi jiiitatziri: “Otyaantaari”.

¹⁷ Ari japiitakiri josampitziri kaari okichaawitachani: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka, iitaka aminakagaimiri kamiitha?” Ikantzi irirori: “Kamantantantari jinatzi”.

¹⁸ Kantai iroñaaka jaminawaitai kamiitha, tii ikimisantsi Judá-mirinkaiti kaari okichaawitachani jirika. Irojatzi ikaimantakariri iwaapati, ¹⁹ josampitwakiri, ikantziri: “¿Iriima pitomi jirika? ¿Pinkantinatya ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki? ¿Tsikama okantaka jaminantaari iroñaaka kamiitha?” ²⁰ Ikantanaki ashitariri: “Niyotaiyini iriitaki nowaiyani, ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki. ²¹ Iro kantacha tii niyotzi tsika okanta jaminantaari kamiitha iroñaaka, tii niyotzi iijatzi iita aminakagairiri kamiitha. Posampitiri irirori, antari jinaki, iriitaki kamantimini”. ²² Iro ikantantari iwaapati tima ithaawatzii, ikantaiyakini Judá-mirinkaiti: “Intzimirika kantaintsini Cristo jinatzi jirika Jesús, iiro noshinitairi intyagai apatotapiintaiyani”. ²³ Irootaki ikantantakariri iwaapati: “Posampitiri irirori, antari jinaki notomi”.

²⁴ Japiitakiro Judá-mirinkaiti ikaimairi kaari okichaawitachani, ikantziri: “Pimpinkathatiri Pawa, pinkamantina tyaaryoopiroini, iiro pipinkathawaitashitari jirika shirampari kaaripiroshiriri jinatzi”. ²⁵ Ari ikantanaki irirori: “Tii niyotzi naaka kaaripiroshiriri jinatzi. Apa niyotzi naaka tii nokichaawita. Iro kantacha aminaana kamiitha”. ²⁶ Japiitakiri josampitziri: “¿Tsikatya ikantakimika? ¿Iita jantakiri jaminakaantaimiri?” ²⁷ Ari jakanairi: “Aritaki nokantakimi, iro kantacha tii pikimisantsi. ¿Oitama pikowantari napiitimiro? ¿Pikowatziiima pinkimisantaiyirini iirokaiti?” ²⁸ Ari jitanakariri ikawiyawaitanakiri, ikantaiyini: “Pinkimisantiri iiroka jirika shirampari, irooma naakaiti nonkimisantiro Ikantakaantani Moisés-ni. ²⁹ Niyotaiyini naakaiti jiñaanatakiri Pawa pairani Moisés-ni. Iriima jirika, tikaatsi yotirini tsika ipoñaaka”. ³⁰ Ari jakanaki okichaataatsiri, ikantziri: “¿Tsikama okantatyaaka jiroka! Aña jaminakagaana naaka kamiithaini, tii piyotziri iirokaiti tsika ipoñaaka. ³¹ Ayotaiyini maawoni tii ikimiri Pawa kaaripiroshiriri. Apa ikimiro jamanamanaatani pinkathatziriri, antanairori ikowakairiri. ³² Tikaatsi ankimakowintapiinti tzimatsi aminakagairini kaari okichaataatsini itzimapaaki. ³³ Iiromi ipoñaakawo jirika shirampari janta Pawakinta, iirotya jimataajaitziromi jiroka”. ³⁴ Ari ikantanakiri: “Piyaaripironka pitzimakaaki iiroka. ¿Pikowima piyotayitaina naaka?” Jomishitowakaantaitakiri.

Kaari okichaashiritatsini

³⁵ Yotaki Jesús jomishitowakaantaitakiri okichaataatsiri. Ikanta jiñagairi paata, josampitairi: “¿Pikimisantzirima iiroka Itomi Atziri?” ³⁶ Ari ikantzi irirori: “Pinkathari, pinkantina tsika itzimi, inkini nonkimisantiri”. ³⁷ Ikantzi Jesús: “Aritaki piñaakiri, naakataki pikinkithawaitakaaki”. ³⁸ Ikanta jirika okichaataatsiri jotzirowashitanakariri Jesús ipinkathatanakiri, ikantziri: “Nokimisantzimi Pinkathari”. ³⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Nopokaki naaka jaka kipatsiki niyakawintantai, ari onkantya jaminantaiyaari kaari okichaataatsini. Iriima ikaatzi aminawitachari, iiro jokichaatai irirori”. ⁴⁰ Tzimayitatsi Fariseo tsipatakari Jesús, ikimakiri ikantakiri, josampitanakiri: “¿Pikimitakaantatyaanarima naakaiti kaari okichaataatsini?” ⁴¹ Ikantanaki Jesús: “Imapiromi pinkimityaari kaari okichaashiritatsini iirokaiti, tikaatsi iyakawintimironi piyaaripiroshirinka. Irooma pikantaiyini tii pikimitari kaari okichaashiritatsini, irootaki piñaantaiyaawori jiyakawintaitimiro piyiyathatakina”.

10

Jojyakaawintaitziro oijyatanto

¹ Ipoña ikantanaki Jesús: “Itzimirika kaari tyaatsini omoopiroki oijyatanto, intyaashitayaarika onaminatantoki, koshintzi jinatzi, kaaripirori. Imapiro. ² Iriima tyaatsiri omoopiroki, iriitaki aamaakowintapiintariri oijya. ³ Iiriirika ashitaryaajaantironi aamaakowintawori ashitakowontsi, impoña intyaapaaki, impairyayitapaakiri oijya inkaimayitapai, ari jiyopaantitawairi. Iri omishitowajaantirini aamaakowintapiintari oijya. ⁴ Aririka jomishitowakiri jikokiroki maawoni, iri iiwatirini aamaakowintariri, joyaatzimaityaari oijya tima jiyopaantiziri iri aamaakowintariri. ⁵ Iro kantacha tii joyaatziri kaari jiñaapiintziri, owanaa ishiyapithatari, tima tii jiyopaantiziri”. ⁶ Ari ikantaki Jesús jolyakaawintziniri, tiimaita ikimathaitayirini jirikaiti iita ikantziri.

Ikimitari Jesús kamiithari aamaakowintantani

⁷ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Naakatajaantaki oiyawori omoopiro oijyatanto. Imapiro. ⁸ Ikaatzi kaaripiroriiti itakawori ipokaki tikiraamintha nopoki naaka, jolyashitakari koshintzi. Irootaki kaari ikimisantantayirini oijya. ⁹ Naakatajaantaki oiyawori omoopiro. Intzimirika tyagaatsini noiyakawo omoopirori, aritaki jawijakoshiritai. Ari jolyakotaiyaari oijya ipiyapiyata ityaapiintzi, ishitowapiintzi iijatzii. Tii okowityiimotari jowanawo. ¹⁰ Iriima koshintzi apa ipoki inkoshiti, intsitokanti, japirotanti. Irooma naaka nopokaki nañaakaapiroshiritantai. ¹¹ Naakataki oiyari kamiithari aamaakowintariri oijya. Tima apaani kamiithari aamaakowintariri oijya, ishiniwintari joiyyati. ¹² Tima ikaatzi ipinaatziri jaamaakowintari oijyanintsi, aririka jiñaawakiri owaminthatariri, jookawintziri, jowaitapaatyari oijya ishiyanakara aamaakowintariri, tzimpooka inkantayitanatya pashini. ¹³ Iro ishiyantari aamaakowintawitariri, tima apa ikowi impinaatiri. Tii iri oijya inkowapiroti jaamaakowintyaari. ¹⁴ Naakataki kamiithari aamaakowintariri oijya. Niyoyitziri noiyyati. Jiyoyitana iijatzii irirori. ¹⁵ Ikimita jiyopirotana Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzii naaka niyopirotziri irirori. Noshiniwintakotari noiyyati. ¹⁶ Iinitatsi iijatzii pashini noiyyati kaari saikatsini jaka. Ontzimatyii namayitairi jaka. Aritaki inkimisantayitaina irirori. Apaani inkantya impiyotaiya. Apaani inkantya aamaakowintaiyaarini. ¹⁷ Jitakotana Ashitanari tima noshinitakiro nañaantari inkini nañagai iijatzii. ¹⁸ Tikaatsi shintsiwintinani, aña naakataki shinitashitaincha. Oztzimimotana noshintsinka noshinitantari, iro nañaantaari iijatzii. Irootaki ikowakiri Ashitanari nantiro”.

¹⁹ Ikanta ikimawakiro Judá-mirinkaiti jiroka ñaantsi, japiitanakiro tii jaapatziyawakaanaa. ²⁰ Tzimatsi oiyiki kantayitanaintsiri: “¿Litama pikimisantantariiri? Ikamaaritatzii, iro ishinkiwintantakari”. ²¹ Iro kantacha pashini kantatsi: “Tikaatsi kamaari matironi jiñaawaitiro jiroka ñaantsi. ¿Kantatsima kamaari jaminakagairi kaari okichaawitachani?”

Ikisaniintanakiri Judá-mirinkaiti jirika Jesús

²² Aritaki tyaawontsipaititai. Okanta janta Jerusalén-ki, joimoshirinkaitziro tatorintsipanko. ²³ Ari isaikitakari Jesús tatorintsipankoki, janiwaitziii awijatapishitzi jiitaitziro “Salomón-tapishi”. ²⁴ Ipoña Judá-mirinkaiti ipiyowintapaakari, josampitziri: “¿Tsikapaitima onkaati pinkisoshiritakaayitina? Iirokarika Cristo, incha pooñaawontinawo”. ²⁵ Jakanaki Jesús ikantzii: “Aritaki nokamantayitakimi,

tiimaita pikimisantana. Okaatzi jimatakaayitakinari ishintsinka Ashitanari, oñaagantapirowaitakiro kamiithaini. ²⁶ Iro kantacha iirokaiti tii pikimisantaiyini, tima tii pikimitakaanta iirokami noiyyati. ²⁷ Ikaatzi kimitakaantaachari noiyyati jiyopaantitana, niyotsitari iijatzi naaka. Joyaayitana irirori. ²⁸ Naakataki kañaanitakaayitairini. Iiro ipiyawaita, tikaatsi aapithatarinani. ²⁹ Ikaatzi jashitakaakinari Ashitanari, tikaatsi aapithatarinani, tima iri matzirori jantaritzi anaakopirotantatsiri maawoni. ³⁰ Tima itsipashiritana Ashitanari, kimiwaitaka apaanimi nonkantya”.

³¹ Ikanta Judá-mirinkaiti jaawitanaa mapi ikowi intsitokirimi, ³² iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Iro ishintsinka Ashitanari antakaayitakinawori kamiithayitatsiri okaatzi piñaakotakinari iirokaiti. ¿Oitama pintsitokawintinari?” ³³ Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: “Tii iro nontsitokawintimi kamiithari okaatzi pantayitakiri, aña iro nontsitokawintimi pithainkatasorintsitakiri Pawa. Tikaatsi piimachiitya iiroka, atziri pinatzi, iro kantacha pikimitakaantashiwaitaka Pawami pinatyi”. ³⁴ Ikantzi Jesús: “Jiroka osankinata Ikantakaantaitani,

Naaka kantatsi: ‘Pawaiti pinaiyini iirokaiti’.

³⁵ Ari ayotaiyironi Osankinarintsipirori, iiro okantzi anthainkañaanitiro. Iriitajantakiri Pawa iitakiriri atziriri ‘Pawaiti’ itzimi jiyotakaayitakiri iñaani.

³⁶ ¿Iitama pikijyimatantanari iirokaiti pikantaiyini nothainkatasorintsitakiri nokantakiri: naaka Itomi Pawa? Aña naakatataiki jookotakiri, jotyaaantakina nompokiri kipatsiki. ³⁷ Iiro nantziromi okaatzi jantziri Ashitanari, iirotya pikimisantaiyini. ³⁸ Aña aritaki nantakiro. Onkantawitya iiro pikimisantana naaka, iro pinkimisantani okaatzi notasonkawintantayitakiri, iro piyopirotyaari ari notsipashiritari Ashitanari, itsipashiritana iijatzi irirori”. ³⁹ Ari ikowawitaiyani jaakaantirimi iijatzi, iro kantacha Jesús ishiyapithatanakiri.

⁴⁰ Piyanaa Jesús katonkaki jiña Jordán. Ari isaikapai tsika jowiinkaantantzi pairani Juan-ni. ⁴¹ Ojyiki atziri jatashitakiriri jiñuri Jesús. Ikantaiyini: “Tii itasonkawintantawita Juan-ni irirori, iro kantacha okaatzi ikinkithatakotakiriri jirika shirampari tyaaryoori inatzi”. ⁴² Ojyiki kimisantanakiriri Jesús.

11

Ikamantakari Lázaro

¹ Tzimatsi mantsiyari shirampari jiita Lázaro, Betania-jatzi jinatzi, ari onampitawori iijatzi María otsipatawo irinto Marta. ² (Jiroka María, iritsiro Lázaro, iro saitantakariri kasankaari itziki Awinkathariti ojyitantzimaitari oishi.) ³ Okanta jiroka apiti iritsiro Lázaro, okaimakaantakiri Jesús, okantakiri: “Pinkathari, imantsiyatatzii paapatziyani”. ⁴ Ikanta ikimawaki Jesús, ikantzi: “Jiroka mantsiyarintsii tii owamaantzi, aña ari jiñaitiro ishintsinka Pawa, iijatzi ishintsinka Itomi”.

⁵ Owanaa jitakowitakawo Jesús jiroka Marta, iijatzi irinto, ipoña Lázaro, ⁶ ikimawitaka ikamantaitakiri jimantsiyatatzii Lázaro, iikiro isaikawaitanakitzi apiti kitijyirini janta. ⁷ Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Thami ampiyi Judea-ki”. ⁸ Ari ikantaiyini jiyotaani: “Rabí, owakiraa ikowaiyini Judá-mirinkaiti intsitokimi janta. ¿Iijatzima pikowi pimpiyanai?” ⁹ Ikantzi Jesús: “¿Imapiroma osamanitzi apaani kitijyiri? Itzimirika aniiatsiri kitijyipaitiki,

tii jantziwawaita, tima jiñaakiri kitiiyyiinkari jaka kipatsiki.* 10 Iriima aniitatsiri tsiniripaiti, jantziwawaita, tima ikowityaatyanta janta kitainkari". 11 Iikiro ikantanakitzi Jesús: "Makoryaaki aapatziyani Lázaro, ontzimatyii niyaati nowiriintari". 12 Ari ikantaiyanakini jiyotaani: "Pinkathari, kim-itaka ari amataakoniinta, tima iro jimakoryaantari". 13 Jiñaajaantaiyini jiyotaani Jesús iro ikinkithatakotzi makoryaanti, ikantakira: "Jimakoryaantzi Lázaro". 14 Ipoña jooñaawontanakiniri, ikantziri: "Kamaki Lázaro. 15 Owanaa nokimoshiritaki tii nosaiki janta, iro pinkimisantapirotantyaari, thami aati aminiri". 16 Ikanta Tomás jiitaitziri "Tsipari", ikantanakiri ikaatayini jiyotaanitari: "Thami oyaawitanantyaari, añaamachiiti iirorika jowamaayitai aaka".†

Iri Jesús, owiriintantani, añaakaantaniri

17 Ikanta jariitzimatapaaka Jesús, ikimapaaki tzimakotaki Lázaro 4 kiti-ijyiri ikitaitantakariri. 18 Tii intainapirotzi Betania osaiki Jerusalén,‡ 19 iro jiyaatashitantakawori Judá-mirinkaiti jiroka Marta otsipatakawo María, inkimoshiritakaantaiyaawori ikamaki iyaariri. 20 Okanta iyotaki Marta iro jariitzimatya Jesús, jatanaki otonkiyotawatyari. Iro saikanaintsi María pankotsiki. 21 Okantawakiri Jesús: "Pinkathari, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri. 22 Iro kantacha niyotzi naaka aririka pinkamitiri Pawa oitya rantimiri, aritaki jimatakimiro". 23 Ari jakanakiro Jesús: "Aritaki jañagai piyaariri". 24 Okantzi Marta: "Niyotzi aritaki impiriintai paata iwiyaantapaatyawoni kitiiyyiri impiriintantaiyaari kamayitatsiri". 25 Ipoña ikantanakiro Jesús: "Naakataki owiriintantatsiri, naakataki añaakaantaniri. Iitarika kimisantainani naaka, onkantawitaya inkami, ari jañagai. 26 Ikaatzi añaayitatsiri iroñaaka, kimisantainani, iiro ikaamaniyitai. ¿Pikimisantziroma jiroka?" 27 Okantzi iroori: "Nokimisantzimi Pinkathari, irokataki Cristo Itomi Pawa ikajyaakaakiriri impoki jaka kipatsiki".

Jiraapaaka Jesús ikitaitakiri Lázaro

28 Ithonkakiro Jesús ikantayitakiro Marta, jatanaki okaimiro irinto María, okamantathatapaakiro, okantziro: "Ariitapaaka yotaantaniri, ikaimimi". 29 Okanta okimawaki María, katziyanaka, jatanaki oñiiri Jesús. 30 Tikiraata jariita Jesús nampitsiki, irojatzii isaikaki otonkiyotawakari Marta. 31 Ikanta Judá-mirinkaiti tsipatakawori opankoki joimoshirinkiro jiñaakiro oshiyana María, joyaatanakiro jiñaajaantaki irawaitatyiiya kitataariki. 32 Okanta ariitapaaka María isaikaki Jesús, otzirowashitapaakari okantziri: "Pinkathari, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri". 33 Ikanta Jesús, jiñaakiro María iraimotapaakari, ari ikimitapaakari iijatzii Judá-mirinkaiti oyaatapaakirori, antawoiti jowashiritanaka, okatsitzi-moshiritanakiri, 34 josampitanakiro: "¿Tsikama janta pikitatakirika?" Ari

* 11:9 Ojyakaawintachari jaka "apaani kitiiyyiri", jañaantari inatzi Jesús, iro kimitakawori kitiiyyiri. Tima jiñaawaitakiro Jesús jiroka, jiyotzi tikira imonkaapaitita jowamaantaityaariri. Jiroka ikantakiri: "Pinkinkishiritakotiro oita awijatsiri aririka aniiti kitiiyyipaiti. Tima aririka aniiti kitiiyyipaiti, kamiitha okoñaatzi, iiro antziwawaita, añaairo tsika anikini iro aminaashiwaita tsikarika aati. Irooma aniitrika tsiniripaiti, ojyiki antziwawaita, aminaashitya tsikarika aati. Irootaki aniitantyaari tsika inintakairo Pawa, iiro aminaashiwaita aati. Iirorika aatzi tsikarika ikowakairo Pawa, aritaki aminaashiwaitatya tsika aati. Tima iriitaki Pawa ojyawori kitiiyyiinkari, tsikarika aati, iiro aminashiwaita".

† 11:16 Ikantakoitzi jaka "Tsipari", irijatzii jiitaitziri "Dídimo". ‡ 11:18 Kantakotachari jaka "tii intainapirotzi", iro ojyawori ikantaitzi 3 kilómetro, irojatzii ikantaitziri pairani 15 estadio.

ikantaitanakiri: “Pimpoki Pinkathari, piñiiri”. ³⁵ Ari jiraapaakari irirori Jesús. ³⁶ Ikantaiyini Judá-mirinka: “¡Paminiri antawoiti jítakotakari!” ³⁷ Tzimimaitacha pashini kantanaintsiri: “Iriiwitaka jirika aminakairiri kaari okichaatsini, ¿kaari jaminanta tsika inkinakairo iiro ikamanta Lázaro?”

Ipiriintaa Lázaro

³⁸ Apiitanakiri Jesús okatsitzimoshiritanakiri, jiyaatashitanakiri okaakini kitataari. Omoona inatzi, iro mapi joypiyiyiitantakari. ³⁹ Ikantanaki Jesús: “Potainkiro mapi”. Ari okantanaki Marta iritsiro kamaintsiri: “Pinkathari, kimitaka ari sankainkatakiki, tima tzimaki 4 kitiiyiri ikamantakari”. ⁴⁰ Ari jakanaki Jesús: “¿Nokantakimi, pinkimisantarika, ari piñaakiro ishintsinka Pawa?” ⁴¹ Jotainkakiro mapi. Ipoña jaminanaki Jesús inkitiki, ikantanaki: “Ashitanari, nopaasonkitzimi iiroka, tima pikimana. ⁴² Niyotzi ari pinkantapiintatya pikimana. Iro nokantanzimiri inkimantyaari atzirii saikaintsiri jaka, iro inkimisantantyaari iirokatakiki otyaantakinari”. ⁴³ Ithonkakiro jiñaawaitakiro jiroka, ikaimanaki: “¡Lázaro, pishitowi!” ⁴⁴ Shitowapai kaminkari, jankowitakawo manthakintsi jakoki iijatzi iitzi, irojatz iponapootakawo jankowitantaitawakariri. Ari ikantzi Jesús: “Pankowiryakotiri, jiyaaita”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Jesús (Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Irootaki ikimisantantanakiri oiyiki Judá-mirinkaiti ikaatzi jataintsiri itsipatawo Maria, ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús. ⁴⁶ Iro kantacha tzi-matsi jatashitanakiriri Fariseo-paini. Ikamantapaakiri okaatzi jantakiri Jesús. ⁴⁷ Ikanta Fariseo-paini itsipatakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, japatotakiri jiwariiti, ikantaiyini: “¿Oitama antiri? Jirika shirampari oiyiki itasonkawintantaki. ⁴⁸ Aririka añaashiminthatyaari, maawoni inkimisantaitiri. Ari impokaki ijiwaripaini Roma-jatzi, impookakaantakiro tasorintsipanko, japirotakaantakiro anampitsiti”. ⁴⁹ Iro kantacha, iinitatsi itsipatakari, iitachari Caifás, iriitaki Ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari, ikantanaki irirori: “Tii piyotaiyini iiroka. ⁵⁰ Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai, iiro japiroitantai anampiki”. ⁵¹ Jirika Caifás, Ompiratasorintsipirori jini, jiñaawaitakaakiri Pawa. Okantawitaka tii jiyotzi, iri Jesús ikinkithatakotaki inkamawintiri ijiwinikapaini. ⁵² Tii apa inkamawintiri ijiwinikapaini, aña inkamawintairi maawoni itomiiti Pawa tzim-pookaintsiri, jiwithaawakaantyaari jashitaari. ⁵³ Aripaiti ikowaki ijiwari Judá-mirinkaiti jowamairi Jesús.

⁵⁴ Irootaki kaari ikowantanaa Jesús intsipatanaiyaari Judá-mirinkaiti. Aña shitowanaki isaiki Judea-ki, jataki otzishimashiki osaiki nampitsi iitachari Efraín. Ari isaikakaapairi jiyotaani.

⁵⁵ Irootaintsi joimoshirinkapaititairo Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi, oiyiki atziri jatatsiri Jerusalén-ki jiwitsikashiriyitya. ⁵⁶ Ari jaminaminaitakiri Jesús, josampitawakaiyani tasorintsipankoki: “¿Tsikama pikantaiyini iiroka? ¿Ari impokaki joimoshirinkaita?” ⁵⁷ Ikanta Fariseo-paini itsipayitakari Ompiratasorintsipiroriiti, ikantantayitaki: “Iitarika yotaintsini tsika isaiki Jesús, inkamanti, naakaantiriita”.

12

Isaitantaitari Jesús kasankaari
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Aritaki yotapaaka 6 kitiiyiri joimoshirinkantyaawori Anankoryaantsi, jataki Jesús Betania-ki, inampiki Lázaro jowiriintairi pairani. ² Ari joimoshirinkaitakiri Jesús. Iro Marta oyiitantatsi. Ari isaikitakari iijatzi Lázaro itsipatakari Jesús jowaiyani. ³ Amakotapaaki María kasankaari. Ojyiki owinawoni jiroka. Osaitantapaakari iitziki Jesús. Ojyitantzimaitari oishi. Kasankainka okantanaka maawoni pankotsiki.* ⁴ Ikanta Judas Iscariote, jiyotaani Jesús pithokashityaarini paata, ikantanaki: ⁵ “¿Litama kaari ipimantantaitawo jiroka kasankaari? Ari aantatyaami ojyiki kiriiki, iri anishironkatantyaaririmi ashironkainkari”.† ⁶ Tii iro ikantantakari Judas jikatotyairi ashironkaariiti, aña koshintzi jinatzi. Iriitaki jowaitakiri inkim-poyiiri kiriiki, iro kantacha ikoshitapiintzi kapichiini. ⁷ Ari ikantanaki Jesús: “Piñaashiminthatyaawo, aña iroowitaka okajyaakaakinari, inkitaikinrika.‡ ⁸ Iriima ashironkainkariiti ari inkantaitatyaani isaikimotimi, irooma naaka iro nokantaitatyaani nosaikimotimi”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Lázaro

⁹ Jiyotaiyakini Judá-mirinkaiti ari isaiki Jesús Betania-ki. Jiyaatayakini janta, tii apa jaminiri Jesús aña iijatzi Lázaro, jowiriintairi pairani Jesús. ¹⁰ Ikamantawakaayitaka Ompiratasorintsipiroriiti intsitokiri iijatzi Lázaro. ¹¹ Tima iriitaki Lázaro kantakaantakirori kaari jaapatziyaitantanaari Judá-mirinkaiti ikimisantaitanakiri Jesús.

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Ojyiki atziri jataintsiri Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi. Okanta okitiijiyitamanai, ikimaiyakini ari impokiri Jesús nampitsiki. ¹³ Ipoña ichikaiyanakini ojyawori kompiroshi. Jataiyanakini intonkiyotawatyaari, ikaimaiyini ikantzi:

¡Aatsikitataiki awinkathariti!

Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri.

¡Iriitaki Awinkathariprotitaiyaari aakaiti Israel-mirinkaiti!

¹⁴ Ari jiñaapaaki Jesús iwonkiri burro, ityaakaanakari, tima okinkithatakotsi-takari Osankinarintsipirori, ikantaitaki:

¹⁵ Sion-jatoiti, iiro pithaawaiyini,

Pokataiki Piwinkathariti,

Ityaakaakari iwonkiri burro.

¹⁶ Owakiraini, tii ikimatathaiyironi jiyotaani jiroka. Iro kantacha itzi-naashitaawo Jesús jowaniinkawo, aripaiti ikinkishiritanaka iriitaki Jesús josankinatakoitzi. ¹⁷ Tima ikaatzi tsipatakari Jesús jowiriintairi Lázaro, ikinkithatakoyitairo okaatzi jiñaakiri. ¹⁸ Iro jiyaatantanakari atziriiti itonkiy-otawakari Jesús, tima ikimakotakiri jowiriintantaki. ¹⁹ Iriima Fariseo-paini ikantawakaiyani iriroriiti: “Piñaakiro, kimitaka iiro akitsirinkiri. Paminiri, iro jiyaatashitiri maawoni”.

* **12:3** Jiroka kasankaari kinkithatakotchari jaka, iro jiwitsikaitzi inchatiyaki iitachari “nardo”. Okaatzi otinatzi apaani libra, irojatzi ikantaitziri iijatzi 300 gramo. † **12:5** Kantakotchari jaka “ojyiki kiriiki”, irijatzi ikantaitziri pairani “300 denario”. Iri ipinaitziriri antawairyantzi, arrika jimonkaatakiro apaani osarints jantawaitaki. ‡ **12:7** Tzimatsi jamitaitari pairani. Arrika inkamakaantaiti, isaitantari kasankaari, inkini inkitaitari.

Jaminaminatziri Jesús Grecia-paantiri

²⁰ Tzimayitatsi Grecia-paantiri tsipatakariri atziriiti jataintsiri joimoshirinkaiyani. ²¹ Ikanta Felipe Betsaida-jatzi, ipokashitapaakiri Grecia-paantiri. (Jiroka Betsaida nampitsi inatzi saikatsiri Galilea-ki.) Ikantapaakiri: “Pinkathari, nokowi noñiiri Jesús”. ²² Ari jiyaaanaki Felipe, ikamantapaakiri Andrés. Apitiroiti jiyaaataiyanakini, ikamantakiri Jesús. ²³ Ari ikantanaki Jesús: “Monkaapaititapaaka itzinaashitantaiaawori jowaniinkawo Itomi Atziri. ²⁴ Apaani okithoki kaari ipankiitzi, ari ashi owamachiitiro onkanta apakithowoini. Irooma aririka ompathaakitanaki ojyookanaki ipankiitakiro, ari jiñaitakiro onkithokitai. Imapiro. ²⁵ Iitarika itakowaitashitachani jantayitziro inintashiyitari, ari impiyashitaiya. Iriima manintanakironi jantashiwaiyitari jaka kipatsiki, ikamawintanaatziro inkañaaniyitai. ²⁶ Tzimatsirika kowatsiri nonkimitakaantiri nompiratani, inkimitakotinawo naaka. Tsikarika nosaikai naaka, ari isaikitaiya iijatzi nompiratani. Iitarika nokimitakaari nompiratani, iri Ashitanari kantakaiyaawoni impinkathaitantaariri paata”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri

²⁷ “¡Antawoiti okatsitzimoshiritakina iroñaaka! ¿Tsikama nonkantika? ¿Nonkantima: ‘Ashitanari, powatsinaryaakoshiritaina?’ ¡Aña irootaki nopokantakari, nimonkaatairo! ²⁸ Ashitanari, poñaagantiro powaniinkawo”. Ikimaitatzi ñaawaitanaintsiri inkitiki, ikantaitzi: “Aritaki noñaagantakiro, iroñaaka napiitiro”. ²⁹ Atziriiti piyotainchari ikaatzi kimawakirori, ikantaiyanakini: “Ookathawontsi inatzi”. Iro kantacha ikantayitzi pashini: “Maninkari ñaanatakiri”. ³⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Tii apa naaka jiñaanayitzi, aña iirokaiti jiñaaawiwintaki. ³¹ Irootaintsi jiñaitiri jowasankitaitiri okantakaantziro iyaaripironka isaawijatziiiti, joitsinampagaitairi iijatzi pinkathariwaitashitachari. ³² Iro kantacha aririka jowatzikakotakina jaka kipatsiki, aritaki nonkaimashiritanairi maawoni”. ³³ Ari jooñaawontziro Jesús tsika onkanta aririka jowamaitakiri. ³⁴ Ari jakaiyanakini atziriiti: “Ayotaiyini okantzi Ikantakaantaitani: ‘Kañaaniri jinatzi Cristo’. ¿Iitaka pikantantari iiroka ontzimatyii jowatzikakotaitiri Itomi Atziri? ¿Iitakama Itomi Atziri?” ³⁵ Ikantzi Jesús: “Iinta isaikimotanaimi jiitaitziri ‘Kitainkari’, apa isaikanai kapichiini. Pinkimitakaantiro paniitayiiimi okitiiyiinkatzi, ari onkanta iiro omapokantzimi kimitawori tsinirikiri. Tima ikaatzi anitatsiri otsinirikitzi, tii jiñiuro tsika ikini. ³⁶ Pinkimisantairi jiitaitziri ‘Kitainkari’ iinta isaikimoyitzi, pinkimitakotyaaari irirori”.

Tii ikimisantaiyini Judá-mirinkaiti

Ithonkanakiro jiñaaawaitanakiro jiroka, shitowanaki Jesús. Tii joñaagantanaa. ³⁷ Okantawitaka Jesús ojyiki itasonkawintantawitaka inampiitiki jirikaiti, tii ikimisantaiyini. ³⁸ Ontzimatyii imonkaatya josankinatakiri Kamantantairi Isaiás-ni, kantatsiri: Pinkathari, ¿Iitaka kimisantironi añaani? ¿Iitaka joñaagaitakiri ishintsinka Pinkathari? ³⁹ Jiroka pashini josankinatakiri Isaiás-ni, irootaki kaari ikimisantantaita, ikantaki pairani: ⁴⁰ Iri Pawa kaari okichaatakairini, Imasontzitakaayitakiri, Ari onkanta iiro jokichaantana

Iiro ikimathawainitanta.

Ari onkantya iiro ipiyashitantaana naaka, Nowawijaakotantaiyaariri.

⁴¹ Iro jiñaawaitantakawori jiroka Isaías-ni tima iñaampiyakityaawo jowani-inkawo Jesús, irootaki ikinkithatakotantakariri. ⁴² Iro kantacha, oiyiki Judá-mirinkaiti kimisantansiriri Jesús, ari jimatsitanakawo ñaapiroriiti. Iro kantacha tii joñaagantziro, tima ithaawantatyaari Fariseo-paini, iiro ishinitairi intyaayitai japatotapiintaiyani. ⁴³ Ari okantzimaitaka. Iri ikowapirotanaki Fariseo-paini jaapatziyaminthatyaari, iriima Pawa, tii.

Jesús yakawintairini atziriri

⁴⁴ Ari jiñaawaitanaki shintsiini Jesús, ikantanaki: “Iitarika kimisantainani naaka, tii apaniroini ikimisantana, aña ikimisantsitakari otyaantakinari. ⁴⁵ Ikaatzi okitaanari naaka, okimiwaitakawo iriimi jokityaami otyaantakinari. ⁴⁶ Irootaki nopokantakari naaka, nonkimitaiyaari ‘Kitainkari’, ari onkantya nonkitiijiinkatakotantyaariri isaawijatzi. Iiro isaikayitai otsinirikitzi inkaati kimisantainani. ⁴⁷ Tima tii iro nompokantyaari naaka kipatsiki nowasankitaanti, iro nopokantakari nowawijaakotanti. Ikaatzi kimayiwitawori noñaani, tiimaita ikimisantzi, kaari naaka owasankitairini. ⁴⁸ Iitarika manintakinari, kaari kimisantaironi noñaani, tzimaki iitya owasankitairini. Kimiwaitaka jiroka ñaantsipaini okaatzi noñaawaitakiri atziri inatyiimi, iro owasankitaantaatsini paata, ipiyathapaantiwaitakina. ⁴⁹ Tima naaka tii noñaawaitashiwaita nonintakaanikiini. Ashitanari, itzimi otyaantakinari, iriitaki kantakinawori okaatzi nokantayitakiri, niyotaantayitakiri iijatzi. ⁵⁰ Niyotzi naaka okaatzi ikantakaantziri Ashitanari iro kañaanitakaanatsiri. Ari okantari, okaatzi nokantayitakiri naaka, nothotyaatziro okaatzi ikantajaantakinari Ashitanari”.

13

Jesús ikiwakiitzi jiyotaaniiti

¹ Ari kaatapaaki kitiijiiri joimoshirinkaitawo Anankoryaantsi. Jiyotaki Jesús monkaatapaaka jookawintantyaawori kipatsi, iro jyaatai intsipatapayaari Ashitariri. Antawoiti jitakoyitakari ikaatzi kimisantakiriri, ari ikantapiintatya jitakotari irojatzi iwiyaantapaakawori. ² Ikanta isaikaiyini jowaiyani, aritaki kamaarishiritanaki Judas Iscariote, itomi Simón, iri pithokashityaarini Jesús. ³ Jiyotaki Jesús tima ipoñaatyaawo irirori Pawaki, aritaki impiyi janta. Iriitaki shintsitakaapirotakariri Ashitariri. ⁴ Ari ikatziyanaka isaikaki jowaiyani, jaatonkoryaanakiro iwiwiryakowo, jowathakitanakawo manthakintsi. ⁵ Jaakiro jiña isaikiro kiwaakomintotsiki. Ikiwakiitakiri jiyotaani, joiyikiitantari manthakintsi jowathakitakari.* ⁶ Iro inkiwakiitantyaaririmi Simón Pedro, ikantanaki irirori: “Pinkathari, ¿iirrokama kiwakiitinani naaka?” ⁷ Ari ikantzi Jesús: “Tii pikimathatziro okaatzi nantiri, irooma paata, ari pinkimathatairo”. ⁸ Ikantanaki Pedro: “¡Iiro noshinitzimi pojyaari ompirataari pinkiwakiitina!” Jakanaki Jesús: “Iirorika

* **13:5** Iro jamiyitari Judá-mirinkaiti ikiwakiitapiinta intyaapiintantyaari ipankoki. Jiroka antawairinti, apa jantapiintziro ompirataari. Tima apaani ñaapirori atziri, iiro okantzi inkiwakiitanti. Irootaki kaari okamiithatziimotantari ikiwakiitakiri pairani Jesús jiyotaani. Iro jantantakawori jiroka Jesús, onkantya jiyotaantyaariri jiyotaani, onkantawitya jiwarimi jinatatyi atziri, ontzimatyii jaapatziyaari pashini, inkimitakotyaari ikanta ompiratari, tsinampashiri inkantya.

nokiwakiitizimi, tii paapatziyana". ⁹ Ikantzi Simón Pedro: "¡Pinkathari, iirotya pikiwakiitashitana, aña pinkiwina maawoni nakoki iijatzi noitoki!" ¹⁰ Iro kantacha Jesús, jakanairi: "Owakiraa kaawoshitainchari, apa okowajaanta inkiwakiitya tima kititaki maawoni. Ari kititaiyakimini iirokaiti, okantawitaka tii maawoni pinkitishiritaiyini". ¹¹ Tima jiyotakiri Jesús itzimi pithokashityaarini, irootaki ikantantakari: "Tii maawoni pinkitishiritaiyini".

¹² Aritaki ithonkakiro ikiwakiitakiri, ikithaataanaawo Jesús iwiryaaakowo, saikanai iijatzi tsika jowaiyani, ari ikantzi: "¿Pikimathatakiroma okaatzi nantakiri? ¹³ Pikantapiintaiyakini iirokaiti 'Yotaanari, Pinkathari'. Imapirowitatya pikantanari, tima naakataki. ¹⁴ Naaka 'Yotaaniri', naaka 'Jiwari'. Iro kantacha, nojyakotakari ompirataari nokiwakiitayitakimi, ari pinkimityaari iirokaiti pinkiwakiitawakaayitya. ¹⁵ Naakataki oñaagakimiro, pinkimitakotantinari iirokaiti tsika nokantakimi. ¹⁶ Tii ipinkathaitziri ompirataari janaakotziri ompiratariri. Tikaatsi iijatzi apaani otyaantaari anaakotirini otyaantakiriri. Imapiro. ¹⁷ Aririka pinkimathanaairo jiroka, pantanaairo iijatzi, aritaki pinkimoshiritai. ¹⁸ Jiroka nonkantimiri, tii maawoni nonkinkithatakotaiyimini. Niyotziri naaka ikaatzi niyoshiitakiri. Ari imonkaatyaari Osankinarintsipirori, kantatsiri:

Tzimatsi atyootakinari, iriitaki pithokashityaanani.

¹⁹ Aririka imonkaatya jiroka, iro pinkimisantapirotantyaanari 'Naakatsitaka'. Irootaki nitantawori nokamantzimiro.† ²⁰ Iitarika aapatziyaarini notyaantani, naakatajaantaki jaapatziyaka iijatzi. Iitarika aapatziyinani naaka, iri jaapatziyaka otyaantakinari".

Ikamantzi Jesús iri pithokashitirini Judas

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Ari ithonkanakiro jiñaawaitakiro jiroka, antawoiti okatsitzimoshiritanakiri Jesús. Iikiro joñaagantanakitziro ikinkithatakotakiri, ikantzi: "Pikaataki iirokaiti jaka tzimatsi apaani pithokashitini. Imapiro". ²² Ari jaminawakaanaka jiyotaani, tii jiyotzi iita ikinkithatakotziri. ²³ Ikanta apaani jiyotaani, jitakopirotoni Jesús, saikimotakiriri okaakiini jowaiyani, ²⁴ jiñaakiri Simón Pedro jiñaanachiratziri, ikantziri: "Posampitiri iita ikinkithatakotziri". ²⁵ Ikanta irirori, jontsitokanakari okaakiini, josampitakiri: "Pinkathari, ¿litaka?" ²⁶ Ari ikantzi Jesús: "Piñiina najiyiti kapichiini tanta, iitarika nompaki, iriitaki". Jajiyitaki kapichiini tanta, ipakiri Judas Iscariote, itomi Simón. ²⁷ Ikanta jowawakawo Judas tanta. Aripaiti ikamaaritanaki. Ari ikantziri Jesús: "Pantiroota thaankiini pikinkishiritapiintakari".‡ ²⁸ Ikanta ikaatzi jowaiyani tikaatsi kimathatawakironi oita ikantantariri. ²⁹ Tima Judas iriitaki kimpoyiiriri kiriiki, jiñaajaantzi ikantatziiri Jesús jiyaatiita jamananti tsika oitya joimoshirintyaari, jiñaajaantaki iijatzi jamanantaty impayitiriri ashironkainkariiti. ³⁰ Aritaki jowawakawo Judas tanta, jatanaki. Aritaki tsiniritanaki.

Owakiraari Ikantakaantaitani

† **13:19** Jiitapiintaka Jesús ikantzi "Naakatsitaka", ari oiyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani. Paminiro iijatzi Jn. 8.58. ‡ **13:27** Kantakotachari jaka "aripaiti ikamaaritanaki", tii iro kantakaantirini jowawakawo Judas tanta, okanta ikamaaritanakari, aña iri kantakaashitakawori ikamaaritanakari.

³¹ Ari jatanaki Judas, ikantzi Jesús: “Monkaatapaaka itzinaashitanyaa-
wori jowaniinkawo Itomi Atziri. Iro jiñaitanyaa-wori jowaniinkawo Pawa.
³² Tima ari okantari, iriitaki Pawa oñaagantironi jowaniinkawo. Iroñaaka
jantiro. ³³ Notomiiti, kapichitapaaki nosaikimotanaimi. Ojyiki pami-
naminawitaina iirokaiiti, iro kantacha iiro piñagaana. Irojatzí nokantsi-
takariri ajyininkapaini Judá-mirinka, irojatzí napüitsitzimiri nokantzimiro
iirokaiiti, tima iiro pitsipataana tsika nosaikapai naaka. ³⁴ Jiroka owaki-
raari nokantakaantani: Ontzimatyii pitakotawakaiya. Nokimita naaka ni-
takoyitzimi, ari pinkimitanaiyaari iirokaiiti, pitakotawakaanaiya. ³⁵ Aririka
pitakotawakaanaiya iirokaiiti, ari jiyoyitaimi maawoni iirokatakai niy-
otaani”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Ikanta Simón Pedro josampitanakiri Jesús: “Pinkathari, ¿tsikama
piyaatika?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tsika janta niyaati naaka,
iuro okantzi poyatina iirokaiiti, irooma paata ari onkantaki poyatina”.
³⁷ Ikantanaki Pedro: “Pinkathari, ¿iitama iuro okantanta noyaatimi? ¿Aritaki
noshiniwintakimi!” ³⁸ Jakanakiri Jesús, ikantzi: “¿Imapiroma pishini-
wintina? Aña tikiraamintha iñiita tyoopi, mawajatzí pinkanti: ‘Tii niyotziri
Jesús’. Imapiro”.

14

Iri Jesús ojyawori aatsi jariitantaitari Ashitairiki

¹ “Iuro powashiriwaitaa. Pawintaiyaari Pawa, pawintaiyaana iijatzí
naaka. ² Janta ipankoki Ashitanari tzimatsi ojyiki anampitapaiyaawo.
Iromi otzimi, iuro nokantzimi niyaatai niwitsikapaimi tsika pinampita-
paiyaawo. ³ Aririka niyaatai, niwitsikayitai tsika pisaikai, ompoña nom-
piyashitaimi naayitaimi, ari pintsipatapaina iirokaiiti tsika nosaikai naaka.
⁴ Piyotaiyironi iirokaiiti aatsi jiyaatantaitari tsika nosaikai”. ⁵ Ari ikantanaki
Tomás: “Pinkathari, tii niyotzi tsika piyaati. ¿Tsikama nonkantyaaka niy-
otantyaawori aatsi?” ⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naaka ‘Aatsi’, ‘Tyaaryoori’,
‘Añaamintotsi’. Apa impampithawokitaitina naaka, ari jariitaiya Ashita-
nariki. ⁷ Arimi piyopirotainami, ari piyotairimi iijatzí Ashitanari. Ari
piyotakiri iroñaaka, iriitaki piñaapiintakiri”.

⁸ Ikantanaki Felipe: “Pinkathari, incha poñaayinari Ashitzimiri, tikaatsi
pashini nonkowiri”. ⁹ Ari ikantanaki Jesús: “Felipe, osamanitaki
notsipatakimi iirokaiiti, ¿tikiraama piyotana? Ikaatzi ñaakinari naaka,
jiñaakiri Ashitanari. ¿Iitama pikantantari? ¹⁰ ¿Tiima pikimisantana ari
nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori? Okaatzi nokantayitziri, tii
naaka nintakaashiwaityaawoni nonkinkithatakotimiro. Iri Ashitanari
tsipashiritanari, iriitaki antakaanawori jantawaitani. ¹¹ Pinkimisantina ari
nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori. Okompitzimotzimirika jiroka,
iuro pikimisantaajitziro nontasonkawintanti.

¹² Inkaati kimisantainani naaka, ari intasonkawintantai irirori. Ari
jimapirotanakiro intasonkawintanti, anaanakiro okaatzi jiñaakoitakinari,
tima iro niyaatzimatai naaka nontsipatapaiyaari Ashitanari. Imapiro.
¹³ Maawoni pairyagainani naaka inkowakotina jamanamaanaatina, ari-
taki nimatakiniri. Ari onkantya inthaamintayairiri Ashitanari, okan-
takaantziro jantzimotantakiri Itomi. ¹⁴ Iitarika pinkowakotainari pim-
pairyagaina naaka, aritaki nimatakimiro”.

Ikajyaakagaitakiriri Tasorintsinkantsi

¹⁵ “Aririka pitakotaina, aritaki pinkimisantairo nokantakaantani. ¹⁶ Ari nonkamitairi Ashitanari jityaantimi pashini Ookaakowintimini, ¹⁷ Tasorintspirori jinatyi, iriitaki tsipashiritapiintaimini. Iriima isaawijatziiiti iiro isaikimotziri, tima tii okantzi jiñiiri tii jiyotziri iijatzi. Irooma iirokaiti piyotaiyirini, tima isaikimotakimi, iri nampishiritantaimini.

¹⁸ Iiro pikimitari miritzi jookawintaitziri, ari nompishitaimi. ¹⁹ Irootaintsi, iiro jiñaaayitaana isaawijatziiiti. Irooma iirokaiti ari piñaaayitaina, kañaaniri pinkantaiya tima kañaaniri ninatzi naaka. ²⁰ Aripaiti piyoyitai notsipashiritari Ashitanari, iijatzi iirokaiti pitsipashiritana, ari nokimitari naaka notsipashiritaimi iirokaiti. ²¹ Inkaati kimisantapaantitainani, joñaagantziro tyaaryoopiroini jitakotana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari, iijatzi naaka ari nitakotaiyaari, ari noñaagaiyaari”. ²² Ikanta Judas (kaari Iscariote) josampitanakiri: “Pinkathari, ¿litama poñaagantaiyaanari naakaiti, iiro poñaagaari pashiniiti?” ²³ Jakanaki Jesús: “Ikaatzi itakotanari naaka, ikimisantapaantitana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari. Ari nokaatairi Ashitanari nontsipashiritaiyaari jirikaiti. ²⁴ Iriima kaari itakotinani, ipiyathapaantitakina. Tii naaka yotashiwaityaawoni okaatzi nokantakimiri, aña Ashitanari otyaantakinari iri yotakaanawori.

²⁵ Nokamantatziimiro maawoni jirokapaini iinta nosaikimotzimi. ²⁶ Iriima Tasorintsinkantsi, Ookaakowintimini, jityaantimiri Ashitanari poyaantinani, iri yotaapaakimironi maawoni, inkinkishiritakaimiro okaatzi nokantayitakimiri. ²⁷ Kamiitha pisaikayitai. Tii iro nonkinkithatakotashitya tsika okanta isaikakaantzi isaawijatziiiti. Aña naaka matzirori pisaikantaiyaari kamiithapiroini. Iiro powashiriwaitashita, iiro pithaawawaitashita iijatzi. ²⁸ Aritaki pikimakina nokantaki: ‘Iro niyaatai, ompoña nompipi ari ankaatai asaikayitai’. Ari pitakopirotainami, iiro powashiriwaitami nookayitanaimi, aña pinkimoshiriwintinami piyotaki niyaataty Ashitanariki, anaataikinari natziripaintzi. ²⁹ Nokamantatziimiro jiroka, pinkinkishiritantyaari paata, imonkaatapaatyaarika. ³⁰ Iiro nokinkithawaitsitakaimi, tima aatsikitaki pinkathariwintantawitachari kipatsiki. Okantawitaka tii ipinkathariwintana naaka. ³¹ Aritaki onkantya, iro jiyotantyaari isaawijatziiiti nitakotari naaka Ashitanari, nantziniri okaatzi ikantanari irirori. Pinkatziyaiyini. Thami aati”.

15

Ikimitawo Jesús oponkitzitha pankirintsi

¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Naaka kimitawori oponkitzithapiro pankirintsi. Iriima Ashitanari iri kimitakariri pankitzirori. ² Iiorika okithokitzi nochiwatha, ichikachiwathatziro ashitawori. Irooma otzimi kithokitatsiri, jowamiithachiwatziro, jowaankiityaakotziro onkini onkithokipiroti. ³ Kimitaka aritaki kaankiityaakotakimi iirokaiti, okantakaimi ñaantsipaini nokamantayitakimiri. ⁴ Apaani ochiwatha pankirintsi chootaryaathataintsiri iiro okithokitai, aña ontzimatyii ojyookantyaawo oponkitzitha. Ari okimitari iijatzi iirorika poisokirotona, iiro okantzi pantairo kamiithari. ⁵ Naakataki kimitakawori oponkitzitha pankirintsi, irooma iirokaiti pikimitakawo nochiwatha pinayitzi. Ikaatzi oisokirotonari naaka ari nokimitsitakari irirori, kimiwaitaka ojyikimi inkithokipirotai. Iirorika pitsipashiriyitana, tikaatsi pantayitai. ⁶ Ikaatzi kaari oisokirotonari naaka, ari nookawintairi. Ari

inkimitaiyaawo okamachiwathatzi pankirintsi, jagaitziro intagaitiro. ⁷ Oisokirorika powayitaina, pinyaaryoowintairo okaatzi niyotaakimiri, pinkowakotairi Ashitanari oitarika pikowiri, aritaki jimatakimiro. ⁸ Aririka pimatanairo joyyakaawintaitakiri kithokipirotsiri pankirintsi, aritaki jiyotaimi imapiro niyotaanitaimi. Iro impinkathaitantyaariri Ashitanari. ⁹ Antawoiti nitakotaimi, noyyakari Ashitanari jitakotana naaka. Pinintaawaityaawo nitakotaimi. ¹⁰ Iikirorika pinkimisantanakityiuro nokantakaantani, ari pinintaawaitaiyaawo nitakotanka, nokimitairo naaka nokimisantapaantiziri Ashitanari nonintaawaitawo jitakotanka. ¹¹ Iro nokamantanzimiri jiroka inkini ankimoshiriti, irootaki pinkimoshiripirotantyaari iiroka.

¹² Jiroka nokantakaantani: Pitakotawakaiya nokimitairo naaka nitakotaimi iirokaiti. ¹³ Iitarika shiniwintariri inkamawintiri jaapatziyani, joñaagantziuro jitakopirotanki. ¹⁴ Naapatziyani pinatzi iirokaiti aririka pantanauro nokantzimiri. ¹⁵ Aritapaaki nokimitakaantzimi ompirataari, tima apaani ompirataari tii jiyotzi okaatzi jantayitzi ompiratariri. Aña nokimantakaantzimi naapatziyani, tima nokamantaimiro maawoni ikananari Ashitanari. ¹⁶ Tii iiroka iyoshiitakinani, aña naaka yoshiitaimi iirokaiti. Naakataki otyaantimini piyaati tsikarika, pinkimitakotaiyaawo pankirintsi kithokipirotsiri, ari pinkantapiintanakitya. Ari onkantya jimantaimironi Ashitanari oityaarika pinkowakotiriri pimpairyayitaina. ¹⁷ Jirokataka nokantakaantzimiri: Pitakotawakaiya”.

Inkisaniiintimi isaawijatzii

¹⁸ “Aririka piñaakiro inkisaniiintanakimi isaawijatzii, pinkinkishiritiro ari ikantaitakina naaka ikisaniiintaitakina. ¹⁹ Irojatzii pojyakotyaarimi isaawijatzii, ari jitakotakimimi, ikimitawakaa irirori jitakotawakaiyani. Irooma niyoshiitaimi naaka, pitsipawitari isaawijatzii, irootaki ikisaniiintanzimiri. Kimiwaitaka kaarimi iiroka isaawijatzii. ²⁰ Pinkinkishiritiro nokantsitakimiri: Tii ipinkathaitziri ompirataari janaakotiri ompiratariri. Ari inkimitaitimiri iirokaiti inkowaiti intsitokaitimi, inkimitaitina naaka. Iitarika kimisantapaantitakinani naaka, aritaki inkimisantaitakimi iirokaiti. ²¹ Iro inkowaitantyaari intsitokaitimi, naakataki intsitokawintaiti, okantakaantziro tii jiyotaina iri Pawa otyaantakinari. ²² Iiro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iromi nopoki niyotayitairi. Iro kantacha iiro okantai jimanakotairo iyaaripironka. ²³ Ikaatzi kisaniiintakinari naaka, ikisaniiintakiri iijatzii Ashitanari. ²⁴ Iiro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iromi notasonkawintaki jiñaantakawori kaari jiñaapiintaitzi. Okantawitaka jiñaayitakiro jirokapaini, iikiro ikisaniiintatyaana, ikisaniiintakiri iijatzii Ashitanari. ²⁵ Ari okantzimaita, tima ontzimatyii imonkaatya osankinarintsi, kantatsiri: Ikisaniiintashiwaitakina. ²⁶ Aririka impokaki ‘Ookaakowintaniri’, Tasorintsipirotatsiri, notyaantapaimiri nontsipatyaari Ashitanari, iriitaki yotashiritakaimini piyotantinari naaka. ²⁷ Impona pinkinkithatakotaina iirokaiti, aritaki pitsipatsitakina owakiraini atantanakawori”.

16

¹ “Iro nokamantanzimiri jirokapaini, iiro powajyaantantawo pawin-taashiritaina. ² Ari piñaakiro iiro ishinitaimi pinyaagai tsika japatotapiintaita. Ari piñaakiro iijatzii intsitokaitimi, jiñaajaantaiti jantatziiniri Pawa kami-thari. ³ Iro jimantantyaawori jiroka, tima tii jiyotziri Ashitanari, tii jiyotana

ijatzzi naaka. ⁴ Aririka imonkaataty jiroka, iro pinkinkishiritantyaawori nokantakimiri. Irootaki nitantzimirori nokamantzimiro”.

Jantakaantziri Tasorintsinkantsi

“Tii nokamantsitzimiro owakiraini jiroka, tima irojatzzi notsipayitzimi. ⁵ Irootaintsi niyaatai notsipatapaiyaari otyaantakinari. Tikaatsimaita osampitakowintironi tsika niyaatai, ⁶ apa powashiritaiyani pikimakina nokantakimiro jirokapaini. ⁷ Pinkimi nonkantimiro tyaaryoori. Iro kamiithatzimotimini iirokaiiti niyaatai. Tima iirorika niyaatai, iiro ipoki iitachari ‘Ookaakowintaniri’ intsipashiritaimi. Irooma aririka niyaatai, naaka otyaantapairini. ⁸ Aririka impokapaaki Tasorintsinkantsi, iiri oofaawontapaakinirini ikinkishiriwaitari isaawijatzziiti, tima ikinakaashiwaitakawo ikinkishiritakotziro kaaripirokantsi, kamiithashirinkantsi, yakawintaantsi. ⁹ Ari jiyotakaayitairi iro kaaripirokantsi iirorika ikimisantaitana naaka. ¹⁰ Ari jiyotakaayitairi iro kamiithashirinkantsi, nimatziro naaka nowamiithashiritantzi, tima niyaatairika Ashitanariki iiro jokitaitaana. ¹¹ Ari jiyotakaayitairi iita jiyakawintaitakiri, iriitaki pinkathariwintakiriri isaawijatzziiti.

¹² Iinirotatsi oyyiki nonkantimiri, kimitaka aritaki anaanakimi nokantakimiri. ¹³ Aririka impokaki Tasorintspirori, iriitaki yotaapaakimironi maawoni tyaaryoori. Tima iiro jiinaawaitashitawo ikowashitari irirori, aña inkamantantiro ikimakiri. Ari jiyotakaimiro onkaati awijatsini paata. ¹⁴ Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiiti, ari onkantya jiyotanaityaawori nowainkawo. ¹⁵ Tima okaatzzi jiyotanitari Ashitanari, irojatzzi niyotanitari naaka. Irootaki nokantantakari: ‘Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiiti’ ”.

Onkantawitya powashiritya, aritaki pinkimoshiritai

¹⁶ “Kapichitapaaki iiro piñaana, iro osamaniwitaty ari piñiina ijatzzi. Tima niyaataaty Ashitanariki”. ¹⁷ Ikanta jiyotaani josampitawakaanaka: “¿Litama ikantakotziri? Ikantakai kapichitapaaki iiro añaayitairi, iro osamaniwitaty ari añaairi iijatzzi, tima jiyaataty Ashitaririki. ¹⁸ ¿Litama ikantakotziri ‘kapichitapaaki?’ Tii akimathatzzi iita ikinkithatakotziri”. ¹⁹ Ari jiyotaki Jesús ikowaiyatziini josampitiri, ikantanakiri: “Nokantayakimini: ‘Kapichitapaaki, iiro piñaana, iro osamaniwitaty ari piñiina ijatzzi’. ¿Irooma posampitawakaari? ²⁰ Ari piñaairo piraawaitaiya, owashiri pinkantaiya, piñaaminthatiri isaawijatzziiti ikimoshiritaiyini. Onkantawitya powashiriwaitya, aritaki piñiuro pinkimoshiriti. Imapiro. ²¹ Aririka ontzimaaniti tsinani, okimaatsiwaita. Aririka intzimaki owaiyani, ompiyakotanakiro okimaatsiwaitaka okimoshiriwintanakitziiri iinchaanikiti. ²² Ari onkimityaari iijatzzi, ontzimatyii powashiriwaitya iirokaiiti. Aririka piñaawaina, oyyiki pinkimoshiritanai, tikaatsi owashiritakaimini. ²³ Paata tikaatsi posampitainari. Iri Ashitanari mataimironi oitarika pinkowakotinari pimpairyayaitaina. ²⁴ Pamanapiintari Ashitanari pikowakotziri oitarika, pikamiminthawaitashitari. Irooma aririka pinkowakotairi, ontzimatyii pimpairyapiintaina naaka. Aririka pinkantya pinkowakotapiintairi, ari-itaki jiyotakimiro, irootaki pinkimoshiritantaiyaari”.

Noitsinampaakiro naaka isaawijato

²⁵ “Noiyakaawintatzimiro maawoni nokinkithatakotakimiri. Iro kantacha irootaintsi imonkaaty iiro noiyakaawintaimiro, aña koñaawoini nonkinkithatakotaimiri Ashitairi. ²⁶ Paata, ari piñaayitairo iirokaiiti pimpairyagaina pinkowakotairi Ashitanari. Tii naaka kamitakowintaimini.

²⁷ Iriitaki Ashitairi itakoyitaimiri iirokaiti. Iro jitakotantzimiri, tima pitakoyitana naaka, pikimisantakina nopoñaakawo naaka Pawaki. ²⁸ Nopoñaanaka Ashitairiki nopokantakari jaka kipatsiki. Iro nookawintanairo kipatsi iro nompivi Ashitairiki”.

²⁹ Ipoña ikantanaki jiyotaani: “Koñaatanaki piñaawaitziri, tii pojyakaawintawaitziro. ³⁰ Noñaakimi piyotziro maawoni tsikarika oiyita, tii okowajaanta intzimi osampitimini, aña piyotziro iitarika ikinkishiritari. Irootaki nokimisantantari imapiro pipoñaaka Pawaki”. ³¹ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Arima, kimisantaimi iroñaaka? ³² Monkaatapaaka. Irootantsi, piñaayitiro pintzimpooki pinkinayiti tsikarika, ari pookawintanakina apaniroini. Iro kantacha tiimaita nosaiki apaniroini, aña Ashitanari tsipatanari. ³³ Nokamantayitzimiro maawoni jiroka onkantya piñaantyaawori kamiitha pisaiki pintsipatina naaka. Jaka isaawiki, oiyiki piñaashiwaiyaawo. Iro kantacha, pishintsishiriyiti. Tima noitsinampaakiro naaka isaawijato”.

17

Jesús jamanakotari jiyotaani

¹ Ikanta ithonkakiro ikantakiro jirokapaini, aminanaki Jesús inkitikiki, ikantanaki: “Ashitanari, monkaapaititapaaka. Poñaagantairo jowaniinkawo pitomi, iroñaagantsityaawo iijatzi pitomi powaniinkawo iiroka. ² Irokataki owakiriri ipinkathariwintantariri maawoni atziri, inkañaanitakaantyaariri ikaatzi pashitakaakariri. ³ Aririka jiyoitaimi apaniroini Pipawapirotzi iiroka, jiyoitairi Jesucristo potyaantakiri, ari inkañaanitakairi. ⁴ Noñaagantakimiro powaniinkawo jaka kipatsiki, nothotyaakimiro pikantakinari nantiro. ⁵ Pishinitina nontsipataimi, Ashitanari, ari ankaati añaayitairo owaniinkawo akimita kitziroini tikiraamintha awitsikiro kipatsi.

⁶ Jirikaiti piyoshuitairi pashitakaanari, niyotaayitairi iitarika iiroka. Irokataki ashitsitariri, ipoña pashitakaayitanaari naaka. Nokimisantakaayitaimiri piñaani. ⁷ Ikinkishirita, okaatzi niyotanitari naaka, irokataki yotakaanawori. ⁸ Niyotaayitairi okaatzi piyotakaanari, ikimisantanakiro jirikaiti. Ikinkishiritanaa tyaaryoo nokaatzimi iiroka, ikimisantanai irokataki otyaantakinari. ⁹ Naakataki kamitakowintziriri jirikaiti. Tii iri nonkamitakowinti nampitashiwaitawori kipatsiki, aña nokamitakowintatziiri pashitakaanari. ¹⁰ maawoni nashitari naaka irijatzi pashitari iiroka. Ikaatzi pashitari iiroka irijatzi nashitari naaka. Tima iriitaki oñaagantaironi nowaniinkawo. ¹¹ Iro nosaikanai jaka isaawiki, niyaatai nontsipatapaimi iiroka, irooma jirikaiti iikiro isaakanakityi. Ashitanari Tasorintsi, pinkimpoyaawintiri impairyaaapiintantimini, iro jiwithaawakaantyaari, akim-itawakaa aaka. ¹² Iinta nontsipayitari jaka isaawiki, naamaakowintari, nokimpoyaawintiri ipairyaaapiintantzimiri. Iro itzimayitai piyashiwaitaachani, apatziro inkantakaiyaawo jüitaitzi ‘Otomi piyashiwaitaantsi’, ari imonkaatyaari okinkithatakotakiri Osankinarintsipirori. ¹³ Iro niyaatai pisaikinta iiroka. Irootaki nokantantawori jirokapaini iinta nosaiki isaawiki, inkimitantyaanari naaka inkimoshiritaiyini kamiithaini jirikaiti. ¹⁴ Niyotaakiri piñaani, owanaa ikisaniintaitanakiri, tima tii ikimitanaari isaawijatziiti, nokimita naaka tii isaawijatzi ninatyi. ¹⁵ Tii nokowakotzimi paayitairi isaiki jaka isaawiki, apa pinkimpoyaawintairi ikaariprotakaitzirikari. ¹⁶ Nokimita naaka tii isaawijatzi ninatyi, iijatzi jirikaiti tii

jojyanaari isaawijatziiiti. ¹⁷ Pintasorintsishiritakairi jaakowintanaiyaawo tyaaryoori. Tima tyaaryoori inatzi piñaanitari iiroka. ¹⁸ Pikimitaakina naaka potyaantakina nosaikimotiri isaawijatziiiti, ari nonkimitairi iijatzi iriroriiti notyaantairi isaikimotairi. ¹⁹ Okowapirotya nontasorintsishiritai noshini-wintaiyaari jirikaiti, onkanta ya intasorintsishiritantaiyaari iijatzzi irirori.

²⁰ Tii apa nonkamitakowintiri jirikaiti, aña nokamitakowintsitari inkaati kimisantainani aririka inkinkithatakaayitairi jirikaiti. ²¹ Namanakowintari maawoni jirikaiti onkanta jiwithaawakaantaiyaari, apaani inkantaiya jiwithaanaimi iiroka. Ashitanari, akimita aaka awithaawakaa, ari inkim-itaiyaari iijatzzi iriroriiti jiwithaawakaapirotaiya, onkanta inkimisan-tantaiyaari isaawijatziiiti iirokatakai otyaantakinari. ²² Jiroka nowani-inkawo, okaatzi poñaagakinari, irojatzzi nimatairi naaka noñaagairi iriroriiti. Ari onkanta jiwithaawakaantaiyaari, akimitawakaa aaka. ²³ Tima pitsi-pashiritana iiroka, ari nokimitsitari iijatzzi naaka notsipashiritari irirori-iti, ari onkanta jiwithaawakaantaiyaari. Iro inkinkishiritantaiyaari isaaw-ijatzziiti iirokatakai otyaantakinari, antawoiti pitakotakari pikimitaakina naaka antawoiti pitakotakina. ²⁴ Ashitanari, iirokatakai ashitakaakinari jirikaiti, nokowi intsipatina tsika nosaikai naaka, jiñaantaiyaawori nowani-inkawo. Iirokatakai owaniinkatakaakinari, tima pitakotsitakina kitziroini tikiraamintha iwitsikaata kipatsi. ²⁵ Ashitanari tampatzkashiriri, tii jiy-otaimi isaawijatzziiti. Iro kantacha naaka niyotzimi, iijatzzi jirikaiti jiy-otzi iirokatakai otyaantakinari. ²⁶ Niyotaayitairi iitarika iiroka, iikiro niyaatakaatyiro niyotairi, tima notsipashiritaari, nitakoyitaari pikimitaak-ina naaka pitakotakina”.

18

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Aritaki ithonkanakiro ikantayitakiro jiroka, shitowanaki Jesús itsi-patanaari jiyotaani jiyaatiro intatsikironta owaryiinkariti jiiitziro “Ce-drón”. Ari otzimiri pankirintsimashi, tsika janta isaikapaaki Jesús itsi-payitakari jiyotaani. ² Jiñitawo iijatzzi Judas jirika pithokashitantachani, tima ari isaikakaapiintziri Jesús jiyotaani janta. ³ Ari jariitapaaka Judas itsipatapaakari owayiriiti, itsipatakari aamaakowintawori tasorintsipanko jotyaantakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, jotyaantani iijatzzi Fariseo-paini. Joirikayitapaakiro itsitokaminto, jamaki iijatzzi jootaminto. ⁴ Iro kan-tacha Jesús jiyotsitakawo maawoni awijiyimotirini, ishitowashitanakiri, josampitawakiri: “¿Litama paminaminatziri?” ⁵ Ikantayini jirikaiti: “Nami-naminatziiri Jesús Nazaret-jatzi”. Ari ikantzi Jesús: “Naakataki”. Jirika Judas pithokashitaniri ari itsipatakari jirikaiti. ⁶ Jiñaawaitanaki Jesús, ipiyapon-thotaiyanakani itaapiiki, tyagaiyanakini. ⁷ Japiitanakiri Jesús, josampitziri: “¿Litama paminaminatziri?” Japiitanakiro irirori, ikantzi: “Naminami-natatziiri Jesús Nazaret-jatzi”. ⁸ Ari japiitanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki nokantakimi naakataki. Naakarika paminaminatzi, potyaantairi notsipayitakari, jiyataita”. ⁹ Ari imonkaatari ikantsitakari Jesús: “Ashitanari, iikatzi pashitakaakinari, iiro ipiyakaantawaita apaani”. ¹⁰ Ikanta Simón Pedro, otz-imimotziri irirori josataaminto, jinoshikanakiro, itotsitakiri ikimpitapiron-ampi iitachari Malco, jotsikatani Ompiratasorintsipirori. ¹¹ Ipoña Jesús,

ikantanakiri Pedro: “Powairo posataaminto. Iri Ashitanari shinitakinari nonkimaatsiwaityaawo jiroka, ¿iiroma okantzi nimonkaatiniri?”*

Jaitanakiri Jesús Ompiratasorintsipiroriki
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Ikanta owayiriiti itsipatakari ijiwari, iijatzi ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko jotyaantani Judá-mirinkaiti, joirikanakiri Jesús, joojotanakiri. ¹³ Ari jitapaintawo ikinakaanakiri ipankoki Anás. Iriitaki rikonkiri Caifás Ompiratasorintsipirotsiri. ¹⁴ Jirika Caifás iriitaki kantakiriri kitziroini Judá-mirinkaiti: “Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai”.

Ityaaki Pedro iniyankiitiritiki Anás
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, jonyaatakowintanakiri Jesús. Jirika pashini yotaari, iñaapiintani jinatzi Ompiratasorintsipirori, irootaki ityaantapaakari jonyaatakowintakiri Jesús. ¹⁶ Iriima Pedro ari ikatziyapaakari jantakironta otantotsiki. Jirika yotaari iñaapiintani Ompiratasorintsipirori, ikinkithawaitakaakiro aamaakowintawori ashitakowontsi, iro omontyaantakariri iijatzi Pedro. ¹⁷ Okanta aamaakowintawori ashitakowontsi, osampitakiri Pedro: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Tii naaka”. ¹⁸ Tima okatsinkaityaatzi, jirikaiti ompirataari itsipatakari aamaakowintawori tasorintsipanko jowaampataiyakini paampari. Ari isaiki jakitsitaiyani. Ari itsipatakari iijatzi Pedro jakitsitaiyani paampariki.

Anás josampitziri Jesús
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Ikanta Ompiratasorintsipirori jitanakiri Jesús josampikowintziri jiyotaanipaini, iijatzi okaatzi jiyotaantakiri. ²⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Nokinkithatakaapiintakiri maawoni atziriiti. Niyotaantapiintakiri japatotapiintaita iijatzi tasorintsipankoki, japatotaiyani maawoni Judá-mirinkaiti. Tii nimanakaawo okaatzi nokinkithayitziri. ²¹ ¿Iitama posampitantanari naaka? Posampitiri ikaatzi kimayitakinari. Iriiyitaki yotzirori okaatzi nokantayitakiriri”. ²² Jakakiri Jesús, apaani aamaakowintawori tasorintsipanko ipajapootanakiri, ikantziri: “¿Arima pinkantiri pakiri Ompiratasorintsipirori?” ²³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsirika kaaripirori noñaawaitakiri, pinkantirawo tsika otzimi. Aña okaatzi noñaawaitakiri kamiitha inatzi. ¿Iitama pipajapootantanari?” ²⁴ Ikanta Anás jotyaantakiri isaiki Caifás Ompiratasorintsipirotsiri, joojotaka.

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Irojatzi ikatziyaka Pedro jakitsiwaita paampariki. Ari josampiitakiri: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jotikanakiro Pedro, ikantanaki: “Tii naaka”. ²⁶ Ikanta osamaniityaaki josampitairi iijatzi jompiratanari Ompiratasorintsipirori, iriitaki ijiyininkathori itotsitakiri inkaanki ikimpita, ikantziri: “¿Kaarima iiroka noñaaki itsipatzimi pankirintsimashiki?” ²⁷ Ari japiitanakiro Pedro jotikañaanitanzzi, aripaiti jinaanaki tyoopi.

* **18:11** Jiroka ikantakotakiri jaka Jesús: “Iri Ashitanari shinitakinawori nonkimaatsiwaityaawo jiroka”. Irojatzi ojyawori inkantimi: “Iri Ashitanari shinitakinawori nomirityaawo kipijyaari”. Iro ojyakaawintacha aririka inkimaatsiwaitaiya, okimiwaitawo jimiriyyitawo kipijyaari.

Jaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)

²⁸ Aritaki kitijiytizatnanaki, jomishitowaitanairi Jesús ipankoki Caifás, jaitanakiri isaikinta Pilato ijiwariti Roma-jatzi. Tii ityayapaakini Judá-mirinka ipankoki Pilato, tima aririka intyaapankotakiri ipiyathatakawo Ikantakaantaitani ikitiwathatantaitari, iiro okantzi joimoshirinkiro kiti-ijyiri Anankoryaantsi. ²⁹ Irootaki ishitowantapaakari Pilato, ikinkithawaitakairi, ikantziri: “¿Iitama jantakiri jirika atziri?” ³⁰ Ikantaiyini irirori: “Iiromi ikaaripirotzimi jirika, iirotya namirimi jaka”. ³¹ Ikantzi Pilato: “Paanairi iirokaiti, powasankitairi tsika okantzi ikantakaantaitzimiri”. Ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Aña tii pishinitapiintina nashiryaantya naaka”. ³² Ari imonkaatakari ikantsitakari Jesús tsika onkantya jowamaitiri.

³³ Ipoña ipiyanaka Pilato ityaapaintzi inthomainta ipankoki, ikaimapaakiri Jesús, josampitakiri: “¿Iirokatakima Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?”

³⁴ Ari ikantzi Jesús: “¿Piyotashitawoma posampitanari? Kimitaka tzimatsi iita kantakimiri iitarika naaka”. ³⁵ Jakanaki Pilato: “¿Naakama Judá-mirinka? Aña iri piyyininkaiti amakimiri jaka itsipayitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari. ¿Iitama pantakiri?” ³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Tii nopinkathariwintantzi naaka jaka isaawiki. Ari onkantyaami, aritakimi piñaakimi oiyiki nowayiriti piyakowintinani, iiro jaakaantantana Judá-mirinkaiti. Tii ari nompinkathariwintanti jaka”. ³⁷ Japiitanakiri Pilato josampitanakiri: “¿Arima, iirokatakimi Pinkathari?” Ari ikantzi Jesús: “Iirokatakimi kantaintsiri. Irootaki notzimanatakari, irootaki nopokantakari jaka kipatsiki nokinkithatakotairo tyaaryoori. Tima ikaatzii kamaitanaawori tyaaryoori, ikimisantapaantitana”.

³⁸ Ari ikantzi Pilato: “Irojatzitawiitacha, tyaaryoori”. Ikantanakiri, shitowanaki ipiyotaiyakani Judá-mirinkaiti, ikantapairi: “Tiitya noñi iroo itya inkinakaashityaari jirika atziri.

³⁹ Poimoshirinkapiintziro Anankoryaantsi, pamitaiyawoni nomishitowi apaani jaakaantaitziri. ¿Nomishitowakaantairima jüitaitziri ‘Piwinkathariti?’ ”

⁴⁰ Ari ikaimaiyanakini maawoni, ikantaiyini: “¡Iiro pomishitowiri jirika! ¡Iri pomishitowi Barrabás!” Jirika Barrabás, koshintzi jinatzi.

19

¹ Ikanta Pilato ipajatakaantakiri Jesús. ² Ikanta owayiriiti jimpitatapotaki kitochií ikimitakaantakiro amathairintsi, jamathaitakiri Jesús. Ipoña ikithaantantakari pitzirishimawotatsiri kithaarintsi.* ³ Ari ipiyowintapaakari, ishirontaminthawaitari ikantaiyirini: “¡Jirikatá Iwinkathariti Judá-mirinkaiti!” Ipatapootzimaitari. ⁴ Iijatzi ishitowapai Pilato, ikantapairi Judá-mirinkaiti: “Paminiri, jirika nomishitowakiri piyotantyaari tii noñi oita ikinakaashitakari jirika”. ⁵ Ishitowapaaki Jesús jamathaitakawo kitochitapo, ikithaatakawo iijatzi pitzirishimawotatsiri kithaarintsi. Ikantzi Pilato: “¡Jirika atziri!” ⁶ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari iijatzi aamaakowintawori taserintsipanko, ikaimaiyanakini, ikantaiyini: “¡Pimpaikakotakaantiri! ¡Pimpaikakotakaantiri!” Ikantzi Pilato: “Jirika paanakiri iirokaiti pimpaikakotiri, tii noñi naaka oita inkinakaashityaari jirika”. ⁷ Jakaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Tzimatsi Ikantakaantaitanari, ontzimatyii jowamagaitiri jirika, ikimitakaantashiwaitaka Itomi Pawa”. ⁸ Ikimawaki Pilato ikantaiyakini ikimitakaanta Itomi Pawa jinatzi, owanaa ithaawanaki. ⁹ Iijatzi

* **19:2** Tima irootaki jamitapiintari pinkathariiti jamathaiytawo poriryaatatsiri, ikithaaiytawo iijatzi kithaarintsi pitzirishimawotatsiri.

ipiyanaa inthomainta ipankoki, josampitapaakiri Jesús: “¿Tsiikama pipoñaaka iiroka?” Tiimaita jaki Jesús. ¹⁰ Ikantzi Pilato: “¿Iiroma pakana? ¿Tiima piyotzi pinkatharipirori ninatzi naaka, ari onkantaki nompaiakotakaantimi, ari onkantaki iijatzi nomishitowakaantimi?” ¹¹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: “Iiromi ikantakaawo Jinokijatzi, iirotya pipinkatharipirotzimi. Iroowa nonkantimiri naaka, iri mapirotakirori ikaaripirotzimi amakinari jaka, anaanakiro piyaaripironka iiroka”.

¹² Ari ikowitanaka Pilato jomishitowakaantairimi Jesús, iro kantacha iikiro ikaimotaiyatziirini Judá-mirinkaiti ikantaiyini: “¡Aririka pomishitowakaantairi jirika, tii paapatziyari piwinkatharipirori César! ¡Iitarika ojakotyhaarini jirika atziri, ikimitakaantawaita pinkatharimi jinatyi, ikisaniintatziiri César!” ¹³ Ikanta ikimawaki Pilato, jamakaantakiri Jesús, jagaitanairi ipiyowintaitakari, jooaikapaakiri tsika jaminakotapiintziri iyakawintaari, jiiitaitziro “Mapipankaa”, iro jiiitaitziri iijatzi iñaaniki Heber-paantiri “Gabata”. ¹⁴ Ikanta jiwitsikawintaitawo Anankoryaantsi joimoshirinkaitiro, ari tampatzikatapaaki ooryaatsiri. Ikantziri Pilato jirikaiti Judá-mirinka: “¡Jirika Piwinkathariti!” ¹⁵ Iikiro ikaimaiyatziini jirikaiti, ikantzi: “¡Inkami! ¡Inkami! ¡Pimpaikakotakaantiri!” Ari ikantzi Pilato: “¿Kantatsima nompaiakotakaantiri piwinkathariti?” Ari jakaiyanakini ijiwari Ompiratasorintsitaari, ikantaiyini: “¡Iri César nowinkathariti, tikaatsi pashini!” ¹⁶ Ikanta Pilato, joipiyairi Jesús jaanairi Judá-mirinkaiti impaiakotiri. Ari jaanakiri.

Ipaikakoitakiri Jesús irojatziki kamantakari
(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)

¹⁷ Iriitaki natanakirori Jesús inchakota impaiakoitantaari, jataki jiiitaitziro “Atziriitoni”, irojatziki jiiitaitziri iñaaniki Heber-paantiri “Gólgota”. ¹⁸ Ari ipaikakoitakiri, itsipatsitakiri apiti atziri, apaani jowatzikakoitakiri jakopiroriki, jowatzikakoitakiri pashini jampatiki. ¹⁹ Ikanta Pilato jon-tarikakaantaki ipaikakoitakiri Jesús osankinarinti, kantatsiri: “JESÚS NAZARET-JATZI, IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI”. ²⁰ Oyjiki Judá-mirinkaiti iñaanatakirori osankinarinti, tima tii intainapirotzimi osaiki namptsi, tsika ipaikakoitakiri Jesús. Tima josankinaitakiro jiroka osankinarinti iñaaniki Heber-paantiri, iñaaniki Grecia-paantiri, iñaaniki Roma-jatzi. ²¹ Irootaki jiyaaantakari ijiwari Ompiratasorintsitaari jiiñiri Pilato, ikantakiri: “Iro posankinatziro: ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti’. Aña onkantatyiimi posankinatakaanti: ‘Kimitakaantashiwaitachari iwinkathariti Judá-mirinkaiti’ ”. ²² Iro kantacha Pilato, ikantanakiri: “Okaatzi nosankinatakiri, ari ashi owatyiiro osankinataka”.

²³ Ikanta jimatakiro owayiriiti ipaikakotakiri Jesús, jaitsitakiri imanthati, tii apintakotata itotakiro, ipawakaayitakawo ikaataiyini. Ipoña jaitsitakiri iijatzi iithaari, tii owawikotatya, apaani okanta jontyagaitziro irojatziki isawiki. ²⁴ Ari ikantawakaiyani owayiriiti: “Iro asagaawaitziro jiroka, apa añaariwintyaawo, ari añaari iita ayironi”. Ari imonkaatari Osankinar-intsipirori, kantatsiri:

Ipawakaayitakawo nomanthaki.

Iñaariwintaitakawo noithaari.

Irootaki jantakiri owayiriiti. ²⁵ Okanta janta ipaikakoitakiri Jesús ari osaitakari inaanati otsipatakawo irinto, María iina Cleofas, iijatziki María Magdala-jato. ²⁶ Ikanta Jesús jiiñaakiro inaanati, otsipatakari jiyotaani jitaakopirotaari, ikantanakiro inaanati: “Tsinani, iriitaki pintomitaiyaari

jirika”. ²⁷ Ipoña ikantanakiri jiyotaani: “Irootaki pinaanatitaiyaari jiroka”. Aripaiti osaikapankotanakiri jirika iyotaari.

²⁸ Okanta awijayitaki maawoni jiroka, yotaki Jesús aritaki jimonkaatakiro, ikaimanaki: “¡Nomiriwí!” Ari imonkaatari okinkithatakotakiriri Osankinarintsipirori. ²⁹ Ari osaikakotakiri kipijyaari janta kowitziki. Jaanaki inchashithaki, jankowitaki manthakintsi, jomitsitsiyakiro kipijyaariki, jowaankakotakiniri ipaantiki Jesús.† ³⁰ Jatsimiyawakiro Jesús jiroka kipijyaari, ipoña ikantanaki: “Othotyaapaaka maawoni”. Ari ithaminkotanaka, jatashirinkatanaki.

Josataamirikitaitakiri Jesús

³¹ Ari monkaatapaaka jiwitsikawintapiintawo kitiiyiri jimakoryaantaitari. Tii ikowi Judá-mirinkaiti inkatziyakoti ipaikakoitziri kitiiyiriki jimakoryaantaitari, tima jiroka kitiiyiri iro ipinkathapiroitziri. Irootaki ikowakotantariri Pilato intzinkaaporitaitiri paikakotaari inkamantanatyaari thaankiini, jowatzikaryaakotiriita iijatzi. ³² Ikanta jiyaatanaki owayiriiti, itzinkaaporitapaakiri apaani itsipatakari Jesús ipaikakoitziri, jimatakiri iijatzi pashini. ³³ Ari ipithokashiwitanakari Jesús, jiñaatziiri kamaki. Irootaki kaari itzinkaaporitantari irirori. ³⁴ Josataamirikitashitanakari, yowanaki iriraani otsipatakawo jiña. ³⁵ Jirika kinkithatziirori jiroka, iriitaki ñaakirori rokiki. Imapirotatya ikamantzimiri ari onkantya pinkimisantantyaari iijatzi iirokaíti. ³⁶ Iro awijantakari jirokapaini imonkaatantyaari Osankinarintsipirori, ikantaitaki:

Iro itzinkaawaitaitziro itonki irirori.

³⁷ Ikantsitaitaka iijatzi:

Ari jaminakoitakiri josataamirikitaitiri.

Ikantaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Ikanta okaatapaaki jiroka, José Arimatea-jatzi, ikamitairi Pilato, ikantziri: “Pishinitinari naanairi Jesús”. Jirika José irijatzi kimisantziriri Jesús, tiimaita jiyoitziri tima ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti. Ikanta Pilato ishinitakiniri. Jataki José, jaanairi. ³⁹ Ari ipokitsitapaaka iijatzi Nicodemo, jatashitakiriri pairani Jesús tsiniripaiti, jamakotapaaki kasankaari, oyiiki otinanka jiroka.‡ ⁴⁰ Ikanta José itsipatakari Nicodemo jaanairi Jesús, iponatantakari manthakintsi itziritantakari kasankaari. Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti ikitatapiintziri kaminkari. ⁴¹ Janta ipaikakoitakiri Jesús, ari otzimiri pankirintsimashi, ari otzimi owakiraari omoo tikira ikitaitanta-woota. ⁴² Ari jowaitakiri Jesús, tima irootzimataapaaki kitiiyiri jimakoryaan-tapiintari Judá-mirinkaiti.

20

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Okanta awijanaki kitiiyiri jimakoryaantaitari, ananinkanaki María Magdala-jato amaityaaki iyaati omoonakiki jowaitakiri Jesús. Oñaapaatziro otainkaki mapi jashitantaitakawori omoona. ² Opoña opiyanaka iroori

† 19:29 Kantakotchari jaka “inchashithaki”, irojatziki ikantayitziiri pairani “isopo”. ‡ 19:39 Jiroka kasankaari, itsipataayitakiro mirra, owaaki inchashi jiitaitziri áloe. Oyiiki otinanka okaatzzi 100 libra, irojatziki ikantaitatziri 30 kilo.

oshiyapirotanakitya iyaatashitiri Simón Pedro itsipatakari pashini yotaari, jítakopirotonani Jesús, okantapaakiri: “¡Jagaitakiri Awinkathariti, tii ayotzi tsikarika jowaitairi!”³ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, jatanaki kitataariki.⁴ Ishiyanakitya jiyaatanaki apitiroiti. Iro kantacha pashini ishiyapirotanakitya jookanakiri Pedro, iri itapaakawori jariitaka kitataariki.⁵ Initapitapaaki omooki, jiñaapaakitziro omaryaama-wotaka iponaitantakariri, tiimaita ityaapaaki inthomainta.⁶ Ari jariitapaaka Simón Pedro, ityaapaaki inthomainta, jiñaapaakiro iijatzí omaryaama-wotaka iponaitantakariri.⁷ Jiñiitapaakawo manthakintsi joojyoinaitantakarí iitoki, inashita jowaitanakiro tii otsipatawo iponaitantakariri, kamiitha jotiipiyaaitanairo.⁸ Ipoña ityaapaaki iijatzí pashini yotaari itapaakawori jariitaka kitataariki. Jiñaapaakiro kantainchari, ari ikimisantapirotanaki.⁹ Tikira ikimathatziro Osankinarintsipirori, aritaki jañagai Jesús.¹⁰ Ipoña ipiyaiyaani ipankoki apiti yotaari.

Joñaagaawo Jesús María Magdala-jato
(Mr. 16.9-11)

¹¹ Ari osaiki María opatzimooki irawaita. Okanta irawaitaka, ari onitapitzi inthomainta omooki,¹² oñaatziiri apiti maninkari okitamaanikitaki iithaari, isaikaki tsika jomaryaawitakarí Jesús. Apaani isaikaki iitowitakiri, isaikaki pashini iitziwitakarí.¹³ Ikanta maninkariiti, josampitakiro ikantziro: “Tsinaní, ¿iitama piraantari?” Akanakiri iroori, okantzi: “Tima jaitsiitakinari Nowinkathariti, tii niyotzi tsika jowaitairi”.¹⁴ Iro okantakitziini, ari opithokanaka, oñaatziiri Jesús, tiimaita iyotawairi iriitaki.¹⁵ Ari josampitanakiro Jesús, ikantziro: “¿Iitama piraantari tsinaní? ¿Iitama paminiri?” Oñaajaantzi iroori iri ñaanatziroo aamaakowintawori pankirintsimashi, okantanakiri: “Pinkatharí, iirokarika aakiriri, pinkamantina tsika powakiri, niyaatiita naminairi”.¹⁶ Ari jiñaananakiro Jesús, ikantziro: “¡María!” Ari aminanakiri iroori, okantzi: “¡Raboní!” (iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Yotaanari”.)¹⁷ Ikantziro Jesús: “Aritaki potiyana, tima tikira niyaaita nontsipatapaiyaari Ashitanari. Iro kantacha piyaati pinkamantinari iyikiiti, iro niyaaita nontsipatapaiyaari Ashitanari tsika itzimi Ashitsitzimiri iijatzí iirokaiti. Iri Nowawanitari naaka, irijatzí Piwawanit-sitari iirokaiti”.¹⁸ Okanta iyaatanaki María Magdala-jato, okamantapaakiri maawoni yotaari oñagairi Awinkathariti, okamantapairo iijatzí okaatzi ikan-takirori.

Joñaagaari Jesús jiyotaaniiti
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Okanta otsiniritanaki awijanaki kitiijyiri jimakoryaantaitari, apotaiyakani iyotaari jashitakotaiyakani shintsiiini ithaawantari Judá-mirinkaiti. Ari ityaapaakiri Jesús, ikatziyimotapaakari, jiwithatapaari ikantapairo: “¡Pisaikayitai kamiitha iirokaiti!”²⁰ Ikanta jiwithatapaari, joñaagapairi jako, iijatzí imiriki. Ikimoshiriyitaiyanakini jirikaiti jiñaawairi Awinkathariti.²¹ Ipoña japiitanakiro Jesús, ikantziri: “¡Pisaikayitai kamiitha iirokaiti! Ikimitaakina jotyaaantakina naaka Ashitanari, ari nonkimitsitaimiri iijatzí iirokaiti notyaantayitaimi”.²² Ari itasonkiri yotaariiti, ikantziri: “Isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi.²³ Iitarika pimpiyakotairi iiroka jaka, aritaki ipiyakoitairi janta. Iriima kaari pimpiyakotai iiroka jaka, tii ipiyakoitairi iijatzí janta”.

²⁴ Ikanta Tomás itsipatapiintari 12 iyotaari, jiiitaziri “Tsipari”, tii isaiki irirori jariitantapaari Jesús.* ²⁵ Ikanta pashinipaini iyotaari ikamantairi, ikantziri: “Noñiiri Awinkathariti”. Ari jakanaki Tomás, ikantziri: “Iirorika noñiri tsika ipaikawakoitakiri, iirorika notyaantari jakoki, iirorika notyaantamirikitari iijatzi, iiro nokimisanzi”.

²⁶ Okanta awijanaki 8 kitiiyyiri, japiitairo yotaari japatotaiyani. Ari isaikitakari iijatzi Tomás irirori. Jashitakiro shintsiiini ashitakowontsi, iro kantacha Jesús tyaapaaki, ikatziyimotapaari, jiwithatapaari ikantapairi: “iKamiiitha pisaikayitai iirokaiti!” ²⁷ Ikantapairi Tomás: “Jiroka nako, pinyaantawakotina, pinyaantamirikitina iijatzi. Iiro pikisoshiriwaitzi, iPinkimisanti!” ²⁸ Ari ikaimanaki Tomás, ikantanaki: “iNowinkathariti, Nowawani!” ²⁹ Ikantzi Jesús: “Iro pikimisantantamachiitanakari piñaakina. iKimoshiri inkantaiya kimisantaatsini kaari ñaajaitinani!”

Iita josankinaitantawori jiroka

³⁰ Ojyiki japiitakiro Jesús joñaagari jiyotaani itasonkawintantaki, tiimaita osankinatokoyita maawoni jaka. ³¹ Iro osankinatantakari jirokapaini onkantya pinkimisantantaiyaari, jirika Jesús iriitaki Cristo, Itomi Pawa. Aririka pimpairyaapiintari pikimisantairi, aritaki inkañaanitakaimi.

21

Joñaagari Jesús 7 Jiyotaani

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, japiitakiro Jesús joñaagari jiyotaani, inkaarithapiyaaki jiiitaziri Tiberias. Jiroka okantaka. ² Ari itsipatawakaiyani isaiki Simón Pedro, Tomás jiiitaziri iijatzi “Tsipari”, Natanael poñaachari Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, itomipaini Zebedeo, ipoña apiti pashini iyotaari.* ³ Ipoña ikantzi Simón Pedro: “Niyaataty noshiryaa!” Ikantaiyini pashini: “Ari ankaataiyanakini”. Jataiyanakini, otitaiyapaakani pitotsiki. Tiimaita jayi ishiryaaatayakini tsiniri.

⁴ Okanta okitiiyyizimataki, katziyapaaka Jesús opaayaaki inkaari. Tii jiyotawairi jiyotaani iriitaki. ⁵ Ikaimotapaakiri, ikantziri: “Mainariiti, ¿Tikaatsima pagaiyini?” Ari jakaiyanakini iriroriiti: “iTiitaawá!” ⁶ Ikantzi Jesús: “Powiinkiro pakopiroriki pishiryaaaminto, ari paaki”. Ari jimataiyakironi ikantaitakiriri. Jaaki ojyiki shima, tii jaawiyagaero jinoshikairo ishiryaaaminto. ⁷ Ikanta yotaari jitakopirotoni Jesús, ikantanakiri Pedro: “iIriitaki Awinkathariti jirinta!” Ikimawaki Simón Pedro, ikithaatanaka, mitaanaki inkaariki. ⁸ Iriima pashinipaini yotaari pitotsiki ikinakoyitanai jinoshikaatakotairi ishimani, irojatzi jaatakotantapaari opaayaaki. Tima isaikakotakitzi niyantaayaniki.†

⁹ Ikanta jayiitaiyapaakini, jiñaapaakitzi ojika paampari, ari itashitakari shima, itsipataitakiri tanta. ¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pamaki shima owakiraa paakiri”. ¹¹ Ikanta Simón Pedro, joojoryaakotakiri ishimani, jinoshikakotakiri irojatzi opaayaaki. Antaripaini shima, ikaatzi 153. Tiimaita otzimpijyi ishiryaaaminto. ¹² Ari ikantzi Jesús: “Thami oya”. Tikaatsi apaani yotaari osampitirini iitakarika, tima jiyopirotaiyakirini iriitaki Awinkathariti. ¹³ Jaapaakiro Jesús tanta, ipayitakiri apaanipaini, ari ikimitaakiri iijatzi shima. ¹⁴ Irootaki mawatanaintsiri joñaagari Jesús jiyotaani jañagai.

* 20:24 Ikantakoitziri jaka “Tsipari”, irijatzi jiiitaziri pairani “Dídimo”.

* 21:2 Ikantakoitziri

jaka “Tsipari”, irijatzi jiiitaziri kitziroini “Dídimo”. † 21:8 Kantakotachari “niyantaayaniki”, okaatzi osanthatzi “200 akonaki”, irojatzi ikantaitziri “100 metro”.

Paamaakowintinari noiyyati

¹⁵ Ithonkanakiro jowaiyani, josampitanakiri Jesús jirika Simón Pedro, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿Pitakopirotanama iiroka?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka Pinkathari, naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantziri noiyyati”. ¹⁶ Japiitakiri josampitziri: “Simón, itomi Jonás, ¿pitakotanama?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintainari nokimitakaantairi noiyyati”. ¹⁷ Iro mawatanaintsiri josampitziri, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿paapatziyanama?” Ari jowashiritanaka Pedro, tima mawajatzí josampiminthatakiri, ari jakanakiri: “Pinkathari, iirokataka yotzirori mawoni, piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantairi noiyyati”. ¹⁸ Tima iinta pimainaritzí, pikithaatapiintayita onkini piyaayiti tsika pinintakaawo. Irooma aririka pantaripirotapaaki, poyaawintari pashini kithaataimini, jaayiitaimi tsika tii pikowawitawo piyaati. Imapiro”. ¹⁹ Ikantantakawori Jesús jiroka, ikowatzi inkimathaitiro tsika inkantya inkamai paata Pedro impinkathataitantaariri Pawa. Ipoña inkantanakiri iijatzí: “¡Poyaatina!”

Yotaari jitakopirotani

²⁰ Ikanta ipithokanaka Pedro, jiñaatziiri joyaatakiri yotaari jitakopirotani Jesús, irijatzí apititakariri Jesús jowaiyani pairani, osampitakiriri, ikantziri: “¿Pinkathari, itzimikama pithokashitimini?” ²¹ Ikanta jiñaawakiri Pedro jirika pokapaintsiri, josampitanakiri Jesús: “Pinkathari, jirika, ¿itama awijyimotirini?” ²² Ikantzi Jesús: “Arimi nonkowimi aritaki onkantaki jañi jirika, irojatzí nompiyantaiyaari paata, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka? Poshiritina iiroka”. ²³ Okanta paata ithonka ikimakoitakiro jiroka ikantakiriri Jesús, ikimayitakiro maawoni iyikiiti, jiñaajaantzi iiro ikamita jirika yotaari. Tii ikantatyí: “Ari nokowi...” aña ikantatzí: “Arimi nonkowimi, aritakimi onkantaki jañi jirika, irojatzí nompiyantapaatyaari, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka?”

²⁴ Naakataki kinkithatakotacha nokantaki “jirika yotaari”, tima naaka osankinatagirori jiroka osankinarintsí. Irootaki ayopirotantaari imapirotatya jiroka.

²⁵ Tii nokinkithatakotziro maawoni jantayitakiri Jesús, tima oyyiki inatzi. Arimi osankinatakotyaami maawoni, kimiwaitaka arimi anaanakiro maawoni kipatsi ompiyotya osankinarintsipaini. Ari onkantyaari.

JANTAYITAKIRI OTYAANTAPIRORIITI

Ikajyaakagaitziriri Tasorintsinkantsi

¹ Teófilo, pairani owakiraa nitantanakawori notyaantzimiro nosankinari, ari nokinkithatakotakimiro maawoni jantayitakiri Jesús, nokinkithatakot-sitakimiro iijatzi okaatzi jitanakari jiyotaantziri, ² irojatzi imonkaantan-tapaakari itzinagaa inkitikiki. Tikira itzinagaata, jiyoshiitakiri Jotyaan-tapiroriti, ikantakaakari Tasorintsinkantsi, jiyotakaakari oitya jantayitiri. ³ Ikanta ikamawitaka, jiñaitawairi koñawoini, ari jiyotaiyini jiyotaani añagai. Okaatzi 40 kitiiyiri joñaagapanaatari jiyotaani, jiyotaapanaatziri tsika ikanta ipinkathariwintantzi Pawa. ⁴ Iiniro itsipayitari Jotyaantapiroriti, ikantsi-takari irojatziita isaikayitawaki Jerusalén-ki, ikantakiri: “Ari poyaaw-ntawatyaawo imonkaatya ikajyaakaakimiri Ashitanari, nokinkithatakotsi-takimiri. ⁵ Tima imapiro Juan jowiinkaantantakawo jiñaa, iro kantacha iiro osamanitzimaita piñaayitanyaariri Tasorintsinkantsi inampishiriyitanti kimiwaitakimi jowiinkaantantatyimirimimi”.

Itzinaantaari Jesús

⁶ Ikanta jirikaiti tsipatakariri Jesús, josampitakiri, ikantziri: “Pinkathari, ¿Irootaintsima pookakaawintairi nojyininkapaini Israel-mirinkaiti?” ⁷ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tii okowajaantzi piyotiro iirokaiti tsikapaiti, apaniroini jiyotzi Ashitanari tsikapaitirika, iriitajaantaki otzimimotzi ish-intsinka jantantyaawori. ⁸ Iro kantacha aririka impokaki Tasorintsinkantsi inampishiritantimi iirokaiti, iritaki aawiyashiritakaimini, ompoña piyaay-itanaki pikinkithatakotaina naaka, Jerusalén-ki, maawoni janta Judea-ki, Samaria-ki, irojatzi intaina tsika iwiyaapaa kipatsi”. ⁹ Ithonka jiñaaawaitakiro jiroka, jaminaminthaitziri jiyotaani, itzinaayitairi Jesús, irojatzi ipiyan-tapaakari minkoriki, tii jiñaitanairi. ¹⁰ Jaminaminthaitziri Jesús itzina-gaitairi inkitikinta, apiti shirampari katziyimotapaakariri okitamaaniki-taki iithaari, ¹¹ ikantapaakiri: “Galilea-jatzi, ¿litama pikimpoiiri inkitikiki? Piñaakiri Jesús itzinagaa jiyaatai, ari inkantajaantaiya iijatzi paata aririka impiyi”.

Jiyoyitaki pashini poyaataiyarini Judas

¹² Ikanta ipiyaiyaani yotaari janta Jerusalén-ki ipoñagaawo otzishiki ji-itaitziri Olivo, tii intainatajaantzi, oshinitaantsitzi janiiyiiti kitiiyiriki jimakoryaantaitari. ¹³ Ikanta jariitaiyaani nampitsiki, atiitaiyapaakini jinokinta pankotsi jimaapiintaiyini. Jirika ikaataiyini: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo itomi Alfeo, Simón jiitaitziri “Kisakowintaniriri”, ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo. ¹⁴ Maawoni jirikaiti ari ikantapiintatya japatotapiintaiyani jamanamanaataiyani itsi-payitakari iririntzi Jesús, itsipatawo María inaanati, iijatzi pashinipaini tsinaniiti.

¹⁵ Ikanta japatotaiyani kimisantzinkariiti, ikaataiyini 120 atziriiti. Ari jiñaawaitanakiri Pedro, ikantanaki.* ¹⁶ “Iyikiiti, monkaataka okaatzi josankinatakaakiriri Tasorintsinkantsi pairani David-ni, ikinkithatakotakiri Judas jiwatapaintsiri jaakaantiri Jesús. ¹⁷ Jirika Judas iri atsipatapiintakari, ari akaawitari antawairiki. ¹⁸ Iro kantacha jaakiri kiriiki ipinawitakariri iyaaripironka, jamanantantaka kipatsi. Ari iparyaakiri janta Judas, jowatziiotanaka, ithonka itankawaitapaaki, ookaporinthakiwaitapaaka ijyüto. ¹⁹ Ikanta ikimaiyakini Jerusalén-jatzi, jiiitakiro kipatsi ‘Traantsipatha’, ikantziro iñaaniki jirikaiti ‘Acéldama’. ²⁰ Tima osankinarintsiki Salmo-ki, ikantaitaki:

Onkaankithaantiwitya ipanko,

Tikaatsi nampitaiyaawoni.

Ikantaitaki iijatzi:

Intzimi pashini poyaataiyaarini jantawairiki.

²¹ Tzimatsi jaka shirampariiti tsipatapiintakari iiniro itsipawitai Awinkathariti Jesús, ²² itzimi akaatsitakari owakiraa jowiinkaataka Jesús irojatzii itzinaantaari inkitiki. Akowatzi aminai ankaatairi ñiitakariri Jesús jañagai”. ²³ Ipoña jookoitaki apiti: José, jiiitatziri Barsabás, irijatzi jiiitsaitari Justo, ipoñaapaaka Matías. ²⁴ Ari jamanakowintanakari, ikantzi: “Pinkatharí, iiroka yotashiritziri maawoni, jirika apiti nookotakiri, poñaayinari tsika itzimi piyoshiitakiri iiroka, ²⁵ iriitaki nonkaatairi notyaantapiroritzii nantawaitaimi, poyaataiyaarini Judas-ni opiyaakaashiwaitakari iyaaripironka irirori. Tima Judas, jataki irirori tsika jiyaati”. ²⁶ Ikimitakaantakawo jirikaiti jiñaaritaita, jiñaatzi iriitaki Matías. Iriira tsipatapaariri jirikaiti 11 Otyaantapiroriiti.

2

Ipokantakari Tasorintsinkantsi

¹ Okanta imonkaatapaaka joimoshirinkaitziro kitijyiri “Oyiipataantsi”.

Japatotaiyaani maawoni jiyotaani Jesús.* ² Ari omapokashitakari antawoiti poimatapaintsiri otywitapaakawo antawo tampiya, okinapaaki jinoki inkitiki, ookantapaakawo pankotsi japatotaiyakani. ³ Jiñaashitaitaika paampashithakiirikitapaintsiri, jookantapaakari apaanipaini ikaatzi apatotanchari. ⁴ Maawoni jinampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi. Ari jitanakawo jiñaawaiyitanakiro pashiniyitatsiri ñaantsi, iriitaki Tasorintsinkantsi ñaawaitaakiriri.

⁵ Okanta janta Jerusalén-ki, ari isaikayitziri Judá-mirinkaiti poñaayitachari intaina pashiniki nampitsi. Iriiyitaki pinkathatasorintsiiiti. ⁶ Ikanta ikimaitakiro poimatapaintsiri, ipokaiyapaakini oiyiki atziri, tii jiyotawakiro oita kantachari, tima ikimathatakiro apaanipaini ñaantsi okaatzi jiñaawaiyitziro, irootaki iñaani. ⁷ Iyokitzi ikantawakaanaka, josampitawakaiyani: “¿Tima Galilea-jatzi jinatzi ñaawaiyitakirori pashiniyitatsiri ñaantsi? ⁸ ¿Itama akimantariri jiñaawaiyitziro añaanipaini aaka? ⁹ Tima akaayitakiri jaka Parto-jatzi, Medo-jatzi, Elam-jatzi, Mesopotamia-jatzi, Judea-jatzi, Capadocia-jatzi, Ponto-jatzi, Asia-jatzi, ¹⁰ Frigia-jatzi, Panfilia-jatzi, Egipto-jatzi, Africa-jatzi okaakitapai Cirene. Tima akaatakiri iijatzi poñaayitachari Roma, Judá-mirinkatatsiri, kaari Judá-mirinkawitachari pairani. ¹¹ Iijatzi Creta-jatzi, Arabia-jatzi. Ari akaatakiri

* **1:15** Ikantayitziro jaka kimisantzinkariiti, irijatzi jiiitatziri “iyikiiti”. * **2:1** Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzii ikantayitziro “Pentecostés”.

maawoni akimayitakiri jiñaawaiyitantawo añaanipaini, ikinkithatakotziri Pawa itasonkawintantzi”.¹² Iyokitzi ikantawakaanaka atziripaini, tii jiyotzi iita jiñiiri. Ikantawakaiyani: “¿Oitama jiroka?”¹³ Iro kantacha tzimatsi iijatzi atziri thainkantaniri, ikantayitzi irirori: “¡Ishinkitaiyatyaani jirikaiti!”

Itanakawori ikinkithatanakiri Pedro

¹⁴ Ipoña ikatziyanaka Pedro irirori, itsipatakari 11 Otyaantapiroriiti, jiñaawaitanaki shintsiini, ikantzi: “¡Ajyininíká! ¡Jerusalén-jatziiti! Pinkimisantawakina onkantya piyotantyaari. ¹⁵ Piñaajaantakima iirokaiti ishinkitaty jirikapaini. Tii, tima owakiraa ijinokitapaaki ooryaatsiri.†¹⁶ Imonkaatatya josankinatakiri pairani kamantantaniri, Joel-ni, ikantaki:

¹⁷ Ikantzi Pawa:

Tzimatsi awisatsini iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri.

Ari notyaantakiniri atziriiti Notasorinka okimiwaitakawo isakopiroitaty-inirimi.

Ari inkinkithatakoyitanaina itomiiti iijatzi irishintoiti.

Ari jiñaawiyayitaty mainariiti,

Ari imishiyitaki antariyitapaintsiri.

¹⁸ Ari nonkimitaakiri mainaripaini jompirayitiri, iijatzi mainawopaini.

Notyaantainiri Notasorinka paata, ari inkinkithayitai.

¹⁹ Ari jiñiitaki inkitiki kaari jiñiitapiintzi.

Jiñaitiro kipatsiki iraantsi, paampari, antawo kachaaryiinka.

²⁰ Impoña jiñaitiri ooryaatsiri intsiwakimati,

Jiñaitiri iijatzi kashiri inkimityaawo iraantsi,

Irootantsi imonkaataya kitiiyyiri impiyantayaari Pinkathari.

Tima antawo jowaniinkawo onkantaya.

²¹ Inkaati pairyaanairini Pinkathari, jawintaayitaari, iriyyitaki awisakoshir-itaatsini.

²² ¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! Pinkimaiyini nonkanti. Piñagaiyikirini iiroka, jirikaranki Jesús Nazaret-jatzi, iriitaki jotyaaantakimiri Pawa. Ita-sonkawintayitakimi, joñaagayitakimiro okaatzi kaari piñaawitayani pairani.

²³ Iro kantzimaitacha, jamayitapaakimiri pairani jirika, powamaakaan-takiri iirokaiti ipaikakotantakariri kaaripiroshiririiti, ari imonkaatakari onkaati awijyimotirini, tima irootaki ikinkishiritsitakari Pawa. ²⁴ Ikanta jowiriintairi pairani Pawa ikamawitaka, tii ishinitanairi inkimaatsiwait-aiya. Tima tii aawiyajaitziri kaamanitaantsi. ²⁵ Tima iri josankinatako-takiri iijatzi pairani David-ni, ikantaki:

Noñaapiintziri Nowinkathariti itsipatana.

Tima isaiki irirori nakopiroriki, tikaatsi iitya kitsirinkinani.

²⁶ Irootaki nokimoshiritantari,

Kaminiwaanti nokanta nothaaminta.

Iriitaki noyaakopiroitairi, nawintagaiyaari.

²⁷ Tima iiro pookawintanawo noshiri sarinkawiniki aririka nonkamawit-tya.

Iiro pishinitziro iijatzi nowatha ompathai, pitasorintsiti ninatzi.

²⁸ Piyotaakinawo tsika nonkantya nañaashiritai.

Ojyiki poimoshirinkaina aririka nontsipataimi.

²⁹ Iyikiiti, ayotaiyini aaka tii iri achariniiti David-ni kinkithatakotachani jaka, aña kamataiki pairani irirori, ikitaitakiri, irojatzii isaiki iroñaaka.

† **2:15** Kantakotachari jaka “ijinokitapaaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 3”. Okaatzi jamitari Judá-mirinkaiti irirori, tii ishinkitanita owakiraa onkitiiyyitamanai.

30 Tima Kamantantaniri jinatzi irirori, jiyotsitaka pairani tzimatsi ikajyaakaakiniriri Pawa, ari impinkatharitakairi incharinityaari.†

31 Tima okimiwaitakawo jiñaakityiromi David-ni, ikinkithatakotakiro jañagai Cristo, ikinkithatakotakiri iro isaiki Sarinkawiniki, iro opthai iijatzi iwatha. 32 Iriitaki jañaakagairi Pawa jirika Jesús. Imapiroatya, maawoni noñagayairini naaka. 33 Aritaki tzinagaa, isaikimotapairi jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantapai. Ari imonkaatari okaatzi ikajyaakaitsitakariri pairani Ashitariri, aritaki jotyaaantakiniri Tasorintsinkantsi okimiwaitakawo isakopirotaityiinirimi. Irootajaantaki piñaayitakiri iroñaaka. 34 Tima kaari David-ni tzinagaachani inkitiki, aña iriitaki ñaawaitakirori pairani jiroka, ikantaki:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti: Pisaikapai nakopiroriki ampinkathariwintanti.

35 Irojatzi paata nowasankitaantaiyaariri kisaniiintzimiri, ari paatzikairi pinkimitakaantairi pimakoryaakiiminto.

36 ¡Ajyininaká! iro kamiithatatsiri ayotayironi jiroka maawoni aakaiti ichariniyitai Israel-ni. Jirika Jesús pipaikakotakaantakiri iirokaiti, iri Ipinkatharitakaakiri Pawa, irijatziuta Cristo”.

37 Okanta ikimaiyawakini ikaatzi apatotainchari, antawoiti jowashiritakoniintaiyanakani, josampitanakiri Pedro, iijatzi pashinipaini Otyaantapirori, ikantaitanakiri: “Iyikiiti, ¿tsikatya nonkantaiyaaka naaka?”

38 Ari jakanakiri Pedro: “Pimpiyashiriyitai, powiinkaawintaiyaari Jesucristo, pimpairyayitanairi. Iro jiyotantaiyaari ipiyakotaimiro Pawa pikaaripirowitaka, ari inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi.

39 Irootaki ikajyaakaitsitakimiri iijatzi iiroka, irojatzi ikajyaakaitsitakariri pitomipaini, ikaatzi nampiyitawori intaina. Tima maawoni ikaimashiriyitairi, irijatzi ikajyaakaitsitakariri iijatzi irirori”. 40 Ojyiki okaatzi ikinkithatanakiri Pedro, ishintsithatanakiri iijatzi, ikantanakiri: “¡Powawisaakoshiritaiya! ¡Pintainaryiiaari atziriiiti kinashiwaiyitainchari!”

41 Irojatzi ikimisantantanakari ojyiki atziri, owiinkaayitanaka, ikaatzi 3,000 kimisantanaatsiri. 42 Oisokiro jowanakiro okaatzi jiyotaayitakiriri Otyaantapirori, kamiitha jaapatziyawakaanaa. Ari ipitoryaapiintaiyironi tanta, jaakowintanakawo iijatzi jamanamanaiyani.§

Jañaantari itayitanakawori ikimisantzinkaritzi

43 Iyokitzi ikantawintaiyakawoni jiñaakiro itasonkawintantayitaki Otyaantapiroriiti, jantayitakiro kaari jiñiitapiintzi. 44 Ojyiki jaapatziyawakaanaka ikaatzi kimisantanaatsiri, jantitaawakaanaawo okaatzi tzimimoyitziriri. 45 Ipimantayitziro tzimimoyitziriri. Jayi kiriiki ipayitziri kimisantanaatsiri ikaatzi ashironkaayitachari.

46 Ari ikantaitanakitya kitiijyiriki jaapatziyawakaanaa japatotaiyani tasorintsipankoki. Tii jowajyaantanakiro ikaimawakaiyani ipankoki jatyoowakaiyani, ari ipitoryiuro tanta. Kimoshiri ikanta itsipatawakaiyani, itsinampashiriyitanai. 47 Ithaamintapiintanakari Pawa. Iro inimoyitakiriri atziriiiti jiñaayitakiro tsika ikantayitanaa. Ari

† 2:30 Tzimatsi osankinarints paariyiriri Cristo isaikimotairi Pawa tsika ipinkathariwintantzi irirori. § 2:42 Kantakotachari jaka “ipitoryirori tanta”, iro jantayitanairi kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikamimotantaki. Ari ikantziro jatyoowakaiyani, ipitoryiuro tanta, jowaiyani, jiraiyini iijatzi imiri. Tima jimatakotaatziiri Jesús tsika ikantanairo jiwyaananaawo jowakaanaari jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintaitakiri, ikantaitzi “Pimpitoryiuro tanta”.

okantaitanaatya kitiiyyiriki jojyiñaanairi Awinkathariti kimisantzinkariiti inkaati awisakoshiriyitaatsini.

3

Joshinchagaitziri kisopookiri

1 Okanta pashini kitiiyyiri, aritaki tsiniriityaanaki jamanapiintaitantari. Ari itonkaanakiri Pedro itsipatanakari Juan, jiyaatiro tasorintsi-pankoki.* 2 Ari itonkiyotakotantaka jamaitziri shirampari kisopookitatsiri. Ari ikantsitaty owakiraa itzimapaaki. maawoni kitiiyyiri jamaitapiintziri omooki tasorintsi-panko jiitaitziro “Owaniinkaanto”. Ari isaikapiintziri impashitantaityaariri kiriiki ikamiyitziri tyaayitatsiri. 3 Ikanta jirika jiñaaawakiri Pedro itsipatakari Juan, iro intyaantapaatyaawomi tasorintsi-pankoki, ikamitawakiri impashitanatyaari kiriiki. 4 Ari ikimpoyaanakiri. Ikantziri: “¡Paminina!” 5 Ikimisantatzi shirampari, jiñaaajaantaki impatyiri tsika oitya. 6 Iro kantacha Pedro, ikantanakiri: “Tii itzimi noiriikiiti, tii itzimi iijatzi oro, iro kantacha tzimatsi nantzimotimiri. ¡Pinkatziyi! ¡Paniitai! Nompairyimiri Jesucristo Nazaret-jatzi, iriitaki matimironi”. 7 Jakotashitanakiri, ikathatakiri, jowatziyakiri. Omapokashitanaka ishintsitanai iitziki iijatzi ijyoonkitziki. 8 Ari jomiyanaaka ikatziyanaka, aniiitanaki. Ari itsipatanakari jirikaiti ityaapaaki tasorintsi-pankoki, anii-aniiwaitanai, mitaamitaawaitanai, ithaamintanaari Pawa. 9 Ithonka jiñaitakiri janitanai, ikimakiri iijatzi ithaamintanaa. 10 Iyokitzi ikantaitanakiri jiñaitakiri, tii ikompiitawakari jirika shirampari, iriitaki kamitantapiintatsiri impashitayaaari omooki tasorintsi-panko, jiitaitziri “Owaniinkaanto”.

Ikinkithatakaantzi Pedro ityaapiintaitzi tasorintsi-pankoki

11 Ikanta kisopookiwitachari, tii jookani jowanakiri Pedro itsipatakari Juan. Iyokitzi jowanakiri atziiriiti, thaankipiroini ipiyowintapaakari awisatapishitzi tasorintsi-pankoki jiitaitziro “Jashi Salomón”. 12 Ikanta jiñaaawakiri Pedro, ikantawakiri: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¿Iitama piyokitzi-wintantanari naaka? Iiro pikinkishiriwaitashita naaka ashitawo noshintsinka, naaka tasorintsi nimatantariri naniitakagairi jirika. 13 Aña Iwawani Abraham-ni, Isaac-ni, Jacob-ni, iwawanitanakari iijatzi achariniiti, iriitaki matakirori jiroka, impinkathaitantyaari Itomi Jesús, paakaan-takiri iirokaiti janta jiwariitiki. Ikowawitaka Pilato jomishitowakaantairimi, tii pikowimaita iirokaiti. 14 Iriitakimi pomishitowakaantaimi Tasorintsiatsiri, matziroiri itampatzikashiritzi, aña pomishitowantashitaari tsitokantzinkari. 15 Ari okanta pipiyakaantakariri añaakaashiritantatsiri. Iro kantacha Pawa jañaakagairi. Noñagaiyagirini naakaiti jañagai. 16 Okaatzi oshinchagairiri jirika shirampari piñaapiintziri iirokaiti, iro matakaakiriri jawintaashiritanaawo nopairyaaakirira Jesús. Irootaki piñaantari iroñaaka ishintsitai tyaaryooproini. 17 Iyikiiti, niyotzi naaka, tii piyopirotziro okaatzi pantayitakiri, ari ikimitakari iijatzi pijiwariipaini. 18 Iro kantacha Pawa, ari ikinakairo jimonkaatziro okaatzi ikinkithatakaayitakiriri maawoni Kamantaniiriiti, ikantaki: ‘Aritaki inkimaatsitakaitatyaari Cristo paata’. 19 Irootaki, pimpiyashitantaityaariri iirokaiti Pawa, powajyaantayitairo piyaaripironka, onkimiwaiyaawomi jojyitakotaatyiroimi

* 3:1 Kantakotachari jaka “tsiniriityaanaki”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 9”.

pikaaripirowitaka. Ari piñagairo intsipashiritaimi Awinkathariti, ijamparyaakoyitaimi. ²⁰ Aritaki jotyaantairi Pawa iijatzi Jesucristo, tima ikajyaakaitsitakimiro pairani aritaki impiyi. ²¹ Onkantawitayta iroñaaka, ontzimatyyi isaiki Jesucristo inkitiki irojatzi inintapaititantaari Pawa jowakiraatakagairo maawoni okimiyiwita pairani. Tima iro ikinkithatakaayitakiriri Tasorintsishiriri Kamantantaniriiti. ²² Irootaki ikinkithatakotakiri pairani Moisés-ni, ikantaki:

Ari jotyaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari joyyakota-paaytaanawo naaka jotyaantakina. Ajyinjinka jinatyi. maawoni inkamantapaakairi, ontzimatyyi ankimisantiro.

²³ Tima maawoni kaari kimisantirini Kamantantaniri, ari japiroyiitairi, iiro jiñairi iyyininkapaini.

²⁴ Ari ikimitsitakari iijatzi Samuel-ni, ikinkithatakotakiro okaatzi añaaayitakiri iroñaaka, irojatzi ikinkithatakotakiri iijatzi maawoni pashinipaini Kamantantaniriiti. ²⁵ Iirokayitaki ñiironi okaatzi ikajyaakaantakiri Pawa ikinkithatakotakiri Kamantantaniriiti. Iirokayitaki ñiironi iijatzi okaatzi ikajyaakaawakaakari pairani Pawa itsipatakari achariniiti. Tima Pawa ikantakiri Abraham-ni:

Iri picharini tasonkawintairini maawoni jyininkatawakaachari tsikarikapaini janta kipatsikinta.

²⁶ Ikanta jañaakagairi Pawa itomi, ari jitakari jotyaantakimiri iirokaitiki, intasonkawintantimini, maawoni iirokaiti powajyaantayitairo piyaaripironka”.

4

Pedro itsipatakari Juan jaayitakiri jiwariitiki

¹ Inirotatsi Pedro itsipatakari Juan ikinkithatakaayitzi atziriiti, ariitaiyapaakani Ompiratasorintsitaari, itsipatapaakari ijiwari aamaakowintawori tatorintsipanko, Saduceo-paini. ² Ikisaiyatyaani, tima Pedro itsipatakari Juan jiyotaatziiri atziripaini, ikantayitziiri: “Imapiro jañaayitai kamawitachari, iriitaki Jesús oñaagantapaintzirori”. ³ Joirikaitapaakiri, jomontyaakaantakiri irojatzi oñaatamanai, tima aritaki tsiniriityaaki. ⁴ Iro kantacha oyyiki ikaatzi kimayitawakirori kinkitharintsi, ikimisantayanaki. Jiroka ikaatzi tzimanaintsiri kimisantzinkariiti, ikaataiyini 5000 shirampariiti.

⁵ Okanta oñaatamanai, japatotaiyakani Jerusalén-ki maawoni ijiwariti Judá-mirinkaiti, Antaripiroriiti, Yotzinkariiti. ⁶ Ari isaikakiri iijatzi Anás Ompiratasorintsipirori, Caifás, Juan, Alejandro, iijatzi iyyininkamirinkaiti Ompiratasorintsipiroriiti. ⁷ Ikaimakaantakiri jamaitiri Pedro itsipatakari Juan. Josatikaitawakiri niyanki japatotaiyakani, josampitakiri: “¿Iitakama shintsitakaimiri pimatantawori jiroka? ¿Iitaka pipairyakiri?” ⁸ Jakanaki Pedro, ñaapiro ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikantanaki: “Pinkathariiti, Antaripiroriiti. ⁹ ¿Iriima piñaantsikowintanari mantsiyari noshinchagairi? ¿Pikowatziima piyotaiyini tsika ikanta ishintsitantaari?” ¹⁰ Ari nonkamantaiyakimironi, jiyotantyaari maawoni Israel-mirinkaiti. Jirika shirampari atsipataiyakarini jaka, iri Jesucristo oshinchaakiriri, jiiitaziri Nazaret-jatzi. Iriitaki nopairyakiri, irijatzi pipaikakotakaanakiri iirokaiti. Iro kantzimaaitacha jañaakagairi Pawa. ¹¹ Jirika Jesús iri oyyakawori mapi pimanintakiri iirokaiti, pikimitakowaitakari witsikirori pankotsi. Iro kantacha

jowatzikaitairi pankotsinampiki ikimitaawo iroorikami tzinkamitsi.* ¹² Tii itzimi pashini kimityaarini Jesús jowawisaakotantzi. Tikaatsi ampairyagai jaka isaawiki kipatsi, apaniroini ikantakaawo Jesús”.

¹³ Iyokitzi jowaitanakiri Pedro, iijatzi Juan, ikantaiyanakini piyowintakariri: “Piñiiri jirika, tii jiyotaapirowiitari, iro kanzimaitacha pinkathañani jowayitzi. ¿Iriima yotaakiriri Jesús itsipatakari pairani?”

¹⁴ Irojatzii itsipatakari Pedro, Juan jirika atziri joshinchagairi. Tii otzimi oitya inkantakotanakiriri.

¹⁵ Ipoña jomishitowakaantairi japatotaiyani, ari isaikaiyanakini irirori jiñaanatawakaiyani. ¹⁶ Ikantzi: “¿Tsikama ankantirika jirikaiti shirampari? maawoni Jerusalén-jatzi jiyotaiyakini itasonkawintantaki. Iiro amatairo amanakiri.

¹⁷ Thami asaryimatashityaari, ari onkantya iiro jiyatakaantawo inkinkithatakotiri Jesucristo, impairyaapiintairi”. ¹⁸ Ipoña ikaimairi iijatzi. Ikantaiyakirini: “Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús, iiro papiitairo pinkinkithatakotairi, pimpairyayitairi”.

¹⁹ Iro kantacha jakanakiri Pedro ipoña Juan, ikantanakiri: “¿Kamiithatatsima nompiyathatyaari Pawa, nonkimisantimiri iirokaiti? Incha pinkantina. ²⁰ Iiro okantzi nowajyaantairo nonkinkithatakoyitiro noñaajaantakiri, nokimajaantakiri iijatzi”.

²¹ Ikanta jasaryimawaitakari jiwariiti, ipakagairi. Tima maawoni atziriri ithaamintanakari Pawa jiñaayitakiro awisayitaintsiri, tii ontzimatyii oitya jowasankitaawintiriri. ²² Jirika shirampari joshinchaakiri, anaaniintanakiro 40 tzimatsiri josarintsiti.

Jamanaiyani kimisantzinkariiti jawintaashiripiroantyaari iiro ithaawantaiyani

²³ Ikanta Pedro ipoña Juan, aritaki ipakagaitairi, jataki japatotaiyani ikaataiyini, ikamantakiri okaatzi ikantakiriri ijiwari Ompiratasorintsitaari ipoña Antaripiririiti. ²⁴ Aritaki ikimaiyakironi, maawoni jamanamanaataiyanakarini Pawa, ikantziri: “Pinkatharipirori, iirokatakai witsikakiro inkiti, kipatsi, inkaari, opoña okaatzi tzimantayitawori.

²⁵ Iirokatakai kinkithataakaakiri pairani pinampiri David-ni, ikantaki: ¿Iitama ikiñaaniwintaiyirini atziririiti?

¿Iitama ikinkishiriwaitashitantakari?

²⁶ Apatotaiyakani pinkathariwintantsiri jaka kipatsiki, Ipiyoyitaka jiwariiti,

Imaamanitantaari Pinkathari, iijatzi Cristo jiyoshiitakiri.

²⁷ Aritzimaitaka jimatakiro Herodes ipoña Poncio Pilato japatotaiyakani nampitsiki, iijatzi Israel-mirinkaiti ipiyotaiyakani itsipatakari pashinijatzii atziririiti, imaamanitakiri Jesús, pitasorintsiti Pitomi, piyoshiitani.

²⁸ Ari okantaka, jimatakiro jirikaiti okaatzi pikinkishiritakari tsika onkantya. ²⁹ Iroñaaka, Pinkathari, paminiro iiroka jasaryimatakina, pishinitainawo pompirayitana iiro nothaawantawaita nonkamantantairo piñaani.

³⁰ Iro pishintsinka poshinchaantyaari mantsiyayitatsiri. Iro pintasonkawintantyaanari nompairyiri Tasorinti Pitomi Jesús”.

³¹ Ikanta ithonkakiro jamanamanaataiyakani, ontziñaanaka janta tsika japatotaiyakani. Shintsii ikantakaanakari Tasorintsinkantsi ikinkithatakotanakiro iñaani Pawa, tikaatsi inthaawantantya.

maawoni tzimimoyitziiri ari ikaatzi jashitaiyawoni

* 4:11 Paminiro Mt. 21.42; Ef. 2.20; 1 P. 2.6-8.

³² Jyikitanaki kimisantanaatsiri. Apaani okantanaa ikinkishiritanaari. Tii ithaŋaapithatawakaawo oitarika, ipayitawakaawo kowiyiimoyitariri. ³³ Jirikaiti Otyaantapiroriiti iikiro jiyaatatzi ikinkithatakotziro tsika okanta jaŋaantaari Pinkathari Jesús. Antawoiti inishironkayitairi Pawa maawoni. ³⁴ Tii itzimawaitzi apaani kowityaaniintawaitatsiri, itzimirika tzimatsini iipatsiti, ipanko, ipimantayitziro. Jayiri kiriiki, ³⁵ ipakiri Otyaantapirori, iriitaki antitaariri maawoni jaantayitari apaanipaini oita ikowiri. ³⁶ Iro jimatakiri Leví-mirinka jiiitaitziri José, Chipre-jatzi jinatzi, iri jiiitakiri Otyaantapiroriiti irirori, Bernabé. Ojyakaawintachari jiroka wairontsi Bernabé: “Itomi oimoshirinkantaniri”. ³⁷ Jirika shirampari tzimatsi iipatsiti, ipoŋa ipimantakiro. Jaanakiri owinawo iipatsiti, ipapaakiri Otyaantapiroriiti.

5

Ananías itsipatawo Safira

¹ Iro kantacha tzimatsi pashini atziri jiiita Ananías, itsipatakawo iina oita Safira, ipimantakiro irirori iipatsiti. ² Jirika shirampari jaapatziyakawo iina, jimanagaantaki owinawo iipatsiti. Jamakiri tzimagaantapaantsiri, ipapaakiri Otyaantapiroriiti. ³ Ikantawakiri Pedro: “Ananías, ¿iitama pishini-tantakariri Satanás inthiiyakaimi, iro pikowantari pamatawitiri Tasorintsinkantsi, pimanagaantaki owinawo piipatsiti?” ⁴ “¿Kaarima iiroka ashityaawoni kipatsi? ¿Kaarima iiroka ashityaarini owinawo? ¿iitama pikinkishiritantakawori pantiro jiroka? Tii iri atziriiiti pamatawiti, aŋa iri Pawa pikowawitakari pamatawitirimi”. ⁵ Ikanta ikimawaki Ananías, tyaanaki, kamanaki. Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzii kimayitaintsiri. ⁶ Ipoŋaanaka mainariiti, iponatapaakiri, jaanakiri, ikitatakiri.

⁷ Tikira osamanitzi, ari otyaapaaki iina Ananías, tii iyotzi iroori oita awisaintsiri.* ⁸ Josampitawakiro Pedro, ikantziro: “Pinkantina, ¿Arima ikaatzii owinawo?” Akanaki iroori: “Jii, ari ikaatzii”. ⁹ Ikantziro Pedro: “¿iitama paapatziyawakaantakari pikowi piŋaantyaari Itasorinka Pinkathari? Jirika ipiyaiyaani aanakiriri piimi ikitatziri, iroŋaaka jaitsitanakimi iijatzi iiroka”. ¹⁰ Apathakiro okantanaka Safira tyaanaki ikatziyaka Pedro, kamanaki. Ikanta ityagaiyapaakini mainariiti, jiŋaapaatziiro kamaki. Jaanakiro, itsipatagairo oimi ikitataka irirori. ¹¹ Ikanta jiŋaitakiro awisaintsiri, antawoiti ithaawaiyanakini kimisantzinkariiti, iijatzi ikimitsitakari ikaatzii kimakoyitakirori awisaintsiri.

Ojyiki itasonkawintantayitaki

¹² Iikiro jiyataakaanakiziiro Otyaantapiroriiti japatotapiintaiyanakani janta awisatapishitaki tasorintsipanko jiiitaitziro “Jashi Salomón”. Iikiro itasonkawintantanakizii atziriiitiki. ¹³ Iipinkani jowayitanakiri pashiniiti, tii ikowayitanai intsipatanaiyaari. Iro kantzimaitachari tzimataitatsi ojyiki thaamintapirowintanakariri. ¹⁴ Iikiro ipokanakizii shirampariiti iijatzi tsinaniiti, ojyikitanaki ikaatzii kimisantanaairiri Pinkathari. ¹⁵ Jamakotapaakiri atziri imantsiyariti jomaryaakoyitapaakiri ishitashiki tsika inkinapaaki Pedro. Ikantayitzi: “Inkinapaakirika Pedro jaka, aririka intsimankantanatyaari kapichiini jaampari, aritaki ishintsitai”. ¹⁶ Ari ikimiyitapaakari

* 5:7 Kantakotachari jaka “tikira osamanitzi”, iro ikantayiiitsitari iijatzi “3 horas”.

atziriiti poñaayitainchari nampitsiki saikanampitzirori Jerusalén, jamayitaki ojyiki mantsiyariiti iijatzi ojyiki piyarishiritatsiri, joshinchaayitawakiri maawoni.

Ikisaniintaitanakiri Pedro itsipatakari Juan

¹⁷ Ikanta Ompiratasorintsipirori, itsipatakari ikaatzi aapatziyakariri, jirikaiti Saduceo-paini, ikisaniintaiyakani. ¹⁸ Jaakaantakiri Otyaantapiroriiti, jomontyaakaantakiri. ¹⁹ Iro kantacha otsiniriwitanaka, pokaki imaninkariti Pinkathari, ishiryaaokotairi, jomishitowayitairi, ikantawairi: ²⁰ “Piyaati tasorintsipankoki, pinkinkithatakotainiri atziriiti tsika okantakota owakiraari añaamintotsi”. ²¹ Okanta kapichikitiijiyiri, ariitaiyapaakani tasorintsipankoki, jitapaawo ikinkithatakaantapaaki. Tiitya jiyotaiyini Ompiratasorintsipirori, apatotaiyachani itsipayitakari jaapatziyani, iijatzi maawoni jantaripiroriiti Israel-mirinkaiti. Ipoña jotyaantaki jamayitakiri Otyaantapiroriiti jomontyaawitakari.

²² Ikanta jiyaatashiwitanakari jomontyaani, tii jiñaapairi. Piyapaaka, ²³ ikantapaakiri: “Tii añaagairi. Irojatzii okanta noñaawitapaakawo ashita kamiithaini, irojatzii ikatziyawita aamaakowintariri. Iro kantacha nashitaryaakowitapaakari, tii noñaapairi”. ²⁴ Ikanta ikimawaki Ompiratasorintsipirori, ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, ijiwari Ompiratasorintsifaari, josampitawakagaiyanakani oityaarika awisatsini. ²⁵ Ari jariitapaakari kamantapaakiriri: “Jirikaiti pomontyaakaantawitakari iirokaiti, isaikaiyini tasorintsipankoki ikinkithatakaayitzi atziriiti”. ²⁶ Irojatzii jiyaatanakari ijiwari aamaakowintaniriiti, jaanaki ojyiki jatziriri, jamairi iijatzi. Iro kantacha tii jakotashiwaitziri. Tima ithaawantatyaari atziriiti intsitokantyaari mapi.

²⁷ Ikanta jariitakaapaakari, jowawisaapaakiri tsika japatotaiyakani jiwariiti. Ikanta Ompiratasorintsipirori josampitawakiri, ²⁸ ikantziri: “¿Tima pikimi nokantzi chapinki: ‘Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús?’ likiro piyotaaiziri maawoni Jerusalén-jatzi. Pikantakotakina iijatzi naaka, pikantzi: ‘Iri owamaakaantakiriri Jesús’ ”. ²⁹ Ari jakanaki Pedro itsipatakari pashini Otyaantapirori, ikantanaki: “Iri Pawa nonkimisantapiroti, iiro nokimisantashiwaitari atziri. ³⁰ Tima imapiro powamaakaantakiri iiroka Jesús, pipaikakotakaantakiri. Iro kantacha jañaakagairi Pawa itzima-jaantzi ikimisantakiri pairani acharinini. ³¹ Itzinagairi Pawa, jooaikairi jakopiroriki, itsipataari ipinkathariwintantzi. Iri owawisaakotaini iijatzi. Ikowaki ampiyashiriyitai maawoni aakaiti Israel-mirinkaiti, impiyakotan-tairori akaaripiroshiriwitaka. ³² Naaka ñaakiro okaatzi jantayitakiri Jesús, ontzimatyii nonkinkithatakotiro. Irijatzii Tasorintsinkantsi matakainawoni, tima iriitaki jotyaantakinari Pawa inampishiritantaiyaana naakaiti nokimisantairi”.

³³ Ikanta ikimaiyakini, antawo ikisanaka, ikowanaki intsitokirimi. ³⁴ Iro kantacha ari ikatziyanaka apaani janta, iitachari Gamaliel. Fariseo jinatzi irirori, irijatzii yotaantzirori Ikantakaantaini. Pinkatha jowiri maawoni atziri. Ikantanaki: “Ajiyinká, incha omishitowawakiri kapichini jirikaiti”. ³⁵ Ipoña ikantzi: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ontzimatyii pinkinkishiritawatya kamiitha tsikarika pinkantiri jirika shirampariiti. ³⁶ Pinkinkishiritakotiri iitachari Teudas, ikantakaapirowaitaka rirori. Japatotaki pairani 400 atziri. Iro kantzimaitachari itsitokamachi-itaitakiri Teudas, ithonka itzimapookayitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari. ³⁷ Iijatzi okimitaka pairani josankinatakotantari maawoni atziri, itzimawita pashini iitachari Judas, Galilea-jatzi jinatzi. Japatotaki atziri.

Iro kantacha itsitokamachiitaitakiri iijatzi irirori. Ipoña itzimpookayitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari. ³⁸ Pinkimi nonkantimi naaka: Iro pimaamanitziri jirika, piñaashiminthatawayaari. Iriirika antashiwaitawori inintakaanikiini, ari impiyashitaiya apaniroini, inkimityaari apitiroiti nokinkithatakotakiri. ³⁹ Iro kantzimaitacha, iriirika Pawa matakaayitziriri okaatzi jantayitziri, iiro pimatziiri iirokaiti poitsinampairi. Paamaakowintya pimaamanitzirikari Pawa”.

⁴⁰ Inimotanakiri maawoni kimaintsiri. Ikaimairi iijatzi Otyaantapirori, ipajatakaantakiri, ikantakiri: “Aritapaaki pikinkithatakotziri Jesús”. Irojatziji ipakaantaariri. ⁴¹ Ipoña ishitowaiyanaini Otyaantapirori japatowintaitakiri. Thaaminta ikantaiyanakani, ikantaiyini: “Piñaataitiro ikim-itakaantakai aakami iriipirori jowasankitaawintakairi Jesús, apairyiiri”. ⁴² Ari ikantapiintanaatya jiyotaantzi maawoni kitiiyiri, ikinkithatakaantzi tasorintspankoki, ikantzi: “Cristo jinatzi jirikaranki Jesús”. Ari ikimi-taakirori iijatzi pankotsipainiki.

6

Jiyoyiitaki 7 mitakotantaniri

¹ Ikanta ijyikipirotanaki jiyotaani, ñaawaiyitanaki Grecia-paantiri, ikantzi: “Paminiri jantapiintayitakiri Heber-paantiri, ipapiintayitziro owanawontsi kamatsiri oimi, imanintanakiro kaari ijyininkatayita iriroriiti”. ² Ipoñaashitaka 12 Otyaantapiroriiti, japatotakiri maawoni jiyotaani, ikantakiri: “Tii okantzi nookiro nokinkithatakotananiri Pawa naaka, nompapiintantimiri poyaari. ³ Iyikiiti ontzimatyii paminii jaka akaataiyini, inkaati 7 atziri, iriitaki aminakaantapiintironi jiroka. Paminii kamiithashiritzimotakimiri, yotanitatsiri, inampishiripirotantari Tasorintsinkantsi. ⁴ Ari onkantya naakowintantyaawori naakaiti namanamanaayitya, nonkinkithatakaanti, niyotaantayiti iijatzi”. ⁵ Ikanta maawoni apatotainchari, inimotanakiri okaatzi ikantakiriri. Ari jiyoshi-itakiri Esteban, awintaariri kamiitha Pawa, inampishiripirotantakari Tasorintsinkantsi. Jiyoshiitakiri iijatzi Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás Antioquía-jatzi kimitakotaariri Judá-mirinkaiti, tima jirika kaari ijyininka Judá-mirinka pairani. ⁶ Ipoña jaayiitanakiri jirika 7 isaikaki Otyaantapirori, ari jamanamanaatakotawakari, itasonkawintakiri jotzimikapatziiotantakari jako.

⁷ Iikiro iyaatakotanakitzi iñaani Pawa. Iikiro ijyikipirotanakitzi iijatzi jiyotaani janta Jerusalén-ki. Ari jimatsitanakawo ikimisantayitanaki ojyiki Ompiratasorintsitaariiti.

Jaakaantaitakiri Esteban

⁸ Ikanta Esteban ojyiki itasonkawintantayitaki atziriitiki, tima Pawa nishironkatakiriri, ipakiri ishintsinka. ⁹ Iro kantzimaitacha, tzimayitatsi Judá-mirinka ikaatzi apatotapiintachari jiiitatziri “Jompirawiiitari”. Iriiyitaki poñaayitainchari Cirene-ki, Alejandría-ki, Cilicia-ki, Asia-ki. Jiñaanaminthatakiri Esteban. ¹⁰ Tii ikitsirinkaitziri Esteban, tima imapiro jiyotanitakaakiri Tasorintsinkantsi. ¹¹ Irootaki ikantantakariri ijyininka iwitsikakotiri kaaripirori ñaantsi, inkanti: “Nokimakiri Esteban ithainkimawaitziri Moisés-ni, ari ikimitakiriri Pawa iijatzi”. ¹² Iro owatsimaapirotanakiriri atziriiti ikisaniintanakiri Esteban, ari ikimitsitanakari Antaripiroriiti, iijatzi Yotzinkariiti. Jaakaantaitakiri, jaayiitanakiri japatotaiyani jiwariiti. ¹³ Ari jamaitapaakiri thiiyakotakariri Esteban, ikantapaaki: “Jirika shirampari

ojyiki ithainkakiro tasorintsipanko, ithainkakiro Ikantakaantaitani iijatzi. ¹⁴ Nokimakiri ikantaki: ‘Jirika Jesús jiiitaitziri Nazaret-jatzi impookakiro tasorintsipanko, impoña jowashiñaayitairo amiyitari aakaiti jiyotaayitairi Moisés-ni’”. ¹⁵ Ikanta jiwariiti apatotainchari, ikimpoyaanakiri Esteban, jiñaatziiri ipooki ikimitanakari maninkari.

7

Joipiyakiniri ñaantsi Esteban irojatzii itsitokantaitakariri

¹ Ikanta Ompiratasorintsipirori josampitakiri Esteban, ikantziri: “¿Imapiroma ikantakoitzimiri?” ² Ari jakanaki irirori, ikantzi: “¡Iyikiiti! ¡Iwaapatiari! Pinkimi nonkantimi. Pairani isaikawitantakari acharini Abraham-ni janta Mesopotamia-ki, joñaagakari owaniinkatachari Pawa, tikiraamintha jiyaatanakiita inampityaawo Harán-ki. ³ Ikantakiri: ‘Pookanairo pinampitsiti, pookanairi pijyininkamirinkaiti, piyaati pashiniki kipatsi noñaayimiri naaka’. ⁴ Ikanta Abraham-ni, jookanairo inampitsiti iitachari Caldea. Irojatzii ipokantaari inampitaawo Harán-ki. Ikanta ikamai iwaapati, irojatzii jotyaaantantakariri Pawa jaka, tsika anampitawo iroñaaka aakapaini. ⁵ Iro kantzimaitacha, tii jashitakaapirotari, tikaachaajaini jashitakaiyaari kapichiini. Ikajyaakaimaitakari impiri paata, aririka inkamaki. Iri ashitaiyaawoni inkaati chariniitayarinii. Irootaki ikantakiriri okantawitaka Abraham-ni tikiraamintha itzimi jowaiyani. ⁶ Iro kantacha ikantakiri iijatzi: ‘Jiñiuro pinchariniyityaari inampityaawo iipatsitiki pashini atziri. Onkaati 400 osarintsi inkimaatsiwaitya jompirawaitaityaari janta. ⁷ Impoña nowasankitaakiri naaka inkaati ompirawaitaityaari. Iriima pinchariniyityaari namairi maawoni jaka nampitsiki, ari jantawaitainari naaka’. ⁸ Ipoña ikantakiri Pawa iijatzi pairani Abraham-ni: ‘Ontzimatyii pintomishitaanitya, tima tzimatsi ankajyaakaawakaiyaari’. Jimatakiro pairani Abraham-ni. Iijatzi ikimitaakiriri itomi irirori, iro jimaakotapaakitziiini ⁸ kitiijiyiri, itomishitaanitakiri. Ari ikimitaakiro Isaac itzimaki pairani Jacob-ni. Ari ikimitaakiri iijatzi Jacob-ni 12 itomipaini, achariniyitanakari aakaiti. ⁹ Ikanta jirikaiti, achariniyitaari aakaiti, ikisaniintakiri iririntzi José, ipimantakiri. Ari okanta jariitantakari inampiki Egipto-jatzi. Iro kantacha, ari itsipatapiintakari Pawa, ¹⁰ jowawisaakotairi okaatzi ikimaatsiwaiwitaka. Ipakiri yotanitaantsi, irootaki jaapatziyantakariri iwinkathariti Egipto-jatzi iitachari Faraón. Irojatzii ipinkatharitantakari irirori Egipto-ki, ipinkathawintakiri iyyininkamirinkaiti Faraón. ¹¹ Ipoña ariitaka antawo tajyitsi janta. Owanaa ikowityaaniintaiyakini Egipto-jatzi. Ari okimitakari iijatzi inampiki Canaán-jatzi. Tii jiñiuro pairani acharinini oitya jowayitaiyaari. ¹² Ari ikimakiri Jacob iinitatsi owanawontsi Egipto-ki. Jotyaaantakiri itomiiti ramanantakiti.* ¹³ Ikanta japiitakiro jiyaataiyini, ari jiyotairi José iririntzipaini. Ari okanta jiyotantakari Faraón iyyininkamirinkaititari José. ¹⁴ Ipoña José, ikaimakaantairi iwaapati Jacob, iijatzi maawoni iyyininka, ikaatzi 75 atziri jataintsiri Egipto-ki. ¹⁵ Ari okanta jariitantakari Jacob Egipto-ki. Ari ikamairi irirori janta. Ari ikimitakari iijatzi ikaatzi achariniyitanakari. ¹⁶ Ipoñaashitaka jaatonkiyiitanairi Siquem-ki, ikitatairi janta, jamanantakiniriri pairani Abraham-ni itomipaini Hamor.

* **7:12** Kantakotachari jaka “owanawontsi”, irootaki ikantayiiitzi iijatzi “trigo”.

¹⁷ Okanta imonkaatzimataka okaatzi ikantakiriri pairani Pawa acharini Abraham-ni. Tzimanaki ogyiki iriintsiti ajyininkapaini janta Egipto-ki, ¹⁸ irojatzit itzimantakari pashini pinkathari janta Egipto-ki, kaari yotakotirini José. ¹⁹ Ikanta jirika pinkathari, ogyiki jamatawitakiri ajyininka, jowashironkaawaitakiri. Ishintsiwintakiri jookayitiri inchaaniki, inkamantyaari, iiro ijyikitanta. ²⁰ Aripaiti itzimakiri Moisés irirori. Iriitaki jirika iintsi kamiithatzimotakiriri Pawa. Ikaatzi mawa kashiri jimanawitakari ipankoki ashitariri. ²¹ Okanta imonkaapaititapaaka jookawintantyaariri inkamimi, oñaakiri irishinto Faraón, aakiri, otzikatakari okimitakaantakiri iriitakimi owayani iroori. ²² Ari ikantakiri Moisés-ni jiyotantakawori okaatzi jiyotanitari Egipto-jatzi. Naapirori shirampari jinaki, iroopiro okantaka jantayitakiri.

²³ Ikanta otzimaki 40 josarintsiti Moisés-ni, ikowaki jariityaari ijyininkapaini, Israel-mirinkaiti. ²⁴ Iro kantacha jiñaapaaki Egipto-jatzi jowasankitairi ijyininka. Ipiyakowintapaakari Moisés ijyininka, itsitokakiri Egipto-jatzi. ²⁵ Jiñaajaantaki Moisés-ni ari inkinkishiritaiyatyaani ijyininkapaini, iriitaki jotyaantakiri Pawa jookakaawintairi. Iro kantzimaitacha jirikaiti tii jiyotakotaiyirini. ²⁶ Okanta okitiiyyitamanai, jiñaaki jantawakayiani ijyininka. Ari ikowawitaka Moisés jookakairimi, ikantawitapaakari: 'Iiro powashironkaawakayiani pantawakaa, pijyininka powawakayiani'. ²⁷ Ikanta ijyininka Moisés, jotatsinkawakiri. Ikantziri: '¿Litaka kantakimiri iiroka nowinkathariti? ¿Pikowatziima iiroka piyakawintina?' ²⁸ ¿Pikowatziima pitsitokina pikimitaakiri chapinki Egipto-jatzi?' ²⁹ Ikimawaki Moisés ikantakiriri ijyininka, shiyanaka. Jataki iipatsitiki Madián-jatzi. Ari isaikakiri nampitsinintsiki, irojatzit itzimantakari apiti itomi.

³⁰ Okanta awisaki okaatzi 40 osarintsi. Janta otzishimashiki, okaakitapai otzishi iitachari Sinaí, ari joñaagakari imaninkariti Pawa, ipaampatakaairo kitochiimaishi. ³¹ Iyokitzi jowanakiro Moisés jiñaakiri. Ikowajaantzi jaminiro okaakiini, ari ikimakiri Pinkathari jiñaanatziri, ikantziri: ³² 'Pawa ninatzi naaka, naakataki ipinkathataki picharini, Abraham, Isaac, iijatzi Jacob'. Ari ithaawanakiri Moisés, okawaitanaka, tii ikowi jaminanairo. ³³ Ipoña ikantanakiri iijatzi: 'Pinothopairi pi-zapato-ti, tima pikatziyantatyaawo kipatsi notasorintsi pathatakaakiri. ³⁴ Noñaakiri janta Egipto-ki niyoshiitakiri pijyininkapaini, ogyiki jashironkaawaitaka. Nokimakiri jatikashiriwaitayakani. Irootaki nopokantakari nookakaawintairi. Iirokatakiri notyaanti janta Egipto-ki pantiro'.

³⁵ Tima pairani jimanintawitakiri Moisés-ni, ikantaitakiri: '¿Litaka kantakimiri iiroka nowinkathariti?' Aña iriitajaantaki jotyaantakiri Pawa impinkathariwintairi ijyininkapaini, iri ookakaawintairini iijatzi. Iriira matakairini imaninkariti Pawa jiñaakiri ipaampatakaairo kitochiimaishi. ³⁶ Irijatzi Moisés-ni omishitowairiri pairani ajyininkapaini Egipto-ki, ogyiki itasonkawintantzi janta. Ari ikimitaakiro iijatzi inkaariki jiiitatziri 'Kityonkaari', iijatzi okimitaka isaikawaiwitantakari okaatzi 40 osarintsi otzishimashiki. ³⁷ Irijatzi Moisés-ni kantakiriri pairani ajyininkapaini: 'Ari jotyaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari joyjakotapaatyaanawo naaka jotyaantakina. Ajyininka jinatyi'. ³⁸ Irijatzi Moisés-ni apotakiriri pairani ajyininkapaini janta otzishimashiki, ikinkithawaitakakiri maninkari otzishiki Sinaí, itsipayitakari ajyininkapaini. Iriitaki aajaanakiro añaakaantaniri ñaantsi, irojatzit jowawisaantakairori aakaiti. ³⁹ Iro kantacha tii ikowi achariniiti inkimisantiri Moisés-ni, ogyiki ipiyathatakari.

Iro ikowaiyakini impiyaimi inampiki Egipto-jatzi. ⁴⁰ Iro ikantantakariri Aarón-ni: 'Iriiwitaka Moisés owawisaakowintanari Egipto-ki. Iro kantacha tii ayotzi iita awijyimotakiriri kaari ipokanta jiyaatzi chapinki otzishiki Sinaí. Piwitsikina nowawanitaiyaari'. ⁴¹ Ari jiwitsikaitakiniri kimi-wityaarini iwankiri vaca. Ikwaiyakini inkimitakaantiri Pawa. Jowamaakiniri ipirapaini joimoshirinkantyaariri iwawani. Aña iriíiwitaka witsikakiriri. ⁴² Irootaki, jintainaryaantanakariri Pawa jirikaiti, ishinitanakiri impinkathatairi oorintayitachari inkitiki, tima iriitaki josankinatakotsitakariri Kamantantaniiriiti, ikantaki:

¿Israel-mirinkaiti! ¿Naakama pipinkathatantaka pipirapaini pitaapiintziri? Tima iro pantapiintakiri okaatzi 40 osarintsi janta otzishimashiki.

⁴³ Aña iri Moloc pipinkathatashitapiintakiri, pikinakinatakaapiintakiri ipankojyitaitziri.

Ari pikimitapiintakiri jiwawanitashiitari kimitariri impokiro jiiitaitziri Renfán,

Pipinkathatashiwaitakari piwitsikayitani iirokaiti.

Irootaki noshinitantimiri jaayitimi intaina panaanakiro Babilonia.

⁴⁴ Isaikawaitantakari pairani achariniiti otzishimashiki, otzimimotziri tasorintsithaanti. Ari jowakoitziro josankinari Moisés-ni. Jiroka tasorintsithaanti, irootajaantaki jiwitsikakaantakiri Moisés-ni tsika okantajaanta joñaagakiri Pawa. ⁴⁵ Irootaki jiroka jaajaapiintakiri pairani achariniiti, irojatzí jariitantakari kipatsiki ontzimi jashitaiyaari. Iro jamayitairi ijiwatantakariri Josué, joitsinampaantakariri ashiwitawori iipatsiti, ikantakaari Pawa. Ari ikantaitatziro joisokirotakawo tasorintsithaanti, irojatzí itzimantakari pairani David-ni. ⁴⁶ Ikanta pinkathari David, ojyiki jaapatziyakari Pawa, ikantaki irirori: 'Tima iiroka Pawa ipinkathataki pairani Jacob-ni, pishinitina naaka niwitsikimi pankotsi pisaikantyaari'.

⁴⁷ Iriitzimaitaka Salomón witsikakiniriri tasorintsipanko. ⁴⁸ Iro kantzi-maitacha Pawa, Jinokijatzi tii inampitantawo pankotsi jiwitsikani atziri. Iro ikinkithatakotakiri Kamantantaniiri, ikantaki:

⁴⁹ Jiroka ikantakiri Pawa:

Irootaki inkiti nosaikantakari nopinkathariwintantzi.

Irooma kipatsi nimakoryaakiiminto inatzi.

¿Tsikama onkaatika pankotsi jiwitsikayitinariri?

Iro nimonkaatawo nimakoryaantyaawo.

⁵⁰ ¿Kaarima naaka witsikayitakiro maawoni tzi mayitatsiri?

⁵¹ Iikiro ikantatzi Esteban: 'Iro kantacha iirokaiti, ari pinkantapiintatya pikisoshiritzi, tii pikimisanantitzi, pikimitakiri pashinjatzí atziri kaari ajyininkayita. Pashi powapiintakiro pipiyathatakari Tasorintsinkantsi pikimitakoyitaari pichariniiti'. ⁵² ¿Tzimaajaitatsima apaani Kamantantaniiri kaari inkimaatsitakaawaitaitya pairani pichariniiti? Jowamaayitakiri ikaatzi kinkithataintsiri, ikantaki: 'Aatsikitaki matzirori itampatzikatzi'. Aritaki pokaki iroñaaka matzirori, iriitaki pipithokashitakari iirokaiti, pitsitokakiri. ⁵³ Tima iirokaiti yoyiwitawori Ikantaakaantitani okaatzi jiyotaawitakairi maninkari, iro kantacha owanaa pipiyathataka'.

⁵⁴ Ikanta ikimaiyawakini apatotainchari, antawo ikisanakiri Esteban, jatsikaikitashitanakari. ⁵⁵ Iriima Esteban inampishiritantanakari Tasorintsinkantsi, jaminanaki inkitiki, jiñaakiro jowaniinkawo Pawa, jiñaakiri iijatzí Jesús ikatziyaka jakoproki Pawa. ⁵⁶ Ipoña ikantanaki: "¡Pamini! Noñaakiro inkiti ashitaryaanaka, noñaakiri Itomi Atziri ikatziyaka jakoproki Pawa". ⁵⁷ Ari jojyipikanakiro ikimpita jirikaiti. Ikaimaiyanakini shintsini, ishiyashitapaakari Esteban. Joirikapaakiri.

58 Jaayiitanakiri othapitapaa nampitsi. Ari jitapaakari itsitokantari mapi, jaatonkoryaiyanakironi iithaari, jookanakiniri mainari iitachari Saulo, ikantanakiri: “Paminawakinawo noithaari, nontsitokawakiriita”.
 59 Ikanta itsitokaitziri Esteban, jamanamanaatanakari irirori Pawa, ikantziri: “Nowinkathariti Jesús, jatashirinkatakina noñaapaimi”.
 60 Ari jotzirowanakari, jiñaawaitanaki shintsiini, ikantanaki: “Nowinkathariti, iiro poiipiyiniri jiroka kaaripironkantsi”. Ithonkakiro jiñaawaitaki jiroka, makoryaanaki.

8

Ipatzimaminthatziri Saulo kimisantzinkariiti

¹ Ikanta Saulo jaminakotakiri Esteban itsitokaitziri, ikantanaki irirori: “Ariwi, kamaki Esteban”. Aripaiti jitaitanakawo ipatzimaminthataitziri kimisantzinkariiti Jerusalén-ki. Irootaki ishiyantanakari maawoni Judea-ki, ikinanaki iijatziri nampitsiki Samaria. Iiniromaita isaikanaki Otyaantapiroriiti.
² Ikanta pinkathatasorintsitaniri ikitatakiri Esteban, antawoiti jiraakowaitakari.
³ Iriima Saulo ikowanaki irirori japirotirimi kimisantaatsiri. Jiyaatashitapiintakiri ipankoki, jinoshikayitziri shirampari, tsi-nani, maawoni. Jomontyaaakaantayitakiri.

Ikinkithaitziro Kamiithari Ñaantsi nampitsiki Samaria

⁴ Ikanta maawoni shiyaitanainchari, jatayitanaki pashiniki nampitsi. Ikinkithatakoyitakiro Kamiithari Ñaantsi janta.
⁵ Ikanta Felipe, iriitaki shiyainchari iijatziri, ariitaka nampitsiki Samaria. Ikinkithatakota-paakiri Cristo.
⁶ Ari japatotapaaka maawoni atziripaini, jowakimpitatakawo ikinkithatziro Felipe, tima jiñaayitakiro itasonkawintantapaaki iijatziri.
⁷ Joshinchaayitai oiyiki atziri piyarishiritatsiri. Antawo ikaimayitzi piyari ishiyayita. Oiyiki atziri kisopookiwitachari, kaari kamiithawitachani iitzi, joshinchaayitairi maawoni.
⁸ Irootaki ikimoshiritantakari maawoni nampitawori janta nampitsiki.

⁹ Iro kantacha tzimatsi janta iitachari Simón. Jyiripiyaari jinawitaka pairani. Jamatawitaki oiyiki atziri nampitawori Samaria-ki. Owanaa ikantakaapirowaitaka.
¹⁰ Jawintaapiintawitakari atziriiti, jiwariiti, maawoni, ikantayitzi: “Thami ankimisantiri, tima jirika Simón jimatakiro jiñaawiyatari Pawa”.
¹¹ Ikimisantaitziri Simón maawoni ikantayitzi. Oiyiki osarintsi jiyokitziiwintaitakiri jantawiyarinkakiini.
¹² Iro kantacha jariitapaaka Felipe, jiyotaantapaakiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziri Jesús-cristo, kinkithatakotziri iijatziri Pawa impinkathariwintantai. Jowiinkaayitanaka shirampariiti, iijatziri tsinanipaini.
¹³ Ari jimatsitanakawo iijatziri Simón irirori, ikimisantawitanaa, owiinkaawitaka iijatziri. Joyaatyaatani jowanakiri Felipe, jiñaakiri itasonkawintantayitzi. Iyokitzi jowakiri.

¹⁴ Ikanta Otyaantapiroriiti saikatsiri Jerusalén-ki, ikimakotakiri Samaria-jatzi ikimisantayitairo iñaani Pawa. Irootaki jotyaaantakariri Pedro itsipatanakari Juan.
¹⁵ Ikanta jariitaiyakani Samaria-ki, jamanamanaatakotapaakari kimisantzinkariiti, inampishiritantyaariri Tasorintsinkantsi.
¹⁶ Apa ipairyakiri Awinkathariti Jesús jowiinkaayitakiri. Tikiraamintha inampishiritantyaari Tasorintsinkantsi.
¹⁷ Ikanta Pedro itsipatakari Juan, jotzimikapatziitotantakari jako apaanipaini. Ari inampishiritantanakari Tasorintsinkantsi.
¹⁸ Jiñaakiri Simón jantakiri Otyaantapirori, jotzimikapatziitotantakari jako atziri, jinampishiritantaari Tasorintsinkantsi, ipinawitanakari irirori Otyaantapirori,
¹⁹ ikantanakiri:

“Jirika kiriiki, pimpina naaka pishintsinka, nonkimitantimiri iiroka, nonampishiritakaantyaariri Tasorintsinkantsi nojyininka, notzimikapatziiototantaari nako”.²⁰ Ari jakanakiri Pedro, ikantziri: “¡Ari pintsipatawiitayaari piiriikiti pimpiyashitaiya! ¿Piñaajaantakima ari pamanantantatyaawo piiriikiti ipashitantari Pawa? ”²¹ Iiro pimamachiitziro pinkimitakotyaanawo naaka, jiñaakimi Pawa tii pitampatzikashiritzi.²² Powajyaantairo piyaaripironka, pinkowakotairi Pawa, añaawakiro aririka impiyakotaimiro pikinkishiriwitakari.²³ Niyotakimi naaka, ojyiki pikisashiriwaitaka. Ari pikantapiintatya pikaaripiroshiriwaitzi”.²⁴ Ipoña jakanani Simón, ikantanaki: “Pamanakotaina Pinkathariki, iiro awijiyimotantana pikantakinari”.

²⁵ Ikanta Pedro itsipatakari Juan, ithonkakiro ikinkithatakotakiri Pawa. Ipoña ikinayitanaki pashiniki nampitsi okaatzi saikatsiri Samaria-ki, ikinkithatakiro Kamiithari Ñaantsi. Ari ipiyaiyaani Jerusalén-ki.

Felipe ijatzzi Etiopía-jatzzi

²⁶ Ikanta imaninkariti Pawa, jiñaanatakiri Felipe, ikantziri: “Piyaati nampitsiki iitachari Gaza, pimpampithatanakiro aatsi poñaachari Jerusalén-ki irojatzzi janta”. Tima jiroka aatsi irootaki kinachari otzishimashiki.

²⁷ Jataki Felipe. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakari Etiopía-jatzzi. Jiware jinatzi. Iriitaki kimpoyiiri kiriiki janta Etiopía-ki opinkathariwintantzi tsinani iitachari Candace. Ipoñagaatyaawo irirori Jerusalén-ki ipinkathatziri Pawa.*

²⁸ Iro jiyaatairo irirori inampiki, isaikantakawo ishiyakominto, jiñaanatziro josankinari Kamantantaniri Isaias-ni.²⁹ Jiñaanashiritanaki Tasorintsinkantsi jirika Felipe, ikantziri: “Piyaati, ponsitotyaari shiyakotainchari”.³⁰ Ikanta ipokashitapaakiri Felipe, ikimatziiri Etiopía-jatzzi jiñaanatziro josankinari Isaias-ni. Ari ikantziri: “¿Pikimathatziro piñaanatziri?”³¹ Ari ikantzzi Etiopía-jatzzi: “¿Tsika onkini nonkimathatiro, tii itzimi iitya yotainawoni? Pimpoki iiroka, pintsipatina”.³² Jiroka Osankinarintsi jiñaanatziri:

Ikimitakaitakiri jaayitzi oijya jowamaitiri. Ikimitakari oijya tii ikaimawaitzi jamiyitiri. Ari ikimitakari ijatzzi irirori, mairi ikantaka.

³³ Tsinampashiri ikantakaitakari, tii otampatzikatzi okaatzi ikantakoitakiriri.

Ari jowamaitakiri, tiimaita itzimi jowaiyanipaini irirori.

³⁴ Ikanta jirika jiwari Etiopía-jatzzi, josampitanakiri Felipe: “Pinkantina. ¿Iitaka ikinkithatakotziri Kamantantaniri? ¿Irijatzzima kinkithatakotacha? ¿Pashinima ikinkithatakotzi?”³⁵ Ari jitanakawo Felipe ikinkithatakaanakiri josankinari Isaias-ni, ikinkithatakotanakiniri Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesús.

³⁶ Okanta osamaniityaaki, ikinimotapaakiro jiña, ikantzzi Etiopía-jatzzi: “Jiroka jiña. ¿Iroma okantzzi nowiinkaatyaa naaka?”

³⁷ Jakanakiri Felipe, ikantziri: “Pinkimisantapirotanakirika, ari onkantakiri”. Ikantzzi Etiopía-jatzzi: “Nokimisantzi, iriitaki Jesucristo Itomi Pawa”.³⁸ Ari jowatziyakaantapaakiro ishiyakominto Etiopía-jatzzi. Ayyitanaki apitiroiti, jatanaki jiñaaki. Ari jowiinkaatakari.³⁹ Ikanta itonkaanaani jiñaaki, jaanairi Felipe Tasorintsinkantsi. Jirika jiwari Etiopía-jatzzi, tii jiñaanairi tsika ikinanaki. Iro kantacha jirika atziri kimoshiri ikanta jiyaatai irirori.

* **8:27** Kantakotachari jaka “Jiwari jinatzi”, totaanikiri inatzi. Tima iro jamitaiyarini pairani ikaatzi saikapankoyitziro pinkathari, itotaanikiyitziro, onkantya iiro jowaiyantakaantantayita ipankoki pinkathari.

40 Iriima Felipe jiñaashitaawo isaikapai Azoto-ki. Ipoña jawisaki pashiniki nampitsi ikamantantziro Kamiithari Ñaantsi, irojatzji jariitantaari Cesarea-ki.

9

Pashinishiritai Saulo (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Ikanta Saulo, tii jowajyaantziro jasaryiimayitari jowamairi jiyotaani Pinkathari. Irootaki jiyaatashitantakariri ijiwari Ompiratasorintsitaniri Judá-mirinka, ² ikantapaakiri: “Posankinatini Ompiratasorintsitaari saikatsiri nampitsiki Damasco, pinkantiri: ‘Pishiniitiri Saulo jaayitiri tsipatanaariri jiiitaitziri ‘Aatsi’. Intyaayiti japatoyiitapiinta, joojoyitiri shirampari iijatzji tsinani, jamakiri jaka Jerusalén-ki’”. ³ Iro jariitzimataka nampitsiki Damasco, ari jomapokakiri morikanaintsiri inkitiki, joorintapaaka ikatziyaka Saulo. ⁴ Tyaanaki Saulo. Ikimatzi ñaantsi inkitiki, ikantaitzi: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimaminthatantanari?” ⁵ Jakanaki Saulo, ikantzi: “¿litama iiroka Pinkathari?” Ari ikantaitanakiri: “Naakataki Jesús pipatzimaminthatakiri. Iirokataki owasankitaawaitacha apaniroini, okimiwaitakawo pimpaikatyiyaawomi thoyimpithowari”. ⁶ Ikanta Saulo, ompitawaitanaka ithaawanaki, ikantanaki: “Pinkathari, iita pikowiri nantairi naaka”. Ari ikantanakiri Awinkathariti: “Pinkatziyi, piyaati nampitsiki. Ari inkamantaitimiro oitya pantiri”. ⁷ Owanaa ithaawanaki ikaatzji oyaatakiriri Saulo, tima ikimawakiro iijatzji irirori ñaantsi, tii jiñiimaitari ñaawaitatsiri. ⁸ Ipoña ikatziyawitanaa Saulo. Ikowawita jokiryiima, tii okantzi jaminanai. Irootaki ikathatantanaariri itsipayitakari, jaanakiri nampitsiki Damasco. ⁹ Ari isaikakiri janta okaatzji mawa kitiijyiri, tii okantzi jaminawaitai, tii jowaiya, tii jirai iijatzji imiri.

¹⁰ Okanta janta Damasco-ki, ari isaiki apaani yotaari jiita Ananías. Iritaki jiñaanatakiri Awinkathariti imishiniki, ikantziri: “¡Ananías!” Ari jakanakiri irirori: “¿litaka, Pinkathari? Jaka nosaiki”. ¹¹ Ikantziri: “Piyaati janta aatsiki jiiitaitziri ‘Tampatzikari’. Ari osaiki ipanko iitachari Judas, posampikowintiri shirampari jiita Saulo, iri poñaachari nampitsiki Tarso. Ari isaikiri irirori jamanamanaata. ¹² Nomshitakaakiri irirori. Jiñaakimi pityaashitapaakiri, potzimikapatziitotantakari pako, irojatzji jaminawaitantanaari”. ¹³ Ikanta ikimawaki Ananías, ikantanaki: “Pinkathari, oiyiki nokimi inkinkithatakoitziri jirika shirampari, kowiinka okanta jantayitakiri Jerusalén-ki jowasankitaayitzi pikitishiritakaani”. ¹⁴ “Iro ipokantari iroñaaka jaka, tima jotyaaantatziiri ijiwari Ompiratasorintsitaniri jaayitiri pairiyimiri jawintaashiritaimi”. ¹⁵ Ikantzi Pinkathari: “Piyaati. Tima jirika shirampari iriitaki niyoshiitakiri naaka inkinkithatakotaina maawoni nampitsiki. Inkinkithatakari Israel-mirinkaiti iyyininkatari irirori, iijatzji pashinijatzji atziri kaari iyyininkata, iijatzji iwinkathariti. ¹⁶ Ari noñaagakiri iijatzji tsika onkaati inkimaatsiwintina naaka”. ¹⁷ Ipoña jiyaataki Ananías pankotsiki isaikaki Saulo. Tyaapaaki, jotzimikapatziitotantapaakari jako. Ikantziri: “Iyiki, jotyaaantakina Awinkathariti Jesús, oñaagakimiri aatsiki pikanapaaki pairani. Iro jotyaaantantari pokiryaaantaiyaari, inampishiritantaimiri iijatzji Tasorintsinkantsi”. ¹⁸ Ari oparyaanaki jokiki kimiwitariri shimapintaki, aminanai kamiitha. Ipoña ikatziyanaka, jatanaki jowiinkaaitiri. ¹⁹ Ari jowawaitanaa, irojatzji ishintsitantaari kamiitha. Kapichi isaikimowaitaintziri kimisantzinkariiti nampitawori Damasco-ki.

Ikinkithatzi Saulo Damasco-ki

²⁰ Ari jitanakawo Saulo ikinkithatakaantanaki japatotapiintayita Judá-mirinkaiti, ikantzi: “Iriitaki Itomi Pawa iitachari Jesús”. ²¹ Iyokitzi jowanakiri ikaatzi kimiriri, ikantawakaa: “¿Tiima iriitaki jirika kisaniiintziriri Jerusalén-ki ikaatzi pairiyiriri Jesús? ¿Tiima irijatzi pokaintsiri jayiri kimisantzinkari ijiwariki Ompiratasorintsitaari?” ²² Iro kantacha Saulo iikiro ishintsitazti ikinkithatakaantzi tikaatsi inthaawantanatya. Tii jiyotzi iita inkantayitiri Judá-mirinkaiti nampitawori Damasco-ki, ikimiri Saulo ikantzi: “Jirikaranki Jesús Cristo jinatzzi”.

Saulo ishiyapithatari Judá-mirinkaiti

²³ Okanta awisanaki oiyiki kitiiyyiri, ikantawakaanaka Judá-mirinkaiti: “Thami antsitokiri Saulo”. ²⁴ Tima kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti joyaawintakari ishitowapiintaitzi inampiki, inkini intsitokiri. Iro kantacha Saulo jiyotaki ikowaitatzi jowamaitiri. ²⁵ Ikanta kimisantzinkariiti, jotitakiri antawoki kantziri, jowayitakotairi tsiniripaiti jikokiroki jotantotaitziro nampitsi. Ari okanta ishiyantakari Saulo.

Ariitaa Saulo Jerusalén-ki

²⁶ Ikanta jariitaa Saulo Jerusalén-ki, ikowawitaka intsipatapaiyaarimi jiyotaani Pinkathari. Iro kantacha owanaa ithaawantakari, jiñaajaantzi tii ikimisantapirotai irirori. ²⁷ Iro kantacha tzimatsi kimisantzinkari iitachari Bernabé, jaapatziyanakari Saulo, jataki joñaagantairi ipiyota Otyaantapirori. Ikantapaakiri: “Jirika Saulo jiñagairi Awinkathariti janta aatsiki jatachari Damasco-ki, ikinkithawaitakaakiri. Ari jitanaawori Saulo janta nampitsiki Damasco ikinkithatakotanairi Jesús. Tikaatsi inthaawantanatya”. ²⁸ Ari okantari isaikantapaari Saulo Jerusalén-ki, itsipayitapaari Otyaantapirori. ²⁹ Ikinkithatakotakiro iwairo Pinkathari Jesús, tikaatsi inthaawantya. Ikinkithatakaayitzi Judá-mirinkaiti Grecia-paantiri. Iro kantacha ikowaki intsitokiri jirikapaini. ³⁰ Ikanta jiyotaiyakini kimisantzinkariiti, jaanakiri Saulo janta Cesarea-ki. Jotyaantairi Tarso-ki.

³¹ Ikanta kimisantzinkariiti, nampiyitawori Judea-ki, Galilea-ki, Samaria-ki, kamiitha ikanta isaikawaitaiyini, iikiro jantakishiripirotanakitzi, pinkatha jowapiintanakiri Pinkathari, jaamaakowintari Tasorintsinkantsi. Iikiro jiyaatatzi ijyikipirotanaki.

Joshinchagaitairi Eneas

³² Ikanta jariitantayitaka Pedro nampitsiitiki, irojatzzi jariitantaka Lida-ki inampiyitawo oitishiritaari. ³³ Ari jiñaapaakiri iitachari Eneas, kisopookiri jinatzi, tzimakotaki 8 osarintsi jomaryaaawaitaka. ³⁴ Jiñaanatapaakiri, ikantziri: “¡Eneas, joshinchagaimi Jesucristo. Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto!” Ari ikatziyanakari Eneas. ³⁵ Ikaatzi nampitawori Lida-ki iijatzi Sarón-ki, jiñaayitairi ikatziyawaita Eneas, iro ikimisantantanakariri Awinkathariti.

Añaantaari Dorcas

³⁶ Okanta nampitsiki Jope, tzimatsi apaani yotaawo oita Tabita, jiñaaniki Grecia-paantiri jiiitaitziro “Dorcas”. Jiroka tsinani itakotantapiintaka, onishironkatantapiintaki iijatzi. ³⁷ Okanta apaani kitiiyyiri, omantsiyataki Dorcas, kamaki. Jaayitakiro, ikaawoshiitakiro, jomaryaitapaintziro jinoki opankoki. ³⁸ Okanta janta Jope-ki tii intainapirotzzi osaiki nampitsi Lida, tsika jariitaka Pedro. Ikanta ikimayakini yotaariiti ari isaikiri Pedro janta, jotyaantaki apiti shirampari inkamantiri, inkantiri: “Pimpokanaki thaankipiroini Jope-ki”. ³⁹ Jatanaki Pedro. Ikanta jariitapaaka janta, jaayitanakiri jinoki tsika jomaryaitakiro. Opiyowintapaakari maawoni

kamatsiri oimi, iragaiyapaakani, oñaagapaakiri kithaarintsi oshirikapiintani Dorcas. ⁴⁰ Ipoña Pedro jomishitowakiro maawoni, ari jotzirowanaka, amanamanaatanaka. Ipoña ipithokashitanaawo kaminkawo, ikantzi: “¡Tabita, pintzinai!” Ari okiryanaani iroori, oñaatziiri Pedro, isaikaki. ⁴¹ Iri thawakotanaantsiri Pedro, jowatziyakiro. Ipoña ikaimayitakiro kamayitatsiri oimi iijatzzi ikaatzzi oitishiritaari, jiñaayitakiro añaagai. ⁴² Ikanta ikimakoitakiro nampitsiki Jope, oiyiki kimisantanakiriri Pinkathari. ⁴³ Oiyiki kitiijiyiri isaikawaitanaki Pedro nampitsiki, iri isaikimotaki shirampari iitachari Simón “Mishinantsipakori”.

10

Pedro iijatzzi Cornelio

¹ Tzimatsi Cesarea-ki shirampari iitachari Cornelio, iriitaki ijiwariti owayiriiti Roma-jatzzi jiiitatzzi “Italia-jatziiti”. ² Jirika shirampari pinkathatasorintsiwaitaniri jinatzzi, ari ikaatzzi iriyininkamirinkaiti ipinkathatzzi Pawa. Ipapiintziri ashironkainkari oiyiki iiriikiti okantawitaka tii ijininkatari. Jamanamanaatapiintakari Pawa irirori. ³ Okanta apaani kitiijiyiri, itainkanaki ooryaatsiri, ari jomapokakiri imaninkariti Pawa ityaashitapaakiri isaikaki, jiñaawakiri koñaawoini, ikantapaakiri: “¡Cornelio!”* ⁴ Iyokitzi ikantanaka Cornelio, ithaawankakiini josampitanakiri, ikantziri: “¿Pinkathari, iitama pikowakotanari?” Ikantanakiri maninkari: “Ikimakimiro Pawa pamanamanaatani, jiñaakimi pinishironkatantapiintaki. ⁵ Potyaanti pompirantani nampitsiki Jope jamantyaariri Simón, jiiitatzzi iijatzzi Pedro. ⁶ Ari jimayimotziri ijiyamitzi jiiitatzzi Simón, ‘Mishinantsipakori’ saikathapiyaatzirori inkaari. Iri kamantimini oita pantairi”. ⁷ Ikanta ishitowanai maninkari, ikaimaki Cornelio apiti jotzikatani. Ikaimaki iijatzzi jowayiriti, jawintaari irirori, pinkathatasorintsiwaitaniri jinayitatzzi jirikaiti. ⁸ Ikamantakiri okaatzzi ikantaitakiriri. Jotyaantakiri Jope-ki.

⁹ Okanta okitiijiyitananai, jiwiyaaaka tampatzika ooryaatsiri, irootaintsi jariitizimataiyanaani Jope-ki jotyaantakiri. Ari jatiitanaki irirori Pedro jamanamanaatya jinoki pankotsipankaki. ¹⁰ Ikimaminthatakiro itajyi, ikowaki joya, iro kantacha owakiraa jonkotsiyiitzi joyaari, ari jiñaawiyatakari. ¹¹ Jiñaakiro ashitaryaanaka inkiti, jowayiiitakiro kimiwitawori antawo manthakintsimaanka, ithatoyiiitakiro opatziki. ¹² Okanta janta manthakintsimaankaki tzimatsi oiyiki kantashiwaitachari piratsi, ikaatzzi konthayitatsiri kipatsiki, iijatzzi tsmiripaini. ¹³ Ikimatzi ñaanatakiriri, ikantaitziri: “Pedro, pintzinai, powamairi jirikapaini, poyaari”. ¹⁴ Ari jakanaki Pedro: “Iiro Pinkathari. Tii nowapiintari naaka jirikapaini ipinkaitziri”. ¹⁵ Japiitaitanakiri Pedro jiñaanaatziri, ikantaitziri: “Tima jirikapaini ishinaatanziri Pawa, iiro piitashiwaitari iiroka ‘Ipinkaitziri’”. ¹⁶ Mawajatzzi apiitaka jiroka. Ipoñaashitaka jaayiiitanairo manthakintsimaanka inkiti.

¹⁷ Antawo okantzimoshiriwaitanakari Pedro, ikinkishiriwaita oita oiyakaawintachari okaatzzi jiñaakiri. Ari jariitaiyapaakani jotyaantani Cornelio, josampikowintapaakiro ipanko Simón. ¹⁸ Jariitapaakawo pankotsi, ikaimaiyapaakini shintsiini josampitantapaaki, ikantzi: “¿Ari jimayiri jaka Simón, jiiitatzzi iijatzzi Pedro?” ¹⁹ Ikinkishiritakominthaitziri Pedro jiñaakiri, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Pamini,

* **10:3** Kantakotachari jaka “tainkanaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 9”.

ariitapaaka mawa shirampari aminaminatzimiri. ²⁰ Pinkatziyi, payiiti. Iiro pikisoshiriwaitzi, pintsipatyaari, tima naakataki otyaantakiriri”.
²¹ Ari jayitapaaki Pedro, ikantapaakiri shirampariiti: “Naakataki paminaminatzi. ¿Iita pipokantari?” ²² Ikantaiyanakiri irirori: “Nopoki jotyaantana Cornelio, ijiwari owayiriiti. Tampatzikashiriri jinatzi, pinkathasorintsiwaitaniri jinatzi, iri jaapatziyapiintari pijyininkapaini Judá-mirinka. Tima chapinki ipokashitakiri imaninkariti Pawa, ikantakiri: ‘Pinkaimakaantiri Pedro, impokantyaari pipankoki, ari pinkimiro inkamantimiri’ ”. ²³ Ikanta Pedro ityaakaanakiri pankotsiki, ari jimagaiyapaakini. Okanta okitiijiyitamanai, jataki Pedro joyaatanakiri pokashitakiriri, ari itsipatanakari iijatzi Jope-jatzi, “iyikiiti” jinatzi.

²⁴ Okanta pashini kitiiyiri ariitaiyakani Cesarea-ki. Ari joyaawintakari Cornelio itsipayitakari ijyininkamirinkaiti, iijatzi jaapatziyaminthatani ikaimayitakiri irirori. ²⁵ Jariitapaaka Pedro pankotsiki, ishitowashitanakiri Cornelio, joutzirowashitawakari, impinkathatawakirimi. ²⁶ Iro kantacha Pedro jowatziyakiri, ikantziri: “Pinkatziyi, atziri ninatzi iijatzi naaka, ari nokimitzimi iiroka”. ²⁷ Ikanta jiñaanatziri Cornelio, ityaakaapaakiri, jiñaapaakitzi ojyiki atziri apatotainchari. ²⁸ Ikantanaki Pedro: “Piyotaiyini iiroka, naakaiti Judá-mirinkaiti tii ishinitaitana nontsipatimi iirokaiti kaari nojyininkata, tii okantaajaitzi nontyaapankotimi. Iro kantacha owakiraini jiyotaakina Pawa, tii okantzi nonkantayitimi: ‘Nowinkani pinatzi’”. ²⁹ Irootaki kaari nojyinkaantanaka nopokanaki pikaimakaantakina. Iroñaaka nokowi niyoti iita pikaimakaantantani”.

³⁰ Ikantanaki Cornelio: “Chapinki, aritaki tzimaki 4 kitiiyiri, ari ikaatajaantaki iroñaaka ooryaatsiri, ithatanaka. Nosaiki naaka jaka nopankoki notziwintawaita, namanamanaata otsiniriityaaki, ari ikoñaatzimotakina shirampari, shipakiryaa okantapaaka iithaari.† ³¹ Ikantapaakina: ‘Cornelio, ikimakimi Pawa pamanamanaari, ikinkishiritakiro pinishironkatantapintaki. ³² Potyaanti nampitsiki Jope amirini Simón, juitaitziri iijatzi Pedro. Ari jimayimotziri ijyamitzi juitaitziri Simón, mishinantsipakori nampitawori inkaarithapiyaaki’. ³³ Ari notyaantakiri thaankipiroitiini ñaakitimini, pimatakiro pipokanaki thaankipiroitiini. Jirika ipiyotakina Pawa. Incha pinkantinawo ikantakimiri Awinkathariti”.

³⁴ Ikantanaki Pedro: “Ari niyotziri iroñaaka imapirotatya Pawa tii jimanintanziri atziriiti, ³⁵ jaapatziyayitari pinkathatanairiri, tampatzikashiritatsiri, okantawitaka tsikarika inampiyitawo, kaari nojyininkawita. ³⁶ Tima jiroka Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, jatakotaintsiri nojyininkaki Israel-mirinkaiti, iriitaki Pawa kantakaawori nokinkithatakotantaariri. Iriitaki pinkathariwintaini maawoni, iriitaki saikakaayitaini iijatzi kamiitha. ³⁷ Piyotaiyini iirokaiti okaatzi awisaintsiri noipatsitiki. Tima pikimakowintakiro ikinkithatakotakiri pairani Juan-ni okantakota owiinkaataantsi. Irojatzi ipoñaantanakari Galilea-ki, ³⁸ jiñaitakiri Jesús Nazaret-jatzi. Iri Pawa ipakiri ishintsinka iijatzi Itasorinka. Ikinayitanaki irirori inishironkatantayitzi, jowawisaakoyitaki ojyiki piyarishiritatsiri. Iro jimatantakawori jiroka tima Pawa tsipatakariri. ³⁹ Naakayitaki ñaayitajaantakiri maawoni jantayitakiri Jesús janta Judea-ki ipoña Jerusalén-ki. Ipoñaashitaka jowamaitakiri, ipaikakoitakiri. ⁴⁰ Iro kantacha imonkaataka mawa kitiiyiri jañaakagairi Pawa, ikantakaakawo irirori noñaayitairi naakaiti. ⁴¹ Tii joñaagapanaatari

† 10:30 Kantakotachari jaka “ithatanaka”, irootaki ikantayitzi pairani “ooryaatsiri 9”.

maawoni atziri, apa naakaiti, jiyoshiitakiri pairani Pawa jiñaayitairi. Ar-itaki jañagai, notsipatawaari nowaiyani iijatzi nirawaitaiyini. ⁴² Iriitaki otyaantaiyakinarini nonkamantayitairi atziriiti, nonkantairi: ‘Iri Jesús jowakiri Pawa jiyakawintairi maawoni añaayitatsiri, ikaatzi kamayitaintsiri iijatzi’. ⁴³ Irijatzi Jesús ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniriiti, ikantaki: ‘Inkaati kimisantairini jirika impairyayitairi, aritaki impiyakotainiri iyaaripironka’ ”.

⁴⁴ Jiñaawaiminthaitzi Pedro, ari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi maawoni kimisantakiriri ikinkithatzi. ⁴⁵ Iyokitzi jowanakiri ikaatzi oyaatakiriri Pedro, jiñaakiro inampishiriyitantapaakari Tasorintsinkantsi kaari ijyininkata, okimiwaitakawo isakopiroitayiinirimi, ⁴⁶ ikimaiyakirini jiñaawaitantanakawo pashiniyitatsiri ñaantsi, ithaamintanakari Pawa. ⁴⁷ Ikantanaki Pedro: “¿Kantatsima ompitapithatyaari jowiinkayitya jirikaiti atziri, kimiyitanakairi aakaiti inampishiritantyaari Tasorintsinkantsi?” ⁴⁸ Ari jotyaantaki jowiinkaayitiri jirikaiti impairyaitiri Jesucristo. Ipoñaashitaka jirikaiti ikantanakiri Pedro: “Pisaikimowaitanakina”.

11

Ikamantapairiri Pedro kimisantzinkariiti Jerusalén-ki

¹ Ipoña ikimaiyakini pashini Otyaantapiroriiti iijatzi iyikiiti nampitawori Judea-ki, ikantaitzi: “Ikimayitairo Iñaani Pawa kaari ajyininkata, ikimisantayitai irirori”. ² Iro jariiwitaa Pedro Jerusalén-ki, jiñaanaminthatawairi Judá-mirinka kimisantayitaatsiri.* ³ Ikantawairi: “¿Iitama pariitantariri kaari ajyininkata, patyooyitakiri iijatzi?”† ⁴ Ari ikamantanakiri Pedro tsika okanta opoñaantakari. Ikantanakiri: ⁵ “Nosaiki naaka nampitsiki Jope, namamanaaninhata, ari noñaawiyatakari. Noñaaki kimitawitakawori antawoiti manthakintsimaanka, ithatoyiitakiro opatziki, jowayitakoitakiro okinapaakiro inkitiki irojatziki tsika nosaikaki naaka. ⁶ Ari naminapirotanakiro, noñaaki oiyiki katsimari piratsi, noñaaki ikaatzi kamathayitatsiri kipatsiki, ipoña tsimiripaini. ⁷ Ipoña nokimaki ñaanatakinari, ikantana: ‘Pedro, pinkatziyi, powamairi jirikapaini, poyaari’. ⁸ Ari nakanaki: ‘Iiro Pinkathari, tima tii namonkomachiitziiri naaka jirikapaini ipinkaitziri’. ⁹ Japiitaitanakina jiñaanaitana, ikantaitzi: ‘Tima jirikapaini ishinitaantziri Pawa, iiro piitashiwaitari ‘Ipinkaitziri’.’ ¹⁰ Mawajatziki apiitaka jiroka. Ipoña jaayitanaairo inkitikiki okaatzi noñaakiri. ¹¹ Ari jariitaiyapaakani mawa shirampari aminaminatanari, jotyaantaitakiri ipoñaakawo Cesarea-ki. ¹² Jiñaanashiritanakina Tasorintsinkantsi, ikantakina: ‘Poyaatanakiri jirikaiti, iiro pikisoshiriwaitanaki’. Irootaki nimatakiri. Jirika 6 iyikiiti notsipatanakari. Iri notsipatakari notyaapankotakiri shirampari kaari ajyininkata. ¹³ Ikamantawakina, ikantana: ‘Chapinki, noñaaki maninkari ikatziyapaaka jaka nopankoki, ikantakina: ‘Potyaanti jatatsini nampitsiki Jope onkantya jamantyaariri Simón, jiiitatziri iijatzi Pedro. ¹⁴ Iriitaki kamantimironi tsika pinkantya pawisakoshiritantaiyaari, pintsipataiyaari maawoni pijyininkamirinkaiti.’ ¹⁵ Ikanta nokinkithawaitakaapaakiri, ari omapokashitakinari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi iriroriiti,

† **10:45** Jirikaiti “oyaatakiriri Pedro”, irijatzi jiiitaitzitari “Totamishitaaniri”. * **11:2** Kantakotachari jaka “Judá-mirinka”, irijatzi jiiitaitzitari “Totamishitaaniri”. † **11:3** Kantakotachari jaka “kaari ajyininkata”, irijatziita jiiitatziri “kaari totamishitaaniri”.

iroowaitaki inampishiritantakairi aakaiti owakiraini. ¹⁶ Ari nokinkishiritanakiro ikantakiri pairani Awinkathariti: 'Imapiro Juan jowinkaantantawo jiña, iro kantacha ari piñaayitakiro iirokaiti inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi kimiwaitakimi jowiinkaantantatyimirimimi'. ¹⁷ Iriitajaantaki Pawa nishironkatakairi iijatzi iriroriiti ikimitaayitai aakaiti akimisan-tairi Pinkathari Jesucristo. ¿litama nonkowantyaari naaka nomaamanitiri Pawa?" ¹⁸ Ikanta ikimaiyawakini iyikiiti nampitawori Jerusalén-ki, tikaatsi inkantaiyanakini. Ithaamintaiyanakarini Pawa, ikantaiyanakini: "¡Ari okantari! ¡Inishironkatakairi Pawa kaari ajiyininkata! ¡Kantatsi jowajyaantairo iyaaripironka, onkantya jañaashiritantaiyaari!"

Kimisantaatsiri Antioquía-ki

¹⁹ Aritaki jowamaitakiri Esteban, jitaitantanakawori ipatzi-maminthaitziri kimisantzinkariiti. Iro ipoñaantanakari ishiyayitanaka kimisantzinkariiti Fenicia-ki, Chipre-ki, Antioquía-ki. Ari ikinkithatakaayitakiri Judá-mirinkaiti tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi, tiimaita ikinkithataakairi kaari ijiyininkata. ²⁰ Iro kantzimaitachari, ari jariitaiyakani Antioquía-ki, kimisantaatsiri poñaachari Chipre-ki ipoña Cirene-ki. Ikinkithatakaapaakiri iijatzi kaari ijiyininkata, ikinkithatakotakiniri Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, Awinkathariti. ²¹ Okantakaapirowaitakari ishintsinka Awinkathariti jirikaiti, jowajyaantakaakiri pashinijatziri jamitashiwaiwitakari. Ojyiki kimisantanairiri Awinkathariti. ²² Ikanta kimisantanantsiri Jerusalén-ki, ikimakotakiri, jotyaantakiri Bernabé Antioquía-ki. ²³ Ikanta jariitaka Bernabé, jiñaapaakiri tsika ikanta Pawa jinishironkatakairi jirikaiti, antawoiti ikimoshiritapaaki. Ikaminaapaakiri maawoni joisokiroshiritantayairiri Awinkathariti. ²⁴ Tima jirika Bernabé nishironkataniri jinatziri, jawintaashiripirotoari Awinkathariti, inampishiripirowaitantari Tasorintsinkantsi. Irootaki ijyikipirotantanakari kimisantanairiri Awinkathariti. ²⁵ Ipoña Bernabé, jataki Tarso-ki jiñiiri Saulo. ²⁶ Ikanta jiñaapairi, jamairi Antioquía-ki. Ari isaikimowaitakiri jiyotaaniiti apaani osarintsi, jiyotaayitaki ojyiki atziri. Ari jitanakawo Antioquía-ki jiitaitziri "Cristo-wiriiti".

²⁷ Okanta apaani kitiijyiri, jariitaiyakani Antioquía-ki kamantantaniriiti ipoñaanakawo Jerusalén-ki. ²⁸ Ipoñaashitaka, apaani kamantantaniri iitachari Agabo, ikatziyanaka japatotaiyani, ikantanaki: "Ari jiñaitaki antawoiti tajyitsi maawoni nampitsiki". Iri Tasorintsinkantsi ñanashiritakiriri jiyotantakawori. Irootaki monkaatainchari ipinkathariwintantari Claudio. ²⁹ Irootaki ikinkishiritantaiyakariniri Antioquía-jatziri inishironkatyaari Judea-jatziri jotyaantiniri iyikiiti ikaatziri jinintakairiri. ³⁰ Iro jimataiyakirini, jowaitakiri Bernabé itsipatakari Saulo iri aminakaantironi. Jotyaantakiniri antaripiroriiti janta Judea-ki.

12

Jowamaitantakariri Jacobo, ipoña jomontyaitakiri Pedro

¹ Ikanta pinkathari Herodes ipatzimaminthatakiri kimisantzinkari. ² Ikantakaantaki inthatzinkaitiri Jacobo, iririntzi Juan. ³ Ikanta jiñaakiro Herodes iwitsikimotakari kamiitha Judá-mirinkaiti, joirikakaantakiri iijatzi Pedro. Ari awisayitakiri jiroka joimoshirinkayitira jowantapiintaitawori tantaponka. ⁴ Ari joirikakaantakiri Pedro, jomontyaakaantakiri. Jowayitaki ikaatziri 16 owayiriiti amaakowintyaarini. Ikinkishiriwitaka Herodes

joñaaganterimi atziriitiki jaminakotirimi ikinakaashitakari, onkaatakirika joimoshirinkaitawo kitiiyiri Anankoryaantsi. ⁵ Jomontyaaminthaitziri Pedro, amanamanaataiyachani kimisantzinkariiti japatowintakari Pawa.

Jomishitowaitairi Pedro

⁶ Okanta imonkaatzimatapaaka jaantyaariri Herodes jirika Pedro joñaaganteri atziriitiki. Jimayi Pedro tsiniripaiti josatikakiri apiti owayiri, joojoitantakari apiti ashirotha. Saikayitatsi pashini owayiriiti ityaapi-intaitzi jaamaakowintari. ⁷ Ari jomapokashitakari ipokaki imaninkariti Awinkathariti, ikitainkatakotapaakiri. Jotsinkamirikitapaakiri Pedro, jowakiryakiri, ikantziri: “¡Pinkatziyil!” Oparyaashiwaitanaka ashirotha joojoitantakariri jakoki. ⁸ Japiitakiri maninkari, ikantziri: “Pinkithaatya, pi-zapatoty-a”. Ari ikantakiro Pedro. Iikiro ikantatzi maninkari: “Pintyaantyaawo pipiwiryakominto, poyaatina”. ⁹ Shitowanaki Pedro joyaatanakiri maninkari. Tii jiyotzi imapirorika okaatzi jantziri maninkari. Okimitzimowaitakari jiñaawiyatayairimi. ¹⁰ Ikanta jawisanaki apaani aamaakowintariri, jawisanakiri pashini. Iro ishitowimati, jariitapaakawo ashirotsirisi ashitakowontsi, ishiryashiwaitanaka apaniroini. Shitowaiyanakini. Ikanta janiitaki, iro itaponiintanakiyaami, ari jookanairi maninkari apaniroini. ¹¹ Ari ikinkishiritanaka Pedro, ikantanaki: “Ari niyotzi imapirotatya jotyaantakiri Pinkathari imaninkariti, jowawisaakowintaana Herodes-ki, jowawisaakowintaana tsika inkantawaitinami Judá-mirinkaiti”.

¹² Ikanta jiyotanakiro Pedro jiroka, jatanaki opankoki María, inaanati Juan, jiiitaziri iijatziri Marcos, tsika japatotaita jamanamanaataita. ¹³ Kaimapaaki ityaapiintaitzi. Okanta mainawo iitachari Rode, jatanaki aminiri iitakarika. ¹⁴ Ari iyopaantitawairi Pedro jinatzi, antawoiti okimoshiritanaki, tii ashitaryaanakiniri intyaantapaatyaari, opiyitsitanaka inthomainta okamantantzi, okantapaaki: “Pedro jinatzi kaimatsiri”. ¹⁵ Ari ikantaitawakiro: “¡Tii pishinkiwintatya!” Iikiro oshintsitatziri iroori, okantzi: “Imapirotatya”. Ikantaiyini irirori: “Aamashitya imaninkariti Pedro”. ¹⁶ Iikiro ikaimatziri Pedro. Ikanta jashitaryaitakiniri, jiñaatziiri Pedro, jiyok-itziiitaiyanakini. ¹⁷ Ari jowaankanakiro jako Pedro jimairitantaityaari. Ipoña ikinkithatakotanakiro tsika ikantakiro Awinkathariti jomishitowan-taariri. Iikiro ikantanakitzi Pedro: “Pinkamantiri Jacobo iijatziri pashini iyikiiti”. Ari ishitowanai, jatanaki pashiniki nampitsi.

¹⁸ Okanta okitiijiyitamanai, oiyiki okantzimoshiriwaitakari aamaakowintariri, tima tii jiyotaiyini tsika ikinaki Pedro. ¹⁹ Ikantakaantaki Herodes jam-inaminayiitairi, tiimaita jiñiitairi. Irootaki jookoitantanakariri aamaakowintawitakariri, jowamaakaantaitakiri. Ikanta awisaki jiroka, ari ishitowairi Herodes Judea-ki, jataki inampitapaintyaawo Cesarea-ki.

Ikamantakari Herodes

²⁰ Ari ikantapiintatya Herodes imaamaniiwaitakiri nampitawori Tiro-ki iijatziri Sidón-ki. Ikanta ikinkishiritaiyakani imaamanitani jaapatziyaiyaari, tima ari jiyomparitapiintaiyini. Jotyaantaitaki jatashitirini Herodes jaapatziyaiyaari. Ikanta saikapankotziriri Herodes, jawintaapirotani, iitachari Blasto, jaawakiri kamiitha pokashitakiriri. Ikantakowintakiri Herodes-ki tsikapaiti inkinkithatatakaantyaariri. ²¹ Monkaatapaaka kitiiyiri ikaimakaantakiri Herodes inkinkithatatakari. Ari ityaantanakawo owaniinkatachari iithaari ikinkithatakaanapiintantari, saikapaaki isaikamintoki japatotaiyakani, kinkithatanaki. ²² Ari ikaimotaiyirini atziriiti, ikantzi: “¡Jirinta ñaawaitantsiri, Pawa jinatzi, kaari atziri!” ²³ Tii

okantzimotari Herodes ikimitakaantaitakari Pawa ithaamintaitakari. Irootaki omapokantanakari jomantsiyaakiri imaninkariti Awinkathariti, ikiniwaitanaki, kamaki.

²⁴ Iro kantacha, iikiro iyaatakotanakitzi iñaani Awinkathariti, iikiro ijyikipirotanakitzi kimisantzinkariiti.

²⁵ Ikanta Bernabé ipoña Saulo jimonkaatakiro jantakiro jotyaaantaitakariri Jerusalén-ki, piyayaani Antioquía-ki, ari itsipataari Juan jiiitaitziri ijatzi Marcos.

13

Jitanakawo ikinkithatakaantzi Bernabé itsipataro Saulo

¹ Tzimatsi kamantantaniriiti janta Antioquía-ki japatotapiintaiyani kimisantzinkariiti, tzimatsi ijatzi yotaantaniriiti. Jirika ikaataiyini: Bernabé, Simón jiiitaitziri ijatzi Kisaakiri, Lucio poñaachari Cirene-ki, Manaén itsipatakari pairani Herodes jantaritaiyakini, ijatzi Saulo.* ² Okanta japatowintaiyarini Awinkathariti, itziwintaiyarini, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Powinari Bernabé pintsipataakinari Saulo nantawaitakari”. ³ Ikanta ithonkatakiro jamanamanaataiyakani, itziwintaiyani, jotzimikapatziitotantakari jako, jotyaaantaiyakirini.

Ikinkithataiyini Otyaantapirori Chipre-ki

⁴ Ikanta jotyaaantani Tasorintsinkantsi, jataiyanakini Seleucia-ki, ari jotitaiyanakani jiyaatiro Chipre-ki. ⁵ Aatakoiyapaakani Salamina-ki. Jitapaakawo ikamantantapaakiro iñaani Pawa japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. Ari jiyaatsitanakari ijatzi Juan jimitakowaitiri. ⁶ Jaathakiryaaanakiro othampijyaaki, irojatziri jariitantakari Pafos-ki. Ari jiñaakiri jyiripiyaari Judá-mirinka, thiiyinkari jinatzi, jiita Barjesús. ⁷ Jirika jyiripiyaari jaapatziyani jinatzi pinkathari Sergio Paulo. Yotaniri jinatzi jirika pinkathari, ikaimakaantakiri Bernabé itsipatakari Saulo, ikowatziri inkimiro iñaani Pawa. ⁸ Iro kantacha jirika jyiripiyaari itachari iñaaniki Grecia-jatzi Elimas, jotzikatzikatiri pinkathari iiro ikimisantanta. ⁹ Ikanta Saulo, jiiitaitziri ijatzi Pablo, ikimpoyaanakiri jirika, ishintsitakaapirotanakiri Tasorintsinkantsi, ¹⁰ ikantanakiri: “¡Thiiyinkari! Kaaripirori pinatzi. Itomi kamaari pinatzi. Pimanintakiro kamiithari. ¿Iroma powajyaantziro potzikatzikatziro tampatzikatzimotirini Nowinkathariti? ¹¹ Iroñaaka jowasankitaitimi, osamani pinkantya pinkamampotaakiti”. Apathakiro ikantanaka, tii jokichaatanai. Ikowakowawaitzi kathawakotairini. ¹² Ikanta jiñaakiro pinkathari awisaintsiri, ikimisanantakiri. Iyokitzi jowakiro ikinkithatakoitzi Awinkathariti.

Ariitaka Pablo itsipatakari Bernabé Antioquía-ki saikatsiri Pisidia-ki

¹³ Ikanta ishitowanai Pablo janta Pafos-ki itsipayitakari ikaataiyini otitanaka jiyaatiro Perge-ki saikatsiri janta Panfilia-ki. Iro kantacha Juan, tii joyaatanari, piyanaka irirori Jerusalén-ki. ¹⁴ Ikanta jariitaka Perge-ki awisanakiri pashiniki nampitsi Antioquía saikatsiri janta Pisidia-ki. Ikanta

* **13:1** Jirika “Herodes”, iriitaki pinkathariwintantsiri pairani Galilea-ki.

janta, ityagaiyini japatotapiinta Judá-mirinkaiti kitijiyiriki jimakoryaan-taitari, saikaiyapaakini. ¹⁵ Aritaki ithonkaitakiro jiñaanayiitziro josank-inari Kamantantaniriiiti, Ikantakaantaitani iijatzi, ikantaki jiwatakaant-sirsi japatotapiintaita: “Iyikiiti, kimitaka tzimatsi pinkantiri iiroka onkantya inthaamintantayityaari atziriiiti”. ¹⁶ Ipoña ikatziyanaka Pablo, jakowakotanaki imairitantayityaari, ikantanaki: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¡maawoni iirokaiti ikaatzi pinkathatairiri Pawa!

¹⁷ Iriitaki Pawa iyoshiitakiriri pairani achariniiti, Israel-mirinkaiti. Iriitaki ojiñaakiriri. Ipoña joñaagantakiro ishintsinka jowawisaakoyitairi Egipto-ki. ¹⁸ Ipoña ipiyathawaitakari Pawa otzishimashiki okaatzi 40 osarintsi. Iro kantacha Pawa jamawitakiro ipiyathayitakari. ¹⁹ Ipoña japirotakiri Pawa ikaatzi 7 jyininkamirinkatawakaachari janta Canaan-ki, irootaki jashitakagaariri achariniiti jiroka kipatsi. ²⁰ maawoni jiroka nokinkithatakoyitakimiri awisaki 450 osarintsi okaatzi osamanitaki. Ipoña jowakiniri jiwariiti aminakoyitirini, irojatzji jwiyaantantapaakawori Samuel-ni, Kamantantaniri. ²¹ Iro kanzimaitacha ikowawitaka apaani iwinkathariprotityaari. Irootaki Pawa jowantakanariri Saúl-ni, itomi Cis, ijyininkamirinkaiti Benjamín. Iri pinkathariwintakiriri okaatzi 40 osarintsi. ²² Iro kantacha Pawa jaapithatairi ipinkathariminto Saúl-ni, ipoyaanaari David-ni. Tima iri David-ni ikinkithatakotaki pairani Pawa, ikantzji:

Jinimotakina noñaakiri David, itomi Isai,
Iriitaki matironi jantiro nokowiri naaka.

²³ Ikanta itzimaki Jesús, icharinimirinkatakari David-ni. Iriitaki ikajyaakaakiri Pawa jotyantiri jowawisaakoyitai aakaiti Israel-mirinkaiti. ²⁴ Tikiraata impokiita Jesús, ikinkithatakotsitakari Juan-ni, ikantaki: ‘Ontzimatyii pimpiyashiriyitai, powinkaawintayiaari Pawa’. ²⁵ Ikanta Juan-ni jimonkaatzimatakiro jantawaitani, ikantanaki: ‘¿Píñaajaantakima naakataki jirika? Tii naaka. Aña aatsikitaki nopinkathapirotsitakari naaka, tii okantaajaitzi inkimitakaantina jimpiratani onkantya nonothopaitsitantyaariri izapato-ti’.

²⁶ ¡Iyikiiti! ¡Abraham-mirinkaiti! ¡maawoni iirokaiti ikaatzi pinkathatairiri Pawa! Aakatajaantaki jotyantayiiitakai jiroka Ñaantsi awisakoyintayiaari. ²⁷ Tima ikaatzi nampitawori Jerusalén-ki iijatzi ijiwaripaini, tii jiyotaiyawakirini Jesús, jiyakawintaiyakirini. Kaari jiyotantaajaitawakawo, jimonkaatziiro josankinatakoyitakiriri Kamantantaniriiiti, okantawita japiipiintawitakawo jiñaanatapiintakiro japatotapiintaiyani kitijiyiriki jimakoryaan-taitari. ²⁸ Ipoña ikowakotakiri Pilato intsitokakaantiri Jesús, okantawitaka tikaatsi inkinakaashitapaintya irirori. ²⁹ Okanta jimonkaatakiro jantayitakiro okaatzi josankinatakoitakiriri pairani, jowatzikaryaakotakiri ipaikakoitakiri, ikitaitakiri. ³⁰ Iro kantacha Pawa jowiriintairi. ³¹ Ari jitanakawo Jesús joñaagapanaatari ikaatzi tsipatakariri pairani ipoñaantakari Galilea-ki irojatzji Jerusalén-ki. Ojyiki okaatzi kitijiyiri joñaagapanaatari. Iriitajaantaki kinkithatakoyitairi iroñaaka tsikarikapaini isaikayitzi atziri. ³² Irijatzjiita nokinkithatakotzimiri iroñaaka iirokaiti, nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi okantakota ikajyaakaakiniriri Pawa achariniiti. ³³ Ari jimonkaatakiro Pawa okaatzi ikajyaakaakiniriri, tima jowiriintairi Jesús joñaagayitairi aakaiti, tima ichariniiti anaiyatziini. Irootaki osankinatakotachari Salmo-ki, okantzji:

Notomi nowimi iiroka.

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.†

³⁴ Aritaki ikinkithatakotsitakari Pawa jowiriintairi Jesús, iiro oshitzwaitanta iwatha. Ikantaki jiñaawaitaki:

Ari nimonkaatainiri David-ni okaatajaantzi nokajyaakaakiniriri.

³⁵ Tzimatsi pashini Salmo okoñaatakopirotzi jiroka, okantzi:

Iro pishinziri oshitzwaiti iwatha pitasorintsiti.

³⁶ Imapiro, kaari David-ni onkinkithatakoti jaka, tima jañaakaapaintziri Pawa jirika David-ni, ipoña jimakoryaaki, itsipataari ichariniiti ikitayitaa, ari oshitzitairi iwatha. ³⁷ Irooma iwatha jirika jowiriintairi Pawa, tii jiñiuro oshitzwaiti iwatha irirori. ³⁸ Iyikiiti, ontzimatyii piyoyitai iirokaiti, iri nokinkithatakotzi Jesús, tima iri matairori ipiyakotaimiro piyaaripironka.

³⁹ Iikirithaka paakowintatyiiyaawo Ikantakaantani Moisés-ni, iiro ipiyakoitzi-imiro piyaaripironka. Irooma aririka pinkimisantanairi Jesús, ari impiyakotaimiro irirori. ⁴⁰ Paamaakowintaiya iirokaiti, pipishitaawokari josankinatakotakiri Kamantantaniriiti, ikantaki:

⁴¹ Pinkimaiyini manintzirori tyaaryoori,

Ari piyokitziitapainti, irojatzi pimpiyantatyaari.

Tima ontzimawitatyapaata oitya nantzimotaimiri,

Iirotzimaita pikimisanziro, intzimawitatyapa oñaawontimironi”.

⁴² Ikanta ishitowimatanai Pablo japatotapiintaita, ikowakotaiyakirini kaari iyyininkata, ikantziri: “Pimpiyai pashiniki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, papiitiro pinkinkithatakainawo jiroka ñaantsi”. ⁴³ Ikanta jiyaataiyaini Judá-mirinkaiti iijatzi kaari iyyininkata japatotaiyani, tzimatsi ojyiki oyaatanakiriri Pablo itsipatakari Bernabé. Ari ikaminaathayitakiri onkanta joisokirotantyaawori inishironkayitairi Pawa.

⁴⁴ Okanta ariitaa pashini kitiiyyiri jimakoryaantapiintaitari, ipiyotaiyakani ojyiki atziri ikimisanziro iñaani Pawa. ⁴⁵ Iro kantacha jiñaakiri Judá-mirinkaiti ipiyotaiyapaakani atziriiti, ikisashiritaiyanakani, jitanakawo jimaamaniiwaitanakiri Pablo, ithainkimawaitanakiri.

⁴⁶ Tii ithaawanaki Pablo itsipatakari Bernabé, ikantakiri irirori: “Iro kamiithawitachari nitawakimi nonkamantayitimiromi iirokaiti iñaani Pawa, tima Judá-mirinka pinayitzi. Irooma pimanintaiyakironi, iiro piñiuro jañaashiritakaitaimi. Irootaki nonkinkithatakaantyaariri kaari ajyininkata.

⁴⁷ Tima ari okanta jotyaantakina Nowinkathariti, ikantakina:

Iiroka nowaki pinkitiiyyiinkatakotiri kaari pijyininkata,

Ari onkantya pinkinkithatakotantaiyaanariri awisakotaantsi.

Pothotyiro maawoni kipatsi”.

⁴⁸ Ikanta ikimaiyawakini kaari iyyininkawita, ikimoshiritaiyanakini, ikantaiyanakini: “Owa okamiithatataitzi iñaani Pinkathari”. Tima ithonka ikimisantaiyanakini ikaatzii jiyoshiitaitakiri jañaashiriyitai. ⁴⁹ Ithonka ikinkithatakotitanakiro iñaani Awinkathariti nampitsipainiki.

⁵⁰ Iro kantacha Judá-mirinkaiti, ikinkithawaitakaaki ñaapiroriiti jiwatakaantatsiri nampitsiki, tsinaniiti pinkathataawo, tsipatapiintawitakariri Judá-mirinkaiti japatotaiyani, jashiminthatakanakari impatzimaminthatiri Pablo itsipatakari Bernabé, jomishitowairi inampitsitiki. ⁵¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé jotikanairo ipatsikiiti jiyoitantyaari tii ikimisantaiziri Pawa janta. Ari jawisaiyanakini pashiniki nampitsi

† 13:33 Kantakotachari jaka “Salmo”, irojatzi ikantayitsitari iijatzi “Salmo 2”. Tima pampithaantsi inayitatzii ikantaitziri Salmo. Ojyiki okaatzi, iro josankinaitakiri pairani.

Iconio-ki. ⁵² Iro kantacha kimoshiri ikantaiyakani jiyotaaniiti, inampishiripirowaitantanakari Tasorintsinkantsi.

14

Jiyaataki Pablo itsipatakari Bernabé Iconio-ki

¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé, ityagaiyakini japatotapiintaiyani Judá-mirinka janta Iconio-ki. Ikinkithatakaapaakiri, ari ikimisantaiyanakini ojyiki Judá-mirinkaiti ipoña kaari ijyininkata. ² Iro kantzimaitacha, tzmayitatsi kisoshiriri Judá-mirinka, ikaminaakiri kaari ijyininkata imaamanitiri kimisantakaantapaintsiri. ³ Irootaki, isaikantapaakari osamani janta. Iikiro ikinkithatakotanakitziiri Awinkathariti tii ithaawaiyini. Itasonkawintayitakiri, ari okanta jiyoyiitanti imapirotatya ikinkithakatotziro inishironka Awinkathariti. ⁴ Iro kantacha jimaamanitawakaanaka ikaatzi nampitawori janta. Tzimatsi aapatziyanakariri Judá-mirinkaiti, tzimatsi pashinipaini aapatziyanakariri Otyaantapiroriiti. ⁵ Ipoñaashitaka Judá-mirinkaiti itsipayitakari kaari ijyininkata, ikinkithawaitakaakiri jiwariiti jowasankitaawaitiri impoña intsitokakaantantyaariri mapi. ⁶ Iro kantacha iriroriiti, jiyotaki okaatzi jantaitiri, shiyaka ikinaiyanakini Listra-ki jawisaki irojatzi Derbeki, irootaki nampitsiiti saikatsiri janta Licaonia-ki. Ipoña jiyaayitanaki iijatzi pashiniki nampitsi okaatzi tzmayitatsiri janta. ⁷ Ari ikinkithayitakiro iijatzi Kamiithari Ñaantsi janta.

Itsitokawitakari Pablo Listra-ki

⁸ Okanta janta Listra-ki tzimatsi shirampari kisopookiri, tii janiiwainitzi, tima ari ikantatya owakiraa itzimapaaki. Ari isaikaki jirika shirampari, ⁹ ikimisantziri Pablo. Ipoñaashitaka Pablo ikimpoyaanakiri shirampari, jiyotakiri owanaa jawintaashiripirowaitaka, kantatsi joshinchagairi. ¹⁰ Jiñaanatanakiri shintsini, ikantanakiri: “iPinkatziyi, pintampatzikatiro pitzi!” Apathakiro jimitaanaki shirampari katziyanaka, aniitanai. ¹¹ Ikanta jiñaitakiro jantakiri Pablo, ikaimaiyanakini atziriiti iñaaniki Licaonia-jatzi, ikantaiyini: “jYaiitzi motakai pawa jogyakari atziriwi!” ¹² Ikimitakaanakiri Bernabé iriimi iwawani iitachari “Júpiter”, iriima Pablo ikimitakaanakiri iriimi iwawani iitachari “Mercurio”, tima iriitaki ñaawaitatsiri. ¹³ Ikanta ijyiripiyaariti Júpiter, saikatsiri iyaapapankotiki ipiyotapiintaiyani, jamaki ipirapaini, inchatiyapaini. Itsipayitakari atziriiti ikowawitaiyani impinkathatiri Otyaantapiroriiti, jowamainiri ipiraiti, intainiri.* ¹⁴ Iro kantacha Bernabé itsipatakari Pablo jiyotaki irirori ikowiri jantaiyirini, isagaanakiro iithaari, josatikantanakari atziriiti, ikaimanaki, ¹⁵ ikantzi: “¿litama pantantyaawori jiroka? Atziri ninayitatzii naaka, ari nokimitzimi iirokaiiti. Irootaki nopokantakari nonkamantayitaimi powajyaantayitairo pamitashitapiintakari. Ontzimatyii pinkimisantairi Pawa Kañaanitsiri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzi maawoni tzmayitantawori. ¹⁶ Irijatzi shiniyitakiriri pairani pichariniiti jantapiintayitantawori intashiyitari iriroriiti. ¹⁷ Iro kantzimaitacha tii jimanapithapirotziri iiro jiyotantaajaita añaatsi irirori. Tima iri Pawa nishironkatapiintakairi aakaiti, jowaryiuro inkani, okithokitantayitari awankiripaini, iri payitairori maawoni owayitari, ari okanta akimoshiriyitantari”. ¹⁸ Okantawitaka ikantayiwitakari atziriiti jiroka, ojyiki opomirintsitaka jowajyaantakaantyaariri jowamainiri ipirapaini intainiri.

* **14:13** Kantakotachari jaka “ipirapaini”, iri toro-paini.

¹⁹ Ari jariitaiyapaakani Judá-mirinka poñainchari Antioquia-ki iijatzi Iconio-ki. Ikaminaayitapaakiri atziriiti. Irootaki itsitokantawitakariri Pablo. Jinoshikanakiri jookakiri nampitsithapiki, jiñaajaantaki aritaki jowamaakiri. ²⁰ Ipoña jiyotaaniiti Pablo japatowintapaakari, ari ipiriintanaari iijatzi ipiyanaa nampitsiki. Ikanta okitiijiyitamanaki jataki Derbe-ki itsipatanaari Bernabé. ²¹ Ikanta ikamantantapaakiro Kamiithari Ñaantsi janta Derbe-ki, ikimisantakaaki oiyiki atziri. Ipoñaashitaka ipiyaawo Listra-ki, Iconio-ki irojatzí Antioquia-ki. ²² Ari ikinkithatakaayitanairi jiyotaaniiti, ikaminaayitanairi onkanya joisokiroiyitanyaariri jawintaashiritanakari, ikantayitziri: “Ontzimatyii añiuro ankimaatsiwaityaari antyaantaiyaari ipinkathariwintantai Pawa”. ²³ Jowanaki antaripiroriiti jiwatirini kimisantzinkariiti japatotapiintaiyani. Ipoña jamanamanaatakowintakari, itziwintayitakari, ikantapiintaki: “Nowinkathariti, paamaakowintaiyaari jirikaiti awintaayitanaimiri”.

Piyaa janta Antioquia-ki saikatsiri Siria-ki

²⁴ Ipoña ikinapairo Pablo janta Pisidia-ki, irojatzí Panfilia-ki. ²⁵ Ikinkithatakaantankari janta Perge-ki, ipoña jawisanaki irojatzí janta Atalia-ki. ²⁶ Ari jotitanaa irojatzí Antioquia-ki, tsika jowaitakiri pairani jiyaatantyaari inkamantantiro inishironkatantai Pawa. Irootaki jimonkaatakiri jantayitakiro. ²⁷ Ikanta jariitaa Antioquia-ki, japatoyitapairi kimisantzinkariiti, ikamantapairi okaatzí jantakaayitakiriri Pawa, tsika ikanta Awinkathariti jawintaashiritakaayitaari kaari iyyininkata. ²⁸ Ari isaikapairi Pablo itsipatakari Bernabé itsipayitapaari jiyotaaniiti.

15

Japatoyiita Jerusalén-ki

¹ Ipoña jariitaka Antioquia-ki, shirampariiti ipoñaayitakawo Judea-ki, jiyotaantayitapaaki, ikantantapaaki: “Iyikiiti, iirorika pimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni, pintomishitaanitaiya, iiro pawisakoshiriyitai”. ² Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé owanaa jiñaanaminthatakiri jirikaiti ariitapainchari. Irootaki ikowayitantakari jotyaaantairi Pablo, Bernabé ipoña pashinipaini, jiyaati Jerusalén-ki jiñiiri Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti, inkinkithawaitakotiro kantainchari. ³ Ipoña jotyaaantakiri ikinanaki Fenicia-ki irojatzí Samaria-ki, ikamantantayitanaki tsika ikantayitaa ikimisantayitai kaari iyyininkata. Ikimoshiritaiyanakini iyikiiti ikimawaki. ⁴ Ipoña jariitaiyakani Jerusalén-ki. Kamiitha jaawakiri kimisantzinkariiti, Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti. Ikamantapaakiri jantakaayitakiriri Pawa. ⁵ Iro kantacha kiyopayipaini Fariseo kimisantaatsiri, ikatziyanaka iriroriiti, ikantanaki: “Ikaatzí kimisantayitaatsiri kaari ajyininkata, okowapirotatya jimonkaayitairo Ikantakaantani Moisés-ni, intomishitaanitaiya”.

⁶ Ari japatotaiyakani Otyaantapiroriiti itsipayitakari antaripiroriiti jiñaanatakotziro tsika okantakota jiroka. ⁷ Ikanta osamanitaki jiñaanatawakaawintakawo, ikatziyanaka Pedro, ikantanaki: “Iyikiiti, pinkinkishiritaiyironi iirokaiti tzimatsi jantzimoyitakairi Pawa pairani. Jotyaaantakina naaka nokinkithatakaayitairi Kamiithari Ñaantsi kaari ajyininkata, ari okanta ikimisantantayitaari iriroriiti. ⁸ Tima Pawa jiyotziri ishiriki, ari joñaagayitairo ikowi irirori inampishiritantaiyaari Tasorintsinkantsi kaari ajyininkata ikimitaayitakai pairani aakaiti. ⁹ Tima jaapatziyayitaari Pawa jirikaiti ikimitakai iijatzi aakaiti, joitintashiriyitairi

jawintaashiritaari. ¹⁰ ¿Kamiithatsima piñaantawaityaari Pawa? ¿litama piñaatinatakaantyaaari jiyotaani? Tima pishintsiwintawaitakiri jimonkaatiro kaari aawiyaaajaitzi aakaiti, kaari jaawiyaaajaitzi achariniiti. ¹¹ Irootaki inishironka Awinkathariti Jesús owawisaakoshiriyaitari aakaiti. Ari inkimitsiyaitaari iijatzi iriroriiti”.

¹² Ari jimairitaiyanakini maawoni, ikimisantanakiri Bernabé itsipatakari Pablo ikinkithatakotziro jantakaayitakiriri Pawa pashinijatziki atziriiti, ita-sonkawintakaayitakiri. ¹³ Ikanta ithonkakiro ikamantantaki, ikantanaki Jacobo: “Iyikiiti, pinkimisantawakina: ¹⁴ Ikamantakairo Simón tsika ikanta Pawa jitananakawori jiyoshiiyitaki pashinijatziki atziriiti, inkimisantan-aiyaari, impaiyaayitari. ¹⁵ Ari imonkaatari josankinatakotakiri pairani Kamantantaniriiti, ikantaki:

¹⁶ Aririka onkaatapaaki jiroka, ari nompiyi.

Nowatziyairo ipanko David tyagaintsiri.

Nompinkatharitakiri incharinityaari inkimitaiyaari ikanta irirori nopinkatharitakaakiri.

¹⁷ Jaminaminatana pashinijatziki atziri, inkantayitaina: ‘Nowinkathariti’, Ari onkantya nashitantaiyaari kaari pijininkata, impaiyaayitaina.

¹⁸ Ari ikantaki jiñaawaitaki Awinkathariti, oñaagantzirori ikinkishiritsitakari owakiraini jitananakawori.

¹⁹ Irootaki nonkantantyaari naaka, iiro okantzi añaakaawaitiri kaari ayyininkata ikaatzi kimisantayitairiri Pawa. ²⁰ Apa otyaantiniri osankinarintsi ashintsiwintiri iiro jowayitanti wathatsi jashitakaayitariri iwawaniwaitashitari, iiro jimayimpirirwaiyitanta, iiro jowakoyitantawo iriraani piratsipaini. ²¹ Tima irooyitaki josankinari Moisés-ni ikinkithatakotapiintaitziri tsikarikapaini japatotapiinta Judá-mirinka kitiijyiriki jimakoryaantaitari. Irootaki jitanakari pairani. Irootaki jowajyaantantyaawori jirokapaini iiro ikantzimoshiritakaantari ayyininkapaini”.

²² Ikanta Otyaantapiroriiti itsipatakari antaripiroriiti, kimisantzinkariiti, jowaki jotyaantiri Antioquia-ki intsipatyaaari Pablo iijatziki Bernabé. Jirika ikaatzi jowakiri: Judas jiitaitziri iijatziki Barsabás, ipoñaapaaka Silas. Iriiyitaki jiwatakaayitirini iyikiiti janta. ²³ Iriiyitaki aanakironi osankinarintsi. Jiroka okantzi osankinata: “Iyikiiti, naakaiti Otyaantapiroriiti, antaripiroriiti. Ni-withataiyimini iirokaiti kaari noyyininkamirinkata nampiyitawori Antioquia, Siria, ipoña Cilicia-ki. ²⁴ Niyotaiyakini tzimatzi poñaayitanainchari jaka, iri oñaashirinkakimiri janta, ikowi pimonkaayitairo Ikantakaantaitani, pin-tomishitaantaitani. Kaari notyaantani naakaiti. ²⁵ Irootaki nokinkithawaitantari jaka, nowaki akaataiyirini, jiyaatantyaari jiñiimi intsipatanantyaari itakokitani Pablo intsipatanantyaari Bernabé. ²⁶ Iriiyitaki atsipiwintakariri Awinkathariti Jesucristo. ²⁷ Jirika notyaantakimiri iroñaaka: Judas intsipatakari Silas. Iriitaki kinkithawaitakaapaakimini janta inkamanta-paakimiro maawoni jiroka. ²⁸ Tii okantzi noñaakaawaitimi iirokaiti, tima iro kamiithatzimotakiriri Tasorintsinkantsi, iijatziki naakaiti. Apa pimayitanairo kowajaantachari. Jiroka: ²⁹ Iiro powayitari wathatsi jashitakaitariri iwawanitashitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpirirwai-zi. Aririka pimonkaayitanakiro jiroka, kamiithataki. Ari okaatzi”.

³⁰ Ikanta jotyaantaitakiri, jataki Antioquia-ki. Ari japatotapaakiri kimisantzinkariiti, ipapaakiri osankinarintsi. ³¹ Ikanta jiñaanatawakiro, ikimoshiripirotaiyanakini. ³² Tima kamantantaniri jinayitzi Judas ipoña Silas, ithaamintakaapaakari iyikiiti joisokirotyaari Pawa,

ikinkithawaitakaapaakiri. ³³ Okanta osamanitaki isaikimowaitakiri kamiitha, jotyaantairi ipoñaakawo pairani. ³⁴ Iro kantacha Silas okamiithatzimotakiri irirori isaikanaki. ³⁵ Iijatzi Pablo itsipatakari Bernabé irojatzzi isaikanaki iriroriiti Antioquía-ki, itsipayitakariki ojjiki pashinipaini, iikiro jiyotaantanakitzi, ikamantantziro iñaani Awinkathariti.

Jookawintairi Pablo jirika Bernabé, japiitakiro jiyatzi ikinkithatzi

³⁶ Ikanta osamanitaki, ikantairi Pablo jirika Bernabé: “Thami apiitiro arityaari inampiitiki iyikiiti tsika akamantantakiro iñaani Awinkathariti. Aminairi tsika ikantayitaka”. ³⁷ Ari ikowawitaka Bernabé jaanakirimi Juan, jitaiziri iijatzi Marcos. ³⁸ Iro kantacha tii inimotziri Pablo jaanairi, tima Marcos jookawintakiri pairani Panfilia-ki, tii jothotyiiro intsipatyaaari ikinayitaki ikinkithatakantzi. ³⁹ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani. Aripaiti jookawintawakaanaka. Jaanakiriki Bernabé jirika Marcos, otitanaka ikinanaki Chipre-ki. ⁴⁰ Iriima Pablo, jaanakiriki Silas. Ipoña jamanamanaatakotawakari iyikiiti, ikantaiyini: “Nowinkathariti, nawintaimi iiroka, aritaki pinishironkatakiri jirika”. Ari jiyataaiyanakini. ⁴¹ Ikanta ikinanaki Siria-ki, Cilicia-ki, jominthashiritakaayitaari ikaatzi kimisantayitaatsiri.

16

Timoteo itsipatari Pablo iijatzi Silas

¹ Ikanta jariitaka Pablo janta Derbe-ki itsipatakari Silas irojatzzi jariitantakari Litra-ki. Ari jiñaaki jiyotaani Awinkathariti jiita Timoteo, otomi Judá-mirinka kimisantatsiri, Grecia-paantiri jinatzi iwaapatitari. ² Ikanta jirika Timoteo kamiitha ikinkithatakotaiyirini kimisantzinkariiti nampitawori Litra-ki iijatzi Iconio-ki. ³ Ari ikowakiri Pablo intsipatyaaari Timoteo. Iro kantacha jitawakari itomishitanitakiri iiro ikisawaitanta Judá-mirinkaiti nampitawori janta, tima jiyotaiyini maawoni Grecia-paantiri jinatzi iwaapatitari Timoteo. ⁴ Ikanta ikinayitanaki nampitsiitiki, ikamantayitanakiri kimisantzinkariiti jimonkaayitairo josankinatakiri pairani Otyaantapiroriiti itsipatakari antaripiroriiti janta Jerusalén-ki. ⁵ Ari okanta ityaaryooyitantanakari kimisantzinkariiti jawintaayitanaka, iikiro jiyataanakitzi kitiijyiriki ijyikipirotanaki.

Jomishimpiyaakiri Pablo Macedonia-jatzi

⁶ Ikanta Pablo joshinampitanakiro Frigia iijatzi Galacia, tima tii ishinitairi Tasorintsinkantsi inkinkithatakantzi janta Asia-ki. ⁷ Irojatzzi jariitantakari Misia-ki. Ari ikinkishiriwitariki jiyatiro Bitinia-ki, iro kantacha tii ishinitairi Itasorinka Jesús. ⁸ Awisanaki janta Misia-ki, oirinkaiyapaakani nampitsiki Troas. ⁹ Ari janta imishiwaitakiri Pablo tsiniripaitiki, imishitaki Macedonia-jatzi, ikantziri: “Pariitina nonampiki, pinishironkayitaina naakaiti”. ¹⁰ Ikanta imishiwaitakiri Pablo, ari niwitsikaiyanakani niyaataiyini Macedonia-ki, tima niyotanaki iri Pawa kaimashiritakinari janta nonkinkithatakotiro Kamiithari Naaantsi.

Jomontyaitakiri Filipos-ki

¹¹ Ari notitaiyanakani Troas-ki, apatziro nowanakiro niyaatiro Samotracia-ki. Okanta okitiijyitamanaki irojatzzi naatakotantapaakari nampitsiki Neápolis. ¹² Opoña nawisanaki irojatzzi Filipos-ki, jinampiyitawo poñaayitainchari Roma-ki, otzinkami nampitsi inatzi janta Macedonia-ki. Ari nosaikawaitapaakiri janta. ¹³ Okanta kitijyiri jimakoryaantapiintari

Judá-mirinkaiti, niyaataki jiñaathapiyaaki, tima nokinkishiritaiyakani ari jamanamanaatapiintaiyani. Ari noñaapaaki tsinani apatotaiyakani, nosaikaiyapaakini nokinkithatakotziniro Kamiithari N̄aantsi. ¹⁴ Okanta tsinani apatotainchari oita Lidia, opoñaawo iroori nampitsiki Tiatira. Opoki iyompariwaita manthakintsi pitzirishimawoyitatsiri. Tima opinkathatapiintakiri Pawa jiroka tsinani, okimaminthatakiri ikinkithatzi Pablo, jiminthashiritakaanakawo Awinkathariti. ¹⁵ Owiinkaataka, otsipatakari ikaatzi saikapankotzirori. Ipoñaashita okantaiyanakinani: “Piyotzirika iirokaiti notyaaryoowintairi Awinkathariti, pimpokaiyini pimayi nopankoki”. Ari nimataiyakironi, tima irootaki shintsiwintakirani.

¹⁶ Opoñaashitaka apaani kitijiyiri, niyaataiyini namanamanaaty, notonkiyotaka mainawo ompirataawo. Piyarishiritatsiri, jiyotakaayitziro iitarika awijiyimotirini atziri. Irootaki ipinaitantariri oyyiki ompiratawori. ¹⁷ Jiroka mainawo itanakawo oyaatanakiri Pablo, oyaataiyanakinani iijatzu naakaiti, okantzi okaimi: “Jirika shirampariiti jompiratani jinatzu Pawa Jinokijatzu, iriitaki kamantimironi pawisakoshiritantaiyaari!” ¹⁸ Ari okantapiintatya jiroka kitijiyiriki, irojatzu owatsimashiritantakariri Pablo, ipithokashitanakawo, jiñaanatanakiri piyari aagashiritakirori, ikantziri: “Piyaapithatairo mainawo, iri Jesucristo matakaimironi nopaiyaakiri”. Apathakiro ikantanaka piyari jiyaapithatairo.

¹⁹ Ikanta jiñaakiro ompiratawori, jiyotanaki iiro jaantaawo oyyiki kiriti. Joirikakiri Pablo itsipataakiri Silas, jaanakiri jiwariitiki, irojatzu janta ipiyowintantapiintaita. ²⁰ Ikantapaakiri pinkathariiti aminakotantaniri: “Jirikaiti Judá-mirinka jinatzu. Ichapishiryaayitakiri atziririti jaka anampiki, ²¹ jiyotaayitakiri kaari ashiniyitzi jantaitiro, tima aakaiti ijyininkamirinkaiti Roma-jatzi”. ²² Ari ipithokashitaitanakari Pablo itsipatakari Silas, ikantakiri pinkathariiti aminakotantaniri: “Paatonkoryaayitiri, pimpajawaitiri”. ²³ Aritakiri ipajawaitakiri oyyiki, jomontyaakaantakiri. Ikantanakiri: “Paa-maakowintapirotyaari”. ²⁴ Ikimaki aamaakowintantaniri ikantaitakiri, jomontyaapirotakiri inthomainta, jawitsinaakiitantakariri inchakota.

²⁵ Okanta niyankiiti tsiniripaiti, jamanamanaata ipoña ipampithagayini Pablo itsipatakari Silas, kimaiyatsini pashini omontyaari. ²⁶ Omapokashitanaka ontziñaanaka, iwokapaakiro jomontyaitakiri. Apathakiro ashitaryaayitanaka ashitakowontsi, ishiryakowaitashitanaka omontyaari ithatakowiitantakariri ashirotha. ²⁷ Ipoña ikakitanakiri aamaakowintantaniri, jiñaatziro ashitaryaaka jomontyaawiiitakiri, ari jinoshikanakiro jowathaaminto ikowi josataiya, jiñaajaantakiri shiyayitaka omontyaariiti. ²⁸ Iro kantacha Pablo ikaimotanakiri, ikantziri: “Jiro powashironkaawaitashita, iinitatsi nosaikaiyini maawoni jaka!” ²⁹ Ipoñaashitaka jirika aamaakowintantaniri ikaimakaantakiri ootamintotsi, ishiyapirotanakitya ityaapaaki, okawaitanaka ithaawanakiri, jotzirowashitapaakiri Pablo itsipatakari Silas. ³⁰ Ipoña jomishitowanakiri, josampitakiri, ikantziri: “Pinkathari, j̄litama nantiri naaka nawisakoshiritantaiyaari?” ³¹ Ikantanakiri irirori: “Pinkimisantairi Pinkathari Jesús, aritakiri pawisakoshiritai iiroka iijatzu ikaatzi saikapankotzimiri”. ³² Ikinkithatakotananikiri tsika ikantakota Awinkathariti iijatzu ikaatzi saikapankotakiriri. ³³ Ipoñaashitaka iinta oniyankiititzi tsiniriri jirika aamaakotantaniri ikiwanakiniri jaawiyaitakiri ipajaitakiri. Ipoña jowiñkaayitaka jirika itsipatakari ijyininkamirinkatari. ³⁴ Ari jaanakiri ipankoki, ipapaakiri jowanawo. Kimoshiri ikantanaka jirika ikimisantairi Pawa itsipayitaari ikaatzi saikapankotakiriri.

³⁵ Okanta okitiijiyitamanai, jirikaiti pinkathari aminakotantaniri ikaimakaantakiri kimpoyaakotaniri, ikantakiri: “Pomishitowakaantairi jirikaiti”. ³⁶ Ikanta aamaakotantaniri, ikantakiri Pablo: “Ikantakaantakina pinkathari nomishitowayitaimi. Kantatsi iroñaaka piyaayitai kamiitha”. ³⁷ Iro kantacha Pablo ikantanakiri irirori: “Josankinatokotaakantani Roma-jatzi ninatzi naaka, iro kantacha ipajawaitakina japatotapiintaita, tii jaminawakiro tzimatsirika nokinakaashitani. Jomontyakaantakina. ¿Iroñaakama ikowi jimanakaina jomishitowayitaina? ¡Tii nokowiro! Pinkantiri impokanaki irirori jomishitowayitaina”. ³⁸ Ikanta jirika aamaakotantaniri, ikamantakiri pinkathari. Ikimawaki josankinatokatani jinatzi Roma-jatzi, antawoiti ithaawaiyanakini. ³⁹ Jatanaki pinkathariiti, ikantapaakiri Pablo itsipatakari Silas: “Pimpiyakotina nowasankitaakaantawaitakimi”. Ari jomishitowakaantairi, ikantawairi: “Piyaataiyaaami”. ⁴⁰ Ari jiyaataiyaini opankoki Lidia. Ikinkithatakaayitanairi inkimsantanzinkariiti, ithaamintashiritakaayitanairi, jataiyaini.

17

Imaamaniitanki Tesalónica-ki

¹ Ikanta jariitantayita Pablo itsipatakari Silas ikinayitanaki Anfípolis-ki, Apolonia-ki irojatzi jariitantakiri Tesalónica-ki, otzimi janta japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. ² Tima iro jamitapiintakari Pablo aririka jariitya pashiniki nampitsi, ityaapiintzi tsikarika japatotapiinta Judá-mirinkaiti, ikinkithatzi. Irootaki jimatapaakiri iroñaaka. Ipoña japiitairo pashiniki kitiiyjiri jimakoryaantaitari, japiitairo iijatzi. Ari jiñaanaminthatapiintakiri Judá-mirinka. ³ Jookoyitatziniri Osankinarintsipirori tsika ikinkithatakota Cristo inkamimotanti, impoñaashitaiya jañagai iijatzi. Ikantayitzi: “Jirika Jesús nokinkithatakotakimiri, iriitaki Cristo”. ⁴ Ari ikimisantanakini tsika ikaatzi Judá-mirinka, itsipatanakari Pablo iijatzi Silas. Ikimisantaiyanakini iijatzi ojyiki Grecia-paantiri pinkathatasorintsitaniri, ari okimitsitakari iijatzi pinkathataawo tsinaniiti. ⁵ Iro kantacha Judá-mirinkaiti kaari kimsantatsini, tii inimoshiritanakiri. Japatotaki kaaripiroshiririiti. Jotyaantakiri imaamanitanti nampitsiki. Imaamanipankotakiri iijatzi Jasón, jaminaminatzi Pablo itsipatakari Silas. ⁶ Tii jiñaashitari janta, jinoshikanakiri Jasón itsipataanakiri pashini kimsantanzinkariiti, jaanakiri isaiki jiwatakaantzirori nampitsi, ikantaiyapaakini: “¡Tzimatsi shirampariiti ochapishiryaantatsiri nampitsiitiki, pokaki iroñaaka jaka. ⁷ Jirika Jasón oosaikawakiriri ipankoki! Ithainkayitakiro jirikaiti ikantakaantani pinkatharitatsiri Roma-ki, ikantaiyakini: ‘Tzimatsi pashini pinkathari, jiita Jesús’ ”. ⁸ Ikanta ikimayawakironi jiroka, tii inimotaiyanakirini atziiriiti iijatzi jiwariiti. ⁹ Ikowakoitakiri Jasón impinawintya itsipayitakari pashinipaini, ari onkantya impakaantaiyaariri.

Jatani Pablo itsipatanaari Silas Berea-ki

¹⁰ Ikanta kimsantanzinkariiti, jotyaantairi tsiniripaiti Pablo itsipatanaari Silas, jiyaatai Berea-ki. Ikanta jariitaiyakani janta, jataiyakini japatotapiintaiyani Judá-mirinka. ¹¹ Jirikaiti Judá-mirinka, nishironkatantani jiniyatziini tii ikimantiri Tesalónica-jatzi, kamiitha ikimisantawakiro ñaantsi. Jaakowintanakawo kitiijyiriki jiñaanatanakiro Osankinarintsipirori jiñaantyaawori imapirotatyaarika ikamantaitziriri. ¹² Ojyiki Judá-mirinkaiti kimsantanaintsiri, ari ikimitsitakari iijatzi Grecia-paantiri pinkathataari,

ijatzzi tsinaniiti. ¹³ Iro kantacha Judá-mirinkaiti nampitawori Tesalónica-ki, ikimakotakiri ikinkithatakaantatzi Pablo janta Berea-ki, pokaiyanakini, imaamaninminthawaitapaakiri atziriiti. ¹⁴ Iro kantacha kimisantzinkariiti jaanakiri Pablo inkaarithapiyaaki. Iriima Silas itsipatakari Timoteo ari isaikanaki irirori. ¹⁵ Ipoña jawisakagaitanakiri Pablo irojatzzi jariitantakari Atenas-ki. Ikanta ipiyaiyaani Berea-ki, ikantapairi Silas itsipatakari Timoteo: “Ikaimakaantaimi Pablo, piyaatai thankipiroini”.

Isaiki Pablo Atenas-ki

¹⁶ Ikanta Pablo joyaawintari Atenas-ki Silas itsipatakari Timoteo, oyyiki oñaashirinkakiri jiñaayitziri Atenas-jatzzi jamanamanaatari oyyakaantsipaini.* ¹⁷ Irootaki ikinkithawaitakaantakariri Judá-mirinkaiti, ijatzzi pashinipaini pinkathatasorintsitaniri janta japatotapiintaiyani. Oyyiki ikinkithawaitakaapiintaki ijatzzi kitiijyiriki tsikarika ipiyotapiintaiyani atziriiti janta nampitsiki. ¹⁸ Jiñaanaminthayitziri ijatzzi yotaniriiti janta nampitsiki. Tzimatsi kantayitatsiri: “¿Iitamachiitaka ikinkithatakotziri jirika kiñaaniri?” Ikantayini pashini: “Kimitaka ikinkithatakotatziri pashinitatsiri pawa”. Iro ikantayitantakari tima Pablo ikamantantatziiro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, jañaantaari ijatzzi.† ¹⁹ Ipoña jomiyaanakiri otzishiki iitachari “Areópago”, tsika japatotapiintaiyani. Josampitakiri: “Incha pinkinkithatakotinawo owakiraatatsiri piyotantziri jaka nonampiki. ²⁰ Tima pikinkithatakotakinawo kaari nokimapiintzi. Nokowaiyini niyoti iita kantakotachari”. ²¹ (Tima okaatzi itzimawintziri Atenas-jatziiti itsipatakari ariitzinkariiti janta, ikimisantayitziro owakiraatatsiri ñaantsi, jowawisaimaityaawo.)

²² Ikatziyanaka Pablo ipiyowintaitakari, ikantanaki: “Atenas-jatziiti, noñaakimi naaka, tzimatsi oyyiki piwawaniyitari, pamanamanaatashitapiintari. ²³ Nokinayitzi pinampiki, noñaayitakiro pitaapiriminto. Tzimatsi apaani osankinataka, okantzi: ‘PAWA KAARI JIYOYIITZI’. Iri-jatzita nokinkithatakotzimiri naaka. ²⁴ Iri witsikakirori kipatsi maawoni tzimantayitawori, irijatzzi Pinkathariwintziri inkiti ijatzzi kipatsi. Tii isaikantawo tatorintsipanko jiwitsikani atziriiti. ²⁵ Tii ikowiro irirori jiwitsikaitiniri tsikarika oitya. Tima iriitaki añaakaayitairi maawoni aakaiti, irijatzzi añainkatakaayitairi, ipayitairo maawoni tsikarika oitarika. ²⁶ Iriitaki witsikakiriri itawori shirampari, jojiñaakiri, itzimpookakiri inampitayawori maawoni kipatsiki. Ikinkishiritsitaka tsika onkaati osamaniti jinampitayawo tsikarikapaini. ²⁷ Iro jantantakawori jiroka, onkantya jaminaminaitantyaariri. Kimiwaitaka ipampipampiwaitatyimi jaminaminaitziri. Ari jiñiiri. Tima tii intaina isaiki Pawa ari itsipayitai maawoni aakaiti. ²⁸ Iriitaki añaakaayitairi iroñaaka, ijyiwatakaayitai, iri tzimakaayitairi. Irojatzzi ikantsitakari pijyininkaiti iiroka, kinkitharyaanzi, ikantaki: ‘Jashiyitai Pawa’. ²⁹ Tima jashiyitai Pawa, tii okantzi aninkishiritakowaityaari ikimitatyaari oyyakaantsi jiwitsikani atziriiti, jiwitsikayitzi oro, kiriki, mapi. ³⁰ Tima pairani oyyiki jamawitakiro Pawa okaatzi jantashiwaitakari

* **17:16** Jiroka nampitsi Atenas otzinkami inatzi nampitsi, ari jinampitawori oyyiki yotaniriiti Grecia-jatzzi. † **17:18** Jiitaitziri jaka “yotaniriiti”, iriyitaki kimsantzirori jiyotaantziri iitachari “Epicuro”, ikantzi: “Iro kowapirotachari ankimoshiriwaiti”. Tzimatsi ijatzzi pashini jiitaitziri jaka “yotaniriiti”, jiita “Stoa-jatziiti”. Ikimisantayironi iriroriiti okaatzi jiyotaantziri pairani iitachari “Zenón”, ikantaki: “Ontzimatyii añaakopirotanitya”. Iro jiitaitantariri “Stoa-jatziiti”, tima japatotapiintaiyani jiitaitziro iñaaniki iriroriiti “Stoa”, owaankiityaani inatzi, pothopooki ikantayitziro.

imasontzinkakiini. Iro kantacha ikantayitairi maawoni tsikarika inampiyitawo, ikantairi: ‘Powajyaantairo kaaripirori pamitashiyitari’. ³¹ Tima Pawa jiyoshiitaki apaani shirampari, iriitaki jotyaantairi jaminakoyitairo okaatzi antayitakiri. Aritaki jiyotajaantakiro irirori Pawa tsikapaitirika jimatairo. Tima joñaagantakiri shirampari jowiriintairi ikamawitaka”.

³² Ikanta ikimawaki ikinkithatakotakiri kaminkari ipiriintaa, ishirontaminthatanakari. Tzimatsi pashini kantanakiriri: “Ari apiitiro paata nonkimimi pinkinkithatakotiro jiroka”. ³³ Jiyaapithatanairi Pablo. ³⁴ Iro kantacha joyaatanakiri tsikarika ikaatzi, kimisantai irirori. Jirika ikaatzi kimisantaatsiri: Dionisio, irijatzi apaani tsipawitariri ipiyotapiinta Areópago-ki. Opoñaapaaka tsinani iitachari Dámaris, tzimayitatsi pashini.

18

Ariitaka Pablo Corinto-ki

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, ishitowanaki Pablo Atenas-ki, jataki Corinto-ki. ² Ari jiñaakiri Judá-mirinka iitachari Aquila, Ponto-jatzi jinatzi jirika. Owakiraa jariitaka Aquila itsipatakawo iina Priscila ipoñaakawo Italia-ki, tima pinkathari Claudio ikantakaantaki janta Roma-ki ishitowayiti maawoni Judá-mirinkaiti. Jataki Pablo jariitari Aquila. ³ Ari isaikapaaki Pablo intsipatyaari. Tima okaatzi jantawaititakiri jirika, ishirikayitziro tontamawotatsiri manthakintsi, ipankoitawo. Irojatzi jantawaitsitari pairani Pablo irirori. ⁴ Ari ikantapiintatya Pablo jiyaatzi japatotapiintaita kitijyiriki jimakoryaantaitari, ikinkithatakaantayitaki inkitsirinkantyaariri Judá-mirinkaiti inkimisantakaayitairi, iijatzi Grecia-paantiri.

⁵ Ikanta Silas itsipatakari Timoteo ariitaiyapaakani ipoñagaawo Macedonia-ki. Ari jaakowintanakawo Pablo ikinkithatakaantakani. Ikantakiri Judá-mirinkaiti: “Jirika Jesús, Cristo jinatzi”. ⁶ Iro kantacha tii inimotziri Judá-mirinkaiti, ikisaniintanaka, ikawiyawaitanakiri. Ari jotikanairo iithaari Pablo jiyotaitantyaari tii ikimisantaiyini, ikantanakiri: “Iirokayitaki kantashityaawoni pimpiyashitantaiaari, tii naaka kantashityaawoni. Iroñaaka nompithokashityaari kaari ajyininkata”. ⁷ Shitowanaki japatotapiintaita. Jataki ipankoki atziri iitachari Justo, pinkathatasorintsitaniri jinatzi. Isaikanampitziro irirori japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. ⁸ Ikanta Crispo, jiwatatsiri japatotapiinta Judá-mirinka, ikimisantanakiri Awinkathariti, ari ikimitaakiro iijatzi ikaatzi saikapanokoziriri. Iijatzi ikimantanakiri oiyiki Corinto-jatzi, ikimayitakiro ñaantsi, kimisantayitanaki, jowiinkaayitakiri. ⁹ Ikanta Pablo, jomishimpiyaakiri Awinkathariti tsiniripaiti, ikantakiri: “Iiro pithaawi. Piyaatakaairo pinkamantantiro ñaantsi jaka, iiro pimairitzi”. ¹⁰ “Tima ari notsipatzimi naaka, iiro jowatsinawaitaitzimi jaka, tima tzimatsi oiyiki nashiyitaari naaka jaka nampitsiki”. ¹¹ Iro isaikantanakari Pablo Corinto-ki, awisanaki apaani osarintsi niyankitapai pashini. Jiyotaantayitziro iñaani Pawa.

¹² Okanta ijywatantari Galión janta Acaya-ki, jitanakawo Judá-mirinkaiti imaamanitanakiri Pablo. Ipoña jaanakiri janta jiiwariki. ¹³ Ikantapaakiri: “Jirika shirampari ikinakaashitakawo jiyotaayitziro atziriiti ipinkathatairi Pawa, ipiyathatakawo ikantakaantaitziri”. ¹⁴ Iro jiñaawaitanakimi Pablo, ikantanaki Galión jiñaanatanakiri Judá-mirinkaiti: “Iroorika pinkinkithatakotzi ikinakaashitakari jirika shirampari, itsitokantaki, aritaki nonkimakimi pinkantayitina. ¹⁵ Aña pikantawakaawintashitawo piñaawaiminthatashitari,

pipairyaaaminthawaitashitari, piitashiwaitari: ‘Ikantakaantaitani’. Piyotaiyironi iirokaiiti tsika pinkantiro, tii nomiraawintawaitawo naaka”.¹⁶ Jomishitowaiyakirini. ¹⁷ Ikanta Grecia-paantiri, joirikanakiri iitachari Sóstenes, iri jiwatsitacha japatotapiinta Judá-mirinka. Ipajawaitanakiri. Iro kantzimaitachari Galión, tii jimatzimaitawo irirori.

¹⁸ Ojyiki kitiiyyiri isaikawaitanai Pablo janta Corinto-ki. Ari jiyaatai itsipatanawo Priscila iijatzi Aquila, jiyaatairo Siria-ki. Ikanta janta Cencrea-ki, tikira jotitanaata, jamiitanakiro iishi, ari jimonkaatziro okaatzi ikantantakiri. ¹⁹ Ikanta jariitaka Efeso-ki, jataki Pablo japatotapiintaita, ikinkithatakaayitapaakiri Judá-mirinkaiti. Ari jookanairi Aquila itsipatakawo Priscila. ²⁰ Ikowakowitawaari Judá-mirinkaiti osamani isaikanaki, tiimaita ikowi Pablo. ²¹ Ikantanairi jiyaatzimatana: “Ontzimatyii naritaiya Jerusalén-ki joimoshirinkaita. Iriirika Pawa kowatsini, ari nompiyi noñaayitaatimi”. Ipoñaashitaka jotitanaa Pablo, jatai.

Piyaa Pablo Antioquia-ki, ipiyanaawo iijatzi ikinkithatzi

²² Ikanta jariita Cesarea-ki, awisapai Jerusalén-ki jiwithatapaiyaari kimisantzinkariiti. Ipoña jawisanai Antioquia-ki. ²³ Ikanta osamanitaki, japiitairo iijatzi jariitanayita nampitsi tzimatsiri janta Galacia-ki iijatzi Frigia-ki, jominthashiritakaayitari jiyotaani.

Ikinkithatzi Apolos janta Efeso-ki

²⁴ Okanta janta Efeso-ki, ariitaka Judá-mirinka iitachari Apolos, Alejandro-jatzi jinatzi. Kamiitha ikinkithatzi, jiyotakopirotziro Osankinarintsipirori. ²⁵ Tzimatsi kinkithatakoitsitakariri Juan-ni owiinkaatananiri, ikinkithatakoitsitakawo iijatzi okaatzi ikamantantakiri Juan-ni ikantakota Jesús. Ari iwiya jiyotakotziro irirori. Iro kantacha, kamiitha ikanta joñaagantawitawo ikinkithatakoitziri Jesús. ²⁶ Ari ikinkithatakaantapaaki Apolos japatotapiintaita. Ikanta okimakiri Priscila otsipatakari Aquila, jaanakiri Apolos, jiyotaakiri tsika ikantakotajaanta Jesús. ²⁷ Ikowaki Apolos jawijyi Acaya-ki. Ari ipawakiri kimisantzinkariiti Efeso-jatzi apaani osankinarintsi jaapatziyantawatyaariri Acaya-jatzi. Ikanta jariitaka Acaya-ki, ojyiki ithaamintakaapaakari kimisantzinkariiti inishironkayitairi Pawa. ²⁸ Jimatatziiro Apolos ikitsirinkayitakiri Judá-mirinkaiti, joñaagayitzi Osankinarintsipirori ikinkithatakoitziri Cristo, ari okanta jiyotakotantaitakariri Jesús, iriitaki Cristo.

19

Ariitaa Pablo Efeso-ki

¹ Ikanta Apolos isaiki Corinto-ki, anonkanaki Pablo otzishimashiki, ariitaka Efeso-ki. Jiñaapaakiri kimisantawitachari. ² Josampitapaakiri: “¿Inampishiritantakimima Tasorintsinkantsi owakiraa ikimisantakaitakimi?” Ikantaiyanakini iriroriiti: “Tiitya. ¿Oitama kantakotachari jiroka? ¿Iitama ikantaitziri Tasorintsinkantsi?” ³ Ari ikantzi Pablo: “¿Iitaka powiinkaawintakari pikimisantawitaa?” Ikantaiyini iriroriiti: “Iro nowiinkaawinta jiyotaantakiri Juan-ni”. ⁴ Ipoña Pablo jiyotaanakiri, ikantayitzi: “Jowiinkaatanzira Juan-ni, ojyakaawintamachiitayita jowajyaantaitiro kaaripirori. Iro kantzimaitacha ikantsitaka Juan-ni: “Pinkimisantairi aatsikitaitsiri, iri poyaatapaatyaananani. Iriitaki Jesucristo ikinkithatakotakiri jaka”. ⁵ Ikanta ikimayawakini jirikaiti, jowiinkaawintanakari Awinkathariti Jesús, ipairyayitainiri irirori.

⁶ Ipoña Pablo jotzimikapatziiitooyitankari jako, ari inampishiritantanakari iriroriiti Tasorintsinkantsi. Jiñaawaiyitantanakawo pashiniyitatsiri ñaantsi. Ikamantantayitanakiro ñaantsi jiyotakaayitanairiri Pawa. ⁷ Ikaataiyini 12 atziriiti.

⁸ Ipoña jawisaki Pablo japatotapiintaiyani Judá-mirinka, ari ikinkithatakaantapaaki ikaatzi mawa kashiri. Tikaatsi inthaawakaiya, ikowi jiyotakaayitairi atziriiti tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai.

⁹ Iro kantacha tzimatsi tsika ikaatzi kisoshiriwaitatsiri, tii ikowi inkimisantaayini, ikijyimawaitakiri tsipatanaariri jiiatziiri “Aatsi”. Ikanta Pablo, jintainaryaanakari jirikaiti. Ikaminaayitanairi jiyotaaniiti janta iyaapapankotiki jiiatziro “Tiranno”. Ari jiyotapiintakiri maawoni kitijiyiriki. ¹⁰ Ari ikantapiintanakitya, tzimakotaki apiti osarintsi. Ikimakoyitairo iñaani Pawa nampiyawori Asia-ki, Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiripaini, maawoni.

¹¹ Oyjiki itasonkawintantaki Pablo janta ikantakaakari Pawa.

¹² Matataitacha iijatzi oshinchaantanaki imanthakipaini Pablo. Aririka jaayitiro tsikarikapaini, intirotantaityaari mantsiyari, aritaki ishintsitanai. Aritaki onkantaki iijatzi ishintsiyitai piyarishiriyitatsiri. ¹³ Ikanta tsikarika ikaatzi Judá-mirinka kinakinawaitatsiri janta joshinchaayitziiri piyarishiritatsiri, ikowawitaiyakani iriroriiti joshinchaanti impairyiiri Jesús. Ikantawitari piyariiti jiñaanatziri: “¡Piyapithatiri, nompairyiimiri Jesús, ikinkithatakotziri Pablo!”

¹⁴ Irootaki jimawitaiyakarini 7 itomiiti Judá-mirinka iitachari Esceva, jiwawitariri ompiratasorintsitaniriiti janta. ¹⁵ Iro kantacha jakakiri piyariiti, ikantakiri: “Noñiiri Jesús, niyotakotziri Pablo. Irooma iirokaiti, tii niyotzimi”.

¹⁶ Ikanta piyarishiritatsiri joirikanakari jirikaiti, antawoiti jomankiyanakari, joitsinampaakiri maawoni, jomishiyairi ipankoki jaatonkoryaamirikitakiri, antawo jowatsinawaitakiri iwathaki. ¹⁷ Ikimaiyakini nampitawori Efeso-ki, Judá-mirinkaiti iijatzi Grecia-paantiri, maawoni. Owanaa ithaawaiyanakini. Ari okanta ipinkathaitantanakari Awinkathariti Jesús. ¹⁸ Ari ipokayitanaki iijatzi ojyiki kimitantayitaatsini, ithawitakoyitapaakiro iyaaripironka.

¹⁹ Jamayitapaakiro jyiripiyaariwitachari tsika jiñaanatakotapiintziro ijyiripiyaaritantari, itaayitapaakiro. Ikanta jaminaitakiro tsikarika okaatzi opinatari itaayitakiri, ariitaka ikaatzi: 50,000 ikithoki kiriiki. ²⁰ Iikiro ikimakopiroitanakiziri Awinkathariti.

²¹ Okanta okaatapaaki jirokapaini, jominthatakawo Pablo jariitantya Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki. Impoña jawisanaki irojatziri Jerusalén-ki. Ikantsitaka iijatzi: “Aririka niyaataki Jerusalén-ki, ari nawisaki niyaati Roma-ki”. ²² Ipoña jonyaantaki Macedonia-ki apiti imitakotapiintirini, Timoteo itsipatakari Erasto, iinirotatsi isaikanaki irirori Asia-ki.

Imaamanitaitzi Efeso-ki

²³ Okanta janta Efeso-ki antawoiti ikisawakaawintakari tsipatanaariri jiiatziiri “Aatsi”. ²⁴ Iri poñaakaantakawori iitachari Demetrio, ashiropakori. Tzimayitatsi iijatzi kimitakariri irirori jiwitsikayitziro oryaani ojyakaawo oyaapapankoti iwawanitashiitari jiiatziiri “Diana”. Iri jaantayitari ojyiki kiriiki. ²⁵ Japatotaiyakani maawoni ashiropakoriiti. Ikantaki Demetrio: “¡Shirampariiti! Tima iro añaantari aakaiti jiroka antawairi. ²⁶ Iro kantacha, aritaki pikimakotakiri jiiatziiri Pablo, ikitsirinkaki ojyiki atziriiti, ikantayitziiri: ‘Jiwitsikani atziriiti tii impawati’. Tii apa ikantakiro anampitsitiki Efeso, aña jimatsitakawo maawoni jaka Asia-ki. ²⁷ Tii apa onkantzimotai iiro jamanantapiroitanairi awitsikani, iro kantzimopiroitairi, ompiyakotyia

inkimakoitiro antawoiti awawani Diana maawoni jaka Asia-ki, ari jowa-
jyaantaitanakiro impokaiti oyaapapankotiki”.

²⁸ Ikanta ikimaiyakini, antawo ikisaiyanakani, ikaimaiyanakini:
“¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!” ²⁹ Iikiro
ikamiñiinkatanakitzi jiñaawaitaiyini jirikaiti. Ipoña joirikaitanakiri Gayo
itsipataitanakiri Aristarco, jaitanakiri japatotaiyapiintani atziriiti. Jirika
jaitanakiri iriitaki itsipatapiintari Pablo jariitantayita, Macedonia-
jatzi jinaiyini. ³⁰ Ikowawitaka Pablo intyaapaakimi irirori, tiimaita
ishinitziri jiyotaaniiti. ³¹ Ari ikimitsitakari jiwariiti jaapatziyani
Pablo, ikantakaantakiri: “Iiro pimatsitawo iiroka janta”. ³² Ikanta
janta japatotaiyakani, iikiro ichiraachiraataiyatziini, tii ojoyawakaa
okaatzi ichiraawintaiyirini. Tima jirikaiti atziriiti tii jiyopirotaiyini
oita japatowintaiyarini, ikaimakaimawaitashitaiyani. ³³ Iro kantacha
tsikarika ikaatzi Judá-mirinka, jiñaakiri Alejandro josatikaka janta
jipyotaiyakani, ishintsiwintanakiri inkinkithatakotiri. Ikanta Alejandro
jakotanaki jimairitantawayaari, inkinkithawaitakaawitakari. ³⁴ Iro
kantacha jiyotaiyakini atziriiti Judá-mirinka jinatzi jirika Alejandro,
iikiro japiitanakitziiro ikaimaiyini, osamani ikantaka ikaimi, ikantaiyini:
“¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!”* ³⁵ Ipoña ikatziyanaka
osankinaryaantzi, jomairintakiri, ikantakiri: “Efeso-jatzi, jiyotaitzi
maawoni, aakaiti kimpoyaawintawori oyaapapankoti awawani Diana,
iijatzi ojoyakaani poñainchari inkitiki. ³⁶ Irootaki pinkinkishiritantawayaari
kamuiha, iiro pimaamanitantashiwaita. ³⁷ Tima jirikaiti shirampari
pamayitakiri, tii jowaaripirotziro kaapapanko, tii ikijyimatziro iijatzi
awawani. ³⁸ Ikwirika jiyakawintanti Demetrio itsipayitakari ikaayitziri,
jaanakiri ajiwariki jaminakotiniri, iri witsikiniriri okaatzi kantzimotariri.
³⁹ Okowatyaarika ayotakotiro maawoni aakaiti, kimitaka kantatsi apatotiri
maawoni jiwariiti, jaminakotantyaawori. ⁴⁰ Okaatzi awisaintsiri iroñaaka,
aritaki jowasankitaawintaitakairo amaamanitantaki. Iiro otzimi ankantiri
ampiyakowintantyaari”. ⁴¹ Ikanta ithonkakiro jiñaawaitakiro jiroka,
jotyaaantairi atziriiti.

20

Ipiyaawo Pablo Macedonia-ki iijatzi Grecia-ki

¹ Ikanta ithonkaka ikamiñiinkataki jiñaawaitaiyini, japatotakiri Pablo jiy-
otaani ikaminaayitanairi. Ipoñaashitaka jiwithayitanaari, jataki Macedonia-
ki. ² Ari jariiyitanaawo maawoni nampitsi tsika isaikayitzi iyikiiti, ikam-
inaayitanairi. Iroatzi jariitantakari Grecia-ki. ³ Ari isaikawaitapaakiri
ikaatzi mawa kashiri. Iro jotitanaiyaami jiyaatantyaari Siria-ki, ari iki-
makiri jowamaatyiri Judá-mirinkaiti jariitayaarika janta. Irootaki ipiyan-
tanaari Macedonia-ki. ⁴ Ari itsipatanaari Sópater Berea-jatzi jinatzi itomi
Pirro. Ipoñaapaaka Aristarco, ipoñaapaaka Segundo, Tesalónica-jatzi jinatzi.
Ipoñaapaaka Gayo, Derbe-jatzi jinatzi. Ipoñaapaaka Timoteo, Tíquico iijatzi
Trófimo, Asia-jatzi jinayitzi jirika. ⁵ Ari jiiwataiyanakini jirikaiti iyikiiti,
joyaawintapaakina Troas-ki notsipatakari Pablo. ⁶ Okanta awisanaki kiti-
jiyiri jowantapiintaitantawori tantaponka, ari notitanaari Filipos-ki. Aw-
isaki 5 kitiijyiri, noñaayitapairi iriroriiti janta Troas-ki, ari nosaikaiyapaakini
okaatzi 7 kitiijyiri.

* **19:34** Kantakotachari jaka “osamani ikantaka ikaimi”, apiti ikanta hora osamanitaki.

Ariita Pablo Troas-ki

⁷ Okanta ariitapaa kitiiyyiri japatotapiintaita, ari napatotaka nompitoryiuro tanta, ikinkithatakaantaki Pablo. Tima nawisatyi oñaatamanai, iikiro jiyaatakaanakitziro ikinkithatzi, niyankiitakotakina.*†
⁸ Ari napatotaiyani jinoki pankotsi, ojyiki ootamintotsi joisaitaki.
⁹ Ikanta mainari iitachari Eutico isaiki opatzimooki pankotsi. Tima osamanitaki ikinkithataki Pablo, ayimatakiri iwochokini mainari, paryaanaki isaawiki, kamapaaki.†
¹⁰ Ipoña jayiitapaaki Pablo, joiyotashitapaakari mainari, jawithakitapaakiri. Ikantanaki: “Iiro pithaawaiyini, añaagai”.
¹¹ Ipoña ipiyanaa Pablo jinoki, ipitoryaapaakiro tanta, owaiyakani. Iikiro ikinkithatanakitzi, irojatzi okitiiyyitantanakari. Ipoña nawisaiyanakini.
¹² Iriima mainari, jaayitanairi jañaagai. Irootaki ithaamintashiripiroitantanakari.

Jawisanaki Troas-ki irojatzi Mileto-ki

¹³ Ari niuwataiyanakini naakaiti, notitaiyanakani irojatzi Asón-ki, ari nokinkishiritakari naanairi Pablo, tima ikowakitzi irirori inkinanaki kipatsiki.
¹⁴ Ikanta noñaapairi Pablo janta Asón-ki, ari jotitanaari, jataiyakinani Mitilene-ki.
¹⁵ Opoña nawisaiyakini janta, nokitiiyyitakotapaaki Quofo-ki, opoña namaatakotanai apaani kitiiyyiri ariitakina Samos-ki, ari naatakotapainta Trogilio-ki. Ipoña nawisanaki pashini kitiiyyiri, ariitaiyakinani Mileto-ki.
¹⁶ Ari okanta nawisantanakawori Efeso tii naatakotapainta, tima Pablo tii ikowi jiyaatapainti janta, iiro josamanipirowaitanta Asia-ki. Ikowatzi jariitsitaiya Jerusalén-ki, tikira joimoshirinkaitanakiro kitiiyyiri “Oyiipataantsi”.§

Inkinkithatakaari Pablo jantaripiroriiti Efeso-jatzi

¹⁷ Ikanta nariitaka Mileto-ki, ikaimakaantapaakiri Pablo jantaripiroriiti kimisantzinkariiti Efeso-jatzi.
¹⁸ Ikanta ipokaiyakini, ikantawakiri: “Piyotaiyini iirokaiti tsika nokanta nosaikimotakimi owakiraa nariitantakari Asia-ki.”
¹⁹ Ari nokantapiintatya nantawaitziniri Awinkathariti, tsinampashiri nokanta, owanaa niraawaitaka noñaakiro ikowaiyakini Judá-mirinkaiti imaamanitina.
²⁰ Iro kantacha tii nowajyaantanakiro nokinkithatakaimiro onkaati pinintaawaitaiyaari, niyotaapiintakimi pipankoitiki, iijatzi janta ipiyotapiintaiyani atziriiiti.
²¹ Nokinkithatakaakiri nojyininkapaini Judá-mirinka iijatzi Grecia-paantiri, nokantayitziri: Pimpiyashitairi Pawa, pawintagaiyaari Awinkathariti Jesucristo.
²² Iroñaaka niyaati Jerusalén-ki, Tasorintsinkantsi minthashiritakaakinari, tii niyotzimaita oityaarika awijyomotinani janta.
²³ Iro kantacha tsikarika niyaayitzi, jiyoshiritakaakina Tasorintsinkantsi, ikantashiritana: ‘Ojyiki piñaashywaityaawo jomontyaawaititimi’.
²⁴ Iro kantzimaitacha naaka, tii onkantzimowaitina onkaati nonkimaatsityaari, tii nonishironkapirowaitanaka. Iro kowapirotacha nonkimoshiriwintiro

* **20:7** Kantakotachari jaka “japatotapiintaitari”, irojatzi ikantaitsitari “itapiintawori kitiiyyiri pashiniki domingo”. † **20:7** Kantakotachari jaka “impitoryiirori tanta”, iro jantaiyanairi kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikamimotantaki. Ari ikantziro jatyoowakaiyani, ipitoryiuro tanta, jowaiyani, jirawaitaiyini imiri. Tima jimatakotatziiri Jesús jiwiyaaantanaawo jowakaanaari jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintakiri, ikantaiziti “impitoryaitiro tanta”. ‡ **20:9** Kantakotachari jaka “paryaanaki isaawiki”, irootaki ikantakoitziri pankotsi, mawa okanta opiwiryaa jiwitsikayitziro. Ari ipoñaakari iparyaaki mainari irojatzi isaawiki. § **20:16** Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzi ikantaitsitari “Pentecostés”.

nonkimitakaantiro irootaintsimi nimatiro nonkitsirinkanti nariitya tsika iwiya noshiyi. Tima irootaintsi nothotyiro ikantakinari Awinkathariti Jesús nonkamantantiro Kamiithari Naantsi okantakota inshironkayitai Pawa. ²⁵ Nokinkithatakaakimi iijatzii iirokaiiti tsika okantakota ipinkathariwintantai Pawa. Iiromaita papiitairo piñaayitaina. ²⁶ Irootaki nokowantari nonkantimi tii naaka kantakaashityaawoni intzimantaiyaari piyashitaachani, ²⁷ tima nokinkithatakimiro maawoni ikinkishiritakari kitziroini Pawa jantiri, tikaatsi nimanimotimi. ²⁸ Pinkimpoyaayitaiya, ari pinkimitakaayitaiyaari piyotapiintachari tsika jowayitakiri Tasorintsinkantsi. Pinkimitaiyaari aamaakowintaniri paamaakowintaiyaari kimisantairiri Awinkathariti, iriitaki ikapathainkawintairi ipinawintayitairi. ²⁹ Niyotzi naaka aririka niyaatai ari impokapaaki pashiniiti, inkimitapaatyaari katsimari piratsi, inkowapaaki japirotiri kimisantzinkariiti. ³⁰ Ari intzinaayitanatya pikaataiyakini jamatawitaki kimisantzinkariiti, jowajyaantakaakiri ikimisantawitari. ³¹ Pinkinkishiritiro iirokaiiti, mawa osarintsi nosaikimowaitakimi, tii nowajyaantapaintziro nokaminaayitzimi, niraakowaitakimi. ³² Nawintaari Pawa naaka, iyikiiti. Iriitaki aamaakowintimini, iriitaki nishironkatimini tima irootaki ikantayitakiri. Ari inthaamintashiritakaimi, aritaki jiñaakaayitaimiro okaatzi ikajyaakaayitakiriri maawoni oitishiritairi. ³³ Tii nofiiro naaka nonintakotantiri, kiriiki, oro, ikithaaitari. ³⁴ Piyotaiyini iirokaiiti, naakataki antawaiwintaincha naantari kowityimoyitanari, ari nokimitaakiro nantawaiwintakiniri iijatzii iikaatzi tsipayitakinari. ³⁵ Ari nokinakairo niyotaantakimirori tsika ankantiro antawaipirotapiintai, anishironkatantyaariri kowityaaniitawaitatsiri. Ari nokinkishiritakaimiro ikinkithatakotapaintziri Awinkathariti Jesús, ikantaki: ‘Kimoshiripirowintaari jinatzii nishironkatantaniiri, tii ari inkantajaantaitiri ipashitaitari’ ”.

³⁶ Ikanta ithonkanakiro Pablo ikantakiro jiroka, jotzirowanaka jamana manaataakanakari maawoni piyotainchari. ³⁷ maawoni jiragaiyakani, jawithakitawakaayitaka, ari jiwithatawaari Pablo jiyaatai. ³⁸ Owashiri ikan-taiyanakani, tima ikimakiri ikantaki iiro piñaagaana. Ari joyaataiyanakirini irojazzi jotitantanaari Pablo.

21

Jiyaatantaari Pablo Jerusalén-ki

¹ Ikanta nookanairi iyikiiti, otitaiyanaanani, tampatzika nowanakiro niyaati Cos-ki, okitiiyyitamanai ariitakina Roda-ki, opoña nawisanaki iro-jatzii Pátara-ki. ² Ari noñaapaaki antawo pitotsi jatatsiri Fenicia-ki, ari notitaiyanakani. ³ Ikanta namaatakotzi, naminakotanakiro nampatiki othampijya jiiitaitziri Chipre, nokinakotanaki nakopiroiniki irojazzi Siria-ki. Tima tzimatsi ajyaagawontsi jookaitanakiri Tiro-ki, ari naatakotaiyapaakani. ⁴ Noñaapairi kimisantzinkariiti, ari nosaikimowaitanakiri okaatzi 7 kitiiyyiri. Ikantawakiri Pablo: “Iiro piyaatzi Jerusalén-ki”. Iro ikantantakari, jiyoshir-itakaakitziiri Tasorintsinkantsi. ⁵ Okanta awisanaki 7 kitiiyyiri, iro nawi-iyimatantyaari. Ari joyaatanakina maawoni iyikiiti, itsipayitakawo iinaiti, iijatzii jowaiyaniiti. Irojazzi othapikitapaa nampitsi, ari notzirowaiya-paakani impanikiitiki, namanamanaataiyakani. ⁶ Ipoña niwithatawakaayitanaa, otitanaana naakaiti, piyaiyanaani iriroriiti ipankoitiki.

⁷ Ipoña namaatakotanai irojatzji Tolemaida-ki, ari niwithayitapaari iyiki-iti, apaani kitiijyiri nosaikimowaitanakiri iriroriiti. ⁸ Okanta okitiijyitamanai awisakotanakina, ariitakina Cesarea-ki. Opoña nokinanaki ipankoki Felipe kinkithatakanani, ari nosaikapaakiri. Jirika Felipe iriitaki kaatatsi pairani ⁷ jowaitakiri jimitakoyitiri Otyaantapiroriiti. ⁹ Tzimatsi Felipe 4 mainawa irishinto, kamantantaniro inayatzi. ¹⁰ Aritaki ojiyikitaki kitiijyiri nosaikapaaki janta, ari jariitakari apaani kamantantaniri ipoñaakawo Judea-ki, jiita Agabo. ¹¹ Ikanta jiñaapaakina naakaiti jaapaakiri jowathakiro Pablo, joojotakari jakoki iijatzji iiziki jiñaawaitanaki, ikantzji: “Ari inkantyaari ashitakariri jirika owathakironsi joojotiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki, jaakaantakiri janta kaari ajyininkata. Irootaki jiyotakaakinari naaka Tasorintsinkantsi”. ¹² Ikanta nokimayawakini, nokantakantawitanakari Pablo: “Iiro piyaatzji Jerusalén-ki”. Ari ikantsitawitakari iijatzji Cesarea-jatzjiiti. ¹³ Iro kantacha ikantanaki irirori: “¿Iitama piraantaiyarini, owanaa powashiritakaakina? Aña minthatakina naaka. Aririka onkantya joojoiitina nonkamawintantyaariri Awinkathariti Jesús Jerusalén-ki, imawaityaata”. ¹⁴ Tii nokitsirinkashitari, nokantanakiri: “Imatyaata ikowiri Awinkathariti”.

¹⁵ Ikanta okaatapaaki jiroka, witsikaiyanaanani, jataiyakinani Jerusalén-ki. ¹⁶ Ari joyaatanakina tsika ikaatzji Cesarea-jatzji iyotaariiti jinatzi. Iriitaki aanakinari ipankoki shirampari Chipre-jatzji iitachari Mnasón, pairanitaki jiyotaaritzji jirika, iriitaki nomayimotaiyirini.

Joirikaitakiri Pablo tesorintsipankoki

¹⁷ Okanta nariitaiyapaakani Jerusalén-ki, kimoshiri ikantaiyani iyikiiti jiñaawakina. ¹⁸ Okanta okitiijyitamanai, jaanakina Pablo nariityaari Jacobo, ari isaikakiri iijatzji maawoni antaripiroriiti. ¹⁹ Jiwithatapaakari Pablo, ikamantapaakiri maawoni oiyita jantakaayitakiriri Pawa janta inampiitiki pashinijatzji atziiriiti. ²⁰ Ikanta ikimayawakini, ithaamintanakari Pawa. Ipoña ikantaitanakiri Pablo: “Iyiki, imapiro ijiyikitaki ajyininkapaini Judá-mirinka kimisantanaintsiri iijatzji, iinirotzimaita ishintsiwintaitziri kimisantzinkariiti jimonkaayitiro Ikantakaantani Moisés-ni. ²¹ Ikimakowintakimi piyotaakiri ajyininka nampitawori pashiniki nampitsi, pinkantayitirimi: ‘Tii okowapirota pinkimisantawori Ikantakaantani Moisés-ni, tii okowapirota pintomishitaanitairi pitomiiti, tii okowapirota iijatzji antayitairo okaatzji amiyitari pairani’. ²² ¿Tsikama ankantyaaka? Iyoyitaki iroñaaka ajyininka, ariitaimi jaka. ²³ Iro kamiithatatsi pantiro jiroka: Tzimatsi akaatayiyini jaka, ikaatzji 4 shirampari monkaatironi ikajyaakaantziri. ²⁴ Pintsipatanatyaari jirikaiti, pantiro onkaati kitiwathatakagaaimini. Iiroka pinakowintirini inkaati intaayitiri, aririka jamiitaitakiniri iishi. Ari jiyoyiiti thiiyaantsi inatzi okaatzji ikantakoitakimiri iiroka, aña pimatsitaitawo iiroka pimonkaatziro Ikantakaantaitani. ²⁵ Irooma naakaiti, niyotaiyini ikinakaashitakawo ajyininkapaini shintsishintsiwawitachari jimonkaatakaantawori Ikantakaantaitani. Tima ikaatzji kaari ajyininkata kimisantayitaatsiri, notyaantakiniri pairani osankinarintsii nokinkishiritaiyakarini jaka, nokantaki: ‘Iiro powayitari wathatsi itagaitziniriri iwawanitashiitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpiriwaitzi’. Apamachiini jantayitairo jiroka”. ²⁶ Jaanakiri Pablo 4 shirampari. Okanta okitiijyitamanai itsipayitakari inkitiwathatakaitairi, ityaaki tesorintsipankoki inkamantanti tsika onkaati kitiijyiri onthonkantyaari

ikajyaakaantakiri, ikinkithatakotakiro tsikapaiti jamayitantaariri jashitakaiyaariri Pawa.

²⁷ Monkaatzimatapaaka 7 kitiiyiri, tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñaayitachari Asia-ki, jiñaakiri Pablo tasorintsipankoki. Japatotaki atziri, impokashitiri Pablo joirikiri, ²⁸ ikaimaiyini, ikantzi: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¡Pimitakotina! Iriitaki jirika shirampari kinakinayitatsiri tsikarikapaini jiyotaayiziri atziriiti pithokashitariri ajyininkapaini, pithokashitawori Ikantakaantani Moisés-ni, pithokashitawori tasorintsipanko. Iro owatsipirotainchari, ityaakaakiri iroñaaka kaari ajyininkata tasorintsipankoki, ithainkatasorintsiwaitakiro”.

²⁹ Iro ikantantawori jiroka tima jiñaakiziri Pablo janta Jerusalén-ki itsipatakari Tróximo poñaachari Efeso-ki, jiñaajaantzi ityaakaakiziri tasorintsipankoki. ³⁰ Apatotapaaka oiyiki atziriiti, shiyapaaka joirikakiri Pablo, jinoshikanakiri jomishitowakiri jikokiroki tasorintsipankoki, jashitaitanakiro. ³¹ Iroowitaincha intsitokirimi, ari ikamantaitakiri ijiwari owayiriiti poñaachari Roma-ki, ikantaitakiri: “Imaamanitawakaatya janta”.

³² Ikanta jiwari japatotanakiri jowayiriti, ishiyapaaka ipiyotaiyakani atziri. Ikanta jinagayawakirini ipokaki, jowajyaantanakiri ipajawaitziri Pablo. ³³ Joirikaitapaakiri Pablo, ikantanakiri jowayiriti: “Poojotantyaari apiti ashirotha”. Ipoña josampitanakiri atziriiti: “¿Litaka jirika, iita jantakiri?” ³⁴ Tzimatsi chiraachiraatanantsiri, tiimaita oiyawakaa okaatzi ichiraawintaiyarini. Tii jiyotiro jiwari oita awisatsiri. Jotyaantakiri jowayiriti jaanakiri Pablo jimaapiintaiyini. ³⁵ Ikanta joirinkakaawitari Pablo, iikiro ishintsitatziri atziriiti ikowi impajawaitiri, irootaki inatantatanakariri owayiriiti inkini jotzikaawintiri. ³⁶ Tima maawoni joyaatakowintanakiri, ikaimaiyini: “¡Powamairiwi!”

Ikinkithatakota Pablo

³⁷ Irootantsi jomontyitiri imaapiintzi owayiriiti, josampitanakiri Pablo jiwari, ikantziri: “¿Kantatsima nonkinkithawaitakaimi kapichiini?” Ari ikantanakiri jiwari: “¡Tsika piyotziroka noñaani! ³⁸ Tima iiroka Egiptojatzi poñaakaantakawori chapinkipaiti maamanitaantsi, kinapaintsiri otzishimashiki, jamaki 4000 owayiriiti”. ³⁹ Ikantzi Pablo: “Judá-mirinka ninatzi naaka, nopoñaawo Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki. Otzinkami inatzi nonampi, nokowi pishinitina nokinkithawaitakairi nojyininka”. ⁴⁰ Ishinitakiri. Katziyanaka Pablo pawitsiki, itzinaawakotanaka jimairitawatayaari ijiyininkapaini. Ari jimairitaiyanakini. Kinkithawaitanaki Heber-paantiki iñaaniki iriroriiti, ikantanakiri:

22

¹ “Iyikiiti, iwaapatiitari, pinkimi nonkinkithatakotya”.

² Ikanta ikimaitawakiri iñaaniki iriroriiti, ari jimairipirotaiyanakini. Ikiro ikantanakitzi Pablo:

³ “Judá-mirinka ninatzi naaka. Notzimaki Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki, iro kantacha jaka Jerusalén-ki nokimotataki, jiyotaani ninatzi Gamaliel, niyopirotziro Ikantakaantani achariniiti. Nokowapiintawitaka noshiripirotyaari Pawa, pikimitaka iirokaiti iroñaaka. ⁴ Pairani nopatzimawaiwitakari tsipatanaariri jiiitatziri ‘Aatsi’ nomomaayitaki. Oiyiki nonoshikayitaki shirampari, tsinani, maawoni, nowontyaakaantakiri. ⁵ Jiñaayitakina nantayitakiro jiroka maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari iijatzi Antaripiroriiti. Iriiyitaki payitakinari osankinarintsi ipakaantziri ajyininka Judá-mirinka janta Damasco-ki.

Ipoña niyaataki naminaminayitziri jirikaiti, namayitiri jaka Jerusalén-ki jowasankitaitiri”.

Ikinkithatakota Pablo ikimisantantaari

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Okanta naniitzi aatsiki, irootaintsi nariitya Damasco-ki, jiwiyaaaka tampoatzika ooryaatsiri, ari jomapokakinari morikanaintsiri inkitikii, joor-intakotapaakina nokatziyaka, ⁷ ari notyaanakiri kipatsiki. Nokimatzi ñaanatanari, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimaminthatantanari?’ ⁸ Nosampitanakiri naaka: ¿litaka iiroka Pinkathari? Ari jakaitanakina: ‘Naakataki Jesús Nazaret-jatzi pipatzimaminthawaitakiri’. ⁹ Ikaatzi tsi-patakinari jiñaakiri oorintapainchari, antawoiti ithaawaiyanakini, tiimata ikimathataiyironi iriroriiti jiñaanataitakina. ¹⁰ Ipoña nosampitanakiri, nokantziri: ‘Pinkathari. ¿litama pikowiri nantairi naaka?’ Ari ikantanakina Pinkathari: ‘Pintzinai, piyaati nampitsiki Damasco. Ari inkamantayitimi oitya pantayitiri’. ¹¹ Tima kamampotaaki jowanakina oorintakinari, ikathashitaana nospipayitakari irojatzi Damasco-ki.

¹² Ari isaikiri janta shirampari jiita Ananías, pinkathasorintsitaniri jinatzii, jimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni. Pinkatha jowiri mawoni Judá-mirinka nampiyitawori Damasco-ki. ¹³ Pokaki Ananías jiñiina. Ikanta jariitapaaka, ikantapaakina: ‘Iyiki Saulo, pokiryagai’. Apathakiro nokantanakina nokiryanaai, aminawaitanaana. ¹⁴ Iikiro ikantanakityaana Ananías: ‘Iiroka jiyoshiitani Iwawani achariniiti. Jiyoshiitakimi piyotantaiyaawori ikowakaimiri irirori, ari piñaakiri Cristo tampoatzikatatsiri, ari pinkimañaanitakiri iijatzi. ¹⁵ Iirokatakiki kinkithatakotairini mawoni atziriki. Pikinkithatakoyitairo okaatzi piñaakiri, okaatzi pikimakiri. ¹⁶ Iroñaakataki, tikaatsi poyaawintanaki. Pinkatziyi, powiinkaatyaa, pim-pairyagairi Awinkathariti pinkowakotairi onkantya impiyakotantaimirori piyaaripironka’ ”.

Ikamantantziro Pablo jotyaaantaitziri inkinkithatakairi pashinijatzii atziri

¹⁷ “Ikanta nopiyapaaka Jerusalén-ki, niyaataki tasorintsipankoki namanamanaatyaa, ari noñaawiyawaitakari. ¹⁸ Noñaakiri Awinkathariti, ikantakina: ‘Pishintsitanaki, pishitowi Jerusalén-ki, tima iiro ikimisantaitzimi pinkinkithatakotina jaka’. ¹⁹ Ari nokantanakiri naaka: ‘Pinkathari, jiyotaiyini maawoni niyaatapiintaki japatotapiintaita, nomontyaakaan-takiri kimisantaimiri iiroka, owanaa nopajatakantawaitakiri. ²⁰ Tima jowamaitakiri pairani potzikatani Esteban, kinkithatakotzimiri iiroka, ari nokaatakiri iijatzi naaka janta, naapatziyakari owamaakiriri, naamaakow-intakanari iithaaripaini’. ²¹ Iro kantacha ikantanakina Pawa: ‘Piyaati, tima naakataki otyaantimini intaina isaikayitzi kaari pijyininkata’ ”.

Isaikimotakiri Pablo jjiwariti owayiriiti

²² Ikanta ikimawakiro atziriiiti jiroka, japiitanairo ikaimaiyini ikantzi: “¡jirika shirampari tii okantzi jañi! ¡Pashiryiiaari!” ²³ Iikiro ishintsitatzii ikaimaiyini, jotikakotaiyani iithaariki.* ²⁴ Ikanta jiwari, ikantakiri jowayir-iti: “Paanakiri inthomainta jirika, ampajatawakiri onkantya inkamantantairori oita jiñaawaitakiri jowatsimaantakariri ijiyininkapaini”. ²⁵ Aritakii joo-joyiitakiri impajawaitantyaariri, ikantakiri Pablo pashini jiwari, ikantziri: “Josankinatakotani Roma-jatzi naaka. ¿Shinitaantsitsatima impajaitina, tii jaminakoitawakinawo oita nokinakaashitakari?” ²⁶ Ikanta ikimawaki

* **22:23** Ikantaitzi iijatzi, jookawanitsitaka kipatsi tsika ipiyotaiyakani, tima ikisaiyatyaani.

jirika, ipiyashitanakari ijiwaripirori, ikantapairi: “Nowinkathariti, ¿Piyotakima iita antakiri? Iriitaki jirika, josankinatakotani awinkatharipiroriti saikatsiri Roma-ki”.²⁷ Ikanta ikimawaki, ipokashitanakiri Pablo, josampitapaakiri: “¿Imapiroma posankinatakota iiroka?” Ari jakanaki Pablo, ikantzi: “Jii”.²⁸ Ikantzi jiwari: “Ojyiki nopinakowintaka naaka onkantya nosankinatakotantyaari”. Ikantzi Pablo: “Tiitya naaka, josankinatakoitakina kitziroini owa notzimapaaki”.²⁹ Ikimawaki ikantaki, apa joojoryaakotanakiri. Ithaawanaki jiwari, joojotakaantakiri osankinatakotachari Roma-ki.

Jaitanairi Pablo japatotapiintaiyani ijiwari Judá-mirinkaiti

³⁰ Okanta okitiiyyitamanai, ikowi jiyopiroti jiwari oita jimaamanitantariri Judá-mirinkaiti jirika Pablo. Japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, ijiwaripirori Judá-mirinkaiti. Jomishitowaitairi Pablo, joosaikakiri japatotaiyani.

23

¹ Jaminapaakiri Pablo jiwaripiroriiti apatotainchari, ikantanakiri: “Iyikiiti, naamaakowinta naaka iiro otzimanta nantzimotiriri Pawa”.² Ikanta Ananías, Ompiratasorintsipirori, ipajatanakiri ipaantiki Pablo.³ Iro kantacha Pablo, ikantanakiri: “¡Thiyyinkari, Pawa pajatimini iiroka! Saikawitakimi jaka piyakawintantinawomi Ikantakaantaitani, ¿Pipiyyathatawo iiroka pipajatakina nopaantiki?”*⁴ Ikanta apatotainchari, ikantanakiri Pablo: “¿Arima pinkantiri pinkawiyiri jompiratasorintsitari Pawa?”⁵ Ikantzi Pablo: “Iyikiiti, tii niyowita naaka ompiratasorintsi jinatz, okantzi Osankinarintsipiroriki: ‘Iiro pikawiyiri jiwatakaantatsiri’”.

⁶ Jiyotziri Pablo ijiwaripiroriti apatotainchari, Saduceo jinatz, iriima pashinipaini Fariseo jinatz, ikantanaki: “Iyikiiti, Fariseo ninatz naaka, iijatz nojyininkapaini. Iro jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri”.⁷ Ikantaki Pablo, ojyiki jiñaanatawakaanaka Fariseo-paini itsipatakari Saduceo-paini.⁸ Tima ikantaiyini Saduceo-paini: “Iiro jañaayitai kamayitatsiri, tikaatsi maninkariiti, tikaatsi iijatz shiritsi”. Iriima Fariseo-paini, ikimisantayitzi irirori imapirotatya jirokapaini.⁹ Ari ichiraiyanakini maawoni. Ikanta yotzinkari Fariseo, ikatziyanaka, ikantzi: “Jirika shirampari tikaatsi ikinakaashitani. Kimitaka maninkariiti ñaanashiritakiriri, amaashityaari shiritsi”.¹⁰ Iikiro ishintsitatz ichiraiyini, ithaawanaki ijiwari owayiriiti jowatsinaawaitanakiri Pablo, ikaimaki jowayiriti jomishitowairi, jaanairi jimaapiintaiyini.

¹¹ Okanta otsiniritanai, joñaagaari iijatz Awinkathariti, ikantairi: “Pablo, iiro pithaawi, ari pinkinkithatakotakina Roma-ki pikimitaakiro jaka Jerusalén-ki”.

Ikinkishiritaita intsitokaitiri Pablo

¹² Okanta okitiiyyitamanai, ikamantawakaaka tsikarika ikaatz Judá-mirinka, ikantawakaa: “Thami amajyikawintiri Pablo irojazti antsitokantantyaariri”.¹³ Tima janaakiro 40 ikaataiyini shirampariiti kantaintsiri.¹⁴ Ipoña jyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatz Antaripiroriti, ikantakiri: “Nokantaiyakini nomajyikawintiri Pablo irojazti nontsitokantyaariri”.¹⁵ Incha pintsipatakaiya iirokaiti pikaatz papatotapiinta,

* **23:3** Kantakotachari jaka thiyyinkari, iriitaki Ompiratasorintsitaniri, kimitawori okitamaawita jowantaitariri kaminkari. Paminiro Mt. 23.27.

pinkamitiri ijiwari owayiriiti, pinkantiri: ‘Pamainari Pablo onkitiijyitamanai naminakotairo ikinakaashitakari’. Impoña naakaiti aamaakowinta nonkantya nowawakiri tikira jariitapaa jaka”.

¹⁶ Kimaki itziniri Pablo, jatanaki imaapiintzi owayiriiti inkamantapaakiri. ¹⁷ Ikaimaki Pablo apaani owayiri, ikantakiri: “Paanakiri jirika mainari pijjwaritiki, tzimatsi oita inkantiriri”. ¹⁸ Ikanta owayiri jaanakiri ijiwaritiki, ikantapaakiri: “Jiwarí, ikowakotakina Pablo namakimiri jirika mainari, tzimatsi ikowiri inkantimiri”. ¹⁹ Ipoña jiwari, jaanakiri mainari jantyaatsikiini, josampitakiri: “¿Oita pinkantinari?” ²⁰ Ikantanaki mainari: “Ikinkishiritaka Judá-mirinkaiti inkowakotimi onkitiijyitamanai paanairi Pablo japatotapiinta jiwariiti, jaminakotairo ikinakaashitani. ²¹ Iiro pikimisanziri, tima manaiyakani 40 shirampariiti. Ikantaiyakini: ‘Thami amajyikawintiri Pablo irojatzí antsitokantyaariri’. Aritaki witsikaiyakani iroñaaka, joyaawinta tsika pinkanti iiroka”. ²² Jotyaantairi jirika mainari, ikantawairi: “Iiro pikamantantziro jiroka”.

Jowawisaitakiri Pablo pinkathariki Félix

²³ Ikanta jiwari ikaimaki apiti pashini ijiwari owayiriiti, ikantakiri: “Patoti 200 powayiriti, pintsipataakiri 70 owayiriiti tyaakotachani moraki, iijatzí pashini 200 aatsini jowathaaminto. Paanakiri tsiniripaiti Cesarea-ki. ²⁴ Piwitsikiniri mora intyaakaanatyaari Pablo, paamaakowintyaari kamiitha. Paanakiri pinkathariki Félix”. ²⁵ Ari josankinataki jotyaantiniriri pinkathari, okantzi:

²⁶ “Josankinari Claudio Lisias jotyaantziniri pinkathari Félix: Ojyiki niwithatzi. ²⁷ Jirika shirampari notyaantimiri, joirikakaantani Judá-mirinkaiti jaka, iroowitainchami intsitokirimi. Ikanta niyotaki josankinatakotani ajiwaripiroriti saikatsiri Roma-ki, naanaki nowayiriti, nookakaawintakiri. ²⁸ Nokowaki niyoti iita ikinakaashitakari jirika imaamanitantariri, naanakiri japatotaiyani ijiwaripiroriti, ²⁹ noñaatzí jimaamaniwintashitari ikantakaantaitani jashitari iriroriti. Tikaatsi oitya intsitokantyaariri, tii okantzi iijatzí jomontyaawaitaitiri. ³⁰ Nokimaki ikowaiyakini Judá-mirinkaiti intsitokiri, irootaki notyaantantzimiriri iiroka. Nokantakiri jirikaiti maamaniwaitziriri inkamantimiro oita itzimawintantariri jirika”.

³¹ Jimatakiro owayiriiti. Jaanakiri tsiniripaiti Pablo janta Antípatris-ki. ³² Okanta okitiijyitamanai, piyiyaaani owayiriiti aniitashitanainchari. Iriima tyaakotanainchari iikiro joyaatanakitziiri Pablo. ³³ Ikanta jariitaka Cesarea-ki, ipapaakiri osankinarintsi pinkathari, ikantapaakiri: “Pinkathari, jirika Pablo”. ³⁴ Ari ithonkakiro pinkathari jiñaanatawakiro osankinarintsi, josampitanakiri Pablo, ikantziri: “¿Tsika pipoñaaka?” Ikantzi Pablo: “Nopoñaawo Cilicia-ki”. ³⁵ Ikantanaki: “Ari nonkimakimi paata jariitapaatya maamanitzimiri”. Ipoña ikantakaantaki jaayiiitanakiri ipankoki Herodes, ari jaamaakowintaityaari.

24

Ikinkithatakota Pablo janta Félix

¹ Okanta awisanaki 5 kitiiyiri, ariitapaaka Cesarea-ki, Ananías Ompiratsarintsitaniri itsipatakari Antaripiroriti yakawintantaniri jiita Tértulo. Jawisashitapaakiri pinkathari imaamanitiri Pablo. ² Ikanta jamaitapaakiri Pablo, ñaawaitanaki Tértulo, ikantanakiri Félix: “Paasoonki pinkathari, noñiuro kamiitha nosaiki, paasoonki piyotanitzi ojyiki pantakiniri kamiithatsiri

nojoyininka. ³ Okaataki jiroka kamiichaanikiri nowinkatharipiroti Félix, owanaa ipaasoonkitapiintakimi maawoni nojoyininka. ⁴ Iro kantacha iiro osamanitanta, nokowatzi pinkimisantawakina kapichiini nonkantimiri. ⁵ Noñaakiri naaka, jirika shirampari owaaripirotantaniri jinatzi. Ithonka ikinakinyatikami nampitsiki, tii apa jimaamanitakiri nojoyininka nokaatzi no-Judá-mirinkatzi, irijatzi jiwatakaanairiri iitashiwaitachari ‘Oshiritanaariri Nazaret-jatzi’. ⁶ Ikwaki iijatzi jowaaripirotiromi notasorintsipankoti, irootaki noirikakaantakariri, nokowawitaka naminakotantirimiri Ikantakaantaitanari naakaiti. ⁷ Iro kantacha, ipokapaaki jiwari Lisias, shintsini jaapithatakinari, jowatsinaawaitanakina. ⁸ Ikantanakina: ‘Ontzimatyii piyaatayini pinkathariki jiwitsikimiro kantainchari’. Incha posampitiri iiroka ayotantyaawori tyaaoryoorika nomaamanitantakariri”.

⁹ Irojatziki ikantsitakiri iijatzi Judá-mirinkaiti ikaatzi pokaintsiri.

¹⁰ Ari itzinaawakotanaka pinkathari jiñaawaitantyaari Pablo. Ikantanaki Pablo: “Ojyiki nokimoshiritaki iirokatakiki kiminani nonkinkithatakotya, tima niyotzi iirokatakiki witsikapiintziniriri nojoyininkapaini imaamanitawakaa.

¹¹ Kantatsi posampitakowintiro iiroka, owakiraa nariitaa naaka Jerusalén-ki okaatzi 12 kitiiyiri, nokowawita nopinkathatapairomi Pawa.

¹² Tii noñaanatantawaitzi, tii nomaamanitziri atziripaini tasorintsipankoki, ari nokimitaakiro nampitsiki, tikaatsi nomaamaniti japatotapiintaita. ¹³ Jirikaiti kinkithatakotakinari jaka, iiro jiñaaitziri imapiro ikantakotanari.

¹⁴ Ari okantaka, notsipataari naaka jiiitaitziri ‘Aatsi’. Irootaki ikantakiri iroñaaka jirikaiti yakawintanari nokimisantashiwaitani jinatzi. Ari nokinakairo nopinkathatzi Pawa ikimisantziri pairani nochariniiti. Nokimisantziri Ikantakaantani, iijatzi josankinaripaini Kamantantaniiti.

¹⁵ Ari nojyari iriroriiti, joyaawintari Pawa jañaakaayitairi kamayitaintsiri, tii apa jañaayitai kamiithashiriri aña jimatsitaiyaawo kaaripiroshiriri.

¹⁶ Irootaki nokowakiri iiro otzimi oitya nantzimotiriri Pawa, iijatzi atziriiti. ¹⁷ Awisaki ojyiki osarintsi nokinawaitaki, nopiyaa nonampiki namai nompashitapaiyaariri nojoyininka kowityaawaitatsiri, nokowawitapaa iijatzi nontaapainirimi Pawa.

¹⁸ Irootaki nantziri tasorintsipankoki, aritaki namiitakiro noishi onkantya nonkithatantantyaari, tiitya ojyiki nonkaatayini, tikaatsi nomaamaniwaiti janta. Aripaiti jiñaapaakina tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñainchari Asia-ki. ¹⁹ Iriitakimi pokatsi jaka inkinkithatakotina iitarika jiñaakotakinari. ²⁰ Tii ipokaiyini irirori. Jirikatzimaitaka pokaintsiri jaka apatowintakinari, incha inkantimi oitarika jiñaakotakinari nokinakaashitakiri. ²¹ Aamaa iro ikantakotanari nokantakiri chapinkipaiti: ‘Iro jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri’”.

²² Tima pinkathari Félix jiyopirotziri jiiitaitziri “Aatsiwiri”, irootaki jowa-
jyaantantantariri, ikantanakiri: “Aririka impokaki jiwari Lisias, ari inkamantapaakinawo jiroka”. ²³ Ipoña ikantakiri ijiwari owayiriiti: “Paa-
maakowintanari Pablo, pishinitiniri jariityaari jaapatziyani impantyaariri
kowiityimotziriri”.

²⁴ Okanta pashini kitiiyiri, piyaa Félix, itsipatakawo iina Drusila, Judá-mirinka inatzi iroori. Ikaimakaantapairomi Pablo inkimawakiri inkinkithatakakiri tsika okantakota jawintaashiritantaariri Jesucristo. ²⁵ Iro kantacha Pablo jitanakawo ikinkithatakaanakiri tampatzikashiritaantsi, ñaakoshiritaantsi, jowasankitaantaiti paata. Ari ithaawanakiri Félix, ikantanakiri: “¡Aritapaaki, piyaatai! Ari napiitairo nonkaimakaantaimi

paata nosaikashiwaityaarika”.²⁶ Tima jonyaawintawitaya Félix impinatirimi Pablo, onkantya jomishitowakaantaiyaariri. Irootaki japiitantawitakariri ikaimakaantziri inkinkithawaitakairi.²⁷ Awisaki okaatzi apiti osarintsi. Ari okaatapaaki ipinkatharitzu Félix. Ikwatzi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, jomontyaakaantanakiri Pablo. Ari ipoyaataariri pashini pinkathari iitachari Porcio Festo.

25

Ikwaki Pablo iriitajaantaki César aminakotirini ikinakaashitani

¹ Aritaki jowaitakiri Festo impinkathariwintanti. Iro awisanaki mawa kitiiyiri jataki Jerusalén-ki ipoñaanakawo Cesarea-ki. ² Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari ñaapiroriiti Judá-mirinkaiti, ikinkithatakotakiri Pablo. ³ Ikwaki jotyaaantari Pablo Jerusalén-ki. Ikinkishiritaiyani intsitokakaantiri niyankithaki aatsi. ⁴ Ari ikantanaki Festo: “Aritaki jomontyaaitakiri Pablo janta Cesarea-ki, irootaintsi niyaatai janta. ⁵ Incha jonyaatanakina pijiwariti, tzimatsirika ikinakaashitani jirika shirampari, ari piyakawintiri janta”.

⁶ Tii osamanipirotzzi isaikawaitapaintzi Festo janta Jerusalén-ki, ipiyaa Cesarea-ki. Okanta okitiiyitamanai, isaikapai isaikamintoki ipinkathariwintantzi, ikaimakaantakiri Pablo.* ⁷ Ikanta ityaapaaki Pablo, ari ipokaiyapaakini Judá-mirinkaiti poñaayitainchari Jerusalén-ki, ikantakowaitapaakiri ojyiki kaaripirori, okantawita tii jiñaawitawo imapirotatyaarika okaatzi ikantakoitziriri. ⁸ Kinkithatakotanaka Pablo, ikantaki: “Tikaatsi kaaripirori nanti naaka, tii nopiyathatawo Ikantakaanani nojyininkapaini, tii nowaaripirotzziro tasorintsipanko, tii nokawiyawaitziri iijatzu César ijiwaripirori Roma-jatzu”. ⁹ Iro kantacha pinkathari Festo ikowi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, josampitanakiri Pablo: “¿Pikowatziima piyaati Jerusalén-ki, niyakawintimi janta?” ¹⁰ Ikantanaki Pablo: “Iro tampaatzikatatsi nosaiki jaka paminakotina, irokataki jowaki César ijiwaripirori Roma-jatzu. Aritaki piyotaiyakini tikaatsi kaaripirori nantzimotiriri nojyininkapaini Judá-mirinka. ¹¹ Ontzimatyimi nokinakaashipirotoni, kamiithatatsimi jowamaitina. Irooma tikaatsi nonkinakaashitaya, iiro okantzi potyaantina janta. Nokowatzi iriitajaantaki pinkathari César aminakotinani”. ¹² Ipoña Festo ikinkithawaitakaakiri ikaataiyini ipinkatharitzu. Ari ikantanakiri: “Pikowirika jaminakotimi César, ari piyaatiri janta”.

Jaitanakiri Pablo pinkathariki Agripa

¹³ Ipoña pinkathari Agripa itsipatakawo iina Berenice ipokaiyakini Cesarea-ki, jiwithatyaari Festo.† ¹⁴ Ikanta isaikawaitapaintzi janta, ikinkithawaitakaakiri Festo ikantakota Pablo, ikantziri: “Tzimatsi jaka shirampari jookanairi pinkathari Félix jomontyaaitakiri. ¹⁵ Tima niyaataki chapinki Jerusalén-ki, ojyiki ikantakoitawakiri ijiwari Ompiratasorintsitaariiti itsipatakari Antaripiroriiti, ikowakotakina nontsitokakaantiri. ¹⁶ Ari nokantanakiri naaka: ‘Jiroka namitaiyarini naakaiti Roma-jatzu: Ontzimatyii japatotaiyaani maamanitawakaachari, inkinkithatakotantyaariri iyakawintaari. Imapirorika otzimi ikinakaashitani, aritaki onkantaki intsitokaitiri’. ¹⁷ Irootaki nimatakiri

* **25:6** Kantakotachari jaka “tii osamanipirotzzi”, irojatzu ikantakoitziri 8 tiirika 10 kitiiyiri isaikawaitapaintzi. † **25:13** Jirika Agripa, jiiitatziri iijatzu Herodes.

ipokaiyakini iriroriiti, tii nojyinkaapaaki, jatakina nosaikamintoki, nokaimakaantakiri shirampari. ¹⁸ Iro kantzimaitacha okaatzi ikantawitapaakari iyakawintakiriri, tii noñiuro onkantapirotya nokinkishiriwitakari. ¹⁹ Apa ikinkithatakotakiro ikimisantashitari, ikinkithatakotakiri iijati jiiitaziri Jesús jowamaitakiri, iriitaki ikantziri Pablo iinuro jañi. ²⁰ Tiimaita niyotziro tsika nonkantiro jiroka, nosampitakiri Pablo ikowirika jiyaati Jerusalén-ki jaminakoitanyaariri janta. ²¹ Iriima Pablo ikowaki iriitajaantaki aminakotirini César Augusto awinkatharipiroti Roma-ki. Irootaki nokantantakari jomontyaitawakiri irojatzii notyaantantatyaariri”. ²² Ipoña Agripa, ikantanakiri Festo: “Nokowi nonkimiri naaka jirika shirampari”. Ari ikantzi Festo: “Ari pinkimajaantakiri onkitiijiyitamanai”.

²³ Okanta okitiijiyitamanai, ityaaki janta Agripa itsipatakawo Berenice owaniinka ikantaka. Itsipatakari ijiwari owayiriiti, jiwariiti saikatsiri janta. Ikantakaantaki Festo jamaitiri Pablo. ²⁴ Ari jiñaawaitanaki Festo, ikantzi: “Pinkathari Agripa, pinkathariiti ikaatzi apatotainchari jaka, jirika shirampari. Owanaa jiyakawintakiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki iijatzii jaka Cesarea-ki. Ichiraapiintaki ikowi jowamairi. ²⁵ Noñiimaitakawo naaka tikaatsi ikinakaashitani jirika jowamaitantyaariri. Iro kantzimaitacha, iriitajaantaki kowaintsiri jaminakotiri Augusto, irootaki notyaantantyaariri janta. ²⁶ Iro kantacha tii noñi naaka oitya nosankinatiriri pinkatharipirori tsika ikantakota jirika, irootaki namantakiri piñiiri iirokaiti, iiroka pinkathari Agripa namakiniri, onkantya pinthonkakiro posampitiri, tzimatsi nosankinatiri. ²⁷ Tima tii okamiithatzimotana notyaanti apaani omontyaari, iirorika otzimi tsika osankinatakotyakaatzi ikinakaashitakari”.

26

Ikinkithatakota Pablo Agripa-ki

¹ Ipoña Agripa ikantanakiri Pablo: “Kantatsi piñaawaiti iiroka”. Ari itzinaawakotanaka Pablo, ñaawaitanaki, ikantzi: ² “Pinkathari Agripa, owanaa nokimoshiritaki nonkinkithawaitakaimi iroñaaka, nokowi nonkinkithatiro okaatzi ikantakotanari Judá-mirinkaiti. ³ Tima piyopirotziro iiroka okaatzi jamitari ajyininkapaini Judá-mirinka. Irootaki nokowantari pinkimisantawakina nonkantimiri”.

Jañaantari Pablo tikira ikimisantanakiita

⁴ “Jiyotaiyini nojyininkapaini Judá-mirinka tsika nokanta iinuro nomainaritapaaki, nosaikimotantakariri Jerusalén-ki, ⁵ naakatapiintaki Fariseo monkaawaitaniri, tii nopiyathanitawo Ikantakaantaitani. Ikwirika, kantatsi inkinkithatakotina. ⁶ Irootaki nosaikantari iroñaaka jaka, tima nokinkithatakotatziiro ikajyaakaakiniriri Pawa pairani achariniiti, oyaakoniintaiyakirini aakaiti. ⁷ Pinkathari Agripa, irojatzii noyaakoniintsitakari naaka, irootaki ikantakotakinari iroñaaka ajyininkapaini. Irojatzii joyaakoniintsitakari maawoni ajyininkaiti ichariniiyitari 12 itomiitini Israel-ni. Irootaki jiñaashintsitapiintakari jantainiri Pawa jiñaantaiyaawori. ⁸ ¿Litama kaari pikimisantanta iiroka jañaakairi Pawa kamawitainchari?”

Ipatzimawitakari Pablo kimisantzinkariiti

⁹ “Nimawitakawo naaka pairani noñaashintsiiwaitaka, nokinkishiriwitaka nantayitimi ojyiki nomaamanitiri ikaatzi pairyaanairiri Jesús Nazaret-jatzii.

¹⁰ Irootaki nantakiri Jerusalén-ki. Ishinitakinawo ijiwari Ompirasorintsitaari, oiyiki nomontyaakaantakiri oitishiritaari. Ikanta noñiiri jowamaitziri inimotana. ¹¹ Tzimatsi oiyiki nowasankitaaki onkanya jowajyaantantyaawori ikimisantzi. Ari nokantapiintakiri tsika japatotapiintaita. Owanaa nokisaniintakiri jirikaiti, nopatzimawaitakiri, nimatsitakiri saikatsiri pashiniki nampitsi”.

Japiitziro Pablo ikinkithatakota ikimisantai
(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Iro niyaatantakari nampitsiki Damasco, jotyaaantakina ijiwari Ompirasorintsitaari. ¹³ Iro kantacha niyankithaki aatsi, jiwyaaka tampatzika ooryaatsiri noñaaki oorintanainchari inkitiki, janaanakiri ishipakiryaaani ooryaatsiri, joorintapaakina nokatziyaka naaka, nokaataakiri tsipatakinari. ¹⁴ Tyiiyanakinani maawoni. Nokimatzi jiñaanaitakina noñaaniki Heberpaantiki, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimatantanari? Iirokatakiki owasankitaacha apaniroini, okimiwaitakawo pimpatzitatyiyaaawomi thoyimpithowari’. ¹⁵ Ipoña nakanakiri naaka: ‘¿litaka Pinkathari?’ Ari jakanakina Nowinkathariti: ‘Naakataki Jesús, pipatzimatakiri. ¹⁶ ¡Pinkatziyi! Iro noñaagantzimiri iroñaaka pantawaitaina. Pinkinkithatairo okaatzi piñaakiri, onkaati piñiiri paata nantakaimiri. ¹⁷ Aritaki piñiiri nowawisaakotaimi pijyininkaki, iijatzi janta kaari pijyininkata tsika notyaantimi. ¹⁸ Onkimityaawo pokiryaaakairimi. Aritapaaki ikinashiwaitaka otsinirikitzi, aña janiiyitai kitainkariki. Aritapaaki ipinkathatakiri Satanás, aña Pawa pinkathariwintairini. Ari nompikyakotainiri iyaaripironka, nontasorintsishiritakairi awintaashiritaanari naaka. Tima irootaki ikajyaakagaitakinar’ ”.

Tii ipiyathawaitanaka Pablo joñaagaitakari

¹⁹ “Pinkathari Agripa, tii nopiyathanaka joñaagaitakinawo inkitiki, ²⁰ aña nitanakawo nokinkithatanakiniri Damasco-jatzi, Jerusalén-jatzi, maawoni nampiyitawori Judea-ki iijatzi ikaatzi kaari ayyininkata, nokantayitzi: ‘Pimpiyashitairi Pawa, pantairo oñaagantironi powajyaantairo piyaaripironka’. ²¹ Irootaki kantakaawori, joirikantakinari nojyininkapaini tasorintsipankoki, ikowawitaka intsitokina. ²² Iro kantacha inshironkatakina Pawa iikiro niyaatatzii nokinkithatakotziri iroñaaka. Nokinkithatakiniri maawoni, ñaapiroriiti kaari ñaapirotachani. Okaatzi nokinkithatapiintaki, tii notikapaintziro josankinatakiri Moisésni, ipoña Kamantaniriiti. Tima josankinaitakiro onkaati awisatsini, ikantaitaki pairani: ²³ Ontzimatyii inkami Cristo, aririka inkamawitayia iri itakaantyaawoni jañagai iijatzi. Ari onkanya inkinkithatakoitantaanariri awisakotaantsi ayyininkapaini, inkinkithatakoitainiri iijatzi kaari ayyininkata”.

Ikowi Pablo inkimisantakairi Agripa

²⁴ Ikantakiro Pablo jiroka, ikaimanaki Festo: “¡Pablo, pishinkiwintatya! Okantakaimi paakowintawo piñaanawaitzi”. ²⁵ Ari jakanakiri Pablo: “Pinkathari Festo. Tii noshinkiwinta, okaatzi nokantakiri imapirotatya. ²⁶ Jiyopirotzii pinkathari Agripa, irootaki nokantantawori jirokapaini. Niyotzi naaka jiyotakatziro maawoni, tii jimanakota. ²⁷ Pinkathari Agripa, ¿pinkimisantiro josankinari Kamantaniriiti? Niyotzi naaka pikimisantziro”. ²⁸ Ari jakanakiri Agripa: “¿Piñaamachiitaki pikantakina kapichiini ari pinkimisantakaakina, nonkimitantaiyaariri ‘Cristo-wiriiti?’ ” ²⁹ Ikantzi

Pablo: “Okantawitaka kapichiini nokantakimiri, tiirika, oiyiki nokantakimiri, onkamintha iri Pawa kantakaiyaawoni, tii apa iiroka pinkathari, aña iijatzii maawoni pikimaiyakini iroñaaka, pinkimitaina nokantaka naaka, okantawitaka iiro joojoitanzimiro ashirotha”.

³⁰ Ipoña ikatziyanaka pinkathari Agripa itsipatakawo Berenice, pinkathari Festo, maawoni ikaatzi saikaintsiri, ³¹ jataiyakini jantyaatsikiini ikinkithatakotziro jiroka. Ikamantawakaiyakani: “Iiromi jomontyaawaitaitzirimi jirika shirampari, tikaatsi inkinakaashitya onkantya jowamaitantyaariri”. ³² Ipoña Agripa ikantanakiri Festo: “Ari ampakagirimi jirika shirampari, iromi ikowakimi irirori jaminakotiri César awinkatharipiroriti”.

27

Jotyaantaitakiri Pablo Roma-ki

¹ Ikanta ikowaki jotyaantiri Pablo janta Italia-ki, itsipataakiri pashinipaini omontyaari, ari niyaatsitanakari iijatzi naaka. Iri aanakiri iitachari Julio jiwatziiriri jowayiriti pinkathapirori Augusto. ² Ari notitakotanakari Adramitio-jatzi niyaatiro Asia-ki. Notsipatanakari Aristarco Tesalónica-jatzi poñaachari Macedonia-ki. ³ Okanta okitiiyyitamanai ariitakina Sidón-ki, ari jaapatziyanakari Julio jirika Pablo, ishinitakiri jariitapaintyaari jaapatziyanipaini impantawatyaariri kowityiimotariri. ⁴ Ipoña nawisanakiro Sidón, otonkiyotakina tampiya, tii okantzi namaatakoti, iro nokinakotan-tanakari othampijyaaki Chipre. ⁵ Naathakiryaaanakiro inkaari irojatzii Cilicia-ki, iijatzii Panfilia-ki. Ariitakina Mira-ki, nampitsi saikatsiri Licia-ki. ⁶ Ari jiñaitapaaki pashini notitantanaiyaari poñaachari Alejandria-ki iyaatiro Italia-ki, ari jotitaiyakinani jiwari. ⁷ Oiyiki kitiiyyiri namatsinkakota namaatakotzi. Owanaa nopomirintsiiwaitaka nariitantakari Gnido-ki. Iikiro otonkiyotakotatyaana tampiya, nomontyaakotaki Salmón-ki, noshinampitanakiro othampijyaa Creta. ⁸ Owanaa opomirintsitaka namaatakotzi, irojatzii nariitantakari nampitsi ikantaitziro “Aachaaki” okaakitapai nampitsi Lasea.

⁹ Awisaki oiyiki kitiiyyiri namaatakotaki, aritaki tyaawontsitzimatapai, kowiinkatanaki namaatakoti. Irootaki ikantantakari Pablo:* ¹⁰ “Pinkimisantawakina, kimitaka akowiinkatakotatzii amaatakoti, ari ampiyakiro amaatakomintotsi, iijatzii pajaagawopaini, aritaki ankamagaantaki iijatzii”. ¹¹ Iro kantacha ijiwari owayiriiti tii ikimisantziri Pablo, iri ikimisantaki ashitawori amaatakomintotsi itsipatakari antakotzirori. ¹² Tii okamiithatatzii jowawisairo tyaawontsi tsika jaatakowitaka, ikowaiyini jiyaaniinti Fenice-ki saikitachari janta Creta-ki, iiro oñaashirinkantari tampiya kinatsiri kirinka iijatzii katonka. Ari ikowaki jowawisairo tyaawontsi.

Itampiyatakotzi inkaariki

¹³ Ikinkishirita ari onkantaki jamaatakoti tima owakiraa itapaakawo otamaniyatzi kapichiini. Ari namaatakonaki othapiyaaki Creta. ¹⁴ Iro osamanitaki kapichiini antawotapaaki tampiya, jiiitziro iriroriiti “Euroclidón”, ookantapaakawo amaatakomintotsi, ¹⁵ onoshikakotanakina. Tii jiñi tsika inkantairo jamaatakominto, ishinitakiro onoshikakotina tampiya. ¹⁶ Owanaa nopomirintsitakawo pitotsi thatainchari

* 27:9 Kantakotachari jaka “tyaawontsitzimatapai”, irojatzii ikantakoitziro “ikaatapiintakiro itziwintaiyani”.

amaatakomintotsiki. Nokinakotaki othampijyaaki iitachari Clauda tii otampiyapiroti janta. ¹⁷ Ari notiyitakiro pitotsi amaatakomintotsiki. Tima ithaawantatyaawo jaintakotya iintatzi inkaari jiiitaitziro “Sirte”, joojotakiro onaminaki amaatakomintotsi iiro okotaanta. Ishinitanakiro onoshikakotina tampiya. ¹⁸ Okanta okitiiyyitamanai, iikiro oshintsitatzii otampiyatzi, ari jitanakawo jowiinkagaantaki jajyaagawo. ¹⁹ Okanta pashini kitiiyyiri, jowiinkanakiro iijatzi okaatzi ashitari amaatakomintotsi. ²⁰ Ojyiki kitiiyyiri awisaintsiri tii noñaayitairi ooryaatsiri iijatzi impokiro. Antawoiti notampiyatakotaki tii niyoti aririka nawisakotai.

²¹ Tima awisaki ojyiki kitiiyyiri tii nowaiya, ikantanaki Pablo: “Pinkimisantawakina, okamiithawita pinkimisantinami irojatzii asaikakimi Creta-ki. Iiro añiiromi okaatzi owaaripirotakairi. ²² Iro kantzimaitacha iroñaaka, iiro okantzimowaitzimi, tima iiro pikamagaantzi apaani, onkantawitayta ompiya amaatakomintotsi. ²³ Inkaanki tsiniripaiti, noñaaki maninkari, jotyaaantani Pawa Ashitanari, nantawaitziniri, ²⁴ ikantakina: ‘Pablo, iiro pithaawi, ontzimatyii pariitya jiñiimi César pinkatharipirori Roma-ki. Inshironkatimi Pawa pawisakotakaantyaariri pikaatki jaka amaatakomintotsiki’. ²⁵ Ari ikantakina. Irootaki pinthaamintantyaari, tima nawintaashiritakari naaka Pawa, niyotaki aritaki imatayta ikamantakinari maninkari. ²⁶ Iro kantacha ontzimatyii ompojakotya othampijyaaki”.

²⁷ Okanta tsiniri, aritaki awisaki 14 kitiiyyiri, ariitakina inkaariki Adriático onoshikakotakina tampiya. Niyankiiti tsiniri, ari ikaimanaki antakotzirori amaatakomintotsi ikinkishiritaiyani iro nariitaiya kipatsiki. ²⁸ Ari jimonkaatakiro tsika iwiya ochiinkaatzii, jiñaatziiro tii ochiinkaapirotzi, ipoña japiitiro iijatzi, jiñaatzi kapichiini ochiinkaatapai.† ²⁹ Ithaawanaki nompojaketoya, jowiinkaki 4 agantironi amaatakomintotsi opataki, ari jamanaiyanakani onkitiiyyitantyaari thaankipiroini. ³⁰ Iro kantacha ikaatzi antakotzirori ikinkishiritaka ishiiyi, jotitantanatyaawo pitotsi thayitainchari, jamawinatawo jowiinkayitiro ayiintironi othowaki amaatakomintotsi. ³¹ Iro kantacha Pablo ikamantakiriji wari, iijatzi jowayiriti, ikantziri: “Aririka ishiiyaki jirikaiti, iiro pawisakotai iirokaiiti”. ³² Ari itotakotanakiro owayiriiti pitotsi, joimaatakiro.

³³ Irootaintsi onkitiiyyitimizimati, ikantanaki Pablo: “Aritaki awisaki 14 kitiiyyiri oyaawinta oitya awisatsini, tii powaiya iirokaiiti. ³⁴ Okowapirota iroñaaka poya pañaantyaari, tima tikaatsi kamagaantatsini apaani”.‡ ³⁵ Aritaki ikantaki Pablo, jaaki tanta, ipaasoonkitakiri Pawa. Ipitoryaakiro, owanaka. ³⁶ Ipoña jominthatanaka maawoni, owaiyakani iijatzi. ³⁷ Jiroka nokaataiyini notitaiyani 276 atziri. ³⁸ Aritaki ithonkakiro jowaiyakani, jowiinkayitaki owanawontsi othomakantyaari tinari.

Otsitsiyaki

³⁹ Okanta okitiiyyitamanai, jirikaiti antakotzirori, okompitzimotakari kipatsi, jiñaapaaki opaayaa. Ari ikowi jaatakotyaami janta. ⁴⁰ Itotakoyitakiro oojotantari ayiintzirori amaatakomintotsi, jookakiro, itzinaakoyitanairo antawoiti manthakintsi, jiwitsikanairo iyomawo inkomatantyaari inkini

† **27:28** Kantakotachari jaka “tii ochiinkaapirotzi”, irojatzii ikantaitziri pairani okaatzi 20 jimonkaantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 36 metro. Kantakotachari iijatzi “kapichiini ochiinkaatapai”, irojatzii ikantaitziri pairani okaatzi 15 jimonkaantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 27 metro. ‡ **27:34** Kantakotachari jaka “tikaatsi kamagaantatsini”, iro ojyawori ikantaitzi “iiro opiyakagaantawaita kishichaaniki”.

jaatakoiyani opaayaaki. § 41 Iro kantacha aintakotapaaka othowaki iintaa-taazi inkaari, tii okantanai nojyiwatakoti. Tankanaki opataki ookanta-paakawo otamaryani inkaari. 42 Ari ikowanaki owayiriiti intsitokanakir-imi omontyaariiti, iiro jamaatanta ishiyayiti. 43 Iro kantacha ijiwari owayiri-iti, ikowaka jowawisaakotiri Pablo, tii ishinitziri jowamaaitiri, apa ikan-tanakiri: “Ikaatzi yotzirori jamaatzi, jamaati jiyaati kipatsiki. 44 Iriima pashinipaini jontarikayitya inchakotaki inkini jamaati”. Ari okantari naw-sakotantaari maawoni.

28

Isaikaki Pablo othampijyaaki iitachari Malta

1 Ikanta nawisakotai maawoni, ari niyotaki jiroka othampijyaa oita Malta. 2 Ari jaawakina kamiitha maawoni nampitawori janta. Tima oparyaatzii inkani, katsinkaiti okantaka, jowaampataki paampari, ari ikaimakina. 3 Ari jiyaatanaki iijatzii Pablo jayi tsitsi, iro ipiyawitapaaka jowapairo itsima, shitowanaki maanki, jatsikakiri jakoki. 4 Ikanta jiñaakiri nampitawori janta jowikantapaakari, ikantaiyanakini: “Jirika shirampari owamaantzinkari jinatzii, okantawitaka jawisakowitaka impiinkimi, tiimaita ishinitaitziri jañi”.* 5 Iro kantacha Pablo jotikanakiri maanki paampariki. Tikaatsi awijiyomotirini. 6 Joyaawintaiyani jaawaakairimi irojatzii inkamantatyaari. Ikanta osamanitaki jiñaatzii tikaatsi awijiyomotirini, ikantaiyini: “Pawa jina-tziii jirika shirampari”.

7 Tzimatsi janta jiwari nampitawori othampijyaaki iitachari Publio. Otz-imimotziri okaakiini jowani. Jaawakina kamiitha maawoni jaanakina. Mawa kitijiyiri nosaikimowaitakiri. 8 Ari nokimakotakiri iwaapati Publio ikatsinkaakitatzii, ishiwaiwaita. Ityaashitanakiri Pablo. Ikanta jamanakow-intakiri, jotirotantakiri jako, apathakiro ishintsitanai. 9 Jantakiro jiroka, pokayitanaki maawoni mantsiyari nampitawori janta othampijyaaki, josh-inchaayitakiri. 10 Ari ipashitanakiri ojyiki tsikarika oiyita. Ikanta notitanaa niyaatantatyaari, ipayitawaana naayitanairi.

Ariitaka Pablo Roma-ki

11 Ikanta nosaikaki mawa kashiri janta othampijyaaki, ari notitanaari pashiniki amaatakomintotsi, owawisaakirori iijatzii janta tyaawontsi. Opoñaawo jiroka amaatakomintotsi Alejandria-ki. Jiwitsikaitakiro opataki jojyakaantawo “Tsipari” iwawanitashiitari.† 12 Ari nariitaka janta Siracusa-ki, mawa kitijiyiri nosaikanaki janta. 13 Ipoña nawisanai irojatzii nariitantakari Regio-ki. Ikanta okitijiyitamanai, okamintha otasonkakotakina tampiyya kinatsiri katonkanta, irojatzii nariitantakari Puteoli-ki pashini kitijiyiri. 14 Ari noñaapaaki tsikarika ikaatzi iyikiiti, ikantawakina nosaikanaki. Iro nosaikantanakari okaatzi 7 kitijiyiri. Ari nopoñaanaari irojatzii nariitantakari Roma-ki. 15 Ikanta ikimakotakina iyikiiti nampitawori Roma-ki, itonkiyotawakina aatsiki jiitaitziro “Apio” tsika jiyomparitapiinta. Okanta janta jiitaitziro “Mawawanko”, ari joyaawintakina pashini. Ikanta Pablo jiñaapaakiri iyikiiti, ipaasoonkitanakiri Pawa, thaamintashiri ikantanaka. 16 Ari nariitapaaka Roma-ki. Ikanta ijiwari owayiriiti jowawisaapaakiniri omontyaariiti

§ 27:40 Kantakotachari jaka “itzinaakoyitanairo antawoiti manthakintsi”, irootaki ookantari tampiyya inkini ishiyakoti otitantawori amaatakomintotsi. * 28:4 Irootaki ikantakiri, tima

jiñaajaantzi atzirriiti iri Pawa otyaantakiniriri maanki, jowasankitairi. † 28:11 Jiitaitziri jaka “Tsipari”, iriitaki apiti itomi “Jupiter”, iwawanitashiitari jiitaitziri Cástor ipoña Pólux.

pashini jiwari. Iriima Pablo ishinitakiri isaikawaitapaaki tsikarika ikowiro, apaani owayiri aamaakowintariri.

Ikinkithatakaantzi Pablo janta Roma-ki

¹⁷ Ikanta awisanaki mawa kitiiyyiri nariitaka, japatotakiri Pablo ñaapioriiti Judá-mirinkaiti nampitawori Roma-ki. Ikantakiri: “Iyikiiti, pairanitaki jaakaantakina ajyininkapaini janta Jerusalén-ki, ipoña jowawisaakina ijwariki Roma-jatziiti. Irootaki jantakiri, okantawitaka tikaatsi nantzimotiriri, tii nomaamanitziro okaatzi jamitari pairani achariniiti. ¹⁸ Ojyiki josampiwitakina Roma-jatzi janta, tii jiñaashita nonkinakaashityaari intsitokantinari, ikowawitaka impakaakaantainami. ¹⁹ Iro kantacha ajyininkapaini Judá-mirinka tii ikowi, ontzimatyii nonkowakotiri iriitaki aminakotinani César, okantawitaka tikaatsi niyakawinti naaka ajyininkapaini. ²⁰ Irootaki napatotantzimiri iroñaaka nonkamantimiro. Nokinkithatakotairi oyaakoniintari maawoni Israel-mirinkaiti, irootaki piñaantanari jaka joojoitantanawo ashirotha”. ²¹ Ari ikantanaki iriroriiti: “Tii noñi naaka josankinatakotina poñaachani Judeaki. Tikaatsi nonkimakotimiri iijatzi jariita ajyininkapaini jaka. ²² Apa nokimakowintzimi ikinkithatakoitakiri kimisantashiwaitachari. Nokowaki nonkimimi tsika pikantzi iiroka”.

²³ Ikinkishiritaka japatotyá pashini kitiiyyiri. Ari japatowintakari ojyiki atziri jimaapiintzi Pablo. Ikinkithatakiniri tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joñaagakiri tsika josankinatakotsitakari Jesús, jitanakawo josankinariki Moisés-ni irojatzí josankinatakiri Kamantaniriiti. Tima jitanakawo okitiiyyitamanai irojatzí jyiitiini. ²⁴ Tzimatsi tsika ikaatzi kimisantawakiriri, iriima pashinipaini tiimachiini. ²⁵ Tiira jaapatziyawaa, apaanipaini jiyaayitai. Jiwiyaantawaari Pablo ikantawairi: “Jiroka ikantsitakari pairani pichariniiti, jiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi Kamantantanari Isaías-ni, ikantaki:

²⁶ Piyaati, pinkantiri jirika atziriiti:
Pinkimawitaya, iromaita pikimathatziro.
Paminawitya, iromaita piñagayironi.

²⁷ Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita jinaki.
Tii jokichaatai iijatzi.
Irootaki kaari jiñaantawo.

Kaari ikimanta,
Kaari ikinkishiritanta,
Tii ikimisantzi, iiro nowawisaakotairi.

²⁸ Piyotaiyini iirokaiti, aritaki jowawisaakotairi Pawa kaari ajyininkata. Aritaki inkimisantai iriroriiti”. ²⁹ Ikantakiro Pablo jiroka ñaantsi, jatanai Judá-mirinkaiti, ojyiki jiñaanatawakaanaka.

³⁰ Ari isaikapairi Pablo okaatzi apiti osarintsi. Jaapiintakiri kamiitha ikaatzi ariiyitariri. ³¹ Ari ikinkithatakiniri ipinkathariwintantai Pawa, ikinkithatakotsitakari iijatzi Awinkathariti Jesucristo jiyoitantyaariri. Tikaatsi oñaashirinkawaitirini.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI ROMA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzi mirori, jompiratani Jesucristo ninatzi, tima iriitaki kaimashiritakinari Notyaantapiroriti, irijatzi owakinari nonkamantantiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa. ² Jiroka Kamiithari Ñaantsi ikajyaakaakiriri Pawa, iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantantantiri Osankinarintsi Tasorintsitsatsiri, ³ ikantakota Itomi Awinkathariti Jesucristo, iintsitapaintsiri itzimaki, icharinitawakari David-ni. ⁴ Ikanta jañagai pairani, aripaiti joñaagantaka Itomi Pawa jinatzi, otzimimotziri ishintsinka, tasorintsishiriri jinatzi iijatzi. ⁵ Ikamintha Cristo iro jinishironkatantakinari Pawa. Iri owakinari Notyaantapiroritari, nonkamantayitairi pashinijatziri atziri kaari ajyininkata, inkimisantayitaita iriroriiti. ⁶ Iijatzi iirokaiti Roma-jatzi ari akaatsitaka ikaimashiritai Jesucristo. ⁷ Ikaimashiritaimi pinkitishiritai pikaatzi pinampitawo Roma-ki. Jitakotani Pawa pinayitzi. Onkamintha inishironkawaitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi inkimitaimi Awinkathariti Jesucristo, piñaayitiro kamiitha pisaikayiti.

Ikowi Pablo jariityaari Roma-jatzi

⁸ Jiroka nitawatyaaari nonkanti: Nopaasoonkitziri Pawa, okantakaantziro jantziri Jesucristo. Nopaasoonkitakowintzimi iirokaiti, tima ithonka ikimakoitakimi tsikarikapaini tsika pikantayitanaa pikimisantayitai. ⁹ Ari nokantapiintanakitya namanakowintzimi. Iri Pawa yotatsi, nantawaishintsitainiri nokinkithatakotanairo Kamiithari Ñaantsi tsika ikinkithatakota Itomi. ¹⁰ Aririka namañaari, nokowakotziri ishinitainaata niyaati pisaikayiyini iirokaiti, iroorika inkowakaakinari naaka. ¹¹ Tima nokowapirotaki noñaayitimi. Nokowi nonishironkashiriyitimi onkantya paawiyashiriwaitantyaari. ¹² Ari onkantya nonthaamintakaantimiri iiroka, piñaakinarika naaka tsika nokanta nawintaashiritakari Cristo. Ari pinthaamintakaina naaka, noñaakimirika iirokaiti tsika pikanta pawintaashiritari.

¹³ Iyikiiti, nokowi piyoti, iro noshiritapiintaka niyaati pisaikayiyini noñaantimiri powapiyashiriyitaiya, nokimitaakiri pashinijatziiiti atziri. Iro kantacha, ojyiki otzikapiintakinari. ¹⁴ Iro kantacha ontzimatyii niyaatashitiri Grecia-paantiri, kaari Grecia-paantitsini, yowaitanaatsiri, iijatzi kaari yowaitatsini. ¹⁵ Irootaki, nokowantari nokinkithatakotairo iijatzi Kamiithari Ñaantsi janta pinampitawo iirokaiti Roma-jatziiti.

Itasorinka Pawa owawijaakotantatsiri

¹⁶ Tii nokaaniwintziro naaka nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi. Tima iro oyyakawori iroomi itasorinka Pawa, iro owawijaakoshiritairini maawoni kimitasantsini. Nokimitaakiro naakaiti no-Judá-mirinkatzi, naakataki itanakawo nokimisananaki, jimpoitapaaki Grecia-paantiriiti. ¹⁷ Tima iro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa tsika ikanta itampatzikashiritakagairi atziriiti. Ari ikantakaanta irirori jawintaashiritaityaari. Tima irootaki josankinaitantakawori, kantatsiri: Tampatzikashiri jinayitai awintaashiriri, ari jiñiuro jañaantaiyaawo.

Kaaripiroshiriri jinatzi atziriiti

¹⁸ Iriima atziriiti kaari tampatzikashiritatsini, thainkatasorintsitsatsiri, ikisaniintapirotakiri Pawa, joñaagantakiro iyatsimanka janta inkitiki. Tima jirikaiti kaaripiroshiritapiintatsiri, kimiwaitaka jotzikayitayiiromi tyaaryoori iiro jiyotakoitantawo. ¹⁹ Tima jiyotakowitari iriroriiti Pawa. Iri Pawa kantakaawori jiyotakowitantakariri. ²⁰ Tima owakiraa jitanakawo Pawa jiwitsikakiro kipatsi, ari jiyotimi atziriiti tzimatsi Pawa, jiñaayitakiro jiwitsikani. Ari onkantya inkinkishiritantayarimi otzimimotziri Pawa ishintsinka, kañaaniri jinatzi irirori. Tikaatsi otikañaanitchani, inkantawitaiya: “Tii niyotziro”. ²¹ Aña jiyotakowitari Pawa, tiimaita impinkathatapiintairi, tii ipaasonkitapiintairi iijatzi. Apa ikinkishiritakatowo kaaripirotsatsiri, iro kaari ikinkishiritantanaa kamiitha. ²² Ikantaiyawitani: “Yotaniri ninatzi”, aña masontzishiriri jinayitaki. ²³ Iro jowajyaantantawori ipinkathawitari Pawa kañaaniri. Ari jityaitanakawo ipinkathayitziro witsikaantsi jowajyaawo atziri, tsmiri, piratsi, iijatzi ikaatzi kamathayitatsiri kipatsiki. ²⁴ Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka. Irootaki jantapiintantawori onkaati inkaaniwintirimi. ²⁵ Jowajyaantanakiro ikimisantañaanitziri Pawa tyaaryootatsiri, apa ikimisantanakiro thiiyaantsi. Ipinkathanakiro jiwitsikaitziri, ojoyawaitanakawo iroomi ompirawaityaarinimi. Tiimaita ipinkathatanairi Pawa witsikakirori kitziroini maawoni jiroka, apinkathatapiintziri aakaiti. Ari onkantyaari.

²⁶ Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri inintashiwaitari. Irootaki jantantawori okaatzi inkaaniwintirimi. Ari itanakawo opaantawakaawaita kiyopayipaini tsnaniiti. ²⁷ Ari ikimitanakari iijatzi kiyopayipaini shirampariiti, ipaantawakaawaitanaka, iro ikowapirotanaki impaantawakaiya ishiramparinkakiini, jantanakiro inkaaniwintirimi. Iri imaitaka owasankitaawaitaincha okantakaantziro ikinakaashiwaitakari.

²⁸ Iro opoñaantari ishinitziri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka, iro jantantakawori kaari kamiithatatsini. Tima tii ikinkishiritakotanairi Pawa. ²⁹ Iro jantapiintanaki kaari tampatzikatatsini, imayimpiriwaitzi, ipaantawakaawaita, ikowapirowaitziri kiriiki, jantayitziro kamaawoyitatsiri, inintakotantawaitzi, itsitokantawaitzi, imaamanitawakaawaita, jamatawitantawaitzi, ikawiyantawaitzi, ³⁰ ikijyimantantawaitzi, ithiyyakotawakaawaita, ikijyimawaitziri Pawa, ikawiyapootantawaitzi, ikantakaapirowaita, iñaapirowaita, jiyotashiwaitawo kaaripirotsatsiri, ipiyathawaitari ashitariri, ³¹ imasontzishiriwaitaki, tii imonkaawainitzi, tii inithaantawaitzi, tii inishironkatantzi. ³² Jiyowitaiyawoni jirikaiti okaatzi ikantakaantziri Pawa, ikantaki: “Ikaatzi matakironi jiroka inkamayitai”. Iro kantacha, iikiro jantapiintatziro, jominthatakaarri pashinipaini jimayitiro.

2

Tampatzika ikanta Pawa aririka jiyakawintanti

¹ Kimitaka pikantashiriwaitzi iiroka, “Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaaripirotaki”. Iiro pikantawaitziro jiroka. Tima aririka piyakawintiri pashini atziri, iirokatakiki iyakawintainchari. ¿Tiima jantapiintziro iiroka kaaripirori? ² Ayotaiyini tampatzikashiriri jinatzi Pawa aririka jiyakawintanti. Iri owasankitairini ikaatzi antayitakirori jiroka. ³ Iirokaiti patzirinkakiini, pikantapiintaiyini, “Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaaripirotaki”, ¿Piñaajaantakima iiro jowasankitaimi iiroka Pawa? ⁴ ¿Pimanintatziirima nishironkapirowaitakimiri, oyaakoniintzimiri, amatsinkawintzimiri iijatzi? ¿Tiima piyotakotziro iro jamatsinkawintantakimiri jowajyaantakaantimirori piyaaripironka?

⁵ Iiromi powajyaantairo piyaaripironka, ari piñiromi patsipitaiyaawo iyatsimanka Pawa. Tima paata, aririka joñaagantapaititairo iyatsimanka, jaminakoyitairo maawoni, tampatzika inkantya jowasankitaantayitai. ⁶ Onkimiwaityaawo impinayitairimi apanipaini okaatzi jantakiri. ⁷ Iri Pawa añaakaayitairini ikaatzi kamaitanakawori kamiithari, irootaki jiñaampiyantakawori jowaniinkawo, jiñaampiyakawo ipinkathaitairi, jiñaampiyakawo inkantaitatyaani jañaayitai. ⁸ Iro kantacha, katsimaki inkantaiya Pawa jowasankitaayitairi ikaatzi kamaitapiintanakawori inintashwaitari, piyathawaitakariri, imanintawaitakiro tyaaryootatsiri. ⁹ Inkimaatsiwaitaiya, jowashiripirowaitaiya maawoni kamaitapiintakawori kaaripirori. Iriira itanatyaaawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri. ¹⁰ Iriima kamaitapiintakawori kamiithari, ari jowaniinkataiya, impinkathaitairi, kamiitha isaikayitai. Iriira itanatyaaawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri. ¹¹ Tima tikaatsi atziri jimaakitiri Pawa.

¹² maawoni kaari kimakotironi Ikantakaantaitani, ompiyakaashitaiyaari iyaaripironka, tima iiro jaminakoitairi imonkaatakirorika Ikantakaantaitani. Iriima ikaatzi kimakowitakawori, ari jaminakoitairi imonkaatakirorika. ¹³ Tima kaari tampatzikashiritzimotirini Pawa ikaatzi kimakowitakawori Ikantakaantaitani, aña iri tampatzikashiritzimotakiriri Pawa monkaayitakirori. ¹⁴ Jirikaiti kaari nojyininkayita, kaari kimakowityaaawoni Ikantakaantaitani Moisés-ni, kaari ñaawityaaawoni tsika osankinata, jimonkaaminthawaitashitakawo. Okimiwaitakawo ontzimaatyimi pashini ikantakaantaitani jashitaiyaarimi iriroriiti. ¹⁵ Okimiwaitakawo jiroka Ikantakaantaitani osankinashiritantyaarimi, tima jiyotziro oita jantiri. Aririka jimonkaatairo, kimoshiri inkantya. Iirorika jimonkaayitziro, okimiwaitakawo apaniroinimi jiyakawintawaitaka, tima jiyotakiro ikaaripirowaitaki. ¹⁶ Irootaki jantaitiri paata aririka inkantairi Pawa jirika Jesucristo: “Paminakotairo maawoni jantakiri jimananikiini atziriiti”. Irootaki nokantapiintakiri nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi.

Judá-mirinkaiti ipoña Ikantakaantaitani

¹⁷ Iroñaaka nonkantayitimi iirokaiti Judá-mirinka nojyininkatari. Kimitaka pikantaiyakini iirokaiti: “Aña niyotakotaitziro naaka Ikantakaantaitani. Niyotziri Pawa. ¹⁸ Niyotziro okaatzi ikowiri. Niyotziro tampatzikatatsiri, tima jiyotaakinawo Ikantakaantaitani. ¹⁹ Ari onkantaki niyotairi kaari yotironi, kimitakariri amajyookitachari, nonkimitakaantiro nonkitiijyi-inkatakotairimi saikatsiri otsinirikitzi. ²⁰ Ari niyotaayitairi masontzishiriri. Kantatsi niyotairi kaari yowaitatsini, kimiwaitariri iinchaaniki. Tima otzimotana naaka Ikantakaantaitani. Irootaki matziri yotanipiro-takaantzi”. ²¹ Aririka okantaka piñaawaitakiri piyotaayitiri pashini, ¿Iy-omachiitakimima iiroka? Tima pikantapiintzi iiroka: “Iiro pikoshitzi”. ¿Tiima pikoshintzi iiroka? ²² Pikantapiintzi: “Iiro pimayimpiritzi”. ¿Tiima pimayimpiritzi iiroka? Pikantapiintzi: “Iiro pipinkathatzi oiyakaawontsi”. ¿Tiima pikoshitaniziro iiroka tasorintsitatsiri? ²³ Pikantakaapirowaitaka iiroka piyotakotziro Ikantakaantaitani. ¿Tiima pipiyathawaitawo iiroka, pithainkakiri Pawa? ²⁴ Tima ari okanta josankinaitakiro, kantatsiri: Iirokaiti kantakaantakirori, iro ithainkatasorintsitantakari pashinijatzi atziri ipairyaminthawaitashitakari Pawa.

²⁵ Ikaatzi monkaatzirori Ikantakaantaitani, kamiithawitaka itomishi-taanita, tima irootaki ojyakaawintacha jashitari Pawa. Iro kantacha tiirika jothotyiro jimonkaatiro maawoni Ikantakaantaitani, aminaashiwaitaka it-omishitaanita. ²⁶ Iriima pashinijatzi kaari ajyininkata, kaari totamishitaan-itachani, aririka jimonkaaminthatashityaawo Ikantakaantaitani, iriitaki kimipirowaitakariri totamishitaaniri, tima jashipirotaaari Pawa. ²⁷ Jirikaiti kaari totamishitaaniri monkaaminthatashitawori Ikantakaantaitani, iri aminakotaimini iirokaiti paata tyaaryoorika pimonkaatziro piyotakotziri, pipiyathatakaworika, iri iyakawintimini, jowasankitagaitimi, okantaw-itaka totamishitaaniri pinawitaka iirokaiti. ²⁸ Tsika akantayita koñaawoini awathaki, tiira iro jiiitaitantairi “Judá-mirinka”. Ari okimitari atominthawait-ashitaka awathaki, tiira iro jiiitaitantairi “totamishitaari”. ²⁹ Aña opoñaantari a-Judá-mirinkatzi iro kantakaanzirori tsika akantashiriyita. Ari okimitsi-tari iijatzi añaantakawori atomishitaa, iro kantakaantakirori oshiritakari. Tii iro amonkaatashitantaawori osankinatachari, inthaamintawintantairi ajyininkapaini, aña oshiritakagaari Pawa, ari inthaamintawintai irirori.

3

¹ Kimitaka pikantaki iirokaiti: “¿Tikaatsima opantaini a-Judá-mirinkatzi? ¿Iitama atomishitaaritantari?” ² Nokantzi naaka: “Ojyiki opantairi aakaiti. Jiroka itanakawori, iriira achariniiti aaka itakawori jiñaanatakiri Pawa. ³ Tzimatsi achariniiti kaari oisokirotyaarini Pawa, ¿Irooma ompoñaantyaari Pawa jowajyaantiro joisokirozyitanta? ⁴ Tii ari onkantya. Okantawitaka ithiiyaniwitaka maawoni atziriiiti, tii ithiiyanita Pawa irirori. Ari okantzi josankinaitakiri, kantatsiri:

Ari pikantatya iiroka, tampatzikañaaniri pinatzi, Irokami jaminakoitaimi, ari panaakotantakimi”.

⁵ Tima antapiintzirowa kaaripironkantsi, oñaagantziro tampatzikashiriri jinatzi Pawa. Kimiwaitaka ari ankantakimi: “Iro noyaaripiroshirinka oñaagantziro owanaa ikamiithapirodzi Pawa, ¿Iitama jowasankitaawin-tantinawori okaatzi oñaagantziro ikamiithapirodzi irirori? Kaarira tampatzikashiriri”. (Ari okanta akinkishiriwaitari aakaiti atzirkakiini.) ⁶ Tii ari onkantzimaitya. Kaarimi tampatzikashiriri Pawa, iirotya jaminako-tairimi isaawijatziiti, jowasankitaawaitairi. ⁷ Kimitaka ankantimi iijatzi: “¿Iitama jowasankitaantyaanari Pawa nothiiyaka, tima nothiiyapiintaka iro kantakaantakirori jiñaapinkathaitantariri Pawa tii ithiiyanita irirori?”

⁸ Kimitaka ankantimi iijatzi: “¡Thami ankaaripirodi! tima iro oñaagantironi kamiithari”. (Irojatzi jiyakowintaitakinari naaka nokinkithatakotakiro kimitakawori jiroka, imapirotatya.) Iro kantzimaitacha irootaki kamiithatatsi jowasankitaitiri ikaatzi ñaawaitziro jiroka.

Tikaatsi tampatzikashiriri

⁹ ¿Irooma kantakotacha jaka, a-Judá-mirinkatzi tii opantapirotai aakaiti? ¿Iroma okantzi anaakoyitairi pashinijatzi? Iiro okantzi, tima aritaki nokantsitaka maawoni akaataiyakini, kimiwaitakimi ompiyakaashiwait-aimi ayaaripironka, okantawitaka a-Judá-mirinkatzi iijatzi kaari Judá-mirinkatatsini. ¹⁰ Tima aritaki osankinatakotaka, kantatsiri:

Tikaatsi tampatzikashiriri, tii itzimaajaitzi apaani.

¹¹ Tii itzimi kimathawaitaniri.

Tikaatsi oshiritaiyaaniri Pawa jiyotakotairi.

¹² Ithonka ipiyashiritaiyakani, tii opantaari. Tii itzimi iitya mataironi inkamiithashiriti.

Tii itzimaajaitzi apaani.

¹³ Kaaripiroñaaniwaitaki, okimiwaitakawo ithano iroomi omoona ikitaitantari kaminkari.

Amininitaka ithiyya,
Kipiyapaantiwaitaki jojoyakari ikanta maanki.

¹⁴ Tima ikijyimawaitantapiintaki, ikawiyantayitzi.

¹⁵ Amikiitaka jiyaayitzi jowamaanti, ikowi inkapathainkatakaanti.

¹⁶ Ipampithawookitapiintakiro ikinaitzi japirotantaitzi, ikowi inkimaatsitakaantawaitya.

¹⁷ Tii ipampithawookitapiintairo jatachari isaikaitai kamiitha.

¹⁸ Tii ipinkathaakitairi Pawa.

¹⁹ Ayotzimaita jiyakawintairi Pawa maawoni pankinawaitakawori jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Iiro okantai jotikañaanaitaiya inkanti: “Tiitya nomaakiwaitziro”. ²⁰ Tima tikaatsi matakironi jimonkaatiro Ikan-takaantaitani, ari onkanta inkantantyaariri Pawa: “Tampatzikashiri nina-tzi”. Aña aririka ayotakopirotanairo Ikantakaantaitani, ari ayopirotziri owanaa akaaripirotaki.

Pawa otampatzikashiritairi, aririka awintaashiritanaiyaari

²¹ Iro kantzimaitacha, owakiraa joñaagairo Pawa tsika okanta antampatzikashiritantaiyaari. Tii ojoyawo pairani, apankinawaitashitawo Ikantakaantaitani antampatzikashiritantaiyaawomi. Irootaki josankinatakotakiri Kamantantaniiriiti, irojatzii josankinatakotaitakiri Ikantakaantaitaniki.

²² Iriira Pawa otampatzikashiritaini, aririka awintaashiritanaiyaari Jesucristo, ankimisantanairi irirori. Tii anashitaiya tsika ikantayita pashiniiti, ²³ maawoni akaaripiroshiritaki. Irootaki iiro okantanta añaayitairo jowaniinkawo Pawa.

²⁴ Iro kantzimaitacha, Pawa, jotampatzikashiritai, inishironkapirotanta irirori jotyaaantairi Cristo Jesús ipinawintai aakaiti. ²⁵ Irootaki jotyaaantakariri Pawa inkapathainkawintai Cristo jowamaitakiri, ari jotsimaryaagari Pawa awintaashiritaiyaaririka Cristo.

Iro jimatantakawori Pawa jiroka, jiñaantaityaariri ikantaitani itampatzikashiritzi irirori. Pairani Pawa owanaa ikisashiwitakawo iyaaripironka atziriiti, amawi ikantapiintakiro. ²⁶ Irooma iroñaaka, okimiwaitaawo jojiyipithatakairomi ayaaripironka, jotampatzikashiritai. Tampatzikashiri ikanta irirori, itampatzikashiritakairi iijatzi awintaashiritanaariri Jesús.

²⁷ ¿Tzimatsima ankantakaapirowintaiyaari? Tikaatsi. ¿Iitakama? ¿Irooma kantakaantawori tii itzimi iita monkaataironi Ikantakaantaitani? Kaari, aña iro kantakaantzirori awintaashirinka. ²⁸ Iiro okantzi inkantakaapirowaitya tampatzikashiriri, tima tii ikitsirinkiro jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Apa jimatairo jawintaashiritaari Cristo. ²⁹ ¿Apanima aakaiti a-Judá-mirinkatzi jantzimotairo Pawa? Tii. Ari akaatairi kaari ajyininkayita, jantzimotairo maawoni. ³⁰ Apaani ikanta Pawa. Tsika ikantakaayitai aakaiti jotampatzikashiritai, ari inkimitagairi iijatzi kaari totamishitaaritchani.

³¹ ¿Nomanintatziroma naaka Ikantakaantaitani nokinkithatakotakiro awintaashirinkantsi? ¡Tii ari onkanta! Aña kamiithatsitacha jiroka.

4

Joyakaawintantzi Abraham

¹ Thami oshiritakotyaari Abraham-ni acharinitanakari. ¿Tzikama ikantaitakirika irirori itampatzikashiritantaari? ² Iroomi ipankinatani

Abraham-ni tampatzikashiritakagairinimi, aritaki inkantakaapirowait-
 atyaami irirori. Iiro ikantakaapirowintaarimi Pawa. ³ Jiroka okantziri
 Osankinarintsipirori:
 Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaantaariri itam-
 patzikashiritani.

⁴ Thami oiyakaawintawakiro: Aririka jantawaiti atziri, ipinaitziri. Tii in-
 ishironkatashitaitari, aña ipinaitatziiri jiriiwitaitakiri jantawaitaki. ⁵ Iriima
 atziri kaari antawaitatsini, jiñiirorika impinatashitaityaari, inishironkai-
 tatziri jirika. Ari ikantsitari atziri thainkatasorintsiwaitatsiri pairani, jaw-
 intaashiritaari Pawa, aritaki jotampatzikashiritairi. Ari inishironkatairi
 jawintaashiritaari, tii ipankinawaitawo jimatantaawori. ⁶ Iijatzi David-
 ni ikinkithatakotsitakawo inkimoshiritakagairi Pawa itampatzikashiritani,
 kaari ñagaironi iñaashintsiwintaiyaawo, ikantaki:

⁷ Kimoshiri inkantaiya atziri ipiyakoitairi ikaariprowitaka,
 Okimiwaitaawo jimanakoitaatyiniirimi iyaaripironka.

⁸ Kimoshiri inkantaiya atziri, ipiyakopirotainiri Pawa iyaaripironka.

⁹ Jirikaiti kimoshiritaatsini, ¿Apama aakaiti jítaitai “totamishitaari?” Kim-
 itaka tii, ari jojyayitai kaari totamishitaachani. Pinkinkishiritiro akantakiri:
 Jawintaanaka Abraham, irootaki ikimitakaantaitaariri tampatzikashiri-
 taniri.

¹⁰ ¿Tskapaitima Pawa ikimitakaantaari Abraham-ni itampatzikashiritani?
 ¿Aripaitima jimatakiro itomishitaaritaki? ¡Tiira! ¹¹ Iro jimpoitai Abraham-ni
 itomishitaarítá. Jiroka totamishitaaritaantsi aririka omatakatonaki iro
 jiyotantari jawintaari Pawa. Iriima Abraham-ni jawintaitsitakari kitziroini
 Pawa, ari jotampatzikashiritaitakiri tikiraamintha itomishitaanita.
 Ari ikantaka Abraham-ni jitantakawori itampatzikashiritakaitziri.
 Irootaki ikimitakaantaitakariri iriitakimi charinityaariri maawoni
 tampatzikashiririiti, tii okowaajaita intomishitaarítai. ¹² Imapirowitaya
 aakaiti jítayitai “totamishitaari” aakataki icharinipirotoni Abraham-
 ni, akaatziri iijatzi atomishitaarítai. Tiimaita ankimitakotyaari ikanta
 irirori itomishitaarita, aña awintaashiritanaari Pawa, ikimitaakiro irirori
 Abraham-ni, jawintaashiritsitakari kitziroini tikiraamintha itomishitaarita.

Iro awintaashirinka añaantaiyaawori ikajyaakaakairi

¹³ Tima ikajyaakaitsitakanari Pawa jirika Abraham-ni itsipataakiri
 charinityaarini, ikajyaakaakiniri kitziroini tikiraamintha osankinata
 Ikantakaantaitani. Apa jawintaashiritanaka Abraham-ni. ¹⁴ Tima inkaati
 ñaayitaironi ikajyaakaani Pawa, kaarira jirikaiti pankinawaitashitawori
 Ikantakaantaitani. Arimi onkantyaami, aminaashiwaityaami
 awintaashiritari Pawa, tii opantawo ikajyaakaakairi. ¹⁵ Iitarika
 pankinawaitawori Ikantakaantaitani, apa jowatsimairi Pawa iiro
 ikitsirinkiro. Iiromi otzimaki Ikantakaantaitani, iiro otzimimi iijatzi
 ikinakaashiitani.

¹⁶ Iitarika ñaayitaironi ikajyaakaani Pawa, iriitaki awintaashiritaariri in-
 ishironkapirotani irirori. Ari jiñaayitairo maawoni icharininyitaari, tii apa
 añaayitairo aakaiti Judá-mirinka, jashitakaitakari kitziroini Ikantakaantai-
 tani, aña maawoni awintaashirityaarini Pawa, oiyakotaariri Abraham-ni.
 Ari oiyawo incharinitaimi Abraham-ni maawoni aakaiti. ¹⁷ Irootaki josank-
 inaitantakawori, kantatsiri:

Aritaki nojyiñagaimiri chariniyitimi, iiro okantaajaitzi
 iyyininkamirinkatawakaiya.

Iro jiroka ikajyaakaani Pawa. Irootaki jawintaashiritantanakariri
 Abraham-ni. Imapirotatya jimonkaatairo Pawa jiroka, tima kantatsi

jañaakaayitairi kamayitatsiri, irijatzi witsikairori kaari tzimawitachani pairani. ¹⁸ Jiroka ikantakiriri Abraham-ni: “Aritaki nojyiñagaimiri charinitimini”. Iro ikimisantantakari Abraham-ni, owanaa opomirintsitzimowitakari inkimisantantyaariri. ¹⁹ Tii jowajyaantapaintziro kapichiini jawintaashiritanaka. Iikiro joshiritakopiintanakityaawo jiroka, ikantzi: “¿Tsikama onkanta yaaka jiroka? Aña tzimataiki naaka 100 nosarintsiti. Irootaintsi nonkami. Jiroka noina Sara, tii owaiyantantizi”. ²⁰ Ari okanta ikinkishiriwaitaka, tii ikisoshiriwintziro okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa, tii okantzimoniintawaitari jawintaakari. Iikiro jimapirotanakitziro jawintaashiritanakari, ari ikantapiintanaatya ithaamintapiintanakari. ²¹ Jiyotaki Abraham-ni ari jimatakiro Pawa okaatzi ikajyaakaakiniriri. ²² Irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani. ²³ Josankinatakaantakiro Pawa tsika okantakota jiroka. Tii josankinaminthatakaantashitawo ampinkathatantyaariri Abraham-ni. ²⁴ Iro josankinatakaantantakawori onkantya ayotantayaari inkimitakaantai itampatzikashiritani iijatzi aakaiti, aririka awintaashiritanaiyaari añaakagairiri Awinkathariti Jesucristo ikamawitaka. ²⁵ Tima iri Cristo kamawintairi aakaiti, okantakaantziro akaaripirowaitaki. Irijatzi Cristo añaagaatsi okanta itampatzikashiritakaantairi.

5

Opoñaantari itampatzikashiritakai

¹ Jiroka okantakari. Iro awintaashirinka tampatzikashiritakairi. Irootaki aripirotantaariri Pawa. Iriitaki Jesucristo matakagaironi jiroka. ² Tima awintaashiritaari Jesucristo, jiyotakaayitairo inishironkatani Pawa anayitai. Kimoshiri akantayitaa añaayitairo paata jowaniinkawo Pawa. ³ Iro kantzimaitacha tii apa ankimoshiriwintziro jiroka, aña ankimoshiriwintsityaawo iijatzi awijyimotainiri. Tima ayotaiyini aririka añaayitiro ankimaatsiwaitya, ari ompoñaantyaari ankamaitanaya. ⁴ Aririka ankamaitapiintanata, ari aawiyashiritanaitai. Aririka aawiyashiritapiintanaki, ari añaayitakiro awintaapirotanaiyaari oyaakoniintani. ⁵ Iiro jaminaakaashitai oyaakoniintani. Tima aritaki añaayitakiro jitakopirotakai Pawa, jotyaantakairi Itasorinka okimiwaitakawo isakopirotaitiiniirimi.

⁶ Okanta ikowapaititaki Pawa, aripaiti ikamawintayitakai Cristo, okantawitaka athainkatasorintsitwaka, tii aawiyawainitzi. ⁷ Tikaatsi matapiintaironi inkamawintiri pashini atziri. Tzimimaitaka kamawintirini atziri kamiithashiriri. ⁸ Iro kantzimaitacha aakaiti kaaripiroshiriri anawitaka, ikamawintakai Cristo. Owanaa jitakopirotakai Pawa, jotyaantakiri Cristo inkamawintai. ⁹ Jotyaantakiri Cristo inkapathainkawintai onkantya jotampatzikashiritantairi. Ari jimatakiro jiroka iiniro akaaripiroshiriwaitzi, ¿Kamiithatatsima anthaawantawaityaari japiroitai jotampatzikashiritai? ¹⁰ Tima pairani iiniro akisaniiintawaitziri Pawa, jotyaantakainiri Itomi inkamawintai, ari okanta aripirotantaariri. Ari okanta iijatzi ayopirotantaari aritaki awijakoshiritai, tima jañaawintai Cristo. ¹¹ Ari ikimoshiritakaapirowaitai Pawa, tima iri Awinkathariti Jesucristo aripirotakagairiri.

Adán ipoña Cristo

¹² Apaanimachiini ikantaka pairani shirampari kantakaantanakirori ikaaripirotaki. Iro owasankitaantsi jiñaaki, ikaamaniyitai. Iro antitanaincha maawoni ikaatzi charinitanaariri, ikaaripirotanaki maawoni isaawijatziiti,

ikaamaniyitanaki. ¹³ Iro awijaintsiri tikiraamintha josankinaitziro Ikan-takaantaitani. Tima jirikaiti añaayitaintsiri pairani tikiraamintha josanki-naitziro Ikantakaantaitani, inashitaiya jiyakawintaitiriri. Iriima jirikaiti impoiyitaatsiri itzimayitai piyathatakawori Ikantakaantaitani inashitaiya iijatzi jiyakawintaitiri. ¹⁴ Ikamaki Adán, ikamitaka iijatzi charinitanakariri irirori okantawitaka inashitaka iyaaripironka. Iro jatakotanaintsi irojatzi itzimantakari pairani Moisés-ni. Iriira Adán oiyakaawintakariri pashini shirampari pokaintsiri, ¹⁵ iriitakira Jesucristo jirika. Jiroka okanta jogyakaawintaitakiri: Atzirimachiini jinaki Adán, ikaaripirowaitaki, iriitaki kantakaantakawori ikamayitantakari ojyiki atziriiti. Ari ikimitsitakari Jesucristo, atziri jinaki irirori, ikamawintantaki, iri kantakaantakirori jañaashiritantaari ojyiki pashini atziriiti, ikantakaantakiro Pawa inishironkatantzi. ¹⁶ Iro kantacha Pawa jinashitakawo inishironkatantzi irirori, tii jogyakotari itanakawori ikaaripirowaitzi. Tima iyaaripironka apaani atziri, irootaki kantakaantakirori jowasankitaitantariri ojyiki atziriiti. Irooma inishironka Pawa irootaki kantakaantakirori jotampatzikashiritantaariri ojyiki kaaripirowaiwitachari. ¹⁷ Tima ikaaripirotaki pairani Adán, kimiwaitanaka atziritanakityiimi “Kaamanitaantsi” iro ompirawaityaarinimi atziriiti. Irooma inishironkatani Jesucristo, okimiwaitanakawo atziritanakityiimi “Añaamintotsi”, iro ompiratanatyaarinimi tampatzikashiriiti.

¹⁸ Jiroka okaatzi jogyakaawintakoitziri: Apaani shirampari kaaripiro-taintsiri, iri kantakaantakirori jowasankitaitantakari ojyiki atziriiti. Iri-ima pashini kamiithashiriri shirampari, iri kantakaantakirori jawijakoshir-itantaiyaari ojyiki atziriiti, jañaashiriyitai. ¹⁹ Apaani atziri piyathari, iri kantakaantakirori ikaaripiroshiritantakari ojyiki atziriiti. Iriima pashini atziri kimisantani, iri kantakaantakirori itampatzikashiritantaari ojyiki atziriiti. ²⁰ Iro opoñaantari josankinatakaantaitziro Ikantakaantaitani, jiyotantaiyaari atziriiti kaaripiro jinayitzi. Okantawitaka antawoiti ipiyathaw-itaka, antawoiti inishironkatari Pawa. ²¹ Pairani kimiwaitaka atzirityiimi “Kaaripironkantsi”, iro ompirawaitatyaarinimi atziriiti, irojatzi owamaan-takariri. Iro kantacha kimiwaitaka atzirityiimi “Nishironkataantsi”, iro pinkathariwintantaatsinimi. Tima aritaki inishironkayitai Awinkathariti Jesucristo, itampatzikashiritakayitai ankantaitatyaani añaayitai.

6

Ikamapithaitakiro kaaripironkantsi

¹ ¿Kamiithatsimsa ankanti: Thami ankaaripirowaiti inishironkapirotan-tairi Pawa? ² Tii ari onkanta! Aña okimiwaitanaawo ankamapithataty-iromi ayaaripironka. ¿Kantatsima kaminkari inkaaripiroti iyaamaninkaki-ini? ³ Aamaashitya pipiyakotakiro iirokaiti owiinkaawintakari Cristo Jesús, akimitakowaitaari tsika ikanta jowamaitakiri irirori. ⁴ Iro oiyakaawin-tacha ankamayitaimi koñaawoini tsika akantawita pairani. Ikitaitakai. Ipoñaashitaka apiriintaa iijatzi, akimitakotari Cristo. Tima jowaniinkawo Pawa owiriintairiri Cristo, ari okanta ikimitakaantairi aakaiti owakiraarimi atziri añaayitaimi.

⁵ Tima oiyakotaari irirori, kimiwaitaka ankamayitaimi, aritaki iijatzi ampiriintayitai ikimitaakiro irirori. ⁶ Kimiwaitaka koñaawoini tsika akantayita pairani, ari intsipataitakarimi Cristo impaikakoitaimi. Ari okanta akamapithatantakawori akaaripirowaitaki. Irootaki kaari ojyantaari ompirayitiri “Kaaripironkantsi”. ⁷ Tima apaani kaminkari tikaatsi jantayitai iyaamaninkakiini, tii ikaaripirotaí. ⁸ Tima ari

atsipataari Cristo jowamaayiitai, awintaashiri antsipataiyaari jañaashiritai iijatzi. ⁹ Tima ayotaiyai iiro japiitairo Cristo inkamawintantai. Apawojatzi okanta ikamaki, añaagai. Okimiwaitaawo tii ompirawaitaari “Kaamanitaantsi”. ¹⁰ Apawojatzi ikamawintakiri kaaripiroshiririiti. Irooma iroñaaka jañaawintairi Pawa. ¹¹ Ari pinkimitaiyaari iirokai, pinkimitakaantaiya pinkamapithatayiomi piyaaripironka, iri Cristo Jesús kantakaantakirori pañaawintantaariri Pawa.

¹² Irootaki, iiro pishinitanta ompiyakaashiwaitaimi piyaaripironka. Poitsinampairo pikowashitziri. ¹³ Kimitawaitakimi pinkamakityiimi, piriintaimi iijatzi, pinkimitakaantiro aritakimi jatakimi Pawaki, pinkantapaiimi: “Jiroka nowatha, nantantapiintaawori kamiithatsiri”. Aritapaaki pikimitakaantawo piwatha iro pinkaaripirowaitantapiintya. ¹⁴ Aritapaaki pikimitakaantawo “Kaaripironkantsi” atzirityiimi, irootaki ompirawaitimini. Tii pañiimotairo Ikantakaantaitani, aña iro pañiimotai nishironkataantsi.

Ompirataari tampatzikashiritaantsi

¹⁵ ¿Kamiithatsima ankantayiti iroñaaka: “Thami ankaaripiroshiriti, iiro añiimotantaawo Ikantakaantaitani, iro añiimotai nishironkataantsi?” ¿Tii ari onkantya! ¹⁶ ¿Tiima piyotzi aririka jompiraitimi, ontzimatyii pinkimisan-tapiintiri ompiratzimiri? Pikimitakaantakiro atzirityiimi piyaaripironka, iro ompirawaitimini. Aririka pikantaka kamashiritakimi. Irooma pinkim-itakaantanairo iri Pawa pinkimisantapiintai, aritaki pintampatzikashiritai. ¹⁷ Pairani pikimitakaantakawo iroomi “Piyaaripironka” ompirawaitakimini. Irooma iroñaaka poisokirotaawo pikimisananairo jiyotaitakimiri. ¹⁸ Tii ompirataimi “Piyaaripironka”, aña “Tampatzikashirinkantsi” ompirataimiri. ¹⁹ Nojyakaawintatziimiro tsika okanta ayotakotapiintziro aririka jompiraitai, ari onkantya ankimathatantyaawori okaatzi kompitzi-mowaitairi aakaiti. Tima pairani pikimitakaantawaitakawo atzirityiimi “Kamaawotatsiri” iro ompirawaitakimini, ari okimitaakimiri iijatzi “Piy-athataantsi”, tima oiyiki pipiyathatapiintaka. Irooma iroñaaka ompirataimi “Tampatzikashiritaantsi”, ari onkantya piñaantaiyaawori pinkitishiritai.

²⁰ Iiniro ompiratzimi “Kamaawotatsiri”, pisaikaminthawaitashitaka, tikaatsi shintsiwintimini pintampatzikashiriti. ²¹ Iro kantacha piyotai tikaatsi opantawo jiroka. Aña iro kamiithatsi pinkaaniwintakotairo tsika pikantawita pairani. Piyotai iijatzi iitarika antayitzirori jirokapaini aritaki inkamashiriyitai. ²² Tiira okimitakaantaimi irokami ompiratani “Piyaaripironka”. Aña iri Pawa ompirataimiri. Irootaki kamiithatzi-imotaimiri. Tima pimatairo pinkitishiritai, ari pinkantaitaatiyiro pañaanitai. ²³ Jiroka “Kaamanitaantsi” iro kimiwaitakawori impinaitirimi antawaitapiintakironi kaaripirotsiri, kimitawaitaka iriimi ompiratani. Irooma “Kañaanitaantsi” iro kimiwaitakawori inishironkatani Pawa ipashitaariri ikaatzi tsipashitaariri Jesucristo, Awinkathariti.

7

Jojyakaawintaitziro aawakaantsi

¹ Iyikiiti, iirokaii noñaanatz pikaatzi piyotakotziro Ikantakaantaitani. ¿Tiima piyotaiyini aririka inkami atziri, ikamapithatakiro Ikantakaantaitani? ² Ikimiwaitakawo tsinani tzimatsiri oimi. Iinta jañiimotziro oimi, ontzimatyii ontsipatapiintyaari. Irooma aririka inkamapithatakiro, aripaiti osaikashiwaitaiya. ³ Irooma oñaaki pashini shirampari iinta jañiimotziro

oimi, omayimpirotaki. Irooma inkamakirika, ari osaikashiwaitaari, kantatsi oimintaiya pashini, iiro ikimitakaantaitawo mayimpiro.

⁴ Iyikiiti, okaatzi ojyakaawintachari jaka kimiwaitaka atziritakityiimi “Ikantakaantaitani”, iro piimintyaarimi pairani. Aritaki pikamapithatakiro jiroka, pitsipataari Cristo jowamaitakiri pairani. Okimiwaitaawo saikashiwaitaimi iroñaaka piimintaari pashini, jañaakaitairi pairani. Iro pantawai-tantaanariri iirokaiti Pawa. ⁵ Tikira añiuro ojyakaawintainchari “Kaamanitaantsi”, owanaa apiyathatakawo Ikantakaantaitani, amatapiintakiro kamaawotatsiri. Irootaki owamaashiritakairi. ⁶ Okimiwaitaawo iroñaaka akamapithatairo, asaikashiwaitaa. Añagairi owakiraari, iriitaki Tasorintsinkantsi, kantakaawori antawaitantaanariri Pawa. Tii okimitaawo pairani, apankinawaitawo amonkaatiro pajjatori josankinaitakiri.

Kaaripironkantsi saikashiritantatsiri

⁷ ¿Kamiihatsima ankanti: “Tii opantawo Ikantakaantaitani?” ¡Tii! Aña irootaki yotakaanawori nokaaripirotapiintzi. Tima jiroka Ikantakaantaitani, kantatsiri:

Iiro pinintakotantawaitzi.

Iro kantzimaitacha iromi niyotakotairomi jiroka, iirotya niyotaaajitzimi tzimaitatsi nokinakaashitakari nonintakowaitantapiintaki. ⁸ Irooma niyotakotairo jiroka Ikantakaantaitani, tii okantai namawiwainitai, owanaa nonintakowaitantapiintaki. Iromi niyotakotairomi jiroka ikantakaantaitani, iirotyaami okaaripirowaitzimi nantayitziri. ⁹ Pairani tii niyowita kaaripirori ninatzi aririka nonintakowaitani nokinkishiritaniki. Nosaikashiwaitapiinta, tikaatsi shintsiwintinani. Irooma niyotakotairo Ikantakaantaitani, ari niyotanaki nokaaripirowaitaki. Niyotanai iijatzi aritaki nonkamashiritai. ¹⁰ Irootaki owamaashiritanari jiroka ikantakaantaitani. Aña irootawitaka Ikantakaantaitani, inkañaanitantaityaarimi. ¹¹ Nokimitakaantakairo naaka atziritatyiimi “noyaaripironka”, iro amashiwaitakinari niyotakotairo Ikantakaantaitani. Amatawiwaitakina, irojatzi owamaantakinari. ¹² Iro kantzimaitachari jiroka Ikantakaantaitani tasorintsi inatzi, tampatzika inatzi, kamiithari.

¹³ ¿Irooma owamiithanka, kantakaawori nonkamantaiyaari? ¡Tii ari onkantya! Kaari Ikantakaantaitani owamainani, aña noyaaripironka owamainani. Apa iyotakaakinawo noyaaripironka jiroka Ikantakaantaitani. ¹⁴ Ayotai iro ashiri okinkithatakotzi Ikantakaantaitani. Okimiwaitaawo impimantaitiromi awatha jompirawaitaitaawo, iroomi “Kaaripironkantsi” kimitaiyaawoni ompiratantani. ¹⁵ Iro kaari niyotanta iita nokaaripiroshiritantari. Tii naaka kowaminthawaitashitachani. Owatsimaashiriwaitina. ¹⁶ Tii inimowaitaajaitina okaatzi nimatapiintakiri, ari niyotziri kamiithari inatzi Ikantakaantaitani. ¹⁷ Irootaki okimitantakawori tii naaka antashiwaitaawoni, aña “Kaaripironkantsi” inatzi otzirintakinari, iro shintsiwintanari nimatantawori. ¹⁸ Okantawitaka nokowi nantiro kamiithari, tii nimatziro. Okimiwaitakawo irootakimi nowatha kaari kamiithatatsini. ¹⁹ Tii nokitsirinkiro nimatiro kamiithari nokowawitakari. Iro nimatapiintaki kaaripirori kaari nonintziri. ²⁰ Irootaki okimiwaitantakawori atziritatyiimi “Kaaripironkantsi” otzirintakina, irootaki antakaapiintakinawori kaaripirori.

²¹ Iro shintsiwintapiintakinari nonkaaripiroshiriwaiti, okantawitaka naaka kowawitacha nantiro kamiithari. ²² Aña noshiriki, nokantashiritzi: “Imapiro Ikantakaantani Pawa”. ²³ Irooma nowathaki koñaawoini, okimiwaitakawo oñaashintsiwaitaawomi noshiri. Okimiwaitakawo

ijjatzi nowatha omontyaakaantairomi noshiri, ari oshintsiwintawaitiro onkaaripiroshiriwai. ²⁴ ¡Ikantamachiitana! ¿Iitama mataironi jomishitowakaantairo noshiri omontyaakaantawaitakiro nowatha? ²⁵ Iriitaki Awinkathariti Jesucristo mataironi. Nopaasoonkitairi Pawa otyaantakiriri jimatantaawori. Iro noshiri nothotyaantawori nokimisantziro Ikantakaantani Pawa. Irooma koñaawoini nowatha iro nimatantapiintantari okantakaantani “Kaaripironkantsi”.

8

Joshiritapiintaitari Tasorintsinkantsi

¹ Aritaki atsipashiritaari Cristo Jesús, iiro añiuro jowasankitaayiyitai. ² Tima tii añiimotairo Ikantakaantaitani kinkithatakotzirori kaaripironkantsi, kantakaantzirori akamashiritantaari. Aña añiimotairo pashini ikantakaantaitani kinkithatakotzirori añaashiriyitai atsipashiritaari Cristo Jesús. ³ Tikaatsi kitsirinkironi intampatzikashiritantyaawo Ikantakaantaitani, tima maawoni aakaiti atzirinkakiini otzimimotai awatha kaari aawiyawaitatsini. Iriima Pawa iri kitsirinkairori itampatzikashiritairi atziriiti, jotyaantapaitakiri Itomipirori jatzirizimotanti, otzimimowitakari iijatzi irirori iwatha okimitawo awatha aaka. Iriitaki jowasankitaawintaki iyaaripironka atziriiti. ⁴ Irootaki aawiyantaawori atampatzikashiriyitai, tima iroopiro inatzi ikantakaantaitakiri. Irootaki amatapiintai jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi. Iiro antapiintashitaawo anintashiwaitari aakaiti. ⁵ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, okimiwaitakawo atziritakimi “Nintashiwaitaantsi”, iro ompiratantyaarimi. Iriima oshiritakotaawori inkimisantiri Tasorintsinkantsi, iriitaki ijiwatairi. ⁶ Ikaatzi oshiritakowaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro ijyinkaa iñaantyaawori inkamashiriti. Iriima oshiritapiintanakariri Tasorintsinkantsi, kamiitha jañaayitai. ⁷ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro ijyinkaa iñaantyaawori inkisaniintiri Pawa, tii ikimisantairo ikantakaantzirori Pawa, iiro ikitsirinkairo inkimisantairi. ⁸ Ikaatzi matakironi jiroka iiro jinimotakairi Pawa.

⁹ Irooma iirokaiti tii pimatairo jiroka, aña poshiritapiintaawo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, tima iri saikashiritantzimiri. Iriima kaari yotairini Itasorinka Cristo, tiimachiini jashitaari Cristo. ¹⁰ Okantawitaka pikaamaniwathawitaka, okantakaantziro piyaaripironka, aritaki isaikashiritantaimi Cristo, ari pañaashiritanai, okantakaantakiro jotampatzikashiritaimi. ¹¹ Aritaki isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi, irijatzi añaawathatakagaimini iijatzi, ari ikimitaakiri Cristo Jesús, jañaakaawathatairi.

¹² Ari okantari iyikiiti, tii opantawo antapiintashiyityaawo anintashiwaitari. ¹³ Iroorika pantapiintanairi, aritaki pinkamashiritai. Irooma poshiritapiintanaiyaaworika ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ojoyawaitanaawo atziritatyiimi “Pinintashiwaitani”, iro powamaakimi, aritaki pañaashiritai. ¹⁴ Ikaatzi antanairori ikowiri Tasorintsinkantsi, aritaki intomitaiyaari Pawa. ¹⁵ Tima jirika Tasorintsinkantsi jotyaantakiri Pawa, iiro jookawintaimi iiro papiitantaawo pinkimitaiyaari ompirataariwo ithaawawaitzi. Iriitaki kantakaantironi intomitantairi Pawa. Aripirotaiyaari Pawa, ankantairi: “Paapá, Ashitanari”. ¹⁶ Iri Tasorintsinkantsi yotakaironi aakaiti itomi Pawa. ¹⁷ Tima itomi Pawa anayitai, ari atsipataari Cristo ashitaaawo maawoni jashitari irirori. Tima atsipatakari Cristo akimaatsiwaitaka, ari antsipataiyari iijatzi tsika otzimapai jowaniinkawo.

¹⁸ Nokinkishirita naaka kapichiini inatzi akimaatsiwaita, tikaatsi oitzi-maitya jiroka aririka añaagairo paata jowaniinkawo. ¹⁹ maawoni jiwitsikani Pawa joyaaniintairi japatopaitairi itomiiti Pawa. ²⁰ Jaminaashiwaitaka jiwitsikani, tii jaawiyiro ikowawitari, tima Pawa kantakaawori okantantapaintari. Iro kantacha jirikaiti oyaawintacha ²¹ jiñaayitairo jowaninkawo, aririka isaikashiwaitaiya itomitaari Pawa. Ari okaatapaaki akimitakaantawo atzirityiimi “Shitzitaantsi”, iro ompiratantachanimi. ²² Kimiwaitaka maawoni jiwitsikaitakiri jatikawaiyityaani, ikimitakawo tsinani ontzimaaniti. ²³ Iijatzi aakaiti, okantawita añaawitakari Tasorintsinkantsi itsipashiriyitai, kimiwaitaka iiniro atikawaiti akowi awijakoti iro akimaatsiwaitanta, akowapirotaki tsikapaiti intomita koñaawoini Pawa. ²⁴ Iro oyaakoniintani kantakaawori awijakoshiritantaiyaari, okantawitaka tikira añaayitziro jiroka. Arimi añaayitakiro, ¿ikiroma oyaakoniintatyiro? ²⁵ Ari okantari oyaakoniintani, ontzimatyii amatsinkashiritya, oyaakotairo kaari añaari.

²⁶ Tima tii aawiyashiritantzi, Tasorintsinkantsi nishironkatairi. Tii ayotzi tsika ankantya amaña. Iro kantacha iri Tasorintsinkantsi amanakowintairi, okimiwaitakawo jatikawintatyiimi. ²⁷ Ikimathatzi Pawa jirika Tasorintsinkantsi jamanakowintai. Tima iriitaki iyotakopirotziriri Pawa ita ikowakairiri oitshiritaari.

Aritaki ankitsirinkairo maawoni

²⁸ Ayotirika oitya awiyimotaini, aritaki inkantakaatyawo Pawa onkamiithatzimoyitai. Tima iro ikaimashiritantairi antiniri ikowakaakairi. ²⁹ Ikaatzi jiyotsitakari Pawa aritaki inkimisantairi, iriitaki inkimitakaantairi itomipirori. Jirika Itomi, iri kimitanakawori itzinkami itomitari, ari jimpoiytapaaki pashini oiyiki iyikiiti. ³⁰ Jirikaiti itomitaari Pawa, iriitaki ikamashiritairi, jotampatzikashiritairi, ari onkantya iñaantaiyaawori jowaniinkawo.

³¹ ¿Tsikama ankantakotiroka jiroka? Aña jinithaapirowaitakai Pawa, ¿arima intzimai iitya kitsirinkaini? ³² Pawa tii ithañaaniintari itomipirori, aña ishinitakiri intsitokaitiri ikamawintantakairi aakaiti. Aritaki jantzimotakairo Pawa jiroka, ¿iroma jantzimotai pashini kowityimotaini? ³³ Aritaki añaayitakiro jotampatzikashiritai, ¿arima intzimaki iitya yakawintaini, jiyoshiitaira Pawa? ³⁴ Iriitaki Jesucristo kamawintairi, ipiriintaa iijatzi, isaikapai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantai, iriitaki kantakowintairi aakaiti. Aritaki okanta, ¿arima intzimai iitya owasankitaawaitaini? ³⁵ ¿litama mataironi jaapithatairi Cristo, jowajyaantantairi jitaakotai? Onkantawitaya ompomirintsitzimowaitai, iikiro jiyaataty jitaakotai. Ari inkimitairori intzimirika owashironkaawitaini, inkowi imaamaniwitai, antajyaaniintawaiti, onkowityimowaitai ankithaatyaari, ankwinkatakawaiti, jathakiroryaitai. ³⁶ Ari osankinatokata, kantatsiri: Ari okantaitatyaani jowamaakaantaitina nawintaamachiitaimi iiroka.

Ikimitakaantaitakinari piratsi jowamaitziri.*

³⁷ Okantawitaka añaayitiro jirokapaini, aritaki ankitsirinkairo maawoni jiroka, tima jitaakoyitai Pawa, ari jimatakaakairo ankitsirinkiro.

³⁸ Jiroka nawintaakari naaka: Onkantawitya añaawityawo tsika oita: kaamanitaantsi, añaamintotsi, maninkariiti, pinkathariiti, awiyimotantatsiri iroñaaka iijatzi paata, tzimatsiri ishintsinka, ³⁹ tsikarika oita jiwitsikaitziri, saikatsiri jinoki, iijatzi saikatsiri isaawiki. Tikaatsi

* 8:36 Ikantakoitziroka jiroka? Aña jinithaapirowaitakai Pawa, ¿arima intzimai iitya kitsirinkaini? ³² Pawa tii ithañaaniintari itomipirori, aña ishinitakiri intsitokaitiri ikamawintantakairi aakaiti. Aritaki jantzimotakairo Pawa jiroka, ¿iroma jantzimotai pashini kowityimotaini? ³³ Aritaki añaayitakiro jotampatzikashiritai, ¿arima intzimaki iitya yakawintaini, jiyoshiitaira Pawa? ³⁴ Iriitaki Jesucristo kamawintairi, ipiriintaa iijatzi, isaikapai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantai, iriitaki kantakowintairi aakaiti. Aritaki okanta, ¿arima intzimai iitya owasankitaawaitaini? ³⁵ ¿litama mataironi jaapithatairi Cristo, jowajyaantantairi jitaakotai? Onkantawitaya ompomirintsitzimowaitai, iikiro jiyaataty jitaakotai. Ari inkimitairori intzimirika owashironkaawitaini, inkowi imaamaniwitai, antajyaaniintawaiti, onkowityimowaitai ankithaatyaari, ankwinkatakawaiti, jathakiroryaitai. ³⁶ Ari osankinatokata, kantatsiri: Ari okantaitatyaani jowamaakaantaitina nawintaamachiitaimi iiroka.

owajyaantakairini Pawa iiro añaantaawo jitaikotai okantakaantakiro jantzimotakairi Awinkathariti Jesucristo.

9

Jiyoshiitaitakiri Israel-mirinkaiti

¹ Jiyotzi Cristo tyaaryoori inatzi nonkantimiri. Tima iriitaki Tasorintsinkantsi pinkathariwintashiritanari, iri yotakaanari tii nothiiyawaita, nonkantimiro jiroka: ² Owanaa nowashiritakotakari nojyininkapaini Judá-mirinka kaari kimsantatsini, oiyiki okatsizimoshiritakina. ³ Owanaa nonkowataikimi jawijakoshiritaimi nojyininkamirinkaiti, nonkowataikimi nonkamawintairi jawijakotantaiyaari. Ari onkantaajaitakimi iijatzi jowajyaantainami Cristo, ari niyotakimi iro jawijakoshiritantaiyaarimi nojyininkamirinkaiti, ⁴ icharinitari Israel-ni. Tima iriitaki itomiwitakari Pawa jirikaiti, joñaagawitakari jowaniinkawo, tzimatsi ikajyaakaawakaakari, josankinawitakanari Ikantakaantaitani, jinintaawaiwitaka ithaamintapi-intakari, tzimatsi ikajyaakaakiniriri. ⁵ Iriitaki iyyininkamirinkaititakari achariniiti. Irijatzi iyyininkamirinkaititakari Cristo, Pawatatsiri anaayitiziri maawoni, ari inkantaitatyaani inthaamintaityaari. Ari okantari.

⁶ Okantawitaka jirikaiti tii ikimisantanitzi, ¿kamiithatsima ankanti: “Iiro imonkaata ikajyaakaantakiri Pawa?” ¡Tii! Tima inkaati impaitaitiri iroñaaka “Israel-mirinkaiti”, pashinijatzi jinatyi, kaari icharinipirori Israel-ni. ⁷ Ari okimitaawo awijyimotakiriri Abraham-ni. Tii ikimitakaantaitziri iyyininkamirinka apititatsiri jowaiyani, aña apaani. Iriitaki ikinkithatakoitziri jaka, ikantaitakiri: Iri Isaac jowaiyanipirori.

⁸ Ari ikimitsitakari Pawa tii ikimitakaantairi iriimi itomipirori maawoni jowaiyantakaantakiri Abraham-ni, apa itomitakari ikajyaakaakiniriri incharinimirinkatyaari. ⁹ Jiroka ikajyaakaakiniriri, ikantakiri:

Paata pashini osarinti onkimipaititayaawo iroñaaka, ari napiitiro nari-itaimi, intzimaki otomi Sara.

¹⁰ Ari okimitakari awijyimotakirori Rebeca, itsipaanitakaakawori acharinini Isaac. ¹¹ Tikira intzimiita jirikaiti, tikira jantayitzi kamiithari iijatzi kaaripirori, aritaki tzimaki ikowakiri Pawa oitya jantiri. Ari imonkaatari jantayitiri. Tii iri kowashiwaityaawoni jantiro, aña Pawa kantakaawori jantantawori oitarika, ikaimashiritairi. ¹² Jiroka ikantaitakirori Rebeca:

Iri iyaapitsi ompiratyaarini jantariti.

¹³ Jiroka josankinaaitakiri iijatzi:

Nitakotakari naaka Jacob, iriima Esaú nokisaniintakiri.

¹⁴ ¿Irooma ankantantyaari: “Tii itampatzikashiritzi Pawa, apaani jitaokata, iriima pashini ikisaniintakiri? ¡Tii ari onkantya!” ¹⁵ Tima Pawa ikantakiri Moisés-ni:

Iitarika nokowiri nonishironkatiri, aritaki nonishironkatatyaari.

Iitarika nokowiri nitakotyaari, aritaki nitakotatyaari.

¹⁶ Ñaakiro, kaari atziri kowashiwaityaawoni jantayitiro iitarika, aña iri Pawa kantakaawori jantantantawori iitarika inishironkatiri irirori. ¹⁷ Ari ikantaitakiri iijatzi Faraón, jiroka josankinatakoitakiri, ikantakiri:

Irootajaantaki nopinkatharitakaantakimiri jiñaantaityaawori noshintsinka natsipitakaimiri iiroka. Irootaki inkinkithatakoitantinari maawoni kipatsiki impairyaitaina.

¹⁸ Ari ikantari Pawa, inishironkatziri ikowiri irirori. Irijatzi kantakaawori ikisoshiritantari ikowiri irirori.

¹⁹ Kimitaka ari pinkantakina: ¿litama jowasankitaantariri Pawa ikaaripirotaayiziri, iroma okantaajaitzi jowashiñagairo ikowakiri Pawa jantiri? ²⁰ Iro kantacha, nonkanti naaka: Tikaatsi piyomachiiti iiroka patzirinkakiini pinkantantyaari. Tii pipinkathatziri Pawa. Incha poshiritakotyaari witsikayizirori kowitzi. ¿Kantatsima oñaanatiri iyowiti, onkantiri: Tii opantaajaitana piwitsikakina? ²¹ ¿Iroma jiwitsiki apaani owaniinkatachani, jiwitsikaki pashini kaari opantapirotawo? Aña kantatsi, tima iriitaki ashitawori iyowiti. ²² Ari ikimitsitari iijatzi Pawa, jiwitsikayitakiri otywawitakawori kowitzi. Tzimatsi jiwitsikakiri jiñaayitairo jatsipitaiyaawo iyatsimanka, jatsipitaiyaawo ishintsinka japirotantaiyaari. Iro kantzimaitacha Pawa, amawi ikantawintapaintakari jirikaiti. ²³ Opoñaanatiri jiwitsikiri Pawa kaari opantari, ikowatzi imonkatziyantaiyaariri pashini jiwitsikani ikowiri inishironkatairi, jiyoshiitakiri pairani jiñaayitairo jowaniinkawo. ²⁴ Aakayitaki jiyoshiiyitairi ikaimashiriyitai. Tii apa aakaiti a-Judá-mirinkatzi, ari akaayitairi pashinijatzi kaari ajyininkata. ²⁵ Iro jiñaawaitakaakiriri Pawa pairani Oseas-ni, ikantaki: Jirika atziri kaari nojyininkawita, nonkimitakaantairi, “Nojyininka”.

Ikaatziki kaari nitakowita pairani, nonkimitakaantairi, “Nitakotani”. ²⁶ Irooma janta tsika ikantaiwitaka, “Tii pijyininkatyaana iirokaiti”, Ari inkantayitai, “Itomiiti pinatzi Pawa, Kañaaniri”.

²⁷ Jiroka ikantsitakari Isaías-ni ikinkithatakotziri incharininyaari Israel-ni: Onkantawitya oiyiki incharininyaari, inkimiwaitaiyaawo oiyikitzi impaniki jiñaathapiyaaki,

Kapichiini awijakotaatsini.

²⁸ Tima jomapokairi Pinkathari maawoni kipatsijatziiti, tampatzika inkantya jowasankitaakaantairi.

²⁹ Ikantaki iijatzi Isaías-ni:

Iiromi ityaaryootakimi achariniiti, ikimpoyaawintakiri Pinkathari Shintsipirori,

Ari añaayitairiomi jiñaakiri pairani Sodoma-jatzi, iijatzi Gomorra-jatzi.

Jotampatzikashiritairi jawintaamachiitantaita

³⁰ ¿Irooma ankantantyaari: “Iro jotampatzikashiritantaitariri kaari ajyininkata jawintaamatsira irirori? ³¹ Irooma aakaiti icharinipiroitari Israel-ni, tii akitsirinkiro añaayitiro, okantawitaka apankinawaitawo Ikantakaantaitani”. ³² ¿litama kaari ikitsirinkantawo? Iro kaari ikitsirinkantawo tima joshiritakowaitatyaawo ipankinatashitari irirori. Tii joshiritakotaawo ikowakairiri Pawa jawintaashiritari. Okimiwaitakawo jantziwatakityiiaawomi mapi. ³³ Ari otywawitakawo okaatziki josankinaitsitakari, kantatsiri:

Nowakiro mapi ikowapiroitani janta otzishiki Sion. Owaryaantzi jiroka mapi aririka jantziwaityaawo.

Inkaati awintaashiritaiyaarini kimitakawori mapi, iiro jaminaashiwaitaa paata.

10

¹ Iyikiiti, nokowi naaka jawijakoshiritai nojyininkapaini Israel-mirinka. Irootaki namanantariri Pawa. ² Niyotzi naaka ithaamintashiwaitari Pawa jirikaiti, jantashiwaitawo tii ikimathatzimaitawo. ³ Tii jiyotaiyini

ikowatzi Pawa jotampatzikashiritairi, tii ikimisantzi ikowashitawo intampatzikashiritantyaawo ipankinawaitari apaniroini. ⁴ Iri Cristo otho-
 yaakirori okantakota Ikantakaantaitani, iri fampatzikashiritakairi awin-
 taashiritanaariri.

⁵ Jiroka okaatzi josankinawitakari Moisés-ni okantakota Ikantakaantai-
 tani intampatzikashiritaitantyaarimi, ikantaki:

Inkaati monkaataironi, iriitaki añashiritaatsini.

⁶ Tii imonkatziyawo okantakota awintaashirinkantsi otampatzikashiri-
 tantatsiri. Tii okowapirota jimonkaataitiro tsikarika oitya. ¿Kantsima
 monkaawaitzirori Ikantakaantaitani jiyaati inkikiki ishintsiwintairi Cristo
 jowawijaakoshiritanti? ⁷ ¿Kantsima jiyaati iijatzi sarinkawiniki jowiriin-
 tairi Cristo ikamawitapainta? ⁸ Aña jiroka ikantaitaki:

Aritaki piyoshiritairo ñaantsi, aritaki piyothatairo iijatzi.

Okaatzi kantakotachari jaka “ñaantsi”, irootaki nokinkithatakaapiintakimiri
 awintaashiritaari Cristo. Jiroka okanta: ⁹ Aririka piñaanitiyaawo pinkanti,
 “Nowinkathariti jinatzi Jesús”, aririka pawintaashiritanaiyaari Pawa iri
 owiriintairi ikamawitaka, aritaki pawijakoshiritai. ¹⁰ Aritaki pawintaashir-
 itaari irootaki jotampatzikashiritantaimiri. Aritaki añaanitaawo jiroka,
 irootaki jowawijaakoshiritantairi. ¹¹ Tima ari okantzi Osankinarintsipirori:
 Inkaati awintaashiritaiyaarini, iiro jaminaashiwaitaa.

¹² Onkantawitya aakarika Judá-mirinka, aakarika Grecia-paantiri, iriitaki
 Cristo Awinkatharitiita maawoni. Iitarika amanaiyaarini aritaki inishi-
 ronkatairi. ¹³ Tima jiroka ikantaitaki:

Iitarika amanaiyaarini Pinkathari, impairyagairi, aritaki jawijakotai.

¹⁴ ¿Kantsima jamanaitiri Pawa tii jawintaashiritaitari? ¿Kantsima jaw-
 intaashiritaityaari Pawa, tii ikimakoitziri? ¿Kantsima inkimakotaitiri tii
 ikinkithatakoitziri? ¹⁵ ¿Kantsima inkinkithatakoitiri, tii itzimi otyaantat-
 nitsiri? Iroowa josankinaitantakawori, kantatsiri:

¡Owanaa inkamiithakiitaki amironi kamiithari ñaantsi isaikantaitari kami-
 itha!

¹⁶ Iro kantzimaitacha, tii maawoni inkimisantaitiro Kamiithari Ñaantsi.
 Irootaki ikantantakari Isaías-ni:

Pinkathari, kimitaka tii ikimisantaitziro nokinkithatziri.

¹⁷ Okowatya jitaityaawo inkimaitawakiro iñaani Pawa jawintaashiritai-
 tantyaariri. ¹⁸ Nokantzi naaka, “¿Aritakima ikimaitakiro?” Aritaki, jiroka
 josankinaitakiri kantatsiri:

Ikinkithatakoitakiro nampitsiitiki,

Ikimaitakiro tsikarika isaikayitai jaka kipatsikika.

¹⁹ Napiitiro nonkanti, “Jirikaiti icharinitakari Israel-ni, ¿Ikimathapiro-
 takiro?” Iriitaki Moisés-ni oñaagantakirori josankinariki, ikantaki:

Ari nonkantakaiyaawo pisamaniintaiyaari pashinijatzi atziriti kaari
 jyininkatawakaachani.

Owanaa pinkisashiritiri ikaatzi piitzi “masontzishiririiti”.

²⁰ Irojatzi ikantakiri Isaías-ni irirori:

Jiñaayitaana kaari kowakowatinani.

Noñaagayitaari kaari aminaminatinani.

²¹ Iro kantacha jiroka ikinkithatakotakiri Isaías-ni ikantakota Israel-
 mirinkaiti, ikantaki:

Nakotashitapiintawitakari, iro kantzimaitacha tii ikimisantaiyinani, piy-
 atha ikantaiyakani.

11

Tzimayitatsi Israel-mirinka kitsirinkakirori

¹ ¿Nokantziima imanintziri Pawa jirika Israel-jatzi jashitari? ¡Tii ari nonkanti! Tima naakatsitaka kaatziriri Israel-mirinkaiti, icharini Abraham-ni ninatzi, icharini ninatzi iijatzi Benjamin-ni. ² Tima tii imanintana Pawa, iriitaki yoshiitakinari. Pinkinkishiritiro Osankinarintsipirori, tsika ikinkithatakota Elias-ni jamanakowintari ijyininkapaini, ikantaki:

³ Pinkathari, jowamaitakiri Kamantaniriiti,

Ipookaitakiro taapirimintotsi.

Naaka yotapainchari, ikowaitatzi iijatzi jowamagaitina naaka.

⁴ Jiroka ikantzi Pawa jakanakiri:

Tii iiroka yotapainchari. Aña nokimpoyaawintaki pashini ikaatzi 7,000 shirampariiti kaari otzirowachani impinkathatairi Baal.

⁵ Ari okantakari iijatzi, tzimatsi kapichiini nojyininka jiyoshiitakiri Pawa inishironkatairi. ⁶ Kaarimachiini ipankinatani jinishironkatantaariri Pawa, aña jinishironkatashitaari. Ari okantakotari nishironkataantsi.

⁷ Ari okanta, tii ikitsirinkiro maawoni Israel-mirinkaiti ikowawitaiyarini. Iro kantacha tzimayitatsi kiyopayipaini kitsirinkakirori, ari ikimiyitakiri jiyoshiitakiri Pawa. Iriima pashiniiti ikisoshiritakaayitairi Pawa. ⁸ Irootaki josankinaitantakawori jiroka, kantatsiri:

Iri Pawa kantakaawori ijampashiritantaitari.

Tzimawitacha irooki tiimaita iñaantzi.

Tzimawitacha ikimpita tiimaita ikimayitzi.

Irojatzii ikantzimaitawo iroñaaka.

⁹ Jiroka josankinatakotakiri iijatzi David-ni, ikantaki:

¡Onkamintha jaitairi tsika joriyitakiri!

¡Onkamintha jantziwatataitya!

¡Onkamintha jowasankitaitiri!

¹⁰ ¡Onkamintha iiro jokichaakitzi!

¡Onkamintha intsiyamitsitakiri!

Jawijakoshiritai pashinijatzi atziri

¹¹ Tima ikantai: “Onkamintha jantziwatataitya nojyininkapaini”. ¿Irooma oiyakaawintachari japiroitairi? ¡Kaari! Iro oiyakaawintacha ikinakaashitapaintari, jowawijaakominthatairi Pawa pashinijatzi atziri, iro jimatantakawori Pawa jiroka onkanta iñaantyaari nojyininkapaini jirikaiti, iro inkowantapirotaiyaari irirori jawijakoyitai. ¹² Tima ikinashiwaiwitaka okantakaantakiro inishironkaitantyaariri pashinijatzi atziri nampitawori maawoni kipatsiki. Iro kamiithapirotsiri aririka japiitairo inishironkaitari paata nojyininkapaini.

¹³ Iroñaaka nonkantimi iirokaiti kaari nojyininkayita. Naakataki jowaitaki Notyaantapiroriti nonkinkithatakaayitaimi kaari nojyininkata pashinijatzi pini. Shiritha nonkantawintyaawo nantawairi. ¹⁴ Iro nokowapiroritari ikowashiryaakotakinawo nojyininkapaini okaatzi nimatziri, ari jawijakoshiritantaiyaari kiyopayipaini irirori. ¹⁵ Tima imanintakiri iriroriiti Pawa, iro opoñaantari raapatziyaiyaari Pawa maawoni isaawijatzi. Irooma paata raapatziyaiyaari Pawa nojyininkapaini, onkimiwaityaawo impirintaatyiiimi ikamawitaka. ¹⁶ Incha noiyakaawintawakimiro: Tima tsika okanta oji naariyinti, ari okantsitari iijatzi ojyipatha. Jiroka oiyakaawintachari: Tima iriyyiwitaka itayitakawori nochariniiti itasorintsishiritaki, ari inkimitaiyaari paata inkaati incharinitaiyaari. Inkimitaiyaawo iijatzi okanta incharitha, ari okantsitari iijatzi otawa.

17 Jiroka oiyakaawintari inchararitha, iriyyitaki nochariniiti itayitakawori pairani. Oiyakaawintachari otiwa, iriitaki nojyininkapaini Judá-mirinka tzmayitaatsiri iroñaaka. Kimiwaitaka incharikaitakiro mi jiroka otiwa, oiyookatiwatantyaari pashini otiwa jontsirikaitakiri, kamiitha onkanta oiyooki okantakaawo oparitha. Ikaatzi oiyakaawintziri otiwa jontarikaitakiri, iriitaki atziriiti kaari nojyininkata.* 18 Irootaki iiro okantanta pasagaawintawaitya. Pinkinkishiritiro, iirokatakiri otiwa incharo, iirotakiri añaakaayitzi oparitha. 19 Kimitaka ari pakakimi iirokaiti, pinkantayini: “Aña ichikaitakiro otiwa noiyookatiwatantaari naaka”. 20 Ari okantawitari, iro kantzimaitachari pinkinkishiritiro kimiwaitaka iriimi nojyininkapaini Judá-mirinka incharikaitakimi okantakaantziro tii ikimisantzi. Irooma iirokaiti kaari nojyininkata, iirokatakiri poyaatapaakariri okantakaantziro pawintaashiritaa. Tii okantzi piñaapirowaitashitya, aña pimpinkathatiri Pawa. 21 Tima Pawa iri chikakirori itakawori otiwa, paamaakowintya jimataimikari iijatzii iirokaiti. 22 Ari piñiuro katsima jinatzi Pawa, iro kantacha nishironkataniri jinatzi iijatzii. Ikaatzi antziwashiritainchari iñaayitakiro owanaa ikatsimatzi Pawa. Irooma iirokaiti, ari piñaapiintairo inishironkayitimi iikirorika poisokirotyaari Pawa. Irooma iirorika poisokiroitari, ari inkimitakaantakimi otiwa ichikaitakiri. 23 Ikaatzi ichikaitakiri pairani, aritaki jontsirikaitairi iijatzii, aririka jowajyaantairo ithankawaitziri Pawa. Tima Pawa kantatsi jimatiro. 24 Iirokaiti kimitakawori otiwa pankirintsiniro jontarikaitakiri pankirintsipiroriki. Owanaa onkamiithapiroiti iroorika jontsirikaitai otiwapirori oponkitzipiroriki iroori.

Impiyashiritakaitairi Israel-mirinkaiti

25 Iyikiiti, nokowi piyotiro kaari ikimathaitzi pairani onkaati jantiri Pawa. Iro poshiriwaitashita aritaki piyotakiro maawoni. Añaayitakiri jirikaiti nojyininka Israel-mirinkaiti, tzimatsi kisoshiritakaakiriri. Iro kantacha, inapaintatzi jiroka irojatzii imonkaatatantyaari inkaati awijakoshiritaatsini kaari nojyininkata. 26 Impoña, jawijakoshiritai iijatzii Israel-mirinkaiti. Ari okanta josankinatakoitakiri, kantatsiri: Ari impoñiia Sion-ki ookaakowintaniri, Iri kantakaiyaawoni jowajyaantantyaawori ichariniiti Jacob ithankatasor-intsiwaitzi.

27 Ari onkanta othotyantyaari okaatzi kajyaakaawakaantsi, Naakatakiri apirotaironi iyaaripironka.

28 Tima jirikaiti nojyininka Judá-mirinka imanintakiro Kamiithari Ñaantsi, ikimitakaantari Pawa iri iisaniintani, ari okanta inishironkatantaimiri Pawa iirokaiti. Iro kantacha Pawa, aña jiyoshiitsitatakiri nojyininkapaini, iikiro jiyaatatyii jitaakotyari, ari onkanta iñaantyaawori tsika okanta ikajyaakaakiniriri itanakawori nochariniiti. 29 Tima aririka inkaimashiritantii Pawa, inishironkayitantzi. Iro jowajyaantziro. 30 Pipyathatsitakiri pairani iirokaiti Pawa. Ipoñaanaka nojyininkapaini ipiyathatanakari, iro opoñaantakiri inishironkayitaimi iirokaiti. 31 Jirikaiti piyathawaiwitachari iroñaaka, aritaki iñaayitairo paata inishironkaitairi ikimitaitzimi iirokaiti iroñaaka. 32 Ari okantakari, joñaagantakiro Pawa maawoni apiyathawaitaka, ari ikinakaakiro joñaagantantawori inishironkayitakai maawoni.

* 11:17 Kinkithatakotachari jaka pankirintsi ashitawori oparitha, ashitawori otiwa, irootaki ikan-taitsitiri “Olivo”.

³³ Iyokitzii nowataikiri Pawa jiyotanipirowaita, ikimathatziro maawoni. Tikaatsi yopirotoni jantiri irirori, tsikarika inkantairo. ³⁴ Jiroka josanki natakoitakiri, ikantaitaki:

¿Iitama yotzirori ikinkishiritari Pinkathari?

¿Iitama matironi inkaminairi?

³⁵ ¿Kantatsima jomapokaitiri impashitaityaarimi irirori? Aña iriitataiki itakawori ipashitantaka.

³⁶ Iriitaki Pawa kantakaantawori otzimantari tsikarika oitarika, iriitaki poñaakaanawori, iriitaki ashitawori. Ari jashi jowatyiro ipinkathaitari. Ari onkantaari.

12

Onkaati jantayitiri kimisantzinkariiti

¹ Iyikiiti, aritaki inishironkatakimimi Pawa, nokowakotzimi pishiniwin-taiyaari iiroka, pinkimitaiyaarimi piratsi itagaitziniriri Pawa. Tii pojakotajaaantari piratsi, aña pañaayitai iirokaiti pinkitishiriyitai, irootaki inimotziriri Pawa. Ari okanta ikowiri Pawa apinkathayitairi. ² Iiro pikimitakowaitashitari isaawijatz. Iri Pawa pishiniri jowakiraashiritaimi. Ari onkanta piyotantyaawori ikowakaimiri, kamiithatsini, inimotirini, matzirori okamiithatzi.

³ Iri Pawa nishironkataanari naaka okanta niyotaayitantaaimiri, irootaki nokantantzimiri: Iiro pikimitakaantashiwaita iirokataki ñaapirori. Pinkinkishiritakotya kamiitha iiroka, pimatantyaawori ikowakaimiri Pawa iikiro piyaatayi pawintaanatyaari. ⁴ Poshiritakotiro tsika akantayita awathaki. Tima tsika akantawathayita, iro antakaayitairori oiyitarika.* ⁵ Aaka jogyakaawintaitzi awintaashiritaari Cristo. Akimiwaitaa aakami iwatha Cristo. Okantawitaka apashiniwawaita, iro kantacha apaani akantaa, kimiwaitaka ayontawathatawakaayiyiiaami. ⁶ maawoni aakaiti itasonkawintayitakai amonkaantantyaawori antayitairi. Tzimatsirika kamantantaniriatatsiri, jantiro ikowakairiri Pawa, iikiro jawintaayiyiiaari. ⁷ Tzimatsirika amitakonitantatsiri, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika yotaantatsiri, jimonkaatiro irirori. ⁸ Tzimatsirika minthatanitakaantachari, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika pashitantanitachari, impantapipotai oiyiki. Tzimatsirika jiwatakaantaniriatatsiri, ishirithawintyaawo jantawairi. Tzimatsirika nishironkatantatsiri, kimoshiri inkantya jimonkaatiro.

⁹ Ontzimatyii pitakotantaiya kamiitha, iiro pamawinawaita. Samaniinta powairo kaaripirori, irooma kamiithari kiso powanairo. ¹⁰ Pinkamaityaawo pitakoyitanta, pinkimitakaantiro pitakotyaarimi pirintzi okaakiini. Pimpinkathatiri pashinipaini. ¹¹ Shiritha pinkantya, iiro pipirawaita pantawaitainiri Awinkathariti. ¹² Kimoshiri pinkantya poyaakonitiriri Cristo. Amawiwaini pinkantya aririka piñaayitiro pomirintsizimotimini. Pamanapiintaiya. ¹³ Ontzimatyii pimpashitaiyaari okowityiimowaitari oitishiritaari. Poimaantapiinti pipankoki.

¹⁴ Pamanakotyaari owatsinawaitzimiri inishironkaitantyaariri irirori. Iiro pipiyatari. ¹⁵ Pintsipatyaari pinkimoshiriti ikaatz kimoshiriwaitatsiri. Pintsipatyaari piraawaitya ikaatz iraawaitachari. ¹⁶ Aapatziya pinkantawakaiya. Iiro pimanintantawaitzi, pintsipatyaari kowityaawaitatsiri. Iiro pikimitakaantashiwaita yotaniri pinatzi.

* **12:4** Kantakotachari jaka "tsika akantayita awathaki", iro oiyakaawintachari okantayita: oki iro jaminaitantari, irooma kimpitantsi irootaki ikimaitantari, irooma paantintsi irootaki jowaitantari, irooma akotsi irootaki joirikaitantari, irooma iitzintsi irootaki janiitaitantari.

17 Tzimatsirika owaaripirowaitimini, iiro pipiyatari. Poñaagantiro, tampatzika pikantzimotari atziriiiti. 18 Pintyaaryoowintairo pisaikantaiyaari kamiitha. 19 Nitakotani, iiro pipiyakowintawaita iiroka, pashitakaiyaari Pawa iri piyakowintimini. Tima jiroka josankinaitakiri, ikantaitaki:

Ikantzi Awinkathariti:

Naakataki owasankitaantatsini,
Naakataki piyakowintantachani.

20 Aririka intajyaaniinti piisaniintani, pimpiri jowanawo. Aririka imirini-inti, pimpiri imiri. Aririka pimatanairo jiroka, ari inkiraanikiwait-anaki jirika jiñaakirorika pantakiri.† 21 Paamaakowintya oitsinampaimikari kaaripironkantsi. Iro kamiithatatsi pimatapiintanairo kamiithari pinkit-sirinkantyaawori kaaripirori.

13

1 Ontzimatyii pinkimisantairi pinkathariwintzimiri pinampiki. Tii ipinkatharintsiwaitashita irirori, aña Pawa kantakaawori ipinkatharintsitanti. 2 Iitarika kowatsini jimaamaniwaitiri pinkatharintsi, okimiwaitakawo iriimi Pawa jimaamaniwaitakiri, irootaki jowasankitaantaityaariri. 3 Ikaatzi antayitzirori kamiithari, iiro ithaawantawaitari pinkatharintsi. Iriima antayitzirori kaaripirori, iri thaawantawaityaarini. Ari okantari, pantzirorika iiroka kamiithari, iiro pithaawantawaitashitari pinkatharintsi, iriitaki thaamintaimiri.

4 Tima iri Pawa kantakaawori ipinkathariwintantari jirikaiti onkantya inkimpoyaawintantimiri. Aririka pantiro iiroka kaaripirori, ontzimatyii pinthaawi, tima tii aminaashiwaita otzimimotziri josataaminto. Tima iriitaki Pawa kantakaawori ipinkatharitantari jirikaiti, irijatzi Pawa kantakaiyaawoni jowasankitaakaantantyaariri kaaripiroshiririiti.

5 Irootaki pinkimisantantyaariri jirikaiti. Tii apa pinthaawantaiyaawo jimashirinka. Aña irootaki tampatzikatatsiri pimatairo jiroka.

6 Irootaki pimpinatantyaariri ikowakoyitzimiri jiwawintzimiri pinampiki, iro jañaantyaari irirori, tima jimonkaatatziiro ikowiri Pawa.

7 Ontzimatyii pimpinayitairi maawoni pinkatharipirorintsi, iijatzi ikaatzi kimpoyaawintantatsiri nampitsi. Ontzimatyii pinkimisantiri, pinkatha powiri.

8 Iiro piñaashintsiwintawaitawo piriwitanti, aña piñaashintsiwintaiyaawo pitakotawakaayitaiya. Iitarika itakotantachari, jimonkaatatziiro

Ikantakaantaitani. 9 Jiroka josankinaitakiri Ikantakaantani, kantatsiri:

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pinintakotantawaitzi.

Tzimatsi iijatzi ojyiki pashini ikantakaantaitakiri. Iro kanzimaitachari jiroka iroopirotatsiri ikantakaantaitakiri, kantatsiri:

Pitakotaiyaari pijyininka pinkimitakaantyaari pitakotapiinta iiroka.

10 Opoñaantari iroopirotatsiri jiroka ikantakaantaitani, irootaki apatotzirori maawoni ikantakaantaitakiri. Iitarika itakotaariri ijiyininka, tii jowaaripirowaitairi.

† 12:20 Kantakotachari jaka, “ari inkiraanikiwaitanaki”, iro ojyawori ikantaitzi iijatzi “powaampainiri iitoki ojyiki paampari”.

¹¹ Ontzimatyii amatapiintairo jiroka, tima irootaatsi awijakoshiriyitai. Okimiwaitakawo amagaatyii, iro kantacha ontzimatyii ankakiyitai. ¹² Tima irootaintsi onthonkaiya tsiniriri, iro onkitiijiinkatai. Irootaki owajyaantantyaawori antayitiro kaaripirori, jantapiintziri tsinirikiri. Iro kamiithatsi ankimitakaantairo ankithaatakotyaawomi ampiyakowintantyaari, ¹³ onkantya antantyaawori kamiithari jantapiintaitziri okitiijiinkatzi. Ari onkantya iiro aniyawaitanta, iiro ashinkiwaitanta, iiro amayimpiriwaitanta, iiro antantaawo kamaawotatsiri, iiro amaamanifawakaanta, iiro asamawakaanta. ¹⁴ Pojyakotaiyaari Awinkathariti Jesucristo, pinkimitakaantiri iriimi pinkithaatakotyaari. Iiro pantashiwaitawo okaatzi pinintashiwaitari.

14

Shipitashiritaniri

¹ Ontzimatyii paapatziyaari shipitashiritatsiri. Iiro pamawinawaitawo jiroka piñaanaminthawaitantyaari. ² Tima tzimatsi kimisantzinkari oshiritachari kantatsi jowayitawo oitarika. Iro kantacha tzimatsi pashini shipitashiriri, apa jowayitawo pankirintsi. ³ Jirika kimisantzinkari owawori oitarika, iiro imanintawaitziri pashini kaari oyaawoni. Ari inkimitsityaari kaari owayitawori iiro imanintziri pashini owayitawori, tima Pawa tii jimanintziri irirori. ⁴ ¿Kantatsima ishintsithaitiri ompiratanintsi? Iiro, iri shintsithatirini ompiratariri, irijatzi thaamintawintirini. Ari okantari, iri Pawa otzikayitariri maawoni owayitawori oitarika, irijatzi thaamintawintirini.

⁵ Tzimatsi kimisantzinkari omairintantawori kitiiyiri. Tzimatsi pashini kaari opashintzimotzi kitiiyiri. Ontzimatyii inkinkishiritakotaiya maawoni, tii okantzi jotzikayitiri pashini oitarika ikinkishiritari. ⁶ Itzimi pinkathatizirori kitiiyiri, iri Awinkathariti ipinkathatzi. Ari okimitsitari iijatzi, iitarika owayitawori maawoni oitarika, iri Awinkathariti ipinkathatzi jowayitawori, tima ipaasoonkitapiintziri. Ari ikimitari pinkayitizirori owanawontsi, iri Awinkathariti ipinkathatsita ipaasoonkitapiintziri. ⁷ Tii añaashwaita aakaiti, tii akamawaitashita iijatzi. ⁸ Iinta añaayitzi, iriitaki Awinkathariti añaamotairi. Aririka ankamaki, irijatzi Awinkathariti akamimotzi. Ari okantari, iriitaki Awinkathariti ashitairi iinta añaayitzi, ari okimitsitari iijatzi aririka ankamayitaki. ⁹ Tima irootaki itzimantakariki Cristo, ikamimotantaki, iro jashipirotantairi iinta añaayitzi, iijatzi aririka ankamayitaki.

¹⁰ ¿Iitama pikijimatantariri pijininka? ¿Iitama pimanintantariri iiroka? Aña iri yakawintantaatsini Cristo maawoni paata. ¹¹ Tima iro josankinatakotakiri, kantatsiri:

Jiroka ikantakiri Awinkathariti: “Jotzirowaitai ipinkathaitaina maawoni. Imapiro”.

Aritaki inthaamintaiyaari maawoni Pawa.

¹² Aripaiti anthawitakotaiya maawoni aakaiti Pawaki.

¹³ Irootaki owajyaantantyaawori akijyimatawakaayita. Ontzimatyii ankantashiriti: “Iiro nokantzimoniintakaari pashini ‘nirintzitari’, notzikashiriwaitzirikari”. ¹⁴ Niyotzi naaka tii ithaapaipithantawo Pawa owayitawo oitarika. Iro kantacha, tzimatsirika kinkishiriwaitachani kamiithatsi impinkaitiri, jimatiro impinkawaiti irirori. ¹⁵ Aririka poñaagatyaari pashini kimisantzinkari powayitawo ipinkiri irirori, tii pitakoshiritari. ¿Kamiithatsima pinkantzimoniintakaiyaari pashini

okantakaantziro powamachiitawo owanawontsi? ¿Pikowatziiima powaaripiroshiritairi jirika? Irijatzi jirika kimisantzinkari, ikamawintakiri Cristo iijatzi. ¹⁶ Ari okantari, tii okantzi poñaagayitiri powayitari pikinkishiritari iiroka kamiithari inatzi, impoña inkantaitimi: “Jantakiro jirika kaaripirori”. ¹⁷ Aakaiti ipinkathariwintai Pawa, tii okowapirota okaatzi awayitari, okaatzi amiriyitari. Aña iro kowapirotacha antampatzikashiriyitai, asaikayitai kamiitha, ankimoshiritai, tima iriitaki kantakaawori Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Iitarika matanakironi jiroka jantawaitainiri Cristo, aritaki jinimotakaakiri Pawa, ari inkimitairi iijatzi atziiriiti jaapatziyaari. ¹⁹ Ari okantari, ontzimatyii pantapiintairo kantakaantziro isaikantaitari kamiitha, kantakaantironi inthaamintashiritawakaantyaari. ²⁰ Aririka powayityaawo oitarika, paamaakowintya papaatzirokari imonkaatakiniriri Pawa pashini kimisantzinkari. Tii othañaantsita owayitari. Iro kantacha, itzimirika owayitawori oiyatarika impoña inkantimoniintakiaaari “pirintzitari”, okantakaantziro powayitari wathatsi, pimiritawo kachori, pantayitiro oitarika. ²² Iro kamiithatatsi piyotakoshiritairi iiroka, iri Pawa yotakotaimironi jiroka. Tzimatsirika kaari shipitashiriwintironi jiroka, aritaki jimatairo inkimoshiritai. ²³ Iro kantacha iitarika shipitashiriwaitatsini, aririka jowatyaaawo oitarika, ari onkimitzimotaiyaari jantakiro kaaripirori. Tii jantairo okaatzi jiyotakoshiriwitari, kaaripirori inatzi jiroka.

15

¹ Aakaiti kimisantzinkari aawiyashiritaniriiti, ontzimatyii antsinampashiritzimotairi shipitashiritatsiri, tii apa antayituro inimoyitairi aakaiti. ² Ontzimatyii antairo inimotirini ajyininka, onkaati minthashiritakiaaari jantairo kamiithari. ³ Irootaki jantakiri Cristo, tii ikowi inimotirini apaniroini irirori. Tima josankinaitakiro, kantatsiri: Ikaatzi kawiyawaitimini iiroka, irijatzi kawiyakinari naaka. ⁴ maawoni osankinatainchari pairani, kimitakawori jiroka, josankinaitakiro jiyotaitiro. Jiroka Osankinarintsipirori, iroowa añaantawori atsinampashiriwaitzi, iro thaamintashiritakairi oyaakoni-intantari. ⁵ Iriitaki Pawa kantakaawori atsinampashiriwaitzi, irijatzi thaamintashiritakairi. Owanaa nokowakotapiintakiri inkantakiaaawo paapatziyawakaiya, maawoni pinkimitakotaiyaari ikanta Cristo Jesús. ⁶ Onkimiwaityaawo ari pintsipatawakaiya maawoni pimpampithaawintiri Pawa, ashitariri Awinkathariti Jesucristo.

Ikkinkithaitainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judá-mirinkatsini

⁷ Owanaa jaapatziyakai Cristo aakaiti, iijatzi pinkimitaiya iirokaiti, paa-patzitari pashini atziri, irootaki impinkathaitantyaariri Pawa. ⁸ Irootaki nokantapiintakiri: Iri Cristo jotyaaantaitaki jantawaitintiri nojyininkapaini Judá-mirinka. Iro jimantakawori jiroka jiñaantaityaawori imapirotatya ikajyaakaakiriri Pawa pairani achariniiti.* ⁹ Ari ikantakiniri kaari nojyininkata, iro ipinkathayitantaariri iriroriiti, inishironkatairi Pawa. Jiroka josankinaitakiri, kantatsiri: Nothaamintawintaimi janta isaikayitzi kaari nojyininkata. Nompairyagaimi nompampithaawintaimi. ¹⁰ Jiroka ikantsitaitakari iijatzi:

* 15:8 Iri ikantakoitzi jaka “Judá-mirinkaiti” jiiitaitzi “totamishitaari”.

Pashinijatzii, pinthaamintaina iirokaiti pintsipataiyaari jashitaari Pawa.

¹¹ Ikantaitaki iijatzi:

Pashinijatzii, pinthaamintaiyaari Awinkathariti.

ɣmaawoni atzirii pinthaamintaiyaari!

¹² Ipoña ikantaki iijatzi Isaías-ni:

Ari intzimaki incharinityaari Isaf.

Iriitaki pinkathariwintairini pashinijatzi atzirii.

Irijatzi joyaakoniintairi kaari ajyininkata.

¹³ ɣIri Pawa thaamintakaimini, iri saikakaimini kamiitha pikimisantairi! Tima iri kantakaiyaawoni oyaakoniintantyaariri. ɣIri Tasorintsinkantsi kantakaiyaawoni poyaakopirotantyaariri!

¹⁴ Iyikiiti. Niyotzi naaka imapiro pinishironkatawaka iirokaiti, yotani-pirori pinatzi, pimatakiro piyotaawaayitaka. ¹⁵ Iro kantacha, nosankinatzi-miro jiroka noshintsithatzi-miro iiro pimajantantawo. Tima inshironkapirotaimi Pawa, ¹⁶ jotyaantaana nokinkithatakotainiri Jesucristo kaari nojyininkata. Nokinkithatainiri Kamiithari Ńaantsi kinkithatakotziriri Pawa, okimiwaitaawo naakami Ompiratasorintsitari. Iriima kaari nojyininkata, iriitaki kimiwaitakawori jashitakaitairi Pawa, namayitainiri Pawa iro kamiithatzi-motairiri. Iriitaki Tasorintsinkantsi matironi jotampatzikashiritairi. ¹⁷ Okaatzi jantakaanari Cristo Jesús, kantawitacha nasagaawintyaawomi naaka, nonkinkithatakotiro nantawaitainiri Pawa.

¹⁸ Apa nokinkithatakotairo jimatakaakinari Cristo. Tima noñaayitakiri kaari nojyininkata ikimisantairo nokinkithatakotakiniriri, okaatzi nantawaitzi-motakiri. ¹⁹ Iri Tasorintsinkantsi pakinawori shintsinkantsi notasonkawintantakari, iro nimatantakawori kaari jiñiitapiintzi pairani. Nimatairo nokinkithatairo Kamiithari Ńaantsi kinkithatakotziriri Cristo nitanakawo Jerusalén-ki, nokinayitanaki irojatzii Ilírico-ki. ²⁰ Ari okanta nokowantakari nonkinkithatakotiro Kamiithari Ńaantsi tsika tii ikimakoitziro iwairo Cristo. Tii apa nokowi niyaati tsika ikinkithatakaantaitaki. ²¹ Jiroka josankinaitakiri, ikantaitaki:

Ari jiñiiri nampitawori tsika tii ikinkithatakotziriri jirika. Ikaatzi kaari kimakotirini, ari inkimathatakotairi.

Ikowaki Pablo jiyaatiro Roma-ki

²² Iro kaari okantanta niyaati pisaikaiyini iirokaiti, okantawitaka ojyiki nokowapiintawitaka. ²³ Iro kantacha aritaki nimatakiro, tima tikaatsi nantanairi jaka nampitsiki, aritaki ojyikitaki osarintsi nokowapiintawita nariitimi. ²⁴ Aririka nimatakiro niyaati España-ki, ari nokowi nariitanakimi pinampiki. Aririka nosaikimowaitanakimi janta, nokowi pim-itakotina potyaantina España-ki. ²⁵ Iro kantacha, nitapaintyaawo niyaati Jerusalén-ki nimitakoyitiri oitishiritaari. ²⁶ Tima jirikaiti Macedonia-jatzi, iijatzi Acaya-jatzi, jotyaantaiyakinani irirori kiriiki nompantyaariri ashironkainkari kimsantzinkariiti nampitawori Jerusalén-ki. ²⁷ Iriitaki kowashitaincha impashitantayiti, tikaatsi shintsiwintirini. Okimiwaitakawo impinakowintatyaami ikimisantakaakiri kaari iyyininkata. ²⁸ Aririka nimonkaatakiro nompayitiri Jerusalén-jatzi jotyaantaitakiniriri, aripaiti nawijanaki pinampitawo iirokaiti niyaati janta España-ki. ²⁹ Niyotzi iri Cristo tasonkawintapirotinani aririka nariitakimi janta.

³⁰ Iyikiiti, nokowakotzimi pamanakotapiintaina iirokaiti, pojjakotyaaanawo nokantapiintziro naaka. Iro nokowakotzimiri, niyotzi pipinkathatzi iirokaiti Awinkathariti Jesucristo, iri

Tasorintsinkantsi kantakaimirori pitakotantakinari. ³¹ Pamanakotina iiro jaakaantantana thainkashiriri nampiyawori Judea-ki. Pamanakotina jaawakoitantinawori kamiithaini ipakaantaiziriri oitishiritaari Jerusalén-jatzi, iro inimotantyaariri iriroriiti. ³² Iro nonkimoshiritantyaari niyaati pisaikaiyini iirokaiiti, iriirika Pawa kowakainawoni. Ari nimakoryiimowaitimi iirokaiiti. ³³ ¡Onkamintha iri Pawa tsipashiritimini, kamiitha isaikakaayitimini! Ari onkantyaari.

16

Jiwithaitari atzirriiti

¹ Iroowa Febe aanakironi jiroka osankinarintsi. Iro nokimitakaantaa iroomi notsiro. Ojyiki antawaitaki iroori japatotapiintaitaka Cencrea-ki.

² Paawakiro kamiitha iroori, irootaki jashitaari iijatzi Awinkathariti, kantatsi Paawakiro kamiitha pikimitaapiintziri pashini oitishiritaari. Pimitakoyitiro iitarika okowayitzi. Tima ojyiki imitakoyitaki iroori. Ari okimitakinari naaka ojyiki imitakotakina.

³ Piwithatyaanawo Priscila iijatzi Aquila. Irootaki tsipayitakinari nantawaitziniri Cristo Jesús, ⁴ irootaki shiniwintakinari owawijaakotakina. Owanaa nopaasoonkitakiro jirokaiiti, ari ikimitaakiro pashinijatzi kaari nojyininkata apatotapiintachari pashiniki nampitsi. ⁵ Piwithatinari iijatzi apatotapiintachari opankoki. Piwithatinari iijatzi nitakotani Epeneto, iri itanakawori nokimisantakairi Cristo janta Acaya-ki. ⁶ Piwithatinawo María, antawaiwintakimiri ojyiki iirokaiiti. ⁷ Piwithatinari Andrónico, iijatzi Junias nojyininkapaini jinatzi, iri tsipatakinari jomontyaaitakina. Iriitaki itakawori ikimisantaki tikiraamintha naaka, irijatzi ipinkathatakiri Otyaantapiroriiti.

⁸ Piwithatinari nitakotani Amplias, jashitaari Awinkathariti. ⁹ Piwithatinari Urbano, tsipatapiintakinari nantawaitziniri Cristo Jesús. Piwithatinari nitakotani Estaquis. ¹⁰ Piwithatinari Apeles, jaapatziyakari Cristo. Piwithatinari maawoni saikapankotziriri Aristóbulo. ¹¹ Piwithatinari nojyininka Herodión.

Piwithatinari saikapankotziriri Narciso, inampishiritantaari Awinkathariti. ¹² Piwithatinawo Trifena, iijatzi Trifosa. Irootaki tsipatakinari nantawaitziniri Awinkathariti. Piwithatinawo nitakotani Pérsida. Irojatziti notsipatakari nantawaitziniri Awinkathariti.

¹³ Piwithatinari Rufo, jiyoshiitairi Awinkathariti. Piwithatinawo iijatzi inaanati, nokimitakaantari naaka iroomi nonaanati. ¹⁴ Piwithatinari Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, itsipatapiintari iijatzi iriroriiti, jiiitatziri iyikiiti. ¹⁵ Piwithatinari Filólogo, Julia, Nereo iijatzi jitsiro, Olimpas, maawoni tsipatariri iriroriiti jiiitatziri oitishiritaari.

¹⁶ Itako pinkantya piwithatawakaanaiya. Jiwithayitzi iirokaiiti maawoni apawintapiintakariri Cristo jaka.

¹⁷ Iyikiiti, jiroka nokowakotzimiri: Paamawintyaari ñaanaminthatawakaachari otzikaminthatawakaawori jiyotaitakimiri pairani. Iiro pitsipayitari iirokaiiti. ¹⁸ Aña okimiwaitakawo atziritanakiyimi “Inintashiwaitani”, iro ompiratanatyaarini. Kaari Awinkathariti Jesucristo ompiratyaaarini. Iriitaki nintathawaitziriri shipitashiriri jamatawiwaitiri.

¹⁹ Nokimaki naaka kamiitha pikantayini iirokaiiti, tii pipiyathawaita, irootaki oimoshirinkakinari. Nokowi naaka pinkamithashiripiroti, onkimiwaityaawo tii piyotajaitiromi kaaripirori. ²⁰ Iri Pawa saikakaimini kamiitha, irootantsi inkantakaiyaawo pinkitsirinkantyaariri Satanás,

onkimiwaityaawo powithoryaakityiirimi paatzikakiri. ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo!

²¹ Jiwithatzimi Timoteo, tsipatanari nantawaitzi, iijatzi nojyininkapaini Lucio, Jasón, iijatzi Sosípater.

²² Naaka Tercio osankinatziniriri Pablo. Naakataki withatzimiri iijatzi, naaka jashita Awinkathariti.

²³ Jiwithatzimi Gayo. Ari nosaikiri ipankoki. Jiwithatzimi iijatzi nampita-
wori jaka. Jiwithatzimi Erasto, owiriri kiriiki ashitari nampitsi. Jiwithatzimi
ijatzzi Cuarto, jiitaitziri iyiki.

²⁴ ¡Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkanta-
yaari.

Iwiyaantawori thaamintaantsi

²⁵ Thami anthaamintyaari kimpoyaawintaimiri, pimatantyaawori Kami-
ithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, kaari ikimathawiita pairani.

²⁶ Iro kantacha, joñaaganta irirori, jiyotaantayitaki maawoni nampitsiki,
inkimisantakaantyaariri iijatzi janta. Irootaki josankinatakaakiriri Kaman-
tantaniriiti jirika Pawa, Kañaaniri. ²⁷ Thami anthaamintaiyaari apanitatsiri
Pawa. Yotaniri jinatzi. Tima iri Jesucristo kantakaiyaawoni aakowin-
tantyaawori anthaamintaiyaari. ¡Ari onkanta-yaari!

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarintsi. Jotyaantapiroriti Jesucristo ninatzi, tima iri Pawa kowakaakinawori, ikaimashiritakina. Ari notsipatakari Sóstenes nosankinatzimiro. Iriitaki nokimitakaantari iyiki. ² Iiroka nosankinayitzi pikaatzi papatowintaari Pawa janta Corintoki, pikaatzi jotampatzikashiriyitaimi Cristo Jesús. Iri kaimashiriyitaimiri pikitishiriyifantaari, pikimitaari pashiniiti nampiyitawori tsikarika janta, pairyaapiintairiri Awinkathariti Jesucristo, tima irijatzi Pinkathariwintairiri iijatzi irirori. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ipaasoonkitakagaitziri Pablo itasonkawintantaitzi

⁴ Nopaasoonkitapiintziri naaka Pawa, tima antawoiti inishironkayitaimi, itsipashiritakaimiri Cristo. ⁵ Irijatzi kantakaawori pikinkithatakotapiintantairiri, piyotakopirotantairiri iijatzi. ⁶ Irootaki poisokirotantawori okaatzi nitakari nokinkithatakotakimiri Cristo. ⁷ Pikanta poyaawintari impiyi Awinkathariti Jesucristo, tikaatsi kowityiimotimini itasonkawintzimi pantawaitantaiyaanariri irirori. ⁸ Iri kantakaiyaawoni pintaaryoowintantyaariri irojatzi impiyantaiyaari, ari onkantya iiro otzimanta oitya jiyakawintapaimiri irirori. ⁹ Oisokiro jowimi Pawa, iriitaki kaimashiriyitaimini okanta paapatziyantaariri Itomi, Awinkathariti Jesucristo.

¿Jiyinitatziima pairani irirori Cristo?

¹⁰ Iyikiiti, noshintsithatzimi nompairyiri Awinkathariti Jesucristo. Nokowakotzimi paapatziyawakaiya, onkimiwaityaawo apaanimi onkantya pikinkishiritaniiti, iiro pikantawakaawintawo oityaarika. ¹¹ Tima nokimakiri ijyininkamirinkaiti Cloé ikantapaakina tii paapatziyawakaa kamiitha. ¹² Tzimatsi pitsipayitari janta kantatsiri: “Nokimisantziri Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”. Pashini kantatsi: “Nokimisantziri naaka Pedro”. Tzimatsi pashini kantayitanantsiri: “Nokimisantziri naaka Cristo”. ¹³ ¿Jiyinitatziima pairani Cristo? ¿Naakama paikakowintzimiri? Tima powiinkaayitaka pairani iirokaiti, ¿Naakama ipairyaitaki, inkantaiti: “Powiinkaawintyaari Pablo?” ¹⁴ Iro nopaasoonkitantariri Pawa okamintha tii naaka owiinkaayitimini. Apa nowiinkaamachiitakiri pairani Crispo, itsipatakari Gayo. ¹⁵ Iro iiro itzimanta janta kantashiwaitachani iroñaaka: “Nowiinkaawintakari Pablo”. ¹⁶ ¡Jaa! Irijatzi nowiinkaatsitakari pairani Estéfanos, notsipataakiri ijyininkamirinkaiti. Tii nokinkishiritziro tzimatsirika pashini nowiinkaatakiri janta. ¹⁷ Tii iro jotyaantantyaanari Cristo nowiinkaantanti, aña jotyaantakina nonkamantantairo Kamiithari Ñaantsi. Tii nokimitakotapaakari yotaniri nokinkithatakoyitziro. Tima tii nokowi aminaashiwaitya iroopirotatsiri ipaikakoitakiri Cristo.

Iri Cristo, ishintsinka Pawa, jiyotani iijatzi

¹⁸ Tima aririka ankinkithatakaawityaari kaari oshiritachani ipaikakoitakiri Cristo, ikimitakaantai masontzishiri anatyiimi. Irooma

aakaiti awijakoshiritaari anai, ayoyitai imapirotatya joñaagantakiro ishintsinka. ¹⁹Tima josankinatakoitsitakari kaari oshiritachani, ikantaitaki: Naapithatiri jiyotani yotaniwitachari.

Nompiyapithatiri ikinkishiritani kinkishiriwaiwitachari.

²⁰¿Tsikama inkantaiyaarika yotaniri? ¿Tsikama inkantaiyaarika yotzinkari ikaatzi yotaantashiwaitawori iroopirotzimotziriri iriroriiti? Aña Pawa jomasontyaayitairi jirikaiti isaawijatzii, yotaniwitachari pairani. ²¹Tima jirikaiti yotaniwaitashitachari, tii imataniziro jiyotairi Pawa. Iriima Pawa matzirori jiyotanizii, inimotakiri irirori jowawijaakoshiriyitairi ikaatzi kimisantañaanaitairiri, okantawitaka itzimayitzi okimitzimowitari masontzishirinkantsi inatzi iñaani Pawa. ²²Aririka jiñiuro nojyininkapaini Judá-mirinka intasonkawintantaiti, iro inkimisantantyaari iriroriiti. Iriima Grecia-paantiri, aririka inkimayitiri ikimitakaantari iriroriiti yotaniri jinatzi, iriitaki inkimisantiri. ²³Irooma naaka, nokinkithatakotanairi Cristo ipaikakowintantaka. Irootaki okompitzimotantakariri nojyininkapaini. Iriima Grecia-paantiri ikimitakaantakina nomasontzishiriwaiitayimi.

²⁴Iro kantzimaitacha aakaiti, ayotaiyini joñaagantairo Cristo Itasorinka Pawa, iijatzi jiyotani. Irojatzii jiyoyitairi maawoni ikaimashiriyitairi Pawa, onkantawitaty Judá-mirinkarika jinatzi, kaaririka Judá-mirinka, maawoni.

²⁵Tima Pawa janairi jiyotaniwaitashitari atziriiiti, okantawitaka jirika atziriiiti okimitzimowitakari masontzinkantsi inatzi ikantayitakiri Pawa. Tima Pawa janairi atziriiiti otzimimotziri ishintsinka, okantawitaka jirika atziriiiti okimitzimotakari tii aawiyantanitzi okaatzi ikantawitakari Pawa.

²⁶Iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiryaaakotawakiro tsikarika pikantaiyani iiroka pairani tikira ikaimashiritaitzimiiti. Tii itzimapirotzi yotaniri pikaataiyini, tii itzimapirotzi pijjwariti, tii itzimapirotzi ñaapirori pinkathariwintzimiri. ²⁷Iro kantacha Pawa jiyoshiitairi ikimitakaantawitakari atziriiiti masontzi jinatzi, ari onkantya jowaañaantyaariri paata yotaniwaitashitachari. Jiyoshiiyitairi iijatzi ikimitakaantawitakari kaari aawiyawaitaniri, ari onkantya jowaañaantaityaariri paata ñaapiroriiti. ²⁸Ari ikinakaakiro Pawa jiyoshiiyitantaariri imanintaminthatani atziriiiti kaari ñaapirotzimoyitirini. Ari okanta opoñaantaari inintayitairi okaatzi jimanintawitakari. ²⁹Ari ikinakairo Pawa iiro itzimanta iitya asagaawintawaitachani. ³⁰Iri Pawa tsipashiritakagaimiriri Cristo Jesús, jotyaaantairi irirori jiyotanitakaayitaimi, jotampatzikashiriyitaimi, jowamiihashiriyitaimi. Iri pinatakowintaimiri pisaikashiwaiyitantaari. ³¹Irootaki josankinayitanta-kawori pairani, kantatsiri.

Tii opantawo jasagaawintashiwaitaitya apaniroini. Iro kamiithatsiri asagaawintaiyaawo jantayitairi Awinkathariti.

2

Ikinkithatakoitairi Cristo ipaikakoitakiri

¹Iyikiiti, niyaapaititaki naaka nariitimi nonkinkithatakotan-timiriri Pawa, tii nokimitakotapaakari yotaniwaitashitaniri, tii nonintaaminthawaitashitapaakimi. ²Apa nokowapirotatainakiro nonkinkithatakotapiintanaimiri Jesucristo, ipaikakoitakiri. ³Tii noñiuro inimotina kamiitha nosaikimoyitakimi, aña thaawashiri nokantaka.

⁴Ari okanta kaari okitsirinkapirotantzimi noñaaniyitakari, tii ojyawa jiñaani yotaniwaitashitaniri. Iro kantacha okaatzi noñaaniyitakari, imatakiro oñaagantakiri Tasorintsinkantsi, oñaagantakiro ishintsinka. ⁵Ari

okantakari, iro ishintsinka Pawa kimisantakaakimiri, kaari jiyotani atziriiti matakaimironi.

Itasorinka Pawa oñaagantayizirori

⁶ Iro kantzimaitacha, aririka ankinkithatakairi antapashiritaniri, okamiithatzi ankinkithatakotiniri yotanitaantsi. Iro kantacha jiroka yotanitaantsi, tii ojoyawokaatzi jiyotaniwaitashitari isaawijatzii, jiyotaniwaitashitari pinkathariyiwitachari iroñaaka. Tima iiro ikantaitatyaani jirikaiti. ⁷ Aña jiroka yotanitaantsi nokinkithatakotziri naaka, tii jiyotakopiroitziro pairani. Okimiwaitakawo jimanaitatyiiromi. Irootaki ikowitataikari Pawa, ari onkantya añaantaiyaawori paata jowaniinkawo. ⁸ Jirikaiti pinkathariwitachari iroñaaka, tikaatsi awani yotakopiroitroni jiroka yotanitaantsi. Ari jiyotakironi, iromi ipaikakotakaantzirimi Awinkathariti, otzimimopirotziri jowaniinkawo. ⁹ Iro kantzimaitacha, iro josankinatakotsitakari pairani, ikantaitaki: Okaatzi ikajyaakaakiriniri Pawa itakoyitaariri irirori, Anaapirotziro jokitapiintaitari, ikimapiintaitziri, Anaapirotziro okaatzi añaampiyakari.

¹⁰ Irooma aakaiti, jotyaantakairi Itasorinka Pawa jiyotakaantairori. Ari ikantari Tasorintsinkantsi, jiyotakaapirotairi Pawa. ¹¹ Tima tikaatsi matironi jiyotiniri ikinkishiritani pashini atziri, apaniromi jiyotziro ishiki irirori. Ari ikimitari iijatzii Pawa, tikaatsi yotinirini ikinkishiritani, aña apaniromi jiyotziro irirori ishiki. Jirika Tasorintsinkantsi, ishiki Pawa jinatzii. ¹² Irootaki Pawa inampishiritakaantairiri Itasorinka ashiriki, ayopirotantaiyaawori ikajyaakaakairi aakaiti akimisantairi. Iro kaari kantaajaitatsini jiyotairo isaawijatzii, ¹³ yotaantapiintakirori jiyotashiwaitari irirori. Aña okaatzi akinkithatakotairi aakaiti iro jiyotakairi Tasorintsinkantsi. Irootaki akinkithatakayitairiri antapashiritaniri okantakotajaanta ashiri.

¹⁴ Iriima kaari antapashiritaniri, tii ikimisantziro iriroriiti jiyotakaantawitakari Tasorintsinkantsi, aña okimitzimowaitakari masontzishirinkantsi. Tii okantaajaitzi jiyotakotairo irirori, tiira inampishiritantari Tasorintsinkantsi yotakaantatsiri. ¹⁵ Irooma aakaiti antapashiritaniri, aritaki ayotajaantairo maawoni oiyitarika. Ari okantari, okantawitaka tii ikimathayitai isaawijatzii tsika akantayitanaa aakaiti.

¹⁶ Irootaki josankinatakotsitaikari jaka, kantatsiri:

¿Tzimatsima iitya yotakopiroitairini ikinkishiritani Awinkathariti?

¿Tzimatsima iitya matirini jiyotairi?

Irooma aakaiti, jiyotakayitairo okantakota ikinkishiritani Cristo.

3

Antawaitanainiriri Pawa

¹ Iyikiiti, tiitya nimataajaitiro nonkinkithatakaayitimi nokimitairi nokinkithatakairi antapashiritaniri. Aña kimiwaitakimi owakiraa pitanatyaawo pawintaiyaari Cristo. Kimiwaitakimi iiniro piinchaanikiti, ² iinromi ithotayitziimi, tikira ipaitzimiroota tatsinaayitatsiri owanawontsi. Tima tii okantzi pinkimathatairo niyotaawitziimiri, iiniro pikantayita irojatzii iroñaaka. ³ Tikiraata pantapashiritziita. Piñaanaminthatawakaayita pikisakoniintawaita. ¿Kaarima jiroka imayitapiintakiri isaawijatzii? ⁴ Tima tziimayitatsi janta, kantatsiri: “Nokimisantziri Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”. ¿Kaarima jiroka kimitakawori iñaanaminthatawaka isaawijatzii?

⁵ ¿Litama naaka? ¿Litama Apolos? Naakamachiini apitiroiti jompiratani Pawa, jolyaantakina nonkinkithatakaayitaimi pinkimisantantaiyaari iirokaiiti. ⁶ Tima naaka jojyakaawintaitaki pankaitantsiri. Iriima Apolos iri jojyakaawintaitakiri oyaatapaakinari ithamaitakotziro nopankitakiri. Iriima Pawa iri matajaantakirori jantapatakaapaakiro pankirintsi. ⁷ Tii jiñaapirotajaanta pankitakirori, ari ikimitari thamaitakotakirori. Aña iri ñaapirotajaantachari Pawa, antapashiritakaayitaimiri. ⁸ Kimiwaitaka intzimirika jantawaitakaitani. Jolyaantaitakiri impankiwaiti, jolyaantaitaki pashini inthamaitakotiro. Apa impinamachiitairi okaatzi jantawaimachiitaki, joipiyaitairi inampiki, tima tii ikowapirotajaanta iriroriiti. ⁹ Ari nokanta naakaiti, kimitawaitaka naakami antawaitziniriri Pawa. Irooma iirokaiiti, pikimiwaitakawo iiroka pankirintsimashi. Pikimiwaitakawo iijatzi iirokaiiti, iirokami pankotsi.

¹⁰ Naaka kimiwaitakariri yotzirori jiwitsikiro. Naaka itakaantanakawori niwitsikakiro pankotsi, iri Pawa nishironkatakainari nitantanakawori niwitsikiro. Ipoña ipokapaaki pashini thonkatironi jiwitsikiro. Iro kantacha ontzimatyii jamatsinkawintyaawo inthonkanyaaawori kamiitha. ¹¹ Iriitaki Jesucristo ojakawori itapiintawori jaayitziiri jiwitsikaitantawori pankotsi. Iiro okantzi ontzimi poyaatyaaarini. ¹² Aririka jowaitakiro itapiintawori, kantansi iroñaaka inthonkaitairo pankotsi. Jiwitsikaitantyaawo oro, kiriki, mapipaini poriryaayitatsiri. Ari onkantaki iijatzi jiwitsikaitantyaawo inchakota, tsipanapaini. ¹³ Iro kantacha, aririka ontaiya pankotsitatsiri, ari jiñaitiro iitarika jiwitsikantaitakawori pankotsiyitatsiri. ¹⁴ Okimitatya, iroomi jiwitsikaitantya mapipaini, iiro apirota ontayitya, imapiro okisonitaki okaatzi jiwitsikaitantakari. Ojyiki ipinapiroitakiri witsikakirori pankotsi. Ari inkimitaitiri iijatzi jojyakaawintaitakiri witsikiro pankotsi, impinapiroitairi iijatzi. ¹⁵ Irooma, tziimatsirika witsikantakawori pankotsi kaari jyinkaatsini ontaiya, kapichi ipinaitairi jirika. Ari inkimitaitiri iijatzi jojyakaawintaitakiri witsikakirori jiroka pankotsi, kapichi inkantaiya jawiakoshiritantaiyaari, jojakotaiyaari awijakotatsiri intaawityaami.

¹⁶ ¿Tiima piyotaiyini iirokaiiti, iirokatakai oiyakaawintari pankotsi? Kimiwaitakimi iiroka itasorintsipankoti Pawa, iirokatakai inampishiritanta Tasorintsinkantsi. ¹⁷ Aririka intzimi owaaripirotirini oiyakaawintari itasorintsipankoti Pawa, ari jowaaripirotirini Pawa irirori, tima tasorintsi inatzi ipanko. Ari okanta jojyakaawintaitzimi iijatzi iirokaiiti.

¹⁸ Paamaiya jamatawiitzimikari. Kimitaka tziimayitatsi janta kantatsiri: “Yotaniri ninatzi?”. Aña iro kamiithawitachari inkinkishiritakopirotairomi okaatzi kimitzimowitakariri isaawijatzii masontzishirinkantsi inatzi. Tima jiroka, irootaki kantakaiyaawoni jiyotanitantaiyaari. ¹⁹ Tima Pawa tii opantzimotari okaatzi ikimitakaantakiri isaawijatzii yotanitaantsi inatzi. Irootaki josankinatakoitakiri pairani, ikantaitaki: Iri Pawa oirikayitakiriri yotaniwaitashitachari, jiyoshirinkakiini.

²⁰ Josankinaitaki iijatzi kantatsiri:

Jiyotsitakawo Pawa ikinkishiriwaitari yotaniwaitaniri.

²¹ Irootaki, iiro jasagaawintantawo atziriiti okaatzi jiyomachiitwari iriroriiti. Irooma iirokaiiti, aritaki onkantaki piyotakoyitairo maawoni: ²² Okaatzi niyotayitakimiri naaka, jiyotayitakimiri Apolos, jiyotayitakimiri Pedro, okantakota kipatsijato, añaamintotsi, kaamanitaantsi, awijayitatsiri iroñaaka, awijayitatsini paata. Aritaki onkantaki piyotakoyitairo iirokaiiti maawoni jiroka, kimiwaitaka iirokami ashityaawonimi maawoni,* ²³ tima iirokaiiti

* 3:22 Jiitaitziri jaka “Pedro”, irijatzi jiitaitziri “Cefas”.

jashiytaa Cristo, iriima Cristo jashitari irirori Pawa.

4

Jantawairi Otyaantapiorriiti

¹ Ari okantari, ontzimatyii inkimitakaantaitina jompiratani Cristo, naakaiti jowaki niyotaantairo kaari jiyotakowiita pairani. ² Iro kantacha itzimirika jowaitakiri jantayitairo oityaarika, ontzimatyii intyaaryoowintairo jimatantaiyaawori kamiithaini. ³ Niyotzi naaka pimonkatziyatyaaari nokaataiyini. Tikaatsi oitzimotina pikowirika paminakotinawo nantakirorika kamiithaini. Tikaatsi oitzimotaajaitina inkowirika jaminakotinawo jwayitatsiri nampitsiki. Tima tii nokinkishiritapiintawo naaka nimonkatziyaari nokaataiyini. ⁴ Aririka niyakawintyaami naaka, kimitakatya tii otzimimotaajaitana nokinakaashitani. Iro kantacha tii naaka yakawintawaitachani, aña iriitaki Awinkathariti aminakopirotainani tzimatsirika. ⁵ Irootaki iiro pimantawo iirokaiti pimonkatziyayitairi iityaarika. Aña iri Awinkathariti aminakoyitairini maawoni impiyapaititakirika. Iriitaki oñaagantapairo ni okaatzi antayitakiri manaantsikiini. Ari joñaagantapairo iijatzi okaatzi ikinkishiriwitari antayitirimi. Ari inkantaiyaari Awinkathariti thaamintawintaini paata.

⁶ Okaatzi nokinkithatakotakimiri jaka, nojyakaawintatya naaka notsipakantari Apolos. Iro nokantantzimorori onkantya poisokirotantyaa-wori Osankinarintsiporori, tima irootaki ikantaitapiintakiri: “Iro powanaapirotziro osankinatainchari”. Aritaima powajyaantairo pimonkatziyapiintakina, pasagaawintapiintakina pinkantaiyini, “Iri anairiri pashini”. ⁷ Pikantayitaki ¿Piñaajaantakima panaakoyitairi pashiniiti? ¿Piyotashitakawoma apaniirini kaari jiyotaitzimi? ¿Itakama pasagaawintantari pikimitakaanta apaniirini piyotanitashita?

⁸ Pasagaawintaiyakani iirokaiti pikimitakotakari pinkathariiti, ajaagantaniiriiti, aashiryaañintawaitziri jowanawo. Kimiwaitakimi tii niyotayitzi naakaiti. Onkamintha pimpinkatharipiwintantimi, ari onkantya nontsipatantimini tsika pipinkathariwintantzi. ⁹ Otyaantapiorri ninatzi naakaiti tii nokimtaajaitari pinkathariiti, tii noñaapirotaiya. Aña ikimiwaitakawo iroñaaka jowamaakaantakinami Pawa, maawoni jaminakowintaitakina tsika ikantaitakina jowamaitana, jaminakoyitakina atziiriiti iijatzi maninkariiti. ¹⁰ Ikinkishiritakoitakina tii opantina nokinkithakatiziri Cristo. Irooma iirokaiti pikinkishiritakota yotaniiri pinayitzi pikinkithakatolari irirori. Irooma naakaiti ikinkishiritakoitakina tii naawiyashiripiwainitzi. Irooma iirokaiti ikinkishiritakoitzi aawiyashiriwaitaniri pinatzi. Owanaa ipinkathaitakimi iirokaiti, irooma naakaiti, tiimachiini. ¹¹ Ikiro niyaatzi noñaashiwaitakawo, irojatzi nokantziro iroñaaka, notajyaaniintawaitzi, nomiriniintawaitzi, thonkatokotakina, jowatsinaawaitaitakina, tii ontzimimotina nopanko, ¹² oiyiki nantawaitaki, naakajaantaki antawaiwintacha. Itzimirika kisaniintawaitanari, nonishironkayitzi naakaiti. Aririka jowatsinawaitakina, amawi nokantaiyani. ¹³ Aririka inkawiyawaitaitina, naminaminayitziro notsimaryaakaayitairi. Ikimitakaantakina tii opantana, kaagashimi ninayiti. Iinro ikantaitana irojatzi iroñaaka.

¹⁴ Tii iro nosankinatantawori jiroka nokowi nowaañaayitimi, aña nokowatzi nonkaminaayitimi, nokimitakotari iwaapatitairi ikaminairi

jitakotani itomi. ¹⁵ Kimitaka tzimawitaka oiyikipiroriiti kowawitainchari jiyotaimi iirokaiti, iro kantacha tii niyotzi tzimawitakarika kowawitainchari jaapatziyaiimi jojyariri iwaapatuutari. Irootaki nojyakaawintakiri naaka, kimiwaitaka iriimi Jesucristo matakaakinawoni nojyakotyaari naakami piwaapatitari, nokinkithatakaapaakimiro pairani Kamiithari Ñaantsi.* ¹⁶ Irootaki nosankinatantzimirori jiroka: Pinkimitakotaiyaanawo naaka. ¹⁷ Irootaki notyaantantakimirori iroñaaka Timoteo, nokimitakaantziri iijatzi iriimi nitakotani notomi, iriitaki tyaaryoowintakiriri Awinkathariti. Iriitaki kinkishiritakaapaimironi tsika ikantakaakina Cristo, tsika nokanta niyotaaityairi kimisantzinkariiti tsikarika isaikayitzi. ¹⁸ Tzimatsi pikaataiyirini janta ñaapirowaitachari, ikowaiyini pinkimisantiri irirori. Iñaajaantzi iiro napiitairo nariitaimi. ¹⁹ Iro kantacha thaankipaiti nompiyitapaatya, iriirika Pawa kowaintsini. Ari onkantya noñaantyaawori imapirorika jaawiyashiriwainitzi ikaatzi ñaapirowaitainchari janta. Aamaashitya jiñaawaiminthawaitashitaka. ²⁰ Ikaatzi ipinkatharipirotakairi Pawa, iriitaki oñaagantironi jaawiyashiriwainitzi. Tii jiñaawaiminthatashita. ²¹ ¿Arima inimotakimi nariitaimi nowasankitaawaitapaakimi? Aña iro pinkowataiki nonishironkatapaimi, iiro noshintsiwintawaitapaakimi.

5

Jiyakawintaitziri antayitziroori kaaripiroiyatsiri

¹ Tima nokimakowintaki tzimatsi janta pikaatziri, imayimpiriwaitaki. Jimataakiro kaaripirokitatsiri kaari ikimakoitzi jantayitiro kaari kimisantatsini. Tima ipaantawaitawo inaanathoriti, iinantari iwaapati. ² ¿Iitama piñaashitantariri pikaatziri janta matakirori jiroka? Tiitya powashiritakotyari piñaakiri jantakiro. Aña iro kamiithawitacha pomishitowakaantirimi jirika shirampari.

³ Okantawitaka tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatimi asaiki janta. Irootaki pinkimitakaantyaawori iroñaaka ari ankaati janta, niyakawintakiri jirika shirampari. ⁴ Ontzimatyii papatotaiya, pimpairiyiri Awinkathariti Jesús, pinkimitakaantironi aririka nonkaatajaantumi janta. Pimatiro iroñaaka okaatzi ikantakimiri Awinkathariti, ⁵ pomishitowiri shirampari, jowasankitaawaitiriita Satanás. Aamaashitya aritaki onkantai jawajakoshiritai paata impiyairika Awinkathariti Jesús.

⁶ Tii opantawo pasagaawintawaitya. ¿Tii piyotziro okaatzi ikantaitakiri: “Kapichiini inawitaka shiniyakairori tanta, iro kantacha oshiniyakairo maawoni tantapatha?” ⁷ Pinkimitakaantairo iiroka posokatyiiromi shiniyapathatakairori tanta, pojyiyitairo kamiitha. Irootaki pimayitiri, pomishitowiri matapiintakirori kaaripiroiyatsiri, iiro jantitaantawo. Aña ontzimatyii pinkimitaiyaawo tanta kaari shiniyatsini, jowapiintaitari joimoshirinkaitziro kitijiyiri “Anankoryaantsi”. Tima ikamawintayitakai Cristo jojyakaawintari oijya jowaitari joimoshirinkaitziro Anankoryaantsi. ⁸ Iro amatantaiyaawori okaatzi jojyakaawintayitakiri. Ontzimatyii owajyaantairo kowiinkatatsiri, kaaripirotsiri, oiyakaawintakiri shiniyakairori tanta. Aña ontzimatyii ankamiithashiritai, añaawaitairo tyaaryootatsiri, oiyakaawintakari tanta kaari shiniyatsini.

⁹ Aritaki nosankinatatsikimiri pairani, nokantakimi: “Iiro paapatziyaminthariti matapiintakirori kaaripiroiyatsiri”.

* **4:15** Kantakotachari jaka “ojyikipiroriiti”, ikaatzi 10,000.

¹⁰ Nokantayitakimiro jiroka, tii iri nonkantakoti kaari kimisantayitatsini, antayitzirori kaaripiroyitatsiri, jyampitsiwaitaniri, amatawitaniri, pinkathatashiwaitariri oiyakaawontsi. Iri nonkantakoyitimi, iirotya okantaajaitaimi pisaikayiti kipatsiki. ¹¹ Iri nokantakotzi iitashiminthawaitachari “Iyikiiti”. Iriiyitaki iiro paapatziyaminthatariri, iriirika matapiintakironi kaaripiroyitatsiri, jyampitsiwaitaniri, ipinkathatashiwaitakari oiyakaawontsi, ikawiyantawaitaki, ishinkiwaitapiinta, jamatawitantapiintaki. Tii aritaajaitzi patyooyitairi jirikaiti. ¹² Tikaatsi owayitaini aakaiti iyakawintairi akaatapiintairi akimisantzi, jantayitirorika kaaripiroyitatsiri. ¹³ Irootaki pookantyaariri jirika shirampari matapiintakirori jiroka kaaripirori. Iriima Pawa iri aminakoyitairini kaari kimisantayitatsini.

6

Tii okamiithatzi jaminakotairo amaamanitawakaani kaari kimisantatsini

¹ Aririka pimaamanitawakaiya pikaatzii pikimisantzi, tii okamiithatzi piyaati jaminakotimiro jawayitatsiri nampitsiki, kaari kimisantatsini. Aña iro kamiithatatsi piyaatashitawakaiya pikaataiyini pikitishiritai. ² ¿Tiima piyotaiyini iirokatakari aminakoyitairini paata maawoni isaawijatziiiti? ¿Iiroma pimatziro piwitsikayitiro pomirintsizimoyitizimiri kapichiini iirokaiti? ³ Tima aakatakari aminakoyitairini iijatzii maninkariiti. ¿Iiroma okantzi aminakotantiro okaatzii añaakotantayitzi iroñaaka? ⁴ ¿Iitama pishinitantariri jaminakoyitaimi kaari pikaatapiintziri papatowintari Pawa? ⁵ Aña ontzimatyii pinkaaniwintakotyaaawo jiroka. ¿Tikaatsima yotaniri pikaataiyini, witsikimironi? ⁶ Aña jiroka pikantapiintaka, piyaatashiyitakiri jiwari kaari kimisantatsini, pikowakotakiri jiwitsikayitimiro pimaamanitawakaa, okantawitaka pikantawakaapiinta “iyikiiti”.

⁷ Iro oñaagantzirori iinirotsi pikinashiwaita, piyakawintawaitakiri pikaataiyini janta. ¿Iitama kaari pamawitantawo inkawiyawaitaitimi, jamatawiwaitaitimi? ⁸ Iro pimayitirimi jiroka. Aña iirokataiyakini kanzimoniintawakaacha, pamatawitawakaiyani pikantawakaawita “iyikiiti”.

⁹ ¿Tiima piyotaiyini, iiro jiñaitairo paata impinkathariwintairi Pawa ikaatzii kaaripiroyitatsiri? Paamaakowintaiya, otzimikari pikinakaashitani. Ari inkantaitiri antapiintakirori kaaripiroyitatsiri, pinkathayitakiriri oiyakaawontsi, mayimpiriiti, paantawakaayitachari ishiramparikiiniki, ¹⁰ koshintzipaini, jyampitsiwaitaniri, shinkiryaaantzi, kawiyantaniri, amatawitantaniri. Iiro jiñaayitairo impinkathariwintairi Pawa jirikaiti. ¹¹ Pairani, ari pikantawitakari iirokaiti. Irooma iroñaaka okimiwaitakawo inkawiyaitaimi, ikitishiritakaitaimi, jotampatzikashiriyiitaimi, tima pipairyaaapiintairi Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Tasorintsinkantsi kantakaayitaimini.

Pimpinkathatantaiyaari Pawa, tsikarika oiyita pantayitairi

¹² Tzimatsi kantayitatsiri: “Ishinitaitanawo nantayitiro tsikarika oitya”. Iro kantacha tii opantawo maawoni jantayitiro. Aritaki okantawita, ishinyiitairo antayitiro tsikarika oitya. Iro kantacha tii akowataitziro aakowintyaawo oityaarika ishinyiitairi. ¹³ Tzimatsi kantayitatsiri iijatzii: “Iro otzimantari owanawontsi inimoniintawaitantairi amotziki. Iro otzimantari amotzi, ankimaniintapirowaityaawo owanawontsi”. Ari

okantawitari, iro kantacha Pawa japitiroryaayitairo jiroka, japirotairo. Irootaki iro pikantawaitashitanta iiroka: “Iro otzimantari awatha añaathatawakaantyaari”. Tii ari onkantya. Aña iro otzimantari awatha ampinkathatantaiyaari Awinkathariti. Iro itzimantari Awinkathariti animotakaantaiyaariri awatha. ¹⁴ Tima Pawa, iiro japirotajaantairo awatha, aña ari jowiriintai, joñaagantayitairo ishintsinka, ankimitaiyaari ipiriintaa pairani irirori Awinkathariti. ¹⁵ ¿Tiima piyotaiyini iri Cristo ashitaawori piwatha? ¿Kantatsima aapithatairi jashitaari irirori, ashiniwaitairo awatha amayimpiriwaitantyaawo? ¿Tii ari onkantya! ¹⁶ ¿Tiima piyotaiyini ikaatzi mayimpiriwaitatsiri, kimiwaitaka iwathatanaatyaawomi jiroka, apaani ikantanaa iwathaki? Iro okantziri josankinaitakiri:

Apaani inkantaiya iwathaki jaawakaanaa.

¹⁷ Iriima tsipatanariri Awinkathariti, iwathashiritanaatyaari, kimitawaitaka apaani ikantakaanaari. ¹⁸ Ontzimatyii pishiyapithatiro mayimpiritaantsi. Okaatzi kantashiwaitachari kaaripirori jantaitziri, kaari atziri owashironkaachani irirori, pashini atziri jowashironkaawaitaki. Irooma jimayimpiritaki, iri owashironkaawaitaincha apaniroini iwathaki. ¹⁹ ¿Tiima piyotaiyini iro piwatha oiyakawori pankotsi isaikantari Tasorintsinkantsi? Iri Pawa ompirayitzimiri. Tii iiroka añaashiwaitachani apaniroini, ²⁰ aña iri Pawa pinakowintapirotaimiri okantantaari jashitaimi. Irootaki pimpinkathatantaiyaariri Pawa ontzimirika pantayitairi, pikinkishiritairi iijatzi.

7

Imaamanitawakaiya aawakaachari

¹ Iroñaaka nakimiro okaatzi posampitanari posankinariki: Iro kamiithawitacha iiro otzimimi iina shirampari. ² Iro kantacha, ontzimatyii pimayitaiya, pimayimpirtzikari. Ari onkimitaiyaari iijatzi tsinaniiti, ontzimatyii oimintayitaiya. ³ Ari okamiithatziri piñaawakaapiintaiya paawakaayita. ⁴ Okaatzi iinantaitari, tii apaniroini ashitaawo owatha, aña irijatzi ashitaawo oimintari. Ari okimitari iijatzi, ikaatzi jiumintaitari, tii apaniroini jashitaawo iwatha, aña irojatzii ashitaawo iinantakari. ⁵ Irootaki, tii okantanta poshitaawintyaawo piñaawakaapiintaiya paawakaayita. Iro kantacha, kantatsi pinkinkithawaitawakaiya pintziwintantyaawori pamanamanaatani. Impoña pitanaiyaawo piñaawakaanaiya, ari onkantya iiro jowapithaantzimi Satanás, tima tii piñaakotanita iirokaiti. ⁶ Irootaki jiroka noshinantziri, tiimaita noshintsiwintantzi maawoni jimonkaaitiro jirokapaini. ⁷ Aña nokowawitaya naaka maawoni shirampariiti inkimitakotaiyaanawomi tsika nokanta naaka. Iro kantacha iiro imata jiroka. Tima Pawa jinashitakawo itasonkawintayitakai maawoni aakaiti. Ari ikanta Pawa itasonkawintakiri ikaatzi kaari tzimatsini itsipatariri, iriima pashinipaini ontzimayiti itsipatariri.

⁸ Nokantziri mainariiti: Iro kamiithatatsi pisaikashiwaitaiya iiro otzimi pitsipatariri, nokimita naaka. Irojatzii nokantsitariri ikaatzi kamayitatsiri itsipatariri. ⁹ Irooma tiirika pimatziro piñaakotanitya, ontzimatyii pintsipayitaiya. Tima iro kamiithatatsi pintsipataiyaa, ari onkantya iiro piñaantawo ayimawaitimi.

¹⁰ Okaatzi jiuinantaitakari, aawakagainchari, nokantziro: Tii okamiithatzii pookawakaiya. Tii naaka kantironi jiroka, aña iriitaki Awinkathariti.

11 Aririka pookawakaiya, iro kamiithatatsi pisaikawaiti apanirowni iiro pitsipataa. Irooma iioririka, kantatsi pimpiyashitairi piimpirori. Iirokaiti jiumitairi, tii okantzi pookayitiro piinatakari.

12 Nokantziri pashiniiti: Iyikiiti, tziimsirika piinantari kaari kimisantatsini, ontzimatyii poisokirotyaawo, aapatziyakotimirrorika iiroori. Ari nokantziri naaka, tii iri Awinkathariti shintsiwintimini. 13 Ari okimitsitari tsinani oimintariri kaari kimisantatsini, ontzimatyii oisokirotyaari irirori, jaapatziyakotaworika. 14 Okantawitaka tii ikimisantzinkaritzi oimi, itasorintsishiritakaitairi irirori, okantakaantakiro iina. Ari ikimitsitari shirampari kimisantairi, iinantawori kaari kimisantatsini, itasorintsishiritakaitairo iiroori, ikantakaantakiro oimi. Irooma aririka jookawakaatya, kimitaka iiro jawijakoshiritai jowaiyani. Irooma itsipatawaka, itasorintsishiritakairi iijatzi jowaiyani. 15 Iro kantzimaitacha, inkowirika jookawakaiya kaari kimisantatsini, kantatsi jimatiro. Tikaatsimaita shintsiwintirini iiro jookawakaa, akantayitairi "Iyikiiti", iijatzi "Chookiiti", aayitiriri kaari kimisantatsini. Irooma kantatsirika aapatziyawakaiya kamiithaini, iro ikowiri Pawa. 16 Iiroka iinantaitari, tii piyotzi iirokatakiki kantakaantironi jawijakoshiritantaiyaari piimi. Iiroka jiumintaitari, tii piyotzi iirokatakiki kantakaantironi awijakoshiritantaiyaari piina.

17 Ari okantari. Tsika akanta asaikayitzi, iiro athaatyaaawintzirowashiñairo tsika akantapiinta. Iro ikowakairi Awinkathariti, tima ari akantayitsitari ikaimashiritantairi Pawa. Irootaki nokantapiintakiri naaka jantaitiro nariitari kimisantzinkariiti tsikarika japatotaiyani. 18 Thami oiyakaawintawakiri shirampari totamishitainchari, jashi jowatyiiro tsika ikantaka. Tiirika itomishitaanita jitantanakawori ikimisantantaari, tikaatsi oitya intomishitaanitantaari iroñaaka. 19 Tikaatsi oitya aakarika totamishitaaniri, tiirika atomishitaanita. Iro kowapirotachari antayitairo ikantairi Pawa amayitairo. 20 Ari ankantaiyaari maawoni, iiro athaatyaaawintashitawo owashiñairo tsikarika akantayita owakiraa ikaimashiriyantairi Pawa. 21 Ari okimitari iijatzi. Iirokarika ompirataari ikaimashiritantakimiri Pawa, iiro okantzimoshiriwaitzimi. Irooma aririka jowapithaashitimi ompiratizimiri pishitowai, pimatiro. 22 Ikaatzii ompirataari ikaimashiritairi Awinkathariti, inkinkishiritya isaikakaashiwaitaari. Ikaatzii kaari jompiraitari ikaimashiritantaariri, okimiwaitaawo jompiratanimi Cristo jinatzii. 23 Tima Pawa pinakowintapirotaimiri jashitantaimiri, iro kamiithatatsi iiro pikimitakotari ompirataari, ishintsiwintawaitaitziri jimonkaatiro ikowakaashitariri pashini atziri. 24 Iyikiiti, ontzimatyii maawoni iiro athaatyaaawaitzi tsika akantayita ikaimashiritantairi Pawa atsipashiritantaariri.

25 Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori mainawoiti. Tii otzimi ikan-takaantairi Awinkathariti okantakota jiroka, iro kantacha nonkantimiro nokinkishiritari naaka. Iri Awinkathariti nishironkatakainari okanta paw-intaantanari naaka. 26 Jiroka okaatzii nokinkishiritari: Tima asaikimo-tatziro jashironkaapatitaita, pashi powayitairo tsika pikantayita pisaikai iroñaaka. 27 Thami oiyakaawintawakiro, otzimirika iiroka piina, iiro okantzi pookiro. Tiirika otzimi piina, iiro paminaminatzii pintsipatya. 28 Irooma aririka pintsipataya, tii pantziro kaaripirori. Ari okimitsitari aririka ontsipatya mainawo ikamitantaitakiri aantaariri shirampari, tii antziro kaaripirori. Iro kantacha ikaatzii aawakaayitachari, aritaki jiñaayitaki pomirintsizimotyaaarini. Apa nokantashitzimi naaka onkantya iiro piñaantayitawo pomirintsizimowaitimini iirokaiti. 29 Iyikiiti, kimitaka

irootaintsi imonkaapaititya. Itanatyaaawo iroñaaka, ikaatzi tzimatsiri iinaiti, ontzimatyii inkimitakaantairo tiirikami otzimayitzi. ³⁰ Ikaatzi irawaiyitachari, ontzimatyii inkimitakaantairo tikaatsi oitya jiraawaitantyaari. Ikaatzi kimoshiriwaiyitatsiri, ontzimatyii inkimitakaantairo tikaatsi oitya inkimoshiriwaitantyaari. Ikaatzi amanantayitatsiri oiyitarika, ontzimatyii inkimitakaantairo tii iri ashiyityaawoni. ³¹ Itzimirika otzimimoyitzi oiyitarika jaka, ontzimatyii inkimitakaantairo, tii opantapirotawo. Tima irootaintsi ompiyashiwaitaiya okaatzi tzimayitatsiri kipatsiki, okaatzi antapiintayiwitakari.

³² Irootaki nokowakotaimiri iirokaiti iiro pikinkishiritakowaitantawo maawoni jiroka. Ikaatzi kaari tsipayitachani, inkamaityaawo jantanairo ikowiri Awinkathariti, jinimotakaantyaariri. ³³ Iriima ikaatzi aawakagainchari, ontzimatyii jinimotakaayitairo itsipitari, ontzimatyii inkinkishiritakotapiintairo tzimayitatsiri jaka kipatsiki. ³⁴ Ñaakiro, apiti onkanta yashiritakotapiintaiyaari. Ari okimitsitari iijatzi tsinani kaari tsipatachani, iijatzi mainawo, kantatsi onkamaityaawo ikowiri Awinkathariti, tsikarika oiyitari antayitzi iijatzi okinkishiriyitari. Irooma okaatzi tsipayitainchari, ontzimatyii inimotakari oimi, onkinkishiritakotairo iijatzi tzimayitatsiri jaka kipatsiki. ³⁵ Tii noshintsiwintatyii nokantayitziimori jiroka. Aña iro kamiithatatsi nonkantayitimiromo nominthatakaantimiri pantayitairo kamiithatziimotimini, ari onkanta pinkamaipirotantyaariri Awinkathariti.

³⁶ Tzimatsirika ashityaawoni mainawo antawokitaintsiri, jiñaakirorika kamiithatatsi ontsipaty, kantatsi jimatiro, tii okaaripirotzi. Aawakaawaitya.* ³⁷ Iriima ashitawori mainawo, kaari kowatsini ontsipaty, kamiithatataki iijatzi okaatzi jantakiri, iro ikowakiri jantiri irirori. ³⁸ Ari okantari. Aririka aawakaaty mainawo, jantakiro kamiithari jirika. Irooma iirorika itsipatakaawo, jantakiro kamiithapirotatsiri.

³⁹ Jiinantaitari, okowapirotaty ontsipatapiintyaari oimi iinta aawakaa. Irooma aririka inkamimotakiro, osaikashiwaita iroori, kantatsi agai pashini oimi, iro kantacha ontzimatyii inkimisantzinkariti iijatzi irirori. ⁴⁰ Iro kantacha tzimatsi nokinkishiritari naaka, ari onkimoshiriprotiri jiroka osaikashiwaitaiya, iirorika agai pashini. Kimitaka Itasorinka Pawa ñaawaitakaanawori jiroka.

8

Owanawontsi jashitakagaitari oiyakaawontsi

¹ Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitari oiyakaawontsi. Tzimatsi oiyita ayotakotzirori jirokapaini, kaari jiyoyitzi pashini kimisantzinkariti, ari onkantakimi asagaawintzimotyari. Iiro amatziro jiroka, aña iro kamiithatatsi atakoyitaiyaari jirikaiti, aminaminaitaro anthaamintashiritakaiyaari. ² Ari okanta, tzimatsi asagaawintawaitachari, kantatsiri: “Naaka yopirotaniri”. Tikiraamaita jiyotanita ikaatzi kantayitatsiri. ³ Iriima Pawa jiyoyitzi irirori ikaatzi itakotaariri.

⁴ Nakawakiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitari oiyakaawontsi. Tima ayotaiyini aakaiti iitarika ikantaitziri oiyakaawontsi, tii otzimaajaitzi jañaantari. Tii itzimayitzi pashini pawatatsini, aña apaani ikanta Pawapirori. ⁵ Niyotzi tzimayitatsi jaka kipatsiki oiyakaawontsi iwawanitashitari, ikaatzi tzimayitatsiri iijatzi inkitiki iwawanitashitakari. Iriitaki jiitashiwaitapiintakari: “pawa”, ikantziri

* **7:36** Kantakotachari jaka “ashitawori mainawo”, irijatzi kantakotachari kamitantakirori iinatyaaawo mainawo.

pashini: “nowinkathariti”.⁶ Irooma aakaiti, apaani ikanta aitziri “Pawa”. Iriitaki ashitairi, witsikayitakirori maawoni. Iri kantakaawori atzimayitantari. Ari ikimitari iijatzi, apaani aitziri “Nowinkathariti”. Iriitaki Jesucristo, itzimi jiwitsikakaitakiri maawoni. Iri kantakaawori okanta añaantayitaari.

⁷ Iro kantacha tzimatsi oiyiki kaari yotakotironi jiroka. Irootaki itzimayitantari amitapiintakawori jashitakaari owanawontsi oiyakaawontsi, jowimaiityaawo owanawontsi. Jirikaiti atziriiti, ikaatzi matapiintawitakawori, okantawitaa ikimisantayitai, shipitashiriri ikantayitaka iroñaaka. Aririka jowayitaiyaawo owanawontsi onkimitzimotyaaari jantakiro kaaripirori.⁸ Iro kantacha tii iro owanawontsi matakaironi jaapatziyantairi Pawa. Ontzimirika owanawontsi apinkapiintani, tii atziro kaaripirori. Aririka antziwayitayaa woni jiroka, tii owamiithashiritai iijatzi.⁹ Iro kantacha ontzimatyii paamaakowintaiya, potzikashiritzikari shipitashiririiti, pinkantayiti: “Nosaikashiwaita naaka, kantatsi nowayityaari iitarika”.¹⁰ Pinkinkishiritakotiro iita awiyatsini jaminimi jirikaiti shipitashiritaniri. Okimitatyia jiiñiimi poyaaowo owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Okantawitaka pikantapiintawitaka iirokaiti: “Niyotzi naaka, tii otzimi jañaantari oiyakaawontsi”, aamaashitya kantatsi jimatanakiro joyaari irirori.¹¹ Ari onkantya jirika shipitashiriri, jantantanatyaawori irirori kaaripirozimotziriri. Iirokatakanti kantakaashitatyaaawoni. ¿Tiima pikantawitairi “Iyikiiti?” ¿Tiima ikamawintairi irirori Cristo?¹² Ari pikinakaakiro iiroka pikaaripirotaakakiri jirikaiti. Powatsipirotakiri, pishipitashiripirotaakiri. Aña pikaaripirozimotakiri iijatzi iiroka Cristo.¹³ Irootaki nowantapiintariri naaka wathatsi, ari onkantya iiro noitzipinashiritantari ikaatzi nokantayitairi “Iyikiiti”.

9

Jimonkaatitiriri Otyaantapiroriiti

¹ ¿Iiroma okantzi nosaikashiwaitya naaka? ¿Kaarima naaka Otyaantapirori ñaajaantakiriri Jesús, Awinkathariti? ¿Kaarima naaka kimisantakagaimiriri Awinkathariti? ² Kimitaka tzimayitatsi kaari yotinani naaka Otyaantapirori. Irooma iirokaiti piyotaiyini, tima iiroka ikimisantakayitai Awinkathariti nokinkithatakoyitaimiri, iro oñaagantzirori naakatakanti Otyaantapirori.

³ Jiroka nonkantiriri ikaatzi kinkithatakowaitanari: ⁴ ¿Iiroma okantzi intziyaitina naakaiti? ⁵ ¿Iiroma okantzi ontzimi notsipatari naaka? ¿Iiroma okantzi ontzimi itsipatari kimisantatsiri iijatzi? Aririka ontzimi, ¿iiroma okantzi nontsipatanatyaawo janta pisaikayini iirokaiti? Iro jimatapiintakiri pashini Otyaantapiroriiti, iro jimatapiintsitari ikaatzi jirintzitari Awinkathariti, iijatzi Cefas.* ⁶ Piyotzi iirokaiti iikiro nantawaitatzi naaka, naantyaari nañaantyaari, irojatzii jantziri Bernabé. ¿Apama nokantakaawo naakaiti tii ishiniitina nowajyaantiro nantawairi nonkinkithatakawontzi? ⁷ Pinkinkishiritakotiri tsika ikanta owayiri tzimatsiri ijiwari. ¿Kamithatatsima impinatiri ijiwari impantyaariri jowanawo? Ari ikimitsitari pankiwaitatsiri, ¿Iiroma okantzi jowaiyaawo iwankiri? Iijatzi ikimitsitari pirawaitachari, ¿iiroma okantzi inintaiyaari ipira?†

* 9:5 Ikantayitziiri jaka “Cefas”, iriitaki Pedro. † 9:7 Kantakotachari jaka “ipira”, iri cabra-paini, jiraitapiintziri itini.

⁸ ¿Pikinkishiritama iirokaiti okaatzi nokantayitakimiri iro jamitamachiitari atziriiti? Aña irojatzi okinkithatakotsitakari Ikantakaantaitani. ⁹ Tima josankinatsitaka pairani Moisés-ni, kantatsiri:

Aririka pantawaitakairi piratsi, iiro itajyaaniintawaitzi.

¿Pikinkishiritama apa piratsi joshiritakotari Pawa ikantantakari? ¹⁰ ¡Tii! Aña aakaiti jojjakaawintaki. Irojatzi jojjakaawintsitaitakari ikantaitaki:

Tzimatsirika pankiwaitaniri, otikakiwaitaniri, iro jimatantawori jiroka onkantya jowantaiyaawori.

¹¹ Ari okimitsitari, naakaiti awintaashiritakaimiri, ¿liroma okantzi pimpayitaina nañaantyaari? ¹² Iro pantapiintainiriri pashinipaini janta. ¿liroma okantzi pimatainawo naakaiti? Tiimaita noshintsiwintapiintzimi nonkantiro jiroka. Amawi nokantakiro. Tii nokowaiyini nomanonkimi pitanakawo pikimisantairo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotaimiri Cristo.

¹³ ¿Tiima piyotaiyini, jowapiintawo Ompiratasorintsitaari tzimagaantatsiri jashitakaitawori tasorintsipankoki? ¿Tiima piyotaiyini ikaatzi piratsi jashitakaitariri Pawa taapirimintotsiki, oshinitaantsitzi jowayityaari Ompiratasorintsitaari? ¹⁴ Ari okimitsitari iijatzi okaatzi ikantakaantanari Awinkathariti nokinkithayitairo Kamiithari Ñaantsi, ontzimatyii impinayitaina nantantyaawori.

¹⁵ Tii noshintsiwintzimi pairani nosaikimotantzimiri pimayitinawo. Tii noshintsiwintzimi iijatzi nosankinatantzimiri. Aña iro nokowataiki nonkamimi naaka, tikira itzimanakiita iitya kantatsini: “Tii tyaaryoo inatzi okaatzi jasagaawintawaitakari Pablo”. ¹⁶ Tii nasagaawintawaitawo nokinkithatakaayitaimiro Kamiithari Ñaantsi. Aña kimiwaitaka iri Pawa shintsiwintanari nantairo, okantawitaka tii naaka minthatashiwaityaawoni. Iirorika nimatairo jiroka. ¡Inkantamachiitina naaka!

¹⁷ Naakami kowashiwaityaawoni nimatiro, ari naminaminatakiromi impinaitina. Aña Pawa owataikinari nimayitairo jiroka. ¹⁸ Ari okantaka, tikaatsi iitya noyaawintantyaari pimpinatina iirokaiti. Tima nokimitakaantawo iroomi impinaitinarimi noñiuro nokimoshiritai. Iro nokimoshiritantari iroñaaka tii nokowakotaimiro pimpinatina nokinkithatakaimiro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Ari nokinakairo nosaikashiwaitantaari, tikaatsi shintsiwintawaitinari impinatina. Naakatajaantaki kimitakaantacha ompirataari. Ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari ojjiki atziri. ²⁰ Ari nokantsitawo iijatzi nontsipatyaaririka nojyininkapaini Judá-mirinka, nimatsitawo okaatzi jamiyitari iriroriiti, ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Irojatzi nimatsitari notspataari pankintawori Ikantakaantaitani, nimonkaatziro iijatzi, niyowitaka tikaatsi shintsiwintinani nompankinatyaawo, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. ²¹ Ari okantsitari, aririka nontsipatyaari kaari kimakotaajaitiromi Ikantakaantaitani, nokimitakotari iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Tiimaita nopiyathatajaantari Pawa, tima ontzimatyii nimonkaatiro ikantanari Cristo nantiro. ²² Ari okimitsitari, aririka nontsipatyaari shipitashiriwaitaniri, nokimitakotari jantayitzi iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Ari nokimitziri maawoni nashiyitachari atziriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari iriroriiti. ²³ Iro nimayitantawori maawoni jiroka onkantya nonkinkithatantyaawori Kamiithari Ñaantsi, onkantya nontspatantaiyaariri iijatzi naaka, ita-sonkawintaitakina.

²⁴ ¿Tiima pikinkishiritakotziri monkatziyawakaachari ishiyaiyani onkantya jifñaitantyaariri intzimi ityaawoni jariitya? Apaani inkantya

ityaawoni jariitya, iriitaki impinaitairi. Pinkimitaiyaari iirokaiti. ²⁵ Ikaatzi ñaantapiintawori imonkatziyawakaiya, ikimpoyaawainita, jiñaashiwaitawo intzityaawo inintayitziri. Iro jimatantyaawori jiroka onkantya impinaitantyaariri, jamathaitantyaariri shiwithatapo. Iro kantacha sampiyanitatsi jiroka. Irooma aakaiti, okaatzi ojyakaawintachari impinaitairi, iiro othonkanita. ²⁶ Irootaki nojyakaawintantapiintawori okimiwaitawo nojyatyimi, tii notimpaawaitzi. Nokimitakaantawo noñaashintsiwaityaawo nonkapojanti, aña tii nonkapojawaitashitawo tampiyainka. ²⁷ Okaatzi noñaashiwaitakawo notziwintawaitaka, nokimitakaantakawo nompiratatyiyaawomi nowatha. Irootaki nimatantakawori, iiro ikimitakaantaitantanari jimaitakiri janaitziri, iiro aminaashiwaitanta nokinkithatakaantapiintaki.

10

Ikinkithatakoitziro okaatzi ipinkathatashiiari

¹ Iyikiiti, iiro apiyakotziro tsika okanta jiñaayitakiri achariniiti. Iro ipampithatakiri minkori otzishimashiki. Jimontyaayitakawo inkaari, jowiryaaaitapaintziniri. ² Ari joñaagantakiro jawintaashiritakiri Moisésni, ipampithatakiro minkori, jimontyaakiro inkaari.* ³ Jowaiyakawoni iijatzi achariniiti okaatzi itasonkawintaitakiri. ⁴ Imiritaiyakawoni jiña itasonkawintaitakiri oshitowaatzimotakiri shirantaaki. Tima iriitajaantaki Cristo tsipashiritakariri, iri oñaagakiriri jiña shirantaaki. Iri Cristo kimiwaitakawori jiroka shirantaa. ⁵ Iro kantacha, tzimatsi ojyiki iriroriiti kaari jinimotakai Pawa, irootaki ikamagaantantakari otzishimashiki.

⁶ Okaatzi awijaintsiri, tzimatsi ojyakaawintakairi, ari onkantya iiro akimtantari iriroriiti, antiro kaaripirori. ⁷ Iro iiro okantanta antsipatyaaari pashiniiti thaamintashiwaitariri ojyakaawontsi. Tima irootaki jimayitakiri achariniiti pairani, jiroka ikinkithatakoitakiri: Isaikaiyini atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyani.

Ari ikatziyanaka ithaamintashiwaitaiyani.†

⁸ Ari okimitari iijatzi, tii okantzi antayitiro kaaripirotsiri. Irojatzii janayitakiri achariniiti, irootaki jiñaantakawori ikamayitaki kitiiyiriki 23,000 atziri.‡ ⁹ Ari okimitsitakiri iijatzi tii okantzi owatsimairi Pawa. Irojatzii jimayitakiri pairani iriroriiti, irootaki jatsikayitantakariri maanki.§

¹⁰ Ari okimitsitari iijatzi, tii okamiithatzi asamaniintantawaiti. Irojatzii jimatsitakiri. Iro jiñaantayitakawori japirotakiri jiiitaitziri “Apirotantaniiri”.* ¹¹ maawoni awijayitaintsiri, irootaki jojyakaawintaitakairi, josankinatakoitakiro onkantya jiyotaantairori iroñaaka aakaiti, tima asaikantaawo othonkimapaititaa kipatsi. ¹² Paamaakowintaiya iirokaiti. Iiro pikantawaitzi, “Iiro nimatziro naaka jiroka”, omapokashitzimikari pimatankawo jiroka. ¹³ Iro kantacha pinintashiriwaitirorika, pinkinkishiritya tii apaniirini pikantaka iiroka, aña ikitsirinkayitakiro pashini atziriiti.

* **10:2** Iro jimaitakiri kimitakawori owiinkaataantsi, aririka jowiinkaataitya, joñaagantaitziro tzi-matsi jawintaashiritanaari. † **10:7** Okaatzi ikantakoitziri jaka “ithaamintashiwaita”, iro jantakiri pairani ichariniiti Judá-mirinkaiti jiwitsikaki ojyakaawontsi kimiwaitariri iryaani vaca, iri joimoshirinkawintaiyarini, ipinkathawaitziri ojyakaawontsi. Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika okantakota “Ikantakaantaitani”. ‡ **10:8** Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” ikantakota “Balaam”. § **10:9** Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika ikantakota “Moisés”. * **10:10** Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika ikantakota “Coré”.

Kinataniri inatzi Pawa, iiro ishinitzimi inintashiritakaapirotimiro kaari pinkitsirinki. Aririka pinintashiriwaii, iriitajaantaki Pawa oñaayimironi pinkitsirinkantyaawori, onkimiwaitanatyaaowo pishiyapithatatyiiromi.

¹⁴ Nitakotaniiti, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi, piñaayitiririka pashiniiti ipinkathawaitziri oiyakaawontsi. ¹⁵ Iroñaaka tzimatsi nonkantimiri, nonkimitakaantatyiiimi yotaniri pinatyiiimi nonkantimiro. Pinkinkishiritakotiro. ¹⁶ Tima apatotapiintaiyani arawaitaiyini, akinkishiritakotziro jamanamanaawintakari pairani Cristo, jimiritaiyakarini jiyotaaniiti, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiro Cristo ikapathainkawintakai? Aririka ampitoryiuro tanta, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiro iwatha Cristo, akinkishiritakotziro ikamawintakai? ¹⁷ Ari okanta, aririka owayityaawo, intzimayiwitaty oiyiki akaatayini apatotaiyani, maawoni owayyawoni tanta jiwitsikaitakari apapathawoini. Ari akantayitari aakaiti, akimiatawo apapathatsiri. ¹⁸ Ari ikimiyitari iijatziri nojyininkapaini Israel-mirinkaiti, jiwithaawakaaayita iijatziri iriroriiti, itaayitairo jashitakariri Pawa taapirimintotsiki. ¹⁹ Irootaki kimiwaitakawori okaatziri jantapiintakiri pashinijatziri atziriiti itaayitziiniri iwawaniwaitashitari. ¿Piñaajaantakima nokantatziri añaanitatsi ikaatziri iwawaniwaitashitakari? ²⁰ ¡Tii! Iro kantzimaitacha tzimataitatsi piyari amawinawaitachari, iri ikimiatakaantakiri iwawani, iriitaki jashitakaapiintakari owanawontsi. Aña kaari Pawa jashitakaiya owanawontsi. Iro kaari nokowakaaayitziimi iirokaiti pintsipatyaari powayitaiyaawo okaatziri jashitakaitariri piyariiti, piwithagaaritari iriroriiti. ²¹ Aririka pimiritapiintyaawo jashitakaitariri piyari, tii onkamiithati pimirityaawo amiritapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti. Ari okimifitari, powapiintyaaworika jashitakaitariri piyari, tii okamiithatziri poyaawo owapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti. ²² ¿Akowatziiima owatsimairi Awinkathariti? ¿Anairima otzimi irirori ishintsinka?

¿Notzikhshiriwaitantima ipinkathataitziiri Pawa?

²³ Jiroka ikantaitzi: “Ishiniitanawo nantayitiro oiyitarika”. Iro kantacha tii opantawo jantaitiro maawoni. Aritaki okantawitaka, ishiniitairo antayitiro oiyitarika. Iro kantacha tziimayitatsi antayitziiri kaari minthatakaiyaarini pashinipaini jantayitairo kamiithari. ²⁴ Tii okamiithatziri iro ankinkishiritakowaiti akowayitziiri aakaiti, aña iro kamiithatatsi añaashintsiwintaiyaawo kamiithatziimotirini pashinipaini. ²⁵ Aririka pamananti wathatsi, iiro posampitakowintawaitziri, pinkanti: “¿Ipoñaatyaama wathatsi itagaitziiniri oiyakaawontsi?” Aña pamanantiri, poyaari. ²⁶ Tima iri Awinkathariti, ashitari tziimayitatsiri kipatsiki. ²⁷ Ari okimifitari, aririka inkaimimi patyootiri kaari kimisantatsini, patyootiri pikowirika. Iiro posampitakowintziri pinkanti: “¿Ipoñaatyaama jirika wathatsi janta itagaitziiniri oiyakaawontsi?” Aña poyaari. ²⁸ Irooma tziimatsirika kamantimini, inkantimi: “Jirika wathatsi itagaitziiniri oiyakaawontsi”, iiro powari. Iro pimatantakawori jiroka pikinkishiritakotanakiri kantakimiri, pikinkishiritanaka iijatziri kantatsi jowaaripiroshiritanti. ²⁹ Tima nokantakimi “kantatsi jowaaripiroshiritanti”, tii iro nonkantakoti jowaaripiroshiritimi iiroka, aña iri nokantakotzi kamantakimiri, kantatsi jowaaripiroshiritiri irirori. Kimitaka ari posampitanakina naaka, pinkanti: “¿Iitama nontzitanawaityaariri apamachiini ikinkishiritakotana pashini atziri? ³⁰ Tima nopaa-soonkitziri Pawa noñaayitziro nowari, ¿iitama nonkinkishiritakotantyaawori onkaati inkijyimaitina?”

³¹ Jiroka nakimiro: Aririka powawaitya, pinkinkishiritakotiro, pinkantashiriti: “Tzimatsirika ñaayitinani nowawaitya, ¿arima notzikashiritakiri jirika? ¿arima ipinkathashiritairi Pawa?” Ari pinkimitsityaawo pimiriwaitya, iijatzi pantayitairo oiyitarika. ³² Ontzimatyii paamaakowintaiya iiro poitzipinashiritantari Judá-mirinkayitatsiri, kaari Judá-mirinkayitatsini, ikaatzi pikaatapiintziri papatowintari Pawa, maawoni. ³³ Irootaki nantziri naaka, nopankinatawo ninimotakaantaiyaari maawoni atziriiti okaatzi nantayitziiri. Tii apa nantiro kamiithatzimotanari naaka, aña iro nantzi onkaati kamiithatzimotirini pashinipaini, ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari.

11

¹ Pinkimitakotaiyaanawo naaka. Iro nimatsitari naaka, nokimitakotari Cristo.

Osawoinawo tsinaniiti

² Nothaamintaimi iroñaaka, tima pikamaitakawo namitakaakimiri, okaatzi niyotaaakimiri. ³ Iro kantacha, jiroka nokowiri piyotiro: Iri Cristo ijiwaritari shirampariiti. Iriima shirampariiti iri ojiwaritari tsinaniiti. Iriima Pawa iri ijiwaritari Cristo. ⁴ Okaatzi amitapiintakari ashiramparitzii, tii asawoinayita amanamanaatya, aririka ankinkithatakaanti. Aririkami asawoinatzimotanti, owinkatharyaakiro aito.† ⁵ Irooma tsinaniiti kaari sawoinatachani amanamanaayita, okinkithatakaantayitzi, owinkatharyaantaki. Okimitakowaitakawo tsinanipaini amiitziroori oishi. ⁶ Tsinani kaari kowatsini osawoinatya, amiiprotataitirotya oishi. Tima maawoni jiyoitzi kaaniwintaantsi inatzi, ontzimatyii osawoinatya. ⁷ Iriima shirampariiti iiro isawoinawaita irirori, ikimitakotari Pawa, iri Pawa owaniinkatakaariri. Irooma tsinani, iri shirampari owaniinkatakaawori. ⁸ Tima pairani owakiraa jiwitsikantawori Pawa itanakawori tsinani, iro jaaki iwatha shirampari jiwitsikantakawori. Irooma owakiraa jiwitsikantakariri Pawa itanakawori shirampari, tii iro jayi owatha tsinani. ⁹ Ari okimitsitakari, owakiraa Pawa jiwitsikantawori tsinani iri jiwitsikajantakini shirampari, tikaatsi intsipawaitya. Iriima shirampari, tii iro jiwitsikaitini tsinani. ¹⁰ Irootaki osawoinatyaari tsinani onkantya oñaagantantyaawori tzimatsi opinkathatani iroori, ari onkantya inimotakaantyaariri iijatzi maninkariiti. ¹¹ Tii otzimashita tsinani, tii itzimashita shirampari, aña apitiroiti jashitari Awinkathariti, ikowityaawakaa apitiroiti. ¹² Tima itanakawori tsinani iwatha shirampari jiwitsikaitaki. Iro kantacha iijatzi, ikaatzi shiramparitaatsiri iroñaaka, iro tsinani owaiyantayitairiri. Tima iri Pawa kantakaawori apitiroki itzimayitantari. ¹³ ¿Litama pikinkishiritakotawori okaatzi nokantayitakimiri? ¿Kamiithatsima tsinanipaini amanamanaatyaari Pawa iiro osawoinayita? ¹⁴ Aakaiti ashiramparitzika, tii amitawo osanthairo aishi, aritaki ankaaniwintatya. ¹⁵ Irooma tsinaniiti, iro owaniinkatakaawori oishi. Kimiwaitaka iroomi oishi ojoyanatyaaawoni

* **11:3** Kantakotachari jake “ijiwaritari”, irojatzii kantakotachari “iitoitari”. Tima iroowaitaki okaatzi saikantairi aitoki otzimi kinkishiritakairi, akowantayitari antayitiro akowayitziiri, kimitawaitaka iroomi aito jiwatainimi antayitiro oitarika. Kantatsi ankanti: “Aitotari Cristo”. Irojatzii kimitakawori ankanti: “Ijiwatai Cristo”. † **11:4** Kantakotachari jake “owinkatharyaakiro aito”. Tii ayatakopirotziro iita kantakotachari “aito”. Tima tzimayitatsi kantayitatsiri iri Cristo ojyakaawintari “aito”. Tzimatsi pashini kantayitatsiri iro kantakotachari “aitopirori”. Tima aririka asawoinatya amanamanaatya, akimitakotakawo tsinani. Owinkatharyaakiri pashinipaini.

osawoinawo. ¹⁶ Tzimatsirika janta kowatsiri inkisakoshirityaawo, nonkantiriri: Irootajaantaki namitapiintakari naaka niyotaantziro. Irojatzii ikantapiintziri apatowintariri Pawa tsikarikapaini janta.

Aminaashiwaita joimoshirinkaitziro jatyootani Awinkathariti

¹⁷ Iro kantzimaitacha, tzimatsi pashini nonkamantimiri, iiro nothaamintakotzimiro. Tima tii onkamiithatzimotina pantapiintakiri papatopaiyani. Onkaatimi kamiithatzimotimini, irootataiki jowasankitaawintaitimiri. ¹⁸ Tima nokimaki ikamantaitakina pinashitawakaaka janta papatopaiintaiyani. Iro nonkimisantirimi, ¹⁹ tima iro awijapiintatsini jiroka. Kimitaka tzimayitatsi kowashiwaitachani inkantakoitiri “Naapirori jirika”. ²⁰ Ari okimitapiintari papatopaiyani iirokaiti patyootawakaiyani, aminaashiwaita poimoshirinkiro jiiitatziri “Jatyootani Awinkathariti”. ²¹ Tima powapiintakawo thaankipiroini pashitari. Tajaaniinta ikantayita pashinipaini. Tzimatsi pashini shinkiwaiyitachari. ²² ¿Arima onkantaari? ¿Tikaat-sima pipankopaini tsika powapiintyaawo pashitari, tsika pirawaitapiinti? ¿Pithainkawaitatziirima ikaatzi apatotapiintachari ipinkathaitziri Pawa? ¿Pimanintatziirima kowityaawaitatsiri? ¿Pikinkishiritama ari nonthaamintakotapaakimiro? Iiro.

Itantanakawori jatyootani Awinkathariti
(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³ Okaatzi niyotaakimiri pairani okantakota itantanakawori “Jatyootani Awinkathariti”, iriitaki Awinkathariti yotaakinawori. Jirokatakai: Okanta pairani tsiniripaiti tikira ipithokashitaitari Awinkathariti Jesús, jaakiro tanta, ²⁴ ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipoña ikantaki: “Poyaawo, nowatha inatzi, iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapiintantyaanari”. ²⁵ Ari ikimitaakiro iijatzii ipakaakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiritaitari, ikantzi: “Niraani inatzi, irootaki shitowaatatsini onkanta jawiakoshiritantyaari ojyiki atziri. Irootaki pimatapiintairi aririka pimirityaawo, aririka pinkinkishiritapiintaina”. ²⁶ Ari powapiintyaawo, pimiritapiintyaawo iiroka, onkanta piyotakaantyaariri atziriiti ikamawintayitai Awinkathariti. Irootaki pimatapiintairi irojatzii impiyantyaari Awinkathariti.

Owaminthawaitashityaawo jatyootani Awinkathariti

²⁷ Tzimatsirika owaminthawaitashityaawoni, iraminthawaitashityaawoni, kimiwaitaka iriitajaantakimi Awinkathariti inthainkawathataki, ithainkakiro iijatzii iriraani. ²⁸ Aña iro kamiithatatsi, tikira oyaawo, tikira ariro, ontzimatyii ankinkishiritakotawatya kamiithashiritakairika. ²⁹ Tzimatsirika owashiwaityaawoni, irashiwaityaawoni kaari kinkishiritakopiroitironi oiyakaawintachari “iwatha”, ari jowasankitaitakiri. ³⁰ Irootaki itzimantayitari shipitawaitatsiri, mantsiyawaitatsiri, tzimayitatsi makoryaayitaintsiri. ³¹ Irooma akinkishiripirotanakarika tikira owanakawo, iiro añaajaantziro jowasankitai Pawa. ³² Iro kantacha aririka jowasankitaawaitakai, jiñaantakaawaitatyi ikimitakaantai aakatakimi itomipirori. Ari onkanta iiro jowasankitaapirotantai paata, inkimitakaantayitairi tsika inkantayitairi isaawijatziiiti.

³³ Iyikiiti, irootaki okowantari poyaakotawakaayitaiya iirokaiti, iiro posatikasatikawaita aririka papatopaiyani patyootawakaiya. ³⁴ Pitajyaatziirika, powanatyia pipankoki tikira piyaatanakiita, ari onkanta iiro jiñaakaantaitzimi papatotyia. Aririka nariitimi, ari nothotyaaakimiro niyotayitimi jirokapaini.

12

Tasonkawintashiritaantsi

¹ Iroñaaka nonkantimiro tsika okantakota tasonkawintashiritaantsi. Iyikiiti, tii nokowi onkompitzimotimi. ² Piyotaiyini iiroka, pairani tikira pikimisantanaki, tzimapiintatsi pikinakaashitani, thaamintashiri piyaatashitziri ogyakaawonsi kaari ñaawaitaajaitatsini. ³ Irootaki nonkantantimiro jiroka: Itzimirika janta kinkithatakaantashiwaitachani, inkantapaaki “¡Kamaari jinatzi Jesús!” kaari Itasorinka Pawa ñaawaitakairini jirika. Irooma aririka inkanti, “Awinkathariti jinatzi Jesús”, iri Tasorintsinkantsi ñaawaitakairiri.

⁴ Apaani jinatzi Tasorintsinkantsi, tzimatsi ogyiki tsika ikinakairo itasonkawintayitai amatantayitawori. ⁵ Apaani jinatzi Awinkathariti, tzimatsi ogyiki tsika ankinakairo antawaitainiri irirori. ⁶ Apaani ikanta Pawa, tzimatsi ogyiki tsika okanta jimatakaayitairo oiyitarika. ⁷ maawoni aakaiti, tzimatsi oiyita jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi ari onkanta aminthashiritakaantyaariri pashini kimisantzinkariiti jantayitairo kamiithari. Ari ikinakairo Tasorintsinkantsi joñaaganta, jimatakaayitairo oiyitarika. ⁸ Thami ogyakaawintawakiro, tzimayitatsi itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta jiyotanitantari. Tzimatsi pashini itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta ikinkithatakotantawori ikinkishiritanaari. ⁹ Tzimatsi pashini itasonkawintajaantakiri Tasorintsinkantsi ari okanta jawintaashiripirotaantari. Tzimatsi pashini itasonkawintakiri Tasorintsinkantsi ari okanta joshinchaantantari. ¹⁰ Tzimatsi pashini jimatakaakiri intasonkawintanti, pashini inkamantantiririti, pashini japiitakotairo ikamantantakiri kamantantani, onkanta jiiñaantaityaawori imapirorika Tasorintsinkantsi matakaakiriri inkamantantiro. Tzimatsi pashini jimatakaakiri jiiñawaiyitiro pashiniyitatsiri ñaantsi, tzimatsi pashini jimatakaakiri jowawijaayitiro okaatzi ikinkithatakoitakiri. ¹¹ maawoni jiroka irootaki itasonkawintantayitakiri Tasorintsinkantsi, imatakaantakiro tsikarika oiyitarika. Apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Iriitajaantaki matzirori itasonkawintayitai aakaiti, imatakaayitairo okaatzi ikowiri irirori.

¹² Ari okanta awithaawakaantaari, joyyakaantai aakami iwatha Cristo. Tsika akantayitanaa awathaki, iro matakaayitairori oiyitarika. Ari akimitsitaari aakaiti, inashiyita amayitairo oiyitarika. ¹³ Tima apaani ikanta Tasorintsinkantsi owiinkaatakaayitairi, ari okanta awithaawakaantaari, okantawitaka aakarika Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiri, ompirataari, saikashiwaitaari, maawoni. Okimiwaitaawo maawoni antsipatawakaiya aakaiti arapiintayitairo jiiña añaakaashiritantatsiri, ogyakaawintakiri Tasorintsinkantsi.

¹⁴ Pinkinkishiritakotiro tsika okanta awatha. Apaani akanta awathaki, iro kantacha tzimatsi ogyiki inashiyita oiyitarika amayitiri. ¹⁵ ¿Kantatsima oñaawaiti aitzii, oñaanatiro ako, onkantiro: “Tii niropirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka pimatziro poirikayitziro oiyitarika?” ¿Tima iropirotzi aitzii? ¹⁶ ¿Kantatsima oñaawaiti akimpita, oñaanatiro oki, onkantiro: “Tii niropirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka piñaayitziro oiyitarika?” ¿Tima iropirotzi akimpita? ¹⁷ Iroomi yoshiitachani oki awathaki, ¿arima onkantakimi ankimi? Iroomi yoshiitachani akimpita, ¿arima onkantakimi ankimantyaawomi sankaatsini? ¹⁸ Ari okantari awatha. Tima iri Pawa matakirori jiwitsikakiro, tsika okantajaanta ikowaki jiwitsikiro, ari onkanta inashiyitantaari oityaarika omayitiri. ¹⁹ Arimi ogyawakaiyaami

maawoni tsika okantayita awatha, iirotya awathatawomi. ²⁰ Ari okantari, apaani inawita awatha, iro kantacha tzimatsi oiyiki inashiyita oiyitarika amatayitantaawori. ²¹ ¿Kantatsima oñaawaiti oki, oñaanatiro ako, onkantiro: “Naaka kowapirotajaantacha, irooma iiroka, tii?” ¿Kantatsima oñaawaiti aito, onkimitakotyawo okaatzi oñaawaitakiri aitzii? ²² ¡Iro imatziro! Aña okaatzi tzimatsiri awathaki kaari iroopirotzimotaini, irootaki kowapirotachari. ²³ Iro akithaatantapiintari, amanairo awathapaini, akimitakaantawo pinkatharintsi inawita janta. Okaatzi amanakoyitziri awathaki, akimitakaantawo iroopiromi inayiti. ²⁴ Irooma okaatzi kaari amanayitapiintziri awathaki jiñaayitapiintziri, tikaatsi oitya antayitironi iroori. Ari ikimitsitari Pawa jiwitsikakiro awatha, ontzimatyii anithaayitairo kimitzimowitakairi tii okowapirotajaanta. ²⁵ Iiro okantzi ampitharyiuro awathatari. Aña iro kamiithatatsi, anithaapirowaitairo maawoni awathatari. ²⁶ Aririka owatsinawaitya kapichiini awathaki, kimiwaitaka owatsinaatyaami maawoni awathaki. Aririka owaniinkawaitya kapichiini awathaki, kimoshiri ankantya maawoni awathaki.

²⁷ Ari akantayitaari aakaiti awintaashiriyitaari Cristo, kimitawaitaka aakaiti iwathami anayitaimi Cristo. ²⁸ Jiroka ikantakaayitaari Pawa ikaatzi kimisantaatsiri: Itanakawo, tzimatsi Otyaantapirori. Apititanaintsiri, tzimatsi kamantantaniriiti. Mawatanaintsiri, tzimatsi yotaaniriiti. Ipoñaapaaka itzimayitanaki tasonkawintantaniri, oshinchaantaniri, mitakotantaniri, jiwatakaantaniri, ñaawaiyitzirori pashiniyitatsiri ñaantsi. ²⁹ ¿maawonima Otyaantapiroritzii? ¿maawonima akamantantaniritzii? ¿maawonima ayotaantansiritzii? ¿maawonima atasonkawintantaniritzii? ³⁰ ¿maawonima oshinchaantaniritzii? ¿maawonima añaawaiyitziro pashiniyitatsiri ñaantsi? ¿maawonima owawijaañaanziro pashini ñaantsi? ³¹ Aña iro kamiithatatsi, pinkowapiroyitairo intasonkawintayitaimi pimatantyaawori kowapirotachari. Iro kantzimaitacha, tzimatsi oita anairori jiroka. Aritaki nonkamantakimiro.

13

Iro kowapirotajaantachari atakonka

¹ Thami ankantashitawatya kantatsi noñaawaitiro naaka pashiniyitatsiri ñaantsi jiñaawaiyitziri pashini atziri, nimatsitayaawomi okaatzi jiñaawaitziri maninkariiti. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nimatziro nitakotantya nantantawori jiroka, nokaminiinkawaitashitaka. ² Ari okimitsitari iijatzi, thami ankantashitawatya kamantantaniri nizatzi naaka, nyotakotziro kaari jiyotakowiita pairani, nawintaapirowaitari Pawa ari onkantakimi joshirinkinawo otzishi jowatziyairo tsikarika janta. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta nantantawori jiroka, tikaatsimachiini nimonkaati. ³ Iijatzi okimitari, thami ankantashitawatya arimi nompashitantyaawo maawoni tzimimotannari ontzimantyaari joyaari kowitaaawaitatsiri. Ankantashitawatya oiyiki natsipiwintakari iityarika, notaawintawaikari. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta nimatantawori jiroka, tikaatsi nonintagaiya.

⁴ Itzimi itakotantachari, tsinampa ikanta, nishironkatantaniri, tii isamaniintawainitzi, tii jasagaawainita, tii jiñaapirowainita. ⁵ Itzimi itakotantachari tii ikaaripiroawaantintitzi, tii ithaañaawainita, tii ikisanita, tii jothataashiwaitawo inkisaniintanti. ⁶ Itzimi itakotantachari tii ikimoshiriwintziro jan-tirorika kaaripirori, aña iro ikimoshiriwintzi jiyotakoyiitairo tyaaryoori.

⁷ Itzimi itakotantachari amawiwaitapiintaniri jinatzi, ikimisantapiintanitzi, oyaakotani ikanta, joisokirotpiintanita.

⁸ Iiro othonkanita atakotantya. Irooma pashinipaini aritaki onthonkanitaiya, okimiatya jiroka: kamantantaantsi, jiñaawaitantaitawo pashinitatsiri ñaantsi, jiyoyiitairo oiyitarika. ⁹ Tima tikira jiyoyiitziro maawoni, tikira ikamantantaitziro okantakoyita maawoni tzi mayitatsiri. ¹⁰ Irooma aririka onkaatapaaki monkaatachani, iiro akowanairo maawoni onkaati piyayitaachani. ¹¹ Iroowaitaki akimiyita atzirizti. Inirorika aryaanitzi, akimiyitari iinchaani, tsika ikantziro jiñaawaitzi, tsika ikantziro ikinkishiriyita, tsika okanta jiyotayitanari. Irooma antaritapaaki, iiro akimitakotanaari tsika ikantayita irirori. ¹² Kantatsi oiyakaantiro iijatzisi tsika akanta aminaatyaawo ashirotaki. Iiro akoñaatzi kamiithapiroini, iiro ayotajaantzi tsika akantawaita. Irooma paata ari ayotakopiroyitairi tsika ikanta Pawa, ari ankimitaiyaari irirori jiyoyitai aakaiti. ¹³ Jiroka kaatatsiri mawa kantaitachani osaiki, iiro othonkanitaa: awintaashirinka, oyaakowintanka, atakonka. Iro kowapirotajantachari jiroka atakonka.

14

Jiñaawaitantaitawo pashinitatsiri ñaantsi

¹ Pintyaaryooti pitakoyitantantyaari. Paminaminapirotairo iijatzisi intasonkawintayitaimi pimatantyaawori oiyitarika. Okimiatyaawo jiroka pinkamantantaniritai. ² Aririka apatotaiyaani antsiapatyaari kimisanzinkariiti, tzi matsirika intasonkawintaitaki jiñaawaitantanatyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro akimathatziri, iiro ayotziro oita ikantziro. Tii iro jiñaawaitantari jirika ankimathatantyaari aakaiti, aña iri Pawa kimathatirini. ³ Irooma intzimirika itasonkawintaitakiri inkamantanti, iri kinkithatakaini maawoni aakaiti, jiwitsikashiritakaantairi, inthaamintakaantairi, inkimoshiritakaantairi. ⁴ Ikaatzi ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi, apaniroini ithaamintashiriwaita. Iriima kamantantaniritatsiri, iri thaamintashiritakaariri maawoni kimisanzinkariiti ikaatzi apatoyitachari. ⁵ Owanaa inimowitinami maawonirika iirokaiti pimatiro piñaawaitantyaawomi pashinipaantitatsiri ñaantsi. Iro inimopirotainari maawonimi iirokaiti pimatiroimi pinkamantantaniriti. Irootaki anarori pashini. Iro kantacha tzi matsirika matironi jowawijaañaanitini ñaawaitzirori pashinitatsiri ñaantsi, iriitaki thaamintakaayityaarini kimisanzinkariiti ikaatzi apatoyitachari.

⁶ Iyikiiti, thami ankantashitawatya, niyaataki nariitzi janta, apa noñaawaitantapaakawo pashinipaantitatsiri ñaantsi. ¿Nothaamintashiritakaakimima? Thami ankantashitawatya iijatzisi niyaataki janta, nokinkithatakotakimiro ikimathatakakinari Pawa, nokinkishiritakaimi, nokamantayitaimiro, niyotayitaimiro iijatzisi. Iro opoñaantakari pithaamintashiritanaa.

⁷ Incha nojyakaawintawakimiro iijatzisi, okimitakawo aririka ajiyowiwaiti, aririka apiyomiyiwaiti. Iroririka anashitawo oyamininka, irojatzisi apiipiinti, tikaatsi yotironi iitarika akowiri ampampithairi. ⁸ Ari okimitari iijatzisi aririka antyooti. Iroririka okamiñiinkatzi kamiitha, tikaatsi yotatsini akaimatziiri owayiritya. ⁹ Ari pinkimiyaaari iijatzisi iirokaiti. Iroririka piñaawaipaantitantawo ikimathaitziri, piñaawaitashiwaitaka. ¹⁰ Kimitaka jaka kipsatsiki ojyiki nashiyitachari ñaantsi jiñaawaiyitziro. Tzi mayitatsi ojyiki oiyitarika ikantayitziro jiñaawaiyitzi. ¹¹ Tzi matsirika ñaanatantanawori pashinitatsiri ñaantsi kaari nokimathatziro, nokimitakaantari pashinijatzisi jinatzi, ari ikimitsitanari iijatzisi irirori. Tii nojyininkamirinkatari kamiithaini.

¹² Niyotzi naaka, pikowapirotatzi iirokaiti intasonkawintaitimi janta. Iro kantacha ontzimatyii paminaminapiroyitairo pinthaamintashiritakaiyaari maawoni apatotapiintachari janta.

¹³ Tzimatsirika ñaawaitzirori pashinipaantitsiri ñaantsi, ontzimatyii inkowakotairi Pawa onkanta jimatakaanyaariri jowawijaañaanitairo jñaawaitaitziri. ¹⁴ Aririka namanamanaatantyaawo pashinipaantitsiri ñaantsi kaari nokimathatzi noñaawaitziro, nothaamintashitakawo, okantawitaka tii nokimathatziro okaatzi namanamanaatari. ¹⁵ Aña iro kamiithatatsi namanamanaatantyaawo ñaantsi nokimathatziro, thaamintakaiyaanari iijatzi. Ari nonkantiro iijatzi nompampithaaw-intiririka Pawa. ¹⁶ Thami ankantashitawatya, tzimatsi piyotainchari japatotaiyani, ari pitanakawo pipaasoonkitziri Pawa, apaniroini pithaamintawaitaka iiroka, iriima pikaataiyakini tii itasonkawintaitziri inkimathatantyaawori piñaawaitakiri. ¿Arima inintaawaitatyaawo pinkantayitakiri? Tii jiyotaajaitzi kamiitharika inkantaiyini “¡Ari onkantaari!” ¹⁷ Ariwitaka pipaasoonkitaki iiroka. Iriima pashinipaini tiimachiini piwitsikashiritakaari. ¹⁸ Owanaa nopaasoonkitapiintakiri naaka Pawa jamanamanaatakaanawo pashinipaantitsiri ñaantsi, kimiwaitaka nanaakimi pimatapiintziro iirokaiti. ¹⁹ Irooma aririka nontspatyaaari napatotya pashinipaini kimsantzinkariiti tii nimatziro. Irootya nokowapirotataiki noñaawaitimi kapichiini onkanta inkimathatantyaanari, tiitya nokowaajaitziro noñaawaitipirotiro kaari inkimathataitinari. Irootaki nimatairi niyotaantantaari kamiithaini.*

²⁰ Iyikiiti, iiro pojyari ikinkishiryaa iinchaaniki, aña iro kamiithatatsi pojyari ikinkishiryaa antari. Ariwitaka pinkimitakotyaari iinchaaniki iiro pantantawo kaaripirori. ²¹ Pinkinkishiryaa kotiro lkantakaanaitani osank-inatakotachari, kantatsiri:

Jiroka ikantakiri Awinkathariti:

Nokowi nonkantiri atziriiiti,

Inkaati notyaantiri, pashinijatzi jinatyi ñaawaitzirori pashinipaantitsiri ñaantsi, iri kamantantaironi jirika.

Iro kantacha iiro ikimisantawakiri.

²² Jiroka oiyakaawintachari. Ari mataka itasonkawintaitakai añaawaitantyaawo pashinitatsiri ñaantsi, iro joñaagaitziriri kaari kimisantatsini. Iro imatantakari itasonkawintaitakai ankamantantantyaari, iro joñaagaitairi aakaiti akimisantzinkaritzi. ²³ Akantashitawatya, ari papatotaiyani maawoni iiroka, maawoni pamanamanaatantyaawo pashinipaantitsiri ñaantsi. Impoña intyaapaaki kaari kimisantatsini, kaari itasonkawintaitzi. ¿Irioma ikantapaaki: “¡Ishinkiwintatya jirika!”? ²⁴ Incha ankantashitawatya papatotaiyani iirokaiti janta pikamantantzi. Impoña intyaapaaki kaari itasonkawintaitzi, kaari kimisantatsini. Ari poñaagakiniiri ikinkishiriwaitashitari irirori, iro inkinkishiritakotantanatyaari, ²⁵ iro ompoñaantyaari inkamantantairo ikinkishiriwaitashitakari jimananiki, impoña jotzirowanai impinkathatanairi Pawa, inkanti: “Imapirotatya itsipashiritaimi Pawa iirokaiti jaka”.

²⁶ Iyikiiti, jiroka onkaati pantayitairi aririka papatotapiintaiya. Kantatsi impampithaayitairo Salmo, jiyotaantayitai, kinkithatakoyitaironi okaatzi

* **14:19** Ikantakotakiri jaka Pablo “noñaawaitimi kapichiini”, iro oiyawori inkanti “nokowataiki noñaawaiti 5 ñaanchaaniki inkimathaitiri, tii nokowaajaitziro noñaawaiti 10,000 ñaantsi kaari inkimathataitinari”.

ikimathatakagairiri Pawa, jiñaawaitakaayitairi pashinitatsiri ñaantsi, intzi-mayitai owawijaañaanaitaironi. Tima maawoni pantayitairi ontzimatyii pi-witsikashiritakaantaiyaari pashinipaini. ²⁷ Tzimatsirika ñaawaitantawori pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro itzimapirotzi ojyiki, apa inkantya apiti, tiirika ikaatzii mawa. Iiro inkamiñiinkatawakaiyaani jirikaiti, aña joyaawintya jimatantyaawori pashini. Ontzimatyii intzimi iitya owawijaañaanaitirini. ²⁸ Tikaatsirika owawijaañaanaitirini, ontzimatyii jimairiti tsika papatotaiyani. Apa jamanamanaashirityaari Pawa, ari onkaati. ²⁹ Oshinitaantsitzi inkamantanti apiti, tiirika mawa. Iriima pashinipaini inkinkishiritakotiro kamiitharika okaatzii ikamantanziri. ³⁰ Irooma intzimirika inkimath-atakaanairi Pawa, iinirorika ikamantantzi pashini, kamiithatatsi jimair-itawaki onkantya inkamantantantyaari pashini. ³¹ Tima tii okantzi jiñaawaitaiyini apiti, aña jitawatyaawo apaani impoña pashini. Ari onkantya jiyotantaiyaari maawoni, thaamintashiri inkantayitaiya. ³² Itzimirika matakirori ikamantantapirotanai, iriitaki matakironi jiñaakotanitya inkamantanti. ³³ Aririka inkamiñiinkatashiwaitya kaari Pawa kantakaantironi. Aña iri Pawa santzikoityaakaanatatsiri.

Iroñaaka nonkamantimiro pashini jamitapiintari ikaatzii oitishiritaari japatotaiyaani tsikarikapaini: ³⁴ Mairi okantapiintaiya tsinaniiti, tii oshinitaantsitzi oñaawaiyiti. Aña iro kamiithatatsi onkimisantayiti, tima iro Ikantakaantaitani. ³⁵ Tzimatsirika oitya onkowiri iyotiri, osampitiri oimi janta opankoki. Tii okantzi oñaawaiti aririka japatoyita. ³⁶ ¿Irokaitima kinkithatakantakirori iñaani Pawa? ¿Iroma inimotzimi pimayitapiintairo jimayitziri pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini?

³⁷ Tzimatsirika janta kantatsiri “Naaka kamantantaniri, antapashiri nokanta”, ontzimatyii jiyotaitimi iri Awinkathariti kantakaawori nosanki-natantamirori jiroka. ³⁸ Tiirika ikimisantayitzi jirika, iirotya pikimisantsi-tari iiroka. ³⁹ Iyikiiti, ontzimatyii paminaminapirotairo pinkamantantayitai. Iiromaita pimapirotziro potzikatzikatairi ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi. ⁴⁰ Irooma pimatairo jirokapaini, ñaakotani pinkantawintyaawo, santzikoitiini pinkantya.

15

Jañaantaiyaari kamayitatsiri

¹ Iyikiiti, nokowi nonkinkishiritakaimiro tsika okantakowita Kamiithari Ñaantsi okaatzii nokinkithatakotakimiri, poisokirotananaari pikimisantai. ² Iro owawijaakoshiritaimini, iikirorika poisokirotanantyaawo nokinkithatakoyitakimiri. ¿Aminashiwaitama pikimisantayitanai?

³ Jiroka kowapirotachari, iro ikamantaitakinari naaka, nokamantakimiro iijatzi iirokaiiti: Ikamawintakai Cristo okantakaantziro akaaripirowaitaki, jimonkaatajaantakiro okaatzii ikinkithatakoitakiriri Osankinarintsipiroriki.

⁴ Ipoña ikitaitakiri, iro awijawitaka mawa kitiiyiri, jowiriintaitairi. Irojatzii ikinkithatakoitakiri Osankinarintsipiroriki. ⁵ Ipoña joñaagaari Cefas, joñaagaari iijatzi maawoni 12 jiyotaani.* ⁶ Ipoña joñaagapanaatari iijatzi ojyiki jiiitatziri iroñaaka “Iyikiiti”, 500 ikaataiyini. Iiniroatatsi jañaayitzi ojyiki jirikaiti, ari makoryaayitaki tsikarika ikaatzii. ⁷ Ipoña joñaagaari Jacobo, ipoña joñaagaari iijatzi maawoni Otyaantapirori.† ⁸ Naaka iwiyaantapaakawo

* 15:5 Ikantaitziri “Cefas”, irootaki pashini iwairo Pedro.

† 15:7 Ikantaitziri “Jacobo”, irootaki pashini iwairo Santiago, iririntzi Jesús.

jofnaagaana, kimiwaitaka naakami impoiwaitatsinimi nontzimaki. ⁹ Tima naaka iijatzi Otyaantapirori, janaayitana maawoni pashini. Tiitya opantaajaitawo noitya “Otyaantapirori”, tima nowasankitaawaitakiri kimisantanaairi Pawa, apatowintanaairi tsikarikapaini. ¹⁰ Iro kantzimaitacha, tii aminaawaitashita jinishironkapirorwaitaana Pawa, tima iriitaki kantakaakawori Notyaantapirotantaari. Naakatzi-maitaka antawaipirotaatsiri nanairi pashinipaini, okantakaantziro nantashiwaiwitakari pairani. Tii naaka matashityaawoni apaniirorini jirokapaini, aña Pawa nishironkataanari nimatantaawori. ¹¹ Irootaki nosankinatanzimrori okaatzi nokinkithatapiintakiri, irojatzii ikinkithatapiintakiri iijatzi pashini Otyaantapiroriiti. Irootaki pikimisantayitairi iirokaiti.

¹² Aritaki nokinkithayitaimiro jowiriintaitairi Cristo, jowamaawiitakari, ¿litama pikantantari: “Iiro añaayitai ankamakirika?” ¹³ ¿Pikinkishiritama tii jowiriintaitairi Cristo? ¹⁴ Ari onkantaayami, naminaashiwaitaka nokinkithataki, paminaashiwaitaka iirokaiti pikimisantayiakini. ¹⁵ Kimiwaitaka nothuiyayaami nokinkithatapotapiintakiri Pawa, nokantantapiintaki: “Pawa owiriintairi Cristo, ari inkimiyitairi aakaiti”. ¹⁶ Ari onkantaayami, iiro ipiriintayaami kamayitaintsiri, tii ipiriintsita iijatzi Cristo irirori. ¹⁷ Tiirika jowiriintaitairi Cristo, paminaashiwaitakari pikimisantayitai. Iikiro pinkaaripiroiyatyiimi tikaatsi piyakotaiminimi. ¹⁸ Aña piyapirorwaitakami ikaatzi makoryaayitaintsiri, aminaashiwaitakari jawintaanaari Cristo. ¹⁹ ¡Inkantamachiitaimi aakaiti! Aminaashiwaitakami awintaanakari Cristo, aminaashiwaitakami oyaakoniintawitaari, añaaminthawaitashitaka kapichiini iroñaaka. Mapirowaitakaimi.

²⁰ Iro kantacha tii ari onkantaayami. Jowiriintayitairi Cristo ikamawitaka. Iriitaki itakaantaawori jañagai tsika inkantayitaiya paata ikaatzi makoryaayitaintsiri. ²¹ Jiroka okantakota: Pairani, okaatzi jantakiri atziri iro poñaakaantakawori akaamaniyitzi maawoni. Iro kantacha iri iijatzi atziri poñaakaantakawori ampiriintayitai maawoni akamawitaka. ²² Iro akaamanitantaari maawoni okantakaantziro ajyininkamirinkaititari Adán-ni. Iro kantacha ari añaayitai maawoni okantakaantziro ajyininkashiritaari Cristo. ²³ Jiroka tsika okantakota: Iri Cristo itaawori ipiriintaa. Impiyairika paata, ari jowiriintayitapairi jashiyitairi irirori. ²⁴ Ompoñaashitaya onthonkaiya maawoni, japirotairi Cristo pinkathariwintashiwaitachari, otzimimowaitashitari ishintsinka. Iri Cristo matakagaironi aakaiti jashitantairi Pawa, matzirori Ipinkatharipiroritzii. ²⁵ Tima aritaki jitaniintakawo Cristo ipinkathariwintantzi, irojatzii paata imonkaantapaatyaari inkitsirinkairi iisaniintani, jaatzikantayiaari iitzi. ²⁶ Iwiyaantapaatyaawoni iisaniintani inkitsirinkairi irootaki “Kaamanitaantsi”, inkimitakaantairo atzirimi jinatyi japirotairo. ²⁷ Tima aritaki ikinkithatakoitsitakari Cristo, ikantaitaki:

Itzimi matakirori ikitsirinkairi maawoni, jimatakiri jaatzikantaari iitzi. Ikantakoitziro jaka “maawoni”, tii inkantaitatyi iri Pawa inkitsirinkaitairi, aña iri Pawa kantakaiyaawoni jimaitantyaawori maawoni. ²⁸ Aririka impinkathariwintairo Itomi maawoni, iri Pawa pinkathariwintairini iijatzi irirori, tima ari ikinakairo Pawa impinkathariwintantayiaawori maawoni tziimayitatsiri.

²⁹ Iirorika jañaayitaimi kamayitaintsiri, ¿iitama jowiinkaawintaitantariri kamaintsiri? ³⁰ Iijatzi okimitsitari, iirorika ipiriintayitaaami, ¿iitama

añaantapiintakawori aakaiti ipatzimaminthawaitaitai? ³¹ Iyikiiti, ¿Pithainkanama? ¿Kaarima naaka thaamintawintaimiri nokimisantakaayitaimiri Awinkathariti Jesucristo? Aña imapirotatya jiroka, okantaitatyaani kitiiyyiriki ikowayitzi jowamaitina. ³² Ari okimitsitakari iijatzi jaka nosaiki Efeso-ki, jimaamanawaitakina katsimashiriiti. Irorika apiriintayitaami, nontsipatataityaarima iriroriiti, nonkantawaitashitimi:

Thami anintaawaitawatya, owawaitya, arawaiti, oimoshirinkawaitya. Aamaashitya iro ankami.

³³ Irootaki paamaakowintantyaawori jiroka otzimikari piki-nakaashitani. “Iro pitsipaminthatari kaaripirori, pimatzirokari iiroka”.

³⁴ Pinkinkishiritaiya kamiithaini. Iro pitzipinawaitashita. Kimitaka tzimayitatsi iirokaiti tii piyotakopirotairi Pawa. ¡Kaaniwintaantsiwaitaki!

³⁵ Kimitaka tzimayitatsi kantashiritatsini janta: “¿Tsikama inkantyaaka impiriintai tonkitsipooki? ¿Tsikama onkantya jifaitairo iwatha?”

³⁶ ¡Masontzi! Ojyakaantawakiro okanta okithoki pankirintsi. Iimpowakitzi okithoki, akitakitziro, ari ojyookai. ³⁷ Jiroka okithoki pipankitapiintziri apakithowoini okantawita, iro kantacha ojyookanakirika pashini onkantawaitanaty. Tima tii pipankitapiintziro ojyookimataki pankirintsi. †

³⁸ Aña iri Pawa jyookakaayitziro otzimayitantari owatha ikowiri irirori. Iriitaki nashitakaayitawori ijyookakaayitziro, pashiniyitatsiri pankirintsi. ³⁹ maawoni otzimayitzi owatha, tii ari ojyawakaiyani. Thami ojyakaantawakiro, aakaiti atziritzi anashiyita awathaki, inashiyita iwatha piratsiiti, tsimiriiti, iijatzi shimapaini. ⁴⁰ Iijatzi ikimiyita inkitiwiri tii jojayitai akantayita aakaiti isaawiwiri. Otzimimotziri jowaniinkawo, tii okimitawo owaniinkawo aakaiti. ⁴¹ Tima inashita iijatzi jowaniinkawo ooryaa, jowaniinkawo kashiri, iijatzi jashi impokiropaini. Tzimayitatsi impokiropaini kaari kimiyitayarini pashini.

⁴² Ari ankantaiyaari aakaiti ampiriintayitairika. Tima ikitaitapiintziro awatha, ari oshitzitziro, iro kantacha aririka jowiriintayitairo, pashini onkantayitanaiya iro oshitziwaitai. ⁴³ Aririka inkitaitiro awatha manintaawo inatzi, iro kantacha ari jowiriintayitairo onkantya owaniinkantanaiyaari. Tii aawiyawainitzi iroñaaka awatha, arizimaitaka jowiriintayitairo ontzimantaiyaari oshintsinka. ⁴⁴ Okaatzi ikitaitziri awatha tziyawitacha oshiri. Iro kantacha aririka jowiriintayitairo awatha, ari ontzi-mayitai atasorinka. Ari ikantayitari añaayitzi iroñaaka otzimi ishiri, iro ayotantayitari tizimatsi iijatzi pashini awatha tziimaatsini otasorinka. ⁴⁵ Ari okanta josankinatakoitakiri itanakawori shirampari, Adán, ikantaitzi: Iri itanakawori jañaanaki, opoña otzimanaki ishiri.

Iriima jirika kimitapaatyarini, otzimimotziri itasorinka, iriitaki añaashiritakaantsini. ⁴⁶ Ari akantayitari. Tii otzimimowitai atasorinka kitziroini. Aña iro itanakawo otzimawitaka ashiri, opoña ontzimayitai atasorinka. ⁴⁷ Tima jirika itanakawori shirampari, kipatsi jaayitaki, jiwitsikapithayitakiri. Iriima apititanaintsiri shirampari, inkitikii ipoñaakawo irirori. ⁴⁸ Tsika ikantajaanta jiwitsikayitakiri kipatsipitha jirika itakawori, iri akimiyitakari aakaiti. Iriima inkitiwiriiti, iri kimitakariri poñainchari inkitikii. ⁴⁹ Ari ankantayitaiyaari iijatzi aakaiti. Tima ojyawitakari atzimayitaki jiwitsikapithayitakiri kipatsi, aritaki ojyayitaiyaari iijatzi jirika poñainchari inkitikii. ⁵⁰ Iyikiiti, jiroka okantakota okaatzi nokantakiri: Iiro okantzi isaikayitai ipinkathariwintantzi Pawa

† 15:37 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro trigo, okaayitzi ojyayitawori.

tzimayitatsiri iwatha, iriraani, shitzitaatsini iwatha. Aña iriyyitaki saikayitaatsini inkaati kaari shitziyitaatsini iwatha.

⁵¹ Pinkimi, nonkamantimiro kaari jiyotakoitzi pairani. Jiroka: Ari jañaakaayitai maawoni aakaiti. Iiromaita añaayitziro maawoni amakoryaayiti. ⁵² Paata iwiyaantapaatyaaawoni kitiiyyiri, omapokashitaiya intyooyiitai. Apathakiro onkantapaintya iroowaitaki amachookapainti. Ari jowiriintayitairi kamayitaintsiri, jañaantaiaaawo wathatsi kaari shitzinitatsini. Irooma maawoni aakaiti añaayitatsiri impashinitakaayitai. ⁵³ Okaatzi awathatari iroñaaka shitzinitatsiri, impashinitakaayitairo iiro oshitziwaitai. Akaatzi akaamaniwainitzi iroñaaka ari impashinitakaayitai, kañaaniri ankantayitaiya. ⁵⁴ Aririka imonkaapaititaiya jiroka, ari imonkaataiaaari jojyakaaw-intaitakiro “Kaamanitaantsi”, okimitakotari atziri, ikantaitaki:

Jirika jiiitaitakiri “Kitsirinkantaniri”, japirotairo jiiitaitziri “Kaamanitaantsi”.

⁵⁵ ¡Kaamanitaantsi! ¿Kantatsima pinkitsirinkantai iroñaaka?

¡Kaamanitaantsi! ¿Iinirotatsima pithoyini?

⁵⁶ Okaatzi ojyakaawintachari jaka othoyini, irootaki kaaripironkantsi. Irootaki Ikantakaantaitani yotakairi tzimataitatsi akinakaashitani. ⁵⁷ Iro kantacha nopaasoonkitziri Pawa, tima iri matakagairori aakaiti oitsinampaantaawori, jotyaaantakairi Jesucristo ikitsirinkantaawori “Kaamanitaantsi”.

⁵⁸ Iyikiiti, ontzimatyii pintyaaryootapiintai, pantawaitapiintainiri Awinkathariti. Tima aritaki piyoyitai tii paminaawaitashita, iriitaki Awinkathariti matakaimironi.

16

Kiriiki jotyaaantaitziniriri oitishiritaari

¹ Iroñaaka nosankinatakotiri apiyotziri kiriiki otyaantiniriri oitishiritaari. Nonkantayitaimiro okaatzi nokantayitakiriri Galacia-jatzi. ² Aririka papatotapiintaiya, ontzimatyii pookayiti kapichi tzimimotzimiri. Ari onkantya iiro nopomirintsitantapaakawo naaka, nariitapaakimirika janta.* ³ Aririka nariitakimi kantatsi powi aanakirini kiriiki janta Jerusalén-ki intsipataanakiro nosankinaripaini. ⁴ Ari nonkaatanakiri niyaati janta, añaamachiitawakiro ari nonkantakiro.

Ikinkishiritari jantiri Pablo

⁵ Iro nariitsizimi thaankiini, aña nitapaintyaawo niyaati Macedonia-ki, impoña nimpoitapaakiro janta pinampiki. ⁶ Aririka nariitapaakimi, aamaashitya osamani nosaikimotanakimi, kimitaka ari nontyaawontsitakotiri. Ompoñaashitaya potyaantaina tsikarika nokowiro niyaatai. ⁷ Tii nokowiro naaka kapichiini onkantya nariitapaaintimi. Aña nokowatzi osamani nosaikimowaitapaintimi, iriirika Awinkathariti shinitainawoni. ⁸ Irojatziiata nosaikawaki jaka Efeso-ki, irojatzii ariitantatyaari kitiiyyiri joimoshirinkaitziro “Oyiipataantsi”.† ⁹ Iro nimatantyaawori jiroka iinirotatsi jaka ojyiki nantawaitawainiri Awinkathariti, kamiitha okanta noñaakiro. Tzimaki ojyiki maamaniminthatakinari.

¹⁰ Aririka jariitakimi Timoteo, paawakiri kamiitha, tima irijatzi antawaitainiriri Awinkathariti, ari jojyana naaka. ¹¹ Tii okantzi intzimayiti janta

* **16:2** Kantakotachari jaka “papatotapiintaiyaani”, irojatzii ikantaitsitari “itapiintawori kitiiyyiri pashiniki domingo”. † **16:8** Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzii ikantaitsitari “Pentecostés”.

manintawaitirini. Iro kamiithatatsi paapatziyawatyaari, iroatzi jawijan-tatyaari impiyai naakaki. Tima oyaawinta nowakiri impoki intsipatatyaari pashinipaini iyikiiti.

¹² Iriima Iyiki Apolos, nokantakiri intsipayitanatyaari ikaatzii notyaan-taimiri iirokaiiti. Iro kantacha tii ikowi jiyaati irirori. Añaamachiitawakiri ari jimatakiro paata.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Paamaakowintaiya iirokaiiti, poisokirotyaawo pikimisananakiri, shi-rampari pinkantanatya, pishintsishiriyiti. ¹⁴ Itakotani pinkantawakaayi-taiya, pantzimotawakaiyaarika oiyyitarika.

¹⁵ Iyikiiti, piyotaiyirini iirokaiiti saikapankotziriri Estéfnas, iriyyitaki itanakawori ikimisantayitanaki pinampiki Acaya. Ikamaiyitanaawo iriroriiti jantawaiwintanaairo oitishiritaari. ¹⁶ Noshintsithatimi iirokaiiti pinkimisantairi iriroriiti, ari pinkimitsityaari ikaataiyini jantawaitzi, kamaitanaawori. ¹⁷ Owanaa nokimoshiritaki noñaakiro jariitakina Estéfnas, itsipatapaakari Fortunato, iijatzi Acaico. Iriitaki owakowintapaakimiri iirokaiiti tii okantawita pariitina jaka, ¹⁸ potapishiritantyaanari. Iriyyitaki otapishiriyitapaimiri iijatzi iirokaiiti janta. Pimpinkathatawairi.

¹⁹ Jiwithayizimi apatowintapiintakariri Pawa jaka Asia-ki. Jiwithatzimi iijatzi Aquila opoña Priscila. Ari ikimitsitakimiri iijatzi apatowintapiin-takariri Pawa ipankoki. ²⁰ Jiwithatsizimi iijatzi pashini iyikiiti. Itako pinkantya piwithatawakaanaiya.

²¹ Irooma jiroka, iroowa nosankinatajaantzimiri nakoki naaka, ni-withatzimi. Naakataki Pablo. ²² Jowasankitaawiiitapairi kaari itako-taiyaarini Awinkathariti. Impiyitaajaitaiya thaankipiroini Awinkathariti. ²³ ¡Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo! ²⁴ Nitakotzimi maawoni iirokaiiti, iri Cristo Jesús matakainawoni. Ari onkantyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinat zimirori jiroka, Jotyaañapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaakinari Pawa. Ari nokaatziri iyiki Timoteo nosankinatzi-miro. Iirokatakaki nosankinatziniri pikaatzi papatowintaari Pawa janta nampitsiki Corinto, irijatzi nosankinayitziniri oifishiritaari janta nampitsiki Acaya. ² Inkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ikimaatsitakari Pablo

³ Thami anthaamintaayaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Ashitairi, nishironkatantaniri. Iriitaki Pawa, oimoshirinkantaniri jinatzi. ⁴ Aririka ontzimi pomirintsizimotaini, iri Pawa oimoshirinkairi, iro amatantyaawori aaka oimoshirinkiri pashinipaini opomirintsizimotari. Irojatzi amatiri aakaiti okaatzi jantzimotakairi Pawa. ⁵ Irojatzi matachani, aririka añaañitiro ankimaatsipirowaitya ikimitapaintziro Cristo, ari añiityaawo iijatzi inkimoshiripiroatakaayitai. ⁶ Aritaki okantakari, irootaki nokimaatsiwaitantakari naaka, iro niyotantyaawori tsika nonkantya noimoshirinkayitaimi iirokaiti, ari onkantya pawajakoshiriyitantaayaari. Irootaki ikimoshiritakaantakinari iijatzi naaka, ari onkantya niyotantyaawori tsika nonkantiro nonkimoshiritakaayitaimi iirokaiti aririka piñaayitiro okaatzi nokimaatsiwaitakari naaka. ⁷ Iro niyopirotantakari aritaki inkimoshiritakaayitaimi iirokaiti ikimitaitakina naaka, aririka pimatanairo pinkimaatsiwaitya nokimitaakiro naaka.

⁸ Iyikiiti, nokowi piyoyitairo okaatzi noñaakiri naaka pomirintsizimoyitakinari nosaikantapaintari Asia-ki. Owanaa jowatsinaawaitaitakina noñaajaantaki ari nonkamakimi. ⁹ Nokinkishiryawo iroñaaka, iro ishinitantakinawori Pawa noñaakiro nokamawitaka, onkantya nawintaashiripirotantyaariri, ti okantzimaita nawintaapirowaitya naaka. ¹⁰ Iro kantacha Pawa jimatakiro jowawijaakotaana nonkamimi, iikiro jyaataakaayiro. Awintaashiri nowakiri iikiro inkimpoyaawintatyina paata. ¹¹ Iijatzi pinkimitanaiyaari iirokaiti pintsipataina naaka, pamanamanaataiyaari Pawa inkimpoyaawintantinari. Ari onkantya impaasonkipirotantayaariri Pawa inkaati kimakoyitainani jimapirotakiro Pawa ikimpoyaawintaana.

Opoñaantakari Pablo jariityaari Corinto-jatzi

¹² Niyotzi naaka tampatzika nokantaka tsikarika nosaikimoyitantaki. Iri Pawa yotatsi tikaatsi namatawiti, tikaatsi oitya nonkaanikowintyaari. Tsika nokantaka niyotaayitakimi iirokaiti, ti nokinkithatakotapaintziro kapichiini ikimitakaantawitari isaawijatzi yotanitaantsi inatzi, añaa apa nokinkithatakopiintakiro tsika ikanta Pawa inishironkatantzi. ¹³ Tima okaatzi nosankinayitakimiri tikaatsi nimanapithatimi, onkaati pomirintsizwaitachani inkimathaitairo. Onkamintha pinkimathatapiintairo okaatzi nosankinatziniri. ¹⁴ Kimitaka aritaki pikimathatakina kapichiini, kantatsi pinkimoshiriwintaina paata impiyairika Awinkathariti Jesús. Ari nonkimitiyaari iijatzi naaka, kimoshiri nonkantawintaimi iirokaiti paata.

¹⁵ Irootaki nashiminthatantakawori napiitairo nariitaimi janta, onkantya pinkimoshiriwintantainari nariitaimira. ¹⁶ Ari nokowawitakari nariitanakimimi niyaatantyaarimi Macedonia-ki, ompoña napiitanairomi iijatzini nompiaairikami. Ari onkantyaami pimitakotantawainarimi potyaantaina Judea-ki. ¹⁷ Iro kantacha noipithokakiro nokinkishiriwitaakari nantirimi. ¿Pifñaajaantakima iirokaiiti owanaa namatawipiintakimi? ¿Pikinkishiritama noñaawaitashitaka nonintakaanikiini, nokantapiintaki “¡Ari! Nariitakimi?” ¿Pifñaajaantakima niyotaawitakawo iiro nimatziro nariitimi? ¹⁸ Tima Pawa kaari thiiyinkari, jiyotzi irirori tii nothiiyawaita naaka nokantzi “¡Ari!” ¹⁹ Ari ikimitsitari iijatzini Itomi, Jesucristo, tsika itzimi nitapaakari nokinkithatakotapaakimiri notsipatantakariri Silvano ipoña Timoteo. Tima Jesucristo tii ikantanitzi irirori “¡Ari!” jiyotakirika iiro jantziro oityaarika. Tima okaatzini jantapiintakiri Jesucristo okimiwaitakawo iriimi Pawa kantapiintantsini “¡Ari!” ²⁰ Iri Jesucristo yotakaapirotairi ari imonkaataya okaatzini ikajyaakaantzi Pawa. Irootaki ankantantayitaiyaari aakaiti awintaashiriyaari “¡Ariwii!” Irootaki impinkathayiiintantayaariri Pawa. ²¹ Okimiwaitakawo iri Pawa withaakaayitakairimi Cristo, irijatzini saipatziiitoyitainimi, ²² okimiwaitakawo impothoyitayaimi jashiyitaira. Tima añiuro jotyantaakairi Tasorintsinkantsi inampishiritantani, ari ayotzini imapiro Pawa jothotyuro okaatzini ikajyaakaakairi.

²³ Imapirorotaya, jiyotzi Pawa tii namatawizimi nokantzimiri: Kantakaantziro kaari nariitantzimi Corinto-ki, iiro nokisantapaakimi. ²⁴ Tiira naaka ompiratimimi onkantya pinkimisantantyaanari. Aña oisokiro pikantawintanakawo okaatzini pikimisantanaari. Apa nonkaminaayitaimi naaka pantantayaaawori oimoshirinkaimini.

2

¹ Jiroka nokinkishiritakari: Iiro napiitairo nariitimi, iiroorika owashiritakaawaitimimi nariitizimi. ² Aririkami nowashiritakaawaitimimi janta, ¿iitaka thaamintashiritakaiyaanani naaka? ³ Irootaki notyaantantakimirori pairani nosankinari, iiro niyaatashitantzimi powashiritakaawaitina. Aña iirokawitaiyakani thaamintashiritakainanimi. Irootaki nokantashiriwintantakari: “Iiro niyaatsita, nonkimaita tzimatsirika thaamintashiritakainani. Ari onkantya nonkimoshiritakaantawaityaariri iriroriiti”. ⁴ Tima pairani notyaantakimiro nosankinari, nowashiriwaitatya nosankinatziimiro. Tii iiro notyaantantzimirori onkantya nonkantzimoniintakaantimiri. Aña nokowawitayta piyoti owanaa nitakopirotaakimi.

Ipiyakotziri Pablo kantzimoniintakaantachari

⁵ Nokowi nonkinkithatakotiri shirampari owashiritakaawaitakinari janta. Tiira naaka inkantzimoniintakaawaitya, kimitaka maawoni iirokaiiti ikantzimoniintakaayitakimi. (Nokantantawori “kimitaka”, tii nokowi nowanaapirowaitiro.) ⁶ Ojyiki pikaantayakini iirokaiiti, aritaki powasankitaawaitakiri. Iro kantacha aritapaaki powasankitaakiri. ⁷ Pimpiyakotiri, pinkimoshiritakairi, ayimawaitzirikari jowashiritani. ⁸ Nokowakotzimi pinkantairi jirika shirampari: “Nitakotaimi”. ⁹ Pairani, nosankinataakimi nokantaki: “Powasankitairi”. Noñaantashitizimi noñaantimiri imapirorika pikimisantana. ¹⁰ Iro kantacha ikowi Cristo pimpiyakotairi jirika shirampari. Irootaki nantairi naaka tima iro kamiihatzimotaimini maawoni iiroka. Inkaati pimpiyakoyitairi iirokaiiti, aritaki nompiyakotairi iijatzini naaka. ¹¹ Irootaki antayitairi onkantya iiro

ikitsirinkantai Satanás. Tima ayotaiyironi okaatzi ikowiri jantiri irirori Satanás.

Kantzimoshiritakaariri Pablo janta Troas-ki

¹² Chapinki, ariitakina naaka nampitsiki Troas niyaatantakari nokinkithatakantziro Kamiithari Ŋaantsi tsika ikantakota Cristo. Ari nimatataikiro nokimisantakaantaki ikantakaantakiro Awinkathariti. ¹³ Iro kantacha tii inimotina janta, tiira noŋaapaakiri iyiki Tito. Irootaki nawijantanakari Macedonia-ki.

Iri Cristo oitsinampaakaantsiri

¹⁴ Iro kantacha, onkantawitya tsikarika ankinayiti, kantatsi ampaasoonkitiri Pawa. Tima okimiwaitakawo oyaatzishitayiiromi Cristo, ipiyaawo irirori nampitsiki joitsinampaantaki jowayirita. Ojyakotatyaawo iijatzi iyaintatzi kasankari maawoniki nampitsi. Ari ankantayityaari aaka aayiti tsikarikapaini ankamantayitairi atziri tsika ikantakota Cristo.

¹⁵ Akimiwaitakawo kasankainkari itayiri Cristo jinimotakaantyaariri Pawa. Jiroka kasankainkari, ari inkimainkayitairo awijakoshiritaatsini, iijatzi inkaati piyashiriwaitaachani. ¹⁶ Tzimayitatsi, okimitzimowaitari jiroka kasankainkari owamaantaniromi natyi. Iriima pashinipaini okimitzimowaitari iro aŋaakaashiritairini. ¿Iitama jojyakaawintaitziri jiroka kasankainkari? ¹⁷ Kaarira jirikaiti kinkithatashiwaitawori iŋaani Pawa ikowi jaantashiwaityaawo kiriiki. Aŋa iriitataikira mapirotanairori ikinkitharyaantsizi. Irootaki nimatanairi naaka iijatzi. Iri Pawa otyaantakinari nonkinkithatakaanti, nantawaitainiri Cristo, iri Pawa kimpoyaanari nantayitziro.

3

Antawaiwintzirori owakiraari kajyaakaawakaantsi

¹ ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya naaka? ¿Nojyakotatyaarima amayitziromi josankinari, ikantzimaitzimi: “Paawakina kamiitha?” ¿Nojyakotatyaarima kowirori posankinatini osankinarintsi, jayimaityaawo tsika ikinaayitzi? ² Aŋa iirokaiti kimiwaitakawori osankinarintsimi jaapatziyantaitinari, iro josankinashiritantaitakinari naaka. Tima aririka jiŋaayitaimi atziri-iti tsika pikantayitanaa, ari jiyoyitairo okaatzi nantzimoyitakimiri, okimiwaitanakawo jiŋaanayitayiiromi okaatzi josankinatakoyiitakinari. ³ Ari aŋiirori iirokatakai ojyawaitakawori osankinarintsimi josankinatajaantakiri Cristo. Iro kantacha tiira iro nonkinkithatakotiri osankinarintsi koŋaatsiri, kimitawori aririka josankinayitiro mapikota, aŋa nokinkithatakotatziro ipashinishiritakaayitaimi Itasorinka Pawa Kaŋaaniri.

⁴ Nokinkithatakotantawori jiroka, tima iri Cristo kantakaakawori awintaashiriyiantaariri Pawa. ⁵ Tii aaka aawiyashityaawoni apaniromi, aŋa iri Pawa matakaayitairori. ⁶ Iriitaki Pawa matakaakinawori nokinkithatakotairo owakiraari kajyaakaawakaantsi. Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi kaarimachiini osankinarintsi kimityaawoni itanakawori kajyaakaawakaantsi kaamanitakaantatsiri. Aŋa iri kantakotachari Tasorintsinkantsi aŋaashiritakaantatsiri.

⁷ Pairani josankinatantaitakawori Ikantakaantaitani mapikotaki, okoŋaatapaintzi jowaniinkawo Pawa, opoŋa opiyana. Ikanta jiŋaakiro Moisés-ni, shipakiryapoo ikantanaka, tii okantaajaitzi jaminapootairi Israel-mirinkaiti. Iro kantzimaitachari jiroka Osankinarintsi owanaa okaamanitakaantaki, okantawitaka otzimimotziro owaniinkawo. ⁸ Irooma okaatzi jimayitairi Tasorintsinkantsi iroŋaaka,

iro owaniinkapirotataitachari. ⁹ Tima owaniinka okantawitaka okaatzi owasankitaakaantaintsiri, iro mapirototaitironi owaniinkatya tampatzikashiritakaantatsiri. ¹⁰ Jiroka owaniinkapirotaachari iroñaaka anaapirowaitakiro tzimawitachari pairani owaniinkawo. ¹¹ Ari okaatpaaki owaniinkawitapainchari kitziroini. Irooma owaniinkapirotaachaniri iro kantaitaachani iroñaaka.

¹² Tzimataiki iroñaaka minthashiritakainani, tontashiri nonkantanaiya nonkinkithatakaantai. ¹³ Tii nonkimitawityaari Moisés-ni ipashikapootaka iiro jiñaantari Israel-mirinkaiti opiya ishipakiryapoowitaka. ¹⁴ Tima kisoshiri jinaiyakini pairani Israel-mirinkaiti, irojatzi ikantayita iroñaaka ikaatzi ichariniiyaari. Tima aririka inkimiro jiñaanayiiitiro itanakawori kajyaakaawakaantsi, iiro ikimathatziro kimiwaitaka impashikaitatyiiinirimi ikinkishiryaaamintoki, apa Cristo mataironi inkimathatakairi kimiwaitaka impashikaryaakotairomi ikinkishiryaaaminto. ¹⁵ Iinitatsi iroñaaka, aririka inkimiro jiñaanayiiitiro Ikantakaantani Moisés-ni, pashikashiri ikantayitaka. ¹⁶ Irooma intzimirika piyashiritairini Awinkathariti, aritaki impashikaryaakoshiritaiya. ¹⁷ Ikantakoyiitziro jaka “Awinkathariti” irijatzi Tasorintsinkantsi, itzimi saikakaantashiwaitaachani. ¹⁸ Irooma aakaiti awintaashiritaari Cristo, ojanyaari Awinkathariti. Tima okimiwaitaawo iroñaaka aminaatyiiirimi Awinkathariti jaamparyaakawo ashiro-taki. Tima aminapooyitziro ashiro-takiki iroñaaka, tii akimitari Moisés-ni ipashikapoowitaka pairani irirori. Irooma paata aririka añaapirotajaantairo jowaniinkawo, aripaiti ankimitagaiyaari irirori. Iriitaki matakaironi jirika Awinkathariti, Tasorintsinkantsi.

4

¹ Iri Pawa nishironkataanari okanta nantawaitantaanariri irirori. Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana. ² Nowajyaantairo owaañaawaitinanimi, tiimachiini nomanakaawaitawo niyotaantzi onkanta namatawitantantyaari, tiimachiini nothiiyakowaitawo iñaani Pawa. Aña okaatzi nokinkithatakotanairi tyaaryoori inatzi, ari okanta jiñaantawori Pawa kamiitha okantzimoyitaari atziri okaatzi nokinkithatakaantayitairi. ³ Tzimatsirika kaari kimathatironi tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi nokinkithatzi, tiira naaka imanapithawaitirini, aña tzimatsi kantakaawori kaari ikimathatantawo okimiwaitakawo impashikapithatatyiiirimi ikinkishiryaaaminto, iriitaki piyashiwaitaachani. ⁴ Okimiwaitakawo osoryaakitatyiiimi irooki jirikaiti kisoshiriri. Iriira kamaari jiiitaitziri “iwawani isaawijatziiiti”, osoryaakitirini, ari okanta kaari ikimathatantawo Kamiithari Ñaantsi. Kimiwaitaka tii jiñaayitairomi kitiiyyiinkari ojyakaawintachari jowaniinkawo Cristo, ojanyaantakariri Pawa. ⁵ Iriitaki Jesucristo nokinkithatakotairi, nokantzi: “Awinkathariti jinatzi”. Tii naaka kinkithatakawaitachani. Apa jowamachiitakina naaka Jesús pompirawaitaina iirokaiti. ⁶ Tima ikantaki Pawa: “Onkitiiyyiinkatai tsinirikiri”. Irootaki ojyakaawintacha ikitiiyyiinkashiritakaana naaka, ari okanta nonkitiiyyiinkatakotantayaariri iijatzi pashinipaini niyotakaayitairi Pawa, onkimitzimotantayaariri iriroriiti jiñaagaatyiiromi jowaniinkawo Pawa oshipakiryaaiki ipooki Cristo.

Awintaashiri ankantayitaiya

⁷ Okimiwaitakawo iityaami owaantyaawonimi pinapirotachari kowitziki. Iri ojyakaawintachari jaka Pawa ipasapiyaayitairo itasorinka awathaki, iro awatha ojyakaawintakari kowitzi. Iro

jantantawori onkantya jiñaitantyaawori iriitaki otzimimopirotziri itasorinka, tiimachiini otzimimotai aakaiti. ⁸ Tima nokimaatsiwaiwitaka, tiitzimaita nowashiriniinta. Notajyaaniintawaiwitaka, tiitzimaita ayimawaitina. ⁹ Ipatzimaminthawaitaitakina, tiitzimaita jookawintaitina. Jowasinawaitaitakina, tiitzimaita impiyakaashiitina. ¹⁰ Ojyiki jowamaimawaitaitakina ikimitaitakiriranki Jesús, ari jiñaayiitairo jañaantari Jesús. ¹¹ Jiroka kankotachari, owanaa noñaapiintawitakawo nonkamimowintiro mi nokinkithatakotairi Jesús, ari onkantya jiñaantinari atziri, ari jiyoyitai tsika ikanta Jesús jañi irirori. ¹² Iro nokamimatantakari naaka, onkantya pañaashiritantaiyaari iirokaiti.

¹³ Iro nimatakiri naaka okaatzi josankinatakoyiitakiri pairani, kantatsiri: Nokimisanantai naaka, irootaki noñaawaitantari. Irootaki nimatanairi naaka, nokimisanantai, irootaki noñaawaitantari. ¹⁴ Tima niyotzi naaka jowiriintairi Pawa jirika Awinkathariti Jesús, aritaki jowiriintaina iijatzi naaka, intsipatakagainari Jesús, ari pintsipataina iijatzi iirokaiti. ¹⁵ Nimatantawori nokinkithayitai ari onkantya pinintaawaitantaiyaari iirokaiti. Tima iikirorika piyikipirotanakityi iirokaiti inishironkayitairi Pawa, ari iijikipirotai paasonkipiintairini, ipinkathairi.

¹⁶ Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana naaka, okantawitaka jowamaimawaitaitakina. Aña thaamintashiri nokantapiintana. ¹⁷ Okaatzi nokimaatsiwaitaka iroñaaka kapichiini inatzi, iiro okantaitatyaani. Irootaki noñaantaiyaawori paata antawoitai owaniinkatachari kaari thonkanitachani. Iro anagaironi okaatzi nokimaatsiwaiwitakari, iiro okantaajitai nimonkaataiyawo oitarika. ¹⁸ Tima noñaampiyatyaawo naaka kaari jiñaayitzi iroñaaka, iromaita othonkanitaa jiroka. Tii okowapirotajaanta okaatzi koñaayitatsiri iroñaaka kaari kisonitatsini.

5

¹ Inkantawitya jowaarirowiitatyawo apanko jaka kipatsiki, iro kancha ayotzi tziimatsi pashini apanko kaari thonkanitachani janta inkitiki, iri Pawa witsikakiro, kaari atziri witsikironi. ² Ari okimitsitari iijatzii awatha, owanaa okimaatsitakaawaitakai. Akowataiki otzimimotai pashini awatha añaantaiyaari inkitiki. ³ Aritaki onkantyaari, jiroka ashiri iroñaaka ari ontzimai paata owakiraari awatha. ⁴ Iiniro añaantayitawo awathatari iroñaaka, atikawaita akimaatsiwaita. Tiimaita akowajaan-tataitziro ampiyashiwaitaiya. Aña iro akowataitzi otzimimoyitai pashinatsitari awatha, akowairo kantaitachani añaamintotsi poyaantaiyaawoni jiroka añaaminto kaari kañaanitatsini. ⁵ Iriitaki Pawa matakaayitaironi tsika ankan-tayitaiya. Tima añaairo jotyaantakairi Tasorintsinkantsi inampishiritantai, ari ayotziri imapiro jimonkaatairo Pawa okaatzi ikajyaakaakairi.

⁶ Iriitaki shintsishiritakairi. Ayotaiyini iinirotatsi añaayitzi iroñaaka awathaki, tikiraata atsipataariita Awinkathariti. ⁷ Awintaashiri owiri iiniro añaika, okantawitaka tii añaawitari. ⁸ Aritaki nokantaki, shintsishiri akantaka, akowayitaki ookawintairo awatha, antsipatantaiyaariri Awinkathariti. ⁹ Akowapiintakiro antayitiro okaatzi inimotziriri irirori, atanatyaawo iroñaaka, ari onkimitsitaiyaari paata aririka antsipatajaantaiyaari. ¹⁰ Maawoni aakaiti ari ankatziyimotairi paata, aririka jaminakoyitairi maawoni, jiñaantaiyaawori ikaatzi antayitakirori kaaripirori iiniro jañaawita, iriitaki jowasankitayitairi. Jaminakoyitairi iijatzi ikaatzi antayitakirori kamiithari, iriitaki inkimitakaantairi impinataatyirimi.

Amatakaayitairi pashinipaini raapatziyaiyaari Pawa

¹¹ Nokinkithatakaantapiintzi naaka, ari nokinakairo jiñaantayiiyaawori imapiro nopinkathatairi Pawa. Jiyotziro irirori, onkamintha piyotaiyironi iijatzi iirokaiti. ¹² ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya napiipiintantawori? Tii ari onkantya. Aña nokowatzi piyoti tsika nokantataika naaka, ari onkantya piyotantyaawori iiroka tsika pinkantiri pakayitiri kamiithaini ikaatzi asagaawintawaitachari janta, kantashiwaitachari: “Kamiithari ninatzi naaka”, tiimaita ikowaajaitzi inkamiithashiritayini. ¹³ ¿Nokimitakotzimirimima shinkiwintawaitachari nokantayitantzimiri? Tikaatsi oitya, aña nokamaiprowintanaaayari Pawa. Irooma nokimitzimotzimirika atziri shintsitsatsiri, nokowatziira nonintaashiritakaayitaimi nokantayitantzimiri. ¹⁴ Okaatzi nantayitzi, iroora nantantayitaawori jitakotaana Cristo. Tima ikamawintayitai maawoni aaka, okimiwaitanakawo maawonimi aakaiti ankamayitakimi iijatzi. ¹⁵ Jiroka ipoñaantari ikamawintantakairi maawoni ipoña jañagai iijatzi, ari onkantya antapiintantayiaawori ikowiri irirori, iiro antashiwaitawo okaatzi anintashiwaitari aakaiti.

¹⁶ Irootaki, iiro okantzimowaitantari atziri tsika ikanta jiñaitziri iwathaki. Tima imapirotatya otzimimotakiri iwatha iijatzi Cristo isaikimotantapaintari. Iro kantacha tii añaayitzimaitaawo iroñaaka. ¹⁷ Irootaki nokantantzimiri, ikaatzi wathatakoshiritanaariri Cristo, owakiraashiri ikantayitanaa, tii ikimitanaa tsika ikantawita pairani, othonka owakiraatzimotanairi maawoni. ¹⁸ Iriitaki Pawa matakaantzirori maawoni jiroka. Irijatzi kantakaawori okanta aripirotanaariri irirori okantakaantakiro jantzimoyitakairi Cristo. Ikantayitai irojatzi antayitairi aakaiti, amatakaayitairi iijatzi pashinipaini raapatziyantayiaariri Pawa. ¹⁹ Irootajaantaki jotyaantantakariri Pawa jaka kipatsiki jirika Cristo, onkantya raapatziyantayiaariri isaawijatziiti, iiro jowasankitaawintantaari iyaaripironka. Irojatzi jotyaantantakinari naakaiti nonkinkithatakaayitairi atziriiti raapatziyantayiaariri Pawa. ²⁰ Iro nimatanairi naaka, jotyaantaitakina nonkinkithatakotairi Cristo. Okimiwaitakawo iriitajaantakimi Pawa apiitakaapiintakinawori, nokantzi: “Paripirotayiaari Pawa. Irootaki ikowairi Cristo”. ²¹ Tii jantanitziro Cristo kaaripirori. Iro kantzimaitacha Pawa ikimaatsitakaawaitakari okimiwaitakawo jantatyiromi kaaripirori. Ari ikinakaakiro Cristo, jotampatzikashiriyitantairi, ikimitakaayitai ikanta irirori.

6

¹ Naakataki tsipataimiri antawaitainiri Pawa, noshintsithatziimi iiro pimanintawaitziro okaatzi jinishironkataimi Pawa, aminaashiwaitakari.

² Jiroka ikantakiri irirori:

Niyotaki kamiitha imatya, aripaiti nokimakimiro pikowakotanari.

Imonkaapaititapaaka “Kitiijyiri Awijakotaantsi”, nonishironkataimi.

Iro apiipaititachari iroñaaka, jiroka “Kitiijyiri Awijakotaantsi”. ³ Tii nokowiro iitya otzikatzikawaitirini jawijkoshiritai, ari onkantya iiro ithainkimawaitantaitanawo nantawaitani. ⁴ Aña nokowatzi noñaagantairo kamiitha jompiratani Pawa ninatzi, oisokiro nonkantantya,

aririka awijyimotina oityaarika: inkimaatsitakaawiitina, impomirintsitakaawiitina, jowasankitaawiitina, ⁵ impajawiitina, jomontyaitina, jowatsinaawaitaitina, nantawaiprowitayta, ayimawaiwitina nowochokini, owamaimawaiwitina notajyi, ⁶ kitishiri nonkantayia, yotani nonkantayia, aapatziya nonkantantai, itakotani nonkantantai, nampishiri jowaina Tasorintsinkantsi, nishironka nonkantantai, ⁷ noñaawaitapiintairo tyaaryoori,

intasonkawintakaantaina Pawa, nantapiintairo tampoziashiritakainani nonkimitakaantanakiro nowayirityaami, notzikaawintaka ipoña nopiyakowintaka. ⁸ Inkantawitayata inthainkimawaitaitina, impoña impinkathaitanaina naaka. Onkantawitayata inkawiyawaitaitina, impoña inthaamintawaitaitina. Onkantawitayata noñaawitapiintayawo tyaaryoori, jiiitapiintaitakina “thiyyinkari”. ⁹ Onkantawitayata iiro itzimawita kaari ñaayitinani naaka, tzimimaitacha yopirotinani. Nonkamimawaiwitya, iinromaita nañi. Jowasankitaawitakina, tiimaita jowamaayitana. ¹⁰ Owashiri nonkantawitayata, iikiromaitacha nonthaamintayitya. Nonkowityaaniintawaiwitya naaka, iro kantacha nonintaakaayitayari pashinipaini. Tikaatsi tzimimowaiwityaanani naaka, iro kantacha nonintaawo kowapirotajaantachari.

¹¹ Corinto-jatziiti, nokantapirotatziimiro jirokapaini, tikaatsi nimanimowaitimiri. ¹² Tikiraatarika awintaashiritawakaayita, iirokaitira kantashitawori, tiira naaka. ¹³ Incha paapatziyaina naaka nokimitaakimi iiroka, tikaatsi nimanimowaitimi. (Nokantzimirowa jiroka, kimitawaitaka iintsimi noñaanatzi.)

Akimitaawo itasorintsipankoti Pawa Kañaniri

¹⁴ Iiro piwathatakotanaari kaari kimisantatsini. ¿Kantatsima kamiithashiriri jaapatziyari jantawaiti kaaripiroshiriri? ¿Kantatsima ontsinirikiti tsika okitiiyyinkatzi? ¹⁵ ¿Kantatsima Cristo jakakotiniri ikowiri kamaari? ¿Kantatsima kimisantzinkari intspatyaari kaari kimisantatsini jashityaawo tsikarika oitya? ¹⁶ ¿Kantatsima ankimitakaantiro itasorintsipankoti Pawa tsika ipinkathataitziri oiyakaawontsi? Irooma aakaiti akimisantayitai akimiyaawo aakami tasorintsipanko tsika inampitawo Pawa Kañaniri. Jiroka ikantaki Pawa:

Ari nonampishiritantayari, notsipataari naniiyitai.
Naakataki inkimitakaantai Iwawani,
Iriiyitaki nashitaari Naaka.

¹⁷ Iro ikantantari iijatzi Awinkathariti:
Pintainaryapithatairi pashinijatzi atziri, iiro pitsipaminthatairi jirikaiti.
Iiro pantapiintanairo nopinkakaimiri.
Ari naapatziyaimi,

¹⁸ Pinkimitakaantaina naakami piwaapati,
Nonkimitakaantaimi naaka iirokayitakimi notomiiti, iirokayitakimi nishin-toiti.

Ari ikantziri Awinkathariti, Shintsipirotsisiri.

7

¹ Nitakotani, aritaki ikajyaakaakairo Pawa, ontzimatyii ankitishiritai, owajyaantairo maawoni kaaripirori, okaatzi antayitziri, okaatzi akinkishiriyitari iijatzi. Aña ontzimatyii oñaagantairo apinkathatziri Pawa, ikitishiritakai.

Ikimoshirtzi Pablo jowajyaantairo Corinto-jatzi kaaripirori

² Paapatziyaina naaka. Tii nokantzimoniintakaawaitzimi iirokaiti, tii nowaaripirotaakawaitzimi, tii nathaagawaitzimi iijatzi. ³ Tii iro nokantantawori jiroka nothawitakotatziimi. Aña napiitawaimiro nokantsitakimiri: “Nitakopirotaakimimi”. Irootaki nonkantapiintakimiri iinta atsipatawaka añaika iroñaaka, ari nonkimitsityaawori iijatzi ankaatairika ankamawitya. ⁴ Ojyiki nawintaashiriyitakimi iirokaiti. Nasagaawintakimi.

* **6:15** Jiroka pashini iwairo kamaari ikantayitzi “Belial”.

Aririka nonkinkishiritakoyitimi, pithaamintakaana, kimoshiri nokanta, okantawitaka owanaa jimaamaniwaitaitakina jaka.

⁵ Tima nariitaka Macedonia-ki tii okantzi nimakoryaapaaki tima ojyiki pomirintsitzimotakinari. Tzimayitatsi ñaanaminthawaitashitakinari, irootaki kantzimoshiriwaitakinari. ⁶ Iro kantacha Pawa ikimoshiritakaapiintairi ikaatzii okantzimoniintawaiyitari, ari ikimitsitakinari naaka, jariitapaaka Tito nosaikira. ⁷ Ojyiki nothaamintashiritanaka noñaawakiri. Iro nothaamintashiripirotantanakari ikamantapaakina tsika pikantaiyani iirokaiti. Ikantapaakina: “Jaawakina kamiitha Corinto-jatziiti, ikowaiyakini jiñiimi, owanaa okatsizimoshiritakiri okaatzii jantzimotakimiri, antawoiti jitakoyitaimi”. Ari ikantapaakinari, iro oimoshirinkapirotakinari. ⁸ Pairani, nosankinatsitantakimirori, noñaajaantawitaka owanaa owashiritakaawaitimi okaatzii nokantayitakimiri. Ikanta notyaantataikimirowanki, nokantashiriwaitanaki: “Irootya notyaantaajaitzimirimi”. Niyotzimaitaka iroñaaka kapichiini powashiriwaitapainta iirokaiti. ⁹ Irootaki nokimoshiriwintantawori notyaantakimiro. Tii nokantatyii iro nokimoshiriwintzi nowashiritakaawaitakimi. Aña iro nokimoshiriwintairi powajyaantayitairo kaaripirori. Ari pikinakaakiro iirokaiti pinimotakaantaariri Pawa poitsinmpaayitairo powashiritani, tii nowaaripirowaitajaantzimi naaka. ¹⁰ Tima aririka jowashiritakaantya Pawa, ikowatzi jowajyaantakaayitairo kaaripirori, onkantya awijakoshiritaitaayari. Irootaki iiro okantzimoshiriwaitantai jiroka. Irooma jowashiritakaantashiwaityaerika isaawijatzii, ari jiñaitakiro inkamashiriyyiiti. ¹¹ Opoñaantari jowashiritakaawaitakimi Pawa, irootaki kinkishiritakaanaimiri kamiithapiroini, pipiyakowintaana, owatsimaanakimi, thaawashiri pikantanaka, pitakopirotaana, powasankitakiri kantakaantzirori. Ari pikinakaakirori poñaagantantakawori kitishiri pikantayitanaa. ¹² Jiroka opoñaantanakari kitziroini nosankinantakimirori pairani, iro jiyotakaantaimiri Pawa tsika pinkantya piñaashintsiwintaiyaana naaka. Tii iro nosankinamachiitantyaawori jowasankitaantaityaariri kantakaashitakawori, tiimachiini nopiyakowintantawo jathaagawiitakina. ¹³ Iro nothaamintashiritantari. Owanaa okimoshiritakaakina iijatzi nokimawaki paawakiri kamiitha Tito, powawijaakiniri okantzimoshiriwaiwitakiri irirori. ¹⁴ Tima aritaki nokamantsitakiri naaka Tito tsika pikantaiyani iirokaiti, nokantakiri: “Kamiitha jinaiyatziini Corinto-jatziiti”. Tii powaañaantanawo okaatzii pantayitakiri, tima imapirotatya okaatzii nokantsitakariri Tito. Ari okimitsitakiri iijatzi okaatzii nokantzimiri iiroka. ¹⁵ Jitakopirowaitaimi Tito, aririka inkinkishiritakoyitaimi tsika pikantaiyakini paawakiri kamiitha, pikimisantawakiri, pipinkathatawakiri. ¹⁶ Antawoiti nokimoshiritsitaka naaka kantatsi nawintaashiripiroyitaimi iroñaaka.

8

Kiriiki impashiyiityaariri oitishiritaari

¹ Iyikiiti, nokowi piyotakotairi ikaatzii apatowintaariri Pawa jaka Macedonia-ki, inishironkayitairi. ² Okantawitaka jiñaawitakawo owanaa pomirintsitzimowaitakariri, kimoshiri ikantaiyani. Okantawitaka ikowityaaniintawaiwitaka, ojyiki kiriiki ipashitantayitakiri. ³ Ikowakaanikiini jantayitakiro irirori jiroka, ipantayitaki okaatzii jaawiyayitziiri, janaantaki ipashitanta. ⁴ Ikantakina naaka: “Thami ampashiyityaari kiriiki pashini kimisantzinkariiti, ikaatzii kowityaaniintawaitatsiri”. ⁵ Jimapirowaitakiro okaatzii jantakiri anaawaitanakiro nokinkishiritakowitakariri. Iri

jaakowintajaantanaka Awinkathariti, ari ikimitaakinari iijatzi naakaiti. Tima irootaki ikowakaakiriri Pawa. ⁶ Irootaki noshintsithatantakariri Tito impiyanai onkantya iminhashiritakaantimiri pantayitairo iijatzi iirokaiti. Iriitaki tsiapatapaakimiri pitantanakawori pipashitantayitaka. ⁷ Iirokaiti anaantayitanaasiri pantayitanakiro ojyiki oiyitarika. Kamiitha pikimisantayitanai, kamiitha pikinkithatakaantayitanai, kamiitha piyoyitanai, thaaminta pikantayifa, antawoiti pitakotakina. Nokowi panaayitantai pimpashitantayitaya.

⁸ Iiro noshintsiwintzimi pimayitantaawori. Apa nonkinkithatakoyitimiri tsika ikantayitaka jaka jiminthayitaa inishironkantatzi. Onkamiithawaitimi poñaagantairo pitakopirowaitantayita. ⁹ Kamiithawaitaki pimayitairomi jantapaintziri Awinkathariti Jesucristo, inishironkapirowaitantapaintzi. Oztimimowitari irirori maawoni, ikimitawaitakari ajyaa-gantzinkari, iro kantacha ikimitakotapaintari kowityaaniintanari. Iro jimatantakawori jiroka onkantya pinintaawaitantayiaari onkimiwayitaa-womi pajyaagantayiaami inkitiki. ¹⁰ Jiroka okaatzi nokinkishiritari naaka: Iro kamiithatatsi pothotyiro okaatzi pitanakari. Iirokaiti itayitanakawori awijanaintsiri osarintsi pikinkishiritaka pimpashitantayitaya. Pimatakiro pitanakawo. ¹¹ Incha pothotyiro. Pinkimitakaantairo owakiraa pithaam-intaiyanakaniranki pifantanakawori. Incha pothotyiaantayawo okaatzi tzmimotzimiri. ¹² Tii ikowakotajaantai Pawa anaakairo ampashitantayawo okaatzi tzmimotakairi. Apa ampashitantayawo okaatzi aawiyiri. Ari-taki inimotakiri Pawa. ¹³ Tii nokowakotzimi pimpashitantya inintaawaitantaayari pipashitakari, iro ompoñaantayari pinkowityaawaiti iirokaiti okanta-kaantziro pipashitantaka. ¹⁴ Aña iro kamiithatatsi, pimpashityaari okow-ityimowaitari iroñaaka, aritaki impashitaimi iiroka paata aririka onkow-ityimowaitimi. Ari onkantya pimonkaatawakaantayari. ¹⁵ Irootaki josank-inatakotsitaitakari, kantatsiri:

Ikaatzi aapirotaintsiri, tii otzimagaantawaitzi.

Iriima againtsiri kapichiini, tii okowityimowaitari.

¹⁶ Nopaasoonkitziri Pawa, tima iriitaki kantakaakawori okanta jitakotantzimiri Tito, ari ikimitaana naaka nitakotzimi. ¹⁷ Tima nokantakiri: “Tito, impiyanai Corinto-ki”. Aña minthatsiwaitaka. Iro jijaati iroñaaka. ¹⁸ Nontsipataimiri Tito pashini iyiki. Kamiitha kinkitharyaantzi jinatzi. Pinkatha jowayitziri pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini, ikimayitakiri ikinkithatakotairo Kamiithari Naantsi. ¹⁹ Irijatzi iyoshiitakiriri jaka kimisantzinkariiti, jowakiri intsipatanatyaana paata naanakiniri kiriiki pashini kimisantzinkariiti kowityaawaitatsiri. Irootaki oñaagantironi imapirotya jitakoyitakari, iro ompoñaantayari ipinkathayitairi Pawa. ²⁰ Ari onkantya iiro ikinkithatakowaitaitantana tsika onkantya nantitaantiri kiriiki ipashitantayitairi. ²¹ Tima nokowatzi onkamiithatzimotiri atziri nantayitiri, ari onkimitzimotyaari iijatzi Pawa. ²² Notyaantiri iijatzi pashini iyiki intsipayanatyaari. Iriitaki nokitapiintakari, jominthakitakawo jimitakotanti. Nokinkithatakotakiniri tsika pikantayani iirokaiti, iro jiminthapirorotantanakari jimitakoyitimi, tima jawintaapirotani jowayitanakimi. ²³ Jirika Tito, notsipaminthari jinatzi, iri nokaatapiintakiri nantawaiwintakimi. Iriima pashini apiti iyiki itzimi intsipatanatyaari, jotyaantani jinatzi kimisantzinkariiti saikayitatsiri jaka, ipinkathapirotyari Cristo. ²⁴ Ontzimatyii paawakiri kamiitha aririka jariitaya janta. Iro jiyotantayari iyikiiti kimisantatsiri jaka imapirotya okaatzi nokinkithatakotakimi iirokaiti jaka.

9

¹ Niyotzi naaka tii okowajaantzi nosankinatakotimiri piiriikiti inkaati potyaantiniriri pashinijatzi oitishiritaari. ² Tima niyotaki ayimatapiintakimi iirokaiiti pantiro. Aritaki nokinkithatakotakimi jaka Macedonia-jatziki, nokantayitakiri: “Ikowitaitaika Acaya-jatzi impashitantayitya chapinki awijanaintsiri osarintsi”. Nokinkithatakotakimi iirokaiiti nominthatakaayitanakari iijatzii iriroriiti.* ³ Iro kanzimaitacha, iro notyaantantimiri iyikiiti onkantya inkamantantimiri, iri itapaatyaawoni joyiiytiri kiriiki. Tima tii nokowi aminaashiwaitya okaatzi nokinkithatakotakimiri iirokaiiti jaka. ⁴ Tima nokowatzi kapichiini nariitanakimi nawijanakirika janta. Kimitaka ari joyaatanakina tsika inkaati Macedonia-jatzi. Aririka noñaapaakiro tikiraamintha poyiiytzi kiriiki, owanaa nonkaaniwintawaitya, tima aritaki nokinkithatakotsitakimi jaka. Ari pinkimitsitayaari iijatzii iirokaiiti pinkaaniwintawaitya. ⁵ Irootaki notyaantsitantimiri jirika iyikiiti, iri itapaatyaawoni jariityaami janta tikiraamintha niyaatiita naaka. Iriiyitaki oyiitakotapaakimirini kiriiki ikaatzi pikajyaakaantakiri iirokaiiti. Witsika pinkantakiri maawoni kiriiki aririka nariitapaatya. Ari onkantya iiro noshintsiwintantapaakimi pantayitiro.

⁶ Apa pinkinkishirtiro jiroka:

Ikaatzi pankitatsiri kapichiini, iipichokiini joyiitzi. Iriima ikaatzi pankipirotaantsiri, ojiyiki joyiiti.

⁷ maawoni iirokaiiti ontzimatyii pimpashitantaiya okaatzi pikowiri. Iiro pishintsiwintantawaitzi impashitantaiya ojiyiki tiirika ikowaitzi, ari onkantya iiro okatsizimoshiriwaitantari ipashitantaka. Tima atziri kimoshiriwintapirowaitzirori okaatzi ipashitantari, iriyyitaki jitakotari Pawa. ⁸ Iri Pawa ojiyiñaapirotaimironi okaatzi kowityiimowaitzimiri. Aritaki ontzimagantaki onkaati pimpashitantawaitaiyaari kamiithapiroini iiroka. ⁹ Okimiwaitakawo okaatzi kinkithatakotachari Osankinarintsipiroriki, kantatsiri:

Okaatzi tzmimotziriri Pawa, irootaki jantitainiriri ikaatzi kowityaani-intawaitatsiri.

Tima tampatzikashiri jinatzi irirori, ari inkantaitatyaani.

¹⁰ Iri Pawa kithokitakaironi okaatzi pankiyitachari, irijatzii jyookakairori, ari okanta joyiiyitawantawori okaatzi jowayiiitari. Ari inkimitaimiri iijatzii iirokaiiti impayitaimiro kowityiimotzimiri, ari onkantya ontzimitantaimiri pimpashitaiyaariri pashinipaini, tampatzikashiri pinkantya.

¹¹ Irootaki impapiroantimiri Pawa onkantya pimpashitantapiintantyaari. Ari onkantya impaasonkitantyaariri Pawa, ikaatzi aayitzirori apashitantayitari. ¹² Ari okantari, okaatzi pipashitantayitari tii apa pinishironkatiri kowityaawaitatsiri, aña iro ompoñaantyaari impaasonkipiroyitairi Pawa.

¹³ Aririka jiñaayitakiro okaatzi pipashiyitakariri, ari pikimitsitayitakari iijatzii pashinipaini, owanaa impinkathatanakiri Pawa. Tima jiñaayitiro tii apa piñaawaitashiyita, pikantzi: “Nokimisantairi Cristo okinkithatakotziri Kamiithari Ñaantsi”. Aña jiñaayitiro iijatzii pantayitziro oñaagantzirori imapiro pikimisantayitanai. ¹⁴ Iro ompoñaantantyaari jitakopirowaitanaimi, jamanamanaatakowintaimi, okantakaawo jinishironkataimi Pawa. ¹⁵ Ari ankimitsitanaiyaari iijatzii aakaiti ampaasonkitanairi Pawa, tima inishironkatakai aaka, iro mapirotaaitzirori okamiithatzi, iiro okantzi othotyiro ankinkithatakotiro.

* 9:2 Jiitayitziiri jaka “Acaya”, iro kipatsi tsika janta osaiki nampitsi Corinto.

10

Ikinkithatakotziro Pablo okaatzi jantayiziri

¹ Naakataki Pablo, tzimatsi nokowakotzimiri. Tsinampashiri nonkantya iiro nowatsimaawaitzimi, nonkimitakotyaari Cristo. Tima nyotzi tziimatsi ikantakoyiitakina: “Jirika Pablo tsinampashiriri jinatzi isaikimotapiintai, irooma isaiki intaina katsima ikanta”. ² Nokowakotzimi, iiro piyaatakaairo powatsimaawaitina. Ari onkantya iiro niyakawaitantapaakimi aririka nariitapaakimi. Tima nyotziki ari nonkantayitapaakiri ikaatzi saikimoyitakimiri janta kantayitaintsiri: “Tikaatsi jitya Pablo, ari ikimiyitari pashini atziriiiti tii otzimimotziri ishintsinka”. ³ Imapirowitatya ari nokimitari pashini atziriiiti, tima jirika iita nomaamanitziri, tii ikimitari nomaamanitziri atziri. ⁴ Tima aririka nomaamanitanti naaka, tii noirikayitziro omanamintotsi okaatzi jomanantapiintari atziriiiti, aña itasorinka Pawa nomaamanitanta naaka. Ari okanta noitsinampaayitantariri ikaatzi ishintsitakaawitakari noisaniintani. ⁵ Ari okanta nokitsirinkantaariri naakaiti maamaniwaitaniri, nokitsirinkayitairi asagaawintawaitaniri otzikatzikatantsiri kaari jiyotakoyitantariri Pawa. Nokimitakaantaawo noirikaatyiiromi nokinkishiriwaiyitari, noshintsiwintaatyaaami nonkimisantairi Cristo. ⁶ Aririka nonkimakowintaimi pipiyashitairi iirokati pikimisantapirotairi iijatzii, aripaiti niwitsitya nowasankitairi inkaati piyathayitachari.

⁷ Paamaaiya jowapiyimowaitzimikari. Tima tziimayitatsi pikaataiyini kantayitatsiri: “Jashitana naaka Cristo”. ¿Ikinkishiritama tii jashitsitana iijatzii naaka? Iroorika ikinkishiriyitakari, ikinakaashitakawo, tima naaka jashipirotataika Cristo. ⁸ Aamaashitya ari pinkantayitanaki iirokati: “Jitanakawo iroñaaka Pablo jasagaawintawaitawo okaatzi ikinkithatakoyitziro”. Tii nokaaniwintakotawo okaatzi inkantayitiri, tima iriitaki Awinkathariti owakinari niyotaaantayitai, tii jowana nowaaripirotantawaiti. ⁹ Irootaki kaari nokowanta onkimitzimotimi okaatzi nosankinatanimiri, nokowatzi nominthaaawawaitimi. ¹⁰ Aamaashitya tziimayitatsi kantayitatsiri: “Tima jotyaaantapiintairi Pablo josankinari, owanaa ishintsithatapiintakai, ikinkithatakotapiintairo pomirintsitzimotairi antayitiro. Iro kantacha isaikimoyitai jaka, kimiwaitaka tii ishintsinitzi. Ikanta ikinkithayitaki manintaari jinaki”. ¹¹ Jiroka nakayitiri ikaatzi kantayitatsiri, nokantziri: “Tsika nokanta nosankinayitakimi, ari nokantsitakari iijatzii nosaikimoyitakimi”. ¹² Tii notsipatari naaka pikaatziri pisaikaiyini, asagaawintawaitachari. Tii jiyotaaajaitzi iriroriiti. Tzimatsi tsika ikaatzi monkatziyawakaapiintachari, jinaajaantaki janaawakaantayitawo okaatzi kamiithatziimowaitashitariri iriroriiti. ¹³ Irooma naaka tii nasagaawintashiwaitawo nimonkatziyiro kamiithatziimowaitashitanari naaka, apa nokinkithatakotairo nimonkaatakiro ikantakinari Pawa nantiniri. Jiroka ikowakiri nantainiri, ontzimatyii niwiyairo nantawaitiniri janta tsika pisaikaiyini iirokati. ¹⁴ Irootaki noñaashintsitakowintanzimiri iirokati, tii nanaakairo okaatzi ikantakinari Pawa. Tima naakataki itakawori nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo. ¹⁵ Irootaki kaari nokimitantari ikaatzi asagaawintashiwaitawori jimonkatziyani, aña tziimataawitacha pashini itzimi itataitanakawori imonkaatakiro. Iro kantacha, iikirorika pantapashiriwaitanakiyori, iiro nopomirintsiiwaitanaimi iirokati, ¹⁶ kantatsi niyaayiti pashiniki nampitsi nonkinkithatakaantairo Kamiithari Ñaantsi. Iro nimatiri, iiro nokinanaki tsikarika jityayitakawo ikinkithatakaantzi pashini atziri, nasagaawintawaitawokari jimonkaatakaani pashini. ¹⁷ Tii

opantawo jasagaawintashiwaitaitya apaniroidi. Iro kamiithapirotatsiri asagaawintaiyaawo jantayitzi Awinkathariti. ¹⁸ Tima tikaatsi aimachiitya asagaawintawaitya apaniroidi anthaamintawaitya. Iro kowapirotachari inthaamintapirowintai Awinkathariti.

11

¹ Nokowi iikiro pamawitayiiro okaatzi nosankinatakimiri jaka, onkantawitayta onkimitzimotimi jantziri masontzi. Nokowi iikiro piyaataty piñaanayitiro. ² Owanaa naamaakotakimi iirokaiti, iri Pawa kantakaakinawori. Tima naakataki itakawori nokinkithatakaakimi okanta jashiyitainamiri Cristo. Nokimitakaantawaitaimi iirokatakimi nishinto, tzimatsimi nokajyaakaakimiri pintsipatyari, aamaakoni nowapiintanaimi iiro pikaarirowaitanta irojatzii paawakaantapirotatyari. Iri ojyakaawintachari Cristo, itzimi kimitakariri iriimi paayitairimi paata. ³ Tima nothaawakaatziimi intzimi iitya amatawitimini, inkimitakotapaatyari maanki amatawitakirori pairani Eva. Aritaki joitzipinatakimi, jowajyaantakaimiro pawintagaari Cristo, pikinatanaari. ⁴ Kimitaka iirokaiti, tii piyinkaashitawo pakayitiri pashini kinkithatakotimirini Jesús, ari pakakiri onkantawitayta jinashitapaatyawo okaatzi nokinkithatakotakimiri naaka Jesús, okaatzi nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi, okaatzi nokinkithatakotakimiri Tasorintsinkantsi. ⁵ ¿Pikinkishiritama iirokaiti janaakoyitana naaka jotyaaantapirotirani jirikaiti? ⁶ Aamaashitya tii nokinkithatzi kamiithaini naaka, iro kantacha iyotani nokanta. Irootaki piñaakoyitapiintakinari. ⁷ ¿Nokinakaashitakawoma tii nokowakoyitziimi kiriiki, nokinkithatakaayitakimiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa? Aña tsinampashiri nokantaka nantawaiwintakimi niyotaantayitakimirori, tii nokowakowaitzimi. Arira okanta ikimitakaantaitzimiri ñaapirori pinayitzi. ⁸ Okanta nokinkithatakaapaakimi pairani, iri pashinijatzii kimisantzinkariiti payitakinari kiriiki nañaantari. Okimiwaitakawo nonkoshitayirimi iriroriiti okanta nantawaiwintantakimiri iirokaiti. ⁹ Iinirrotatsi nosaikimotakimi pairani, owanaa nokowityaaniintawaitaki. Tiimaita noñi pimpina oitya nañaantayari. Ikamintha jariitayakani iyikiiti Macedonia-jatzii, iri payitapaakinari. Ari okantakari kaari noñaantawo pimpayitina kiriiki iirokaiti. Ari nonkantapiintatyiuro iiro nokamitzimi. ¹⁰ Antawoiti nokimoshiriwintakiro tii nokowakoyitziimi, ari nonkantapiintanakiyuro maawoni nampitsiitiki okaatzi saikatsiri Acaya-ki. Jiyotziro Cristo tyaryoo nokantaki. ¹¹ ¿Piñaajaantzima iirokaiti iro nokantantawori jiroka tii nitakotzimi? Jiyotzi Pawa nitakotzimi.

¹² Iikiro niyaatakaatyuro onkantya jirikaiti kinkithatakaaniri pasagaawintawaitakari iirokaitiki, iiro ikantanta: “Ari nokimitakari Pablo”. ¹³ Jirikaiti kinkithatakaaniri kaari Otyaaantapirotori, amatawitaniri jinayitatzii, apaniroidi ikimitakaantashiwaitaka iriirikami jotyaaantapirotani Cristo. ¹⁴ Tikaatsi oitya jomapokakaantairori jiroka. Tima jimatsitawo iijatzii Satanás jojyakotari ishipakiryi maninkari onkantya jamatawitantatyari. ¹⁵ Iro iiro jomapokantawaitai ikaatzi antawaiyitziiniriri Satanás, irojatzii jimatsitari irirori. Inkimitakaantawaitya jantawaitatzii onkantya inkamiithashiritakaantaiyaariri atziriiiti. Arimaitaka jowasankitaawintaitairi okaatzi jantayitzi.

¹⁶ Incha napiitawakiro nonkantimi, onkamintha iiro nokimitzi-motzimiri masontzi. Irooma nokimitzimotakimiri, pishinitawakina nasagaawintawatya kapichiini. ¹⁷ Okaatzi noñaawaitziri iroñaaka, tii okimitajaantawo jiñaawaitirimi Awinkathariti. Aña nokimitakotatyaari masontzi jasagaawintashiwaita. ¹⁸ Ari ikantapiintakari pashini atziriiiti, ari nonkantayari naaka iijatzi. ¹⁹ Pikimitakaantawaitaka iirokaiiti yotaniri pinayitzi, ¿itama pikowantawaitari pinkimisantayitairi masontzi? ²⁰ Irootajaantaki pantayitakiri iirokaiiti, pikimisantapiintakiri ikaatzi kimitakaantawaitakamiri jompiratani, apathawaiyitzimrori tzimimotzimiri, athagawaiyitakimiri, asagaawintawaitachari, pajapoowaiyitzimiri iijatzi. ²¹ ¿Piñaajaantzima tii naawiyawaitanitzii naaka nimatantyaawori kimitakawori? ¿Kantatsima nonkaaniwintakotyaawo tii nimatataitziro? Iiro. Arimaitaka nantataiki kimitawori okaatzi jantawitaiyakarini iriroriiti, nasagaawintawaitya, onkantawitayta nonkimiwityaari masontzi.

²² Iroorika jasagaawintawaitaka jiñaawaitziro noñaani Heber-paantiri, iijatzi naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka iyyininkamirinkaititari Israelni, iijatzi naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka icharinimirinkaititari Abraham-ni, iijatzi naaka. ²³ Iroorika jasagaawintawaitaka jantawaitainiri Cristo, iijatzi naaka. (Imapirotaajaitatya nokimitakari naaka jiñaawaitzi masontzi.) Iro kantacha nasagaawintawo nanaakowaitairi jirikaiiti nantawaitzi, nanaakowaitairi iijatzi noñaapiintakiro jomontyaawaitaitakina, ipajawaitaitakina, jowamaimawaitaitakina. ²⁴ Noñaakiro okaatzi 5 japiitapiintakina ipajawaitana nojyininkapaini janta japatotapiintaita.* ²⁵ Mawajati okaatzi jompojawaitaitakina. Apawojati ipichiitakina. Mawajati nopitaminkakowaitaka. Tsiniripaiti nosaikakowaitaki niyantaanaiki inkaari, ari nokitiiyyitakotakiri. ²⁶ Ojyiki nariitantayitaka. Nokinayitaki okowiinkayitzi jiña. Nokinimoyitakiri ipiyota koshintziiti. Ikowayitaki nojyininkapaini jowaaripowaitanami, iijatzi ikimitakari kaari nojyininkata. Nokowiinkatakowaitaki nampitsiitiki iijatzi otzishimashi. Nokowiinkatakotaki inkaariki. Owanaa nopomirintsiwaitakari iitashiwaitachari “iyiki”, kaarimaita. ²⁷ Ojyiki nantawaitaki, ayimawaitakina nomakoni. Ayimawaitakina nowochokini, notaji, nomiri, noyatsinkari. Tajaaniunta nokantapiintaka. Nomaawaitaki tsikarikapaini. ²⁸ Tzimatsi ojyiki awijiyimoyitakinari. Iro kantzimopirotakinari isaikayitai kamiitha ikaatzi kimisantayitaatsiri tsikarikapaini. ²⁹ Tzimatsirika mantsiyataintsini, nokimitakaantawo naakami mantsiyatatsini. Tzimatsirika inkaaripirotakagaitakiri, owanaa nompiyakowintawaityaari.† ³⁰ Ari okantakari nasagaawintawaita naaka, nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawainitanta. ³¹ Itzimi yotatsiri tii namatawitantzi, iriitaki Pawa, Ashitariri Awinkathariti Jesucristo. ¡Thaaminta jowapiintayitairi!

* **11:24** Okinkithatakota josankinariki Moisés-ni, kantatsi jowasankitagaiti atziri aririka jowaariprotakiri pashini. Ontzimatyii jaayitiri tsika japatotapiintayitaa, onkantya impajawaitantayitaaari. Iirorika okaariprotzi okaatzi ikinakaashwaitakari, iiro ipajapiroitziri. Irooma imapirorika okaariprotaki okaatzi ikinakaashitakari, ontzimatyii jowasankitaapiiroitiri. Iro kantacha tii oshinitaantsitzi janaakaayitiro onkaati 40 impajawaitaitiri. Irootaki jamitaiyarini pairani impajataiti onkaati 39 itzimirika kaariprowaitantsiri, ari onkantya iiro ipiyathatantawo Ikantakaantaitani, aririka janaakaakiro onkaatimi 40. Irootaki jiiyitairi jirikaiiti “Kowityaapaaka apaani imonkaantanyaari 40”. Okaatzi kinkithatakotainchari jaka, ari ikantaitakiri Pablo, ipajawaitaitakiri irrori. † **11:29** Okantzi jaka “mantsiyataintsini”, kimitaka tzimatsi kinkishiritakotawori iri ikantakoyiitzi shipitashirtwaitantsiri jawintaari Cristo.

³² Tima pairani nosaikantapaintari Damasco-ki, ikimpoyaaawintakaantakiro jiwatakaani Aretas maawoni nampitsi, iiro noshitowanta, ari onkantya jaakaantantyaanarimi. ³³ Iro kantacha jotitakina kantziriki nokaataiyirini, jowayiiokotakina jantakironta nampitsiki, ari okanta noshiyantaari.

12

Kimiwaitakawori owathaantimi kitochii

¹ Tii okantzi nasagaawintawaitya. Iro kantacha iikiro nonkinkithatakotatyiiro noñaawiyatakari, okaatzi joñaagakinari Awinkathariti. ² Niyotakotziri jirika shirampari jashitaari Cristo. Tzimakotaki 14 osarintzi jirika shirampari jaayitairi inkitiki, jiyaapirotatzi ojinokitajaantzi inkiti. Kimitaka jyaashirinkatatyiiimi, tii niyopirotzimaita. Tiirika, jyaatatzi koñaawoini iwathaki, tii niyopirotziro.* ³ Iri Pawa yotatsiri jyaashirinkatatziririka, jyaatatziirika koñaawoini iwathaki. Incha nitapanaatyaawo nonkinkithatakotiri jirika shirampari. ⁴ Jaayitairi janta ikimoshiriitapai. Ari ikimayitairo tsikarika oiyitari kaari kantaajaitatsini inkinkithatakoyiitiro. ⁵ Ariwitaka jasagaawintyaawomi jirika shirampari okaatzi jiñaakiri. Iro kantacha iiro nasagaawintawaita. Apa nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawaitanta. ⁶ Arimi nasagaawintyaawomi okaatzi noñaayitakiri, iiromi nomasontzishiriwaitzimi. Aña aritakimi noñaawiyitakiro mi tyaayoori. Iro kantacha tii nokowi jasagaawintashiwaitapiintaitana. Apa impinkathawintaitinawo okaatzi nantayitakiri, okaatzi ikimakoyiitakinari. ⁷ Okaatzi noñaawiyatakari owaniinka okantaka, jiyotaki Pawa aritakimi nasagaawintawaitatyaami. Irootaki ishinintantakinawori nonkimaatsiwaitya onkantya iiro nasagaawintawaita. Okaatzi nokimaatsiwaitapiintaka okimiwaitakawo owathaawaitatyiiinami kitochii. Iriitaki kamaari kantakaawori okanta ikimaatsitakaantawaitakinari. ⁸ Mawajatzii nokowakotakiri Awinkathariti jookakaawintana ikimaatsitakaapiintaitana. ⁹ Ikantakina irirori: “Tima aritaki nonishironkawaitakimi, tikaatsi kowityiimowaitimini. Aña kantataitatsi noñaagantapirotairo noshintsinka atziriki kaari aawiyawaitatsini”. Ikanta nokimawakiro, kimoshiri nokantanaka, nashiminthatanakawo nokinkithatakoyitairo tii naawiyawainitzi, tima ari onkantya aawiyakaawaitantainari ishintsinka Cristo. ¹⁰ Irootaki nokimoshiritantakari naaka okantawitaka tii naawiyawainiwaya, ikawiyawaitaitana, nokimaatsiwaitaka, jowatsinawaitaitana, opomirintsitzimowaitakina, ojiyiki noñaayitakiri nantawaitziniri Cristo. Niyopaititairo tii naawiyawainitzi apanirowni, ari noñaataitziro jimatakaatyaanawo naawiyawainishiritai.

¹¹ Kimitaka masontzi ninaty noñiuro nasagaawintawaitaka. Iiroka kantakaawori namantakawori. Iro kamiithawitacha pikinkithatakoyitainami kamiithaini. Okantawitaka tii noñaapirota naaka, tii janaakotzimaitana jirikaiti iitashiwaitachari “Ñaapirori Otyaantapirori”. ¹² Tima nosaikimowaitakimi pairani iirokaiti, noñaagakimiro imapiro naaka Notyaantapiroritzi. Owanaa namatsinkawintakimi. Owanaa notasonkawintantaki,

* **12:2** Kantakotachari jaka “ojinokitajaantzi inkiti”, irojatzii ikantaitisari “mawatanaintsiri inkiti”. Ari ikantayitapiintziri Judá-mirinkaiti ikinkithatakotziro. Ikantayini: “Itanakawori inkiti, ari osaikayitziro minkori. Apititanaintsiri inkiti, ari isaikayitziro kashiri, ooryaa, impokiropaini, maaawoni. Irooma mawatanaintsiri ojinokitajaantzi inkiti, ari inampitawori Pawa”.

tii piñaapiintaiyironi, irootaki piyokitziwintantakinari. ¹³ ¿Litama pikinkishiriwaitantari nomanintawaitatziimi? ¿Tiima naapatziyimi nokimitairi pashini kimisantzinkariiti? ¿Irooma kantakaantawori tii noñi oitya pim-pashityaanari? Tzimatsirika nokinakaashitakari, pimpiyakotinawo.

Ikinkithatakotziro Pablo mawatanaintsiri jariitanta

¹⁴ Nokinkishiritaka napiitairo niyaatashitimi, iro mawatanaintsiri nariitimi. Iiro nayiri iinkaati pimpinatinari. Kaari piiriikiti nonkowi nashityaari, aña irokataiki nokowapirotaki nashitimi. ¿Kamiithatatsima apaani iinchaaniki impinakowintiro ikowityiiri iwaapati? Tii, aña iri iwaapati pinakowintirini jiiintsiti. ¹⁵ Irootaki nimatiri naaka, onkiniwaitaiyaawo naakami piwaapatitiri. Aritaki nimatakiro noshinitakowintaimi onkantya pawijakoshiritantaiyaari. Antawoiti nitakotakimi. ¿Litama kaari pitakotantana naaka? ¹⁶ Kimitaka tzimayitatsi iirokaiiti kantatsiri: “Pablo tii ikowakoyitai aakaiti, owanaa jiyotzi, ari ikinakairo jamatawiwaitakai”. ¹⁷ ¿Piñaajaantakima jamatawiwaitakimi iijatzi ikaatzii notyaantayitakimiri? ¹⁸ Notyaantakimiri Tito, iijatzi pashini iyiki. ¿Jamatawitakimima Tito? ¿Tiima nojyashiritawakaiyani maawoni naaka, naapatziyayitaimi iirokaiiti? ¹⁹ ¿Piñaajaantakima iirokaiiti iro nokantakantawaitantakari nokowashita notzikaawintya? Tii ari onkantya, nitakotaniiti. Aña iri Cristo ñaawaitakaakinari, onkantya niwitsikashiritakantimiri. Iri Pawa yotatsi. ²⁰ Okantzimowaitakina naaka añaiyironi ankantaniintawakaawaitya aririka nariitapaatyaami. Onkantzimowaitina iijatzi noñaapaakimi pintzimawintawakaawaitya, pinkisawakaawaitya, pinkisaniintawakaawaitya, iiro paapatziyawakaawaita, pinkijiyimatawakaawaitya, pinkantakaapirowaitya, pimaamanitawakaawaitya. ²¹ Onkantzimowaitina nonkaaniwintawaitimi Pawaki. Aamaashitya ari nonkantaniintakowaitapaakimi pantayitakirorika kaaripirori, tii powajyaantziro pantayitziro kamaawoyitatsiri, pimayimpiriwaitzi, piñaathatantashiwaitapiintaka iijatzi.

13

¹ Irootaki mawatatsiri nariitimi. Ari naminakotapaakimiro, ikantajaan-taitakiri:

Apaani iyakawintaari, ontzimatyii intzimi mawa atziri, tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzii ikinakaashitakari, kamiithatatsi jowasankitaayi-itiri.

² Ari nonkantapaakiri nowasankitairi ikaatzii antzitakawori kaaripirori janta pisaikinta, ari nonkimitsitapaatyaari iijatzi pashinipaini antayitanairori iroñaaka. Tima aritaki nokamantsitakimiro napiitantakawori pairani nariitziimi. Irojatzii nosankinatziimiri iroñaaka. ³ Aamaashitya pikan-taiyatziini iirokaiiti: “Kaari Cristo otyaantirini Pablo inkinkithatakaanti, kimitaka Pablo kaari mapirotzirori”. Paamaakowintya, jirika Cristo, kaari atziri saikimotantamachiitapaintsini, aña otzimimopirotaitziri ishintsinka irirori, kantatsi joñaakaayitaimiro tsikarika oiyitarika. ⁴ Ari okantawitaka, kimiwaiwitaka tii jaawiyawaitanitzii jirika ipaikakoyiitantakariri. Iro kantz-imaaitacha jañaakagairi ishintsinka Pawa. Ari nokimitsitakari iijatzi naaka, tii naawiyawaitanitzii, iro kantacha irijatzi Pawa shintsitakagaanari, kantatsi noñaagayitaimiro tsikarika oiyitari.

⁵ Iiro pikinkishiritakowaitashitana tii nimapirowainitzii naaka, aña pinkinkishiritakotawatya. ¿Mapirowaitanirima pikantaka iiroka pikimisantai? ¿Tiima piyotaiyini inampishiritantaimi Cristo? Aritaki okantari, tiirika, aamaashitya tii pimapirowainitzii iiroka. ⁶ Niyopirotataitzi,

aririka piñaawakina janta, iiro pikantawakina: “Kaari mapirowaitaniri jirika”. ⁷ Nokowakotziri Pawa, ari onkantya iiro noñaakotantapaakimiro pikinakaashitani. Tii iro nokantantzimirori jiroka nonkowashiwaitapaaty nonkimitakotapaatyari mapirowaitaniri. Aña nokowapirotataitatz pantayitairo okaatzi tampatzikatatsiri. Irootaki nokowakiri, onkantawitya otzikaawakinami, iiro noñaagantzimiro noshintsinka nowasankitaapaakimi, iro niyotakaantapirotimiri naakataki mapirowaitaniri. ⁸ Tii nokowiro naaka noñaagantashiwaityaawo noshintsinka, iro owatsipiro aririka nonkowimi namatawitantimi. Apa nokowi noñaagantataitiro onkantya jiyotakoyiitanyaaawori tyaaryoori. ⁹ Aritaki nonthaamintatya aririka noñaakimi paawiyawaishiritanai, onkantawitatyaa iikiro inkimitakaantatatyinami naaka kaari aawiyawaitaniri. Iro namanamanaatakopiintakari, onkantya piñaantyaawori iirokaiti pothotyiro paawiyashiripirotaniti. ¹⁰ Irootaki notyaantantzimirori osankinarintsi, tiira nosaikimoyitatzimi iirokaiti janta, ari onkantya iiro nowatsimaawaitantapaakimi paata. Tima iri Awinkathariti owakinari onkantya niwitsikashiritakaantantyaari, tii jowana nowaaripiroshiriwaitanti.

Iwiyaantawori withataantsi

¹¹ Iyikiiti, jiroka iwiyaantawori nonkantimiri: Pinkimoshiritaiyini. Pothotyaayitairo paawiyashiriwaiyitai. Pinthaamintashiriyitai. Paapatziyawakaiyitaiya. Kamiitha pisaikayitai. ¡Iri Pawa nampishiriyitimini, itakotantaniri jinatzi, iri saikakaantatsiri kamiitha!
¹² Itako pinkantya piwithatawakaanaiya janta. ¹³ Jiwithatsizimi iijatzi oitishiritaari nampitawori jaka. ¹⁴ ¡Onkamintha inishironkawaitaimi Awinkathariti Jesucristo! ¡Onkamintha jitakowaiyitaimi Pawa! ¡Onkamintha inkantakaiyaawo Tasorintsinkantsi paapatziyawakaantaiyaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI GALACIA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimorori jiroka osankinarints. Otyaantapirori ninatzi naaka. Kaari atziri otyaantinani, aña Jesucristo otyaantakinari itsipatakari Ashitairi Pawa owiriintairiri pairani ikamawitaka. ² Ari nokaatziri maawoni iyikiiti kimisantanaatsiri jaka nosankinatziro jiroka. Iirokaiti notyaantzini pikaatzi pikimisantai janta Galacia-ki. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimit-simiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. ⁴ Tima iro ikowakiri Ashitairi Pawa ishinitakowintai Cristo, ikamawintayitakai akaaripiroshiriyiwitaka, ari onkantya iiro akimitakotantaari ikaatzi kaaripirowaitatsiri, okimiwaitakawomi jookaakowintaimi. ⁵ Onkamintha impinkathatapiintayiitairi Pawa. Ari onkantaitatyaani.

Tikaatsi pashini Kamiithari Ñaantsi owawisaakoshiritantatsini

⁶ Pomapokantakinawo powajyaantanakiro pikimisantawitanakari Pawa. Tima iriitaki iyoshiiwitaimiri, antawoiti jitakoyitzimi irootaki jotyaantantakimiriri Cristo. ¿Iitama pikimisantashitantakawori pashini kaari kimityaawoni Kamiithari Ñaantsi? ⁷ Tima tyaaryoo nonkanti naaka, tikaatsi pashini ñaantsi owawisaakoshiritantatsini. Kimitaka tzimatsi owajyaantakaakimirori, ikowatzi joitzipinashiritimi, irootaki jowashiñaantayitakawori tsika okanta ikinkithatakoyiitzi Cristo. ⁸ Aririkami nowashiñaayitakimirori naaka okaatzi nokamantsitakimiri pairani, jowasankitaitinaata. Ari okimitari iijatzi, aririkami impokaajaitimi maninkariiti poñaachani inkitiki, inkinkithatakotapaakiro pashini ñaantsi kaari kimityaawoni nokamantsitakamiri pairani, jowasankitaitiriita irirori. ⁹ Aritaki nokantsitakimi pairani, irootaki napiitimiri iroñaaka nonkanti: Tzimatsirika owashiñaakironi nokinkithatakotapaakiriri Cristo kitziroini, jowasankitaawiiiriita.

¹⁰ ¿Irooma naminaminatzi kamiithatzimotirini atziriiti? Aña tii, naminaminatziiro kamiithatzimoyitziriri Pawa. Iroorikami naminaminatimi kamiithatzimoyitirini atziriiti, tii jompiratani ninatyi Jesucristo.

Jantawairi Pablo

¹¹ Pinkimi iyikiiti, okaatzi nokamantakimiri Kamiithari Ñaantsi, kaari atziri yotakainawori. ¹² Aña iri Jesucristo yotaakinawori maawoni, tima kaari atziri ashityaawoni. ¹³ Pikimakotaiyakinani tsika nokantawita pairani iinta nimonkaayiwitawo jamiyitari nojyininkapaini Judá-mirinka. Pikimakotaiyakinani iijatzi owanaa nokisaniintayiwitakari kimisantayitanairiri Pawa, nowasankitakaantawitaka oiyiki, nokowawita nowajyaantakairimi ikimisantayitanai. ¹⁴ Tima nimapirowitanakityaawo naaka nimonkaayiwitawo jamiyitari pairani nojyininkapaini, tikaatsi notsipawitakari anaakotinani nokantawitaka. ¹⁵ Iro kantzimaitacha pairani tiki-raamintha notzimaajaitziita naaka, jiyoshiitsitakina Pawa. Antawoiti jita-kotsitakina irootaki jowawisaakoshiritantaanari. ¹⁶ Joñaagaanari Itomi, niyotakotairi. Ikowaki nokinkithatakotainiri kaari Judá-mirinkatatsini tsika

okantakota jawisakoshiritantaitari. Tikaatsi atziri nosampitanaki nonkantiri: ¿litama nantiri? ¹⁷ Tii noshiyashitapaintari noñiiri itayitakawori jotyaa-
tapioriritzi janta Jerusalén-ki. Aña apatziro nowanakiro niyaatanaki Arabia-
ki, ipoña nopiyapaaka irojatzí Damasco-ki.

¹⁸ Okanta awisaki pairani mawa osarintsi, ari niyaatashitakiri Pedro
noñiiri isaiki irirori Jerusalén-ki, apa nosaikimowaitapaintziri okaatzí 15
kitiijyiri. ¹⁹ Iro kantacha tii noñaapaaki pashini Otyaantapirori, apa
noñaapaakiri Jacobo iririntzi Awinkathariti.* ²⁰ Imapirotatya okaatzí
nosankinatzimiri, tii namatawitzimi, jiyotzi irirori Pawa. ²¹ Ipoña niyaataki
nampitsiki Siria iijatzí janta Cilicia-ki. ²² Tikira jiñaayitanaata Judea-
jatzí ikaatzí kimisantayanairiri Cristo, ²³ apa ikimakoitashitakina ikan-
taitzí: “Jirika maamanitairi pairani ikisaníntai, kowawitachari japiro-
tai, ikinkithatakotairo irirori tsika ikantaita ikimisantaitzi”. ²⁴ Irootaki
ipinkathayitantaariri irirori Pawa ikimakoyitakina.

2

¹ Okanta awisaki pairani 14 osarintsi, ari niyaatairi iijatzí Jerusalén
notsipatanakari Bernabé ipoña Tito. ² Iro niyaatantakari tima Pawa
oiminthashiryaaakinari. Okanta nariitaka pairani janta, napatotapaakiri
jiwayitziriri kimisantzinkari, nokamantapaakiri okaatzí nokinkithatakaay-
itairi kaari nojyininkata Kamiithari Ñaantsi. Iro napatotantapaakariri
onkantya iiro aminaashiwaitanta okaatzí nantayitakiri. ³ Tii noñiiri
ishintsíwintaitawakiri notsipatakari Tito jimatairo intomishitaanitya,
okantawita Grecia-paantiri jinatzí irirori, kaari nojyininka. ⁴ Tima
ari josatikashiwaitakari kajyaawaitachari inkimisantimi, iriyyitaki
kowawitachari intomishitaanitakaantya. Tii inimoyitziri irirori isaikashi-
waitaiya kimisantayitatsiri, onkimiwaityaawomi rookakaawintaatyirimi
Jesuscristo. Iro ikowapirotaiyini inkimitakotyaari ikanta ompirataari. ⁵ Iro
kantacha tii noshinitakaantziro inkimitakotyaari, iro nokowapirotaki
jiyotakotiro Kamiithari Ñaantsi awisakoshiritantaiyaari. ⁶ Ikanta
nokinkithawaitakaapaakiri jiwari ipinkathayitziri kimisantanaatsiri,
inimotanakiri, tikaatsi pashini ñaantsi inkantanakiri. (Kimitaka
nokinashiniintaka nokantaki “jiwari ipinkathataitziri”, aña tikaatsi atziri
jimaakiti Pawa.) ⁷ Iro kaari otzimanta inkantawakinari, tima jiyotanaki
imapirotatya jotyaaantakina Pawa nokinkithatakotainiri Kamiithari
Ñaantsi kaari totamishitaanitachani. Ikimitaakiri Pedro jotyaaantakiri
irirori inkinkithatakaayitairi nokaatzí notomishitaanilyita. ⁸ Tima iriitaki
Pawa otyaantakiriri Pedro inkinkithatakaayitairi totamishitaaniriiti.
Irijatzí otyaantakinari naaka nonkinkithatakaayitairi kaari nojyininkata.
⁹ Ikanta Jacobo, Pedro ipoña Juan, itayitakawori ijiwatziri kimisantzinkari,
jiyotanaki iri Pawa itakotaanari, iri shinitakinawori nantayitakiri.
Aripaiti jaawakina kamiitha, ari ikimitaawakiri iijatzí Bernabé,
ari onkantya niyaataantyaawori nonkinkithatakaayitairi kaari
nojyininkata. Ari inkimitantaariri irirori inkinkithatakaayitairi ikaatzí
totamishitaanitachari.* ¹⁰ Ipoña ikantanakina: “Aririka piyaayitaki
tsikarika, ontzimatyii pitakoyitaiyaari ashironkainkariiti”. Aritaki
nimatsitakawo nitakoyitakari, irootaki nantapiintakiri.

Ikisathaitziri Pedro Antioquia-ki

* 1:19 Jacobo, irijatzí ikantaitziri iijatzí Santiago.

* 2:9 Pedro, irijatzí ikantsitaitari iijatzí Cefas.

¹¹ Ikanta jiyaataki pairani Pedro Antioquía-ki, tzimatsi ikinakaashitakari irirori, ari noshintsithatakiri. ¹² Tima owakiraa jiyaataki pairani Antioquía-ki, jimawitapaakawo kamiithari, jatyootapaakiri kaari iyyininkata. Iro kantacha jariitaiyakani pairani jotyaantani Jacobo, ari otzmanakiri ikinakaashitani Pedro, jowajyaantanakiro jatyooowitari kaari iyyininkata. Antawoiti ithaawantakari ariiyitapainchari amiyitawori itomishitaanita. ¹³ Jimatsitanakawo pashini Judá-mirinkaiti kimisantawitainchari, ari ikimitsitanakari iijatzi Bernabé irirori, jimatakotanakiri jirikaiti. ¹⁴ Ikanta noñaakiri Pedro tii jimonkaatziro tyaaryoori Kamiithari Nãantsi, ari napatotakiri ikaatzi kimisantayitatsiri, jiñagayakinani maawoni nokantakiri Pedro: “Judá-mirinka pinatzi iiroka, powajyaantairo amiyitari pairani, pikimitakotakari kaari ayyininkata. ¿litama pishintsiwintantariri atziriiti kaari Judá-mirinkatatsini jojakotairo akimiyita aaka? ¹⁵ Imapirowitayta, a-Judá-mirinkatzi aakaiti, tii akimitakowitari kaari ayyininkata ikantaitapiintawitari ‘kaaripiroshiriri’. ¹⁶ Iro kantacha, ayotzi tikaatsi matironi intampatzikashiriti jimonkaawityaawomi Ikantakaantaitani, aña apanirowni jimatziro Jesucristo jotampatzikashiritakai awintaashiritaari. Irootaki awintaantaariri aaka, antampatzikashiritaita. Tima tii imatziro otampatzikashiritanti Ikantakaantaitani”. ¹⁷ Incha nonkantawaki: Aririka aminaminatanakiro jotampatzikashiriyitai Jesucristo, ari okanta owajyaantantanaawori aminaminawitawo amonkaatiromi Ikantakaantaitani. Impoña intzimi kantatsini: Kaaripiroshiritakimi powajyaantairo Ikantakaantaitani. ¿Imapiroma ikaaripiroshiritakaakai Jesucristo? Aña tii. ¹⁸ Iro aminaashiwaitachari ashintsiwintawakaiya, ankanti: “Thami amonkaayitairo maawoni Ikantakaantaitani”. Iro kimiwaitakawori napirotiromi nompookiro kaari witsikachani kamiitha, impoña napiitairomi niwitsikairo tsika okantawita pairani. ¹⁹ Tima okimiwaitakawo nonkamapithatakityiromi naaka Ikantakaantaitani, ari okaatapaaki nopankinafawo nimonkaayitairo. Apa noñiuro nañagai nantainiri okaatzi ikowakaanari Pawa. ²⁰ Nokimitakaanakiro nontspatanaatyiyarimi Cristo ikimaatsitakaitakari pairani ipakakoitakiri. Tima nokimitanaatyaari ikanta kaminkari, tikaatsi jantanai, okaatzi nantayitanari tii naaka nintakaashitironi, Cristo antakaanawori. Nawintaanaari Itomi Pawa, tima antawoiti jitakotaana, ikamawintaana. ²¹ Tii nokowi napaatiro inishironkataana Pawa. Irootaki kaari nokantanta: “Ontzimatyii amonkaayitiro Ikantakaantaitani añaantyaawori owawisaakoshiriyitai”. Tima aririkami nonkantimi, aminaashityaami ikamawintayitakai Cristo.

3

Inampishiritantai Tasorintsinkantsi awintaashirityaaririka Cristo

¹ Iyikiiti nampiyitawori Galacia-ki, ¿tsikama okinakika piyotani? ¿litama amatawtakimiri? Pairani ojyiki nokinkithatakaakimiro tsika ikantaitakiri Jesucristo ipakakoitakiri. ² Apa nokowi nosampitimi tsika ikanta inampishiritantakimiri Tasorintsinkantsi. ¿Irooma inampishiritantakimiri pimonkaayitziro Ikantakaantaitani? Aña tii. Iro kantakaantakirori pawintaashiritanaari Cristo. ³ ¿Pipiyakotakiro ma itampatzikashiritaimi Tasorintsinkantsi? ¿Irooma pikinkishiryaaari piñaashintsiwaitya apanirowni piwathaki iro othotyaakaimini ontampatzikashiritakaimi? ⁴ ¿Aminaashityaama pikimaatsiwintakari kitziroini? Kimitaka tii aminaashiwaita. ⁵ Tima Pawa otyaantakimiriri Tasorintsinkantsi, itasonkawintayitakimi, piñaayitakiro

oiyita kaari piñaapiintayiwita. ¿Irooma piñaantayitakawori okantakaantziro pimonkaayitziro Ikantakaantaitani? Aña tii. Iro piñaantayitakawori pawintaanaari Jesucristo.

Ikajyaakaawakaari Pawa itsipatari Abraham

6 Tima pairani Abraham-ni jawintaanakari Pawa, irootaki ikimitakaan-taariri itampatzikashiritani. 7 Iro piyotaiyirini iiroka, inkaati awintaashiri-yitaachani, iriitaki matakirori ikimitakotaari Abraham-ni. 8 Jiroka Osanki-narintsipirori jiñaawaitakiri Pawa jiñaanatziri Abraham-ni, tima jiyotsitaitaika aritaki jotampatzikashiriyitairi pashinijatziziriiti kaari Judá-mirinkatsini aririka jawintaashiritaiyaari. Ikantaki pairani:

Tasonkawintari pinatzi iiroka pawintaashiritana, ari nonkimitakaayitaiyaari iijatziziriiti.

9 Ari ikantzimaitakari Pawa tasonkawinta jowayitairi awintaashiri-yitzinkari, ikimitaakaan-taari tsika ikantakiri pairani Abraham-ni jawintaashiritakari.

10 Tima ikaatzi awintaawori ipankinatawo jimonkaayitairomi Ikantakaantaitani, tii okantzi jothotyiro jimonkaayitiro, ari jashironkaayitaiya. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Ari jashironkaayitaiya inkaati kaari othotyironi jimonkaayitairo josankinaitakiri Ikantakaantaitani.

11 Ari okantzimaita, tikaatsi matironi intampatzikashiritzimotiri Pawa jimonkaayitairomi Ikantakaantaitani. Irootaki ikantantaitari osankinarintsiki:

Tampatzikashiriri jinatziziri awintaashiriri, ari jiñiuro jañaantaiyaawo.

12 Irooma Ikantakaantaitani tii ari onkanta, tima josankinaitaki kantatsiri: Inkaatirika monkaataironi, iriitaki ñiironi jañaashiriyitai.

13 Iro kantzimaitacha ikamintha Cristo jookaakowintai jowasankitaawintairomi Ikantakaantaitani, aña iri jashitakagaitaka apaniroini jowasankitaga-itakiri. (Iriitaki okantakotakiri osankinarintsi, ikantaitaki pairani: Owasankitaari jinatziziri ithataitzi in-chakotaki.)

14 Iro jimatantakawori jiroka Jesucristo, tima irootaki ikajyaakagaitakiriri pairani Abraham-ni. Ari okanta jiñaantayitawori kaari Judá-mirinkatsini intasonkawintayitairi, itsipashiriyitai maawoni Tasorintsinkantsi awintaashiriyitairi.

15 Pinkimi iyikiiti nonkinkithatakotimiro okaatzi amiyitari aaka. Ontzimirika oitya ankajyaakaawakaiyaari, osankinatakotziro iro jiyotantayairi tzimatsi amonkaatiniriri ajyininka. Aririka osankinatakotatya, tikaatsi matironi jowashifñagairo okaatzi osankinainchari. 16 Ari ikimitaakiro pairani Pawa, tzimatsi ikajyaakaakiniriri Abraham-ni impiriri intsipataakiri incharinityaari. Piñaakiro iyikiiti, tii ikinkithatakotziro jaka inkaati inchariniyanatyaari Abraham-ni, apa ikinkithatakota apaani incharinityaari, iriitaki Cristo. 17 Ñaakiro, iriitaki jitaka Pawa pairani Abraham-ni ikajyaakaakiniri, ikantakiri: “Abraham, tzimatsi antzimotawakaiyaari”. Ipoña awisaki pairani okaatzi 430 osarintsi, ari jimpoitairi Moisés-ni josankinayitairo Ikantakaantziro Pawa. Iro kantzimaitacha okaatzi josankinayitakiri Moisés-ni, tii owashifñairo okaatzi ikajyaakaitsitakariri Pawa pairani Abraham-ni irirori. 18 Tima iroorikami kowapirotachani amonkaayitairomi Ikantakaantaitani añaantyaawori impayitairi Pawa, aminaashityaami okaatzi ikajyaakaitsitakanariri pairani Abraham-ni. Tima pairani tii otzimitsiwita Ikantakaantaitani

jimonkaatirimi Abraham-ni, apa jawintaashiritakari Pawa, irootaki ikajyaakaantakanariri jowawisaakoshiritairi.

Itima otzimantari ikantakaantaitani

¹⁹ ¿Itima otzimantakari Ikantakaantaitani? Iro otzimantakari oñaagantiro ipiyathanka atziriti, irojatzji jariitantatyaari incharininyaari Abraham-ni ikajyaakagaitakiniri pairani. Iri jotyaantaki Pawa maninkariiti josanki-natakairi Moisés-ni Ikantakaantaitani. Iri Moisés kankawintakiriri atziriti. ²⁰ Tima ojyiki ikaataki kankawintantaniri. Iriima Pawa apaani ikanta irirori.

²¹ ¿Owashinaakiroma Ikantakaantaitani okaatzji ikajyaakaakiniriri Pawa Abraham-ni? Aña tii owashinairo. Iroorikami owawisaakoshiritantatsinimi Ikantakaantaitani, aritakimi imatakiromi ookaakowintairimi onkantantyaari antampatzikashiriyitai aririka amonkaayitairo. ²² Iro kantacha, oñaagakairo osankinarintsi imapiro akaaripiroshiritawitaka. Ontzimatyii awintaashiritayaari Jesucristo, añaantaiyaawori ikajyaakaakairi pairani Pawa.

²³ Tima pairani tikira awintaashiritanaata, kimiwaitaka omontyaakaantaimi Ikantakaantaitani, oyaawinta akanta imonkaatya awintaashiritantyaari, tii añaawitawo asaikashiwaitya antayitairo anintakaanikiini aaka. ²⁴ Tima pairani iyotaayitai Ikantakaantaitani, okimitakaantakai jiyotaitziri iintsi jiyotantyaawori oitya jantiri. Irootaki iyotakairori iijatzji awintaashiritantaariri Cristo, ari okanta otampatzikashiriyitantairi awintaashiritaari. ²⁵ Aritaki ayoyitairo awintaashiriyitairi, tii okowanaa iyotaayitai Ikantakaantaitani oitya antairi. ²⁶ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, itomi jowayitanaimi Pawa. ²⁷ Pikaatzji powiinkaawintaari Cristo, pikimitakaantantyaawo iriimi pinkithaatakotaiya. ²⁸ Tima pikaatzji pawintaashiritanaari Jesucristo, tikaatsi jimaakitanaari irirori, okantawita: aakarika Judá-mirinka, tiirika a-Judá-mirinkatzji, aakarika ompirataari, tiirika pompirataaritzji, aakarika shirampari, iroorika kooya, tima tikaatsi oitayita jiroka, owithaawakaa ikantakaayitai maawoni. ²⁹ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, kimiwaitajaantanaka iirokami incharinintaiyaami Abraham-ni, iirokatakai ñiironi okaatzji ikajyaakagaitakiniriri pairani irirori.

4

¹ Pinkimi nonkanti iijatzji. Ikimitakoitakari iinchaaniki jashitakaari iwaapati jajaagawo inkajyaakairi paata jantaritaki. Okantawitaka iri-witaka ashitakawo jajaagawo, iinro jiryaanitzji, ikimitakotari ikanta ompirataari, ² tima tziimatsi kimpoyiiniriri jajaagawo jashitakaariri iwaapati. Paata aririka jantaritaki, imonkaataatya ikantakiri ashitariri, aripaiti impaitairi jashitakaitariri pairani. ³ Ari akantayitakari aakaaiti pairani, akimitakotakari ikanta iintsi, akimiwitakari iijatzji ompirataari, amonkaatashiwaitakawo jamiyitapiintaitakari isaawiki. ⁴ Iro kantacha inintapaititapaaki Pawa, jotyaantakiri Itomi, itzimantapaakawo tsinani, ontzimatyii jimonkaatapaintiro Ikantakaantaitani. ⁵ Iro jotyaantantaitakariri onkanta isaikashiwaitantayaari monkaayiwitawori Ikantakaantaitani. Iro añaantaawori itomiyitai Pawa. ⁶ Tima itomi pinayitaatzji Pawa, jotyaantakimiri Tasorintsinkantsi inampishiritantimi. Iriitaki ñaawaitakaaoyitairi aririka amanayitya, akantzi: “¡Paapá, Ashitanari!” ⁷ Ñaakiro tii pikimitakotaari ikanta pairani ompirataari, itomi jowayitaimi Pawa. Tima itomitaimi, ikowaki piñaayitairo okaatzji ikajyaakaayitakimiri.

Ampankintyaaworika Ikantakaantaitani akimitanaatyaari pimantaari

⁸ Tima pairani tii piyowitari Pawa, apa piwawanitashiyitakawo jiwit-sikanipaini atziri, irootaki ompirayitzimiri. Tiimaita ompawawitya jiroka. ⁹ Irooma iroñaaka piyotairi iiroka Pawapirotatsiri. Ankantakotiro, aña iriitaki Pawa yotzimiri iiroka, jaapatziyaimi. ¿Litama pikowantari papiitairo pikantawita pairani? Tii opantawo. ¿Pikowatziima pinkimtakotaiyaari pimantaari? ¹⁰ Tima pomairintapiintantakawo kitiiyyiripaini, kashiripaini, ii-jatzi osarintsipaini. ¹¹ Tii pinimotakaayitinawo. Kimitaka aminaashiyitaka okaatzi niyotaawitakimiri.

¹² Iyikiiti, pinkimi nonkantimiri: Ontzimatyii pinkimtaiyaana naaka, tima nowajyaantairo nokantawita pairani, nokimtakotaimiro pikantaiyani iirokaiti kitziroini. Tii pimanintashiritawakina ¹³ nomantsiyawaiwitaka, nosaikimotakimi, ari okanta nitantapaakawori nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Aña tii pimanintashiritawakina piñaawakina nomantsiyawaitaki, pikimitakaantakina naakami imaninkariti Pawa, paawakina kamiitha. Pikimitakaantakina iijatzi iriirika paawaki kamiitha Jesucristo. ¹⁵ Pairani owakiraa piñaawakina antawoiti pikimoshiriwintawakina. Kimiwaitakimi aritaki pantakinawomi nonkantimimi: “Iyikiiti, pinkithokiryiinawo poki pimpinawo”. Iro pantantyaawori jiroka tima antawoiti pitakotakina. ¿Tsikama iitaka kaari pikimoshiriwintantaana iroñaaka? ¹⁶ ¿Piñaajaantakima nokisaniintatziimi nokinkithatakotzimiro tyaaryoori? ¹⁷ Iyikiiti, iikaatzi kowatsiri intzipinashiriyitakaimi, ikowayitatzii irirori pinkinkishiritakotiri kamiithashiri jinayitzi. Tii ikamiithashiriyitzi, aña ikowayitatzii pinthainkashiriyitaina naaka, iro paapatziyantyaariri irirori. ¹⁸ Kamiitha iyikiiti onkantaitatyaani paapiintina kamiitha, tii okowajaantzi nosaikimotimi. ¹⁹ Notomiiti, antawoiti okatsitzimotakina nokinkishiritakoyitziimi, kimiwaitaka okatsitakatzi tsinani. Iikiro onkatsitzimotatyiina irojatzii pimonkaantatyaawori jinintakaakimiri Cristo. ²⁰ Tsika nonkantaajaityaaka nosaikimotantaimiri janta onkantya nonkinkithawaitakaantimiri kamiitha. Tima tii niyotzi oita awijyimotakimiri.

Ojyakaawintantzi Sara ipoña Agar

²¹ Nokowi jakina ikaatzi kowayitatsiri jimonkaayitairo Ikantakaantaitani. ¿Tiima ikimakatziro tsika okantakota? ²² Jiroka okantakota: Pairani itzimi apiti itomi Abraham-ni. Itakawori itomi, iri owaiyantakiri pimantaawo, iriima pashini itomi, iri owaiyantakiri iinapirori, kaari jompirata. ²³ Tima jinintakaanikiini Abraham-ni jowaiyantakaakiro pimantaawo, irootaki tasonkacha jowaiyantapiintatziiri iintsipaini. Iriima owaiyantakiri iinapirori, jinashitaka irirori, tima iriitaki ikajyaakaakinirori Pawa. ²⁴ Tzimatsi oita ojyakaawintakiri jiroka apiti tsinani, tima apiti okaatzi kajaakaawakaantsi. Tsinani iitachari Agar pimantaawo, irootaki ikimitakari ikaatzi pankinatawori jimonkaatiromi Ikantakaantaitani josankinataakaan-takiri pairani Pawa otzishiki Sinaí. ²⁵ Jiroka otzishi Sinaí saikatsiri Arabia-ki, ari jiiitaitziirori iijatzii Agar. Ikaatzi otomiyitari Agar, ikimitakotakawo tsika okanta ompirataawo. Iriitaki ojyakaawintaki Jerusalén-jatzi panki-natashiwaitawori Ikantakaantaitani. ²⁶ Irooma pashini tsinani iinapirori Abraham-ni kaari pimantaawo, iri ojyakaawintaki nintaayitaachani pashiniki nampitsi iitachari iijatzii Jerusalén saikatsiri inkitiki. ²⁷ Iro josankinatakoitaki pairani ikantaitaki: Okantawitaka tii powaiyantzi, maanirothaki pinawitaka, iro kanzimaitacha antawoiti piñiuro pinkimoshiritai.

Tii piñaawitawo pinkimaatsiwaitya powaiyanti, pinthaamintawintya. Tima ojyiki tzimaatsini powaiyani okantawitaka jimanintawiitakimi, ari panaakotairo tzimawitachari oimi.

²⁸ Iyikiiti, ari akimitaari Isaac otomi iinapirori Abraham-ni, tima tzimatsi ikajyaakaayitakairi iijatzi aakaiti. ²⁹ Ikimita pairani otomi tsinani ompirataawo tzimaintsiri jinintakaanikiini Abraham-ni, antawoiti ikisani-intakiri otomi iinapirori tzimaintsiri inintakaanikiini Tasorintsinkantsi. Irootaki tasonkachari iijatzi iroñaaka. ³⁰ Iro kantzimaitacha ¿litama ikan-taitakiriri Abraham-ni osankinarintsiki? Tima ikantaitaki:

Ontzimatyii pomishitwiro pompiratani, iyaaita, aanairiita otomi. Tima iri otomi piinapirori ashitaiyaawoni okaatzi tzimimotzimiri.

³¹ Ari okantzimaita iyikiiti, tii otomiyitai ompirataawo, aña akimiyitaari otomi tsinani saikashiwaitaachari.

5

Pintyaaryoowintairo pisaikashiwaita

¹ Tima iriitaki Cristo kimitakaantakawori jomishitowakaantaimi, irootaki añaantaawori asaikawaitashitaa. Ontzimatyii antyaaryoowintayitairo,

tii okantzi apitairo ankimitakotaiyaari ompirataari. ² Pinkimi nonkanti. Naakataki Pablo kamantzimirori jiroka ñaantsi. Aririka pinkowi pimonkaatiro intomishitaaniitimi, aminaashiwaitaka pikimisantanaari Cristo.

³ Nokowi napiitiro nonkantiri kowatsiri intomishitaaniitya, ontzimatyii jothoyiuro maawoni Ikantakaantaitani.

⁴ Tima ikaatzi kowanaatsiri jimonkaatiro Ikantakaantaitani onkantya jotampatzikashiriyiitantaariri, jintainaryaapithaitairi Cristo, iiro jiñiuro nishironkataantsi.

⁵ Irooma aakaiti, ikantakaakawo Tasorintsinkantsi akimisantairi Cristo, oyaakowintashiri owiri jotampatzikashiritai.

⁶ Tzimayitatsi toamishitaanitachari, iriima pashini tii jimatziro irirori. Tii okowajaanta jiroka jashiyitaira Cristo. Iro kowapirotacha ankimisantapirotanairi ari onkantya atakoyitawakaantanaiyaari.

⁷ Pairani kamiitha pikanta pikimisantayitanaki. ¿litama owajyaantakaakimirori tyaaaryoori?

⁸ Tii iri owajyaantakaimirori itajaantanakimiri jiyoshii-witakimi.

⁹ Tima ikantaitzi: “Kapichiini inawita shiniyakaawori tanta, aritaki imatakiro oshiniyakairo maawoni tantapatha”.

¹⁰ Nawintaakari naaka Awinkathariti, iri kinkishiritakaimini iiro poshiritantawo pashiniyitatsiri.

Iro kantzimaitacha, ari jowasankitaitakiri kowatsiri intzipinashiritakaimi, onkantawitaty tsikarika intzimi.

¹¹ Iyikiiti, tii noshintsiwintaajaitzimi pintomishitaaniya. Ari nonkantimi, ¿Arima inkisaniintawintaitakinawomi nokinkithatakotziro ipaikakotaitakiri Cristo?

¹² Iro kantzimaitacha, ikaatzi kowatsiri intzipinashiritakaimi, nokowataiki naaka iri pithokashitaitachani intotaaniya.

¹³ Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiiyiitaimi okanta piñaantayitaawori pi-saikashiwaiyita. Iro kantzimaitacha, tii okantzi pantayitairo okaatzi pin-intashiyitairi iiroka. Aña iro kamiithatatsi pitakotawakaayitaiya.

¹⁴ Ojyiki inawita ñaantsi josankinayitakiri Ikantakaanani, iro kantzimaitachari, apaani okanta kowapirotachari ayotairi, okantzi: Pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo piwatha iiroka.

¹⁵ Irooma aririka powatsimaawakaiya, impoña pinkisawakaayitya iijatzi, ari piñaakiro powamaashiritawakaiya.

Inintashitaitari, opoña ikowakaantziri Tasorintsinkantsi

16 Pinkimi nonkanti: Aririka pantapiintayitairo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ari piñiuro powajyaantairo pinintashiyitari. 17 Tima tzimatsi pinintashitari iiroka, tzimatsi iijatzi ikowakaimiri Tasorintsinkantsi. Tii ojyawakaa jiroka, aña inashiyita. Ari okanta iiro pantapiintawo pinintashitari. 18 Tima iririka Tasorintsinkantsi antakaanamironi jinintakaayitizimiri, tii pañiiimotairo Ikantakaantaitani. 19 Tii jomaanta antapiintayitairori inintashitari, jiroka ikantayita: Tii ikinayitawo itsipatari, imayimpiriwaitzi, ipaantawakaawaita, ñaathatashiwaitantaniri jinatzi, 20 jamanayitari witsikaantsi, ijyryaayita, ikisaniintawakaawaita, jiñaanaminthatawakaiyani, tii jawintaawakaa, ikatsimatawakaayita, jimaamanitawakaa, ikisaniintawakaayita, tii jaapatziyawakaa, 21 isamaniintantawaitzi, itsitokawakaa, ishinkiwaiyita, ikowapiroshiritakiro joimoshirinkawaita jantantyaawori kaaripirori, jantayitziro tsikarika oiyitari. Tima irootaki noshintsithakimiri pairani iiro pantantayitawo jiroka. Tima aririka pantayitakiro, iiro piñiiuro impinkathariwintaimi Pawa. 22 Irooma okaatzi jantakaantziri Tasorintsinkantsi, añauro atakotantya, thaaminta ankantya, kamiitha asaikanai, iiro athaawakowaita, nishironkata owanti, aapatziya ankantanti, tyaaryoo ankantawintantya, 23 tsinampashiri ankantya, iiro anintashiwaitawo oityaarika. Tii onthañaapithatairo Ikantakaantaitani amayitairo jirokapaini. 24 Iro kantacha, ikaatzi owajyaantairori kaaripirori jashiyitaari Cristo, okimiwaitakawo impaikakotaatyiiromi inintapiintashitakari jantashiyityaarimi irirori.

25 Tima inampishiritantai Tasorintsinkantsi, ontzimatyii amayitapiintairo okaatzi ikowakaayitairi. 26 Tii okamiithatzi asagaawintawaitya, tii okamiithatzi ankantzimoniintakaawaityaari ajyininka, tii okamiithatzi iijatzi ankisaniintakowaitiri jashiyitari pashini.

6

1 Iyikiiti, aririka piñi tzimatsini ikinakaashitani, tima antapashiri pikantacha iiroka, pinkaminairi. Paamaakowintya pikijyirikari, otzimikari pikinakaashitani iiroka. 2 Pimitakotawakaiya, pinkimitakaantairo pijamparyaa kotawakaiyaami jinaitziro tinari. Tima ari onkantya pimonkaantantyaawori pantayitanairo ikowakaimiri Cristo. 3 Tzimatsirika kinkishiriwaitachani, inkanti: “Ñaapiro ninatzi naaka”. Apaniroini jamatawiwaitaka tima tikaatsi iimachiitya irirori. 4 Aña ankinkishiritakotya maawoni, inkini ankimoshiriwintawaitya. Iiro akantashiriwaitashita: “Nanaakiri jirinta”. 5 Tima maawoni otzimayitzi antayitiri.

6 Ikaatzi ikinithatakaapiintaitziri iñaani Pawa, okamiithatzi impinayitiri kinkithatatsiri, tima tzimatsi kowityiimoyitziriri irirori.

7 Tikaatsi matironi jamatawitiri Pawa. Ikaatzi kowawitachari jamatawitirimi, apaniroini jamatawiwaitaka. Okimiwaitakawo oitarika impankitirimi, aririka onkithokitanaki iiro opashinitzi okithoki irojatzii jiyoshiitai tsika okanta ipankitakiri. 8 Ari ikimitari ikaatzi antapiintakirori inintashitari, kimitawaitaka joiypataatyiiromi owasankitaantsi. Iriima ikaatzi antanaironi ikowakaantziri Tasorintsinkantsi, kimitawaita iri oyiypataironimi kañaanitaantsi. 9 Ontzimatyii aamaakowintya iiro apirawintawo antayitairo kamiithayitatsiri. Iikiro aatakaatyiiro iiro okantzimoniintawaitai, iiro añaantaiyaawori kimiwitawori joiypataitakiri. 10 Irootaki okowapirotantari anishironkayitairi maawoni, aaka tyaaryoopirotawakaachani akaatzi akimisantayitai.

Ithaamintawo Pablo ipaikakowintakari Cristo

¹¹ Iyikiiti, naaka osankinatajaantzimirori nakoki jiroka, antawopaini nokantayitakimiro. ¹² Tima ikaatzi shintsiwintakimiri pintomishitaaniyitya, inintakaashiwaitawo irirori, iro jinimotakaantyaariri ikaataiyini. Ari onkanya iiro imaamaniwaitantari inkinkithatakotiri Cristo ipaikakoitakiri. ¹³ Tima ikaatzi totamishitaaninchari, tiitya jimonkaataajaitziro Ikantakaantaitani. Iro kantacha ishintsiwintaiyakimini iiroka pintomishitaanitaiyaani, ari onkanya jasagaawintantyaari aririka jimatakaakimiro ishintsiwintzimiri. ¹⁴ Irooma naaka tii nokowi nasagaawintawaitya, aña iro nokowataiki nonthaamintaiyaawo ipaikakotaitakiri Awinkathariti Jesucristo. Tima ipaikakowintakina naaka Cristo, okimiwaitanaawomi onkamapithatatiinami isaawisato, ari nokimitzimotakawo iijatzi naaka nokamapithatakiro isaawisato. ¹⁵ Tikaatsi oitzimotanaiaari Cristo aakarika totamishitaaniri, tiirika atomishitaanita. Aña iro kowapirotanaachari ikimitakaantayitai owakiraami jiwitsikayitai. ¹⁶ Inkaati kimisantayitaironi nokantayitakiri, ari isaikayitai kamiitha, nishironka jowayitairi. Ari inkantaiyaari ikaatzi jashipiroyitaari Pawa, ikimitaawitakari pairani Israel-mirinkaiti. ¹⁷ Ari okaatapaaki iyikiiti, tii nokowi imaamaniwaitaitina. Tima ojyikitaki jowirontawintaitakinari naaka Awinkathariti Jesús.

Iwiyaantawori withataantsi

¹⁸ Iyikiiti, onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI EFESO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo, Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaak-inari Pawa. Iirokaiiti nosankinayitzini pikaatzi jashiyitaimi Pawa, pikinatanaari iijatzi Jesucristo pawintaanaari janta Efeso-ki. ² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimit-sitimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Itasonkashiriwintantzi Cristo

³ Thami anthaamintaiyaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo, iri tasonkashiriwintairi jotyaantakairi Cristo ipoñaakawo inkitikinta. ⁴ Iri yoshiitakairi kitziroini tikiraamintha jiwitsikiroota kipatsi, jiyotsitaka ari jashiyitai Itomi, kitishiri ankantzimotaiyaari, tikaatsi ikantakotai. ⁵ Antawoiti jitakoyitakai. Ari okanta jotyaantantakairiri Jesucristo, iro opoñaantari itomiyitai, tima ikowitataika pairani inishironkayitai. ⁶ Irootaki anthaamintantaiyaariri Pawa, tima antawoiti inishironkayitai, jaapatziyay-itai, iro opoñaantari jotyaantakairi jitakopirotani. ⁷ Tima antawoiti jita-koyitai, ipinakowintayitai ikapathainkawintakai Itomi. Ari okanta ipiyakotantairori antayiwitakawo kaaripirori. ⁸ Ari ikinakaataikiro Pawa, tima yotaniri jinatzi, iroopirori ikinkishiritani irirori. ⁹ Jiyotakaayitairo okaatzi ikinkishiritsitakari irirori, tikaatsi yowityaawoni onkaati jantairi. ¹⁰ Tima okaatzi ikinkishiritsitakari, ari othotyaaatya imonkaayitaiya. Aririka impiyai Cristo, ari impinkathariwintapairi maawoni tzimayitatsiri inkitiki, iijatzi kipatsiki.

¹¹ Ikinkishiritsitakawo okaatzi jiyotakaayitairi iroñaaka. Irootaki jiyoshi-iyitantairi, tima ikajyaakaitsitakairi Itomi jotyaantainiri aakaiti. Tima okaatzi jantayitakiri, iro ikinkishiritsitakari irirori. ¹² Irootaki jimayi-tantakawori jiroka Pawa, onkantya nonthaamintantaiyaari nokaataiyini nitayitakawo nawintaakari Cristo. ¹³ Ari pikimiyitakari iijatzi iirokaiiti, owakiraa pikimakotawakiri Cristo, ikinkithatakotaitapaakiro Kamiithari Ñaantsi, pikimisananaki. Tima ikajyaakaitsitakimiri pairani jotyaantimiri Tasorintsinkantsi, iri yotakaimironi jashiyitaimi, ari inkantaitatiyironi in-ampishiritantaimi. ¹⁴ Tima añiuro tii jookawintai Tasorintsinkantsi, ari ay-otziri imapiro Pawa jothotyiiro okaatzi ikajyaakagairi. Ari onkantaatyiiya irojatzi inkimitakaantairomi jomishitowaatyirimi ikaatzi ipinakowintairi jashiyitaari. Irootaki inthaamintawintantaityaariri.

Yoshiritakaantzirori ipoña oñaagantzirori

¹⁵ Tima nokimakotakimi tsika pikanta pikimisananairi Awinkathariti Jesús, tsika pikanta pitakoyitanaari ikaatzi itasorintsitakaitairi, ¹⁶ tii nowajyaantziro nopaasoonkitakowintzimi, namanamanaatakotapiintzimi. ¹⁷ Namanamanaatari Iwawani Awinkathariti Jesucristo, ashiyitawori owaniinkawonsi. Iro nokowakotziriri jiyoshiritakaimi, joñaagapirotaimiro tsika ikantakota irirori, ¹⁸ inkinkishiritakaimi onkantya piyotakotantyaaw-ori joyakoniintari ikaimashiriyiitairi, piyotakotantyaawori iijatzi owaniinkataitaka joñaagayitairiri Pawa jashiyitaari, ¹⁹ piyotakotantyaawori iijatzi antawoiti ishintsinka tikaatsi kimityaarini. Ojyiki onkantakaayitai ishintsinka akaatzi akimisantayitairi. Tima irojatzi ishintsinka

²⁰ jowiriintantaariri pairani Cristo ikamawitaka, jaanairi inkitiki, joosaikawairi jakopiroriki. ²¹ Ari ikaatairi Pawa ipinkathariwintairi maawoni pinkathariwitachari. Tii apa impinkathariwintairi ikaatzi tzimayitatsiri iroñaaka, ari ikaatzi impinkathariwintairi tzimayitaatsini paata. Imapiro janaakotantaki, tima pinkatharipirori jinatzi. ²² Tima irijatzi Cristo jimatakairi Pawa ijiwatairo maawoni, ikimitakowaitakari aatzikiriri issaniintani. Irijatzi Cristo ikimitakaanta Pawa iriimi jiitotaiyaarimi ikaatzi kimisantaatsiri. ²³ Iriima ikaatzi kimisantayitaatsiri, kimiwaitaka iwathami jinaatyimi Cristo, inampishiriyitantaari. Jothotyiro iijatzi Cristo isaikayitaki tsikarika jantapaini.

2

Jitakotai Pawa iro awisakoshiriyitantaari

¹ Iriitaki Pawa añaakaayitaimiri iirokaiiti, tima pairani kimiwaitaka owamaayitatyimimi piyaaripiroshirinka, ² iro pantayitapiintakiri tshika ikanta piñaayitziiri isaawisatziiiti, pantashitakawo ikantakaantziri oshinchiirori tampiyainka, irijatzi kantakaawori ijyikitantari piyathariiti. ³ Ari akantawitakari pairani maawoni aakaiti, antapiintakiro anintakaashiyitari, añaamatashiyitari iijatzi, irootaki akinkishiritapiintakiri. Ari oiyakowitakari inkaati jowasankitaayitairi. ⁴ Iro kantzimaitacha Pawa nishironkatantaniri, jitakoyitai antawoiti, ⁵ jañaakaayitai owamaimawitakai kaaripirori, jañaakagairi Cristo. (Tima antawoiti inishironkatami Pawa, irootaki jowawisaakoshiritantaimiri iijatzi iiroka.) ⁶ Tima jañaakagairi Cristo, ari inkimitsitairi aakaiti. Iri kantakaawori atsipashiritantaariri Cristo Jesús inkitiki. ⁷ Iro jantantakawori maawoni jirokapaini jiyoyiitantyaari antawoiti jinishironkatantaki, jotyaaantakairi Cristo Jesús jowawisaakoshiriyitai. ⁸ Irootaki piñaantaawori pawisakoshiriyitai poshiriyitaari. Aña iri Pawa, kimitakaantaawori impashitaimiro awisakoshiritaantsi, ⁹ tii iiroka matironi powawisaakoshiritya apaniroini. Ari onkantya iiro pasagaawintashiwaitanta. ¹⁰ Tima iro jiwitsikayitantakairi ankimisantairi Cristo Jesús antayitapiintainiri kamiithayitatsiri, irootaki ikowakaayitakairi kitziroini antayitainiri.

Aripirotairi Cristo ipaikakoitakiri

¹¹ Tima maawoni iirokaiiti tii pi-Judá-mirinkatzi, jiiyitziimi nojyininkapaini “Kaari totamishitaaniri”. Iriima iriroriiti jiiitawakaayita “Totamishitaaniri”. Tikaatsi oitzimaitya, tima jantashiyitakawo koñaanitatsiri awathaki. ¹² Pinkinkishiritakotya pairani tikira pikimisantziriita Cristo, tii pitsipawitari Israel-mirinkaiti, pinashitaiyakani. Tii piyotakowitawo ikajyaakaawakaari. Okantawitaka pisaiki kipatsiki, tii piyotakotziri Pawa, tikaatsi poyaakoniinti. ¹³ Irooma iroñaaka pikimisantairi Cristo Jesús, paapatziyaatyaari Pawa. Okantawitaka intaina powawitakari pairani, iro kantacha ikapathainkawintakimi pairani Cristo, aripaiti paapatziyaari Pawa. ¹⁴ Ari okanta ikantakaakawo Cristo asaikantaari kamiitha. Iriitaki kantakaakari Judá-mirinka ijiyininkatantaariri kaari Judá-mirinkatsini, jaapatziyawakaa. Tima pairani antawoiti ikisaniintawakaayitaka. Irooma iroñaaka kimiwaitaka jotantoryaatyiiromi otantotsi jiyoshiiwitakari kitziroini. ¹⁵ Kantakaantakirori opoñaantakari ikisaniintawakaa antawoiti, tima nojyininkapaini owanaa ikisaniintapiintakiri kaari monkaatironi Ikantakaantaitani. Iro kantacha ikimaatsiwaitakawo pairani iwathaki Cristo, ipiyapithatairi kantakaantzirori ikisaniintawakaa, ari opoñaanaa jaapatziyawakaayitanaa, okimiwaitanakawo apaanimi atziri ikantanaa

iroñaaka. ¹⁶ Tima ikamawintakai pairani Cristo ipaikakoitakiri, ari okaatapaaki akisaniintawakaapiintaka, akimitakaantanakiro owamaakityiromi. Tima apaani akantanaa awathaki aripiroyitaari Pawa.

¹⁷ Iro ikantsitantaitakiri:

Ipokaki, ikamantayitaimiro Kamiithari Ñaantsi onkantya pisaikantaiyaari kamiitha, tima intaina pisaikayitaki. Ari ikimitaayitakiri iijatzi saikayitatsiri okaakiini.

¹⁸ Tima iri Cristo kantakaakawori añaantaawori atsipataari awintaari Pawa, tima apintzi jinatzi Tasorintsinkantsi matakairori. ¹⁹ Tii piyotakowitari pairani Pawa, tii piyyininkawitari iijatzi. Iro kantzimaitacha pikimiyitaari iroñaaka ikaatzi kimsantayitziriri, tii pipashinitzimotairi, tima piyyininkayitaatyaari Pawa. ²⁰ Pikimiwaitanaawo iirokami mapipanko jiwitsikaitakimi. Iriima Kamantantaniiriiti ipoña Otyaantapiroriiti, iri kimityaawonimi otz-itironi. Iriima Cristo iri kimitatyaawonimi mapi jowayitakiri onamirina otzipankotzirori. ²¹ Tima okaatzi jiwitsikaitantakawori mapipanko, kamiitha opiwiryaaawakaayita irojatzi iwitsikantatyaari itasorintsipankoti Awinkathariti. ²² Ari pikimiyitanaari iirokaiti, pikimiwaitakawo okaatzi piwiryaaayitainchari, ari inampishiritantaimi Pawa.

3

Inkinkithatakairi Pablo kaari Judá-mirinkatsini

¹ Irootaki opoñaantari, naaka Pablo, tima jomontyaitakina nokinkithatakotaimiri Jesucristo iirokaiti kaari nojyininkata, ² piyotaiyini iri Pawa owakinari nonkinkithatakaayitaimi, tima antawoiti inishironkatakimi. ³ Tima aritaki nosankinatakimiro kapichiini tsika okanta jiñaawiyatakaakinawo kaari jiyotakowiita pairani. ⁴ Aririka piñaanatakiro, ari piyotairo okaatzi naaka niyotakotairiri Cristo kaari jiyotakowiita pairani. ⁵ Tima pairani tikaatsi atziri yotakowityaawoni jantiri Pawa. Iro kantzimaitacha, jiyotakaana Tasorintsinkantsi nokaatzi Notyaantapiroritzi iijatzi Kamantantaniiriiti. ⁶ Jiroka kaari jiyotakowiita: Aña jawisakoshiritsitaiya kaari nojyininkawita aririka inkamantayitairi Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo Jesús. Ari joñaagairi ikajyaakagaitakiriri Judá-mirinka, tima iyyininkayitawakaa. ⁷ Irootaki nimatantaawori iroñaaka nokinkithayitairo, iriitaki Pawa tasonkawintashiritanari nantantawori, tima owanaa inishironkatakaana, otzimimotziri ishintsinka irirori.

⁸ Aña naaka janaakotani maawoni oitishiritaari. Iro kantzimaitacha inishironkatakaana naaka, ishinitakina nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judá-mirinkatsini, iro jiyotantaiyaari antawoiti itasonkawintayitairi Cristo. ⁹ Ishinitakinawo noñaagairi okaatzi manakowitachari pairani jantiri Pawa. Tima iri witsikayitakirori maawoni añaayitairi iroñaaka. ¹⁰ Iro jantantakawori maawoni jiroka, onkantya jiyotantyaari inkitiwiriiti pinkathariyitatsiri, yotaniri ikanta Pawa, aririka jiñaayitai akaatzi akimisantairi. ¹¹ Tima iro ikinkishiritapiintakari jantiri, irootaki jotyaaantantakariri Awinkathariti Cristo Jesús. ¹² Tima awintaari iroñaaka Cristo, aritaki jaa-patziyai Pawa, iro athaawashiriwaitzi. ¹³ Irootaki nokantanzimiri: Ñaa okantzimoniintzimikari okaatzi nokimaatsikowintakimi. Aña iro thaamintashiritakaayitimini iirokaiti.

Antawoiti itakotaantsi kaari jothotyaiti jiyotakoitiro

¹⁴ Irootaki opoñaantari notzirowashitari Ashitariri Awinkathariti Jesucristo, ¹⁵ tima iri iwaapatitakari Pawa, ikimitakaantayitai aakayitaki

ijyininka. Okantawita aakarika inkitijatzi, aakarika kipatsijatzi. ¹⁶ Nokowakotapiintakiri Ashitairi, otzimimotziri owaniinkayitachari, antawoiti intasonkawintayitimi, jaawiyaaashiritakaimiro Itasorinka. ¹⁷ Nokowakotapiintakiri iijatzi Cristo inampishiriyitantimi, tima pawintaayitanaari irokaiti. Pinkimatakotyaawo pankiritsi parithatatsiri kamiithaini, iro paapaikantanatya jitakonka. ¹⁸ Iro inkimathapirotantaiyaawori oitishiritaari, okimiwaitakawo antawoiti inatyimi jitakonka Cristo, santha onkaatimi, jinoki onkantyaami, inthomai inatyimi. ¹⁹ Irootaki namanakotapiintantzimiri pinkimathapirotairo antawoiti jitakotai Cristo, anauro maawoni jiyotakowiitari, iro piñaantaiyaawori jothotyimi Pawa isaikashiripirotantaimi.

²⁰ Thami anthaamintaiyaari Pawa, tzimatsiri ishintsinka, iriitaki ñaakaayitaironi owanaa anaanakiro okaatzi akamiyitziriri. Iiro othotyiro ankinkishiritakotiro ishintsinka aririka añaayitiro jantzimoshiriyitairi. ²¹ Thami anthaamintaiyaawo okaatzi jantakaakiriri Cristo Jesús, iijatzi okaatzi jantzimotziriri awintaayitaari. Ari inkimintaiyaari inkaati ancharinitaiyaari ari inkantaitaatyaaani iijatzi inthaamintaiyaari irirori. Ari onkantaari.

4

Withaa ikantakaayitai Tasorintsinkantsi

¹ Ari okantayitakari, tima jomontyaitakina nokinkithatakotziri Awinkathariti. Irootaki nonkantantimiri: Pantapiintainiri ikowakaayitaimiri, tima ikaimashiritani pinayatzi. ² Tsinampashiri pinkantaiya, aapatziyashiri pikantantai. Iiro pisamawakaayita. Aña ontzimatyii pitakotawakaayitaiya. ³ Piñaashintsitaiyaawo pisaiki kamiitha, tima iri Tasorintsinkantsi owithaawakaayitaimiri. ⁴ Okimiwaitakawo apawatha akantanaa, tima apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Ari okimitari iijatzi apaani okanta ikajyaakaayitaimiri Pawa poyaakoniintairi. ⁵ Apaani ikanta Awinkathariti, apaani ikanta akimisantairi, apaani ikanta owiinkaawintaari. ⁶ Apaani ikanta Pawa, iriitaki Ashiyitairi maawoni. Iri pinkathariwintayitairi maawoni, jothotyiro inampishiriyitanta maawoni. ⁷ Iro kantacha, inashiyitaka jimatakaayitairi Cristo itasonkawintayitakai. Okimiwaitakawo oityaami impashiyitakairimi. ⁸ Irootaki josankinatakoyiitakiri pairani kantatsiri: Tzinagaa, jiiwatairo joitsinampaakiri owayiriwitakariri. Tima okaatzi jaapithatantakiri, ipashiyitairi jowayiriri. ⁹ ¿Tima ikantantaitari: “Tzinagaa?” Iro ikantantaitari, tima ipokitsita-painta isaawiki jaka kipatsiki. ¹⁰ Tima itzimi iyyaawiinkainchari kipatsiki, irijatzi tzinagaachari janaapirotanakiro inkiti, iro jothotyaantaawori isaikantaawo maawoni tsarikapaini. ¹¹ Iri tasonkawintantaatsiri okanta Otyaantapiroritantari tsikarika akaayitzi. Tzimatsi pashini kamantantanir-itatsiri. Tzimatsi pashini kinkithatakaantayitanairori ñaantsi jawisakoshir-itantaitari. Tzimayitatsi iijatzi pashini jiwayitanairiri kimisantzinkari, tzi-mayitatsi iijatzi yotaantaniriiti. ¹² Ari ikantayitairi maawoni jirikaiti, iriyyi-taki yotakaayitairini inkaati oshiriyitaachari tsika inkantya jantawaitainiri Cristo, inkini jiwitsikashiritakaayitaiyaari, inkimintyaaworimi iwatha Cristo jinatzi. ¹³ Irojatzii añaantaiyaawori ayopirotakotairi Itomi Pawa, onkim-ityaawomi awithaawakaatyiyaaami akimisantayitai. Iro amatantyaawori aatakauro ojjakotaiyaari Cristo, antapashiritanaatyimi. ¹⁴ Aritapaaki

akimitakari ikanta iintsi, owanaa ipashiniyitzi iikiro jijaatatzi ikimotatzzi. Tima ari ikimiyitari kaari jyinkaatsini jamatawiyiitiri, jiyotaitiririka kaari tampatzikatatsini. Iriiyitaki kimitakawori aapanayitakari tampiya, okinayitzi tsikarikapaini. ¹⁵ Aña iro akinkithatakoyitai tyaaryoopirotatsiri onkantakaakai atakonka. Ontzimatyii antapashiriyitai, ankimitaiyaari tsika ikanta Cristo irirori. Tima iri Cristo kimitanaiyaawonimi aito, ¹⁶ irooma maawoni aakaiti akimitawo aakami iwatha. Apaani atziri oimonkachari iwathaki kamiitha jiwithaawakaayita jowawitonkiyita, tima kamiitha ikanta itikatsitzi iwathaki. Ari ankantayitaiyaari aakaiti iwathayitai Cristo, antawaitainiri kamiitha irirori, amitakotawakaayitanaiya, atakotawakaanaiya iijatzi.

Owakiraari añaantari ikantakaayitaawo Cristo

¹⁷ Pinkimi nonkantimiro okaatzi jiyotakaakinari Awinkathariti: Aritapaaki pikimitakoyitari isaawisatziiti, tima aminaashiyitaka jantayitziro okaatzi ikinkishiritari, ¹⁸ okimiwaitakawo ikinkishiritani tsiniriwiri. Kisoshiri ikantayitaka, tii ikowaiyini jiyotakotairi Pawa, tii jiiñiro jinintaiyaawo inintakaawitakariri. ¹⁹ Tii inkaaniwintaiya, iro ayimatakiri imayimpinka, iyaaripiroshirinka jamitapiintakari, iijatzi jiyampitsinka. ²⁰ Irooma irokaiti, piyotakotairi Cristo, tii okantzi jiyantaitairo jiroka. ²¹ Tima imapirorika pikimisantairi, piyotanairo tyaaryoori inatzi okaatzi jiyotaantapaintziri irirori. ²² Tsikarika pikantayiwita pikaaripirotzzi pairani, ontzimatyii powajyaantayitairo, tima amatawitakimi okaatzi pinintawaitziri iiroka. ²³ Aña ontzimatyii pinkimitakaantairo owakiraataatyimi pikinkishiryaani. ²⁴ Ontzimatyii powakiraashiriyitai, iro jiwitsikantakimiri Pawa pairani pinkimitaiyaari irirori, tampatzikashiripiro pinaaty, kitishiripirori pinkantya.

²⁵ Tii okamiithatzi pamatawiyitanairi pijyininkapaini, iro kamiithatatsi piñaaniyitaiyaawo tyaaryooyitatsiri. Tima okimitanaatyaawo awithaawakaatyiiyaami. ²⁶ Iijatzi okimitari, aririka pinkijya, pintaaryooti pikaaripiroshiritzikari. Ontzimatyii piñaashintsityaawo powawisaantyaawori thaankiini pimashirinka, iro pimaakotziro irojatzzi pashini kitiiyiri, ²⁷ pishinitairikari Kamaari jantakaimiro kaaripirori. ²⁸ Koshintzirika pinatzi, powajyaantairo, ontzimatyii pantawaitai. Pinkimaatsiwintyaawo pantawaiwintiro pikowayitzi, onkantya piñaantyaawori ontzimimoyitimi, iro pimpashiyitaariri ashironkaayitachari. ²⁹ Iijatzi okimitari, tii okamiithatzi piñaawaitashityaawo kaaripirori ñaantsi. Aña iro piñaawaitapiinti kamiithari ñaantsi, onkantya piwitsikashiritakaantyaariri kimayitzimiri. ³⁰ Iirorika pantayitanairo kamiithayitatsiri, ari jowashiritakotakimi Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki. Tima iriitaki kimpoyaawontapiintakimiri irojatzzi paata pawisakoshiritantaiyaari. ³¹ Powajyaantiro iroñaaka pikisashiritaka, aritapaaka pikisapiintaka, piñaakatsimatantzi, piñaanaminthantantayitzi, pikijyimantantzi. Ontzimatyii powajyaantairo pantayitakiro kaaripiroyitatsiri. ³² Aña ontzimatyii pinkamiithashiritai, pinishironkatawakaayitaiya. Ontzimatyii pimpiyakoyitairi ikaatzi owaripiroshiritakimiri, ikimitagaimi Pawa piyakotaimi irirori ikamimotaimi Cristo.

¹ Tima jitakoyitani pinatzi Pawa itomiyitaimi, ontzimatyii pinkimitakotaiyaari ikimita irirori. ² Itakoshiri pinkantanti, pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakai, ishiniwintakai impaikakoitiri. Irootaki kimitakawori okasankainkatzi itagaitziniriri Pawa, owanaa okamiithatzimotakiri.

³ Tima oitishiritaari ikantakaitami iirokaiiti, tii okamiithatzi pimayimpiriti, imapiro okowiinkatzi. Tii aritaajaitzi pikinkithatakoyitairo. Ari okimiyitari pashini kaaripiroiyatsiri, iijatzi okimita aririka pinintayitiro ajyaagawontsi. ⁴ Tii okantzi piñaawaiyitiro kaaripirori, potsinampaantayiti, tii opantawo jirokapaini. Aña iro kamiithatatsi pimpaasoonkitairi Pawa. ⁵ Ari piyotaki iiroka iiro jagaitairi mayimpiriwaitatsiri tsika ipinkatharwintantai Cristo itsipatari Pawa. Ari inkimityaari iijatzi kaaripiroshiritsiri, ikaatzi nintayitzirori ajyaagawontsi ikimitakaantawo iwawanimi inatyi. ⁶ Tzimatsi kaminaayitimiini inkowi jamatawitimi, ari onkanta joitzipinashiritantimiri. Ari jowasankitairi Pawa inkaati piyathatachani. ⁷ Tii aritaajaitzi iijatzi pintsipaminthatyaari jirikaiti. ⁸ Tima pairani tikira pikimisantziriita Awinkathariti, kimiwaitaka pisaikatyiimi otsinirikitzi, pantayitapiintakiro kaaripirori. Iro kantacha jashitaimi Pawa, kimiwaitaa pisaikaatyimi okitiiyiinkatzi. Irootaki pisaikantaiyaari kamiitha pinkimitakaantakiro isaikaitzi okitiiyiinkatzi. ⁹ Tima inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi, ari piñaayitairo pinishironkantantai, pintampatzikashiritai, piñaawaitapiintairo tyaaryoori. ¹⁰ Ontzimatyii pantapiintayitanairo kamiithatzimotirini Awinkathariti. ¹¹ Iiro pitsipaminthatari kimitakariri saikayitsiri otsinirikitzi. Aña pinkaminaathatiri, tima tii okamiithatzi jantayitziri, aminaawaitaantsi inatzi. ¹² Tima antawoiti owañaantsi aririkami ankinkithatakotiro okaatzi jantayitziri jimananikiini. ¹³ Iro kantacha aririka pinkaminaathatiri, kimiwaitaka pootatyiinirimi iyaaripironka. Aritaki inkinkishiritanaiya, inkowanakiro inkamiithashiriyitai, tima okimiatyaawo isaikanaatyimi okitiiyiinkatzi. ¹⁴ Irootaki josankinaitantakari pairani, ikantaitzi:

Aritaki pimaaki, pinkakiti,
Pintzinai pitsipayitakari kaminkari,
Iri ootaimini Cristo.

¹⁵ Aamaakowinta pinkantawintaiyaawo onkaati pantayitiri, iiro pojyakoyitari masontzishiriri, aña iri pinkimitakotya ikantayita yotaniri. ¹⁶ Iiro pisaikawaitashita, tima tzimatsi oiyiki kaaripiroshiririiti. ¹⁷ Iiro pimasontzishiriwaitzi, aña paminaminatiro pinkimathatairo ikowakaimiri Awinkathariti. ¹⁸ Iiro pishinkiwaita, tima oiyiki okowiinkatzi. Aña iro kowapirotacha isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi. ¹⁹ Pinkinkithatakotawakaanaiyaawo Salmo-paini, pimpampithaayitairo onkaati jiyoshiritakaimini Tasorintsinkantsi, thaaminta pinkantawintayairi Awinkathariti. ²⁰ Paasonki powapiintairi Ashitairi Pawa piñaayitziro maawoni tsikarika oiyita, pimpairyaanairi Awinkathariti Jesucristo.

Pimpinkathatawakaayitaiya

²¹ Ontzimatyii pipinkathatawakaayitaiya, tima pinkatha powayitairi Pawa. ²² Iinantaitari, pipinkathatairi piimiiti, pinkimitakaantiri pipinkathatziiri Awinkathariti. ²³ Tima ikaatzi iimintaitari ijiwatziro iina, ikimitakari Cristo ijiwatziiri kimisantzinkariiti. Tima Cristo ikimitakaantari kimisantzinkariiti iriimi iwatha, iriimi Cristo iitotanaiyaarimi iriroriiti. Irijatzi owawisaakoshiriyitairini. ²⁴ Tima maawoni kimisantzinkariiti pinkatha jowairi Cristo, ari onkimiyityaari tsinaniiti opinkathatapiintairi oimiiti. ²⁵ Iimintaitari, pitakoyityaawo piinaiti,

pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakari kimisantzinkariiti, iriitajaantaki shiniwintakariri ikamawintayitairi. ²⁶ Iro jantantakawori jiroka onkantya intasorintsitakaantairi. Ari imataari jowiinkaaitya, ikantapiintaitzi: “Nokimisantairo Iñaani”. ²⁷ Tima ikowatzi Cristo kitishiri inkantayitaiya ikaatzi kimsantairiri, kimitajaantakimi tii ikaaripiroshirtzimi kapichiini. Jojakotari Cristo ikanta pairani aatsini iina, tii ikowi jiñiuro iinatyaari ontsimisiwaiti, ompitsipookiwaiti, aña owaniinka onkantya. ²⁸ Iro jantayitairi iimintaitari, jitakotyaawo iinaiti. Inkimitakaantiro jitakotawo iwatha irirori, ari inkimitanairo iijatzi iinaiti jitakotyaawo. ²⁹ Tima tii jiñaitzi apaani kimaatsitakaawaityaawoni iwatha, aña itakopirowaita ikanta. Ari ikimitairi iijatzi Cristo ikaatzi kimsantayitairiri. ³⁰ Ikimitakaantayitaari iriirikami imishina, iriirikami itonki, iriirikami maawoni iwathaki. ³¹ Tima ikantaitzi:

Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, apaani inkantaiya iwathaki jaawakaana.

³² Owanaa okompiwitaka pairani inkimathayiitiro jiroka. Aña iri Cristo ogyakaawintacha jaka, ipoña iijatzi kimsantayitairiri. ³³ Ari okantari, ontzimatyii pitakoyitaiyaawo piinaiti, pikimitaa pitakota iiroka. Ari onkimiyitanaiyaari iijatzi iinaitari, opinkathayitairi oimi.

6

¹ Iintsiiti, pikimisantairi ashitzimiri, tima irootaki kamiithatatsiri ikowakaaimiri Awinkathariti. ² Ojyiki ikantakaantakiri pairani Pawa. Iro kantacha ari osatikakari apaani Ikantakaantani itanakawori okinkithatakotziro ikajyaakari Pawa, ikantaki: Pipinkathatairi ashitzimiri,

³ Aritaki piñaakiro osamani paminawaiti jaka kipatsiki.

⁴ Irooma iirokaiti iwaapatiitari, tii okamiithatzi pinkisakaawaityaari powaiyaniiti, aña iro kamiithatatsi pintampatzikayitiri, pinkaminairi tsika okanta ikowiro Awinkathariti.

⁵ Ompirataari, pinkimisanti iirokaiti onkaati jompiraitimiri. Iiro pamatawiwaitziri ompiratzimiri. Pinkatha powiri, pinkimitakaantiri pipinkathaziri Cristo. ⁶ Iiro powakowintashiwaita pantawaitiniri aririka jaminimi, iro pinimotakaantyaariri. Aña pashi powiro pantawaitapiintiniri, tima jompiratani jowanaimi Cristo, pantiro ikowiri Pawa. ⁷ Shiritha pinkantawintyaawo jompirayitzimiri, pinkimitakaantiro iriitajaantakimi Awinkathariti pantawaitiniri, kaari atziri. ⁸ Tima ayotaiyakini, iri Awinkathariti pinayitaini okaatzi antayitakiro kamiithari, onkantawitatyaa aakarika ompirataari, tiirika jompirayiitai. ⁹ Ari pinkimityaari ompiratantaniiriiti, ontzimatyii paapatziyaari pompiratani, iiro pasaryimawaitari. Tima jompiratari Inkitijatzji pompiratani, ari ikimitsitzimiri iijatzi iiroka, jompiratzimi, tikaatsi imaakiniti irirori.

Ipiyawintashiritantari kimsantanaatsiri

¹⁰ Iyikiiti, piñaashintsishiritya, tima iri Awinkathariti otapishiritantimironi ishintsinka. ¹¹ Pinkimitakaantiro pinkithaatakotatyaawomi jashitari Pawa ipiyakowintantaitari. Iro piñaantyaawori pimpiyatyaari kamaari. ¹² Tima kaari atziriiti koñaawoini antaminthayitaini, iri antaminthatairi kaari koñaayitatsi. Iriiyitaki pinkatharitashiwintawaitachari, tzmawitachari ishintsinka, tsiniriwiri jinayitzi ompiraminthatariri isaawisatzi, irijatzi antashiwaitakawori kaaripirori inkitikii. ¹³ Ikimita apaani owayiri jawintaawo iithaari ashivotatsiri, ari pinkimitanaiyaari iiroka

pawintaayitanaiyaari Pawa. Aritaki pimatakiro pimpiyakowintya. Tima aririka piñaashintsishiripirotanaya, tikaatsi iwokashiritimini. ¹⁴ Pintyaaryooyitai, pinkimitakotyaaari ikanta jiwitsikaanta owayiriiti. Tima iro jitapiinta joojothakiyitanatyaawo iithaari iiro ipakoowaitana. Ari pinkimitapiintanaiyaari iirokaiiti, pinkinkishiritakoyitanairo tyaaryoori, ari onkantya iiro pipakooshiriwaitanta. Ikithaatapiintawo owayiriiti ashiretakai ishipaniiki, inkini otzikaawintiri. Ari pinkimitanaiyaari iirokaiiti tampatzikashiri pinkantayitanaiya, tima iro otzikaawintashiritimini. ¹⁵ Ityaantapiintari owayiriiti i-zapato-ti, inkini jiyayiti tsikarika. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiiti aamaakowinta pinkantapiintaiya inkini piyaayiti tsikarika pikinkithatakotairo Kamiithari Ñaantsi isaikantaitari kamiitha. ¹⁶ Jawintaapiintawo owayiriiti jotzikaawintaminto joirikayitziri iiro okintantari paampakiyitaintsiri chikopi. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiiti pawintaapirotanaiyaari Pawa inkini potzikaashiriwintanaiya pimpiyatantyaariri kamaari. ¹⁷ Jawintaapiintawo owayiriiti ashironaki jamathaitari. Ari pinkimitanaiyaari iirokaiiti pawintaayitanaiya jowawisaakoshiritaimi Pawa. Ipiyakowintantapiintawo jowathaaminto owayiriiti. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiiti pimpiyakowintantyaawo Iñaani Pawa inkinkishiritakaimiri Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Pamanamanaatapiintayitai, tima Itasorinka Pawa kinkishiritakaiyaamini pinkowakotiriri. Tyaaryoo pinkantayitanaiya inkini pamanakotapiintanaiyaari maawoni oitishiritaari. ¹⁹ Impoña pamanakoyitakina naaka, iñaapirotakaantinari Pawa niyotantyaari nokinkithatakotanairo Kamiithari Ñaantsi kaari jiyotakowiita pairani. ²⁰ Tima iro kamiithatatsi noñaapirowintyaawo nonkinkithatakaanti. Irootaki jomontyaawintaitakinari. Iro kantacha iikiro niyaatakaatyiro nonkinkithatakaanti.

Iwiyaantawori withataantsi

²¹ Aririka jariitapaatya Tiquico janta pisaikaiyini, iriitaki kamantapaakimini tsikarika nokantaka, tsikarika iita nantayitakiri jaka. Tima jirika Tiquico iyiki jinatzi, nitakopirotakari. Iri tyaaryootaintsi jimitakotakina nokinkithatakaantaki. ²² Iro notyaantantyaariri, onkantya piyotantyaari tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Ari onkantya pinthaamintashiritantyaari.

²³ Ari okantzimaita iyikiiti. Onkamintha isaikakaayitaimi kamiitha Ashitairi Pawa, ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantya pitakotawakaantanaiyaari, awintaashiri powanairi.

²⁴ ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo, pikaataki pitakopirowaiyitaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILIPOS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarintsi, ari notsipatakari Timoteo nosankinatzi miro. Tima jompiratani Jesucristo ninayitzi. Iiroka nosankinatzi ni janta Filipos-ki pikaatzi ikitishiritakaimi Cristo Jesús. Iri-jatzi nosankinatzi ni ikaatzi jiwayitzi miri pinkimisantayitai. ² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi. Ari inkimi-taimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jamanamanaatakoyitari Pablo kimisantzinkariiti

³ Aririka nonkinkishiritakotapiintimi, owanaa nopaasoonkitziri Pawa. ⁴ Kimoshiri nokantapiintaka aririka namanamanaatakoyitimi, ⁵ tima ari akaataiyakini akinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Irojatziki pikantanakiro pairani owakiraa pikimawakina nokamantapaakimiro ñaantsi, tii powa-yaantanakiro irojatziki iroñaaka. ⁶ Niyotajaantzi naaka, owanaa okami-ithataki okaatzi pawintaashiriyitaari Pawa, tima iriitaki kamiithashiri-takaimini irojatziki impiyantayaari Jesucristo. ⁷ Tima kamiitha okanta nonkinkishiritakotapiintimi, nitakoyitani pinatzi. Okantawitaka jomontyi-itakina naaka, ari akaatzi inishironkayitai Pawa. Ari okantari iijatzi jaayi-itakina pinkatharintsiki, tima nokinkithatakotakiro janta Kamiithari Ñaantsi. ⁸ Iri yotatsi Pawa owanaa nokowityaataikimi noñaayitimi. Iro jitaakona Jesucristo kantakaawori. ⁹ Namanakotapiintakimi pitakopirowai-tantayaari, yotani pinkantya, pinkimathatairo maawoni, ¹⁰ onkantantyaari pantapiintayitairo kamiithari. Ari onkantya pinkitishiritantyaari iiro otz-imanta inthawitakotaitimiri paata impiyakirika Cristo. ¹¹ Ikamintha jom-pampatikashiritaimi Jesucristo okanta pantayitantaawori kamiithari. Iro impinkathayitantyaariri Pawa, inthaamintapiintantaityaariri.

Nañaantaari Cristo

¹² Iyikiiti, nokowi piyotakotiro awijiyimotakinari. Tii othataawait-ashita awijiyimotina jirokapaini, aña iro iyaatakotantyaari Kamiithari Ñaantsi jawisakoyiitantyaari. ¹³ Ari matzimaitaka, tima ikaatzi saika-pankotziriri pinkathari, owayiriiti kimpoyaawintanari, jiyotaiyai ni maawoni jomontyaawintashitaitanari Cristo. ¹⁴ Tima jiñaayitakina iyikiiti jomontyaawintaitanari Cristo, tii ithaawaiyanakini, iikiro ikinkithayit-ankitzi, jawintaapirotanakari Awinkathariti.

¹⁵ Tzimatsi jaka kajyaawaitachari ikinkithatakotziri Cristo, ojiyiki ikowaki janaina impinkathayitiri onkantya inkisaniintantaitinari naaka. Iro kantacha tzimatsi pashini itakotajaantakinari, kamiithapiroini ikinkithayitanaki irirori. ¹⁶ Jirikaiti ikaatzi kisaniintakinari, tii ishinitziri atziripaini inkimisantina, apaniroini ikowi inkimisantaitiri onkantya janaantyaanari naaka, irootaki ikajyaawaitantari ikinkithatakotziri Cristo. Ikowatzi jirikaiti inkimaatsipirotakaitina jomontyiitakina. ¹⁷ Iriima ikaatzi itakotajaantakinari, jiyotaiyini irirori Pawa kantakaawori jomontyiitantakinari onkantya nonkinkithatakotantyaawori janta Kamiithari Ñaantsi. ¹⁸ Tikaatzi iitzimaitya kisaniintanari, iro kowapirotacha irijatziki Cristo ikinkithatakoyiitzi. Irootaki oimoshirinkakinari. Ari

imapirotya nonkimoshiriti, ¹⁹ tima niyotzi irootaintsi jomishitowaitaina. Okantakaantziro pamanakoyitakina, inishironkatakina Itasorinka Jesucristo. ²⁰ Iro nokowapirotairi nonkinkithakatotiri Jesucristo, tikaatsi nonthaawakaiya. Tii nokowi jowaañitaina paata. Aririka intsitokaitakina, irooma iirorika, ari nonkantaitayaani nantayitiro kamiithari, irootaki impinkathaitapiintantyaariri Cristo. ²¹ Tima iri Cristo nañaantaari naaka. Irooma aririka intsitokaitakina kamiithataki iijatzi. ²² Irojatzirika nañi iikiro niyaatakaatyiiro nantiniri Awinkathariti ikowakaayitanari. Tii niyotzimaita otzimi nokowiri. ²³ Apiitiroiti nokowiro. Kamiithawaitaki intsitokaitina niyaaita nontsipatapaiyaari Cristo. Iro kamiithapirotzimotakinari naaka. ²⁴ Iro kantacha okowapirota iijatzi nañi, ari onkantya nosaikimotantimini iirokaiti. ²⁵ Niyotaki iiro nokamita, osamani nosaikimoyitanaimi iirokaiti, ari onkantya nonthaamintakaantimiri pawintaanaiaari Cristo. ²⁶ Tima aririka nariitapaimi iirokaiti, ojyiki pinkimoshiriwintawaina, piyotanaki iri kantakaawori Jesucristo imatantari.

²⁷ Jiroka pinkantayitanaiya: Pantapiintanairo kamiithatzimotirini Cristo. Irootaki pantapiintanairi, tima aririka niyaataki nariitimi, kamiitha noñaapaakimi pisaikaiyini. Irooma iirorika nimatziro nariitimi, nokowi nonkimakotimi kamiitha paapatziyawakaayita, piñaashintsishiriwintaiyaawo Kamiithari Ñaantsi akimisantanairi. ²⁸ Iiro pithaawantashiwaitari kisaniiintzimiri. Tima jirikaiti ari inkinkishiritakaiyaari Pawa japiroiyitayitii. Ari inkimitsitimi iijatzi iirokaiti pikimisantairi, jiyotakaayitaimi imapiro pawisakoshiriyitai. ²⁹ Tima tii apa ikowakaakimiro Cristo pikimisantairi, aña ontzimatyii pinkimaatsikowintayitairi iijatzi. ³⁰ Ari akaataiyakini akimaatsikowintakari. Tima piñiiyakinani pairani owanaa nokimaatsikowintakari janta. Irojatzii nokantziro iroñaaka pikimakowintana owanaa nokimaatsikowintakari jaka.

2

Itsinampashirinka ipoña iñaapironka Cristo

¹ Tima aritaki jomoshirinkaimi Cristo, tima jitakotakimi, tima isaikashiritantakimi Itasorinka, tima piyotairo pinishironkatawakaiyani, ² ontzimatyii paapatziyawakaayitaiya, pitakotawakaayitaiya, onkimiwaityaawo apanimi onkantaiya pikinkishiritani. Irootaki oimoshirinkanari. ³ Aririka ontzimi oitya pantayitiri, iiro pikisawakaawintawo, tsinampashiri pinkantya, iiro pasagaawintawaitawo. Tii opantawo pinkantanti: “Naaka kamiithapirotatsi, tii opantari jirinta”. Aña iro kamiithatatsi pinkanti: “Iri kamiithapirotataitatsi jirinta, janaakowaitakina naaka”. ⁴ Tii apa okamiithatzi pinishironkapirowaitya iiroka, aña ontzimatyii pinishironkayitairi iijatzi pashinipaini. ⁵ Pojyakotyaari tsika ikantapainta Jesucristo, ⁶ Pawapirori jinaki irirori, tiimaita inchiraawintya jipapirotyaawo Ipawatziira. ⁷ Aña jowajyaantanakiro ipinkatharitzi, joyakotanakari ompirataari, itzimaki, ikimitakotapaakari ikantayita atziiriiti. ⁸ Ikimitapaakari atziri, tii ipinkatharitanai ikimiwita. Aña shiritha ikantapainta irojatzii ikamantakari ipaikakoitakiri. ⁹ Irootaki opoñaantari Pawa iñaapirotakagaari Cristo, ipinkathariwintapirotzi, janaanakiri ikaatzi jiwitsikaitakiri. ¹⁰ Ikowi Pawa maawoni impinkathapiroitiri Jesús, onkantawitya tsikarika janta inampiyiityaawo, inkitiki, kipatsikinta, iijatzii otapinaki kipatsi. ¹¹ Maawoni inkantayitai: “Pinkatharipirori jinatzii Jesucristo”. Aripaiti ipinkathayitairi Pawa Ashitairi.

Ikimitari ootamintotsi kimisantzinkariiti

¹² Ari onkantzimaityaari nitakotani iyikiiti. Tima pairani nosaikimotakimi janta, owanaa pikimisantapiintakina. Ari pinkimitanairo iijatzi no-saiki intaina, pantapiintairo okaatzi nonkantimiri. Pinkamaiwintanaiyaari Pawa jowawisaakoshiriyitaimi, pinkatha pantiniri okaatzi ikowakaayitakimiri. ¹³ Tima Pawa iriitaki kowashiritakaantatsiri, okanta pantapiintawori kamiithari. Irijatzi Pawa antakaayitimironi.

¹⁴ Pantainiri Pawa maawoni kamiithari, iiro pikisawakaawintawo, ¹⁵ ari onkantya iiro otzimanta oitya iyakawintimini. Tima itomi Pawa pinayitatz, powajyaantiro kaaripirori, kamiitha pisaikimoyitairi kinashiwaitainchari. Pinkimitakotyaari kitijiyiinkatakairori tsiniriri. ¹⁶ Pintyaaryoowintanairo pikimakotakiro ñaantsi, iro pañaashiritantaiyaari. Aririka pintyaaryoowintakiro, antawo nonthaamintimi impiyairika Cristo, tima tii natsipitashiwaitawo nokinkithatakotakimiro iñaani Pawa. ¹⁷ Onkantawitya jowa-maawintainawo nokimisantaayitakimi, owanaa nonkimoshiriti, ari pinkimiyitanatyaari iirokaiti, pinkimoshiriwintaiyinani. Aririka jowamaitakina, oiyakawo nañaantari japaayitziro imiriyiitari isaitaitziri piratsi itagaitziniriri Pawa. ¹⁸ Irootaki pinkimoshiriwintantinari iijatzi iirokaiti iroñaaka.

Timoteo ipoña Epafrodito

¹⁹ Iriirika kowaintsini Awinkathariti Jesús, ari piñaakiro thaankiini notyaantimiri Timoteo. Tima aririka impiyaki, inkamantapaina tsika pikanta pisaikaiyini janta, ari onkantya nonkimoshiritantyaari. ²⁰ Tima tii itzimi ojyainani naaka ikimitaka Timoteo, owanaa ikowaki inishironkayitaimi. ²¹ Tzimayiwitacha pashini, apa joshiriyitawo oiyitarika ikowiri, tii joshiritakotawo ikowakaantziri Cristo Jesús. ²² Iro kantacha, piyotaiyini iiroka kamiitha ikanta isaikimotakina Timoteo, iri tyaaryootantsi itsipatakina nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Owanaa jimitakotakina, kimiwaitaka iriimi notomi. ²³ Iriitaki nokowakiri notyaantimiri janta, aririka niyotaki tsika inkantaitina. ²⁴ Aamaa nowakiri Awinkathariti thaanki inkantaiyaawo, naaka jatashitajaintimini janta.

²⁵ Iri nitawatya notyaantaimiri iyiki Epafrodito, potyaantakinari pairani. Owanaa inishironkatapaakina. Iri kimitakotakariri owayiri ishintsishiritaki itsipatakina nokinkithatakaantzi. ²⁶ Jirika Epafrodito, owanaa ikinkishiritakoyitakimi, antawoiti ikowaki jiñaapaimi, tima jiyotaki pikimakotaiyakirini jimantsiyawaitaki. ²⁷ Ari ikantawitaka jimantsiyatzi, iroowitaincha inkamimi. Iro kantacha jinishironkatakiri Pawa, joshinchagairi. Tii apaniirini inishironkatakiri irirori, aña jimatsitakina naaka, tii ikowakaanawo nimapirotya nowashiripirowaitakotyaari aririka inkamimotakina. ²⁸ Irootaki notyaantantaimiriri thaankipiroini janta, ari onkantya pinkimoshiripirowaitantyaari aririka piñaawairi, ari onkantya iiro nowashiripirowaitanta naaka. ²⁹ Kimoshiri pinkantawintawaiyaari, tima pirintzitawakaanaatya pikimisantairi Awinkathariti. Pimpinkathatapiintairi ikaatzi ojyariri irirori. ³⁰ Tima ikamawitaka irirori ikamaitanakawo jantayitziro ikowakairiri Cristo. Ishinitakowintanakawo jimitakotakina, tii inishironkapirowaita irirori, okimiwaitakawo iirokami imitakotinani jaka.

¹ Ari okantzimaitari iyikiiti, thaaminta pinkantawintaiyaari Awinkathariti. Tima iiro nosamawo naaka napiipiintimiro okaatzi nosankinatakimiri pairani. Iro kamiithatatsi piyopirotantyaari.

² Ontzimatyii paamaiyaari manintaniriiti kimitakariri otsitsi, kaaripiroshiririiti, kowatsiri intomishitaanitakaimi. ³ Tima totamishitaa-nipirori anayitai aakaiti, inampishiriyitantai Tasorintsinkantsi, jiyotakaayitairo tsika ankantya apinkathayitairi Pawa. Iro awintaashiwaitawo añaayitziri awathaki, aña iro anthaamintawintya jashiyitai Cristo Jesús. ⁴ Ari onkantyaami owawisaakoshiritaimi añaayitziri awathaki, nimawaitakiromi naaka nanaokantimi. ⁵ Tima pairani owakiraa notzimapaaki, okaatzi 8 kitiijyiri nomaakotapaaki, ari itomishitaaniitakinari. Naakataki Israelmirinka, icharinitanakari Benjamín-ni, Judá-mirinkapirori ninatzi, Heberpaantipirori noñaawaitziri, nimonkaatziro okaatzi Ikantakaantaitani, tima Fariseo ninawita. ⁶ Noñaajaantaki nokimisantapirotatziiri Pawa, irootaki nokisaniintantakariri kimisantanaairi Jesucristo. Tima nothotyaawitanakityaawo nimonkaatziro Ikantakaantaitani, tii nomaakitapaintzi apaani. ⁷ Iro kantacha maawoni jiroka, okaatzi nasagaawintawaitakari pairani, tikaatsi opantaiyaawoni iroñaaka niyotakotairi Cristo. ⁸ Imapirotatya, tima niyopirotairira Cristo, tii opantaajaitawo nokantawita pairani. Nowajyaantanairo maawoni, nokimitakaantanakiro jookapiintatziro kaagashi. Iro nokowajaantanairi niyopirotairi Awinkathariti Cristo Jesús tima irootaki kamiithapirotatsiri. ⁹ Iriitaki tsipashiritaanari iroñaaka. Tii nopankinatanaawo nimatiro Ikantakaantaitani, tima tii otampatzikashiritana. Irooma nawintaanaari iroñaaka Cristo, iriitajaantaki Pawa otampatzikashiritanaari. ¹⁰ Iro nokowapirotanairi niyopirotairi Cristo, tima iriitaki ashitawori ishintsinka ipiriintaa ikamawitaka. Ari onkantya nonkimitakotantyaariri tsika ikanta ikimaatsikowintantaka, tsika ikanta iijatzi ikamimotantaki, ¹¹ irootaki jowiriintantaiyaanari naaka aririka nonkamawitatyaa.

¹² Tikiraata nothotyaataitziro nokantayitakimiri, tikiraamintha noñiuro nonkamiithashiripiroti. Iro kantacha iikiro niyaatayi naminaminatiro irojatzii nothotyaapirotantyaawori, tima niyotzi iri itapaintawori Cristo Jesús jowawisaakoshiritaana. ¹³ Iyikiiti, tii nokantatzi naaka: Nimatataikiro nothotyaakiro nonkamiithashiripiroti. Aña jiroka nokantanaa: Majanta nowanairo nantayitakiri pairani tii noshiritakotawo, apa nokinkishiritakotawo onkaati noñaayitiri paata, ¹⁴ ari onkantya nimatantantyaari, irojatzii noñaantaiyaawori paata impinayitairi Pawa ikaimashiriyitai intsi-pashiritai Cristo Jesús.* ¹⁵ Jirokapaini nokantayitakimiri, ontzimatyii oshiritakotyaawo maawoni akaatzi antapashiriyitai. Tiirika poshiritakotawo, Pawa oñaayimironi pinkimitakotantainari. ¹⁶ Iro kantacha, ontzimatyii antyaaryoowintairo antayitantyaawori okaatzi ayotakotajaantakiri.

¹⁷ Iyikiiti, ontzimatyii pinkimitaiyaana naaka. Ontzimatyii paminayitairi pashini aririka joyakotaanawo naaka tsika nokanta piñaayitakina. ¹⁸ Tima aritaki pairani napiipiintakimiro nokinkithatakotzimiro, irojatzii napiitimiri iroñaaka nirayimankakiini nonkantimi: Tzimatsi oiyiki saikimotakimiri janta kisaniintziriri ikaatzi kinkithatakotzirori tsika okanta ipaikakoyiitakiri Cristo. ¹⁹ Irootantsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi

* **3:14** Kantakotachari jaka “nimatantantyaari”, ikanta pairani atziri matantatsiri ishiya tsika ipiyota aminaminthatziriri, ipayitzi owinawo jimatantaki.

iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri, tii ikaaniwintakotawo. Iro ikinkishiritakowaitapiintaka isaawisato. ²⁰ Irooma aakaiti, iro akowapirotanai anampitaiyaawo isaikinta Pawa. Oyaaniinta akanta impiyi Owawisaakotantaniri Awinkathariti Jesucristo, ²¹ pashiniyitakaapaini awathaki akaamaniwaitzi, ari ankimitakotaiyaari tsika ikanta irirori otzimi jowaniinkawo. Aritaki jimatapairo, otzimimotziri ishintsinka ipinkathariwintantawori maawoni oiyitarika.

4

Pinkimoshiriwintapiintairi Awinkathariti

¹ Iyikiiti, nokowataiki naaka poisokirotanaiyaari Awinkathariti. Tima nitakotani pinayitatzii, owanaa nokowaki noñaapaimi. Iirokayitaki oimoshirinkanari, iirokatakiki kantakaantironi impinataitantinari paata, onkimiwaityaawomi namathairi pinayitaimi.

² Nonkantimiro Evodia iijatzii Sintique: Ontzimatyii aripirotawakaiya awintaashiritaari Awinkathariti. ³ Nonkantimi iijatzii iiroka notsipaminthari, pinkaminairo jiroka apiti tsinani aripirotawakaantaiyaari. Tima ari nokaatzi pairani natsipiwintawo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotziro, ari otsipafakari Clemente ipoña pashinipaini ikaatzi tsipayitakinari pairani. Tima maawoni jirikaiti, osankinatakoyitaka jañaashiriyitai paata.

⁴ Kimoshiri pinkantawintapiintaiyaari Awinkathariti. Napiitawakimiro: ¡Pinkimoshiritapiintaiyini! ⁵ Ontzimatyii jiyoyitaimi maawoni nishironkatanari pinayitai. Tima aritaki piyimataka Awinkathariti. ⁶ Iiro okantzimoshiriwaitzimi, aña pamanamanaatapiintairi Pawa pinkowakoyitiri kowityi-imotzimiri. Pimpaasoonkitapiintairi iijatzii. ⁷ Ari onkantya piñaantyaawori isaikakaayitaimi kamiitha Pawa, kamiithapiro inatzi jiroka, anairo okaatzi akinkishiriyitari aakaiti. Tima jiroka, saikaantsi kamiitha, iro inimoshiritakaimini, iiro okantzimoshiriwaitanzimi tima itsipashiritaimi Cristo Jesus.

Poshiritapiintaiyaawo kamiithari

⁸ Jiroka nonkantimiri iyikiiti. Poshiritapiintaiyaawo tyaaryoori, pinkathataantsi, tampatizikashirintaantsi, kitishiritaantsi, inimotaantsi, kamiithatzimotaantsi, kamiithashiritaantsi, thaamintaantsi. ⁹ Pantanairo okaatzi piyoyitakiri, okaatzi nokamantakimiri. Piñaantayityaawo okaatzi niyotayitakimiri, okaatzi kamiithari piñaakotakinari naaka nantayitakiri. Aririka pantayitanairo jiroka, ari inimowaitimi isaikakaimi Pawa.

Ipashitantari Filipos-jatzi jashi Pablo

¹⁰ Antawoiti ikimoshiritakaakina Awinkathariti, noñaakiro papiitairo pinishironkataana. Niyotzi naaka tii pimaajantana, aña iro kantakaantzirori tii otzimi tsika pinkinakairo pinishironkatantyaanari. ¹¹ Tii iro nonkantantyaari, noñaatziro nokowityaaniintawaitzi. Aña namitakawo nokimoshiriwaitzi onkantawitayitika tikaatsi tzimimotinanani. ¹² Niyotakiro tsika okantawaita ankwityaaniintawaiti, ontzimimoyitai oiyiki. Nothotyaakiro namitakawo maawoni, iirorika nowapirowaita, aririka nontajyaaniintawaiti. Namitakawo ontzimimotina oiyiki, namitawo iijatzii nokimaatsiwaitawo tikaatsirika tzimimotinanani. ¹³ Ari onkantakiri nonkitsirinkiro maawoni oiyitakarika, tima iri Cristo aawiyashiritakanawori iroñaaka.

¹⁴ Iro kantacha, owanaa okamiithataki okaatzi pipashitakinari, tima piyotaiyakini tzimatsi oiyiki pomirintsitzimotakinari. ¹⁵ Pairani nokinantanakari Macedonia-ki, nitantanakawori nokinkithatakotziro Kamiithari

Ñaantsi, tikaatsi nishironkatinani, apa iirokaiti Filipos-jatziiti, pipakaantakinari pipashitanari. ¹⁶ Ari pikimitaakiro iijatzi nosaikantakari Tesalónica-ki, papiipiintakiro pipakaantakina pipashitanari, iri naantakari okaatzi kowityiimotapiintakinari. ¹⁷ Tii apa noshirityaawo naaka pimpashitapi-intyaanawo kowityiimotinari, nokowatzi pantayitanairo iirokaiti kamiithari, inkini impashitaitimi paata iiroka. ¹⁸ Aritaki naakiro maawoni pipakaantakinari, ipapaakinawo Epafrodito, oiyikitzimotapaakina tikaatsi kowityiimotinani. Okaatzi pantakiri owanaa okamiithatzimotakiri Pawa, okimitzimowaitakari kasankainkari. Okimiwaitakawo iijatzi okamiithatzimotziri aririka intagaitiniri piratsi. ¹⁹ Iri Pawa payitimini onkaati kowityi-imoyitimini iiroka, tima otzimimopirowaitziri jowaniinkawo Cristo Jesús. ²⁰ ¡Ankantaityaani apinkathatairi Ashitairi Pawa! Ari onkantyaari.

Iwiyaantawori withataantsi

²¹ Piwithatyaanari janta ikitishiritakaani Cristo Jesús. Jiwithatsitakimi iyikiiti ikaatzi tsipatakinari naaka jaka. ²² Jiwithayitsizimi iijatzi ikitishiritakaani jaka, iri withatajaantzimiri ikaatzi saikapankotziriri Pinkathari César.

²³ Onkamintha inishironkapirotaimi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI COLOSAS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimiro jiroka osankinarintsi. Tima jotyaan-
tapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakiri Pawa. Iri notsipata iyiki
Timoteo nosankinatzimiro. ² Iiroka nosankinayitzini pikaatzi ikitishiri-
takaitaimi janta Colosas-ki, tima iirokaiiti iyikiiti oisokirotanakariri Cristo
pikimisantanaari. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha
isaikakaayitaimi, ari inkimitsitimi iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jamana Pablo onkantya jiyotaniantyaari kimisantzinkariiti

³ Ari nokantapiintatya namanamanaatari Pawa Ashitariri Awinkathariti
Jesucristo, nokantziri: “Paasoonki Pawa”. ⁴ Irootaki nopaasoonkitantariri,
tima nokimakowintakimi tsika pikanta pawintaashiritanaari Jesucristo,
itakatani pikantanaari ikitishiritakaani, ⁵ okantakaakimi pikimisantanaari
tyaaryoori Kamiithari Naantsi, piyotanaari tzimatsi poyaakoniintari inki-
tikinta. ⁶ Okaatzi pikimakiri iirokaiiti, jatakotaki maawoni nampitsiitiki.
Ikimisantayitanaari iijatzi pashinijatzi atziririiti. Ikitimikimi iirokaiiti owaki-
raa pikimawakiro naantsi, pikimathatanakiro imapiro inishironkayitaimi
Pawa. ⁷ Tima iriitaki iyiki Epafra yotaakimirori pairani janta. Nitakotani
jinatzi Epafra, iri oisokirotakariri Cristo jantawaitziniri. ⁸ Irijatzi kamanta-
paakinari owanaa pitakoyitanta ikantakaakimi tasorinkantsi.

⁹ Tima owakiraa nokimakowintawakimi tsika pikantana, ari
nokantapiintanakitya namanakoyitaimi onkantya pinkimathatantyaawori
ikowiri Pawa. Yotanshiri pinkantayitaiya. ¹⁰ Namanakotzimi iijatzi
pantapiintantyaawori kamiithatzimotziriri Awinkathariti, tima irootaki
ikowiri pantainiri, iro piyaatakaantyaawori piyopirotanairi Pawa.
¹¹ Namanakotzimi onkantya otapishiritantimiri ishintsinka. Iro
tyaaryootakaimini jowaniinkawo, intsinampashiritakaimi iijatzi. ¹² Ari
onkantya pinthaamintantyaari pimpaasoonkiyitairi Ashitairi. Tima
iriitaki kantakaawori okanta añaantaawori jashiyitai, anintaantaiyaawori
okaatzi ikajyaakaayitakairi ikitiijyiinkatakotairi ikitishiritakaani.
¹³ Tima pairani kimiwaitaka asaikatyiimi otsinirikitzi. Iro kantacha
jowawisaakoshiritai Pawa, ipinkathariwintayitai iroñaaka jitakotani Itomi,
¹⁴ itzimi kapathainkawintakairi. Okimiwaitakawo impinakowintatyiimi
ikimaatsiwintayitai, ari okanta ipiyakotantairori ayaaripironka.

Ikamawintai Cristo, ari jaapatziyai Pawa

¹⁵ Tii ikoñaanitzi Pawa, iro kantacha joñaagantapainta itanakawori It-
omi, tzimitachari tikiraamintha jiwitsikaitiro añaayitzi iroñaaka. ¹⁶ Iri
Itomi witsikakaantakiro tzimayitatsiri inkitiki iijatzi kipatsiki. Jiwit-
sikaki koñaanitatsiri, ipoña kaari koñaayitatsini. Jiwitsikayitakiri maawoni
maninkariiti pinkathariwintziriri tsikarika oiyita. Iriitaki jiwitsikakaay-
itaki maawoni onkantya jashitantyaawori irirori. ¹⁷ Iri itajaantanakawo
Cristo itzimi pairani. Irijatzi kantakaawori iroñaaka kaari inashitantayita
okaatzi jiwitsikayitakiri. ¹⁸ Irijatzi Cristo akimitakaanta iriimi aitotyaami

akimisantzinkaritari. Irooma aakaiti iwatha anayitaimi. Iriitaki itakaantawori ipiriintaa ikamawitaka. Irootaki jitapiintaitantyaariri ipinkathayitairi iroñaaka. ¹⁹ Tima iriitaki Itomi ikowapirotajantakiri Ashitairi inampishiripirotantairi ipawatzi irirori. ²⁰ Iriitaki kamimoyitairi, kapathainka inkantapainta ipaikakoitakiri. Aripaiti jaapatziyai, onkantawitayta tsika asaiki kipatsiki, tiirika inkitikiki.

²¹ Pairani kisaniiinta powiri Pawa, tii poshiritakotawo ikowakaayitzimiri, iro pantapiintashitaka kaaripirori. Iro kantacha Pawa, jaapatziyai.

²² Tima atziripirori jinapaintzi Jesucristo, iro aritantakari ikamimoyitakai maawoni. Iriitaki aayitaini Pawakinta, inkantapairi: “Jirikataki, nokitishiritakaani, kitishiripiro ikantayitaa, tikaatsi kantakowaitairini”.

²³ Ari onkantaari, aririka poisokirotanatyaawo pawintaashirityaari. Tima pairani owakiraa pikimawakiro Kamiithari Naantsi, piyotanaki tzimatsi poyaaakoniintari. Ithonka ikimakoyiitanakiri maawoni nampitsiitiki. Irojatzii, naaka Pablo, ikinkithatakaayitakinari iijatzii.

Jiyotaayitzi Pablo pashinijatzii atziri

²⁴ Antawoiti nokimoshiritzi iroñaaka noñiio nokimaatsitakowintzimi. Tima nimonkaatatziro ikimaatsitakagaitakari Cristo. Iri nokimaatsitakowintza kimisantzinkariiti, itzimi kimitanaawori iroorikami iwatha Jesucristo.

²⁵ Iro nantawairi naaka nimonkaayitairo, tima iri Pawa kantakinari: “Pikinkithatakotainiri atziriiti noñaani, ontzimatyii pothotyiiro maawoni”.

²⁶ Tikaatsi yotaajaitatsini pairani oita jantiri Pawa, irojatzii okantzimaita iroñaaka. Iro kantacha aakaiti jiyiitai “ikitishiritakaani”, jiyotakaayitairo.

²⁷ Tima iro ikowakiri Pawa ayoyitairo. Jiroka jiyotakairi: Inishironkayitaimi irokaiti tii nojyininkawitzimi, itsipashiritaimi Cristo. Iro poyaakoniintantaawori piñairo jowaniinkawo. ²⁸ Irootaki nokinkithatakotantaariri naaka Cristo. Nokantayitzi atziriiti: “Aritapaaki pikaaripiroshiriwaitaki”. Niyotaayitairi kamiithapirorini, okimiwaitakawo naayitaatyirimi Pawakinta, nonkantairi Pawa: “Jirika kimisantairiri Cristo, iriityitaki othotyaaakirori”.

²⁹ Irootaki noñaashintsiwintantairiri. Tima ishintsinka Cristo aawiyaashiritakaakinawori nantayitantakawori maawoni.

2

¹ Tima nokowatzi piyoyitai antawoiti noñaashintsiwintakimi, iijatzii Laodicea-jatzii ikaatzii kimisantairiri Cristo, noñaashintsiwintakari. Ari nokimitaakiri maawoni kaari ñaapootaajaitinani. ² Iro noñaashintsiwintantzimiri onkanta pinthaamintashiritantyaari, pitakotawakaantyaari,

piyotanipirotantyaari, pinkimathatantyaawori jantayitairi Ashitairi Pawa tii jiyotakowiitari pairani Cristo. ³ Tima iriitaki Cristo kantakaawori ikimathatakaantairo kaari jiyotakowiitari, okimiwaitakawo ayaagawontsi

otzimi jimanawiitari. ⁴ Nokamantsitziro iroñaaka jiroka, iiro piñaantawo jamatawiyiitimi. ⁵ Okantawita tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatajantimi asaiki janta pinampiki. Iro nokimoshiripirotantakari nokimakowintakimi aripiro pikantawakaanaa, oisokiro powanairi Cristo pawintaanaari.

⁶ Tima tsika pikanta pikimisantanakiri kitziroini Awinkathariti Jesucristo, iikiro piyaatatyii pintsipashirityaari. ⁷ Oisokiro powapirotanakiri pitanakari pikimisantziri, pinkimitakotyaawo parithatatsiri kamiithaini, pinkimitakotyaawo iijatzii pankotsi jiwitsikayitziro, tima irootaki jiyotakaayitakimiri. Pimpaasoonkitapiintairi Pawa.

Isaikapiroshiritantaimi Cristo

⁸ Pinyaaryooti, tzimatsi kowatsiri jamatawitimi, paamaakowintya. Jimonkaatakaashitzimirokari okaatzi jiyoyitziri, jiyotaayitziriri pairani ichariniiti, iro jamiyitapiintari jaka kipatsiki. Tima kaari jashi Cristo. ⁹ Tima Pawa, iri othotyaapirotzirori inampiwathatantari Jesucristo. ¹⁰ Irijatzi othotyaapirotzirori inampishiritantakimi iirokaiti, tima pawintaashiritanaari Pawa. Pinkatharipirori jinatzi irirori, janairi ikaatzi pinkathariyiwitachari. ¹¹ Tima pawintaashiritanaari Pawa, kimiwaitanaa pintomishitaanitayiyiiaami. Tii koñaawo pintomishitaaninya, iro ojyakaawintacha jowajyaantakaayitaimiro Jesucristo piyaaripiroshirinka, jañaakaashiriyitaimi iijatzi. Okimiwaitanakawo intomishitaanitayiyimimi. ¹² Tima powiinkaayitaka pairani, pikimitatyaari Cristo Jesús tsika ikanta ikamawitapainta irirori. Iroowaitanaki arimi pinkaatakirimi pinkitayta, ikitawitakariri irirori. Ipoña pañagai iiroka, jañagaira irirori. Tima pawintaanaari Pawa tsika itzimi ashitawori ishintsinka añaakagaimiri. ¹³ Pairani iirokaiti, kimiwaitaka pinkamayitayiyimi okantakaantziro piyaaripironka. Iro kantacha Pawa inishironkataimi, okantawitaka tii pitomishitaaniyita. Tima jañaakagairi Cristo, ari ikimiyaaimiri iiroka jañaakaashiritaimi ipiyakoyitaimiro piyaaripironka. ¹⁴ Tima pairani ojyiki ikowawita nojyininkapaini jimonkaayitiroimi Ikantakaantaini, tiimaita jimonkaantziro. Irootaki jowasankitaantyaaririmi Pawa. Tima kimiwaitaka Pawa josankinatakotatyiiromi ayaaripironka. Ikanta ipaikakoitakiri Jesucristo, ari ashiryaakari josankinatakowitakai Pawa, kimiwaitaka arimi intsiapanatyaawomi ipaikakoyiitakiri Cristo. ¹⁵ Aripaiti joitsinampaayitakiri pinkathariwitachari, tii otzimiotanairi ishintsinka irirori. Tii jantziro jimananikiini jirokapaini, joñaagantapirotakiro onkantya jiyotakoyiitantyaawori.

¹⁶ Tii okantzi pishintsiwintawakaiya intzitaityaawo owanawontsi, imiriyiitari. Tii okantzi iijatzi pishintsiwintawakaiyaawo joimoshirinkayitari nojyininka, okimitatya osarintsi, owakiraachhiri kashiri, kitiiyiri jimakoryaantaitari. ¹⁷ Tima maawoni imonkaayitziri pairani nojyininkapaini, iroowaitaki okanta aamparyaantsi. Kantakotachari jaka iriitaki Cristo.* ¹⁸ Paamaakowintya tzimatsi kinkithatakoyitimiini, ikowatzi pojyakoyitaiyaari ikantayita iriroriiti. Irootaki ikantantayitzimiri: “Thami antsinaampashiriyitai, onkantya ampinkathayitantaariri maninkariiti”. Iro kantacha tiimaita jiñaapootziri maninkariiti, apa jaakowintawo ikinkishiritakowaitawo inintashiyitari irirori, kantakaapiro ikantawintakawo. ¹⁹ Tii jiwithaajaitari jirikaiti itzimi aitotanaari aakaiti. Jirika aitotaari, iriitaki thaamintakaawori okimotayitzi awatha, irojatzi owithaawakaantayitari. Tima Pawa kantakaakawori.†

²⁰ Apaani kaminkari tikaatsi janti, iiro okantzi jimonkaayitiro itziyititari. Ari pikimiytanaari iirokaiti pitsipashiritanaari Cristo, kimitajaantaka pinkamatyiimi. Tii okowajaantzi pimonkaayitairo okaatzi itziyititari. ¿Iitama paminaashiwaitantari pantayitziro ikantayitziri atziriiti? ²¹ Ikantzimi: “Iiro

* **2:17** Tima apaani aamparyaantsi tii okoñaawaitashita. Aririka añiuro, ayotzi tzimatsi ashitawori jaamparyaa. Ari okimitari iijatzi okaatzi jimonkaayiwitakari pairani, aamparyaa onayitaki okaatzi jantzimoyitairi Cristo. † **2:19** Jiroka ojyakaawintachari jaka: Tii jiyotaajaitzi iri Cristo jiyawitairi aaka, ikimiwaitakawo iriimi aito. Irooma aakaiti akimitakawo iroorikami iwatha. Tima aririka anthaamintya ankimotati awathaki, maawoni awatha othaaminta okimotayitzi, kamiitha okanta owithaawakaayita, irojatzi antariwathayitantatyaari. Irootaki aito jiwatakaantsiriki okanta othaamintantari okimoyitzi kamiitha awatha. Ari ikimitsitari iijatzi Cristo, iri jiyowanairiri kimisanzinkariiti, irojatzi jantapashiriprotantyaari kamiithapiroini.

powayitawo jiroka, iiro pantayitziro jiroka, iiro poirikayitziro jiroka”.²² Aña jiyotaashiwaitakimiro Ikantakaantaitani. Tima aririka oyaawo tsika oitya, iiro añauro tsika onkantai, ari othonkari.²³ Tima aririka antziwintawaitya, añaajaantzi ashironkaawintatyaari Pawa akimisantanairi. Tiimaita, ami-naashiwaita jiroka, tima tii owajyaantakaantziro anintashiwaitapiintari.

3

¹ Aritaki añaagai Cristo, isaikimotapairi Pawa jakopiroriki, ari ikaata-pairi ipinkathariwintantzi. Ari pikantayitanaari iirokaiiti pitsipashiritaari Cristo, awisakoshiriyitaimi. Pinkowapiintairo jashitari irirori.² Iiro pikinkishiritakoyitawo isaawisato, aña iro pinkinkishiritakoyiti inkitijato.³ Kimiwaitaka iroñaaka pinkamayitayiiirikami, tima pisaikimoshiritairi Pawa pitsipashiritaari Cristo, okantawitaka jiroka tii kofaawoini inatyi.⁴ Iro kantacha, aririka impiyaki Cristo, aripaiti jañaakaayitai maawoni, owani-inkaki ankantayia antsipatapayaari.

Tii opantawo apiiyitairo antayiwitakari pairani

⁵ Tii opantawo papiitairo pantayiwitakari pairani. Pinkimitaiyaari kaminkari, tii jantayitairo kaaripirori. Tii okantzi pimayimpiritanai, pinkaaripiroshiriyiti, pinkamaawoshiriyiti, pinintashiriwaiti, pinkowawaitiri kiriiki. Tima aririka pinkowawaitiri, aritaki piwawanitanatyaari.⁶ Irootaki jantapiintayitakiri atziriti, iro jowasanakitaawintairiri paata Pawa.⁷ Ari pikantayiwitakari iijatzi pairani iirokaiiti, pamikiwitakawo.⁸ Iro kantacha, ontzimatyii powajyaantayitairo iijatzi jirokapaini, okimitatya: Pikisawakaawaita, piñaakatsimatawakaawaita, pikimaatsitawakaawaita, pookimotawakaawaita, pikawiyawakaawaita,⁹ pamatawiwaitantzi iijatzi. Tima aritaki powajyaantayitairo tsika pikantayiwita pairani.¹⁰ Kamiithashiri pikantayitaa iroñaaka, tima iri Pawa owamiithashiritaimi, pinkimitaiyaari ikanta irirori, tima iriitaki witsikakimiri pairani. Irootaki piyopirotantaiyaariri iroñaaka.¹¹ Ithonka inampishiritantai Cristo maawoni, ikimitatya: Grecia-paantiri, Judá-mirinka, totamishitaari, kaaririka totamishitaari, pashinijatzitatsiri, jyininkatantairi, kaari yowaitaniri, pimantaari, maawoni.

¹² Inishironkatani Pawa pinayitzi, irootaki jiyoshiitantayitaimiri onkantantyaari jashipirotaimi. Ikowi iroñaaka pinkitishiripiroyitai. Pinishironkayitantya, pinithaantaniti, tsinampashiri pinkantya, iiro pisamawaitanta.¹³ Amawi pinkantawakaayitanaiya, pimpiyakotiri owaaripiroshiriwaitimini. Tima aritaki ipiyakotaimiro iiroka Cristo piyaaripironka. Irootaki pimatanaari iijatzi iiroka.¹⁴ Iro kowajyaantachari pitakotawakaayitanaiya, inantyaari paripirotwakaanaaiya.¹⁵ Tima apaani akantanaa akimiyitawo aakami iwatha Cristo, iro añaantyaawori kamiitha asaikayitanai, aripirotawakaanaaiya. Ontzimatyii ampaasoonkiyitairi Pawa.¹⁶ Poshiritapiintanaiyaawo pikimakoyitakiriri Cristo. Jiroka piyotanitantaari onkantya piyotaawakaantapirotantyaari: Ontzimatyii pimpampithaayitanairo onkaati jiyotakaayitaimiri Tasorintsinkantsi, pimpampithaayitairo Salmo, pimpaasoonkitairi Pawa. Ari onkantya pinthaamintashiritawakaantyaari.¹⁷ Ari pinkimityaari ontzimirika pantayitiri, oitya piñaawaitiri, pimpairyapiintairi Awinkathariti Jesucristo, pimpaasoonkitiri Ashitairi Pawa.

Antayitairi akimisantayitai

18 Iinataitari, pipinkathatairi piimiiti, tima iro pantayitanairi pikimisantairi Awinkathariti. 19 Iimintaitari, pitakoyitaiyaawo piinaiti, iiro piñaakatsimawaitawo. 20 Itomiitari, pinkimisantairi ashitzimiri, tima irootaki kamiithatzimotziriri Awinkathariti. 21 Iwaapatiitari, ti okamiithatzi pinkisakaawaitashityaari powaiyani, ari onkanta iiro okantzimoniintawaitantari. 22 Ompirataari, pinkimisantairi okaatzi inkantimiri ompiratzimiri jaka kipatsiki. Iiro powakowintashiwaita pantawaiti aririka jaminimi onkanta pinimotakaantyaariri, aña kamiitha pantawaitapiintainiri, tima pipinkathataatziiri iiroka Pawa. 23 Ari pinkimitairo maawoni pantayitanairi kamiitha pishirithawintyaawo. Pinkimitakaanantairo iriimi ompiratimini Awinkathariti Jesucristo, kaari atziri ompirataajaitimini. 24 Aritaki piyotaiyakini iirokaiti, Awinkathariti pinayitaimini paata. Tima iri Cristo ompiratapiintayitaimiri iroñaaka. 25 Iriima ikaatzi antayitapiintanairori kaaripirori, jowasankitaayitairi irirori. Tima Pawa, tikaatsi imaakiniti irirori.

4

1 Ompiratantaniiriiti, paapatziyaari pompirataniiti, tampatzika pinkantawintyaari. Pinkinkishiritiro, tzimatsi iiroka inkitiki iita ompiratzimiri.

2 Pamanamanaatapiintaiya, aamaakowintashiri pinkantya pamanamanaatya pimpaasoonkiti. 3 Pamanamanaatakotaina naaka, onkanta ishinitantaitinawori nokinkithatakotanairo kaari jiyotakowiita pairani. Tima irootaki jomontyaawintaitakinari. 4 Pamanamanaatakotina onkanta nimatantyaawori nonkinkithatakotiro kamiithapiroini, iro inkimathayitantyaawori.

5 Ontzimatyii pisaikayiti kamiitha pisaikimoyitziri kaari kimisantatsini. Piyotairi, iiro pitsipawaitashitari. 6 Kamiitha inimotiri onkaati pinkinkithatakotuniriri, poshini onkantzimotyaaari. Ontzimatyii piyoyiti tsika pinkanti pakayitiri aririka josampiyitimi.

Iwiyaantawori withataantsi

7 Aririka jariitaya iyiki Tiquico pinampiki, iriitaki kamantapaakimini tsika nokanta nosaikayini jaka. Tima jirika iyiki, iriitaki imitakopirotakinari jaka nantawaitziniri Awinkathariti. 8 Iro notyaantantyaariri jiñiimi tsika pikantayani iirokaiti janta, inkamantimiro tsika nokantayani jaka. Ari onkanta piñaantyaawori pinthaamintashiritaiyaani. 9 Ari notyaantimiri iijatzi iyiki Onésimo intsipatanatyaari Tiquico. Tima jirika Onésimo iriitaki poñainchari pairani pinampiki. Tyaaryoo jawintaanakari irirori Awinkathariti, nitakopirowaitani jinatzi. Apiti inkaati kamantapaakimini okaatzi nantayitakiri jaka.

10 Ari itsipatakina Aristarco jomontyaaitakina jaka. Jiwithatsitayimini iijatzi irirori. Jiwithatsizimi iijatzi Marcos itomithori Bernabé. Tima jirika Marcos, iriitaki nokinkithatakotakimiri pairani nokantakimi: Aririka jariitaya pinampiki paawakiri kamiitha. 11 Jiwithatsitayimini Jesús, jiiitaziri iijatzi Justo. Iriitayakini kaatakinari nokinkithatakotziro tsika okanta ipinkathariwintantai Pawa. Owanaa joimoshirinkina iriroriiti, tima tikaatsi pashini nojyininka kimityaarini itsipatakina jirikaiti.* 12 Jiwithatsizimi iijatzi Epafras, iriitaki pashini poñainchari pairani

* 4:11 Ikantakotziri Pablo jaka “nojyininka”, iriityitaki jiiyitziiri “totamishitaaniri”, tima aritaki jiiyitziiri Judá-mirinkaiti.

pinampiki. Irijatzi jompiratani Cristo. Ojyiki jamanamanaatakotapi-intakimi, onkantya pinyaaryooshiriyitantyaari, piyotakotantyaawōri pantanairo tyaaryooproini ikowiri Awinkathariti. ¹³ Naakatajaantaki ñaakiri Epafra owanaa ikinkishiritakoyitakimi. Ari ikimitsitakari iijatzi Laodicea-jatzi, iijatzi Hierápolis-jatziiti. ¹⁴ Jiwithatzimi iijatzi Lucas aawintantaniri. Irijatzi nitakotani. Jiwithatsizimi iijatzi Demas. ¹⁵ Nokowi naaka piwithatinari maawoni kimisantzinkariiti janta Laodicea-ki. Piwithatinawo Ninfas, iijatzi pinkimitaakiri maawoni kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitapiintachari opankoki. ¹⁶ Piñaanatiniri nosankinari ikaatzi kimisantzinkariiti janta pisaikinta. Impoña potyaantakiniri Laodicea-jatzi jiñaanatiniri kimisantayifatsiri janta. Ari pinkimityaari iijatzi irokaiti, piñaanatiro nosankinatakiriniri iriroriiti. ¹⁷ Jiroka ñaantsi pinkantiriri Arquipo: “Pantawaitaniri Awinkathariti tsika okantajaanta ikantakimiri, pimonkaatiniri”.

¹⁸ Naaka Pablo, jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki niwithatzimi. Iiro pipiyakotana jomontyitakina, pamanamanaatakotapiintaina. Onkamintha inishironkayitaimi Pawa. Ari onkantya.

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO

TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinat zimirori jiroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaant zimiro janta Tesalónica-ki pashiiti pikaatayini jashiyitaimi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Onkamintha inishironkataimi, isaikakaayitai kamiitha iijatzi.

Ikimitakoitari Tesalónica-jatzi

² Aririka namanamanaatakoyitaimi, antawoiti nopaasonkitziri Pawa. ³ Ojyiki nokinkishiritakotapiintakimi okaatzi pantayitanairi poshiritanaa, okaatzi jiñaitzimi pitakoyitanta, opoña okaatzi paakowintanaawo iijatzi poyaawintaari Awinkathariti Jesucristo. ⁴ Tima niyotaiyini iyikiiti, jitakoyitaimi Pawa irijatzi iyoshiiyitaimiri. ⁵ Piyotaiyini iirokaiti tii nokinkithatakotashitzimiro Kamiithari Ñaantsi nosaikimotantakimiri, aña Tasorintsinkantsi oshinchaashiritakinari, niyotantari tyaaryoori inatzi okaatzi nokamantayitizimiri. Piñagaiyakinani iijatzi tsika nokanta nosaikimoyitakimi, owanaa nokowapiintaki nonishironkayitimi. ⁶ Okantawita ojyiki piñaashitakawo, iro kantzimaitacha pikimisantayitanai, tima Tasorintsinkantsi oimoshirinkakimiri. Irojatzi pimatantanaawori okaatzi nantakiri naaka iijatzi okaatzi jantakiri Awinkathariti. ⁷ Ari okanta ikimitantanaimiri ikaatzi kimisantayitanaatsiri nampiyitawori Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki. ⁸ Tii iri apaani kimakowintaimini tsika pikantana pikimisantairi Pawa, aña ikimakoyiitakimi iijatzi tsikarikapaini. Tima nokowawitaka nonkamantirimi tsika pikanta pikimisantayitai iiroka, ⁹ iri itawakinawori ikamantawakina naaka tsika pikantayitaka paawakina kamiitha, tsika pikanta powajyaantayitanairi piwawaniwitari, iro pikowanaki pantiniri ikowiri Kañaaniri Pawa Tyaaryoori. ¹⁰ Ikamantakinawo iijatzi tsika pikanta iiroka poyaawintari Jesús impiyi inkinapairo inkitiki, tima iri Pawa ashitari jañaakagairi ikamawitaka. Iriitaki matironi jowawijaakoshiritai aririka imonkaapaitaiya jowasankitaantayitai.

2

Jantayitakiri Pablo Tesalónica-ki

¹ Iyikiiti, piyotaiyini iiroka tii aminaashita okaatzi niyaataki nariitzi-imi. ² Pairani tikira niyaatziita pisaikaiyini iiroka, owanaa ikisaniintaitakina Filipos-ki, jowasankitaawaitaitakina iijatzi. Iro kantzimaitacha iri Pawa shintsishiritakaakinari nokinkithatakotantakimirori Kamiithari Ñaantsi, okantawitaka ikisaniintaitana. ³ Tima tii nokinakaashitawo okaatzi noñaaniyitakari, tii nokaaripiroshiritzi nokinkithatakotant zimirori, tii nokowi namatawitanti. ⁴ Aña Pawa ñaantashiritakinari naaka, iri otyaantakinari nonkinkithatakotaimiro Kamiithari Ñaantsi, irootaki kaari nokinkithatakotantapaakimirori okaatzi kamiithat zimoyitziriri atziriri, apa nokinkithatakotakiro kamiithat zimotziriri Pawa, tima iriitaki yoshiritantatsiri. ⁵ Tima piyotaiyini iiroka tii nonintaathatantimiro okaatzi nokinkithatakotakimiri, iro noñaantyaari nayi ojyiki kiriiki. Iri yotatsi Pawa.

6 Tii iro nonkowaajaiti pimpinkathatashitina. Okantawitaka naakataki Jotyaantapiroriti Cristo, ontzimatyiiimi impinkathayiiitaina. 7 Iro kantzimaitacha nonshironkatani nowakimi nokimitakawo apaani inaanatiitari aririka aamaakotyaari iintsiti. 8 Tii apa nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi, aña antawoiti nitakoyitakimi, irootaki noñaashintsitakowintantakimiri.

9 Pinkinkishiritayironi iiroka nitantanakawori nokinkithatakotzimiro iñaani Pawa, shintsiiini nantawaitaki, kitiijyiriki iijatzi tsiniripaiti. Ari okanta tii piñaantaiyawoni iiroka pintziyina. 10 Piyotaiyini iiroka tsika nokanta nosaikimotakimi iijatzi ikimitaka Pawa jiyotzi irirori, tima kamiithashiri nokantaka, kitishiri nokantaka tikaatsi iitya kantakotinari.

11 Piyotzi iijatzi owanaa nonshironkayitaimi, nokimitakotaari iwaapatitari ikaminairi jowaiyani, jitakotari, ishintsithatzi. 12 Ari nokimiyitakimiri iiroka, inkini pantayitainiri ikowakaayitziimiri Pawa, tima iriitaki iyoshiiyitaimi, ari piñiuro pisaikai ipinkathariwintantai otzimi jowaniinkawo.

13 Irootaki niyaatakaantawori nopaasoonkitanairi Pawa. Tima pairani owakiraa pikimawakina nokamantapaakimiro ñaantsi, piyotanaki kaari jiñaani atziri, irootaki tyaryoori jiñaani Pawa. Tima pikimisanakiro, antakaayitaimiro okaatzi ikowakaimiri. 14 Ari pikimitakotanaari iirokaiti ikaatzi kimisananairiri Jesucristo janta Judea-ki, tima antawoiti jowasankitaayitakiri Judá-mirinka ijiyininka. Ari ikimitsitakimiri pijyininka iiroka jowasankitaayitakimi. 15 Tima iriitaki Judá-mirinka owamaakiriranki Jesús, irijatzi owamaayitakiriri pairani Kamantantaniri. Iriitaki omishitowayitakinari iijatzi naakapaini. Antawoiti ikisaniintakiri atziripaini. Irootaki kaari inimotziriri Pawa. 16 Tima tii ikowaiyini nonkinkithatakotainiri ñaantsi kaari Judá-mirinkatsini, onkantya jawijakoshiriyitantaayaari iriroriiti. Ari okanta ikaaripiroshiriyitantakari jirikaiti Judá-mirinka, ari jiñiimaitaiyaawo jowasankitaayitairi Pawa paata.

Isaikantakari Pablo intaina

17 Iyikiiti, osamani okantawitaka asaikimotawakaaka intaina, owanaa nokinkishiritakotapiintaiyakimini. Iro kantzimaitacha owanaa nokowaki iroñaaka apiitairo añaawakaayitaiya. 18 Ari nokowawitaka nariitimi, iri kantacha Satanás owanaa jotzikaakina. 19 Iro kantzimaitacha paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo, iirokataka thaamintashiritakainani noñaantyaawori nonkimoshiritai. Tima iirokaiti kantakaakawori impinaitantinarini naaka. 20 Iirokataiyakini kantakaiyaawoni noñaantyaawori nonkantakaapirotaiya paata nonkimoshiritai.

3

1 Iro nokinkishiritakariranki nosaiki naaka Atenas-ki, 2 iri notyaantimiri Timoteo pisaikaiyini iiroka. Tima jirika Timoteo iyiki jinatzi, ojyiki jantayitakiniriri Pawa. Ari nokaatakiri noñaashintsitakawo nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi ikantakota Cristo. Tima aririka jariitayya pisaikaiyini iiroka, iri añaashiritakaapaakimini, inkimoshiritakaapaakimi piyaatakaantyaawori pinkimisanti. 3 Tii nokowi onkantzimoniintimi aririka jowasankitaayitakimi, tima aritaki onkantyaari, iro awijiyimoyitaini. 4 Irootaki nokantayitsitakimiri nosaikimotantakimiri, iro piñaayitakiri okaatzi awijiyimoyitakimiri. 5 Iro kantzimaitacha tii okantzi namawitapairo naaka, nokowaki niyoti irojatzirika pikimisanaiyini. Noñaajaantaki tzimatsi iita

kowaintsiri inkaariproshiritakaimi, ari aminaashiwaityaami okaatzi nokamantayiwitakimiri pairani.

⁶ Iro kantacha jiyaataki Timoteo jariitzimi, piyaa nosaiki naaka. Ari ikamantapaana iikiro piyaatatzi pikimisantaiyini, itakotani pikantawakaiyakani. Ikamantakina iijatzi tii pimaijantina, pikowi piñiina, ari nokimitsitakari naaka nokowi noñiimi iiroka. ⁷ Iyikiiti, okantawitaka ojiyiki noñiira jaka jowasankitaawaitaitana, thaamintashiri nokanta, tima niyotzi iikiro piyaatakaanakitziro pikimisantaiyanakini iiroka. ⁸ Timan niyotaki iikiro piyaatatzi pityaaryoowintairi Awinkathariti, kamiitha inimotana nosaiki. ⁹ Antawoiti nopaasoonkitakiri Pawa, tima iirokataiyakini matakirori pikimoshiriprotakaakina. ¹⁰ Iikiro naakowintatyaawo namana kitijiyiriki iijatzi tsiniripaiti, onkantya noñaantyaawori napiitiro nariitimi, ari notampatzikatimiro tzimatsirika pikinakaashitakari pikimisantanai.

¹¹ Iri nokowakotzi Ashitairi, Pawa, ipoña Awinkathariti Jesús, tampatzika nowanakiro niyaatzi pisaikaiyini iiroka. ¹² Nokowakotzi iijatzi iri kantakaiyaawoni piñaantyaawori pitakotawakaiyaani, ari pinkimitsitaniyaari pashinijatzitzi atziri. Iro nokowi pinkimitakotyaaawo naaka tsika nokanta nitakotaimi iiroka. ¹³ Iro jiñaantaimiri Ashitairi, Pawa, kitishiri pikantayitanaa, iiro itzimi iitya kantakotimini paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, intsipataiyaari ikaatzi kamiithashiriri.

4

Okaatzi inimotziriri Pawa

¹ Ari okantari iyikiiti. Iri kantakaiyaawoni Awinkathariti Jesús, nonkantimirori jiroka, shintsitha nonkantimiro. Pairani niyotaakimiro pantayitairo okaatzi inimotziriri Pawa. Ari pimatzimaitakawo. Iro kantacha nokowi iikiro piyaatakaatyiro irojatzi pothotyaaantapirotatyaawori. ² Aritaki piyotaiyakini iiroka, iriitaki Awinkathariti Jesús matakaakina-wori naaka okaatzi niyotaayitakimiri. ³ Jiroka okaatzi ikowiri Pawa onkantya jowamiithashiritantimiri: iiro pimayimpirtzi. ⁴ Ontzimatyii piyoyitai pinkinatantya, inkini ipinkathayitaimi pintampatzikashiriyitai. ⁵ Iiro piñaaposhinitawo mayimpiritaantsi. Iro jimatapiintayitakiri ikaatzi kaari kimisantayitairini Pawa. ⁶ Paamaakowintaiya pikantzimoniintakaan-tarikari jirokapaini apaani iyiki kimisantanaatsiri. Timan nokamantakimiro, ari jowasankitairi Pawa inkaati antakironi jiroka. ⁷ Tii ikowi Pawa ankimitakotyaaari mayimpiri, iro ikowaki jowamiithashiriyitai. ⁸ Tiirika pikimisantzi, tii naaka pinthainkaki, aña iri Pawa pithainkaki. Timan iri Pawa otyaantakimiriri Tasorintsinkantsi.

⁹ Iro nonkinkithatokitimiri iroñaaka okantakota atakonka. Onkantawitya tii okowa napiitaimiro iirokaaiti. Timan pimatakiro pitakotawakaayita, ¹⁰ pimatanakiri pitakoyitanaari iyikiiti ikaatzi nampiyitawori maawoni piipatsitiki Macedonia. Iro kantacha ontzimatyii piyaatakaairo irojatzi pothotyaaantapirotatyaawori. ¹¹ Iro paminaminayiti pisaikayitai kamiitha. Kaari imaamanitaitatzi, pantiro okaatzi pantawairiyitari iiroka. Timan iro niyotayitakimiri pairani. ¹² Ari onkantya jiñaantimiri ikaatzi kaari kimisantayitatsini, tampatzikashiri pikantayita, tikaatsi kowityiimotimini.

Impiyairika Awinkathariti

¹³ Iyikiiti, nokowi nonkinkithatakotimiro tsika inkantaiya paata ikaatzi kimisantzinkari kamayitaintsiri, iro piyotantyaari iiroka. Iro iiro pikimitakatantari kaari kimasantatsini, antawoiti jiraaniinta jowashiriwaita. ¹⁴ Tima ayotaiyini aaka ikamawitaka Jesús, iro kantzimaitacha iijatzi jañagai. Ari inkimitaayitairi Pawa paata ikaatzi kimisantayitaintsiri, ari jañaakaayitairi aririka impiyi Jesús. ¹⁵ Jiroka okaatzi jiyotakairi Awinkathariti: Paata aririka impiyi, iri itanaiyaawoni jiñaawairi ikaatzi kamayitaintsiri, aakaiti impoiwaitatsini añaayitzi. ¹⁶ Ari inkimaitawairo inkaimapaaki ijwari maninkariiti, intyootakaantapaaki Pawa. Impoña ikaatzi kamayiwitainchari, iri ityaawoni intzinaanaki, ¹⁷ ampoñaapaatya aakaiti kaari kamayitatsini, ari antsiptanaiyaari antzinaashitawaiyaari Awinkathariti, antonkiyotawaiyaari minkoriki. Ari ankantaitatyaani antsiptaiyaari Awinkathariti. ¹⁸ Irootaki jiroka ñaantsi poimoshirinkawakaantyaari.

5

¹ Iro kantzimaitacha iroñaaka iyikiiti, tii okowajaantzi nonkamantimiro tsikapaiti awijantayitantaari jirokapaini. ² Ari piyotaiyakini iiroka, tii jiyotaitziro tsikapaiti, tima omapokashitaiya, onkimitaiyaawo aririka jomapokantaiti inkoshitaiti tsiniripaiti. ³ Intzimayiwiya kantatsini: “Iroñaaka asaikai kamiitha, inimotimi pinkantya”. Iro kantacha ari jomapokaitairi japiroyiitiri maawoni. Onkimitaiyaawo tsinani okimaatsiwaita ontzimaaniti, tikaatsi inkinakaitiro awijashitantaari onkaati pokatsini. ⁴ Iro kantzimaitacha tii ari pinkantayitaaari iiroka iyikiiti, iiro jomapokaitzimi, ikimitaantziranki koshintzi. ⁵ Tima piyotakoyitairo iiroka, tii pikimitari aniiyitapiintashitachari tsiniripaiti, inkini iiro jiñaitantari. Aña iri pinkimitakoyitaya aniiyitapiintatsiri kitiiyiriki, okoñaatzimoyitairi. ⁶ Ari okimitari, tii okantzi ankimitakotyaari ikanta maashitachari tsiniripaiti, aña aamaakowinta ankantayitaya, ankimityaari kiyoshiriri. ⁷ Tima tsiniripaiti jimaapiintaitzi, ari ishinkitaitari iijatzi. ⁸ Iro kantzimaitacha aaka ayopirotaiyini, iri akimiyitaari ikaatzi aniitapiintayitatsiri kitiiyiriki. Ontzimatyii awitsikaantya, ankimisantayitai, atakotantya. Ankimitakotyaari jiwitsikaanta owayiri, ikithaatawo ashivotatsiri iithaari. Ankimitakotyaari iijatzi jawintaawo ashironakitatsiri jamathaitawo, ari ankimityaari aaka awintaanaaiyaawo awijakoshiriyitai. ⁹ Tii iro inkowiri Pawa jowasankitaayitai, aña ikowaki awijakoshiriyitai akimisantairi Awinkathariti Jesucristo. ¹⁰ Iriitaki kamawintakairi. Tikaatsi oitya ankamawitaya, aririka añaayitai, aritaki añaayitairo asaikimoyitairi paata aririka impiyi. ¹¹ Ontzimatyii poimoshirinkantawakaiyaawo jiroka, witsikashiri pinkantayitaya.

Ishintsithatziri Pablo kimisantaantsiri

¹² Iyikiiti, pipinkathayitairi ikaatzi yotaayitaimiri janta, ari pinkimitairi ikaatzi jiwayitzimiri pikimisantairi Awinkathariti. Tima owanaa jiñaashintsitakowintaiyakimini. ¹³ Pitakoyitaiyaari piñiuro okaatzi jantzimoyitakimiri. Ontzimatyii pisaikayitanai kamiitha. ¹⁴ Pishintsithayitairi pirantziiti. Ari pinkimitairi kaari ñaapiroshiriri, poimoshirinkantaiyaari, potzishiriyitairi kaari aawiyashiriwaitatsini ikimisantzi. Iro pisamawaitari jirikapaini. ¹⁵ Tii okantzi pimpiyatantya, iro pinkowapiintiri iiroka paapatziyawakaiya, ari pinkimitairi ikaatzi kaari pijyininkata. ¹⁶ Pinkimoshiritapiintaiyaini. ¹⁷ Iro powajyaantziro pamanamanaayitaya. ¹⁸ Ontzimirika awijyimotimini, pimpaasoonkitiri Pawa. Tima irootaki ikowiri irirori antayitairi akimisantairi Jesucristo.

¹⁹ Iiro pomanonkawintawo jantakaimiri Tasorintsinkantsi. ²⁰ Tii okantzi pimanintayitiro ikamantantayitzi. ²¹ Iro kantzimaitacha ontzimatyii paminawakiro kamiithaini okaataki. Impoña pinyaaryoowintanaairo onkaati kamiithashiritakaimini. ²² Okaatzi ikinkishiritari pashini atziri kaaripiro inatzi, iiro pantayitziro iirokaii.

²³ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikantayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaa-maakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkanya iiro otzimanta oitya ikantakoyitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

Iwiyaantawori withataantsi

²⁵ Iyikiiti, pamanakoyitapiintaina naaka. ²⁶ Piwithatinari maawoni kimisantanaatsiri janta. ²⁷ Nokowi piñaanatiniri iijatzi jiroka nosankinari, tima iro ikowiri Awinkathariti. ²⁸ Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkanyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimirori jiroka notsipataro Silvano ipoña Timoteo. Notyaantzimiro janta Tesalónica-ki pashuuti pikaataiyini jashiyitaimi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. ² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, isaikakaayitaimi kamiitha. Ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jaminakotairi paata Pawa kaaripiroshiriri impiyairika Cristo

³ Iyikiiti, okowapirotatya nompaasoonkitakopiintaimi Ashitairiki Pawa, tima iikiro piyaataakaanakitziro pikimisantayitanaki. Iikiro piyaataakaanakitziro iijatzi pitakoyitawakaanaka. ⁴ Irootaki noshiritapiintantzimiri aririka napatotaiyaani notsipayitari pashini iyikiiti, nokantaiyini: “Iikiro jyaataakaatziro ikimisantaiyini Tesalónica-jatzi, okantawitaka antawoiti ikimaatsiwaitaiyani jowasankitaitziri”.

⁵ Ari oñaagantari tampatzika ikanta Pawa jiyakawintantzi. Okimiwaitakawo jiwitsikaantatyiiyaami Pawa inkini impinkathariwintimi. Irootaki pikimaatsiwintantayitakawori iroñaaka. ⁶ Iro tampatzikatatsiri iijatzi inkimaatsiyitakaiyaari Pawa ikaatzi kimaatsiyitakaakimiri iiroka. ⁷ Irooma maawoni aakaiti, akaatzi akimaatsiniintayitakawo, otampatzikatzi impinayiitai paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, inkinapai inkitiki intsipayitaiyaari maninkariiti tzimatsiri ishintsinka, ⁸ inkimitapaatyaari ipaampaporinthatzi paampari. Ari jowasankitaayitairi kaari yotairini Pawa, kaari kimisantaironi Kamiithari Naantsi tsika ikinkithatakota Awinkathariti Jesucristo. ⁹ Iriitaki atsipitaiyaawoni japirooyitairi, ari inkantaitatyaani impiyashitaiya, iiro jifiuro ishintsinka Awinkathariti. ¹⁰ Tima paata aririka impiyi, impinkathatawairi kamiithashiriyitaintsiri, iyokitzi inkantaiya. Ari pinkimitatyaari iijatzi iiroka, tima pikimisantairo nokamantakimiri. ¹¹ Irootaki namanakoyitapiintantzimiri iirokaiti. Nokowakotziri pimonkaayitantaariri tsika inkantayita ikaatzi jiyoshiiyitairi. Nokowakotziri jaawiyashiritakaaayitimi pimayitantaawori kamiithayitatsiri pikimisantai. ¹² Iro impairyaitantaariri Awinkathariti Jesucristo pipinkathatakantairi, impoña impinkathatakantaimini irirori. Iri Pawa nishironkataimi aaka iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

2

Jiñaayitairi owaaripiroshiritantaniri

¹ Iyikiiti, nonkinkithatakotimiro okantakota antsipataiyari Pinkathari Jesucristo, aririka impiyi paata. ² Tii nokowi pinkinkishiritashiwaitya piñaajaanti aritaki piyaa Awinkathariti. Kimitaka iro pikinkishiritaiyakarini piñaajaantzi iro nokinkithatakotakimiri, piñaajaantzi iro nosankinatzimiri jiyotakaakinari Tasorintsinkantsi. ³ Aña tii ari onkanta, ñaa jamatawitzimikari. Tima aririka impiyi paata, itanatyawo imaamaniiitiri Pawa, impoña jiñaayitairi owaaripiroshiritantaniri jiñaaiti iijatzi jiiyiitzi “Otomi Piyashiwaitaantsi”. ⁴ Kisaniiintantaniri jinatyi, inkowi janaantapaaki inkimitakaityaari ipinkathaitziri Pawa janta

tasorintsipankoki. Impoña inkanti: “Pawa ninatzi naaka”. ⁵ Aritaki nokamantayitakimiro jiroka nosaikimotantapaintzimiri. ⁶ Piyotaiyini iiroka iita otzikakiriri kaari ikoñaasitanta owaaripiroshiritantaniri, apa inkoñaati paata aririka imonkaapaititapaatyaarika. ⁷ Aritaki antawaitaki imananiikiini owaaripiroshiritantaniri. Iro kantzimaitacha tzimatsi otzikaapiintakiriri, irojatzi paata joñaagantantatyaariri, ⁸ aripaiti jiñaitiri owaaripiroshiritantaniri. Tima aririka impiyi Awinkathariti, ishintsinka japirotantatyaariri jowamaapairi, apa intasonkakiri. ⁹ Jirika koñaatatsini paata, inkimitakotapaatyaari Satanás. Ari ontzimaki ishintsinka, owanaa jamatawitanti aririka intasonkawintantayiti. ¹⁰ Tzimatsi manintayitakirori inkimisantairomi tyaaryoori ñaantsi, iroowitaka jawijakoshiritantatyaarimi. Iriiyitaki pyashitaachani jamatawitakiriri owaaripirotantaniri. ¹¹ Iriitaki kantakaiyaawoni paata Pawa inkimisantantatyaariri owaaripirotantaniri. ¹² Irootaki jowasankitaayitanyaariri inkaati thainkawaitatsini, tima owanaa ithaamintakawo jantayitakiro kaaripirori.

Jiyoshiitakiri awijakoshiritaatsini

¹³ Iyikiiti jitakotani Awinkathariti, iikiro niyaatatzi naaka namanamanaatakotapiintakimi nopaasoonkitziri Pawa. Tima pairani tikiraamintha jiwitsikaizimi, aritaki jiyoshiitakimi pawijakoshiritai, irootaki pikimisantantaawori tyaaryoori, irootaki itasorintsishiritakaantaimiri Tasorintsinkantsi. ¹⁴ Iriitaki otyaantakinari naaka nokinkithatantakimrori Kamiithari Ñaantsi, onkini piñiuro paata ipinkathayitaimi ikimiitairi irirori Awinkathariti Jesucristo. ¹⁵ Ari okanta iyikiiti, ontzimatyii pintyaaryoowintairo okaatzi niyotakimiri nosaikimotantapaintzimiri. Ari pinkimitairo iijatzi okaatzi nosankintzimiri. ¹⁶ Onkamintha jitakoyitai Awinkathariti Jesucristo, iijatzi Ashitairi Pawa. Iri kimoshiritakaapiintaini, irijatzi nishironkayitairi ishinitaantairori okaatzi kamiithayitatsiri. ¹⁷ Onkamintha inthaamintashiritakaapiintaimi, iri tyaaryooshiritakaimini iijatzi, iro piyaatakaantyaawori pikinkithatakoyitanairo kamiithari iro pantayitanairi iijatzi.

3

Impinkathayitiro iñaani Pawa

¹ Iyikiiti, pamanatakoyitapiintaina naaka niyaatakaantyaawori nonkinkithatakotiri Awinkathariti, ari onkantya impinkathatantatyaariri pashinijatzi atziriti, inkimitaimi iiroka. ² Pamanapiintaiya iiro jowasankitaantana kaaripiroshiriri, tima tii maawoni inkimiyitai aaka akimisantayitzi. ³ Iro kantzimaitacha tyaaryoori jinatzi Awinkathariti, ari jaawiyashiritakaayitaimi, iri kimpoyaawintimini iiro ikitsirinkantzimi owaaripiroshiritantaniri. ⁴ Iri Awinkathariti yotakaakinari ari piyaatakaatyiro pantayitanairo niyotayitakimiri, tima pikowaiyakini pantiro. ⁵ Nokowakotziri Awinkathariti inkinkishiripirotakaimiro tsika okanta jitakotzimi Pawa. Intyaaryooshiritakaimi pinkimitakotantyaariri Cristo.

Ontzimatyii antawaiyitai

⁶ Iyikiiti, tzimatsi ikowiri Awinkathariti Jesucristo nonkantimiri: Tii okantzi paapatziyaari pirawaitapiintachari kimisantzinkari. Tii jimatziro okaatzi niyotakimiriranki. ⁷ Aña ontzimatyii inkimitinami naaka, tima

tii nopirawaita nosaikimotantapaintzimiri. ⁸ Tikaatsi nonkamitimiri pim-pashiina noyaari, aña nopinatzimiro maawoni pipayitanari. Nantawaitaki shintsini, kitijiyiriki ijatzi tsiniripaiti. Ari okanta tii piñaantaiyawoni iiroka pintziyina. ⁹ Aña tampatzika inawita pimpayitinami noyaari, apa nantawaitaki shintsini onkanta paminayitantinari, iro pinkimikotantyaanawori tsika nokantaka naaka. ¹⁰ Tima iro nokantapiintakimiri nosaikimotantapaintzimiri janta, nokantzi: “Inkaati kaari antawaitatsini, iiro jowaa ijatzi”. ¹¹ Ari nokimaki ikantaitzi tzimatsi pikaataiyini janta pirayitachari, tii ikowi jantawaiti, apa imaamanitantayitzi. ¹² Tzimatsi ijatzi ikowakaanari Awinkathariti Jesucristo nonkantayifiriri jirikaiti: “Iro pimaamanitantzi, santzikoitiini pantawintiro powayityaari”. ¹³ Iykiiti, ari pashi powiro pantapiintairo iiroka kamiithayitatsiri.

¹⁴ Tzimatsirika kaari kimisantironi jiroka nosankinatakimiri, iiro paapatziyanaari, iro jiñaantyaawori inkaaniwintawaitya. ¹⁵ Iro kantzimaitacha iiro pikisaniintziri, pinkaminaayitairi pinkimitakaantiri pirintzi jinatyi.

Iwiyaantawori tasonkawintaantsi

¹⁶ Tima iri Pawa kantaawori asaikantayityaari kamiitha, nokowakotziri iri inimotakaimironi pisaikaiyini okantawitaka piñaayitiro onkaati awijiyimoyitimiri. Nokowakotziri intsipatimi.

¹⁷ Jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki: Tima naaka Pablo withatzimiri. Irootaki namitapiintari aririka notyaanti nosankinari. ¹⁸ Onkamintha inishironkayitaimi maawoni Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantaayari.

JITAKARI PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinatzimirori jiroka. Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, tima irootaki ikantakaantziro owawijaakotairi Pawa itsipatari Jesucristo oyaatakoniintani. ² Iiroka nosankinatziini Timoteo, nokimitakaantziro notomi nowimi akimisantani. Inkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Cristo Jesús, inkamintha jitakotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Ikinakaashiitari jiyotaantaitzi

³ Pairani nawijantakari Macedonia-ki, noshintsithatanakimi pisaiki Efeso-ki, ari onkantya piyotaantyaariri saikayitatsiri janta, jowajyaantairo ikinakaashiyitakawo jiyotaantzi. ⁴ Ikinthatakotashitawo kinkitharintsi, ikinkithatakotashitawo iijatzi tsika ikantayita pairani ichariniiti. Tii oñaagantziro jirokapaini okaatzi jantakiri Pawa onkantya ankimisantantaiyaariri, aña iro kantakaantakirori jiñaanaminthatawakaantari atziripaini. ⁵ Aryaajaini aaka aririka ayotaanti, akinkithatakotziro tsika ikantaita jitakotawakaita. Tima aririka ankitishiritanai, aririka ankinkishiritanairo tampatzikatatsiri, aririka ankimisantapirotanai, ari amatziro atakotanta. ⁶ Ari itzipinayitakiri jirikapaini, aminaashiwaitaka okaatzi ikinkithatakooyitzi. ⁷ Ikwashiwaitaka jiyotaantiro Ikantakaantaitani. Okantawitaka ishintsithatantzi jiyotaantayitzi, iro kantzimaitacha tii ikimathasitawo irirori okaatzi ikinkithatakotziro.

⁸ Irooma aakaiti ayotzi imapiro okamiithataki Ikantakaantaitani, iro kantzimaitacha ontzimatyii ankimathatiro oita otzimantari jiroka. ⁹ Tima tii iri josankinayitini ikaatzi kamiithashiriyitaintsiri, aña iro jowasankitaayitiantyaariri: maamanizinkariiti, piyathariiti, kaaripiroshiririiti, tsimainkatzinkariiti, thainkantaniriiti, manintashiritantaniiriiti, owamaayitziro ashitariri, ashiryaantzinkariiti, ¹⁰ mayimpiriiti, antaminthatawakaachari ishiramparinkaki, noshikantaniriiti, thiiyinkariiti, kamatawiririiti, ikaatzi otzikayitziro ayotaantziro kamiithari. ¹¹ Tima inashita Kamiithari Ñaantsi owaniinkañaanitachari, irootaki ikantakinari Pawa Tasorintsitatsiri nonkamantantairo.

Jantawairi Pablo

¹² Iriitaki Awinkathariti Jesucristo oshinchaashiritakinari. Iro nopaasonkitantariri, tima jiyotzi aritaki tyaaryootakina, jotyaantakina nantawaitiniri. ¹³ Okantawitaka pairani oyyiki nopairyaashiwaiwitakari, noisaniintani nowiri, nowasankitaapiintakiri jashiyitaari, iro kantzimaitacha jitakotaana irirori. Tima tii niyowitawo okaatzi nantakiri, tikira nokimisantanaakiita. ¹⁴ Iro kantacha jirika Awinkathariti antawoiti jitakopirotakina, ari opoñaanakari nokimisantanaari Jesucristo, owanaa nitakotanaari. ¹⁵ Jiroka nonkantiri tyaaryoori inatzi, ontzimatyii inkimisantaitiro: Ipokaki Jesucristo jaka kipatsiki jowawijaakoyitairi kaaripiroshiririiti. Tima naaka anaayiwitakari maawoni nokaaripiroshiriritakawo. ¹⁶ Iro opoñaantari inishironkataana Jesucristo, tii isamaniintana okantawitaka naaka mapirowitakawori nokaaripirotzii. Tima tsika ikantaana naaka, ari inkantayitaiyaari pashini

inkaati kimisantayitairini, ari inkantaitatyiiro jañaayitai. ¹⁷ Nokowi ari inkantaitatyiiro impinkathapiroyiitairi kantaitaachani Impinkathariti, Kañaaniri, Kaari Koñaanitatsini. Ari onkantyaari.

¹⁸ Notomí, Timoteo, tzimatsi nokowiri nonkamantimiri. Ari onkimityaawo okaatzi ikinkithatakaitakimiri pairani. Iro nonkamantantimirori pinthaamintashiritantyaari piyaatakaairo piñaashintsipirotya kamiitha, ¹⁹ iikiro piyaataakaanakityiiro pinkimisantanaki, iikiro pinkinkishiritanakityiiro tampatzikatatsiri. Tima tzimayitatsi owajyaantakirori. Okantawita ikimisantayiwita, ikimiwaitakawo impitaminkakotatyiiyaami. ²⁰ Ari ikimitakari Himeneo iijatzi Alejandro. Iriitaki noshinitakiri jowashironkaayitairi Satanás, ari onkantya jiyotantyaari iiro ipairyashaawaitantari Pawa.

2

Ikinkithatakoyiitziro amanamanaataantsi

¹ Jiroka nitawatyaari noshintsithatimiri: Ontzimatyii pamanamanaataiya, pinkowakowintanti, pinkantakowintanti, pimpaasoonkiwintairi maawoni. ² Pamanakoyityaari pinkathariiti. Pamanakotyaari iijatzi maawoni jiwariiti pisaikayitantyaari kamiitha, pinkathatasorintsi pinkantya, tampatzikashiri pinkantya iijatzi. ³ Irootaki kamiithatatsiri maawoni jiroka. Irootaki ikowiri Pawa owawijaakoshiritairi. ⁴ Tima ikowatzi Pawa maawoni jawijakoshiriyiitai, ikowi iijatzi jiyotakoyiitairo tyaaryoori ñaantsi. ⁵ Jiroka tyaaryoori ñaantsi: Apaani ikanta Pawa. Apaani ikanta kankakowintziriri atziri janta Pawaki. Iriitaki Cristo Jesús. ⁶ Iriitaki pinakowintakari maawoni ikamawintakai, ikimakoitairo inintapaititapaaki Pawa. ⁷ Irootaki ipairyaaantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithatakaayitairi atziri kaari ayyininkayita, niyotaayitairi inkimisantayitairo tyaaryoori ñaantsi. Tima imapirotatya.

⁸ Tsikarika japatoyiitapiintya, nokowiri shirampariiti jamanaanaayitaiya, tzinaawako inkantya ikimitapiinta. Iro kantzimaitacha kitishiri inkantayitya, iiro ikisawaita, iiro iñaanaminthatawakaawaita. ⁹ Ari onkimitanaiyaari tsinaniiti iiro oñaaminawaita onkithaatyaawo owaniinkatachari, apaawaitiri kiriiki amanantayitiri othatani poriryayitatsiri, oñaawinawaityaawo owaniinkatiro oishi. ¹⁰ Aña iro amiyitaiyaari antayitapiintairo kamiithayitatsiri. Tima irootaki kamiithatatsiri antayitiri tsinani kantapiintatsiri: “Naaka, pinkathatasorintsi ninatzi”. ¹¹ Aririka jiyotaantaiti, owakimpita onkantayitya tsinani, onkimisantanti. ¹² Tii noshinitakaantziro iyotaantayiti tsinani, tii noshinitakaantziro ojiwatiri shirampariiti iijatzi. Apa owakimpitayitya. ¹³ Tima iri Adán jitaitaka pairani jiwitsikayiiitakiri, iro impoitapaintsiri Eva. ¹⁴ Kaari Adán jamatawiitakiranki, aña iro tsinani jamatawipiroitaki irojatzi antantakawori kaaripirori. ¹⁵ Iro kantzimaitacha, tsinaniiti, tima irootaki owaiyantaatsiri, ari onkantaki awijakoshiriyitai iikirorika iyaataakaanakityiiro onkimisanti, itakotantya, tyaaryoopiroini onkamiithashiriyiti.

3

Tsika inkantayitya jiwariiti

¹ Tyaaryoo inatzi nonkantimiri: Tzimatsirika kowatsini ijiwatiri kimisantzinkariiti, ari okamiithatzi okaatzi ikowiri jantiri. ² Ikaatzi jiywayitatsini ontzimatyii inkamiithashiriri, iiro itzimayitzi iitya kinkithatakowaitirini, inkinyayyaawo iina, kimpoyaaawaini inkantya, jantayitapiintiro kamiithari, impinkathatakanta, joimaayitantaniti ipankoki, yotaantaniri inkantayitya. ³ Iiro ishinkitapiinta, iiro ikisapiinta, aña itakotaniri inkantya, tsinampashiri jinatyi, iiro inintapiintashitari kiriki. ⁴ Jiyoti ijiwayitairi saikapankotziriri, pinkatha inkantanti jowaiyani, iiro ipiyathawaita. ⁵ Tima atziri kaari yotironi ijiwatakaanti ipankoki, ¿kantatsima ijiwawintiri ikaatzi kimisantanairiri Pawa? ⁶ Ari ikimitsitari owakiraatatsiri ikimisantzi, iiro okantzi ijiwatakaanti. Tima aririka jimatiro ijiwati, ari inkantakaapirowaitanaty, ari inkimitakotatyaaari okaatzi awijiyimotakiriri pairani kamaari. ⁷ Ikaatzi kaari kimisantatsini okowapirota ipinkathatairi jiwariiti. Tima iirorika ipinkathatakanta jiwari, ari jiñaakiro inkinkithatakowaitairi, irojatz jamaawitantanatyaaari kamaari.

Tsika inkantayitya imitakotziriri

⁸ Ikaatzi imitakotziriri jiwatziriri kimisantzinkariiti, ontzimatyii impinkathatakanta, awintaani jowayitiri iijatz, iiro ishinkitapiintayita, iiro inintapiintashitari kiriki jaapithatantiri jojiñaayitiri. ⁹ Okowapirota jiyotakoyitairo okaatzi akimisantairi, kaari jiyotakowiita pairani. ¹⁰ Onkantantyaari atziri jimitakotiri jiwariiti, ontzimatyii iñaantaitawatyaaari kantatsiri jimatiro, aririka iñaantaitatyaaari kantatsi jyaatakaairo. ¹¹ Ari onkimiyityaaari iijatz tsinani ontzimatyii ompinkathatakanta, iiro okinkithatakotantashiwaita, kimpoyaaawaitani onkanta, ontyaaryoowintayitanairo maawoni. ¹² Inkaati imitakotantatsini inkinyayyaawo iina, ijiwatakaari kamiithapiroini jowaiyani iijatz saikapankotziriri. ¹³ Aririka imatanairo, pinkatha jowaitiri, ari jiyotairo jawintaashiritya inkinkithatakotairo tsika okanta ikimisantantaariri Cristo Jesús.

Imapiro okamiithataki akimisantziri

¹⁴ Nokowataiki niyaatimi shintsipaiti noñiimi. Iro kantacha nitawatyaaawo nosankinatimiro jiroka, ¹⁵ aamaashitya iirorika niyaatsita, nonkamantsitimiro tsika ikantaita isaikaitzi jashiyitai Pawa. Tima akaatzi jashiyitai Kañaaniri Pawa, akimitanaawo okantaranki tzinkamitsipirori, aakataki otzinkamitanaa ikinkithayitziro tyaaryoori ñaantsi. ¹⁶ Imapiro otyaaryootzi okaatzi akimisantairi, tii jiyotakowiiitawo pairani tsika ikantaita ipinkathatasorintsitaitzi. Jiroka akimisantziri:

Jatziritzimotantaki Pawa,

Iri oñaagantakiriri Tasorintsinkantsi ñaapirori jinatzi.

Iri maninkariiti aminayitakiriri,

Iri ikinkithatakoyiitairi pashinijatziki atziri.

Iri ikimisantaitziri jaka kipatsiki,

Iri tzinagaachari jowaniinkawoki.

¹ Iro kantzimaitacha, jiroka ikantairi Tasorintsinkantsi, ikantzi: Paata, ari jiñaitaki ookawintironi ikimisantawitari, iro inkowanaki inkimisan-tayitiro jiñaani kamaari, jamatawitantzi. ² Jiyotaawaitashitantyaawo thi-yinkari kaari iroopirotatsiri, iiro ikimairo jowashiriniintakotyaaowo jan-tayitzi, jampashiri ikantaka. Inkimityaawo okantaranki imatataitzi ita-gaita iyaampawathatakaantzi iiro akimairo katsiri. ³ Iiro ishinitakaantziro jaawakaitya, intzitakaantziro okaatzi jowayitari. Tii okamiithatzi jiroka. Tima aakaiti akaatzi akimisantayitairi Pawa, ayotairo tyaaryoori, jiwit-sikayitakairo owanawontsi. Ishinitakairo irirori owayitaiyaowo jiroka-paini, ampaasoonkiyitairi. ⁴ Tima okaatzi jiwitsikayitakiri Pawa, kami-itha inayitaki. Tikaatsi oitya apaawaitantyaawori, aña ontzimatyii am-paasoonkiyitairi añaayitziro okaatzi ipayitakairi. ⁵ Tima aririka amatakiro okantziri jiñaani Pawa amanamanaatakoyitaawo okaatzi ipayitairi, ari inta-sonkawintakiro.

Antawaitanainiriri kamiitha Jesucristo

⁶ Iroorika piyotaantaki jiroka, pimatanaatziro pantawaitainiri kamiitha Jesucristo. Pimonkaatanaatziro okaatzi pikimisantanairi, pimatanaatziro okaatzi jiyotaayitakimiri. ⁷ Powajyaantayitairo kinkitharintsipaini kaari iroopirotatsini, irootaki amitapiintashiwitakari antawopiroriiti okinkithay-itziro jiroka. Aña ontzimatyii piñaashintsishiritanaia piñaantyaawori pipinkathatasorintsitai. ⁸ Tima okamiithatzimowitai iijatzi añaayitziro añaashintsishiriyitanaiya koñaawoini awathaki, aña iro kamiithapirotataitzi añaashintsishiriyitanaiya añaantyaawori ankitishiripiroiyitai. Tii iro antantayitawori jiroka onkantya anintaawaitantyaari iroñaaka iiniro añaayitzi, aña, iijatzi añauro paata anintaawaitaiya aririka añaagai. ⁹ Tyaaryoo inatzi jiroka ñaantsi, ontzimatyii maawoni ankimisantayitairo. ¹⁰ Irootaki añaantayitawori añaashintsiyita, shintsini antawayitzi, tima oyaakoniintani owiri Pawa tsika itzimi kañaanitatsiri. Kantatsi jowawijaakoshiritairi maawoni atziriiti, iriitaki jowawijaakoshiriyitai inkaati kimisantairini.

¹¹ Irootaki jiroka piyotaantayitairi, ñaashints pinkantantiro. ¹² Tii nokowi inthainkimawaitaitimi pimainaritzi. Aña ontzimatyii poñaagantiro tsika pikantanaa pikimisantai, ari onkantya inkimitakotantaitimiri. Ontzimatyii paamaakowintyaawo okaatzi piñaawayitzi, iijatzi okaatzi pantayitiri. Itakotani pinkantanti, tyaaryooshiri pini, kitishiri pinkantanaiya. ¹³ Shintsitha piñaanatapiintayitainiri atziriiti Osankinarintsipirori, pinkinkithatapiintairo, piyotaantapiintairo, irojatzi piñaantatyaawori nariitaimi janta. ¹⁴ Pinkinkishiritiro ikinkithatakotakimi pairani jiwariiti, ari okanta itasonkawintantakimiri jotzimikapatziitotantzimiro jako. Ñaa papaatzirokar itasonkawintaimi Pawa pimatantaawori jiroka. ¹⁵ Ñaashints pinkantawintanaiaawo, onkantya jiñaantaitimiri iikiro piyaataakaanakitziro pimatanaakiro. ¹⁶ Paamaakowintayitaiya iiroka tsika pikantayitanaa, pinkinkishiritakotyaaowo kamiitha onkaati piyotaantayitairi, onkaati pantayitiri iijatzi. Aririka pimatakiro pinyaaryoowintairo, aritaki piñiuro pawjakoshiritai, iijatzi inkimiyitaiyaari ikaatzi piyotaapiintakiri.

5

Antiniriri pashinipaini

¹ Tii okantzi pishintsithatiri antaripirori, kamiitha piñaanayitiri. Iro kamiithatatsi paapatziyaari pinkimitakaantiri iriirikami piwaapati.

Ari pinkimitairi mainariiti, paapatziyaari pinkimitakaantiri iririkami pirintzi. ² Ontzimatyii paapatziyaawo antawopirotsiri, pinkimitakaantiro irorikami pinaanati iiroka. Ari pinkimitairo mainawopaini, paapatziyaawo, iiro poshiritawo pimaamaniwaitiro pinkimitakaantiro irorikami pitsiro.

³ Pitakotyaaawo kamatsiri oimi tsika otzimi mapirotzirori okowityaan-
intzi. ⁴ Irooma apaani kamatsiri oimi, tzimayitatsiri iintsiti, osaripaini,
iriitaki aminironi jimitakoyitiro, ontzimatyii impiyataiyaawo jaamaakow-
intaiyaawo okimitaakiri pairani iroori jantaritankakari irirori. Irootaki
ikowiri Pawa antayitairi. ⁵ Irooma apaani kamatsiri oimi matzirori os-
aikawaitzi apaniroini, awintaiyaari iroori Pawa, aakowintyaawo amana-
manaatyia onkowakoyitairi. ⁶ Irooma onthaamintashiwaitanatyaaarika on-
intakaanikiini jirokapaini, tii aŋi kamiithapiroini, kimitawaitaka onkamak-
ityiimi. ⁷ Pishintsithatiro omayintantyaawori nokantakiri, ari onkanta iiro
otzimanta inkinkithatakoitirori. ⁸ Tzimayitatsi kaari aminironi ijyininkay-
itari. Iri owatsipirotakirori kaari aminaironi owaiyantakiriri. Ikiimiwait-
ana jowajyaantakityiromi ikimisantzi. Iri mapirokitanakirori janaanakiri
ikanta kaari kimisantatsini.

⁹ Jiroka kowachari josankinatakoitantyaawori kamatsiri oimi
antawaitainiri Cristo: Ontzimi onkaati 60 osarintsiti, kinatani owapiintakiri
otsipatari, ¹⁰ kamiithashiri okanta ikimakoitziro, aamaakowinta okantziri
owaiyani, oimaantzi opankoki, aapiintakiri kamiitha kimisantzinkari,
nishironkatani owapiintziri ashironkainkari, imatapiintakiro okaatzi
kamiithayitairi. ¹¹ Irooma kamatsiri oimi kaari antawotakonatsini,
iiro josankinatakoitziro. Iiro okantapirota antawaitainiri Cristo, tima
iiniro onkowi ayi otsipatari. ¹² Aririka omatakiro ontsipatyia, ari
inkantakowaitakiro, tima tii imonkaatziro okaatzi okantawitakari
antirimi. ¹³ Aritaki ompiratanatyaaawo iijatzzi, onkinayiti pankotsipainiki,
onkinkithawaitakotantayiti, akawaitantashitya. ¹⁴ Irootaki nokowantari
aayitai otsipatari kamatsiri oimi kaari antawopirotsini, owaiyantayiti,
osaikiita opankoki antawaiti. Ari onkanta iiro itzimanta iitya
kijyimawaitironi. ¹⁵ Tima tziimayitatsi matakirori, antawaitashitakawo
ikowiri Satanás. ¹⁶ Ikaatzi kimisantzinkari ŋiirori ijyininka ikami
oimi, ontzimatyii jimitakoyitiro. Ari onkanta iiro jiŋaantawo ikaatzi
ikimisantayini, iŋaashintsityaaawo jimitakotiro. Apa jimitakoyitiro matzirori
oŋiirori okowityaawaitzi.

¹⁷ Ontzimatyii impinayitairi jiwatakaantatsiri ipinkathayitzi. Iri im-
papiroyiiti kinkithatakaantapiintatsiri, iijatzzi ikaatzi yotaantapiintatsiri.

¹⁸ Irootaki okantakotziri Osankinarintsipirori:

Aririka pantawaitakiri piratsi, tii okantzi intajyaaniintawaiti.

Jiroka okantziri iijatzzi:

Apaani antawaitatsiri ipinayitzi.

¹⁹ Apaniroinirika ikanta atziri kantakotziriri apaani jiwari, iiro
pikimisantziri. Irooma inkaatirika apiti, iirorika inkaati mawa
tsika itzimi ŋaakotakirini jantakiro kaaripirori, ari okamiithatzi
inkimisantaitiri. ²⁰ Iikirorika jantaitatyiiro kaaripirori, payiri tsika
ipiyotaita pishintsithatiri, ari onkanta inthaawantaityaari, iiro
jimatantayitawo.

²¹ Noshintsithatzimi pantiro jiroka. Tima aririka
pimatanairo, iiro piŋiirori pimaakitanti jiyotzi Pawa nokantzimiri.
Jiyotsitawo iijatzzi Jesucristo, jiyotsitaka iijatzzi maninkariiti ikaatzi
jiyoshiitakiri. ²² Tii okantzi pathawaityaawo potzimikapatziitotantyaawo
pako ijiwatantaityaari. Tima aririka jiyoitiri jantakiro kaaripirori,

kimiwaitaka iirokama kantakaashityaawoni. Aña ontzimatyii pinkitishiritai iiroka.

²³ Tii apa pirapiintiro jiña, iro kamiithatatsi piro kapichiini kachori, ari piñaakiro pishintsiti pimantsiyawaiwita.

²⁴ Tzimatsi atziri, tikiraamintha jiyakawintaitziriita jantakiro kaaripirori, maawoni ikimakoyiitakiri. Tzimatsi pashini iijatzi kaari jiyotakoitzi jantzirorika kaaripirori, apa inkimakoitiri paata. ²⁵ Ari okimitari iijatzi, tii jimanakotapiintziro atziri jantayitiro kamiithari. Irooma aririka jantiro kaaripirori, ari inkowapiintawitya jimanakoty, iro kantzimaitacha ari inkimakoitakiri.

6

¹ Ikaatzi jompiraitari ontzimatyii ipinkathatairi ompiratariri. Iro nokantantari, ari onkantya iiro itzimanta iitya kinkithatakowaitaini, akan-takaantzirikari Pawa. ² Apaani ompirataari ñiirori jompiratariri kimisan-tatsiri, iiro okantzi inkantashiriwiti: “Iiro pikimitakaantana ompirataari, tima iyiki nowanaimi”. Aña okowapirota jirika ompirataari jantawaipiro-tiniri tyaaryoopiroini, jitakotani jowiri, tima kimisantzinkari jinatzi. Ontzi-matyii piyotaaantairo jiroka, pishintsithatantairo.

Kitishiritakaantatsiri ipoña inimotaantsi

³ Aririka impoki nashityaawoni inkinkithatakaanti, kaari kimityaawoni okaatzi jiñaaniyitakari Awinkathariti Jesucristo, jinashitapaatyaawo iijatzi inkinkithatakotiro pinkathatasorintsitantatsiri, ⁴ kantakaapirowainiri jinatzi, tikaatsi jiyoti. Apa ikowi añaanawintawakaantyaawo ñaantsi. Iro ompoñaantyaari asamawakaawaitya, amaaman-itawakaawaitya, ankwawiyawakaawaitya, ankantakotawakaawaitya, ⁵ ankisaniintawakaapirowaitya. Iro jimayitapiintakiri kaaripiroshiriri kaari yotakotaajaitironi tyaaryoori ñaantsi. Ikinkishirita jaantyaawo kiriiki jamawinawaitawo impinkathatasorintsitaitiri. Iiro okantzi paapatziyaari iirokaiti. ⁶ Aritaki okantzimaita, antawo impinawintayitairo paata apinkathatasorintsitzi. Iro kantacha añaantyaawori impinayitai, ontzimatyii inimoyitai añaari tzmimoyitairi. ⁷ Tima pairani owakiraa atzimapaaki tii amapaaki tzmimotaini. Ari okantari iijatzi aririka ankamai, onkaati tzmimotaini iiro okantzi aanairo. ⁸ Tima otzimapiintzirika oyaari, otzimapiintzirika ankithaataari, aritapaaki. ⁹ Iriima inkaati kowayitironi jajaagantya, okaimashiryiiri inkaaripiroshiriri. Ikimitakowaitakari shirikachari iwirintsiki, aririka jantayitanakiro ikowashitari owaripirotantatsiri, irootaki piyakaashitantachari. ¹⁰ Aririka jinintaitapiinti jajaagantaitya, okimiwaitakawo iro omparithatanayami kaaripirotsiri. Tzimatsi matakirori jinintayitziro jajaagantya, jowajyaantanakiro ikimisantzi, okimiwaitakawo iriimi kimaatsitakaawaitachanimi jowathaawaitaka apaniroini.

Pinkimitakaantiro powayiriwintatyiiromi pikimisantana

¹¹ Irooma iiroka, jashitaimi Pawa, powajyaantairo jirokapaini, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi. Aña iro paminaminatapiintana i pintampatzikashiriti, nishironkata pinkantanti, pinkimisantairi Pawa, itakotani pinkantanti, iiro pisamaniintantzi, tsinampa pinkantanti. ¹² Ikiro pinkimisantanaaty, pinkimitakaantanakiro powayiriwintanaatyiiromi kamiithayitatsiri. Pinkimitakaantanakiro iijatzi piñaashintsiwintatyiiyaawomi irojatzii paantatyaawori kantaitachani añaakagaimini. Iro ikowakaitakimiri piñiirori añaantamintotsi, ari onkantya inkimayitantaaimiri atziriiti, pikantzi:

“Nokimisantai”. ¹³ Tzimatsi noshintsithatimiri. Tima Pawa itzimi añaakaayitirori okaatzi tzimayitsiri, jiyotzi nokantzimiri. Jiyotsita iijatzi Awinkathariti Jesucristo, kinkithatapiintakirori tyaaryootatsiri, irojatzi ikantapaakiriranki jagaitanakiri Poncio Pilato. Jiroka onkaati noshintsithatimiri: ¹⁴ Iiro pipiyathatawo ikantakaantaitziri, iiro powashiñaawaitziro, itzimikari kinkithatakowaitashitimini. Piyataakaanairo iiroka irojatzi impiyantaiyaari Awinkathariti Jesucristo, ¹⁵ aririka jinintapaititaki Pawa. Tima apaniroini Pawa intasorintsitai, apaniroini ijiwataakaanairo maawoni tzimayitsiri, apaniroini impinkathariwintairi ikaatzi pinkathariwintawitachari, apaniroini ijiwawintairi iijatzi jiwariwitachari iroñaaka. ¹⁶ Iriitaki ashitawori kantaitachari añaantarintsi, ari isaikatzi tsika oshipakiryaañiprotzi, irootaki kaari jariiprotantaitari. Tikaatsi atziri matakironi jiñiiri, iiro jimaitziro iijatzi. Imapiro ipinkathaitziri. Ari inkantaitatyironi impinkathariwintantai. Ari onkantaari.

¹⁷ Ontzimatyii piyotaayitairi ajyaagantayitachari iroñaaka, iiro ikantakaapirowaitanta. Iiro jawintaashiwaitawo jajyaagawo, tima iiro okantaitatyaani onkisotzimotiri. Aña ontzimatyii jawintaayitaiyaari Pawa, iriitaki matzirori ithaamintakaapirotantzi. ¹⁸ Piyotaantairo jantayitairo kamiithari. Ikimita ajyaagantaniri otzimimopirowaitziri jajyaagawo, ari pinkimitanaiyaari iirokaiti ontzimimopirowaitaimi pantayitiri, iro pinkim-itakaanairimi pajyaagawo. Piyotaantairo inishironkaitantya, ayimatiri impashitantayitaiya. ¹⁹ Iroorika jimatanai jiroka, okimiwaitaka jowaantatyaawomi jajyaagawo inkajyaakaiyaari paata. Ari inkantaitatyiro iñiuro isaikai kamiitha.

Iwiyaantapaakawori ikantziriri Pablo jirika Timoteo

²⁰ Timoteo, pintyaaryoowintiro piyotaantairo okaatzi inishironkaitakimiri. Powajyaantairo okaatzi ikinkithatakoitziro kaaripirori. Powajyaantiro iñaanamintahatawakaantaitawo ikimitakaantawitairi iroopirori inatzi jiyotaniitari. ²¹ Tima tzimayitsi mayitakirori, ikinashiwaiyitanaka, kimiwaitaka intzipinatatyimi. Onkamintha inishironkayitimi. Ari onkantaari.

JAPIITAIRO PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinatzimorori jiroka. Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, tima iri Pawa kowakaakinawori nokinkithatakotairo ikajyaakaay-itakairi, jañaakaayitai Cristo Jesús. ² Iiroka nosankinatzeni Timoteo, itzimi nokimitakaanta nitakotani notomi. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, onkamintha jitakotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Pikinkithatakotairi Cristo

³ Ari nokantapiintatya tsiniripaiti iijatzi kitiiyyiriki namanakoyitzimi, nopaasoonkitziri Pawa, itzimi nantawaitainiri, nimatakotairi ikimiyitaka nochariniiti tampatzikashiriri. ⁴ Aririka noshirityaawo piraawaitakaranki, owanaa nokowataiki napiitairo noñiimi, onkantantyaari nonkimoshiriti. ⁵ Owanaa nokinkishiritakotzimi tsika okanta poshiripirotantanakari. Tima iro itanakawo pisawo Loida, ipoñaanaka pinaanati Eunice. Niyotzi iijatzi ari pikimitanakari iiroka. ⁶ Irootaki napiitantzimiri nonkantimi: “Papiitairo powakiraatairo itasonkawintakimiri Pawa notzimikapatziitotantakimirowanki nako, pinkimitakaantairo joiijatziri paampari intsiwaki-mataki”. ⁷ Tima Pawa tii ithaawashiritakaantzi. Apa ishintsishiritakaantzi, jitakoshiritakaanta, jiñaakoshiritakaanta.

⁸ Irootaki iiro pikaaniwintantawo pinkinkithatakotairi Awinkathariti, ari pinkimitainari naaka, iiro pikaaniwintakaana jomontyaawintaitanari Pawa. Aña iriitaki shintsishiritakaimini, pinkimitakotanakina naaka, noki-maatsitakowintawo Kamiithari Ñaantsi. ⁹ Irijatzi owawijaakoshiriyitairi Pawa, iri iyoshiiyitairi atasorintsishiritantaari. Tii aaka matashityaawoni apaniroini, aña iri kowaintsi jantiro. Ari ikantaityaani pairani Pawa ikowapiintaki inishironkayitai Cristo Jesús. ¹⁰ Irootaki jimatakiri iroñaaka, ikoñaatakiranki Owawijaakotantaniri, Cristo Jesús. Iriitaki matakirori joitsinampairo kaamanitaantsi, jookapaintairo Kamiithari Ñaantsi, iro ayotantaari ari onkantaityaani jañaakaayitai. ¹¹ Irootaki jowantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithatakaanti, ipoña niyotaayitairi iijatzi kaari nojyininkata. ¹² Irootaki iroñaaka noñaashiwaintantawori, tiimaita nokaaniwinta. Tima niyotzi naaka itzimi noshiritaari, niyopirotsita otzimimotziri ishintsinka onkantya iiro jowajyaantakaanawo ikowakaakinari nantainiri irojatziri paata kitiiyyiriki impiyairika. ¹³ Ari pinkimitaniyaari iiroka, pimatakotinawo tsika okanta pikimakina nokinkithayitaki, piyaatakairo poshiritya. Itakotani powanti, tima iro jantapiintanairi jashiyitairi Cristo Jesús. ¹⁴ Tima inampishiritantakimi Tasorintsinkantsi, iri tyaryooshiritakaimini iiro powajyaantantawo tyaryoori ikowakaakimiri piyotaantiro.

¹⁵ Pikimayitaki iiroka tsika okanta jookawintawaitanakina Asia-jatzi. Jirikataki: Figelo ipoña Hermógenes. ¹⁶ Iro kantzimaitacha Onesiforo, owanaa jimitakopiintakina irirori, tii ikaaniwintakotana joojowiitakina. Antawoiti nokowi inishironkatairi Pawa ikaatzi saikapankotziriri. ¹⁷ Tima iri kowakowatapaakinari jariitaka Roma-ki, irojatziri jiñaantapaakinari. ¹⁸ Iri Awinkathariti nishironkataiyarini paata kitiiyyiriki impiyairika. Tima

piyotayini iijatzii iiroka, owanaa jimitakotakina Onesiforo nosaikantakari Efeso-ki.

2

Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti Jesucristo

¹ Notomí, tima iri nishironkataimiri Cristo Jesús, ontzimatyii pintontashiritai. ² Tima pikimakina tsika inkaati niyotaantaki atziriiitiki. Ontzimatyii piyoshiiyiti tsika inkaati tyaaryooshiriri matanaironi jiyotaanairi iijatzii pashini. ³ Aamaakowinta pinkantya pinkimaatsitakowintanaiyaari Jesucristo. Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti. ⁴ Tima owayiritachari tii jiñiitzi jantanairo antawairintsi jantayitapiintziri kitiijyiriki. Aña ontzimatyii jitapaintyaawo ikantakiriri ijiwariti. ⁵ Kantatsi iijatzii pinkimitakotyaari ipinaiziri anaakotantatsiri ishiiyaiyani. Tima anfawoiti jiñaashintsityaawo. Iro kantacha jimatantyaawori janaakotanti ontzimatyii jantiro jamitapiintaiyarini jiñaashintsitya. Irooma inkowimi jamatawiyaatanti inkini janaakotantimi, iiro ipinaiziri. ⁶ Kantatsi iijatzii pinkimitakotyaari pankiwairintzi. Tima iriitaki itapiintawo jowayitawo okithoki iwankiri. ⁷ Ontzimatyii pinkinkishiritakotiro nokantayitakimiri. Tima iriitaki Awinkathariti kimathatakaapirotaimironi maawoni.

⁸ Pinkinkishiritakotiri Jesucristo icharinitakari David-ni. Tima añagai irirori ikamawitaka. Irootaki jiroka Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotairi. ⁹ Irootaki nokimaatsitakowintari iroñaaka, noñaantawori joojowaitaitana jomontyaitakina, ikimitakaantaitakina naakami ashryaantzinkari. Irooma iñaani Pawa iiro jimataiziro joojoitiro. ¹⁰ Iro namawitankawori maawoni jiroka, okantakaanziro nitakotiri jiyoshiitairi Cristo Jesús jowawijaakoshiritairi ñaayitaironi kantaitachari añamintotsi, tima owani-inka onkantya. ¹¹ Jiroka tyaaryoori ikantaitaki:

Aririka ankamakotakiri Cristo, ari antspatayiaari jañaakaayitai.

¹² Aririka amawiwainitaki, ari ankaatairi ampinkathariwintanti.

Irooma aririka ankantayiti: “Tii noñiiri”. Ari inkimataayitairi iijatzii aakaiti.

¹³ Tiirika añawityaawo ankamawintyaari, ikamawintai irirori. Tima ari jashi jowatzii irirori, tii ipashinitantzi.

Pinkimityaari antawairyaantzi antakirori kamiithari

¹⁴ Piyotaantairo jiroka. Pishintsithantairo ikowakaantapirotziri Pawa: Iiro iñaanaminthatawakaashitawo ñaantsiyitatsiri kaari iroopirotatsini. Aña kantatsi onkantzimoniintakaiyaari kimironi. ¹⁵ Ontzimatyii piñaashintsitya potampatzikatanairo ñaantsi tyaaryoori, inkini inkanti Pawa: “¡Kamiithataki pantakiri!” Pinkimitakotyaari antawairyaantzi kaari tzimatsini oitya inkaaniwintakotyaari. ¹⁶ Powajyaantairo iiroka iñaaniyiitari kaaripirori. Ari opoñaari ithainkatasorintsiantaitzi. ¹⁷ Okimitakotawo owawathanta ampathaawaiti. Irootaki awijyimotakiriri Himeneo ipoña Fileto. ¹⁸ Ikinakaashiwaitanakawo irirori jiyotaanziro tyaaryoori, ikantaki: “Kaari tyaaryoori añayitai aririka ankamayitaki, aña ojyakaawontsi inatzi, aritaki añashirinkayitakai aakaiti owanaa akimisantanairi Awinkathariti.” Tima okaatzi jiyotaantawitakari jowajyaantakaakiri ikaatzi ikimisantawitanaa. ¹⁹ Iro kantacha, okimiwaitakawo Pawa jowatzikatyiimi iroopirori itzinkami, ari jiwitsikakimi ipanko. Ipoña jontarikakotaki apiti osankinatachari kantatsiri: “Jiyotziri Awinkathariti

ikaatzi jashiyitari”. Impoña: “Inkaati pairyaagairini Cristo, ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirotsiri”.

²⁰ Janta antawoitiki ipanko, kimiwaitaka tzimayitatsimi owaniinkatachari kowitzipaini, shipakiryaa okantayita nishironka jowayitziro. Tzi-mayitatsi iijatzi kowitzi jiwitsikaiziro kipatsinaki, iijatzi inchatonaki kaari inishironkapirotzi. ²¹ Aririka ankitishiriyitanai, ari ankimitaiyaawo kowitzi inishironkatziro ashitawori, ikowapiintzi jowantayityaawo. Tasorintsishiri inkantakaanai Pawa, aamaakowinta ankantya antayitainiri kamiithayitat-siri. ²² Intaina powayitairo inintashiwaitari mainariiti, pinkimitakaan-tiro pishiyapithatayiiromi. Aña iro pinintapiintanaki pinkamiithashiriy-itai, oshiritani pinkantya, itakotani powanti, kamiitha pisaikakaanantayiti, pintsipayitaiyaari kitishiriri pairyaayitairiri Awinkathariti. ²³ Ontzimatyii powajyaantayitairo piñaaniyitawo kaari opantawo, tima iro opoñaantari iki-sawakaanayitairi. ²⁴ Irooma aakaiti jompirayitai Pawa iiro okantzi amatiro añaanaminthatawakaiya. Aña ontzimatyii anishironkashiritanti, ayimaniinta ayotaantai, tsinampashiri ankantya, ²⁵ shipitashiri ankantya ankaminaay-itiri kisaniantairi, aamaa ari impiyashiritakairi Pawa, ari jiyotakotairo tyaaryoori. ²⁶ Ari onkantya inkimitakotantyaariri omathaatari iwirintsi, tima kamaari ompiratakari, ishintsiwintziri jantayitiniri ikowakaashitari irirori.

3

Tsika inkantaitya isaikayitai paata iwiyaaantapaatyaawoni kitiiyyiri

¹ Ontzimatyii piyoti, paata iwiyaaantapaatyaawoni kitiiyyiri antawoitii ompomirintsitzimoyitai. ² Jiroka inkantayitya atziriiti: Apariiraini inishironkapirowaitya, impiyotashiwaityaari iiriikiti, inkantakaapirowaitya, iiro ipinkathatantzi, inkawiyantawaiti, piyatha inkantiri ashitariri, iiro jiyotziro impaasoonkitanti, thainkatasorintsitaniri jinatyi, ³ iiro jitaakoniintanta, iiro ikowanitzi impiyakotanti, thiiyakotani inkantya, iiro jomaantaakawo inintashiyitari, owatsinaantaniiri jinatyi, owanaa inkansiintiro kamiithayitat-siri, ⁴ pithokashitaniri jinatyi, iiro jiñaakonita, asagaawintawaitani jinatyi, iro inintapirotiri ikowashiyitari anaanakiro ikowakaawitariri Pawa, ⁵ ari inkimiwaityaarimi pinkathatasorintsitaniri, ithainki otzimimotziri Pawa ishintsinka. Iiro pitsipayitari iiroka. ⁶ Ari jimatakiro jirikaiti isaikapankotanti, jamatawiyitakiro tsinaniiti shipitashiriri, ikinkishiritakaay-itawo antawoitii okaaripiroshiritaki, ontzimatyii awintaiyaari jirikaiti, iro-jatzi ompoñaantyaari ayimawaitanakiro onintashiriwaitziri iroori. ⁷ Irootaki aminaminatapiintantyaari iyopiroti, iro kantzimaitacha tii iyopirotakotzimaitawo okaatzi iroopirotatsiri. ⁸ Iro jimatakiro pairaini Janes itsipatakari Jambres, tii inimotziri jantakiri Moisés, ari ikimitakari jirika atziriiti awatawitantaniri, tii inimoshiritziri okaatzi iroopirotatsiri. Kaaripiroshiriri jinayitzi, jaminaashiwaitaka okaatzi ikimisantayiwitari.* ⁹ Iiromaita jimatziro, ari jiyoyiitairi aminaashiwaita okaatzi jantziri, ari inkimitakotaiyaari owakiraa akinkithatakotakiri.

¹⁰ Irooma iiroka, pinkimitina naaka, okaatzi niyotaantziri, tsika nok-nakairo, oita nokowiri, oita noshiritari, namatsinkawintanta, itakotani nokantantzi, kinatani ninatzi, ¹¹ owatsinaari ninaki, ikimaatsitakaawaitaitakina, okimita awijiyimotakinari Antioquia-ki, Iconio-ki, Listra-ki. Tima

* **3:8** Ikinkishiritakoitziri Janes ipoña Jambres jyiiripiyaari jinaiyini, Egipto-jatzi jinatzi. Tima pairaini Moisés jaantaariri Israel-mirinkaiti, jirika jyiiripiyaariiti ikimitakotari Moisés, jiraantsitakairo jiña, ikoñaatakaayitaki iijatzi ojyiki majiyo.

ojyiki ikimaatsitakaawiitakina, iro kantacha jowawijaakowintapiintakina Awinkathariti. ¹² Ari onkantya, jowatsinayiitairi maawoni jashiyitaari Cristo Jesús kowanaatsiri impinkathatasorintsitaniti. ¹³ Iriima kaaripirori atziriiiti amatawitantaniri iikiro jimapirotatyiia, jashiminthatyaawo jamatawitantapiinti, jimaitsityaari irirori jamatawitaitiri. ¹⁴ Iro kantacha iiroka, kiso powiro okaatzi piyotakiri, otzimi pawintaanaari. Tima piyotzi iita yotaakimirori. ¹⁵ Tima pitanakawo iinta piryaanitanaki piyotakotairo Tasorintsitsiri Osankinarintsi. Ari piyotairi aritaki pawijakoshiritai aririka pawintangaiyaari Cristo Jesús. ¹⁶ Tima maawoni Osankinarintsi, iri Pawa tasonkashiryaaantakirori josankinaitanakawori. Iro jiyotaayiitantari, iro ishintsithayiitantari inkamianaantaiti, iro jotampatzikayiitantari, iro iñaantayiitantari inkini inkamiithashiriyiiti. ¹⁷ Ari jiñiuro ikaatzi jashitaari Pawa jiyopiroshiritairo jantayitairo maawoni kamiithari.

4

Pikinkithatakotairo ñaantsi

¹ Jiroka noshintsithatimiri pantiro. Jiyotzi Pawa nokantzimiri, jiyotsitawo iijatzi Awinkathariti Jesucristo, intzimi iyakawintairini maawoni añaayitatsiri, ikaatzi kamayitaintsiri iijatzi. Tima irootaintsi inkofñaatai ipinkatharitapai. ² Pinkimi nonkantimi: Okowitya piwitsitya inkini pikinkithatakotairo jiñaani, tii apa pikinkithatakotairo aririka onkamiithatzimotimi, aña ontzimatyii pimatiro iijatzi aririka pinkowiinkatakoti. Aririka piyotaanti, ontzimatyii potampatzikatanti, shintsitha pinkaminaanti, piñaashintsithatanti, ñaa pithaatyaaawintzirokari aririka pimayitanairo jiroka. ³ Tima paata, iiro ikowaitai inkimisantaitiro tampatzikari okaatzi piyotaantayitzi iroñaaka, aña impiyotapaatyapa shini yotairini, ari jaminaashiwaityaari inkantayiti: “Ari, kamiithataki jantayiitiro jinintashiyiitiri”. ⁴ Iro ompoñaantyaari impiyashiyiitiro inkimisantairo ikinkithatashiyiitiri, jowajyaantanakiro ikimisantzi iroopirotatsiri. ⁵ Irooma iiroka, ñaakotani pinkantya, pamawitanairo awijyimotimini pintzimpookayitiro Kamiithari Ñaantsi, ontzimatyii pimonkaatiro maawoni onkaati pantanainiriri Awinkathariti.

⁶ Tima naaka, kimitaka irootaintsi nompikyakoty, ari nonkimitakotyaaawo isakoitapiintziro imiriitiri aririka intagañiniri Pawa, aritaki sakotzimataka imiriitiri. ⁷ Tyaaryooshiri nokantapiintaka, okimiwaitakawo nimatakiro antawoiti nomankiyapiintatya. Okimiwaitakawo iijatzi aritaki nimatakiro nanaantzi nariitya janta tsika iwiyya noshiyi. ⁸ Irootaki okimitantakawori iri Awinkathariti owayitakirori amathairintsi impayitairi inkaati tampatzikashiriri. Tima Tampatzikashiri jinatzi irirori Awinkathariti, iri yotantapaatsini imapirorika ikamiithashiriitzi, aripaiti impainawo nashi naaka. Tii apaniroini naaka, ari inkimitaayitairi iijatzi inkaati kaari samani-intachani joyaakoniintziri impiyi.

Apaniroini ikantaitziri Timoteo

⁹ Nokowapirotataiki paminaminatiro tsika pinkantya pimpokantyaari nosaikira naaka. ¹⁰ Tima jookawintanakina Demas, aña okaimashiritairi irirori isaawijato. Jataki janta Tesalónica-ki. Iriima Crescente ikinakiro Galacia-ki. Ari ikimitakari Tito ikinaki Dalmacia-ki. ¹¹ Apaniroini Lucas saikanaintsi itsipatana jaka. Irootaki nokowantari pimpoki iiroka pintsipatyaari Marcos, aritaki jimatakiro irirori jimitakotina. ¹² Tima notyaantakiri Tíquico janta Efeso-ki. ¹³ Aririka pimpokanaki

iiroka, pamainawo nowiwiryaakominto nookanakiriranki Troaski osaiiki ipankoki Carpo. Nokowi pamainawo iijatzi maawoni nosankinayitani saikatsiri janta. ¹⁴ Jirikaranki Alejandro, ashiropakori oñaashirinkapiintakinari, jowasankitaatyiri Awinkathariti. ¹⁵ Irijatzi paamaakowintya iiroka, tima tii inimotziri okaatzi nokinkithatakoyitakiri owanaa ikisawintakinawo. ¹⁶ Tima owakiraa jaayiitakinaranki naaka isaiki pinkatharintsi nonkinkithatakotakiro okaatzi ikantakoitakinari, tikaatsi tsipatanatyaanani, ithonka ishiyapithatanakina. Iro kantacha, tii nonintziro naaka jowasankitaawintaitiri jiroka. ¹⁷ Aña itsipashiritakina Nowinkathariti, iriitaki ñaapiroshiritakaakinari. Iro nimatantakawori nokinkithatakairi maawoni, ari okanta ikimathatantakinari iijatzi kaari ajyininkata. Irootaki kaari jowankaitantana kajyikarimooki joyaana. ¹⁸ Iriitaki Awinkathariti kimpoyaawintakinari kaari jowashironkaitantana, iikiro niyaatakaatyiro irojatzi nariitantaiyaari ipinkathariwintantzi Inkitijatzi. Ari jashi jowaitatyiro irirori impinkathayitairi. Ari onkantyaari.

Iwiyaantapaakawori itasonkawintantaitzi ipoña withataantsi

¹⁹ Nokowi piwithatyaanari Prisca ipoña Aquila, ari pinkimitaakiri Onesiforo, iijatzi ikaatzi saikapankotziriri. ²⁰ Iriima Erasto, ari isaikapaaki irirori Corinto-ki. Ipoña Trófimo, naaka ookanakiriri Mileto-ki, jimantsiyawaitapaakitzi. ²¹ Ontzimatyii pinthaatyaati pariitantaari nosaiki naaka tikira otyaawontsitanaita. maawoni akantayitairi jaka “iyikiiti”, jiwithataiyimini. Jirika ikaatzi withatzimiri: Eubulo, Pudente, Lino, opoña Claudia.

²² Nokowaki inampishiritantimi Awinkathariti Jesucristo, inishironka jowayitaimi. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI TITO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimirori jiroka, jompiratani Pawa ninatzi. Naaka Jotyaantapirori Jesucristo onkantya joshiritantaiyaari ikaatzi jiyoshiiyitairi Pawa, inkini jiyotairo iroopirotatsiri impinkathatasorintsitairo. ² Ari jiyoyitairi iriroriiti inkantaitatyüro jañaayitai. Irootaki ikajyaakaantakiri pairani Pawa tikiraamintha jiwitsikiro kipatsi. Tii jamatawitantanitzi Pawa. ³ Okanta jinintapaititaki, joñaagantaka Pawa Owawijaakotantaniri. Iriitaki kantakaantakirori ikinkithatakotairo jiñaani. Jimatakina naaka iijatzi, jotyaantakina nonkinkithatakaanti. ⁴ Iiroka Tito notyaantzini nosankinari. Nokimitakaantzimi tyaaryoomi notomintaimi, atsipatawakaa oshiritaa. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, Owawijaakotantaniri, onkamintha jitakotaimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Jantayitiri antaripiroriiti ipoña jiwariiti

⁵ Iro nookantanakimiri Creta-ki pintampatzikayitanti, pamini antaripiroriiti jiwatirini oshiritachari, iro nokowakaakimiri. ⁶ Inkaati jwayitatsini ontzimatyii inkamiithashiriti, iiro itzimi iitya kinkithatakowaitashityaarini, kinatani jowiro iina, oshiritani inkantya jowaiyaniiti itzimikari kankakowaitirini piyathari jinatzi, ñaathawaitaniri jinatzi. ⁷ Tima iri Pawa jantawaitziniri jiwatziriri oshiritaniriiti, ontzimatyii jaamaakowintya itzimikari kantakotirini kantakaapirori jinatzi, kishinkari jinatzi, shinkiryaaantzi jinatzi, antantzinkari, ojiytiiriri iiriikiiti jaapithatantziri. ⁸ Aña ontzimatyii joimaantaniti ipankoki, jantapiintayitiro kamiithari, kamiitha inkinkishiritya, tampatzikashiri inkantya, pinkathatasorintsitaniri, jiñaakotaniya, ⁹ tyaaryooshiri inkantya joshirityaawo ñaantsi otzimi jiyotaayitakiriri, inkini jimatanauro irirori jiyotaantiro tyaaryoopirori, inkini iijatzi jimonkatziyaari kaari yokaantironi tampatzikari. ¹⁰ Tima ojiyiki kowatsiri jiñaanaminthantashiwaiyaawo, jiñaawaitashiwaita, jamatawitantzi. Iri antayitakirori jiroka, iitashiwaitachari “Totamishitaaniri”. ¹¹ Ontzimatyii poiyyikairi iiroka jiyotaantayitzi, tima ojiyiki ikompitakaaka atziriiti ikaatzi isaikapankotaiyini. Jiyotaantashitawo jirikaiti kaari iroopirotatsiri, apa ikowashitaiyakani jaantyaawo kiriiki. ¹² Tima tzimatsiranki Creta-jatzi kamantantaniritatsiri, ikantakiranki: “maawoni Creta-jatzi, thiiyinkari ninatzi, kaaripirori, pirantziiti niyawairintzi”. ¹³ Imapiro jiroka ikantakiri. Irootaki pishintsithatantyaariri iiroka, inkini inkimisantaitiro tampatzikari, ¹⁴ ari onkantya jowajyaantantyaawori ikimisantapiintziro ikinkithatashitari Judá-mirinkaiti, tima ishintsithatantaki jirikaiti jowajyaantaitiro tyaaryoori. ¹⁵ Irootaki akantapiintziri: Apaani kitishiritaintsiri, tikaatsi iitya owaaripiroshiritirini onkantawitayya iioroka ipinkawaitzi. Iriima apaani thainkashiriri, kaaripiroshiritatsiri, tikaatsi iitya kitishiritakairini onkantawitayya impinkawaiwitya. Tima aritaki owaaripiroshiriwaitaka. ¹⁶ Iñaajaantzi jiyotakotairi Pawa. Iro kantacha, okaatzi jantayitzi, iro oñaagantzirori tii jiyotakotairi, aña Pawa ojiyiki ipinkimatataikiri jirika. Tima piyathatapiintakari iijatzi jirika, tikaachaajaini apaani kamiithari jantiri.

2

Jiyotaantaitziro Kamiithari Ñaansi

¹ Irooma iiroka, okowatya piyotaantairo okaatzi tampatzikatatsiri, jiroka okantakota: ² Kimpoyaawaini inkantaiya antaripiroriiti, impinkathatakaantya, inkinkishiritakotiro kamiithaini jantayitiri, jothotyiro inkimisantai, jitakotantai, inkisashiwainitaiya. ³ Ari onkimiyaari iijatzi tsinani antawopiroriiti, opinkathatasorintsitantai, iiro okinkithatakotantashiwaita, iiro oshinkitapiintayita. Aña ontzimatyii iyotaantayitairo okaatzi kamiithayitatsiri. ⁴ onkini ominthashiritakaayityaawo mainawoiti aapatziyaari oimi, iijatzi onkimitairi owayaniiti, ⁵ onkinkishiritakotyaaawo kamiithaini antayitiri, kitishiri onkanta, antawairyaanto, pinkatha owiri oimiiti. Aririka omayitanairo jiroka, iiro ithainkawaitaitziro iñaani Pawa. ⁶ Ari inkimitanaiyaari iijatzi mainariiti, ontzimatyii inkinkishiritakoyitaiyaawo kamiithaini jantayitiri. ⁷ Irooma iiroka, pinkinkishiritya piyotaantairo tampatzikari, iro piñaantyaawori impinkathawaintaitimiro pantayitakiri, ari jimatakoyiitanaimiro. ⁸ Ari onkanta iiro itzimanta kijyimawintimironi pikantayitzi, aña pashiwinta inkanta kinkishiriwitachari inkantakotashitimi. ⁹ Ontzimatyii pishintsithayitairi ompirataari iiro ipiyathawaitari ompiratariri, aña jaminaminati jaapatziyaityaari, iiro jiñaanaminthatziro aririka jompiratyaari, ¹⁰ iiro ikoshiniintzi kapichiini, aña ontzimatyii joñaagantiro kamiithatatsiri jamiintaayaari. Irootaki jiñaitantyaawori owanaa okamiithapirotataitzi jiyotaantaitziro iñaani Owawijaakotairi Pawa.

¹¹ Tima Pawa joñaagayitairo owanaa inishironkayitai, iriitaki matironi jawjakoshiriyitaimi maawoni atziriti. ¹² Iriitaki yotakaayitairori owajyaantantaawori athainkatasorintsitanti, iijatzi okaatzi anintashiritzi. Aña kimpoyaawaini ankanta iroñaaka, tampatzikashiri anaty, apinkathatasorintsitanti, ¹³ aminawooki owairi oyaakoniintani. Tima irootaatsi inkoñaatai Jesucristo, iriitaki amaironi jowaniinkawo Owawijaakotairi, Pawa. ¹⁴ Iriitaki Jesucristo shinitashitainchari apaniroini jowamaitiri. Tima ikowatzi impinawintairo okaatzi akaaripiroshiriyitaki. Iro ikowairi inkishiritakaayitai, onkantantyaari jashiyitai irirori, ayimaniinta ankanta antayitairo kamiithari.

¹⁵ Irooyitaki jiroka, piyotaantayitairi. Pishintsithatantiro. Iro pinkami-naantyaariri. Irokataki jowaitaki pimonkaatakaantiro jiroka, ontzimatyii jantayitiro onkaati pinkantantiri.

3

Inishironka owamiithashiritairi

¹ Ontzimatyii pinkinkishiritakaapiintiri janta kimisantzinkariiti ipinkathayitairi pinkathariwintantatsiri pinampiki, iijatzi inkimitairi jiwariiti. Iiro ipiyathanitanta. Ayimaniinta inkantayitya jantayitanairo kamiithari. ² Iiro ikijyimatanaari pashini, iiro jiñaanaminthatantashiwaita. Aña itakotantani inkanta, tsinampashiri jinaty iijatzi. ³ Pairani tzimatsi akantayiwita aakaiti, amasontzishiriwaitzi, apiyathawaiyita, tzipinashiri anayitzi, antayitziro añaamatashitari, iijatzi okaatzi anintakaashiyitari, owaripirotopiintakiri pashini ajyininka, anintakoyitantziro oiyyitarika, amanintashiritantzi, akisaniintawakaayita. ⁴ Iro kantacha imataranki inishironkayitai Owawijaakotairi Pawa, jitakoyitairi maawoni atziriti, ⁵ ari jowawijaakoshiriyitairi. Iro kantacha tzimatsi oita jantantakawori, tii aakatajaantaki antashityaawoni apaniroini akamiithashiriyitai. Aña

inishironkamachiitakai irirori. Ikimitakaantakiro iri kiwayitainimi, kimiwaitaka owakiraami intzimakaayitai Tasorintsinkantsi. ⁶Tima okaatzi jantzimoyitairi Owawijaakotairi Jesucristo, iriitaki Pawa kantakaawori, jotyaaantakairi Tasorintsinkantsi itsipashiripirowaitai okimiwaitakawo isakopirowaitakairimi. ⁷Iro jantantakawori jiroka inkini añaayitiro ikajyaakaayitakairi, ari añaampiyaaowo iroñaaka aritaki ankantaitatyaani añaayitai. Aritaki okanta, irootaki ikimitakaantairi kamiithashiri ananzi, tima nishironkatantaniri jinanzi irirori.

⁸Imapiro inatzi jiroka okaatzi nokantakimiri. Irootaki nokowantari piyotaaayitairi ikaatzi awintaanaariri Pawa piyotakotanairo iiroka okowapirotatya jiroka, inkini jantapiintayitanairo kamiithayitatsiri. Imapiro okamiithataki jiroka, owanaa jinintaityaaowo. ⁹Irooma aririka iñaanawintawakaashityaaowo tsika ikantakota itzimantayitakari pairani itakaantawori, iiro pimatsitawo iiroka posatikasatikawaitya, tikaatsi oitya, aminaantsi inatzi. Ari pinkimityaari iijatzi aririka iñaanawintawakaatsityaaowo tsika okantakota Ikantakaantaitani. ¹⁰Intzimirika owashiñaaironi jiyotaantiro tyaaryoori ñaantsi niyotaantakiri pairani, iro ompoñaantyaari jowajyaantakairi oshiriwitanainchari, pinkaminaathatiri. Iikirorika jiyataakaatyiro, papiitiri pinkaminairi. Iikirorika jiyataakaatyiro iiro pishinitainiri jiyotaantai. ¹¹Tima jiyotaitakiri jirika ipiyaatya, ikaaripiroshiriwaitaatzi. Apaniroini jiyakawintawaita.

Apaniroini ikantaitziri Tito

¹²Notyaantatyimiri Artemas. Irorika notyaantzimiri irirori, kimitaka iri notyaantimi Tíquico. Aririka jariitatya pisaiki iiroka, nokowi pimpoki iiroka pintonkiyotina Nicópolis-ki. Ari nokowiri naaka nontyaawontsi-takotiri janta. ¹³Iriima Zenas yotakopirotzirori ikantakaantaitziri, ipoña Apolos, aririka impokimatanaki irirori, pimpawakiri paawiyiri iiroka, inka-jyaakaiyaari impokanakirika. ¹⁴Tima maawoni aakaiti, iiro asaikashiwait-anta, ontzimatyii anishironkatiri kowityaaniuntawaitatsiri.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

¹⁵maawoni jiwthatzimi tsipayitakinari jaka. Nokowi iijatzi naaka piwith-atinari oshiriyitachari janta ikaatzi itakotanari. ¡Onkamintha inishironkayitaimi maawoni iirokaiti janta! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILEMÓN

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimirori jiroka. Tima jomontyaawintaitakinari naaka Jesucristo jaka. Iri notsipataka iyiki Timoteo nosankinatzimiro jiroka. Irokataki notyaantzini, Filemón, nitakotani nowimi, iiroka imitakotapiintakinari. ² Iro nosankinatzeni Apia nokimitakaantaawo “tyootyo”, ipoña nosankinatziniri iijatzi Arquipo tsipayitakairi añaashintsiyita. Irijatzi nosankinatzeni kimisantzinkariiti ikaatzi apatotapiintachari pipankoki. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi Awinkathariti Jesucristo, kamiitha isaikakaayitaimi.

Jitakonka ipoña joshirinka Filemón

⁴ Aririka namanamanaatakoyitimi, antawoiti nopaasoonkitziri Pawa. ⁵ Tima nokimakotakimi itakotani powantzi, kinatani powiri Awinkathariti Jesús, ari pikimitairi iijatzi ikaatzi jashiyitaari irirori. ⁶ Iro namanakotantzimiri inkini paapatziyawakaayitaiya iirokaiti poshiriyitaa, pinkimathapirotanairo kamiitha okaatzi jantakaashiritaimiri Cristo Jesús pikimisantairi. ⁷ Iyiki, itako powapiintanairi iiroka oshiriyitanaachari, irootaki jiñaantakawori iriroriiti ithaamintashiriproyita. Irojatzi oimoshirinkakinari iijatzi naaka, thaaminta nokanta.

Pablo ikantakowintziri Onésimo

⁸ Niyotzi iroñaaka, naaka jowawitaka Cristo nimonkaatakaimiromi onkaati pantairi. ⁹ Iro kantacha, apa nonkowakotashitimi kapichiini, tima niyotaki tsika pikanta pitakotanta. Pablo ninatzi naaka, antaripirotapaakina, jomontyaawintaitakinari Jesucristo. ¹⁰ Jirika Onésimo nokowaki paawakiri kamiitha. Iriitaki nokimitakaantakiri iriimi notomi, tima naakataki oshiritakaakari Cristo jomontyaitakina.* ¹¹ Tima ti opantawitari jirika, irooma iroñaaka iri opantzimotaimiri iiroka, ari inkimitzimotinari naaka iijatzi. ¹² Tima iijatzi notyaantaimiri Onésimo, itzimi nitakoniintari. ¹³ Ojyiki nokowawitaka intsipatinami naaka. Ari onkantakimi impoyaatimi iiroka jimitakoyitina jaka jomontyaitakina okantakaantziro nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Aña iro kamiithatatsi, tikiraata nokimi pinkantina iiroka oita pikowiri, ti nokowi naaka noshintsiwintimi pantiro jiroka, iro nokowaki irokatajaantaki kantatsini oita pikowiri pantiri.

¹⁵ Aamashitya irootajaantaki imatantakari ishinitaitziri jirika Onésimo ishiyapithatantakimiri pairani, ari okanta ikimisantantaariri Cristo irojatzji impiyantaiyaari intsipatapiintapaimiri iiroka. ¹⁶ Iro kantacha, ti apa pinkimitakaantairi pompiratani pikimiwitari pairani, aña pinkimitakaantairi iriimi pirintzi pitakopirotoni. Ari nokimitakaantakiri iijatzi naaka. Aña iiroka mapirotaaitironi pitakopirotaiyaaari pompiratari koñaawoini, irijatzi jompirataari iijatzi Awinkathariti. ¹⁷ Tima pikimitakaantakina iiroka, naaka pitsipatani, ari pinkimitairi iijatzi irirori paawakiri kamiitha, pinkimitakaantiri naakami paawakimi. ¹⁸ Tzimatsirika oita

* **1:10** Jiroka wairontsi Onésimo iñaaniki iriroriiti okimiwaitawo akantziri aaka: “Opantaari”.

kaari jinimotakaimi, tzimatsirika oitya jiriiwitzimiri, pinkimitakaantiro naakami iriiwitimini. ¹⁹ Naakataki, Pablo osankinatajaantzimiro jiroka. Imapirotatya, aritaki nompinataimiro jiriiwitzimiri. Añaajaanaki iirokataki iriiwipirotanari naaka nowawijaakoshiritakaantaimi ²⁰ Ari okanta iyikí. Nokowataiki inkantakaiyaami Awinkathariti paawakiri kamiitha Onésimo, tima irootaki inimoshiritinari.† ²¹ Iro nosankinatantzimiro jiroka niyotzi aritaki pimatakinawo, tima aritaki pimatakiro ari panaakaanakiro okaatzi nokowakotakimiri. ²² Nokowataiki iijatzi, paamaakowintina niyaatashitimi pisaiki iiroka, ari nomayimotapaakimiri. Iroorika pinkamitantakiri pamanakotina, ari ishinitakiro Pawa imatya.

Iwíyaantakawori jiwithatantitzi ipoña itasonkawintantitzi

²³ Ari jiwithatzimi Epafra, notsipatakari jaka jomontyaawintaitanari Cristo Jesús. ²⁴ Ari jiwithatzimiri iijatzi Marcos, Aristarco, Demas ipoña Lucas, iriitaki notsipatapiintakari jaka. ²⁵ ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkantyaari.

---

† **1:20** Kantakotachari jaka “paawakiri kamiitha Onésimo”, irojatzi ikantsitari: “Nokowataiki pimpantzimotaina iiroka”. Tima iñaaniki iriroriiti iwairo inatzi Onésimo jiroka: “Opantaari”.

JOSANKINAYIITZINIRI HEBER-PAANTIRI

Pawa jotyaaentakiri Itomi ikinkithatakotairi

¹ Pairani, ikowirika Pawa jiyotakairi achariniiti oityaarika, iri Kamantan-taniri amironi ñaantsi. Ojyiki japiipiintakiro Pawa, tzimatsi jimatakaayitakiriri Kamantan-taniriiti. ² Iro kantacha owakiraa iroñaaka, jotyaaentakairi Itomi irirori inkinkithatakotairi. Tima iriitaki Itomi jiwitsikakaakiri pairani jiroka kipatsi, iriitaki jashitakaaka okaatzi jiwitsikayitakiri. ³ Iri Itomi ikimitakaakiri iriimi jowaniinkatani, shipakiryaa ikanta. Ari ikimiwaitakari tsika ikanta irirori Ashitariri. Tima shintsinkantsi inatzi jiñaanitakari, iro kaari inashiyitanta okaatzi jiwitsikayitakiri jaka kipatsiki. Aritaki jimonkaatapaintziro pairani imatantyaari inkitishiritakaantai, jatai inkitiki, saikapai jakopiroriki Ashitariri itsipatapaari ipinkathariwintantzi. ⁴ Ari opoñaanakari janaakotziri imaninkariti Pawa, antawoiti jiñaapirotakaitakari irirori.

Iri Itomi anaakoyitairiri maninkariiti

⁵ Tima ikantawairi Pawa:

Notomi nowimi iiroka.

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

Ikantawairi iijatzi:

Naakataki piwaapatitaa.

Irokataki notomintaa.

Tima Pawa tikaatsi apaani maninkari inkantiri kimityaawoni jiroka. ⁶ Paata aririka japiitairo jotyaaentairi jaka kipatsiki itakawori itomintari, inkantayi-itai:

Inthaamintaiyaari maawoni imaninkariti Pawa.

⁷ Tzimatsi iijatzi ikinkithatakotziri maninkariiti, jiroka ikantaitzi:

Iriitaki matakairiri imaninkariti inkimitakotyaawo tampiyainka.

Iriitaki matakairiri jotyaaentaniiti inkimitakotyaarimi paampari.

⁸ Irooma aririka inkinkithatakotiri Itomi irirori, jiroka ikantzi:

Pawa, iiroka kantaitaachani pimpinkathariwintantai.

Ari pinkimitakotaiyaari pinkathariiti otzimimotziri jinchakiiri jimatantari ipinkathariwintantzi. Iro kantacha aña iiroka mataironi pintampatzikashiritai aririka pimpinkathariwintantai.

⁹ Iiroka kowirori kamiithari, irooma kaaripirori owanaa owatsimaimi.

Irokataki isaipatziitotai Pawa, pimpinkatharitantaiyaari. Iriitaki piwawani matakimrori.

Isaitantaimiro yiinkantsi ari pikimoshiritairi tima panaakoyitairi pitsitapi-intawitari.

¹⁰ Jiroka pashini ikinkithatakotziri Itomi, ikantaitaki:

Pinkathari, owakiraa itantanakari pairani irokataki witsikakirori kipatsi.

Irokataki witsikajaantakirori inkiti.

¹¹ Jiroka okaatzi piwitsikakiri, aritaki apirotaiya paata, irooma iiroka ari pinkantaitatyaani.

Ari onkimitakotaiyaawo okaatzi piwitsikani pajjatomawori kithaarintsi.

¹² Tima aririka ompajjatomawoti piithaari, pankowiimawotziro, paminai pashini owakiraari pinkithaataiyaari.

Ari pinkimitagairo paata iiroka piwitsikani kipatsi iijatzi inkiti.

Irooma iiroka ari pinkantaitatyaani iiro pipashinitanilai.

Iiro papirotaa.

¹³ Ikinkithatakoitakiri iijatzi, ikantaitzi:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti, irojatzji paata nowasankitaantyaariri kisaniintakimiri, aripaiti paatzikantaiyaari piitzi.

Tima tikaatsi maninkari inkimitakaantiri Pawa inkantiri jiroka. ¹⁴ Tima maawoni maninkariiti, apa jotyaantaitziri jimitakoyitairi atziriiti awiakoshiriyitaatsini.

2

Antawoiti owawijaakoshiritaantsi

¹ Ontzimatyii ankimisantiro okaatzji jiyotaakairi, onkantya iiro owajyaantantawo. ² Iiro owashiñaayitairo jotyaantaitantakariri pairani maninkariiti inkamantantiro. Tima maawoni kaari owakimpitayawoni inkimisantairo, jowasankitaitakiri ipiyathatakawo. ³ Aaka jimapiroiti jowasankitaiti, iirorika owakimpitatawo ikinkithatakoitziro antawoiti awijakoshiritaantsi, jitaaintari Awinkathariti Jesús ikinkithatakotapaintziro. Irootaki ikamantayitairi ikaatzji kimayitajaantakirori. ⁴ Iriitajaantaki Pawa yotakaayitakairori imapirotatya okaatzji ikamantaitakairi, tima jimatakaantakiro itasonkawintantayitzi, joñaagakaantakiro kaari jiñaitapiintzi, Tasorintsinkantsi antakaantakirori jiroka, ari imatajaantakari ikowiri Pawa.

Matakirori jowawijaakoshiritantzi

⁵ Tii iri maninkariiti jimatakairi Pawa impinkathariwintairo tsika asaikayitai paata, otzimi nokinkithatakotakimiri. ⁶ Aña atziriiti jinayiti mataironi paata. Tima ikantaitaki pairani:

¿Iriipirorima atziriiti pikinkishiritakotantari?

¿Iitama pikowantari pinishironkayitairi?

⁷ Aña kapichiini ifiuro atziriiti tii janaakotantzi, iri maninkariiti anaakoniintakiriri.

Iro kantacha, irootaatsi pamathaitairi inkini ipinkatharintsitai, otzimomotairi jowaniinkawo.

Iri anaakoyitaironi maawoni piwitsikani.

⁸ Pinkimitakagairi ikanta pairani aatzikiriri iisaniintani, jompiratayiaari maawoni.

Ari inkantakaayitayiaari Pawa atziriiti, maawoni impinkatharintsitai tima tikaatsi apaani anaakotantaatsini. Iro kantacha, tikira jiñaayitziro atziriiti jiroka. ⁹ Iro kantacha, tzimatsi atziri jotyaantaitakiri, irijatzji ñaapaintzrori kapichiini tii janaakotantzi, iriitaki anaakotakiriri maninkariiti. Iriitaki nokinkithatakotzi Jesús. Tima iriitaki ñaakirori ikimaatsitaka irojatzji ikamantakari, ipoña jamathaitakiri ari okanta ipinkathayitantaariri, otzimiomotairi jowaniinkawo. Irootaki ikamawintantakairi maawoni, tima antawoiti inishironkayitai Pawa.

¹⁰ Owanaa otampatzikatataiki tsika ikinakaakiro Pawa ishinitakiri Jesús inkimaatsiwayitayiaari, ari jothotyaaakairi onkaati jantiri. Tima Jirika, ashiyitariri maawoni, kantakaantzrori itzimayitanti maawoni, irijatzitajaantaki kimaatsitakowintaari ikini jowawijaakoshiritairi, ari onkantya intipatantatayiaariri maawoni itomiitari janta jowaniinkawoki. ¹¹ Jiroka okantakopirota, ikimitakaantai Jesús iririntzi, tima ari akaatziri awaapatitaari Pawa. Iwaapatitari irirori itasorintsishiritakaantzi, awaapatitaari iijatzji aakaiti itasorintsishiritakayitai Jesús. ¹² Iro ikantantakari pairani:

Nonkinkithatakotaimi iiroka isaikayitzi nirintziyitairi,

Tsikarika japatotapiintaita, ari nonthaamintaimi nompampithagayini.

¹³ Ikantaki iijatzji:

Nawintaani nowairi Pawa.

Ipoña iijatzi ikantzi:

Jirika Naaka, notsipayitaari itomiiti Pawa ikaatzi ikimpoyaakaayitaanari.

¹⁴ Akantaajaantayitaka aakaiti atzirizti, otzimi awatha, otzimi araani, ari ikantakari iijatzi Jesús irirori, iro jimatantakawori ikami. Aripaiti joitsinampaakiri kamaari. Tima otzimimowitayitaari kamaari ishintsinka imaamanitantariri kaamaniriiti. ¹⁵ Ari ikinakaakirori Cristo ikimitakaantaawo joimishitowaatyaimi athaawantawitawo kaamanitaantsi, okimiwaitakawo atziritanakityiimi kaamanitaantsi iro ashitayitakinimi. ¹⁶ Imapirotatya, kaari maninkariiti impokashitaki Cristo inishironkatairi. Aaka ipokashitaki, ichariniyitai Abraham-ni. ¹⁷ Irootaki jatziripirotantakari ikimitai aaka jirintziyitai, ari okanta jimatantakawori ikowapiintawitakari jimatirimi pairani Ompiratasorintsipirori. Imapiro inishironkatantaki irirori, ityaaryootaki jimatantakawori, iri kantakaantakirori ipiyakotantairori Pawa akaaripiroshiriwitaka. ¹⁸ Tima atziri jinapaintzi Jesús ikimaatsiwaitapaintawo irirori inkaaripirotakaitirimi. Irootaki jinishironkatantairi aakaiti inkowaitimi inkaaripiroshiritakaitaimi.

3

Iri Jesús anaakotziriri Moisés

¹ Iyikiiti oitshiritaari, nonkantimi pikaatzi ikaimashiritaimi Inkitijatzii: Pinkinkishiritakotairi Cristo Jesús, iriitaki kimitakariri otyaantaari, irijatzi kimitakariri Ompiratasorintsipirori. ² Jantziri otyaantaari ityaaryoow-intziro ikantziri otyaantziriri. Ari ikantakari iijatzi Jesús. Ikimitakotakari Moisés-ni, ityaaryoowintakiniri iyyininkapaini jashitari Pawa jiiitatziri “Inampipanko Pawa”. ³ Iro kantacha Jesús iri matzirori jiñaapirota janaakotziriri Moisés-ni, tima iriitaki witsikakiriri pairani. Iroowaitaki ikantapiintaitzi: “Pimpinkathatiro nopanko”. Tima kaari pankotsi inkantakopiroiti impinkathaitiro, aña iri ipinkathaitzi ashitawori ipanko. Tima itzimi witsikirori pankotsi iri ñaapirotachari.* ⁴ Tima iri ashitawori pankotsi itzimi witsikakirori, iroowaitaki ikimitaakiro pairani Pawa jiwitsikantakawori maawoni. ⁵ Ikantaitaki: Moisés tyaaryoowintakiriri iyyininkapaini jiiitatziri “Inampipanko Pawa”. Iro kantacha ikimitakomachiitakari ompirataari, ikinkithatakotairo onkaati awijatsini. ⁶ Iriima Cristo, iriitajaantaki tomintariri ashitawori pankotsi, iriitaki jiwatairi ikaatzi ikimitakaantaitaari pankotsi. Ari ankaatairi jirikaiti jiiitakiri “Inampipanko Pawa” aririka antyaaryoowintairi, kiso owanairi irojatzi iwiyaantapaatyaawoni kitijiyiri.

Jimakoryaaminto jashiyitaari Pawa

⁷ Jiroka ikantakiri Tasorintsinkantsi:

Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, ikantzi:

⁸ Iiro pikisoshiriwaitzi.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani jookimowaitakinawo iñaani otzishimashiki.

⁹ Ari ikowakaawitakinawo pichariniiti nowasankitairimi, jookimowaitakinawo iñaani,

Okantawitaka jiñaawitakawo nonishironkatakiri okaatzi 40 osarintsi.

¹⁰ Irootaki nokisantanakari,

* **3:3** Iri Moisés kimitawori pankotsi, tima irijatzi iyyininka Judá-mirinka jiiitatziri “Inampipanko Pawa”.

Nokantaki: Ari ikantapiintatya itzipinashiriwaitzi,
Tii jantayitziro nokowakairiri.

¹¹ Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

¹² Iyikiiti, ñaa powajyaantzirikari Pawa, Kañaanitatsiri. Iiro pikaaripiroshiriwaitzi, iiro pithainkashiriwaitzi. ¹³ Iro kamiithatatsi pominthashiritawakaapiintya poshiritaiya. Pitataityaawoota onkantya iiro jamatawitantzimi pantayitairo kaaripirori, irojatzii piñaantyaawori pinkisoshiriwaiti.

¹⁴ Iikiirorika oisokiropirotanatyaaari Cristo, irojatzii iwiyaantapaatyaaawoni kitiiyyiri, aritaki añiuro intsipaminthayitai. ¹⁵ Irootaki ikantantaitari:

Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, inkantzi:

Iiro pikisoshiriwaitzi.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani.

¹⁶ ¿Itzimikama pithokashitakariri ikimataawitakawo iñaani Pawa? ¿Kaarima jirikaiti ijiwatakiri Moisés-ni ipoñaakagaari Egipto-ki? ¹⁷ ¿Itzimikama ikisapiintakiri Pawa okaatzi 40 osarintsi? ¿Kaarima antapiintakirori kaaripirori, ikaatzi apirotainchari otzishimashiki? ¹⁸ ¿Itzimikama ikinkithatakoitakiri ikantaitaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki?

¿Kaarima jirikaiti ikantaitakiri piyathariiti? ¹⁹ Ari añiuro oita kaari jariitakaantaari, iro kantakaantakirori tii ikimisantaiyiini.

4

¹ Iinitatsi ikajyaakaakairi aakaiti kimiwaitakawori jariitakaayitaimi imakoryaamintoki. Irootaki pimpinkathatantaiyaariri, otzimikari oitya otzikaawakimiri, iro iiro pariitanta.* ² Tima akimairo aakaiti Kamiithari Ñaantsi, ari akimitaari ikanta achariniiti pairani. Iro kantapainchari jirikaiti, tii jinintaimaitawo ikimakowitakari, tima tii jawintaashiritawo ikimawitakari. ³ Irooma aakaiti awintaakari, aritaki jariitakaayitai imakoryaamintoki. Jiroka ikinkithatakotakiro jimakoryaaminto, ikantaki: Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iiro nariitakaari nimakoryaamintoki.

Aña ithonkatakiro pairani Pawa jantawaitani owakiraa jiwitsikantakawori kipatsi. ⁴ Tima tzimatsi tsika okinkithatakota 7-tapaintsiri kitiiyyiri, inkantaitzi:

Jiroka 7-tapaintsiri kitiiyyiri, ari ipakaakiro jantawairi Pawa, jimakoryaaki.

⁵ Jiroka makoryaantsi irojatzii ikinkithatakoitziri, inkantaitzi:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

⁶ Ari okantari. Irootaki intzimantaiyaari makoryaashiriyitaatsini. Irima pashini itayitakawori, tii jariiyita, tima tii ikimisantzi ikinkithawiitanari Kamiithari Ñaantsi. ⁷ Okanta awijanaki pairani ojyiki osarintsi, japiitairo Pawa ikinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto, jiitairo “iroñaaka”. Irootaki josankinatakotairi David-ni, ikantaki pairani:

* **4:1** Jiroka imakoryaaminto, tzimatsi ojyakaawintachari jaka. Tima pairani, jimakoryaawintakiro Pawa jiwitsikantakawori kipatsi, ikimitakaantakiro “imakoryaaminto” jiroka 7-tapaintsiri kitiiyyiri jimakoryaantakari. Ikanta osamanitaki, ishitowayitai Judá-mirinkaiti janta Egipto-ki, 40 osarintsi ikinakinawaiyitaki, irojatzii jariitantakari kipatsiki ikajyaakaakiniriri Pawa. Irojatzii jiroka kipatsi jiitaitakiri “jimakoryaaminto”. Iro ojyakaawintachari iroñaaka kimitawori “jimakoryaaminto” kimisanzinkariiti, tima tzimatsi kantatsiri: “Iro inkiti jimakoryaaminto kimisanzinkariiti”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Iro ‘jimakoryaaminto’ jiroka awintaashiriantiri jowawijaakoshiritanti Pawa, tima tii okowajaanta iñaashintsiiwaitaiya onkantya jawijakoshiritantaiyaari”.

Pinkimairi “iroñaaka” Pawa jiñaawaitzi, ikantzi:
Iiro pikisoshiriwaitzi.

⁸ Aririka jimatakiromi Josué jimakoryaapirotakairimi pairani achariniiti, iirotya japiitairomi Pawa inkinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto.

⁹ Ari ayotziri iinirotatsi ojjakaawintachari jimakoryaamintopirotaiyaari jashitairi Pawa. ¹⁰ Iro joyakaawintakiri pairani Pawa jimakoryaawintakiro jantawaitani ithonkakiro. Tima ari inkimiyitaiyaari makoryaashiriy-itaatsini ari onthonkaiyaari jantawaitani.

¹¹ Ontzimatyii antyaaryoowintairo ariitantaiyaari amakoryaashiriyitai, ojjakoyitarikari piyathayitainchari pairani. ¹² Tima iñaani Pawa, añaakaantaniri inatzi, shintsinaani okanta. Okimitakawo osataamintotsi thoyimpiminitatsiri, tii ojjinkaakaanta owawiryaaatonkitantzi irojatzin thomai iipathantsiki. Imapirotzirori iñaani Pawa kimitawaitaka omokayinatatyaimi, irootaki yotakaantironi inkinkishiritaitaari, inkowashiritaitiri iijatzii. ¹³ Ikaatzi jiwitsikakiri Pawa iiro jimatziro jimanapithatyaari iiro jiñaantaari. Aña Pawa jiyotakotairo maawoni antayitakiri, iriitaki aminakoyitaironi.

Iri Jesús anaakotziriri Ompiratasorintsipirori

¹⁴ Jirika Jesús, Itomi Pawa, iriitaki anaapirotakirori inkiti. Iriitaki ankimitakaantya Ompiratasorintsipirori. Irootaki oisokirotantyaariri awintaashiritaari ikimaitai akantaki: “Nokimisantairi Jesús”. ¹⁵ Tima Jesús ikimaitari Ompiratasorintsipirori, irootaki inishironkatantairi ontzimirika pomirantsitzimotaini. Tima pairani tzimawitaka ikowashiriwitakiri irirori, ari ikimitakotakai añaayitziro awijyimotairi aakaiti. Tiimaita ikaaripirotapaintzi kapichiini. ¹⁶ Irootaki awintaantyaariri amanamanaataiyaari Jesús kimiwaitaka aashiritaatyimi tsika ipinkatharitai. Tima aritaki inishironkayitai, aririka ankowityaashiriwaiti.

5

¹ Tima Pawa owakiriri pairani atziri Jompiratasorintsipiroti. Iriitaki kantakowintairini atziriiiti kaaripiroshiriyitatsiri. Iri taayitaironi jashitakaitariri Pawa. ² Tima atziri jinaki jirika Ompiratasorintsitaari, otzimimotziri oita pomirantsitzimoyitariri. Irootaki jamatsinkawintantariri tzipinashiriwaitatsiri atziriiiti pokashitziriri, masontzishiriyitatsiri iijatzii. ³ Jimatsitawo irirori itaawinta okaatzi jashitakaariri Pawa inkini impiyakotiniri ikaaripiroshiriwaitzi, jantziro ikimitaapiintziniri atziriiiti. ⁴ Tikaatsimaita Ompiratasorintsitaari kantatsini: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!”, aña Pawa matakairiri jompiratasorintsitantari, ikimitaakiri jowakiri pairani Aarón-ni.

⁵ Ari ikantakari iijatzii Cristo, tii ikowashitaka apaniironi inthaamintakoityaari, inkantimi: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!” Aña Ashitariri matakirori, ikantziri:
Notomi nowimi iiroka,
Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

⁶ Ipoña ikantaki iijatzii:

Iiroka kantaitachani Pompiratasorintsitaariti,
Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

⁷ Tima pairani jatziritapaintzi Cristo, jiraaniintaka jamanamanaatakari Pawa, ikaimakaimataki shintsini jamanari. Aña Pawa, otzimimotziri ishintsinka, ari onkantakimi jowawijaakotiri iiro jowamaantaitari. Tima Cristo pinkathatasorintsitaniri jinatzi, ikimisantakiri Pawa

ikowakotakiriri.* ⁸ Okantawitaka Cristo iriitawitaka Itomi Pawa, ikimaatsitapainta, tima ifaakiro tsika okanta tii ipiyathataita. ⁹ Ikanta jimonkaatakaitakiri jantiri, ari imatakari jowawijaakoshiritairi inkaati kimisantairini, ari inkantaitayaani jawijakotai. ¹⁰ Ari okantakari, Pawa Ompiratasorintsitakaariri, ari okimitakawo tsika okanta jompiratasorintsitakaakiri pairani Melquisedec.

Ikamantantaitziro aririka owajyaantiro awintaashiritari

¹¹ Tzimatsi ojyiki nokowawitari niyotaimiri tsika ikantakota jirika. Iro kantacha owanaa opomirintsita nimatimiro, tima kisoshiri pikantayitaka, osamani onkantya pinkimathatantyaawori. ¹² Tima osamanitaki, noñaajaantaki iirokatakai yotaantanaatsinimi. Iro kantacha iinta okowa intzimi iitya yotaayitimi iirokaiti, irojatzii japiitaimiri itayitawori jiyotantziro ifaani Pawa. Okimiwaitakawo tsika ikantaitziri ithotaitziri, tikira impaitiri tatsinaatsiri owanawontsi. ¹³ Ari pikantari iirokaiti, kimiwaitakimi iinchaaniki ithotaitziri, tima tikira piñaantapiintawoota kamiithashiritakaantatsiri. ¹⁴ Iriima owayitakawori tatsinaari owanawontsi, iriwaitakimi ñaantapiintakawori, tii opomirintsizimotari jiyotziro otzimi kamiithatatsiri, otzimi kaaripirotsiri.

6

¹ Ontzimatyii niyaatakairo niyotapirotimiro pashini tsika ikantakota Cristo. Tii okantzi napiipiintimiro piyotsitakari iirokaiti, okimitatya okantakota jiroka: Jowajyaantairo kaaripirori kaamanishiritakaantatsiri. Jawintaashiriitaari Pawa. ² Jiyotaayitakimiro iijatzii owiinkaataantsi, iijatzii otzimikapatzii totaantsi, jañaakaayitairi kamayitatsiri, jowasankitaayitairi kaaripiroshiriri. ³ Irootaki aatakaantyaawori pashinitatsiri, inkamintha iri kowatsini Pawa. ⁴ Onkamintha iiro aminaashiwaita pikimakiri, itasonkawintaitakimi, inampishiritantakimi Tasorintsinkantsi, ⁵ piñaawitakawo okamiithatzi motzimi ifaani Pawa, iijatzii ishintsinka joñaagantari paata. ⁶ Tima ikaatzii ñaawitakawori jiroka, ipoña jowajyaantairo, iiro jimatairo impiyashiritai jookantaiyaawori iyaaripironka. Kimiwaitakimi iriitakimi apiitaironimi impaikakotakaantairimi Itomi Pawa, kimitawaitaka iriimi thainkimawaitakirimi iijatzii ipiyotaiyani atziriiti. ⁷ Okimiwaitakawo owaantsi irinkapathatziro inkani, aririka impankiitantyaawo, iroorika jyookanaintsini pankirintsi pinawontsitachari, iri Pawa tasonkawintakiriri pankitakirori. ⁸ Iroorika iyoshiitachani ojyookanaki kitochii, inchashi, tii opantawo, katsimashiri inkantya pankitakirori, intaayitairo paata.

⁹ Irooma iirokaiti, nitakoyitani, niyotajaantzi iiro pikimitakotawo nojyakaawintakiri, tima niyotaiyini naaka pantanaari kamiithari owakiraa jowawijaakoshiriyiitaimi. ¹⁰ Tima Pawa tampatzikashiri jinatzii, iiro ipiyakotaimiro pantayitakiri iirokaiti, pitakoyitanaari ikaatzii pairyaayitairi Irirori, iikiro piyaatakaatziiro pitakoyitari. ¹¹ Irootaki nokowakoyitaimiri, ari pinkantapiintatyi poñaagantairo pinyaaryooshiriyitai, irojatzii imonkaayitantaayaari okaatzii poyaakoshiritaiyarini. ¹² Iro pipirashiriwaita iirokaiti, aña iro kamiithatatsi pinkimitakotyaari ikaatzii jatakairori

* **5:7** Jiroka ikantakiri Jesús, jamanamanaatakari Pawa, ikantzi: “Ashitanari, pishinitanarika, pinkimitakantinawo pomishitowaayiniimi iiro nokimaatsiwaitantawo onkaati nonkimaatsiyaari. Iromaita pimatanaawo okaatzii nokowawitakari naaka, iro pimatii okaatzii pikowakaakinari iiroka”. Jiroka ikinakaakiro Pawa ikimisantakiri Jesús ikowakotakiriri, jamawitakaakiri ikimaatsiyitakari, ishinitakiri inkamimotanti jañaakagairi iijatzii.

ikimisantanai, ikaatzi kamaitanaawori. Tima iriitaki aayitaironi ikajyaak-agaitakiriri.

¹³ Tima pairani owakiraa Pawa ikajyaakaakiniriri Abraham-ni, tikaatsi anaakotirini Pawa ipairyaa kirowairo, iri yotironi iijatzi imapirotatya imonkaawainiti. Aña iri pairyaachari apaniroini iwairo Pawa, ¹⁴ ikantakiri Abraham:

Imapiro nontasonkawintimi Naaka,

Imapiro nojyityiimiri Naaka pincharinityaari.

¹⁵ Tii jathawaawaita Abraham-ni, amatsinka ikantawintaka, jiñaakiro ikajyaakagaitakiniriri. ¹⁶ Tima aririka inkowapiinti atzirii jiyoti imapirorika imatya ikajyaakagaitziriri, ipairyirowairo anaakotziriri, ari jiyoyiiti imapiro jimonkaawainiti paata. ¹⁷ Ari okimiwitawo okaatzi jantakiri Pawa, ipairyagaa irirori imatantyaari ikajyaakaantakiri. Tikaatsi kantironi impashinitakairo okaatzi ikinkishiritakari jantiri. ¹⁸ Ari okanta otziman-tanakari apiti kaari ikantayitai impashinitakaayitairo. Iro imatantari ayotai tii ithiyanita Pawa, irootaki kimoshiriprotakari aakaiti awintaashiriy-itaari Irirori, ayotzi ari imonkaataiya oyaakoniintziri.* ¹⁹ Iro oyaakoniint-tanka jojyakaawintaitziri jaka kimitawori tinari againtaatzirori antawoiti pitotsi iiro amaantata. Ari okimitari oyaakoniintani, againtashiri owayitai. Irootaki kantakaawori ankimitakotantyaariri tyaatsiri jotantotaitantakawo tontamawotatsiri.† ²⁰ Ari añaampiyaawo aakaiti kantatsi antyaayitai kimitakawori jiroka, aririka oyaatzishitanairi Jesús itzimi jojyakaawintaitakiri tyagaintsiri janta. Tima iri Jesús jojyakaawintaki pairani Melquisedec. Iriitaki Jesús Ompiratasorintsipirori iroñaaka, ari inkantaitatyaani irirori.

7

Jompiratasorintsinka Melquisedec

¹ Tima Melquisedec, iri pinkathariwintantantsi Salem-ki, jompiratasorintsiti jinatzi jinokijatzi Pawa. Iriitaki aawairiri pairani ipiyaawo Abraham-ni japirotakiri pashini pinkathari jowayiritari, itasonkawintawairi.*

² Irijatzi ipaki pairani Abraham-ni ajaagawontsi okaatzi jaapithatantakiri jowayirita. Tima Melquisedec, tzimatsi ojjyakaawintachari iwairo. Jiroka itawori ojjyakaawinta: “Pinkathari Kamiithashiriri”. Jiroka apititaintsiri ojjyakaawinta iwairo ipinkathariwintantzi Salem-ki: “Pinkathari Saikakaantatsiri Kamiitha”.† ³ Tii jiyotaitzirowairo ashitariri, tii jiyotaitzi iijatzi itzimi ichariniyitanakari. Kimiwaitaka tii otzimimi ipoñaantanakari, tsika ithonkaka iijatzi, ikimitakotakari Pawa, ari ikantaitatzirowairo irirori Jompiratasorintsitaaritzi.

* **6:18** Tima tzimatsi apiti kantakotachari jaka kaari inkantayitzi impashinitakaayitairo. Jiroka itawori: “Pawa tii ithiyanita, aritaki imonkaatatya okaatzi ikajyaakaantakiri”. Jiroka apititanaintsiri: “Tikaatsi pashinitakaironi ipairyaa apaniroini iwairo Pawa, tima tikaatsi anaakotirini irirori”.

† **6:19** Iro ikinkithakoyiitzi tontamawotatsiri jotantotaitawori tasorintsipanko, iro jiyoyiitzi tasorintsisaaka. Apa intyi Ompiratasorintsitaniri, tii jaakowintawo intyaapiinti. Iro inkantayitzi “ari janta joñaaganta Pawa”. Irootaki ojjyakaawintawori inkiti tsika añiiri Pawa paata. * **7:1** Jiroka wairontsi “Salem” irootaki jiitaitziri nampitsi Jerusalén pairani tikira jinampitawo Judá-mirinkaiti janta. † **7:2** Jiroka kantakotachari ipakiriri Abraham-ni pairani Melquisedec. Aririka jaapithatantzi jowayirita Abraham-ni onkaati 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec. Ari ikantakiro maawoni jaapithatantakiri, ontzimirika 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec.

⁴ Ari añiuro ñaapirori jinatzi Melquisedec. Tima Abraham-ni, achariniyi-taari aakaiti, iri ipaki pairani okaatzi jaapithatziriri pinkathariiti jowayir-itari. ⁵ Iro kimitakawori okaatzi jantapiintayitakiri pairani Leví-mirinkaiti. Ipayitziri apaani tzimimotziriri iyyininka ontzimirika 10, tima iro oshinitaantziri Ikantakaantaitani jantayitiro Ompiratasorintsitaari. Iro jamitaiyarini, tima irimirinkaiti jinatzi ichariniyitari Abraham-ni. ⁶ Iriima Melquisedec kaari ajyininkata a-Judá-mirinkatzi aaka, kaari ayotaajaitzi iita charinitariri. Iro kantacha, Abraham-ni, itzimi ikajyaakaapiroitakiniriri pairani, iriitajaantaki pakiri Melquisedec apaani kaatatsiri 10 jaapithatan-takiri jowayirita. Ipoña Melquisedec itasonkawintanakiri Abraham-ni. ⁷ Imapirotatya ikantapiintaitzi: “Itzimirika tasonkawintantatsiri, janairi itzimi itasonkawintaitziri”. ⁸ Itzimirika ipayitzi apaani iitarika kaatatsiri 10 jaka kipatsiki, atziri jinayitzi, kaamaniri. Iriima Melquisedec, kimiwait-aka kañaaniri jinatyimi irirori. ⁹ Irojatzi jantakiri Leví-mirinkaiti, ikaatzi ipashitapiintaitari. Aña kimiwaitaka iriitakimi pinakowintantatsinimi, tima irootaki jantakiri ichariniiti Abraham-ni, ¹⁰ itanakawo ipinakowin-tantaki ipashitakariri pairani Melquisedec itonkiyotantawaariri jowayirita. Tima tikraamintha itzimaajaitzi Leví-ni, aritaki jantsitakawo Abraham-ni jiroka.

¹¹ Pairani, ikaatzi Ompiratasorintsitaari, ichariniiti Aarón-ni jinatzi, ikan-tayitzi “Leví-mirinkaiti”. Ari okanta Ikantakaantaitakiri. Iro kantacha jirikaiti Ompiratasorintsitaari, tii jimatajaantziro jowamiithashiritanti. Arimi jimatakiro, irotya josankinatakoitaimi pashini Ompiratasorintsitaari kimitaariri Melquisedec, kaari charinitariri Aarón-ni. ¹² Imapiro itzimai pashini Ompiratasorintsitaari kaari icharinita Aarón. Irootaki ompashini-tantaiyaari Ikantakaantaitani, onkantantyaari intzimai pashini Ompirata-sorintsitaari. ¹³ Tima jirika ikinkithatakotaitakiri kimitaariri Melquisedec, kaari ichariniiti Leví-ni, pashinimirinkaiti jinatzi, kaari tzimaajaitatsini apaani iyyininka intzimi jompiratasorintsitaityaari. ¹⁴ Jirika kimitakariri Melquisedec, iri Awinkathariti Jesucristo, icharinitakariri Judá. Tima pairani josankinariki Moisés-ni, tii oshinitaantsitzi jompiratasorintsitaariti charini-tariri Judá.

¹⁵ Ari okoñaapirotziri ontzimatyii impoki pashini Ompiratasorintsitaari kimityaarini Melquisedec, ¹⁶ tii jompiratasorintsiwita inkimityaari okinkithatakotziri Ikantakaantaitani icharininimachiini Leví-ni. Aña iri kimityaarini apaani tzimatsiri ishintsinka, kaari kaamanitatsini. ¹⁷ Tima iri ikinkithatakotitaki, ikantaitzi:

Iiroka kantaitaachani Pompiratasorintsitai,
Ari pinkimitaiyaari ikanta pairani Melquisedec.

¹⁸ Ari okanta, tima okaatzi Ikantakaantaitakiri, jowajyaantaitiri, tii imatziro owamiithashiritanti, tzimatsi kowityaachari. ¹⁹ Tima tikaatsi owami-ithashiriti Ikantakaantaitani. Otzimimaita pashini poyaataawori, irootaki matakayitaironi okaakishiritairi Pawa, tima iro oyaakonintiri.

²⁰ Irootaki ikajyaakaakairi jiroka Pawa, tima iriitaki pairyaincha apaniroini iwairo jiyotaitantyaari imapiro imonkaatya. ²¹ Iriima Ompiratasorintsitaintsiri pairani, tii ipairyaaajita Pawa jowantaitakariri jirikaiti. Iriima pashini, iri ipairyaaawintaka Pawa, ikantaki:
Naaka Pinkathari pairyaaawintainchari apaniroini, tii noipithokanitziro
noñaani.

Iiroka kantaitaachani Pompiratasorintsitai,
Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

²² Ari okanta, iriitaki iroñaaka Jesús yotakaayitairori imapiro imonkaataiya okaatzi jantzimoitakairi, irootaki anaakotakorori pashini itawitanakawori pairani ikajyaakaawakaitari.

²³ Tima ojyiki ikaawitaka pairani Ompiratasorintsiwitainchari, ojyiki poyayitakariri iriroriiti. Ikampiintayitaki jirikaiti, tii okantzi jiyaatakaairo jantayitirimi, aña intzimi pashini poyaatyaaarini. ²⁴ Iriima Jesús, kañaaniri jinatzi irirori, iri kantaitachani Jompiratasorintsiti. ²⁵ Ari okanta, iri Jesús owawijaakoshiritapiintairi okaakishiritantaiyaariri Pawa, ikantakowintapiintai.

²⁶ Iriitajaantaki Ompiratasorintsitaari akowityaapirotakiri. Jiroka ikanta irirori: Itasorintsishiritzi, ikamiithashiritzi, ikitishiritzi, tii isaikimoyitairi kaaripiroshiriri, janaapirotairo inkiti. ²⁷ Jirika Jesús tii ikimitari Ompiratasorintsiwipowitachari pairani. Tima aririka intaayitiniiri atziriiti jashitakaariri Pawa, jitawo ikowakotziri Pawa impiyakotawakiri iyaaripironka irirori. Iriima Jesús jothotyaaikiro maawoni, jimonkaatakiro ishinitaka pairani apaniroini inkimitakotyaari jatsipitakaani Pawa. ²⁸ Ikaatzi Ompiratasorintsitakaakiri pairani Ikantakaantaitani, atziri jinatzi, shipitashiriri, ikaamaniyitzi. Iriima Itomipirori Pawa pokaintsiri pairani awijaki ojyiki osarintsi, Jompiratasorintsitakaakiri Pawa ipariyaaka iwairo. Iri monkaatajantakorori kamiithaini, iri onkantaityaani.

8

Iri Jesús kantakowintantaatsi owakiraatantaari kajyaakaawakaantsi

¹ Jiroka iroñaaka otzinkamiprotari ikantaitakiri: Iriitajaantaki Cristo Ompiratasorintsiwintairi, iri saikaatsiri jakopiroriki Pinkatharipirori, it-sipataari ipinkathariwintantai inkitiki. ² Okimiwaitaawo ari jantawaitimi tasorintsithaantiki, iro kantacha, tiimaita jantawaitzi tasorintsithaantiki jiwitsikani pairani atziriiti, aña inkitiki jantawaitai, otzimi jiwitsikakaantairi Pawa. ³ Tima ikaatzi Ompiratasorintsitaintsiri pairani, t-zimatsi jashitakaariri Pawa, itaayitziiniri. Ari ikimitakari ijatzi Jesucristo, t-zimatsi iita jashitakaariri Pawa. ⁴ Iro kantacha, tii okantawita jompiratasorintsitimi Jesucristo, isaikantawitapaintari kipatsiki, tii oshinitakaantziro Ikantakaantaitani, tima tii ijyininkamirinkaititari Leví-ni. ⁵ Tima jirikaiti Ompiratasorintsitaari ojyakaawontsi jinamachiitaki, aña t-zimatsi iñaampiyaitakari tsika onkantaiya tyaaryoopiroini inkitiki. Irootaki ikantaitakiriri pairani Moisés, tsika inkantya jiwitsikiro tasorintsithaanti, ikantaitakiri:

Pinkimitakaantiro piwitsikiro, tsika okanta piñaampiyakawo otzishiki.

⁶ Ari ikantaari Jesús Ompiratasorintsitaari jinatzi, janaakotairi jompiratasorintsitaitaari atziri. Tima Pawa jowakiraatai pashini kajyaakaawakaantsi, iri jowakiriri iroñaaka Cristo ikantakowintaitai, irootaki anaakotairori okaatzi ikajyaakaantawitakariri pairani, iro anaakotairori itakawori kajyaakaawakaantsi. ⁷ Tima t-zimatsi kowityainchari itakawori kajyaakaawakaantsi kaari imonkaayitaki, irootaki okowantakiri ontzimi pashini owakiraari, poyaataiyaawoni.

⁸ Jiroka kowityainchari, tima ikantaitaki pairani:

Ikantzi Awinkathariti:

Paminiro onkaati awijatsini paata,

Ari napiitairo ontzimi nantzimotairiri icharinipaini Israel-ni, icharinipaini Judá-ni.

⁹ Aririka nowakiraatairo kajyaakaawakaantsi, iiro okimitaawo nantzimowitakariri ichariniiti.

Tima pairani nokimitakaantziri nonkathataatyirimi, Naakami iiwatairinimi nomishitowantaariri Egipto-ki. Tii jimonkaatzimaitawo iriroriiti okaatzi ikajyaakaakinari, Iro opoñaanari nowajyaantziro nokimpoyaaawintziri. Ari ikantaki jiñaaawaitaki Pinkathari.

¹⁰ Japiitakiro jiñaaawaitaki iijatzi, ikantzi: Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñiiri paata Israel-mirinkaiti: Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitairi. Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyiiinirimi nokantakaantani, Naakataki inkimitakaantai Iwawani, Iriiyitaki nashitaiyaari Naaka.

¹¹ Tii okowajaantai jiyotaawakaawaitaiya, Apa ikantayitairi iyyininka: “Piyoshiripirotairi Awinkathariti”. Tima maawoni jiyoyitaina.

Ari jiyoyitaina ñaapiroriiti iijatzi ashironkaariiti, maawoni.

¹² Owanaa nonishironkatairi ikaaripiroshiriyitaki, Ari nompiyakotainiri.

¹³ Tima jiiitakiro “Kajyaakaawakaantsi Owakiraari”, ari jiyotakoyiitziro jiroka itawitakawori, kimiwaitaki pajatorimi inatyi. Tima okaatzi pajatointsiri, jookaitziro.

9

¹ Jiroka itakawori kajyaakaawakaantsi, iro ikantakaantakiri Pawa jiyotantaitaari tsika inkantaita impinkathaitiri. Ari okinkithatakotari tasorintsithaanti tsika ipinkathaitziri pairani. ² Jiroka tasorintsithaanti, apiti okanta jinashitakawo jotantaitziro. Janta antawosagaakitzi tsika ityaapiintaitzi, ari jowayitakiri ootamintotsi, minkochaaniki, ipoña tasorintsithaanti. Ari jiiyiitziro “tasorintsisagaaki”. ³ Irooma inthomainta, tsika ithatashiitakiro tontamawotatsiri, oryaaninaki okanta. Ari jiiitaitziro “tasorintsisagaakipirori”. ⁴ Ari osaikiri itaantapiintaitawori kasankainkari, ari osaikiri iijatzi tasorintsinaki. Iro jiwitsikayiiitzi poriryaatatsiri. Ari owakotari inthomainta iipiyokiini “maná” jiwitsikañakitashiitakiro poriryaatatsiri. Ari jowaitziri iijatzi ikotzi Aarón-ni jyookaintsiri pairani, ari osaikitari mapikota tsika osankinataka kajyaakaawakaantsi.* ⁵ Okanta jiñokiini tasorintsinaki, ari jowaitaki jiwitsikaitziri jojyakaawo maninkariiti, iriitaki tsi-mankantawori ishiwanki ashitakowo tasorintsinaki. Iro jiiitaitziri “Inishironkaminto”. Iro kancha iiro niyaatakaairo nonkinkithatakotimiro tsika okantayita apanipaini.

⁶ Aritaki jiwitsikayiiitakiro maawoni jiroka. Ojyiki jantapiintakiri Ompiratasorintsitaari janta antawoki tasorintsisagaaki, ari jantayitziro inkini impinkathatasorintsiti. ⁷ Irooma iyaapirotanaki inthomainta tasorintsisagaakipiroriki, apa ishinitaitziri intyi Ompiratasorintsipirori. Apawojatzi ityaapiintzi osarintsiki. Aririka intyaaki janta, jaanaki irira piratsi intsikirisantyaawo jiiyiitziro “Inishironkaminto Pawa”. Ari onkantya inishironkatantyaariri Pawa, iiro jowasankitaawintantari iyaaripiroshirinka. Ari ikimitairi iijatzi atziriiti kaaripiroshiriyitatsiri. ⁸ Ari okantsitari iijatzi, tzimatsi jiyotakaayitairi Tasorintsinankasi, jiroka okanta: Pairani otzimantawitari tasorintsithaanti, tii okantzi intyaayiti atziriiti janta otasorintsisagaakipiroitzi. ⁹ Jiroka okantakota: Aririka impaitiri Pawa jashitakaitariri, aririka intagaitiniri, tii iro matakaajaantirini impinkathashiritairi Pawa inkini intampatzikayitairo ikinkishiritari.

* **9:4** Ikantakoitziro jawa poriryaatatsiri, iriitaki oro.

¹⁰ Apa intzитайaawo owanawontsi, imiriyiitari, inkiwayitapiintaiya iijatzi. Iro ikantakaantaitakiri okaatzi koñaayitatsiri jantaitiro, irootaki jantayiiti irojatzji jowakiraatakaantaiyaawori Pawa kajyaakaawakaantsi.

¹¹ Mataka ikoñaatai Cristo, iriitaki kimitaariri iroñaaka Ompirasorintsitaari. Tii ityaajaitzi tasorintsisagaakipiroriki otzimi jiwitsikayitakiri atziriiiti, aña jimatakiro ityaaki irirori inkitikiki tsika añaampiyayitakawo iroñaaka, anaakopirotantatsiri. ¹² Tima Cristo tii ikimitari Ompirasorintsitaari atziritatsiri tyaamachiitapiintatsiri tasorintsisagaakipiroriki jaanaki iriraani piratsi. Aña iriitajaantaki shinitaincha jowamagaitiri isakotapaintziro iriraani, inkini jiñaayitairo maawoni inkantaitaantyaani jawijakoshiriyitai.† ¹³ Ojyakaawintatziro aririka onkamiithatzimotiri Pawa iriraani piratsi, iijatzi isamampoti, kimiwaitaka iro kitiwathatakagairini atziri itzimi antakirori ipinkaitziri. ¹⁴ Irooma iriraani Cristo, iro mapirotakirori okantakaakawo pikitishiritantayaari. Tima ikimita irirori tikaatsi inkinaaashityaari, irijatzi shinitaincha jowamaitiri, ikantakaakari Tasorintsinkantsi. Iriitaki ojyipithataimrori kaaripirori pikinkishiritani, tima pantayitakiro kaamanitakaantatsiri. Aña ontzimatyii pantayitairo ikowakaimiri Pawa, Kañaaniri.

¹⁵ Iriitaki Cristo jotyaantakiri Pawa inkantakowintairi atziriiiti, ari okanta jowakiraatakaantawori kajyaakaawakaantsi. Tima okantakota owakiraari kajyaakaawakaantsi, ontzimatyii inkami apaani, iro jawijakotantaiyaari piyathatakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi. Ari jiñaaitairo ishiniyitakairo pairani ankañaanaiti. Jiroka kajyaakaawakaantsi, iroowaitaki osankinarintsi tsika okinkithatakoyita okaatzi jashiyiitari, okinkithatakoyitziri iijatzi ashitaiyaawoni aririka inkamaminthataki iwaapatiitari. ¹⁶ Iro kaari jiyopiroyitanta intzimi aayitironi okaatzi jashitakaayitiantari, apa jiyoyitzi aririka inkamaki iwaapatiitari. ¹⁷ Iinta jañi iwaapatiitari, iiro ipitsitari ikajyaakagaitakiriri jashitaiyaawo. Apa impaitairi aririka inkamaki. ¹⁸ Ari okimitari, jitantaitakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi, tzimatsi iita kamaintsiri, iriraani jitantaitanakari. ¹⁹ Tima pairani ithonkakiro Moisés jiñaanatakiniri atziriiiti Ikantakaantani, jaaki iriraani piratsi, itsipataakiro jiña, jaaki inchashimpoki, jankowiitaki kityonkamawotatsiri, itsikirisantakawo osankinatainchari, ari ikimitaakiri iijatzi atziriiiti.‡ ²⁰ Ikantakiri:

Jiroka iraañsi iro oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari, irootaki ikantakaantakiri Pawa.

²¹ Itsikirisantakawo iijatzi iraañsi tasorintsithaanti, ari ikimitaakiro okaatzi saikatsiri inthomainta. ²² Ari okanta, tima kimiwaitaka aririkami itsikirisantaityaawo iriraani piratsi, jimonkaatanairo Ikantakaantaitziri, kimiwaitaka iroomi oitiwathatantatsini. Tima iirorika otzimi iraañsi, iiro ipiyakotantairo Pawa kaaripirori.

Iri Cristo matakirori jowawijaakoshiritantzi

²³ Irootaki jatsipiwintantari piratsi itagaitziniri Pawa kimiwaitaka inkiwathatakaantatyiiimi. Irootaki kimitakawori okaatzi awijaintsiri inkitikiki, jotyaantakiri Pawa jatsipitakowintantya Cristo, inkitishiritakaantayitairi. Iro anaakotakirori jatsipitakowintanta piratsi. ²⁴ Tima tii ityi Cristo tasorintsisagaakipiroriki jiwitsikamachiitani atziriiiti. Aña irootataiki ojyakaawintacha inkitikiki tsika ikinai Cristo, inkantakowintayitai isaiki Pawa. ²⁵ Tima

† **9:12** Ikinkithakoitziri jaka ikantaitzi piratsi, iri ikinkithakoitziri cabra-paini ipoña vaca. ‡ **9:19** Kantakotachari jaka inchashimpoki, irootaki jiiyiitzi iijatzi “isopo”.

tii japiipiintapaintziro Cristo inkamimotanti. Ari opashinitziri jantziri Ompiratasorintsitaari tyaawitapiintachari apawojatzi osarintsiki tasorintsisagaakipiroriki. Tii iri ashitaajaityaawoni iriraani isakoitziri. ²⁶ Arimi jomyamachiityaarimi Cristo Ompiratasorintsitaari, oyyiki japiipiintiromi inkamawintanti. Arimi jitanatyaawo inkimaatsiwintantyaami owakiraa iwit-sikantakari kipatsi. Aña apawojatzi ikamawintantapaintzi. Ari ikan-taitanaatziro joitsinampaakiro kaaripirori. ²⁷ Iroowaitaki ikantaitziri: “maawoni atziri apawojatzi okanta ikami, impoña Pawa yakawintairini”. ²⁸ Iro jantakiri Cristo, apawojatzi ikamaki ikimaatsiwintakotari oyyiki kaaripiroshiriri. Iro kantacha iijatzi inkoñaatapai paata irirori, iiro ikimaat-sitakaitawaari, aña jowawijaakotari ikaatzi oyaakoniintakiriri.

10

¹ Iro Ikantakaantaitani oyyakawori aamparyaantsi. Tima okanta apaani aamparyaantsi tii otzimanitzi owatha, apa jiyoyiitzi tzimatsi iita ashitawo jaampari. Ari okantari iijatzi Ikantakaantaitani, iyotaakai tzimatsi paata kamuihataatsini. Ikantakaantaitaki ontzimatyii intaapiintaitiniri Pawa maawoni osarintsiki, iro kantacha tii owamiithapiroshiritziri atziriiti antayitakirori. ² Arimi imapirotya owamiithapiroshiritanti, ikaatzi antayitakiro arimi jowajyaantakiro, tima aritakimi oitishiritakiri, iiro iyaatzimi onkatsitzimoshiriwaitirimi jantayitakiro kaaripirori. ³ Aña tii ari onkantya, iro jantapiintakiri awjayitzi osarintsipaini, itaapiintayitziniri Pawa, ikinkishiritakotawo iyaaripiroshirinka. ⁴ Tima jowamaayitapiintziri piratsi-iti ikapathainkatakagaitziri, tii imatziro ompiyakopiroitiro iyaaripironka atziri. ⁵ Irooma ipokaki pairani Cristo jaka kipatsiki, ikantakiri Pawa: Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaayitimiri, jatsipitakaityaari.

Aña naakataki potyaantaki natziriti, jatsipitakaityaanawo.

⁶ Tii apa inmotzimi itagaitzimiri piratsi okantakaantziro iyaaripiroshirinka jirkaiti.

⁷ Nokantzi Naaka:

Pawá, nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka, Tima aritaki josankinatakoitakina pairani onkaati nantiri.

⁸ Pinkinkishiritiro kantatsiri jaka:

Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaitzimiri, intagaitimiri jatsipitakaitani. Tii inmotzimi intaawintimiro iyaaripiroshirinka.

Iro kantacha, ¿kaarima ikantakaantaitziri jiroka pashini? ⁹ Incha pinkinkishiritiro pashini kantatsiri:

Nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka,

Jiroka apiitainchari ikantaitakiri, ipoyaatawo itanakawori pairani. ¹⁰ Aña ikowaki Pawa onkimityaawo iwatha Cristo okaatzi itagaitziniriri, ari okanta ikamawintantapaintariri maawoni atziriiti. Ari opoña jowamiithashiriyitai aakaiti.

¹¹ Pairani, maawoni Ompiratasorintsitaari jaminiri Pawa jashitakaariri, japiipiintziro kitijjiriki itainiri piratsi. Tiimaita jimatziro jowajyaantapirotakaantiro kaaripirori. ¹² Iriima Cristo, apawojatzi ishinitaka jowamaawintaitiri iyaaripironka atziriiti, ipoña isaikai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantzi, ¹³ ari isaiki joyaawinta irojatzi joitsinampaantapirotaiyaariri iisaniintani, inkimitakaantari jimakoryaakiiminto. ¹⁴ Irootaki jantantakawori apawojatzi ikamawintakiro iyaaripironka atziriiti, ari ikan-taitaayaaani jowamiithashiripiroyitairi. ¹⁵ Ari ikimitakari Tasorintsinkantsi jiyotakaakai imapirotatya. Tima iri itakawo josankinatakaantaki:

¹⁶ Ikanta jiñaawaitaki Pinkathari, ikantzi:

Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñaitairi paata:

Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitiri.

Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyiniirimi nokantakaantani.

¹⁷ Iikiro ikantatzi:

Ari nompikotainiri ipiyathataka, jantayitakiro kaaripirori.

¹⁸ Tima aritaki ipiyakotantairo Pawa ikaaripiroshiriyiitzi, tii okamiithatai intaayitainiri iroñaaka.

¹⁹ Irootaki iyikiiti, tima kapathainka ikantaka Jesucristo jowamaantaitakariri, awintaashiri antspashiritaiyaari Pawa, onkimiwaityaawo antyaatyimi tasorintsisagaakipiroriki. ²⁰ Tima jatziritaki Cristo, irootaki okantantaari antyaayitai inkitiki, iro ojyakaawintachari antyaatyimi ithayitakiro tontamawotatsiri tasorintsisagaakipiroriki. Aaka omapokayitairori jiroka kaari jimayitzi pairani, irootaki kañaanitakaantaatsiri. ²¹ Ikimitaari iroñaaka Cristo iriimi Ompiratasor-

intsirowintaini akaatzi jashiyitai Pawa. ²² Ari okanta. Tyaaryoopiroini ankantaiya antspashiritaiyaari Pawa, imapiro ankantya oshiritaiyaari. Kitishiri ikantakaayitai, iro akinkishiritakoyitaawo kaaripirori. Aña ankimitakaantya inkiwantatyiromi jiña kitijaari. ²³ Kiso owanakiro awintaashiritaari, ikimaitakai akantaki: “Noyaakoniintani jinatzi Cristo”. Tima tsika itzimi kajyaakaakairori, kiso jowakai irirori. ²⁴ Ontzimatyii ankinkishiritakotairo tsika onkantya aminthashiritakaantyaariri pashini jitakotantya, jantayitairo kamiithari. ²⁵ Iiro owajyaantziro apatotapiintya, tima tzimayitatsi owajyaantayitakirori. Aña ontzimatyii aminthashiritakaiyaari akaataiyini. Iikiro aataty antanairo ayotai aritaki impiyi Cristo.

Ikamantayitiriri antzirori inintakaanikiini kaaripirori

²⁶ Tima aritaki ayotairo tyaaryootatsiri, aririka othaaashiwaityaawo owajyaantanakiro, impoña aatakaairo antayitiro kaaripirori, iiro ipiyakoitairo ayaaripironka. ²⁷ Aña ikamantayitakai anthaawashiriti jowasankitagaikari, tima Pawa japirotaari intaayitairi ikaatzi kisanintakiriri. ²⁸ Pairani, intzimirika piyathatyaawoni Ikantakaantani

Moisés, tii inishironkaitziri, jowamaitziri inkaatirika mawa kantakotirini. Ari jowamaitakiri iijatzi inkaamachiitirika apiti kantakotirini. ²⁹ ¿Tiima imapiro jowasankitagaitiri manintakirori jantzimotajaantakairi Itomi Pawa? Tima okimiwaitakawo jaatzikashiwaitaitawo kaari opantyaawoni, imanintashiwaitakawomi ikapathainkataka ikamawintantaki. Ari

ithainkashiritakiro jantzimotanziri Pawa ishiniwitantanariri intasorintsishiritakairi. Ikawiyawaitakiri Tasorintsinkantsi nishironkataniri. ³⁰ Irooma aakaiti ayotziri itzimi kantaintsiri:

Naakataki owasankitaantatsini,
Naaka piyakowintantachani.

Iro ikantakiri Pinkathari.
Ikantaitzi iijatzi:

Jowasankitaayitzi Pinkathari ikaatzi jashitaari irirori.

³¹ ¡Kimitataika antawoitimi inthaawashiritakimi jiyotai iriitajaantakimi owasankitaantaatsini Kañaaniri Pawa!

³² Pinkinkishiritakotya. Tima irokayitaki pairani kimisantanaintsiri, kimiwaitaka pinkitijiyinkatakotaimi. Ipoña piñaakiro ikimaatsitakaitakimi.

³³ Piñaayitakiro iijatzi ikisaitakimi, jowatsinaitakimi tsika ipiyotaita. Pikimoshiritakaayitakiri awijiyimoyitakiri okaatzi piñaakiri iiroka.

³⁴ Pikimoshiritakairi ikaatzi jomontyaayitakiri, piñaayitakiro iijatzi jaapithaitakimiro tzimimoyitzimiri. Iro kantacha, iikiro piyaataty piminthashiritanaty, tima piyotaiyini onkaati piñiiri paata, owanaa okamiithapirozti, tii othonkanita. ³⁵ Irootaki iiro powajyaantantawo okaatzi pawantaanaari, tima antawoiti impinaitaimi paata. ³⁶ Amawi pinkantya pantayitanairo ikowakaayitzimiri Pawa, ari onkantya piñaantaiyaawori ikajyaakaakimiri.

³⁷ Tima ikantzi Pawa:

Iro ijyinkaa jariitantaayari aatsikitzimataintsiri,
Iro osamani inkantya.

³⁸ Tampatzikashiri inkantya awintaashiriri, ari jiñiuro jañaantaiyaawo.

Irooma aririka impiyashiritai, iiro jinimotakaanawo.

³⁹ Irooma aakaiti, tii akimitari ikaatzi piyashiritachari, intzimi japiroitairi. Aña awintaashiriyitaa aakaiti, ari añauro añaashiriyitai.

11

Awintaashirinkantsi

¹ Jiroka okantakota awintaashirinkantsi. Okimiatya aririka inkantashiriiti: “Aritaki imataty nokowapirotani”. Jiyopirotajaantaki aritaki imataty ikowiri, onkantawitaty tikira jiñiuro. ² Iro jawintaashirinka achariniiti kantakaawori okanta Pawa ikinkithatakotantakariri kamiithaini. ³ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori amatantawori akimathatairo okantajaan-taka jiwitsikantakawori Pawa kipatsi. Apa jiñaawaitaki, matanaka iwitsika. Ari opoñaanakari iwitsikanaka jiñaayitairi iroñaaka kaari koñaataajaitisini pairani.

⁴ Iro jawintaashirinka Abel kantakaariri itaantakanariri Pawa jashitakaariri, anaakotanakiro jashi Caín jashitakaawitariri Pawa. Iro kamiithatzimotakiriri itaakiri Abel. Ari ikantaki Pawa: “Kamiithashiri jinatzi Abel”. Okantawitaka ikamaki Abel, iinta akimakotapiintziri kimiwaitajaantaka irojatzi jiñaawaitimi irirori, tima iro kantakaawori ikimisantaki. ⁵ Iro jawintaashirinka Enoc kantakaariri jaantaitaariri, tii jiñiuro inkami. Tii jiñaitairi, tima inkitiki jagairi Pawa. Pairani iinta isaiki kipatsiki, ikantakiri Pawa: “Iiroka inimotakaapirotakinari”. ⁶ Tima kaari matironi ontzimi jawintaashirinka, tii inimotziri Pawa. Aña aririka inkowayiti jiyopiroitairi Pawa, ontzimatyii inkimisantai, imapiro tzimatsi Pawa. Ontzimatyii inkimisantai ari jimatakaayitairi Pawa inkaati kowapirotaatsini jiyotairi. ⁷ Iro jawintaashirinka Noé kantakaariri jiwitsikantakawori antawoiti shintsipaa inkini jowawijaakotiri ijyininkamirinkaiti. Tyaaryoo ipinkathatasorintsitanitzi irirori. Tima iri Pawa kamantakiri onkaati awijatsini, kaari jiñaitaajaitzi pairani. Iro opoñaantari jiñaitakiro mapirotachari jowasankitaayitairi isaawijatziiiti. Ari jowamiithashiritakiri Pawa, tima irootaki ikajyaakagaitakiniriri kimisantaniriii.

⁸ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori ikimisantantakariri Pawa ikantakiri pairani ishitowi inampiki jiyaatiro pashini nampitsi ikajyaakaakiniriri. Iro jantakiri Abraham, jataki okantawitaka tii jiñiuro tsika jiyaati. ⁹ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori jimatantakawori jinampitawo pashiniki kipatsi tsika tii itzimapai ijyininka irirori. Ari isaikakiri ipankojoyitari mishinantsimashi. Ari ikimitaakari Isaac, Jacob, tima irijatzi ikajyaakagaitakiniriri iijatzi. ¹⁰ Iro jimatantakawori Abraham inampitakawo, tima jiyotzi ari inkañaanitai inkitiki. Kimiwaitaka iri ñaampiyakawori nampitsi otzimajaantzi jiwitsikairi

Pawa, tsika inampipirotaiyaawo paata. ¹¹ Aña imatsitaitakawo iroori Sara, owaiyantai okantakaawo awintaashirinka. Aritaki antawopirowitaka, kaawitapaaka owaiyantantyaari. Iro kantacha, imatairo owaiyantai, tima awintaashiritanakari Pawa aritaki jimonkaatakiniro ikajyaakaakinirori. ¹² Ari okanta. Oimi Sara, owamaimawitakari jantariipironka, jowaiyantakairo iina, irojatzi ijyikitantaari ichariniyitari, ikimitaari ijyikitzi impokiro, ikimitaawo impaniki ojyikitzi jiñaathapiyaaki. Imapiro ijyikipirotai, tikaatsi matironi jiyoitai tsika ikaatzi ijyikitzi.

¹³ maawoni jirikaiti (Abraham, Isaac, Jacob, Sara), ikamakoyitakiro jawintaashirinka, tii jiñaajaitziro okaatzi ikajyaakagaitakiriri. Apa jiñaampiyanakawo. Intaina okantaka inkiti ikowashiritakiri inampitaiyaawo. Irootaki ikantayitantari: “Asaikaminthatashita kipatsiki, kaari anampi, akimitakowaitakari kaari tzimatsini ijyininkamirinkaiti”.

¹⁴ Tima jiñaawaitaitakiro kantainchari ñaantsi, ari ayopirotziri imapiro jaminaminaitzi pashini nampitsi tsika inampipirotaiyaawo kamiithaini. ¹⁵ Iroomi inkinkithatakoyiti impiyamachiiyitaimi inampiitiki ipoñaayitakawo pairani, aritya jimatakiromi impiyayitai. ¹⁶ Aña tzimatsi pashini ikowapirotakiri anaakopirotzirori, janta inkitiki ikowi. Irootajaantaki jiwitsikakinirori Pawa jashiiti jirikaiti, tima Pawa tii ikaniwintakotari ikantapiintakiri “Nowawani”.

¹⁷ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori itaantyaanaririmi Pawa japintziti itomi Isaac, tima Pawa jiñaantatyaawo jawintaashirinka Abraham. Iroowitainchami japintziriyirimi jowaiyani itomi, ¹⁸ okantawitaka ikantakiri Pawa:

Iri Isaac piñaantaiyaari intzimai ojyiki pincharinityaari.

¹⁹ Tima Abraham jawintaashiritakari Pawa jiyotzi ari jañaakagairi kamatsiri. Irootaki Pawa joiipyantaanariri Isaac, tima iri ojyakaawintakiro jañaayiitai. ²⁰ Iro jawintaashirinka Isaac kantakaawori itasonkawintantakariri Jacob ipoña Esau, iro ojyakaawintacha awijayitatsini paata. ²¹ Iro jawintaashirinka Jacob kantakaawori itasonkawintantakariri apitiroiti itomi José. Irojatzi jawintaashirinka Jacob-ni kantakaawori ithaamintantakariri Pawa ikotzipookitantakari ikamimataki. ²² Iro jawintaashirinka José kantakaariri ikantantaanakari ikamimataki, ikantzi: “Aririka ishitowayitai Egipto-ki ajyininka itzimi ichariniyitari Israel, jaminai tsika inampitaiyaawo”. Ikantaki iijatzzi: “Ontzimatyii jaitanairo paata notonkipooki”.

²³ Iro jawintaashirinka ashitariri Moisés kantakaariri jimanantakariri jijnchaanikiti owakiraa itzimapaaki, irojatzi itzimakotantakari mawa kashiri. Tima kamiithaini ikantaka iinchaaniki. Ari ipiyathawaantitakawo ashitariri Moisés ikantakaantakiri pinkathari, intsitokaitiri maawoni iinchaaniki shiramparitatsini. ²⁴ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri kaari ikowanta incharinityaari pinkathari Faraón, okantawitaka iro oimotantakiri irishinto pinkathari. ²⁵ Aña iro ikowaki intsipatyaari atziiriti jashitari Pawa, ari itsipatakari ijyininkapaini jowasankitaawaitaitziri, tii ikowaajaitziro jinintaawaitiyaawo kapichiini jinintashiyitari irirori.

²⁶ Tima jiyotaki Moisés okowapirota jowinkatharyaitiri Cristo, iro anairori ontzimimotairimi jayaagawo Egipto-jatzi. Aña iro jiñaampiyakari impinayiitairiri paata. ²⁷ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri ishiyantakari Egipto-ki. Tii iro jimanantakari ithaawantari pinkathari inkisaniintiri, aña ityaaroyowintatziro onkaati jantakariri Pawa, okimiwaitakawo jiñaapootatziirimi Pawa kaari koñaanitatsini. ²⁸ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaawori jimonkaatziro ikantakaantaitakiro

Anankoryaantsi, itsikirisantakawo iraaantsi iiro jowamaantari maninkari apirotaniri itzinkamitari jowaiyaniiti.

²⁹ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimontyaantakawori Inkaari Kiyonkaari, janiitaiyakini okisopathataki. Irooma jimawitapaakawo Egiptoyan, piinkaiyakini. ³⁰ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimatantakawori jinkijinkitakiro Jericó okaatzi 7 kitiiyiri, irojatzi jiñaantayiyitakawori opookathapitaki nampitsi. ³¹ Iro awintaashirinka Rahab kantakaawori aantawakariri kamiitha owayiriiti aminaantachari, ari okanta tii otsipatan-tari piyathariiti japiroitakiri. Okantawitaka jiroka Rahab mayimpiro inawitaka.

³² ¿Nonkinkithatakotirima pashini? Iiro nothotyaa kotziri. Jirika ikaatzi: Gedeón, Barac, Sansón, Jefe, David, Samuel, ipoña Kamantantaniriiti.*

³³ Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaayitaariri okanta: Itzimantari oitsinampaayitairiri pinkathariiti, pashini tampaatzikashiriyitaatsiri, pashini ñaayitairori ikajyaakagaitakiniriri, pashini jookawiitakari imoonaki kajyikari tii jatsikiri, ³⁴ pashini jookawiitakari paampariki tii itagaa, pashini jomaaminthaitakiri jowathaitirimi, pashini ishintsitakagaitakiri, pashini ñaapirotaachari jowayirita, pashini jomishiyayitaki owayiriiti poñaachari pashiniki nampitsi. ³⁵ Tzimatsi tsinani ñaayitairiri oyyininkamirinkaiti jañaayitai ikamawitaka. Iro kantacha tzimatsi pashini kamimayitaintsiri jompojawaitaitakiri, tii jowajyaantanakiro jawintaashirinka impakaantaityaaririmi. Aña oyaaniinta ikanta jañaapiroyitai paata, iiro okimitaawo añaawita iroñaaka. ³⁶ Tzimatsi itzimi ithainkawaitaitziri ipoña ipajawaitaitakiri, pashini joojyitakiri ipoña jomontyaayitakiri. ³⁷ Tzimatsi ipichitakiri, pashini itankaitakiri, pashini josataayitakiri. Tzimatsi pashini anii-aniiwaitatsiri apa ikithaamachiitakari mishinantsimashi, pashini kowityaapirowaitani ikantaka, pashini oyyiki jaminaminayitakiri, pashini iki-maatsitakagaitakari.† ³⁸ Pashini ikinawaiyitaki otzishimashiki, pashini inampiyitakawo omoonaki. Tii aritaajaitzi ankimitakaantiri jirikaiti isaawijaitzi. Aña iriitaki kowapirotachari.

³⁹ Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaawori okanta ikinkithatakotantaa-riri Pawa kamiithaini, okantawita tikira jiñaayitairo ikajyaakaayitakiriri.

⁴⁰ Tima jiñaampiyakawo Pawa otzimi anairori: Ikowakaakairo aakaiti antsi-pataiyaari jirikaiti, inkamiithashiritakaayitai maawoni.

12

Kimpoyaa owanairi Jesús

¹ Irootaki, añaashintsiyiantyaari iijatzi aakaiti, ankimitakaantiro anaakotantatyimi, okimiwaitakawo iijatzi impiyotatyiiyaami jirikaiti jaminayitaimi mayitakirori jawintaashiritaka, amatakoyitairi aakaiti. Amatantyaawori ashiyi shintsini, ookanairo asamawopooki amatsinkakairi ashiyi. Iro ojyakaawintachari asamawopooki aririka ookawintairo akaaripiroshirwaitzi. Ari añaairo aakowintyaawo ashiyapiintai.

² Ikimita shiyachari ikamaitawo jaminiro tsika jariitya, ari ankimitanaiyaari aakaiti, kimpoyaa owanairi Jesús itakawori jawintaashiritakaayitakai. Iriitaki monkaatakaironi iijatzi

* **11:32** Ikaatzi iitachari jaka: Gedeón, Barac, Sansón, Jefe, iri jiwayitakiriri Judá-mirinkaiti pairani, owakiraa jinampitakawo Canaán-ki. Iro kipatsi ikajyaakaakiniriri Pawa jinampityaawo janta. Jirikaiti jiwari itsipatakari jowayiriti ontzimatyii jomanatya jimatantyaawori jinampityaawo janta tsika ikajyaakaakiri Pawa. † **11:37** Ikantakoitziri jaka mishinantsimashi, iro imishina oijya ipoña cabra.

awintaashiritani. Iriitaki ankimitakotaiya, tima jiñaampiyakawo irirori jinintaiyaari. Irootaki jamawitantakawori ipaikakowiitakari, okamiithatzimotakiri ikaaniwintawiitakari ikamawitapaintai. Ari saikai iroñaaka jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantai.

³ Aririka ankinkishiritakotiri Jesús jamawitakiro ikisaniintawaitakiri kaaripiroshiriri, iro thaamintashiritakagaini iijatzi aakaiti amawitiro, iiro okantzimoniintashiriwaitai. ⁴ Aritaki piñaashintsiyitakari iirokaiti kaaripirori, iro kantacha tikira piñiuro inkapathainkatakaimi. ⁵ Aamaa pipiyakotakiro ishintsithatantzimiro Pawa osankinarintsi, ikimitakaantzimi iirokami itomiiti, ikantzimi:

¡Notomí! Iiro pimanintziro aririka jowasankitaimi Piwinkathariti.

Iiro okantzimoniintawaitzimi aririka ishintsithatimi.

⁶ Tima iri jitakotajaantani Pinkathari jiñaantakaapiintari. maawoni ikimitakaantaari itomi, jowasankitairi.

⁷ Onkaati awijjymoyitimiri pinkimitakaantiro Awinkathariti ñaantakaashiritzimiri. Tima ikimitakaantaimi Pawa iiroka itomi. ¿Tiima jowasankitaapiintziri itomi ikaatzi iwaapatiitari? ⁸ Ontzimatyii jowasankitaayitai maawoni. Tiirika piñiuro iiroka, kimitaka tikra iotomipirotzimi Pawa, aña otomi mayimpiro pinatzi. ⁹ Okimita iijatzi, tzimatsi koñaaniri ashitairi owasankitairi, apinkathatzi irirori. ¿Iroma amapirotziri apinkathatairi Ashitairi kaari koñaaniri, onkantantyaari añaashiriyitai? ¹⁰ Tima ikaatzi ashitairi koñaaniri kapichiini jowasankitaayitai, tsika okantzimotari irirori. Iriima Pawa jowasankitaayitai irirori onkanya inkamiithashiritakaantairi, ari onkantaki iijatzi intasorintsishiritakai ikimita irirori. ¹¹ Tii inimoshiriyitai jowasankitaaminthaitai, aña owanaa onkantzimoniintashiriwaitai. Iro kantacha paata, ikaatzi kaari manintironi jowasankitaayitzi, aririka inkamiithashiriyitai, ari jiñiuro isaikai kamiithaini.

Apatakirori inishironka Pawa

¹² Irootaki piñaashintsitanyaaari pinkimityaari ñaantapiintakawori ishiya, jiñaashintsita ijjiwata ishipitajjimpawitaka, ari ikimitairo iijatzi ishipitayir-itowitaka, jiñaashintsita. ¹³ Pinkimiyitaiyaari iirokaiti shiyapiintachari tsika okamiithawokitzi kaari ñaayitironi inkithoki ishipitakaitaki. Aña ontzi-matyii intikatsikiiti. ¹⁴ Aapatziya pinkantawakayira, piñaashintsitya pinta-sorintsiriti. Tima iirorika pimayitairo jiroka, iuro piñiuri Apinkathatani. ¹⁵ Paamawintyaari inkaati apatakirori inishironkayitai Pawa. Paamawintyaari oitzipinashiritaniri, joitzipinairikari ikaatzi kimisantatsiri. ¹⁶ Paamawintyaari mayimpiritatsiri. Paamawintyaari thainkatasorintsitaniri kimityaarini pairani Esaú, ikowajaantzi jowawatya apawojatzi, ari ipimantakiro ikajyaakaitakiriri itzinkamitari itzimi. ¹⁷ Tima piyotzi iirokaiti aritaki jimatakiro Esaú kantachari, ojyiki ikowawitaa iñiromi intasonkaw-intayitiri, antawoitzi jiraakotakawo. Iro kantacha tii jiñiimaitaawo tsika inkinakagairo ikinakaashitakari.

¹⁸ Tima tii pikimitari iirokaiti aakirori pairani Ikantakaantaitani. Jiyaataiyakini irirori otzishiki tsika otzimi koñaanitatsiri. Ojyiki otaantzi, tsiniriki okantaka, ooriinkataki, antawoitzi otampiyataki. ¹⁹ Ikimakiro ityootaitzi. Ikimaki iijatzi antawoitzi jiñaawaitaitzi, ari ithaawaiyanakini, ojyiki jamanaiyawitakani iiro ikimantawo kantachari. ²⁰ Tima ojyiki ithaawantashitakawo okaatzi ikantakaantayitakiri, ikantaitzi:

Iiro pikinayitzi jaka otzishiki. Tii aritaajaitzi pinkinakaayitiri kapichiini pipirayitari janta. Aririka inkinayitaki kapichiini janta, ontzimatyii intsitokaitiri, ontzimatyii jowathaitiri.

²¹ Imapirotatya okowiinkatzi ikantzi Moisés:

Antawoiti nothaawaki, okawaitakina.

²² Tii pikimitari iirokaiti ikaatzi ñaakirori, aña iirokaiti ojyakariri jataintsiri otzishiki iitachari Sion, saikatsiri nampitsiki Jerusalén. Iro ojyakaawintachari piyaayitai inkitiki tsika isaiki Pawa Kañaaniri. Tima ari pintsipataiyaari iirokaiti ipiyotapaa maninkariiti. ²³ Pintsipataiyaari piyotachari janta jawintaashiritaari Itzinkamitani Pawa, tima iriyyitaki osankinatakotainchari isaikayitai inkitiki. Pintsipatajaantaiyaari Pawa, yakawintairini maawoni. Pintsipataiyaari ishiriiti kimisantzinkariiti jothotyaitakiri ikamiithashiritakaitairi iroñaaka. ²⁴ Pintsipataiyaari

iirokaiti Jesús, poñaakaantanaawori owakiraari kajyaakaawakaantsi, kapathainkataintsiri ikamawintayitakai. Tima jiroka iriraani Jesús kimiwaitakami oñaawaitatyiiimi, anaanakiro okinkithatakotakiri pairani iriraani Abel.*

²⁵ Paamaia papaatzirikari Pawa aririka jiñaanashiritimi. Tima pairani ikaatzi kimawifakariri Pawa jiñaawaitzi jaka kipatsiki, jowasankitaakiri jimantakiro okaatzi ikantziriri. Aaka jimapiroti jowasankitaayitai, aririka ampiyashiritaki akimayiwitakari jiñaanashiritakai inkitijatzi. ²⁶ Pairani aririka jiñaawaiti Pawa, jontziñaakaawo kipatsi. Irooma iroñaaka, tzimatsi okaatzi ikajyaakaakairi, ikantzi:

Ari napiitairo nontziñaakairo, tii apa kipatsi, aña ari imatsitaiya inkiti iijatzi.

²⁷ Tzimatsi iita ojyakaawintachari ikantziri: “Ari napiitairo”. Iro ojyakaawintacha aririka jotikairo okaatzi jiwitsikayitakiri, japirotairo jiwitsikani kaari initsitini, apa osaikayitai initsisiri. ²⁸ Irooma aakaiti, impinkathariwintayitai janta tsika initanitapai. Irootaki ampaasoonkitantyaariri Pawa, pinkatha owairi, antawaitainiri. ²⁹ Tima Pawa, iriitaki kimitakariri paampari taantatsiri.

13

Jantanairi kimisantatsiri

¹ Ontzimatyii pitakotapiintanaiyaari “Iyikiiti”. ² Iiro powajyaantziro poimaayitiri pipankoki ariiyitachari pinampiki. Tima itzimayitzi antakirori, tikaatsi kamantirini, iri maninkariiti joimaaki ipankoki.

³ Iiro pipiyakotziro paamaakowintaiyaari pikaatzi pikimisantayitai itzimi jomontyaayitzi. Pinkimitakaantiro aririkami pinkaaitiri jomontyagaitimi. Ari pinkimitari ikaatzi jowatsinawaitaitzi, paamaakowintaiyaari, tima piyotzi iiroka tsika okantawaita aririka inkimaatsitakaayitai.

⁴ Pinkinataiyaari piimi, iiro japitiwaitzimi pashini. Tima jowasankaitairi Pawa mayimpiriwaitatsiri. ⁵ Iiro pinintashiwaita pojyityiiri kiriiki. Inimotimi piñiuro tzimimoyitakimiri. Tima iri Pawa payitimironi kowityiimotimiri, jiroka ikantaki:
Iiro nookawintaimi.
Iiro nookimi apaniroini.

⁶ Irootaki awintaashiritantyaariri aakaiti, ankantayitai:

* **12:24** Pairani itsitokantakariri Cafañ iririntzi Abel, ikantaki Pawa: “Kimiwaitaka onkaimatyiiimi iriraani Abel jaminaminatzi inkisawintayitaiyaari”. Ari ipoñaari ikantayitzi kimiwaitaka oñaawaitatyiiimi irantsi. Irooma oñaawaitzi iriraani Cristo, tii ikowi inkisawintaiyaari, aña okowi ompiyakotantiro kaaripirori.

Iri Nowinkathariti nishironkataanari.

Tikaatsi nonthaawakaiya.

¿Tzimatsima inkantaina atziri?

⁷ Pinkinkishiritakotiri jiwatakaimiri pikimisantayitai, kinkithakotapi-intzimirori jiñaani Pawa. Pinkinkishiritakotiri tsika ikantayita isaiki, oita jimonkaayitakiri iriroriiti. Pinkimitakotaiyaari tsika ikantakiro jawintaashiriyitaka. ⁸ Irojatziki ikanta iroñaaka Jesucristo, tsika ikantapainta, ari inkantaitatyaani irirori. ⁹ Iiro pishinitairi jamatawiyitimi yotaanzirori kaari tampaizikatatsini, kaari ikimapiintaitzi. Tima iriitaki Pawa tampaizikashiritakaayitairi, inishironkayitai. Ampinkawaitirorika jowayitairi tii otampatzikashiritakaantatziki. Tima tzimatsi mayiwitakawori jiroka, timaita owamiithashiritziri. ¹⁰ Okimiwaitakawo ontzimimoyitaimi owakiraari taapirimintotsi. Itzimi jowamaitakiri janta, iri kamawintakairi aakaiti. Tii okantaajaitzi jowayitaiyaari antawaitatsiri tasorintsithaantiki. ¹¹ Tima jayiro pairani Ompiratasorintsipirori iriraani piratsi inthomai tasorintsithaantiki onkantya impiyakoyiitantaari iyaaripironka, jaayitziro iwatha piratsi othapitapaa nampitsi ari intaayitiro. ¹² Ari okimitakiri iijatziki, jowamaayitakiri Jesús othapiki nampitsi, ari ikimaatsitakowintantaka ikapathainkataki jowamiithashiriyitaintairi. ¹³ Ontzimatyii ankimitakaantiro aakaiti ashitowatyii nampitsiki aatayitzi tsika isaiki Jesús, manintaari jowayitai ikimitaitakiri pairani irirori. ¹⁴ Tima jaka tsika asaikayitzi iroñaaka iiro okantaitatyaani. Irootaki añaampiyantawori tsika anampitaiyaawo paata. ¹⁵ Irootaki, anthaamintantayari, ampaiyiro iwairo irirori. Iro poyaataawoni okithoki pankirintsi jashitakaayitakariri pairani. ¹⁶ Ari okimitari iijatziki, iiro powajyaantziro kamiithari, pimpawakaiya tzimimotzimiri. Irojatziki kimitakawori kamiithatzimotziriri pairani Pawa itaayitziniriri. ¹⁷ Iiro pipiyathatari jowayitziriri kimisanaatsiri, iriitaki aamaashiritakowintzimiri. Iri kamantairini paata Pawa iita awijiyimoyitakiriri jaamaakoshiriwintayitakimi. Kamiitharika onkantya inkinkithatiri, kimoshiri inkantayia iriroriiti, iijatziki pinkimtaiyaari iirokaiti. Irooma owashiririka onkantakaiyaari inkinkithatiri, iijatziki onkimitzimotaimi iirokaiti paata, iiro iroopirotzimotaimi.

¹⁸ Pamanakotapiintaana onkantya jiñaantaityaanari tampaizikashirini natzi. Kimitaka iro nimatakiri. ¹⁹ Pamanakotapiintaana iijatziki niyaatashitantimiri thaankiini iirokaiti.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

²⁰ Namanamanaatari Pawa, tima iriitaki kamiithari saikakaayitimini, iriitaki añaakagairiri pairani Awinkathariti Jesucristo ikamawitaka. Iri Pawa kimitakaantaimini ñaapirori aamaakowintariri oijya. Owanaa ikapathainkataki jowakiraatakaantawori kajyaakaawakaantsi kantaitaachari

* **13:10** Kantakotachari jaka antawaitatsiri tasorintsithaantiki, iriyitaki Ompiratasorintsitaari. Itzimi ishinitaitaki jowapiintayari tzimagaantatsiri piratsi, tzimagaantatsiri okithoki pankirintsi okaatziki jamayitzi atziriri jashitakaiyaari Pawa. Irooma taapirimintotsi, ari intaapiintayitini Pawa okaatziki jashitakaayitairi, ari ikowakotapiintziri impiyakotainiri iyaaripironka. Iro kantacha ipaikakoyiitakiri pairani Cristo, irojatziki kamantakari okanta ipiyakopirotantaawori irirori kaaripirori, iro poyaatapaakawori okaatziki itaapiintayitakiro jashitakagaitariri Pawa janta taapirimintotsiki. Tima jiroka inchakota tsika ikamaki Cristo ipaikakoyiitakiri, iro kimitanaawori iroomi owakiraari taapirimintotsi. Tii onkantanai jirika Ompiratasorintsitaari joyaari kamaintsiriri janta. Ari okantari iijatziki, ikaatziki pankinatawori jimonkaayitromi ikantakaantaitani, ikaatziki pinkawaitzirori owanawontsi, jaminaminawitawo impiyakoyiitainiri iyaaripironka, iiro jiñaairo jinitagaiyaawo okaatziki ikamawintantaki Cristo.

iroñaaka. ²¹ Namanakowintakimi jiwitsikashiritantimiri pimayitairo kami-ithari ikowakaimiri. Pamañaari iijatzi iiroka pimatantyaawori okaatzi in-
imotziriri, tima ayotzi iriitajaantaki Jesucristo matakaironi. Ari inkantai-
tatyaaani ipinkathaitairi irirori. Ari onkantyaari.

²² Iykiiti, iiro pisamawo pinkimisantiro okaatzi nosankinatakimiri, tima
tii oyyikipirodzi. ²³ Nokowi piyoti iijatzi jomishitowayitairi iyiki Timoteo.
Aririka jariitapaiya jaka, iriitaki nontsipatanatyaari niyaatashitimi noñiimi.
²⁴ Piwithatinari ikaatzi jiwatzimiri janta, iijatzi pashini oitishiritaari. Ari
ikimitari Italia-jatziiti jiwithayizimi. ²⁵ ¡Onkamintha inishironkayitaimi
maawoni iirokaiti janta! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI SANTIAGO

Withataantsi

¹ Naaka Santiago osankinatzirori jiroka, jompiratani jowana Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Niwithatari ikaatzi jashiyitaari Pawa pookayitaintsiri pashiniki nampitsi.*

Pawaki opoña yotanitaantsi

² Iyikiiti, kimoshiri pinkantya aririka piñaayitiro awijiyimoyitimini. ³ Ontzimatyii piyoyiti jiñaantaitatziimi tyaaryoorika pikimisantzi. Irootaki piñaantyaawori pintaaryooshiriyitanai. ⁴ Piyaatakauro pamawiyitanairo jiroka, aritaki piñaayitakiro pantapashiriyiti irojatzii pothotyaaantatyaawori.

⁵ Tiirika piyotziro pamawiwaitaniti, pinkowakotiri Pawa, iriitaki yotakaimironi tsika pinkantya. Tima tii ishintsithatziri ikaatzi kamiyitziriri. Aña ari jiyotakaapiroyitakiri, tii jiyotzi irirori inthañaaawainitya. ⁶ Aririka pinkamitiri Pawa, iiro pikantashiriwaitashita: “¿Ari inkimaajaitakina Pawa okaatzi nokamitziriri?” Tima ikaatzi kisoshiriwaitatsiri ikimitawo okantaranki inkaari kaari mairyaatatsini aririka ontasonkaatiro tampiya. ⁷ Paamaakowintya pikimitarikari kisoshiriri, tima tii jiñaayitziro irirori ikamiwitariri Awinkathariti. ⁸ Tima tzimatsi ikinkishiriwitari jantirimi okanta oñaatamani tzimatsi pashini inkowiri jantiri, tii apaani onkantya ikinkishiriwitari.

⁹ Ontzimatyii inkimoshiriyitai ashironkainkariiti kimisantanaatsiri, tima ari impinkatharitakaayitairi Pawa paata. ¹⁰ Ari inkimityaari iijatzi ajyaa-gantzinkariiti, ontzimatyii inkimoshiriyiti onthonkaiya okaatzi tzimimowitariri. Tima inkimitakotyaawo inchatiyaki oparyaatiyatzi. ¹¹ Aririka jooryi shintsii ooryaatsiri okamatiyatzi inchatiyaki, iiro jiñaitairo owaniinkatiyatani. Ari inkimityaari iijatzi ajyaa-gantzinkariiti iiro jiñaakoitairi jowani-inkatantawo jajyaagawo.

Thaamintashiri ankantya jiñaantashiriyiitairika

¹² Aririka añaaawityaawo onkaati awijiyimoyitaini, iikirorika aatakaanaki-tyiuro antyaaryooshiritanaki, ankimoshiriti, tima tzimatsi jantzimotairi Pawa aririka amawitakiro, ikantakiranki: “maawoni itakotaanari naaka, ari onkantaitatyaani nañaakaayitairi paata inkimitakaantairo namathaitaatyirimi”. ¹³ Aririka ompokimotai ankowashiritiro kaaripirori, kaari Pawa kantakaiyaawoni. Tima Pawa, tii jinintziro irirori. ¿Kantatsima ishinitairo aaka? Tima iiro. ¹⁴ Aña aakataki nintapiintashitawori kaaripirori, irootaki akinkishiritantapiintawori. ¹⁵ Tima opokimotai akowashiritzi antiro, aakowintanakawo akinkishiritakotziro, irojatzii añaantatyaawori antiro kaaripirori. Irootaki ankimaatsiwaitantaiyaarimi paata ankamai.

¹⁶ Iyikiiti nitakotani, paamaiya otzimikari pikinakaashitani. ¹⁷ Tima okaatzi jantzimoyitairi Pawa kamiitha okanta, irootaki jantapiintatyiri. Tima tii ipashinitantzi irirori, tii ikimitari jiwitsikani shipakiryaanitatsiri, añiiri ishitowamanai impoña añiiri intyaanai tsiniriitiini. ¹⁸ Tima ikowaki

* **1:1** Ikantaitziri jaka, “jashiyitaari Pawa”, iriityitaki kimiyitariri 12 pashiniyatitsiri ichariniyitari Israel-ni.

irirori jiyotakaayitairo tyaaryoopirotatsiri jiñaani, irootaki atantawatyaa-woni aaka ankimisantiri, ari inkimitsitaiyaari pashini jiwitsikani inkaati kimisantairini paata.

Tsika inkantanaiya kimisantanairini Pawa

¹⁹ Irootaki nokantantari iyikiiti: Owakimpita pinkantayitya, iiro pakashi-waita aririka inkinkithawaitaiti, iiro ayimawaitashitzimi pimashirinka. ²⁰ Aririka ayimawaitai amashirinka, iiro antziro ikowakaayitairi Pawa. ²¹ Okowapirotatya owajyaantairo okaatzi owaaripiroshiritakairi, tsinam-pashiri ankantya ankimisantanairo ñaantsi, irootaki matanaironi owawa-saakoshiriyitai.

²² Iro kantacha ontzimatyii antayitairo okaatzi akimayitakiri, tiirika akimisantziro, apaniroini amatawiwaitaka. ²³ Itzimirika kimawitawori iro kantzimaitacha tii inkimisantiro okaatzi ikimawitakari, joyakotashitakari aminapootachari ñaawontsiki. ²⁴ Apa jiñaapootapainta, iro osamaniityaanaki ipiyakotanairo tsika okanta jiñaawitakawo ipoo. ²⁵ Tzimatsi pashini aminapootachari, kaari piyakotzirori ipoo tsika okanta jiñaakiro. Ari ankim-itanaaiyaari aaka, kinkithashiri owanairo ñaantsi, iiro apiyakotairo. Tima irootaki matzirori ookakaakowintantzi. Kimoshiri ankantawintanaiyaawo onkaati antayitairi.

²⁶ Tzimatsi ñaawitawori jimatakiro ikimisantanai. Iro kantzimaitacha tii jima-riwaantitzi, jaminaashiwaitaka ikimisantzi, apaniroini jamatawiwaita. ²⁷ Jiroka iroopirori inimotziriri Ashitairi Pawa aririka ankimisantanai: Atakotaiyaari miritziiti, ari ankimitsitaiyaawo kamatsiri oimi. Ontzimatyii ankitishiriyitai, iiro akimitakotari ikantayita saikashiwaitachari jaka kipat-siki.

2

Ikinkithatakoitziro manintaantsi

¹ Iyikiiti tima pikimisantairi Awinkathariti Jesucristo ipinkathapiroitziri, iiro pimanintawakaa. ² Thami oiyakaantawakiro: Aririka piñi papatotapi-inta owaniinkatachari ikithaata, poriryaa ikanta jowayitziri jakoki, impoña piñi intyaapaaki pashini owapatankapooki ikantaka. ³ Iri paaki kamiitha owaniinkafainchari posatikakiri niyankiniki papatotaiyani, iriima owapatankapookitachari, pinkantakiri: “Ari pinkatziyawaki iiroka, tikaatsi pisaiki, pikowirika pisaiki isaawiki”. ⁴ Aririka pikantakari pimatakiro pimanintashiritantzi, tima apaani paaki kamiitha, pimanintakiri pashini. ⁵ Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiitairi Pawa ashironkainkariiti, ikimisantaapiroyitairi. Tima ikantsitaka kitziroini Pawa: “Ari nompinkathari-wintairi maawoni itakotinani naaka”. ⁶ Iro kantzimaitacha iirokaiti, pimanintashiriwaitakiri ashironkainkari. Pimaijantakiro ikisaniintapiintzimi ayaagantachari ikowi jowasankitaakaantimi. ⁷ Iri tyaaryootapiintatsi ithainkashiritziro iwairo pikimisantairi.

⁸ Pantakiro kamiithari imapirorika pikimisantanairo iroopirori Ikan-takaantaitziri, tima josankinaifaki pairani, kantatsiri: Pitakotyaari pijyininka, pinkimitakaan-tiri pitakotawo piwatha iiroka.

⁹ Irooma, iintatsirika pimanintawakaa, tzimaki pikinakaashitani, ari jowasankitaawintaimiro iroopirori ikantakaantaitakiri pairani. ¹⁰ Intzimirika kantatsini: “Nokimisantziro maawoni ikantakaantaitziri”. Iro kantzimaitacha tzimatsirika yotapainchani apaani kaari inkimisantaki, tzimaki ikinakaashitani. ¹¹ Tima ikantaitzi pairani: Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pitsitokantzi.

Tii imayimpiriwiita, iro kantzimaitacha iirorika itsitokantaitzi, tzimatsi ikinakaashiitakari. ¹² Aña iro kamiithatatsiri antayitairo iroopirori ikan-takaantaitziri, antayitairo añaawaiyitziri iijatzi okaatzi antayitziri. Ari onkantya iiro jowasankitaantai paata, jowawisaakoyitai ¹³ Tima iirorika atakoyitanta, ari jowasankitaapiroitai. Irootaki kowapirotacha atakoyi-tantya iiro jowasankitaitantai.

Iirorika antziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitanaari Pawa

¹⁴ Iyikiiti, tiirika antanairo kamiithayitatsiri, aminaashiwaita akantzi: “Nawintaari Pawa”. Jiroka awintaashiwaitaantsi, tii iro owawisaakoshiri-tantatsini. ¹⁵ Piyotziriika iiroka okowityiimowaitakari apaani iyiki iithaari, tajaaniinta ikantaka, ¹⁶ ompoña pinkantiri: “Pimatiro pawijiyi iyiki, kithaapirowaita pinkantanatya, kamiitha powapirowaitapaiya iijatzi”. Ti-riika pipawakiri kowityiimotariri, ¿Pitakotakarima? Aña tii. ¹⁷ Ari okimitsitari iijatzi awintaawitari Pawa. Tiirika antayitziro kamiithari, aminaashiwait-aka.

¹⁸ Ari okimita itzimirika kantatsini: “Nawintaari Pawa”. Pashini, ikantzi: “Nantziro kamiithatatsiri”. Iirorika pantanairo iiroka kamiithari, ¿kantat-sima poñaagantiro pawintaani? Naakarika, ari noñaagakimiro nawintaani, nantanairo kamiithayitatsiri. ¹⁹ Pikantawitapiinta iiroka: “Niyotziri Pawa apaniroini ikanta”. Imapirowitaya. Iro kantzimaitacha jimatsitawo pi-yariiti jiyotziro jiroka, ithaawantawitari Pawa. ²⁰ Kaari jimasontzitaitzi, ontzimatyii ayotai aaka: tiirika antayitairo kamiithayitatsiri, aminaashi-waita awintaawitari Pawa. ²¹ Ankinkishiritakotawakiri pairani Abraham-ni. Ishinitakiri itomi Isaac intainirimi Pawa. Irootaki ikantantakariri Pawa: Owanaa naapatziyakimi Abraham.

²² Ari añiuro, tii apaani ikantaki: “Nawintaari Pawa”. Tima jantakiniri okaatzi ikantziriri. Ari okanta joñaagantantawori imapiro jawintaapirotari Pawa. ²³ Ari imonkaatari josankinaitakiri pairani, okantzi: Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaantaariri itam-patzikashiritani.

Irootaki ikantantaitakariri iijatzi pairani Abraham-ni: Jaapatziyani jinatzi Pawa jirika.

²⁴ Naakiro. Tii apaniroini otampatzikashiritakaantzi akantzi: “Nawin-taanaari Pawa”. Ontzimatyii ankimisantanaari iijatzi. ²⁵ Ari okimitakari iijatzi pairani tsinani iitachari Rahab, mayimpirowitachari. Okimisan-takiri iroori Pawa, imanakiri opankoki owayiri, ipoña otyaantairi inkinan-tanaiyaawo pashini aatsi iiro itsitokantaitari. Tima irootaki jaapatziyan-takawori Pawa okimisantanaari. ²⁶ Iirorika otzmanai ashiri, piyakotakai. Ari okimitsitari iijatzi, iirorika antayitziro kamiithayitatsiri, aminaashi-waita awintaawitari Pawa.

3

Mairiwaantitaantsi

¹ Iyikiiti, iiro akowashiwaita ayotaantayiti, ontzimatyii antayitiro okaatzi akinkithatakotziri. Paata, ari inkantapai Pawa: “¿Pantakiroma iiroka okaatzi piyotantziri?” ² maawoni otzimayitzi akinkaashiyitari. Irooma tzi-matsirika mairiwaantitatsiri kaari kantzimoniuntakaiyaarini iyyininka, iri-itaki kamiithashiritatsiri, ari onkantaki jaamaakowintaiya iiro jantanta-naawo kaaripirori. ³ Joojoponthoitziri mora, ari itzimpatakoitziri, irootaki

ikinantayitari tsika inintakaitziri. Oryaani inawitaka itzimpatakointantari, iro kantacha imatziri okimakairi, okantawitaka antari jinatzi mora. ⁴ Pinkinkishiritakotiro antawo pitotsi. Aririka ontampiyatakoti niyanki inkaariki, ayiro tampiya tsikarika onintakaawo. Iro kantacha tzimatsi oyomawaaniki, okitsirinkiro okinakairo tsikarika inintziro komatzirori. ⁵ Ari okimitakari iijatzi paantintsi, tii antawowita, iro añaawaitantapiintari. Okimitakawo paampari, oryaani inawita owakiraa omorikanaki, iro kantacha aritaki onkantaki impaampatakairo antawoiti antami.

⁶ Ari okantari iijatzi paantintsi okimitakari paampari, aririka añaawaitaki kapichiini, antawoiti owaaripiroshirawaitaka, kantatsi iijatzi añauro ari okantaitatyaani owaaripiroshiritanti. Tima sarinkawiniri yotairori añaawaitantawori owaaripiroshiritantatsiri. ⁷ Pinkimi. Kantatsi impiraityaari piratsiyitatsiri, tsmiriyitatsiri, maankipaini, jiñaawiripaini, maawoni. Amiyitacha jirikapaini impiraityaaririka. ⁸ Iro kantzimatacha tikaatsi atziri kantironi jimairiwaantiti, inkimitakaantya ipiraitari piratsi. Okimitakawo ipaanti piyantatsiri, owamaantaniro inatzi. ⁹ Iro apaanti akantantapiintariri Pawa: “Ashitanari, kamiitha pinatzi”. Irojatzii apaanti akantzimatanariri ajyininika, ikaatzi kimishiriyitariri Pawa. ¹⁰ Apaani inawita apaanti, ari añaawaitantawo kamiithari, iijatzi kaaripirori. Iyikiiti, tii okantzi antsipataayitiro añaaniyitari. ¹¹ Pinkimi nojyakaawintawakiro. Tsikarika ishitowaatzi jiña, kitijyaaniki okanta, iiro añauro onkipijyaati. ¹² Iyikiiti, ¿Kantatsima pankirintsi uva onkithokitantyaawo higo? Ari okimitsitari jiña iroori, aririka onkatyomiraati, iiro añauro onkitijyaanikiti.

Inkitiki opoñaawo yotaniantaantsi

¹³ Ayotantizirika, akinkishiritanaarika, atakotantya, tsinampashiri akantya okantakaakai ayotanitai. ¹⁴ Irooma añaurorika asamaniinantzi, tii okantzi asagaawintawaita. Anthiiyawaita ananki: “Yotaniri ninatzi”. ¹⁵ Aririka amayitakiro jiroka, tii iri Pawa yotakaironi. Iri kinkishiritakaantzirori kamaari. ¹⁶ Ari okanta aririka asamaniinantzi, iiro amatziro aapatziyawakaiya, kaaripiroshiriri ankantapiintaiya. ¹⁷ Iro kantacha iriririka Pawa kowakaironi ayotanitai, ari onkantaki ankamiithashiritanai, iiro akisashiriwaitanaa, atakotantani ananaaty, iiro apiyathatanaa, nishironka ankantanti, owamiithatiro antawaiyitziri, tyaaryoo ankantanaiya, iiro athiiyinkaritanai iijatzi. ¹⁸ Aririka ankantapiintanaiya aapatziyashiritawakaanaiya, ari añauro paata jowamiithashiripiroyiitai. Okimitatyaawo ipankiwaitaitzi, ari añauro paata oyiipatairo okithoki.

4

Aapatziyawori isaawisato

¹ ¿Oitama opoñaantari owayiritaantsi? ¿Oitama ikisaniintawakaantari atziriri? ¿Kaarima kantakaantzirori ikowashiyitawo ikowityaaniintziri? ² Ikowapiroshiritakiro tsikarika oiyita, tiimaita otzimimoyitziri. Inintakotantashita, tii otzimimotziri. Jowamaantawitaka, jowayiriantawitaka, tii jiñaimitawo ontzimimotiri ikowawitari, tiira ikamitziri Pawa. ³ Jimawitakawo ikamitziri Pawa ikowayitziri, tii ipimaitari. Ikamikowintashitaka jantayitantyaawori kamiithatzimotziriri irirori. ⁴ Ikimitashitakawo kaari kinatariri oimi, oñaaki pashini, iro okisaniiintantanakariri oimi. Ari ikimitari maawoni kowayitzirori jaapatziyaawo isaawisato, ikisaniintatziiri Pawa. ⁵ ¿Aminaashitama josankinaitakiri pairani, kantatsiri: “Jotyaantakiri Pawa Tasorintsinkantsi

nishironkayitaini, iriitaki aamaakowintaini iiro antantayitawo kaaripirori?" ⁶ Jitakotai Pawa, iro okantantari osankinarintsi: Antawoiti jowasankitairi Pawa ñaapirowaitaniri, iriima tsinampashiriri owanaa jitakotaiyaari irirori.

⁷ Irootaki nokantantari naaka: Patsipiwintaiyaawo ikowakaimiri Pawa. Pimpiyatyaari kamaari, aritaki piñaakiro jowajyaantimi. ⁸ Kinkithashiri powanairi iiroka Pawa, kiso jowanaimi irirori. Kaariproshirika pinawita, powajyaantairo. Tiirika pityaaryoowintairi, pinkitishiriwintairi. ⁹ Pinkinkishiritakotiro pantawitakari, pikimoshiriwintashitakawo kaaripirori. Ontzimatyii powashiritakotaiya okaatzi pikimoshiriwintashitakawo pantawitakari pairani. ¹⁰ Tsinampashiri pinkantawintaiyaari Awinkathariti, tima iriitaki pinkathatakaantaimini paata.

Kantakotawakaantsi

¹¹ Iyikiiti, tii opantawo akantakotawakaiya. Aririka pinkantakotiri pashini, pithainkatziro Ikantakaantaitani. ¹² Apaniroini ikanta osankinatakaantakirori pairani Ikantakaantaitziri, iriitaki matzirori jowawisaakoshiritantzi, iri matzirori iijatzi jowasankitaantzi sarinkawiniki. Tikaatsi aitya aaka onkantantyaari ankantakotiri pashini.

Tii ikantakaapirowintaitawo antiri paata

¹³ Tzimayitatsi kantashiwaitachari: "Oñaatamanai niyaati nampitsiki, apaani osarintsi nosaikawaiti janta, nompimantayiti oitarika, nayi oiyiki nokowayitziro". ¹⁴ Iro kantacha tii jiyotzimaita oitya awijyimotirini oñaatamanai. Okimiwaitawo añaantari minkoryiinka. Tii oiyinakaanita, kapichi onkantapaintya, ompoña ompiyanaia, iiro añaawairo. ¹⁵ Jiroka inkantayitimi: "Iriirika Pawa pinawoni nañaaminto, ari nantakiro ikowakaanari irirori". ¹⁶ Iro kantacha jawintaashiwaitakawo jiñaapirowaitaka apaniroini. Aminaantsi inatzi, tii opantawo. ¹⁷ Ayowitaworika owamiithashiritantatsiri, tiimaita antziro, tzimaki akinakaashitani, kaariproshiritakai.

5

Ikinkithatakoitzi ayyaagantzinkari owashironkaantatsiri

¹ Pinkimi ayyaagantzinkari. Piraakoniintaiya iiroka, irootantsi piñiuro pashironkaawaitaiya. ² Ari ompathaayitai maawoni pajyaagawo. Ompiririmawoyitai pikithaayitari. ³ Inthontya impowayitai piiriiki, poriryayitatsiri, maawoni. Ari jiyotaitimiri pipiyotashitakari, tima iriitaki taakaimini paata. ¿Irootakima pojyiñaantakariri? ⁴ Jiyotakimi Pawa tii pitakotanta, irootaki jowasankitaantaimini. Tii pipinatzi patziriti, pipiyotashitakawo pajyaagawo. Ikiyimatakimi patziriti, ikimaki Pawa, tima ipinkathariwintziri maawoni irirori. ⁵ Apaniroini pinintaawaitaka, tii pikinkishiritakotziri pashini, apa pikimoshiriwintakiro pajyaagawo. Pikimitakari piratsi jowathantaitziri, aririka intyitaki kamiitha, inkantaki ashitariri: "Thami oyaari nopira, kamiitha ityitaki". Ari inkimitaiyaari Pawa irirori, inkantai: "Oiyiki jajyaagawo jirika, monkaapaititapaaka nowasankitaantayiriri". ⁶ Powashironkaayitaki oiyiki kamiithashiriri, irojatzi ikantantayitakari, tii piñaawitawo impiyakowintya.

Amawiwaini pinkantya, pamanayitaiya

⁷ Iyikiiti, amawiwaini pinkantya poyaawintaiyaari impokai Awinkathariti. Pinkimityaari pankiwairintzi, amawiwaini ikanta joyaawintawo inkani omparyaakoti iwankiri jiñaantyaawori onkithokiti. ⁸ Ari pinkimityaari

iiroka, amawiwaini pinkantya poyaawintya, oisokiro powanakiri, tima iiro osamani onkantya impiyantaiyaari Awinkathariti. ⁹ Irootaki, iyikiiti, tii okamiithatanta pinkantakotiri pashini. Tima pokimatai kantayitapaimini iiroka: “Pantakiro kaaripirori”. ¹⁰ Pinkinkishiritakotiri kamantantaniri pairani. Pawa otyaantakiri ikinkithatakoyitairi. Iro kantacha owanaa jashironkaawaitaka irirori amawiwaini ikanta joyaawintari Awinkathariti. Ari pinkimitaiyaari iijatzi iiroka. ¹¹ Owanaa inkimoshiritai atsipitawori iki-maatsiwaita. Inkimitakotaiyaari Job-ni, amawiwaini ikantaka joyaawintari Awinkathariti, ikimaatsikowintakari. ¿Tiima inishironkatairi Pawa? Ayotzi ari ikantaityaani inishironkatantzi Pawa.

¹² Iro kantzimaitacha iyikiiti, ontzimirika pinkinkithatakoyitiri, iiro pi-pairyaashiwaitawo inkiti iijatzi kipatsi. Imapirorika pantiro pikantziri, pinkanti: “¡Ari!” Irooma iirorika pantziro, pinkanti: “¡iiro!” Ñaa jowasanki-taitzimikari.

¹³ Piñiirorika onkantzimoshiriwaitimi, pamañaari Pawa. Irooma piki-moshiriwaitzirika, pimpampithaawintiri Pawa. ¹⁴ Pimantsiyawaitzirika, pinkamantiri antaripiroriiti kimisantzinkari, jamanakotimi, impoña intzir-itantimiri yiinkantsi impairyakiri Awinkathariti. ¹⁵ Tima aririka ja-manakotantya kimisantatsiri tyaaryoopiroini, aritaki joshinchagairi Pawa mantsiyawitachari. Iroorika omantsiyaakiriri ikaaripiroshiriwaitzi, aritaki impiyakotainiri iijatzi. ¹⁶ Pikantzimoshiritakaaririka pijyininka, pinkan-tairi: “Pimpiyakotaina”. Pamanaiyaari Pawa iijatzi, pinkantiri: “Ashita-nari, poshinchaayitairi mantsiyayitatsiri”. Tima aririka jamanakotantya kamiithashiriri, jantaitziniri ikowayitzi. ¹⁷ Atziri jinatzi pairani Elías, ari ikimitai akantayita aaka awathaki. Iro kantzimaitacha ikimisantakiri kamiithaini Pawa. Ikowakotakiri Pawa iiro oparyaantaa inkani. Mataka, tima awisaniintanaki mawa osarintsi tii oparyagai. ¹⁸ Ipoña japiitairo ikowakotairi, iroatzi oparyaantaari inkani. Jyookayitanai pankirintsi.

¹⁹ Iyikiiti, aririka pikimisantakagairi ikaatzi owajyaantawitakawori ikimisantziri Pawa, ²⁰ powawisaakotairi ikaaripiroshiriwitaka. Jawitaka sarinkawiniki aririka ikamaimi. Imapiro ikaaripiroshiriwawitaka, iro kantzimaitacha ikimisantai iijatzi, impiyakotainiri Pawa maawoni, iiro ikinkishiritakotaawo.

JITAKARI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Pedro osankinat zimirori jiroka. Iirokaiti nosankinatzi pikaatzi tii iyyininkayiiitzi tsiika pisaikayitzi, tima tziimpooka pikantayitaka pinampitawo Ponto-ki, Galacia-ki, Capadocia-ki, Asia-ki opoña Bitinia-ki.* ² Jiyotsitaka Pawa pairani ari jiyoshiiyitaimi onkantya jowamiithashiritantaimini. Ari pinkimisantairi Jesucristo itzimi kapathainkawintakimiri ikamawintakimi. ¡Onkamintha inishironkayitaimi, isaikakaayitaimi kamiitha!

Añaashiritaantsi oyaakoniintziri

³ Anthaamintaiyaari Pawa, iri Iwaapati Awinkathariti Jesucristo, tima inishironkapiroyitai okimiwaitaawo owakiraami antzimayitaimi. Añaashiritakaayitai oyaakoniintziri, tima añagai Jesucristo ikamawitaka. ⁴ Iro akowajaantairi ikajyaakaayitakairi, ari onkantaitatyaani añiuro, iiro othonkaa. Irojatziki ikajyaakaayitakimiri iirokaiti inkitiki. ⁵ Iro ishintsinka Pawa ikimpoyawintantaimiri iirokaiti. Iriitaki kantakaiyaawoni pinkimisantaiyaariri onkantya jowawisaakoshiritantaimini paata. ⁶ Irootaki pikimoshiritantakari, okantawitaka piñaayitakiro pikimaatsiwitapainta, jiñaantashiriyitakimi. ⁷ Joyakaawintakimi ikantayitzi oro, itaayitzi jiñaantaityaariri iriipiroririka oro. Okantawitaka jirika oro iiro ikantaitatyaani añiuro, ari japirotaiya. Iro kantacha, aririka impiyapaaki Jesucristo, ari jiñaaitimiri tyaaryoorika pikimisantairi. Ari inkimoshiriwintaitiri Cristo, pinkatha jowayitairi, oyyiki inkinkithatakoyitairo jowaniinkawo. ⁸ Pitakopiro powanairi Cristo okantawitaka tii piñiuro. Pikimisantairi, kimoshiri pikantawintakari, okantawitaka tii piñaajaantziri iroñaaka. ⁹ Tima pikimisantayitairi, ari piñaayitairo jowawisaakoshiriyitaimi.

¹⁰ Inkinkithatakoyitakimi pairani Kamantantaniiriiti aritaki inishironkayitaimi, ari piñiuro jowawisaakoshiriyitaimi. Jamatsinkawintakawo, owanaa josampikowintakiro, ¹¹ ikowajaantaki jiyotiri owawisaakotantatsiri, tsikapaiti inkoñaati. Tima iriitaki Itasorinka Cristo thawitakaayitakiriri, oyyiki inkimaatsitakaawitayairi Cristo impoña jiñiuro jowaniinkawo. ¹² Tzimatsi yotakaakiriri Kamantantaniiriiti, tii iri ñaajaantironi, aña iirokaiti. Tima pikimayitairo iroñaaka Kamiithari Ñaantsi. Jotyaantaitakiri Tasorintsinkantsi ipoñaakawo inkitiki ikinkithatakaantakimirori. Irojatziki ikowawitayakarini maninkariiti inkimathatairomi.

Tasorintsishiri ankantawintaiyaari Pawa

¹³ Aamawinta pinkantawintyaawo pikinkishiritani, pinkimityaari itzimi owajyimpatawori iithaari. Kamiitha pinkinkishiriyiia. Oyaawinta pinkantya inishironkataimiita Jesucristo aririka impiyapaaki. ¹⁴ Pinkimityaari shirithari iintsi. Iiro pantashiwaitawo pikowashiyitari, okantakaantzimi pimasontzinka. ¹⁵ Aña iri pinkimitakotyaari Tasorintsitzi itzimi kaimashiritakimiri. Iriitaki kitishiritakaimini maawoni pantainiri. ¹⁶ Tima osankinatata kantatsiri:

* **1:1** Kantakotachari “pikaatzi tii iyyininkayiiitzi tsiika pisaikayitzi” tzimatsi kantayitatsiri iri ikantakoyiitzi kimisantanzinkariiti saikimoyitairini kaari jashitaari Pawa.

Pinkitishiriti, tima naaka Kitishiriri.

¹⁷ Tima pikantapiintziri “Paapá” jirika kaari maakitantatsiri aminakoyi-taironi paata okaatzi jantayitakiri atziriiti, ontzimatyii pinkimisantapiint-tairi iinro pisaiki jaka kipatsiki. ¹⁸ Tima piyotzi kaari kiriiki, kaari oro ipinakoyiitantakimiri, pawisakoshiritantaari pisaikawaiwitaka jakapiroiti-
ini pikimitakotari pichariniiti. Tima tii opantapirotari oro iijatzi kiriiki, ari inthonkaiya. ¹⁹ Aña iro iriraani Cristo ipinakowintantakairi, ikimitako-
takari ojya kaari tzimatsiri iyaaripironka, tikaatsi ikantawaita iwathaki. ²⁰ Tikiraamintha jiwitsikaajaitziro Pawa kipatsi jiyotsitaka oita jantiri
Cristo. Iro kantacha owakiraa piñiuro iroñaaka, ipokaki, jowawisaakoshiri-
taimi. ²¹ Okaatzi jantakiri Cristo, iro opoñaantari pawintaashiritaari Pawa. Tima iri Pawa añaakagairiri, jiñaitantawori jowaniinkawo. Oyaakoniinta
powairi iroñaaka Pawa pawintaashiritaari.

²² Tima shiritha pikantawintaawo tyaaryoori, kitishiri pikantayitaa, pitakotapiintayitaari maawoni pikantayitziri “iyikiiti”. ²³ Tima okimiwait-
akawo papiitaatyiiromi pintzimayitaimi iroñaaka. Iro kantacha itzimi pi-
waapatitaari, kaari atziri kaamaniri, aña kañaaniri jinatzi irirori. Okanta
apiiintaari itzimakaayitaimi, iro jiñaani, otzimi kañaanitatsiri iijatzi. ²⁴ Tima:
Awatha okimiwaitawo inchato.

Tzimawitacha owaniinkawo, okimiwaitawo inchato otzimi otiyaki.
Iro kantacha okamashitzi inchato.

Opoña oparyaatiyatzi.

²⁵ Iro kantacha jiñaani Awinkathariti okantaitatyaani.

Irootajantaki jiroka ñaantsi otzimi ikamantayitakimiri iiroka.

2

¹ Irootaki powajyaantantyaawori pikaaripiroitzi, iiro pithiyya, iiro pa-
matawitantzi, iiro pisamaniintantzi, iiro pikijyimatantzi. ² Pinkimityaari
iinti owakiraa tzimatsiri ikowi inthoti. Ari pinkantayanaiyaari iirokaiiti,
pinkowairo tasorintsitatsiri ñaantsi antapashiritakaimini, onkanta paw-
isakoshiritantaiyaari paata, ³ tima piñaakiro jitakoyitaimi Awinkathariti.

Mapitatsiri kañaaniri

⁴ Pinkimisantiri iirokaiiti itzimi kimitakawori mapi, iro kantacha kañaaniri
jinatzi irirori. Ojyiki atziriiti manintakirori mapi, iro kantacha Pawa ikimi-
takaantawo ikowapiroitzi mapi, ojyiki owinawo. ⁵ Ari pikantsitaari iijatzi
iirokaiiti pikimitaawo mapi, tsika otzimi jaayitakiri jiwitsikayiiyantya-
awori pankotsi, okantawitaka tii pikimitajaantawo mapi, tima añaaimi
iiroka. Pinkimiyitaiyaari iijatzi Ompiratasorintsitaari itzimi saikantayaa-
woni jiroka pankotsi, pinkimitakaantiro pintaashiritaatyiiromi patsipi-
takaani kamiithatzimotirini Pawa, okantakaantziro okaatzi jantayitairi Je-
sucristo. ⁶ Tima iro okantziri Osankinarintsipirori:

Nowatziro mapi ikowapiroitzi janta otzishiki Sion. Irootaki otzitironi
pankotsinampi. Ojyiki owinawo jiroka.

Inkaati awintaashiritaiyaarini kimitakawori mapi, iiro jaminaashiwaita
paata.

⁷ Iirokaiiti pikaataiyini pikimisantai, pinintaayitaawo mapi tzimatsiri ojyiki
owinawo. Iriima kaari kimisantatsini, tii jiñiuro iriroriiti, iri okantakotakiri
osankinarintsipirori:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantacha jowayitairo pankotsinampiki ikimitakaitawo iroorikami
tzinkamitsi.

⁸ Ikantaitaki iijatzi:

Owaryaantzi mapi, aririka jantziwaityaawo. Tima okimiwaitawo imparyaantatyiiyaawomi mapi ikaatzi piyathayitakawori ñaantsi. Iriiyitaki jiyoshiiyitakiri Pawa jowasankitaayitairi.

Jyininkayitaari Pawa

⁹ Irooma iirokaiti, jiroka pikantayitaari:

Jyininkamirinkataimi jiyoshiiyitaimi,
Jompiratasorintsitaimi Pinkathari,
Itasorintsishiritakaimi jinashitaimiri pashini-jatzi,
Jashiyitaimi Pawa.

Ari pikantayitaari onkantantyaari pinkinkithatakotairo kamiithaini tsika okanta ikaimashiriyitaimiri pisaikawitaka otsinirikitzi, kimiwaitaa iroñaaka pisaikaatyimi tsika ikitiijyiinkatakairo irirori. ¹⁰ Pairani iirokaiti tii piyininkatawakaawita, irooma iroñaaka pimatairo tima ijininkataimi Pawa. Pairani iirokaiti tii pitsipawitari jitakotani Pawa, irooma iroñaaka piñairo jitakoyitaimi.

Jompiratani Pawa anayitai

¹¹ Nitakotaniiti, pikimitakaantziro iirokaiti iiroomi piyininkatanaari isaawisatzi. Irootaki noshintsithatantzimiri powajyaantairo pikowashiwitawo isaawisato. Tima iro kimitakawori jirokapaini iroomi maamanishiriyitimini. ¹² Onkaati pantayitiri, kamiitha inimoyitairi atziriiti. Aamaa tzimatsi kijyimawaiyitakimiri iroñaaka, iro kantacha aririka jiñaapiintanakiro pantanairo kamiithari, ari inkinkishiritanaiya, inthaamintanaiyaari Pawa.

¹³ Ikowi Pinkathari iiro pipiyathayitari atziriiti ikaatzi pinkathariwintzimiri pinampiki. Pimatsityaari itzinkamitajaantari pinkathariwintantatsiri pinampiitiki. ¹⁴ Iiro pipiyathayitari iijatzi jotyaantani owasankitaayitirini kaaripirori, tima iri inthaamintyaari atziriiti saikatsiri kamiitha. ¹⁵ Irootaki ikowakaimiri Pawa. Aririka pantanairo jiroka tampatzikatatsiri, ari jomair-intakiri masontzishiriri inkowimi inkantakotimi. ¹⁶ Saikashiwaiyitaimi iroñaaka iirokaiti. Iro kantacha, iiro pantanairo kaaripirori, aña pinkimitakotyaari jompiratani Pawa. ¹⁷ Pimpinkathatiri maawoni. Pitakotyaari iyikiiti. Pinkatha powiri Pawa. Pipinkathatairi pinkathariwintzimiri pinampiki.

¹⁸ Iirokaiti ompirataari, shiritha pinkantya jompirataitzi. Tii apa pimpinkathatiri aapatziyimiri, pimatsityaari iijatzi itzimi owatsimaawaitzimiri. ¹⁹ Itzimirika antakirori ikowiri Pawa, ipoña jamawitakiro iman-intawitakari, iri inthaamintawintyaari atziriiti jiñaakiri jimatakiro kamiithari. ²⁰ Tzimatsirika amawitakirori jowasankitaawintaitziri jantziro kaaripirori, tikaatsi thaamintawintyaarini. Irooma iirokaiti, aririka pamawitakiro jowasankitaawintaitimiro tampatzikari, irootaki inimotziriri Pawa. ²¹ Iro ikaimashiriyiitantakimiri, tima iri Cristo kimaatsikowintakimiri iiroka. Ari okanta joñaagantapaintzimirori onkaati pantairi iiroka.

²² Tikaatsi kaaripirori jantapainti irirori,
Tii ithiyyapaantitapainta.

²³ Ikawiyawaitaitakiriranki irirori, tii ipiyatanta. Ikanta jowasankitaawaitaitakiri tii jasyiimatanta impiyatantya, aña iri jawintaapirotaika itzimi yotzirori tampatzikari. ²⁴ Ari okanta ipaikakoitantakirori, okantakanaakiro ayaaripironka. Iro añaantaiyaaworimi owajyaantayitairo kaaripirori, kamiithashiri anayitai, ankimitakaantanairomi ankamayitaatyimi ompoña añaayitaimi iijatzi. Tima:

Jowatsinawaitakiri pairani, ikimaatsitakaitakari, iro pawisakoshiriyitan-taari iirokaiti iroñaaka.

²⁵ Pairani iirokaiti pikimitakari oijya tzipinari. Iro kantacha iroñaaka kimi-waitaka pimpiyaatyimi isaiki amaakowintariri oijya, iriitaki amaakow-intashiriyitaimini.

3

Jantayitairi tsipayitachari

¹ Jiroka pinkantayityaari iirokaiti aayitatsiri oimi: Shiritha pinkantawintyaari piimiiti, onkantawitya iiro ikimisantawitawo iñaani Pawa. Aamaashitya ari onkantaki pinkimisantakagairi aririka jiñaakimi tsika pikantanaa, ² kitishiri pinkantanaiya, pinkatha pinkantanti. ³ Iiro aminaashiwaita jiñaitzimi owaniinka pikanta, pimpitayitziro piishi, piporiryaapirowaitzi, owaniinka pikithaayita. ⁴ Aña iro kamiithatatsi pimatanairo kaari koñaanitatsiri, pinkamiithashiriyitai. Tima aririka antsinampashiriwaiti iiro athaawakowaita, okantaitani iroori tii othonkanita, irootaki ikowapirotziri Pawa. ⁵ Ari okantayitakari pairani kitishiriri otzimi awintaashiritakariri Pawa, pinkatha owayitziro oimiiti.

⁶ Okimita pairani Sara shiritha okantzimotari Abraham, okantziri oimi: “Nopinkathatani nowimi”. Iirokaiti kimitaawori osawoyitaari aririka pimatanairo tampatzikari. Ari onkantya iiro otzimanta oitya pinthaawantaiyaari.

⁷ Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti aayitatsiri iinaiti, piñaantapiintyaawo pinintaatiro piina. Pitakotyaaawo, tsinani inatzi iroori. Pinkimitakaantiro jitakoyiitawo sataanitatsiri owamintotsi. Pinkatha powiro tima inishironkayitairo iijatzi iroori añaashiriyitai ikimiitaimi iiroka, tii opashintzi okaatzi ishinitaayitaimiri. Irootaki pantanairo ari onkantya iiro omanonkawaitanta pamanamanaatani.

Pankinatawori jantayitanairo kamiithari

⁸ Ari okantari: aapatziya pinkantawakaiya, nintaatha pinkantanti, pitakotawakaiya, tima okimitanaatyaawo pirintzitawakaanaatyiyiiaami. Nishironka powanairo pikaataiyini. Tsinampashiri pinkantya. ⁹ Iiro piki-maatsitakaari itzimi kimaatsitakaimiri iiroka, iiro pikawiyiri itzimi kawiy-imiri iiroka. Aña paapatziyaari onkimiwaityaawo pintasonkawintatyirimi. Tima iro ikaimashiritantaimiri Pawa intasonkawintayitaimi iiroka. ¹⁰ Tima: Itzimi kowirori inintagaiya kamiitha jañagai,

Jowajyaantairo ikawiyawaitanzi, jowajyaantairo ithiyyawaita iijatzi.

¹¹ Ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirori. Aña iro kamiithatatsiri jantairo kamiithari.

Iro jaminaminatairi jaapatziyawakaiya.

¹² Tima jiyotziri Awinkathariti ikaatzi kamiithashiriri.

Owakimpita jowiri ikaatzi amanamanaatachari.

Iriima kaaripiroshiririiti, katsima jaminiri Awinkathariti.

¹³ Aamaapirorika pantayitanairo kamiithari, ¿tzimatsima kimaatsi-takaapirotaimini? ¹⁴ Tzimatsirika owasankitaakimini pantziro kamiithari, ari intasonkawintaimi Pawa. Tima ikantayitaki:

Iiro pithaawapirowaitashita, iiro okantzimoshiriwaitashitzimi iijatzi.

¹⁵ Aña iro kamiithatatsiri poshiritaiyaari Cristo, tima iriitaki pipinkathapiro-tairi. Witsika pinkantapiintya pinkamantantiro tsika okantakota poy-aakoniintziri, aririka intzimi iitya osampitimi. Iro kantacha kamiithaini pinkantanti pinkamantantiro, pinkatha pinkantanti iijatzi. ¹⁶ Iikiro

piyaataty pinkinkishiritiro otzimi tampatzikatatsiri, pantayitairo kamiithari itsipashiriyitaimi Cristo. Aamaashitya ari inkaaniwintanaiya ikaatzi thiiyakotzimiri. ¹⁷ Tikaatsi oitya pinkimaatsikowintyaawo pantayitziro kamiithari, iroorika ikowiri Pawa. Iro mapirotzirori okaaripirodzi piñiuro jowasankitaawintaaimiro pantziro kaaripirori. ¹⁸ Pinkimitakotaiyaari Cristo, tampatzikashiri ikanta irirori, ikamawintakiri tzipinashiririiti okantakaantziro jantayitziro kaaripirori. Iro jantantakawori jiroka onkantya intsipashiritakaantairiri Pawa. Ojyiki ikimaatsiwathatakaawitakari, iro kantacha añagai. ¹⁹ Iri jatashirinkataintsiri ikinkithatakaayitairi ishiri ikaatzi itayitakawori pairani itzimi jomontyaashiriyiitakiri. ²⁰ Owanaa ipiyathayitaka iriroriiti jiwitsikantakawori pairani Noé antawoiti shintsipaa, oyaawintacha Pawa tii ithaatyaaantzi. Iro kantacha kapichiini atziri awisakoyitaatsiri impiinkimi, ikaamachiitzi 8. ²¹ Iri pikimitakotaari iirokaiiti tsika pikanta pawisakoshiriyitai powiinkaayitaara. Jiroka owiinkaantaantsi tii okimitaajaitawo piinkaitzi jiñaaki ikiwaitziro iipatsiwathati. Aña amanaantsi inatzi, tsika ikowakoyiitzi Pawa inkinkishiritakaantiro tampatzikashiritatsiri. Irootaki jañaantaari Jesucristo. ²² Isaikai inkitikiro iroñaaka Cristo jakopiroki Pawa ipinkathariwintairi maninkariiti, ipinkathariwintairi inkitiwiri pinkatharitatsiri, ipinkathariwintsitari tzmayitatsiri ishintsinka.

4

Antawaitainiri kamiitha Pawa tima tzimatsi jimatakaayitairi

¹ Ari okanta, ikimaatsitakowintai Cristo. Iro poshiritanaiyaari iijatzi iirokaiiti. Tima ikaatzi ñiirori ikimaatsitakaitari, tii ikowairo jantairo kaaripirori. ² Ari pinkimityaari iirokaiiti iinuro pisaikayitzi iroñaaka jaka isaawiki, iro pantapiintanai ikowiri Pawa. Iiro pantashiyitawo pinintashiyitari, tima irootaki jantapiintakiri pashini atziri. ³ Irootaki pantapiintakiri pairani, tima pikimitakiri pashini atziriiti nintashiwaitachari. Tima jantapiintakawo jimayimpiryookitzi, jantsitakawo kaaripirodzatsiri, ishinkiwaita, jinintziro joimoshirinkawaitya jantantyaawori kaaripirori, niyawaitaniri ikantaka, jamanamanaatapiintakawo tsika oiyta ikimitakaantakiro iriimi iwawani. ⁴ Owanaa okompitzimotakari ikaatzi pitsipawitari pairani, tii inimotziri powajyaantanairo pitsipaminthatairi jantayitziro kaaripirori. Iro opoñaantari ikijyimawaitanakimi. ⁵ Iro kantacha jirikaiti ontzimatyii jiyakawintairi paata Pawa. Tima Pawa, iri yotzirori maawoni jantayitakiri ikaatzi añayitatsiri iroñaaka, okaatzi jantayitakiri iijatzi kamayitatsiri. ⁶ Irootaki ikinkithatantaitakawori Kamiithari Ñaantsi, jimatsitaitakari iijatzi kamayitaintsiri. Tima okantawitaka jowasankitawathawiitaari, iro okantantaari jañaakaashiritairi Pawa.

⁷ Irootaatsi onthonkataiya añiiri iroñaaka kipatsiki. Iro poshiritantyaawori pantanairo kamiithari, aakowinta pinkantya pamanamanaatya. ⁸ Iro kowapirotachari, piyaatakaapiroyitanairo pitakotawakanaiya. Tima: Itzimirika atakoyitairi, apiyakotairi jowaariprowaiwitakai.

⁹ Poimaantantapiinti pipankoki, iiro pikiñaanikowintziro. ¹⁰ Itasonkawintayitaimi onkantya pantantyaawori ikowakaayitzimiri Pawa. Okaatzi ikowakaayitzimiri iiroka, pimitakotairi pashini, pantanairo kamiithari, tima inishironkataimi iiroka Pawa. ¹¹ Ikaatzi jowayitakiri ikinkithatzi, iriitaki Pawa ikinkithatkoziri. Ikaatzi jowayitakiri jitakotantayiti, jantawaitantyaawo ishintsinka ipakiriri Pawa. Ari onkantya impinkathayitiantyaariri Pawa, ikantakaantziro Jesucristo

otzimotairi jowaniinkawo, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

Kimisantzinkari ananzi oiyiki ankimaatsityaari

¹² Nitakotani, ñaa omapokimikari aririka piñaanakiro pomirintsitzimotimini. Tii awijiyimowaitashitzimi jiroka, aña jiñaaantashiritaitatziimi. ¹³ Iro iki-maatsitapaintari iijatzu Cristo. Aririka piñiuro iiroka inkimaatsitakaapiroyitaimi ikimitaitakiri irirori, kantatsi pinkimoshiriwintiro. Tima ari pinkimoshiriwintairi impiyairika irirori jamairo jowaniinkawo. ¹⁴ Aririka inkishimaitimi iiroka okantakaantziro pawintaashiritaari pipairyagairi Cristo, tasonkawintaari pinatzi. Tima iro oñaagantzirori isaikantzimi shintsitatsiri Itasorinka Pawa. ¹⁵ Tii okantzi powamaanti, pinkoshitanti, pantiro kaaripirori, pimaamanitanti, ari piñaakiro jowasankitaawintaitimiro. ¹⁶ Iro kantacha iroorika jowasankitaawintaitimiri jashitaimira Cristo, iro pikaaniwaitashita. Aña iro kamiithatatsiri pinthaamintyaari Pawa jiiyitaimi “Cristo-wiri”. ¹⁷ Tima monkaataka iroñaaka jiyakawintantzi Pawa. Aakaiti akaatzi jashiyitai, jitayitakai jowasankitayitakai. Iri mapirotaironi inkimaatsitaiya ikaatzi thainkagirori Kamiithari Ñaantsi.

¹⁸ Tima otzimimoyitziri iroñaaka pomirintsitzimoyitariri kamiithashiriri onkantya jawisakoshiritantaiyaari, ¿Tsikama oita awijiyimotairini kaaripiroshiriri thainkatasorintsitatsiri?

¹⁹ Tima ikaatzi kimaatsiwaitachari iroñaaka, iri Pawa shinitairiri inkimaatsiwaitya. Ontzimatyii jawintaashiritaiyaari witsikakiriri, jantayitanairo okaatzi tampatzikayitatsiri.

5

Ikaminaitziriri kimisantzinkariiti

¹ Tzimatsi nokowiri nonkaminaimiri iirokaiti pikaatzi pijiyaitairi kimisantzinkariiti. Iijatzu naaka nojiwatziri kimisantzinkariiti, ari akaataiyini. Naaka ñaajaantakiriri Cristo tsika ikanta ikimaatsitakaitakari, aritaki nimatairo naaka onkaati jiñaitairi paata owaniinkapiro onkantaiya.

² Jiroka nonkaminaimiri: Kimpoyaa powayitairi kimisantzinkariiti pinkimitakaantiri ikimpoyaitziri oijya. Iiro pantashiwaitawo aririka ishintsiwintaitimi pantiro, aña iriirika Pawa kowakaimironi, pimatiro. Iiro pantziro pikowashitari paantyaawo kiriki, aña iro pantantyaawori piminthatashitanatyaawo iiroka. ³ Iiro pikowashiwaita pompiratantya, ontzimatyii poñaayiri ikaatzi pikimpoyaaayitairi pantanainiri iiroka inkini jimatanairo iriroriiti. ⁴ Inkini paata aririka inkoñaatapapai Jiwaripirori itzimi pikimpoyaaakiniri joiyati, ari jamathaitantaimiro owaniinkatachari kantaitachani oshipakiryanaani. ⁵ Iirokaiti mainariiti pimpinkathatari antaripiroriiti. Ontzimatyii pimpinkathatawakaayitaiya maawoni. Tima: Tii ikowiri Pawa asagaawintzinkari, Iriima itzimi tsinampashiritatsiri owanaa jitakotaiyaari.

⁶ Tsinampa pinkantawintyaawo okaatzi jimatakaayitaimiri Pawa. Irojatzu paata aririka inkowapaaitapaaki, iriitaki kantakaiyaawoni onkantya impinkathariwintantaimini. ⁷ Aririka piñaayitiro onkantzi-moshiriwaiyitimi, pawintaiyaari Pawa. Tima iriitaki nishironkataimini.

⁸ Pinkinkishiritapiintairo kamiithari, aamaakowintashiri pinkantya. Tima kamaari itzimi kisanaintari, ikimitakari kajyikari kinakinawaitatsiri, jasootzi jaminaminatzi iita jatsikiri. ⁹ Iro kantacha ontzimatyii pimpiyatyaari, pintyaaryoowintanairo pawintaashiritanaiyaari Pawa. Tima piyotzi ari pikimitakari maawoni iyikiiti pikimaatsitaiyani jaka

kipatsiki. ¹⁰ Iro kantacha aririka onkaatapaaki pikimaatsiwaitaka kapichiini, ari intampatzikashiripirotakaimi Pawa, jaawiyashiritakaimi, amawiwaini inkantakaayitaimi. Tima nishironkataniri jinatzi, iriitaki kaimashiritaimini piñaantaiaawori kantaitachani jowaniinkawo Cristo. ¹¹ Iriitaki inkimoshiriwintaiti Pawa. Ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

Iwiyaantapaakawori withataantsi

¹² Iri Silvano nosankinatakaaki jiroka. Iriitaki nokimitakaantairi naaka iriirikami iyi okaakiini. Irootaki nosankinatakaantakariri iipichokiini nokaminaimi, nokamantzimiro tsika ikanta Pawa inishironkapirotantzi. Ontzimatyii pintyaaryoowintairi. ¹³ Jiwithayitaimi kimisantzinkariiti itzimi apatotapiintachari Babilonia-ki, ikaatzi kimiyitzimiri iirokaiti jiyoshiiyi-itaimi. Jiwithatzimi iijatzi Marcos, itzimi nokimitakaantari iriima notomi.* ¹⁴ Itako pinkantya piwithatawakaanaiya. ¡Onkamintha pisaikayitai kami-ithaini pikaatzi jashiyitaimi Jesucristo! Ari onkantyaari.

---

* **5:13** Ikantakotziri Pedro jaka “Babilonia” iro ikinkithatakotziri Roma. Tima jimanakotatziro inampi Roma ikinkithatakotaitziro, irootaki ikinkithatakotantapiintawori Babilonia. Ari onkantya iiro jiyotaitantari tsikarika isaiki osankinatzirori, iiro jowasankitaantaitari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Simón Pedro osankinatzimirori jiroka. Naaka jompiratani Jesucristo, Jotyaaantapirotani ninatzi. Iirokaiti nosankinatzeni pikaatzi pikimisantanai pikimiyitaana naakaiti, tima iri kamiithapirotatsiri akimisantairi, okantakaantakiro itampatzikashirinka Pawa, ari ikimitaari iijatzi Jesucristo owawisaakoshiritairi. ² ¡Onkamintha inishironkapiroyitaimi, isaikakaapiroyitaimi kamiitha! Iikiro piyotanaatyiri Pawa iijatzi Awinkathariti Jesús.

Tsika onkantya pintasorintsishiritantaiyaari iirokaiti

³ Tima antawoiti itasorinka Pawa, iriitaki kantakaiyaawoni ontzimomotantairi maawoni kowityiimoshiritairi ampinkathasorintsitairi. Ari okanta, imapiro ayapirotairi. Tima owaniinka ikantaka irirori, owanaa ikamiithapirotaki, iro imatantaari ikaimashiriyitai. ⁴ Irootaki ishinitantairori pinapirotachari, kamiithapirotajaantatsiri, inkini pintasorintsishiriyitai iirokaiti. Iro powajyaantantaiyaawori pikaaripiroshiriwaitzi, pikimiwitari isaawisatzi antapiintakirori ikowashiyitari. ⁵ Pinkimisantapiintairi iiroka, iiro pamataawaitashitawo. Aririka pinkimisantapiintanai, ari piñaayitairo pintampatzikashiritai. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki piyotanitai. ⁶ Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki piñaakotanaiya. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pinkamawintanaiyaawo. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pinishironkayitantanai. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pitakotapiintantaniya. ⁸ Iroorika pimatapiintanaki iiroka, ari jijnaitaimi imapiro piyotairi Awinkathariti Jesucristo, iiro itzimawaitzi kantakotimini: “Tii opantari jirika”. ⁹ Irooma intzimirika kaari matanaironi kinkithatakotainchari, ikimitakari kamampotaakiri. Aña jimajantakitziuro jantayitakiri Cristo ikitishiritakaantariri, tima kaaripiroshiriri jinawita pairani. ¹⁰ Ari okantari iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiritapiintaiya, iiro piñaantawo pinkisoshiriwintiro jiyoshiiyitaimi, kaimashiritaari pinatzi. Tima iroorika pimatapiintanaki ikowakaayitakimiri tsika pinkantanaiya, iiro piñiuro pintzipinashiriyitai. ¹¹ Ari onkantya piñaantaiyaawori owanaa okamiithapirotaki intyaakaayitaimi ipinkathariwintantapai owawisaakoshiritairi Awinkathariti Jesucristo.

¹² Irootaki, iiro nowajyaantantawo nokinkishiritakaimiro okaatzi akinkithatakotakiri, okantawita aritaki piyowitakawo, pikantayitzi: “Imapiro inatzi jiroka”. ¹³ Iro tampatzikatatsiri nonkinkithashiritakaimiro iinta nañi naaka, ¹⁴ tima kapichitapaaki nonkamantyaari. Ari okanta jiyoshiritakaakina Awinkathariti Jesucristo. ¹⁵ Ojyiki nokowi naaka iro pinkamaitya pinkinkishiritapiintairo jirokapaini aririka nookawintanaimi nonkamaki.

Ñajaantakirori jowaniinkawo Cristo

¹⁶ Tima pairani, owakiraa nokinkithatakotapaakimiri Awinkathariti Jesucristo, nokantapaakimi: “Otzimimotziri ishintsinka, aritaki japiitairo impiyai”. Tii niyotashitawo naakaiti, tii namatawitantapaakimiro. Aña naakatajaantaki okikitakariri Cristo, owanaa ipinkatharipirotaki

irirori. ¹⁷ Iriitajaantaki Ashitairi Pawa kantakaawori ipinkathayitairi, joñaagantakiro jowaniinkawo, ikantaki pairani jiñaawaitaki: Notomi jinatzi jirika nitakotakari, owanaa nokimoshiriwintakiri, pinkimisantairi.

¹⁸ Naakayitaki kimajaantakirori jiñaawaitakiranki inkitikinotsipatantariri Jesús janta otzishiki tasorintsiiotoki. ¹⁹ Ontzimatyii pinkimathayitairo josankinatakiri Kamantantaniriiti. Irootaki yotakaapirotaimini, okimitakowaitatyaari ootamintotsi ikofiiinkatzi otsinirikitzi. Iro pantayitanairi iiroka irojatzi impiyantaiyaari Jesucristo inthaamintashiritakaapaimi, inkimitapaatyaari impokiro oñaaminki. ²⁰ Ontzimatyii ankimathatiro jiroka: maawoni osankinatainchari pairani osankinarintsipiroriki, tiira ikinkithatashiwaitawo Kamantantaniri. ²¹ Tii iri yotashiwaitaawoni atziiriiti, aña Tasorintsinkantsi yotakaantakirori ikowakaakiriri Pawa.

2

Kamantantashiwaitachari ipoña yotaantashiwaitachari (Jud. 3-13)

¹ Iro kantacha, tzimatsi pairani kamantantashiwaitachari. Irojatzi okanta iroñaaka pisaikayitzi iirokaiiti. Ari piñaaki kantimini, “Naaka yotaantaniro”. Aña amawinawaitaniri jinatzi, ikowatzi jirikaiti jowaaripirotanitiro jiyotaaayitimi. Jimanintatziiri Awinkathariti, pinakowintakairi jowawisaakoshiriyitai. Iiro oiyinkaa jiñaayitairo jirikaiti japirotaiya. ² Iro kantacha tikira japirotaata, tzimatsi oiyiki kimitakotyaarini joñaagantakiri, imayimpiriwaitzi. Iri kijyimatakantirini aniitantanaawori “Aatsipirori”. ³ Owanaa inkowapirotiri kiriiki, inkowapiintaki pimpinatiri okaatzi jiyotaashiwaitakimiri. Iro kantacha Pawa iiro ijiyinkaa jaminakoyitairi jantayitzi, ari japirotairi.

⁴ Tima pairani ikaaripiroppaitantakari kiyopayipaini maninkari, jimatakiro Pawa jowasankitaayitakiri, jookakiri sarinkawiniki, tsiniriki ikantakoyitaka joyaawinta jowasankitaapirotaitiri. ⁵ Ari ikimitaakiri Pawa kaaripiroshiriri atziiriiti itayitanakawori pairani inampitawo kipatsiki, apirotaka ipiinkaki oonkapaititantakari. Iro kantacha Pawa jowawisaakotakiri Noé, itzimi kinkithatakotakirori pairani tsika inkantya kamiithashiriri. Tima irijatzi Pawa owawisaakotakiriranki ijiyininkaiti, ikaatzi 7.

⁶ Ari ikimitsitakiri iijatzi nampitawori Sodoma opoña Gomorra, japirotakiri ipomitakiri. Ari jiñaaitziro oitya awijyimotairini thainkatasorintsitaniriiti.

⁷ Iro kantacha, Pawa jowawisaakotairi Lot, tima kamiithashiriri jinatzi. Jirika Lot antawoiti oñaashirinkakiri kaaripirori okaatzi jantayitzi piyathariiti. ⁸ Ari okantatya kitiijyiriki jirika tampatzikashiriri Lot tsipatakiriri kaaripiroshiriri, jiñiiri, ikimiri jantayitakiro kaaripirori. Antawoiti okantzimoshiritakari. ⁹ Ari okantari, jowawisaakotziri Awinkathariti pinkathatasorintsitaniri ñaapiintakirori ñaantashiritaantsi, onkantya iiro inintashiriwaitanta. Tima jitakawo kitziroini jowasankitaayitzi kaaripiroshiriri, irojatzi paata jaminakoyitantaiyaariri maawoni. ¹⁰ Jimapirotairi Pawa jowasankitairi antayitziroiri kaaripirotsatsiri inintashitari, ipiyathayitakawo ikantawitairi. Tii jiñaakotanita kantakaapirori. Tii ithaawantaajaitari ikijyimatziri maninkariiti otzimimotziri ishintsinka.

¹¹ Iriima maninkariiti, okantawitaka otzimimopirotziri ishintsinka, tii ikijyimatziri jirikaiti, jiyaatashitapiintziri Pawa ikinkithatakotziri. ¹² Jirikaiti kaaripiroshiriri ikimiwaitakiri piratsi, tii jiyotzi inkinkishiryiia. Itzimashiwayitaka impoña jiñiuro japirotaiya. Ari inkimitaiyaari japirotaiya kijyimayitakiriri maninkariiti kaari jiyotakotaajaitzi tsika ikantayita

iriroriiti. ¹³ Iro inkimaatsitanyaaari okantakaantziro ikimaatsitakaantaka irirori, iro kimityaawoni impinataatyiiromi iyaaripironka. Tima jirikaiti, tii kaaanitanitzi jantayitziro kaaripiroyitatsiri kitiiyyipaiti. Okimiwaitakawo iriimi owsintayitakimimi jatyooyitakimi jirikaiti ikowayitzi jamataawoyitimi. ¹⁴ Iro jaakowinta imayimpiryookiwaitzi, iwathakitakawo kaaripirori. Ikaimashiriyitzi shipitashiriri inkaaripirotakairi. Jaminaminatapiintaki kiriki. Iro jowasankitaitantyaariri. ¹⁵ Ikinashiwaiyitaka, jimanintakiro tampatzikari. Jantakiro okaatzi jantakiri Balaam, itomi Beor, jaminaminataki impinaitiri jantantyaawori kaaripirori. ¹⁶ Iro kantacha jirika Balaam, jantakiro kantachari, iri burro shintsithatakiriri. Okantawita tii jiñaawainiwita burro, jirika burro ikimitanakari atziri jiñaawaitanaki, ari okanta jowajyaantakaantaariri ikinkishiritari inkojyikawaityaami Balaam.

¹⁷ Jirikaiti kaaripiroshiriri inkantaitatyaani jowasankitaayitairi otsinirikiprotzi. Tima ikimiwaitakawo okantaranki opiryaatzi omotyaa jiña, ikimiwaitakawo iijatzi okantaranki minkori atainkatziro tampiya, ompoña añiuro iiro oparyi inkani. ¹⁸ Ari okanta jojyakaawintaitziri kaaripiroshiriri, tima jowapiyashita tsika ikanta jiñaawiiitari, ikimitakawo opiryaatzi omotyaa jiña. Tima kantakaapirori ikanta jiñaawaiyitzi, ari onkantaki jamatawitiri owakiraa kimisantatsiri, shiyapithawitawori kaaripirori, inkantiri: “Kamiiitharini apiitairo akowashiyitari, tikaatsi oitya amayimpiriti”. ¹⁹ Jamatawitantashita jirikaiti jiyotaantzi, ikantayitzi: “Oshinitaantsitzi pantayitairo pikowashiyitari”. Iro kantacha, jirikaiti yotaantashiwaitachari, tii isaikashiwainita irirori, aña ikimitakotakari ompirataari, ikimitakanawo kaaripirori iroomi iwinkatharitimipi ompirawaityaarini. ²⁰ Pairani jirikaiti kaaripirori owakiraa ikimisantawitanakari Awinkathariti Owawisaakotairi, jowajyaantawitanakawo jantayitziro kaaripirotsatsiri. Okanta osamaniityaanaki jimajitananairo, jantayitanairo kowiinkayitatsiri, irojatzii jimapirotantakari iroñaaka tii ikimita ikantawita pairani. ²¹ Ari okamiiithawita iiroimi jiñiuro “Aatsipirori” tampatzikashiritakaantatsiri. Tima mapirotake okowiinkatzi okaatzi jantayitanairi, ikimisantawitanakawo ikantakaantawitari tasorintsitatsiri, ipoña jowajyaantakiro osamaniityaanaki. ²² Ikimiwaitakawo ikantapiintaitziri:

Otsitsi, aririka inkamaankaki, ipiyashitawo jowaiyaawo.

Ipoña ikantayitzi iijatzi:

Chancho, aririka inkiwaitiri joipatsitaka, ipiya iijatzi joipatsiwaitya.

3

Impiyantaiyaari Awinkathariti

¹ Nitakotani, iro apititatsiri jiroka osankinarantsi notyaantzimiri, nominthashiritakaantimini, ² pinkinkishiritantyaawori ikantayitakiri Kamantantaniriiti tasorintsishiriri, ikantakiri iijatzi Awinkathariti Owawisaakotantaniri, otyaantayitakinari nonkamantaimiro iirokaiti. ³ Ontzimatiyii ankimathatiro jiroka: Tikira ipiyaminthataa Cristo, intzimi ojyiki thainkawaitanani. Iriiyitaki antashiwaityaawoni inintashiyitari. ⁴ Ojyiki inthainkawaiti inkanti: “¿Tsikapaitima jiñaitiro ikantaitzi ari impiyi Cristo? Iiro ipiyaa. Kaarima añiuro ompashiniti kipatsi, irojatzii okanta owakiraa jiwitsikaitakiro. Ari kamayitaitaiki tsika ikaatzi itanakawori Otyaantapirori, tii añiuro ompashiniyiti”. ⁵ Ikinakaashiwaitakawo ikaatzi kantatsiri. Tii jiyotzi iri Pawa witsikakirori inkiti, jiñaani jiwitsikantakari. Jiwitsikakiro iijatzi kipatsi, iro otzimantanakari jiña, tima okantaitanatyani kipatsi okowi jiña. ⁶ Irojatzii jiña japirotantakari

Pawa pairani, oonkantakari kipatsi. ⁷ Iro kantacha, tii ipashinitakairo Pawa inkiti iijatzi kipatsi. Iro ikantakaantakiri pairani iiro opashiniwaitzi jiwitsikani irojatzji paata aririka jaminakoyitairo maawoni, impoña japirotairi kaaripirori thainkatasorintsitaniri aririka intagairo maawoni. ⁸ Nitakotani, ontzimatyii piyotairo jiroka: Ikimitakaantawo Awinkathariti apaani kitiiyyiri, oyyikini osarintsi. Aririka onkaati oyyiki osarintsi, iroowaitaki onkaatimi apaani kitiiyyiri. ⁹ Tii josamaninkashitawo Awinkathariti jimonkaatairo okaatzji ikajyaakaantakiri, tima tzimayitatsi kinakaashiwaitakawori ikinkishirita josamaninkashitayyaawo. Aña amatsinka ikanta Awinkathariti, ikowi jawisakoshiriyitaimi maawoni, tikaatsi piyashiwaitaachani apaani. ¹⁰ Irooma paata impiyairika, inkimitapaatyaaari jomapokantzi koshintzi. Ari inkimayitairo antawoiti poimataatsini, aripaiti apirotaiyaari inkiti. Ari onkimitsitaiyaari iijatzi kipatsi, apirotaiya. maawoni okaatzji jagaitakiri jiwitsikaitantakawori kipatsiki, onthontya ontagaiya. Ari onkimitagaiyaari maawoni jiwitsikani atziriiiti, ontagaiya maawoni.

¹¹ Tima ari inkantayitairo japiroyitairo maawoni, ¿Tsikama pinkantya pisaikai iirokaiiti iiro otzimanta pikinakaashitani? ¿Iiroma pinkitishiritai? ¿Iiroma pimpinkathatasorintsitai? ¹² Aamaakowinta pinkantawintanaiya, pinkamaitanaiya, tima irootaintsi impiyi Awinkathariti, aripaiti intaayitairo Pawa inkiti, impookayitairo jagaitakiri jiwitsikantaitakawori kipatsiki. ¹³ Irooma aakaiti, aritaki añaampiyakawo owakiraari inkiti, iijatzi owakiraari kipatsi, tsika janta inampiyitaiyaawo kamiithashiriri. Tima iro ikajyaakaakairi Pawa.

¹⁴ Ari okantari nitakotaniiti. Tima aritaki piñaampiyakawo iirokaiiti maawoni jiroka, minthashiri pinkantya, inkini jiñaapaimi paata Pawa kitishiri pinkantya, iiro ikantakowaitzimi pantakiro kaaripirori. ¹⁵ Pinkinkishiritiro, amatsinka ikanta Awinkathariti, josamaninkatziro impiyantaiyaari onkantya jawisakoshiriyitantaiyaari atziriiiti. Tii opashintzi jiroka, ari okimitawo josankinatakimiri atakotani iyiki Pablo. Tima iri Pawa yotakaakiriri Pablo maawoni jiroka, ¹⁶ ari okimitakari iijatzi pashini josankinayitakiri. Kompitaa inawita inkimathaitiro okaatzji josankinayitakiri Pablo. Irootaki itzimantayitari atziri kaari yotakopirotoni, tima tii jaawiyashiritanitzji, ikinakaashiwaitanakawo jiyotantawitawo josankinari Pablo. Ari ikimitaayitakiro iijatzi maawoni Osankinarintsipirori. Arimaita japiroyitairi ikaatzji kinakaashiwaitakawori.

¹⁷ Irooma iirokaiiti nitakotaniiti, tima aritaki nokamantsitakimiro, aamaakowinta pinkantayitaa iiro ikinakaashiwaitantzimi jirikaiti piyathariiti. Paamaakowintya jowajyaantakaimirokari pikamaitanitzji. ¹⁸ Aña iro kamiithatatsi iirokaiiti piyaataakairo pantapashiriyitai, piyaataakaanairo piyopirotakoyitanairi Awinkathariti Owawisaakotantaniri Jesucristo, tsika ikantakiro irirori inishironkatantaimiri. Ari jashi jowaitatyiiro irirori impinkathayitairi. Ari onkantyaari.

JITAKARI JOSANKINATAKIRI JUAN

Ñaantsi okantakota Añaamintotsi

¹ Jirika nosankinatokatotzimiri jaka: Iri jiiitaitziri “Ñaantsi okantakota Añaamintotsi”. Itzimitataika pairani owakiraa itantanakawori jiwitsikantaitzi. Naakayitaki kimataikiriri, naakayitaki ñaataikiri, notirotopiintakiri. ² Tima jirika iitachari “Añaamintotsi”, joñaagantaka irirori. Inampitapaintawo kipatsiki, naakayitaki ñaakiriri. Irootaki nokinkithatakotantzimiriri kantaitachani añaamintotsi, tima jañiitataika pairani irirori itsipatakari Ashitariri. Iriitaki oñaagaanari naakaiti. ³ Irootaki nokinkithatakotantzimiriri nokikitajaantakari, nokimajaantakiri iijatz, inkini aapatziyawakaayitaiya aakaiti. Iriitajaantaki Ashitairi aapatziyaari, ari akimitsitanaari iijatz Itomi. ⁴ Iro opoñaantari nosankinayitaimiro iirokaiti, ari onkantya pinintaapirowaitantyaari.

Jiitaitziri Pawa “Kitainkari”

⁵ Jiroka ñaantsi jiyotakaanari Cristo, irootaki nowawisaimiri iirokaiti: Jiitaitziri Pawa “Kitainkari”, tii ikimitawo tsiniriri. ⁶ Aririka ankanti “Naapatziyari Pawa”, iikirorika antapiintatyiro kaaripirori, athiyyaka. Okimiwaitakawo tsiniripaiti aniitzi, apiyathatakawo tyaaryoori. ⁷ Irooma aririka asaikanai kamiitha tikaatsi antzimotanti, ayotaantanairo tyaaryoori, ari amatakiro aapatziyawaiya. Tima okimiwaitakawo asaikanaatyimi okitiiyyitzi, akimitakotanaari Pawa isaiki irirori okitiiyyitzi. Ari onkantya impiyakotantairori antawitakawo kaaripirori, irootaki ikapathainkatantakari Cristo ikamawintakairanki. ⁸ Aririka ankanti “Tii nantanziro kaaripirori”, apaniroini amatawiwaitaka, tii ayotakotziro tyaaryoori. ⁹ Irooma aririka ankamantairi Pawa antayitziro kaaripirori, aritaki jimatakiro irirori impiyakotairo. Tima ityaaryoowintapiintakai irirori, tampuszikashiriri jinatz, iriitaki kitishiripirotakaini. ¹⁰ Aririka ankantawaiti “Tii nokaaripirotz”, okimiwaitakawo ankantatyimi “Thiyyinkari jinatz Pawa”. Tii ayotakotairo jiñaani.

2

Iri Cristo ookaakowintayitairi

¹ Notomiiti, opoñaantari nosankinatzi miro jiroka onkantya iiro pantantawo kaaripirori. Aririka antakiro kaaripirori, tzimatsi ookaakowintaini janta Ashitairiki. Iriitaki Jesucristo, kamiithashiriri. ² Iriitaki ot-simaryaakiriri Pawa jowasankitaawintairimi ayaaripironka. Tii apaani jooakaakowintai aakaiti, aña maawoni atziri ikaatz nampitawori kipatsiki. ³ Jiroka ayotantyaari tyaaryoorika ayotairi Cristo: Aririka amonkaatapiintanairo ikantakaantairi. ⁴ Tzimatsirika kantawitachani, “Niyotziri naaka”, iro kantacha jirika iinro ipiyathatawo ikantakaantani, ithiyyaka jirika. Tii jiyotakotziro tyaaryoori. ⁵ Itzimirika monkaatanairori ikantakaantaitani, iri itakopirotanaariri Pawa. Iro ayotantyaari tyaaryoo atsipashiritanaari. ⁶ Tzimatsirika kantatsini, “Notsipashiritaari naaka”, ontzimatyii isaikanai kamiitha jojyakotaiyaari ikantapainta Cristo.

Owakiraari ikantakaantaitani

⁷ Iyikiiti, kaari owakiraari ikantakaantaitani nosankinatzimiri. Aña iro piyotsitakari pairani. Irootaki ñaantsi pikimayitakiri pairani

iirokaiiti. ⁸ Irojatzimaitaka kimitakawori owakiraari ikantakaantaitani, okantakaawo jantapaintziri Cristo. Okantakaawo pantayitanairi iijatzi iirokaiiti. Kimiwaitaka awisainkatanaki tsiniriinkatsiri, iri kitiijiinkatapaitsiri ñaapirori kitainkari. ⁹ Tzimatsirika kantatsiri, “Jashitaana kitainkari”, irojatzimaitaka ikisaniintawakaa ikaatzi ikimisanzinkaritzii, tikiraata jimatziro, aña okimiwaitakawo irojatzimi isaikimi otsiniritzi. ¹⁰ Iriima itakotanaariri ikaatzi ikimisanzinkaritzii, iriitaki kimitanaariri aniitanaatsiri okitiijiinkatzi, tii jantziwawaita, tima tikaatsi inkantzimoniintakaiyaari. ¹¹ Itzimi kisaniiintawakaachari ikaatzi ikimisanzinkaritzii ikimitakari aniitantawori otsiniritzi. Tii jiyotzi tsika ikini, tii jokichaatzii otsiniripaitziii.

¹² Notomiiti, iiroka nosankinayitzini jiroka tima pikimisantairi Cristo, pipairyaaapiintairo iwairo, irootaki ipiyakotantaimirori piyaaripironka. ¹³ Iwaapatiitari, iiroka nosankinayitzini jiroka tima piyotairi Cristo añaitsitainchari pairani itantanakawori jiwitsikantayitzi. Mainariiti, iiroka nosankinayitzini jiroka tima poitsinampagairi kamaari. Notomiiti, iiroka nosankinayitzini jiroka tima piyotairi Ashitaimiri. ¹⁴ Iwaapatiitari, iirokaiiti nosankinayitzini tima piyotairi añaitsitainchari pairani jitananakawori jiwitsikantayitzi. Mainariiti, iiroka nosankinayitzini jiroka tima shintsishiri pikantayitaa, piyotairo iñaani Pawa, poitsinampagairi kamaari.

¹⁵ Iiro pitashiwaitawo isaawisato. Tzimatsirika itashiwaitaawoni isaawisato, tii jitaakopirotaraari Pawa. ¹⁶ Timaa maawoni isaawisato tii ompoñiia Pawaki, aña isaawiki opoñaawo. Jiroka okanta isaawisato: anintashiwaitawo kaaripirotsiri, anintashiwaitawo añaayitzi, ankowi ankantakaapirowaitya. ¹⁷ maawoni jiroka isaawisato jinintayitzi atziriiti, ari apirotaiya. Iriima antanaironi ikowiri Pawa, jashi jowairo jañagai.

Kisaniintziriri Cristo

¹⁸ Notomiiti, irootaintsi onthonkimataiya kipatsi. Pikimayakini iiroka ari inkoñaatapaaki kisaniiintirini Cristo aririka onthonkimataiya. Tzimataiki iroñaaka jaka kisaniiintayitziiriri Cristo. Iro ayotantari irootzimataintsii onthonkimataiya kipatsi. ¹⁹ Jirikaiiti kisaniiintayitakiriri Cristo, iriitaki akaawitapiintakari akimisanzii, itzimi ookawintanakairi. Imapirotatyaarikami intspayitaimi, iiromi jookawintayitaimi. Irooma jookawintayitanakai, ari ayoyitzi tii jimapirotajaanta inkaashiriyitai aakaiti. ²⁰ Iro kantacha iirokaiiti, jotyaaantakimiri Tasorintsinkantsii inampishiritantaimi, kimiwaitaka isaipatziitotantayiiimiri. Aritaki piyotairo iirokaiiti jiroka. ²¹ Irootajaantaki nosankinatanzimirori jiroka, tima aritaki piyotairo iiroka tyaaryoopirori. Aritaki piyotsitaawo iijatzi pinashiyitawo iroorika thiyaaantsi. ²² ¿Itzimikama thiiyachari? Iriitaki kantatsiri “Jesús kaari Cristo”. Iriitaki kisaniiintakiriri Cristo. Irijatzi manintakiriri Pawa, ari ikimitaakiriri iijatzi Itomi. ²³ Itzimirika manintawaitakirini Itomi Pawa, irijatzi imanintajaantaki Ashitariri. Iriima tsika itzimi kimisantairiri Itomi, imapiro jashitajaantaari Ashitariri. ²⁴ Irooma iirokaiiti, oisokiro pinkantanakiro pitakiri pikimakiro pairani. Iroorika pimatanakiriri, ari poisokirotaiyaari Itomi, ari pinkimitaanakiriri iijatzi Ashitariri. ²⁵ Jiroka ikajyaakaajaantakairi irirori: Ari ankantaitatyaani añaashiriyitai.

²⁶ Iro nosankinatziimiri tsika ikantakota ikaatzi kowatsiri jamatawiyitimi. ²⁷ Iro kantziimaitacha iirokaiiti, oisokiro pikantawintanakawo isaipatziitoyitakimi. Irootaki iiro okowityaanta intzimi pashini yotaimini. Jirika Tasorintsinkantsii ikimitakaantakimiri isaipatziitoyiitayaaamiri, iri yotaayitziimiri kamiitha. Jiyotaimiro tyaaryoori, kaari thiiyaantsi jiyotaimiri.

Ontzimatyii pantayitairo tsika okantajaanta jiyotaimi irirori, pintsipashir-itaiyaari.

²⁸ Ari okanta notomiiti, ontzimatyii antsipashiriyitaiyaari Cristo, onkantya iiro akaaniwaitanta aririka impiyaki, aña awintaashiri akantya antonkiyotawaiyaari. ²⁹ Aritaki piyoyitairi kamiithashiriri jinatzi Cristo, ari piyotairi iijatzi itzimirika ashiminthatanaawori jantanairo kamiithari, kimiwaitaka japiitakiromi intzimayitaimi ikantakaanaari Cristo.

3

Itomiiti Pawa

¹ Pinkinkishiritiro jiroka: Antawo jitakotai Pawa, itomiyitai. Imapiro. Tii ikimathatziro isaawisatzi tsika iita Cristo-tatsiri, ari ikimiyitairi iijatzi aakaiti tii ikimathayitai. ² Ari okanta nitakotaniiti. Itomi Pawa anayitai. Tikira ayotaaajaitziro tsika ankantayitaiya paata. Apa ayotzi ari ankimiyitaiyaari ikanta Cristo aririka impiyapaaki, tima ari onkantaki añaari tsika ikantajaanta irirori. ³ maawoni atziri kowaironi jiñiuro impiyantaiyaari Cristo, jantapiintairo onkaati kitishiritakairini. Tima kitishiri ikanta irirori Cristo.

⁴ Iriima kaari owajyaantironi jantayitziro kaaripirori, piyathatatyaaawo ikantakaantziro Pawa. Tima jiroka kaaripirori, piyathataantsi inatzi. ⁵ Piyotaiyini iiroka oita ipokantakari Cristo kipatsiki, iro ipokantakari inthonkairo kaaripirori. Tii jantapaintziro irirori kaaripirori. ⁶ Ikaatzi oisokirotanaariri Cristo, tii okantzi jantairo kaaripirori. Tima ikaatzi oisokirotawori kaaripirori, tii jiyotaaajaitziri Cristo. ⁷ Notomiiti, iiro jamatawiitzi. Inkaati antapiintanaironi kamiithari, iriitaki kamiithashiriri, ikimitakotanaari Cristo ikamiithashiritzi irirori. ⁸ Itzimirika antapiintakirori kaaripirori, joisokirotatyaaari kamaari. Tima iri kamaari itakaantakawori jantakiro kaaripirori. Iro ipokantajaantakari Itomi Pawa kipatsiki, inthonkairo kaaripirori jofaagantakiri pairani kamaari. ⁹ Iriima ikaatzi jowamiithashiritairi Pawa kimiwaitaka owakiraami intzimayitaimi, tii jantapiintanairo kaaripirori. Tima Pawa tomitanaariri, kimiwaitaka japiitayiiromi intzimayitaimi ikantakaanaari Pawa. ¹⁰ Irootaki kaari ikompitanta ayotiri jashiyitari Pawa, jashiyitari kamaari. maawoni kaari antapiintaironi kamiithari, tii itsipataari Pawa. Ari ikimitari iijatzi kaari itakotawakaachani ikimisantzinkaritzi, tii itsipatari Pawa.

¹¹ Jiroka ñaantsi pikimayitawakiri pairani owakiraa pikimisananaki, ikantaitzi: Ontzimatyii atakotawakaayitaiya. ¹² Iiro oyyakotari ikanta Caín, kaaripiroshiri jinaki jowamaakiri iririntzi. ¿Oitama jowamaantakariri? Aña iro jowamaantakariri okantakaari ikaaripiroshiritzi Caín, iriima iririntzi kamiithashiri jinawitaka irirori. ¹³ Iyikiiti, iiro okantzimotzimi aririka inkisaniintawaitimi isaawisatzi. ¹⁴ Ayotaiyini aaka, kimiwaitaka kamashiri akantayiwitaka pairani. Irooma iroñaaka, kimiwaitaka añaashiriyitai. Iro ayotantari, tima atakoyitawakaapiinta akimisantayitai. Kaari itakotan-tachani, ikimitakiri kamashiriri. ¹⁵ Itzimirika kisaniinantatsiri, ikimitakari ashiryaantzinkari. Ayotaiyini, apaani ashiryaantzinkari iiro jiñiuro jañaashiriyitai. ¹⁶ Jirika oñaagantapirotakirori tsika ikantaita jitatokantaita: Ikamimotakai Cristo aakaiti. Iro amatanairi aakaiti, shiriitha ankantya ankamimotanti. ¹⁷ Tzimatsirika otzimimotziri jajyaagawo, impoña ifi iyiki okowityiimowaitari, ari ijyampitsiwaitakiri jirika iyiki, tikira jimapirotziro

jitakotaiyaari Pawa. ¹⁸ Notomiiti, tii okantzi ankantashiwaitapiintya, “Nitakotanta”. Ontzimatyii antanairo oñaagantzirori itakotaantsi.

¹⁹ Irootaki ayotantaari imapiro jashiyitai Pawa. Tima ayotai jashiyitai Pawa, irootaki awintaashiritantaariri amanamanaataari, ²⁰ onkantawitayta ontzimayitimi oita katsitzimoshiritaini. Tima Pawa jiyotziro maawoni, jiyotsitawo akinkithashiritani okaatzi katsitzimoshiritaini akaaripirootaki. ²¹ Nitakotaniiti, aririka owajyaantairo okaatzi katsitzimoshiritakairi, ari añaakiro awintaashiritaiyaari Pawa amanamanaataari. ²² Iro ayotantyaawori aritaki jimatakairo okaatzi akawakotziriri. Tima amonkaayitairo ikantakaantani, antapiintainiri ikowiri irirori. ²³ Jiroka ikantakaantani: Ontzimatyii awintaiyaari, ampaiyaapiintairi Itomi Jesucristo. Ontzimatyii atakotawakaayitaiya. Iro ikantakaantani amatairi. ²⁴ Inkaati monkaayitaironi ikantakaantani, iriitaki tsipashiritaariri. Iri Tasorintsinkantsi jotyaantakairi yotakaayitairi imapiro atsipashiritaari.

4

Itasorinka Pawa ipoña iisaniintashiritani Cristo

¹ Nitakotaniiti, tzimatsi oiyiki kantawitachari: “Naaka kamantantainiri”. Iri kamaari ñaawaitakairiri. Iiro pikimisantziri inkantayitiri, ontzimatyii piñaantyaari iriitajaantakirika Pawa ñaawaitakaakiri jirika kamantantainiri. ² Jiroka ayotantyaari iroorika Itasorinka Pawa ñaawaitakairiri, aririka inkanti: “Jatzirizimotai Jesucristo”. ³ Iriima thainkairori ikantaitakiri, tii jashitari Pawa, iriitaki jiñaawaitakaakiri iisaniintashiritani Cristo. Pikimakotakiri iirokaiti, ari intzimaki jaka kipatsiki ñaawaitironi jiroka. Aritaki tzimaki. ⁴ Irooma iirokaiti, notomiiti, jashitaimi Pawa, iiroka anaakoyitakiriri. Tima antawoiti ishintsinka Cristo, pitsipashiritaari iirokaiti. Janaakotairi ikaatzi tsipashiritakariri isaawisatzi. ⁵ Jirikaiti oiyawitakariri kamantantainiri, isaawisatzi jinatzi. Irootaki ikimisantawakaantari ikaatzi jisaawisatzitzi. ⁶ Irooma naakaiti, jashiyitaana Pawa. Irootaki pikimisantantainiri pikaatzi jashipirotaimi Pawa. Tiimaita ikimisantayitai kaari yotairini Pawa. Ari okanta, tii okompita ayoyitairi jiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi, jimatantanaawori jiyotaantairo tyaaryoori. Ari ayotziri jashitari kamaari yotaantzirori kantashiwaitachari.

Pawa jiiitaitziri “Itakonkantsi”

⁷ Nitakotaniiti, ontzimatyii pitakotawakaayitaiya. Itzimirika antanairori jiroka, kimiwaitaka japiitakiroimi intzimayitaimi ikantakaanaari Pawa. Iriiyitaki yoyitairiri. ⁸ Itzimirika kaari itakotantachani, tii jiyotairi Pawa. Tima Pawa jiiitaitziri irirori “Itakonkantsi”. ⁹ Jiroka ikanta Pawa joñaagairo imapiro jitakotai: Jotyaantakairi japintziti Itomi jaka kipatsiki, okanta jimatakaayitairori aakaiti añaashiriyitai. ¹⁰ Jiroka okantakota iroopirori itakotaantsi: Tii aakaiti poñaakaantyaawoni atakotaiyaari Pawa, aña iri Pawa poñaakaantakawori jitakoyitai. Tima antawoiti jitakoyitai, jotyaantakairi Itomi. Iriitaki oitsimaryaakiriri Pawa jowasankitaawintaironi ayaaripironka. ¹¹ Nitakoyitani, jitakotai antawoiti Pawa, ari ankimiyyitaiyaari aakaiti atakotawakaayitaiya. ¹² Tikaatsi atziri ñaakirini Pawa. Iro kantacha aakaiti kantatsi antsipashiritaiyaari, aririka atakotawakaayitaiya. Iriitaki Pawa matakaironi aatakaantyaawori atakotantapiintaiya.

¹³ Tima Pawa jotyaantakairi Tasorintsinkantsi inampishiritantai, iro ayotantaari imapiro atsipashiritaari. ¹⁴ Tima naakayitajaantaki ñaayitairiri

Itomi Pawa, jotyaaantakiri kipatsiki. Iriitaki nokinkithatakoyitairi. ¹⁵ Itzimirika kantatsiri, “Jesús Itomi jinatzi Pawa”, iriitaki mapirotzirori itsipashiritaari Pawa. ¹⁶ Ayotai aakaiti tsika ikanta jitakoyitakai Pawa, akimisantayitairi. Tima Pawa jiitaitziri “Itakonkantsi”. Inkaati itakotantanaachani, itsipashiritanaari Pawa. ¹⁷ Irootaki atakaantyaawori atakotantaiya awintaashiri owiri Pawa, irojatzji paata antonkiyotantawaiyaariri aririka jiyakawintairi maawoni. Tima aripaiti ankimitaiyaari Cristo. Aritaki amatsitaitakawo akimitakari iroñaaka iinta asaikayitzi jaka kipatsiki. ¹⁸ Iiro athaawantari itzimi itakopirotaari. Itako jowai irirori, iiro athaawantari jowasankitai. Aririka anthaawantatyaari, tikiraata ayopirotzji imapiro jitakotai. ¹⁹ Irootaki atakotantaariri aakaiti Pawa, oipiyatziiniri jitakoyitakai kitziroini aakaiti. ²⁰ Intzimirika kantatsini, “Nitakotani Pawa”, iro kantacha ikisashiriwaitziri iyiki, ithiyyaka jirika. Tima kaari itakotyaaarini iyyininka, jiñiiri, ¿Tsikama inkini jitakotyaari Pawa, kaari koñaanitatsini? ²¹ Irootaki otzimantari ikantakaantakiri, ikantaki: Ikaatzji itakotaariri Pawa, ontzimatyji jitakotaiyaari iyikiiti.

5

Awintaashirinka oitsinampaantyaawori isaawisato

¹ maawoni awintaashiririiti kantatsiri, “Jirika Jesús, Cristo jinatzi”, itomi Pawa jinayitaatzi, kimiwaitanaa japiitaatyiiromi intzimayitaimi. Ikaatzji itakotanaariri Ashitairi, jitakotaari iijatzji itomiyitaari irirori. ² Aririka atakotaiyaari Pawa, aririka amonkaataniiri ikantakaantani iijatzji, iro ayotantatyaari imapiro atakoyitaari itomiyitairi irirori. ³ Aririka atakopirotanaiyaari Pawa, irootaki kimitawori amonkaatiniri ikantakaantani. Iiro opomirintsita amonkaayitairo ikantakaantani. ⁴ Ikaatzji ikimitakaayitairi Pawa japiitatyiiromi intzimayitai, ari joitsinampaayitairo isaawisato. Tima awintaashirinka oitsinampaantayitaya. ⁵ ¿Itzimikama matironi joitsinampagairo isaawisato? Iriitaki awintaashiririiti, kantatsiri: “Itomi Pawa jinatzi Jesús”.

Ikinkithatakaantziri Tasorintsinkantsi

⁶ Tima Cristo ipokaki jaka kipatsiki. Iro kantzimaitacha, tii apa ipokaki impiinkaantantyaawo jiña, aña ontzimatyji inkapathainkati iijatzji, jowamaitakiri. Iri Tasorintsinkantsi kinkithatakaantakirori okantakota jiroka. Okaatzji ikinkithatakaantakiri irirori, iroopirori inatzi. ⁷ Tima mawajatzji japiitaitakiro ikantaitzi, “Itomi Pawa jinatzi jirika Cristo”.* ⁸ Iriitajaantaki Tasorintsinkantsi kinkithatakaantatsiri. Iriitajaantaki Pawa ñaawaitaintsi jowiinkaapaitantakari Jesús. Iriitajaantaki

* **5:7** Jowawisaañaanitantaitakawori pairani jiroka osankinarintsi iñaaniki Roma-jatzji (Latin), ari jowanaayitakiro kapichiini kaari osankinatajaantachani owakiraini. Jiroka okantzi jowanaayitakiri: “Mawa ikaatzji ñaawaitatsiri inkitiki: Ashitairi, Ñaantsi, Tasorintsinkantsi. Jirika mawatatsiri, apaani ikanta”. Irootaki jiroka ñaantsipaini josankinayitakiri iñaaniki Wirakocha jiitaitakiri “Reina Valera”.

Pawa ñaawaitaintsi ikinkithawaitakotziro Jesús tsika inkantya jowamaitiri.†
 9 Tima akimisantziri atziriiti ikantayitairi, iri owatsipiro ankimisantairi Pawa ikantairi. Jiroka ikantaki ikinkithatakotziro Jesucristo, ikantzi: “Iritaki Notomi jirika”. 10 Itzimirika kimisantairini Itomi Pawa, iriitaki kimathatairori imapiro Jesús itomitari Pawa. Iriima kaari kimisantatsini, ithiyanitakaakari Pawa, tima ithainkañaanitakiri ijatzi ikantaki “Notomi jinatzi Jesús”. 11 Jiroka ikantaitakiri: Iri Pawa kantakaiyaawoni añaashiritantaiyaari, tima atsipashiritaari Itomi. 12 Intzimirika oyaashiritanairiri Itomi ari jañaashiritai. Iriima kaari oyaashiritanairini Itomi Pawa, iiro jañaashiritai.

Ayoyitai ari ankantaitayaani añaashiriyitai

13 Pipairyaapiintairi iirokaiti Itomi Pawa pikimisantairi. Irootaki nosankinatantzimirori jiroka onkantya piyopirofantyaari ari pinkantaitayaani pañaayitai paata. 14 Awintaashiri ankantairi Pawa, tima ayoyitzi ikimayitai aririka amanamanaatakotyaawo tsika okanta ikowakaajaantairi irirori. 15 Ayoyitai ikimai Pawa aririka amañaari, ayotsita ijatzi ari imatakiro okaatzi akowakotakiriri. 16 Piñiirika iiroka apaani iyiki tzi-matsiri ikinakaashitani, pamanakotaiyaari, aritaki jañaakaashiritairi Pawa. Iri nokinkithatakotziro jaka tzi-matsiri ikinakaashitani kaari mapirotachani okaaripirozti. Tima tzi-matsi kaaripirori owamaashiritantatsiri. Tii iro nonkinkithatakotiri. Tima tii okantzi amanakotyaari antakirori jiroka mapirotachari okaaripirozti. 17 Nokinkithatakotakiro “kaaripirori kaari imapirotachani”, tii nokantatyi kamiitha jiroka. maawoni kaari kamiithatatsi, iiro okantzi antayitiro. Iro kantacha tzi-matsi kaaripirori kaari owamaashiritantatsini.

18 Ayoyitzi tii jantapiintairo kaaripirori ikaatzi itomitaari Pawa. Iri Cristo kimpoyaawintairiri, iiro ikimaatsitakaantaari kamaari. 19 Ayoyitai aaka jashiyitai Pawa. Iriima isaawisatzi, iri ashitaariri kamaari, ipinkathari-wintziri.

20 Ayoyitai ipokaki Itomi Pawa, iri kimathatakaayitaironi tyaaryoori. Irootaki amatantaawori ayotairi jiiitaziri “Tyaaryoori”. Atsipashiritaari Tyaaryoori, tima atsipashiritaaryaari itomi. Iriitaki Pawa jiiitaziri “Tyaaryoori”, jiiitaziri ijatzi “Kañaaniri”. 21 Notomiiti, paamaiyaari ojyakaawairintzi. Ari onkantyaari.

---

† 5:8 Okaatzi kantakotachari jaka, iri ikinkithatakoyiitzi: “Tasorintsinkantsi, Jiña, Iraantsi. Ikaataki mawa, tii opashinitzi ojyakaawintachari”. Ikowatzi jaka Juan, jiyotakopiroyiitiri Jesús imapiro Itomitari Pawa. Mawajatzi ikinkithatakotziro okaatzi ikantayitakiri, “Itomi Pawa jinatzi Jesús”. Itanakawori, iriitajaantaki Tasorintsinkantsi yotakaayitakiriri jotyaaantaniiti Cristo jiyotaantayiti. Apititatsiri, iro “Jiña” ojyakaawintachari jowiinkaataka Jesús. Irootaki ikinkithatakotajaantakiri Pawa, okaatzi osankinatainchari Mt. 3.16-17. Mawatatsiri, iro “Iraantsi” ojyakaawintacha ikapathainkataki Jesús jowamaantaitakariri. Iro ikinkithatakotajaantakiri Pawa isaikantakari Jesús otzishiki ikinkithawaitakairi Moisés, Elías tsika onkantya jowamaitiri. Okaatzi osankinatainchari Lc. 9.31-35; Jn. 12.27-33.

APITITANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi nosankinatakimiro jiroka. Iiroka nosankinatziini jiiyiitzi “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomiiti”. Nitakotani pinayitzi, tima akaatzi akimisantziro tyaaryoori. Ti apaniroini naaka nitakotzimi, aña jitakotsitzimi maawoni yotairori tyaaryoori.* ² Ari okantari, oisokiro owayitairo tyaaryoori, ari ankantaitatyaani. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa. Jitakoyitaimi, kamiitha pisaikayitai. Ari inkimitaimiri iijatzi Itomi Jesucristo, piyoyitairo tyaaryoori, pitakotawakaayitaiya.

Oisokiro powiro jiyotaimiri Cristo

⁴ Ojyiki nokimoshiritanaki noñaayitaki tsika pikaatzi iirokaiti pimatapiintanakiro tyaaryoori, pimatajaantanakiro ikantakaantakiri Ashitairi. ⁵ Iiro nosankinatziini iroñaaka owakiraari ikantakaantaitani, iro nonkinkishiryakaimiri okaatzi nokamantayitakimiri owakiraa pikimisantantanakari. Jiroka okanta: Ontzimatyi atakotawakaiya. ⁶ Aririka antapiintanairo ikantakaantani Ashitairi, aritaki amatanairo atakotawakaanaiya. Iro nokantsitakimiri pantapiintairo okaatzi pantayitanakiri owakiraini pikimisantantanakari. ⁷ Tzimayitatsi iroñaaka ojyiki thiiyinkariiti. Ikan-tayitzi jirikaiti, “ti jatziritaajaitapaintzi Jesucristo”. Tima thiiyinkari jinatzi ñaawaitzirori jiroka, ikisaniintatziiri Cristo. ⁸ Paamaakowintya, powajyaantzirokari okaatzi niyotaakimiri. Ti nokowi paminaashiwaitaiya, iiro piñiuro pinintaawaitaiya paata. ⁹ Itzimirika owanaashiwaitawori, ti joisokirokawo jiyotaantapaintziri Cristo, ti itsipashiritari Pawa. Iriima tsika itzimi oisokirotakawori jiyotaantapaintziri Cristo, iriitaki matakirori itsipashiritari Ashitairi, ari ikimitsitakariri iijatzi Itomi. ¹⁰ Itzimirika iita ariitimiini, impoña inkowi jiyotaimiro inashitachari kinkitharintsi, iiro pishinitziri isaikapankotimi. Iiro okantaajaitzi piwithatyaari iijatzi. ¹¹ Tima aririka piwithatyaari, kimiwaitaka pakakotatyirimi iyaaripironka okaatzi jantziri irirori.

Nokowaki noñagayimini

¹² Tzimatsi ojyiki nosankinatimiri, iro kantacha ti apa nonkowi nosankinatimiro, aña nokowatzi niyaatashitimi noñiimi, onkini nonkinkithawaitakaimi, ankimoshiritaiyaiini iijatzi.

¹³ Jiwithatzimi jiiitaitziri “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”. Ari onkantyaari.†

* **1:1** Tzimatsi kinkishiritakotawori jiiyiitzi “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomiiti”, iri ojyakaawintachari jaka ikaatzi kimisantzinkariiti itzimi apatoyitachari nampitsiki. Okantawitaka ti ayotziro tsika otzimi nampitsi japatoyitantari jirikaiti kimisantzinkariiti. † **1:13** Tzimatsi kinkishiritakotawori jiiyiitzi “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”, iriitayitaki ojyakaawintachari kimisantzinkariiti apatoyitachari janta tsika inampitawo Juan osankinatzirori jiroka.

MAWATANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi, nosankinatantzimirori jiroka. Iiroka nosankinatzeni Gayo, nitakopirotoni pinatzi. ² Nitakotani, namanamanaatakotzimi piñaantyaawori ontzimimotimi kowityimoyitakimiri koñaawoini. Namanamanaatakotzimi iijatzi piñaantyaawori pintikatsiti kamiithaini. Tima niyotzi kamiitha pikanta poshiritanaa. ³ Ari nokimoshiripirotonaki noñaakiri jariiyitaka iyikiiti ikamantapaakina irojatziki pikantaiyanakani iiroka poisokiroto tyaaryoori. ⁴ Tikaatsi anaironi nokimoshiritanaki, nokimaki oisokiro jowanakiro tyaaryoori ikaatziki nokimisantakaayitairi naaka.

Ikimoshiriwintairi Gayo joimaantapiintaki ipankoki

⁵ Nitakotani, pimatakiro iiroka tampatzikatatsiri pimitakoyitakiri iyikiiti ikaatziki awisayitatsiri pisaikinta. ⁶ Ikinkithatakoyitakimi iriroriiti jaka japatotaiyani iyikiiti tsika okanta pitakoyitakiri. Tima jantawaitakaani jinayitzi Pawa jirikaiti, ari okamiithatziri pimpayitiri kowityimotariri aririka piñiiri. ⁷ Tima jiyaayitatziki jirikaiti ikinkithatakotairi Cristo, kaari kaaripiroshiririiti payitirini ikowayitzi. ⁸ Irootaki ampayitantaariri aakaiti oitarika kowityimotariri. Ari onkantya antsipatantaariri kinkithatzirori tyaaryoori, inkimakoyiitantaiyaawori.

Ithainkañaanitantziri Diótrufes

⁹ Nosankinawitakanari pairani apatoyitachari pinampiki. Iro kantacha Diótrufes ithainkawakiro nosankinari. Ikimitakaantashiwaitaka irirori ñaapirorimi jinatyi. ¹⁰ Irootaki nonkamantapaakiriri maawoni janta okaatziki jantakiri jirika. Ikantakowaitashitakina. Ti apaani jiroka, oiyiki jimanintashiriwaitawakiri “iyikiiti”, ti ishinitziri jaawakiri kamiitha jariiyita. Jomishitowayitakiri iijatzi japatotapiinta kimisantzinkariiti.

Kamiitha ikinkithatakoyiitakiri Demetrio

¹¹ Nitakotani, ti okantzi pimatiro iiroka kimitawori jiroka kaaripirori. Aña iro pimatapiintai kamiithari. Itzimirika antaironi kamiithari, iri jashitaari Pawa. Itzimirika antzirori kaaripirori ti jiyotakotairi Pawa. ¹² Iriima jirika Demetrio, maawoni ikinkithakoitziri kamiithaini, ikanaitzi “Jiñaawaitapiintziro tyaaryoori irirori”. Ari nimsatsitakawo iijatzi naaka, nokantzi “Kamiithari jinatzi”. Piyotaiyini iirokaiti okaatziki nokantziri tyaaryoori inatzi.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Tzimawitacha oiyiki nosankinatimiri, ti apa nonkowi nosankinatimiro, ¹⁴⁻¹⁵ aña nokowatzi niyaati noñiimi, onkini ankinkithawaitaiyini. Onkamintha pisaikayiti kamiitha. Jiwithataiyimini akaayitzi. Piwithatsitirani iijatzi saikatsiri janta.

JOSANKINATAKIRI JUDAS

Withataantsi

¹ Naaka Judas osankinat zimirori jiroka. Jompiratani Jesucristo natzi. Naaka iririntzi Jacobo. Iirokaiiti nosankinayitziini itasorintsitakaimi Ashitairi Pawa, pikaatzi ikaimashiriyitaimi. Iirokayitaki ikimpoyaawintani Jesucristo. ² Inkamintha inishironkapiroyitaimi, isaikakaapiroyitaimi kamiitha, tima jitakopiroyitaimi!

Yotaantashiwaitachari

(2 P. 2.1-17)

³ Nitakotani, nokowawitaka nosankinatakotimiro tsika okanta awisakoshiriyitantaari aakaiti. Iro kantacha iroñaaka okowapirotatya nosankinatimiro tsika okantakota piyaatakaantyaaawori pinkimisanti, pinkiminkotyaari itayitanakawori oitishiritaari. ⁴ Tima tzimayitatsi atziri amawinawaitachari isaikimotantayitzi. Thainkatasorintsitaniri jinayitzi, ikinkithatakaantashiwaitaka, ikantayitzi: “Inishironkatani jowayitai Pawa, kantatsi iroñaaka antayitiro akowayitzi, kantatsi iijatzzi amayimpiriwaiti”. Jirikaiti ñaawaitakirori ñaantsi, jimanintakiri Pawa, apaniroinitsiri jompiratanta. Ari ikimitaakiri iijatzzi Awinkathariti Jesucristo. Irootaki ikinkishiritantakari pairani Pawa jowasankitaayitairi jirika.

⁵ Nokowi nonkinkishiritakaimiro onkaati piyopirotaiyirini. Okantawitaka Pawa itasonkawintapirowaiwaitakari jashitaari irirori, jirikaiti jomishitowayitairi Egipto-ki, iro kantzimaitacha japathakiroryaitakiri ikaatzi thainkatasorintsitaniriiti. ⁶ Ari ikimitakari iijatzzi maninkariiti jomishitowayitakiri inkitiki, kaari jatakaironi tampatzikaini impinkathariwintanti. Kimiwaitaka joojotakotatyirimi Pawa tsika otsinirikitzi, ari jonyaawintari jowasankitaayitairi. ⁷ Ari ikimitari iijatzzi pairani Sodoma-jatzi, Gomorra-jatzi ipoña saikanampitakiriri. Kaaripiroshiri jinayitaki, ipaantawakaawaitaka ishramparinkakiini, jimayimpiriwaitzi. Iro jowasankitaantakariri paampari. Ari jinaitziro oitya awijiyimoyitairini kimityaarini jirikaiti jowasankitaantaitaari paampari kaari tsiwakanitatsini.

⁸ Ari ikimitakari jirikaiti kinkithatakaantashiwaitachari, kinkishiritakaantashiwaitachari, paantawakaawaitachari, thainkawaitaniri. Ti ithaawantari ikijiyimatziiri maninkariiti otzimimotziiri ishintsinka.

⁹ Iro kaari jimataajaiti maninkari Miguel, jiwatziiri maninkariiti, ti jinawaitashiwaita irirori jināanaminthatziri kamaari ikinkithatokatziiri Moisés ikamantapaintari. Apa ikantaki Miguel: “Iri Pinkathari kijiyimini”.

¹⁰ Iriima jirikaiti atziri kamantantashiwaitachari, ithainkashiriwaitakiro kaari jiyotaajaitzi. Tima okaatzi jiyotashiwaitari iriroriiti okimitakawo jiyotanitari piratsi. Apaniroini japirowaitaka. ¹¹ jimapiroitiri jowasankitaayitairi! Tima jantakiro ojaywori jantakiri pairani Caín.

Iknashiwaitaka ikimitakari Balaam, apa ikowashiwaitaka jaantyaawo kiriiki. Ikimitakotakari ikaatzi kamayitaintsiri jowayiritantakari Coré.

¹² Okimiwaitakawo iriimi owitsintayitakimini jatyoooyitakimi. Tima itsipatashitzimi ithainkatasorintsiwaitantzi, apa ikowi jantayitiro inimotziiri irirori. Ikimitakawo minkori otasonkainkatziro tampiya iiro oparyimaita. Ikimitakawo pankirintsi ti okithokinitzi imonkaapaitiwaitaka onkithokiantyaari, kamapirotaki, aritaki imponchakiryaitairo.

¹³ Ikimitakawo otamaryaani inkaari oshimoryaatakaashiwaitawo

jiña, irootaki jimayitakiri jirikaiti joñaagantashiwaitakawo iyaaripironka. Ikimitakotakari jinitsi ikimakaanta apirotaiya, ari inkimiyitaiyaari iriroriiti japirotaiya otsinirikitzi.

¹⁴ Iriiyitaki ikinkithatakotsitakari pairani Enoc icharinitanakari Adán, ikantakiranki:

Pamini, ipokaki Pinkathari itsipatakari ojyiki itasorintsiti.*

¹⁵ Ipokaki jowasankitairi maawoni.

Ipokaki jaminakotairi okaatzi jantayitakiri thainkatasorintsitaniri.

Ipokaki jaminakotairo ikijyimatantaki iijatzi.

¹⁶ Jirikaiti kinkithatakaantashiwaitaniri, kijyimatantaniri jinayitatzi. Thi-iyakowaitantaniri ikantaka. Jantayitziro inintashiyitari irirori. Kantakaapirowaitaniri jinayitzi. Inintaathatantakimiro jiyotaantziri ikowi jaantashiwaityaawo kiriki.

Ikaminaayitziiriri kimisantzinkari

¹⁷ Irooma iirokaiti, nitakotani, poshirityaawo jiyotaayitakimiri pairani Jotyantapirotani Awinkathariti Jesucristo. ¹⁸ Tima ikantayitaki irirori: “Paata iwiyaantapaatyaaawoni intzimayiti thainkantaniriiti, iri antashiwaityaawoni jinintashiyitari”. ¹⁹ Iriiyitaki kantakaawori inkisawakaantayitaaari, apa ikinkishiritawo isaawisato. Ti inampishiritantari Tasorintsinkantsi.

²⁰ Irooma iirokaiti, nitakotani, piwitsikashiritawakaayitaiya pinkimisantapiintanairo tasorintsitatsiri awintaankantsi. Pamanamanaataiyaaari Pawa, tsika okanta ikowakaajaantairi Tasorintsinkantsi.

²¹ Oisokiro jowanakimi Pawa jitakoyitaimi, oyaako powiro piñaayitiro inishironkatani Awinkathariti Jesucristo onkantaitatyaani jañaakaayitai. ²² Nishironka powiri inkaati kisoshiriniironkatatsini.

²³ Pashini, pinkimitakaantiri kapichiini okantaka powawisaakotantaariri intagaiyaami. Pashini, ontzimaty pinishironkayitairi. Irooma iyaaripironka, kisaniinta powiro. Ari pinkantakiro ikithaatari ikaaripiroshiritantakari, pinkimitakaantiro pinkisaniintatyiromi. Thaawanta powiro jiroka pimatzirokari iiroka.

Thaamintaantsi

²⁴ Anthaamintaiyaari matzirori ikimpoyaawintayitai iiro antziwashiriwaitanta. Anthaamintaiyaari jirika kimoshiritakagaini antsipataiyaaari, iiro otzimai akinakaashitani. ²⁵ Anthaamintaiyaari Pawa apaanitatsiri, yotaniri, owawisaakotantaniri. Iriitaki jirika Pawa tzimatsiri jowaninkawo, pinkatha jowaitakiri, imapiro otzimi ishintsinka, pinkatharipirori jinatzi, iri itakawori itzimi tikiraamintha otzimayitzi maawoni, irojatziki kanta isaiki iroñaaka, ari inkantaitatyaani. Ari onkantaayari.

* **1:14** Jirika Enoc, iri 7-tanantsiri icharinitanakari Adán. Jiroka okaatzi jiñaanatakari Enoc, ti opoñaayita janta Osankinarintsipiroriki, aña pashiniki osankinarints opoñaakawo, jiiitaitziro “Josankinarini Enoc”.

JOÑAAGAITAKIRIRI JUAN

Joñaagantakiri Jesucristo

¹ Jiroka joñaagantakiri Pawa tsika ikantakota Jesucristo, iri Pawa kantaawori jiyotantyaari jompirataniiti tsika onkantakoty pokimataintsiri jiñaitiro. Iro jotyaaantakariri Pawa imaninkariti inkamantiri Juan. Tima jirika Juan iri jompiratapiintakari Pawa. ² Iri Juan kinkithakirori okaatzi jiñaakiri. Iñaani Pawa ikinkithatakiri ikantakaantakiri Jesucristo inkamantantiro. ³ Kimoshiri inkantaiya ñaanataironi jiroka kamantaantsi, ari inkimityaari iijatzi kimsantaironi. Kimoshiri inkantaiya monkaataironi osankinainchari. Tima okaakitzimatai jiñaantaityaawori.

Jiwithaitari kimsantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoita

⁴ Naaka Juan osankinatzirori jiroka. Iiroka nosankinatzi kimsantzinkariiti kaatatsiri 7 papatoyita nashiyitachari nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima añaatsi Pawa, iri itakawori pairani itzimaki, irootaintsi impiyi, nishironka inkantaimi irirori, kamūtha isaikakaayitaimi janta. Ari inkimitaimiri jiiitatziri “7 tasorintsi”. ⁵ Ari inkimitaimiri iijatzi Jesucristo, tyaaryoori inatzi ikinkithatakotziri. Iriitaki itanaawori ipiriinta ikamawitaka, iri pinkathariwintairiri maawoni pinkathariwitachari jaka kipatsiki. Iriitaki ifakoyitairi aakaiti. Iriitaki kimitakaantairi inkiwaatyūimi, ipiyakotairo ayaaripironka ikapathainkatakai pairani ikamawintayitai.

⁶ Iriitaki pinkatharitakaayitakairi. Iriitaki ompiratatorintsitakaayitairi antawaitaanariri Pawa Ashitariri. Iriitaki otzimotairi jowaniinkawo, iriitaki pinkatharipirotatsiri. Ari inkantaitatyaani. Ari onkantyaari. ⁷ Jirika Cristo, inkinapai minkoriki, maawoni jiñaitawairi. Jimatsityaawo jiñaawairi owathaamirikitakiriri. Jiraakoitaiyaari maawoni jaka kipatsiki, jimatsityaawo kaari jyininkatawakaachani. Ari onkantyaari.

⁸ Jiroka ikantzi Awinkathariti Pawa:

Naakataki ojoyawori itawori osankinarintsi, Naaka ojoyawori iijatzi iwiyaantawori. Añaachana Naaka iroñaaka, Naaka itakawori pairani notzimaki, Naaka piyaatsini paata. Naakataki tzipirotatsiri noshintsinka.

Joñaagantaka Itomi Atziri

⁹ Naaka Juan, pirintzi powayitana pikimisantzinkaritari, ari akaataiyakini amawitakiro akimaatsiwaitaka, ari atsipatawakaa ipinkathariwintayitai Jesús. Pairani nosaiki othampishiki iitachari Patmos nokinkithatziro jiñaani Pawa, nokamantantziro ikantakinari Jesús. ¹⁰ Okanta apaani kitiijyiri ikinkishiritakatapiintaitari Awinkathariti, tzimatsi joñaagakinariri Tasorintsinkantsi. Nokimakiri notaapiiki iita kantanari, ikimitakawo tyootaantsi jiñaawaitzi, ¹¹ ikantakina: “Posankinatiro onkaati noñaayimiri. Iro potyaantiniriri kimsantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka nashitakawori nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima jiroka 7 nampitsi, iitachari: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea”.

¹² Ari nopithokanaka notaapiiki naminiri iita ñaanatanari. Noñaatziiri ootamintotspaini jiwitsikatziri oro. Ikaatzi 7. ¹³ Iro kantacha janta niyankiniki ari josatikaka apaani kimitakariri Itomi Atziri. Opamankakiri iitzi iithaari. Jontarikakari ichopiniiki jiwitsikajyironkaatatziri oro.

¹⁴ Kitamaapowainka ikantaka iitoki, kimiwaitaka iroomi iwitzi oijya, kitamaaki okantaka iroowaitaki jiriniki. Irooki okimitakari paampari. ¹⁵ Shipakiryaa okantayitaka iitzi, iriiwaitaki iporiryaaatzi kiriiki itagaitziri. Okimiwaitakawo iŃaani opoimaatzi oshinchaani jiŃaa. ¹⁶ Joirikaki impokiropaini jakopiroki, ikaatzi 7. Jomshitowimaitawo ipaantiki kimitakawori osataamintotsi, apimini okanta othoyimpitaki. Ikimitakari ipooki ikanta ooryaatsiri ishipakiryaaaprotzi tampatzikapaiti.

¹⁷ Ikanta noŃaakiri, tyaanakina nokamanaki. Iro kantacha jotirotantakinawo jakopirori, ikantana: “Iro pithaawi, Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawori. ¹⁸ Naakataki kaŃaaniri, nokamawitaka iro kantacha ari nonkantaitatyaani naŃagai. Naakataki ashitaawori shintsinkantsi jowaitaana nompinyaantya notyaantantai sarinkawiniki. ¹⁹ Posankinatiro okaatzi piŃaakiri, iro pitanatya piŃaakiri iroŃaaka, impoŃa onkaati piŃiiri paata. ²⁰ Ikaatzi ootamintotsi piŃaakiri kaatatsiri 7, iri oiyakaawintariri kimisanzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka jinashitakawo nampitsi. Ikaatzi piŃaakiri impokiro noirikakiri nakopiroki, kaatatsiri 7, iri oiyakaawintariri maninkariiti tsipataariri kimsanzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka”.*

2

Kamantaantsi jotyaaantaitakiniriri 7 japatoita kimsanzinkariiti:

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Efeso-ki

¹ “Jiroka posankinatiriniriri imaninkariti kimsanzatsiri apatotachari Efeso-ki. Iri Ńaanatziriri oirikakiriri 7 impokiro jakopiroriki, osatikainchari niyanki ipaampataki 7 ootamintotsi. Ikantziri:

² ‘Niyotziro okaatzi pantayitziri, tsika pikanta pantawaitaki, okaatzi pamawitakiri. Pisamayitakari kaaripiroshiririiti. PiŃaantawaitaari iitashiwaitachari, “Otyaantapiririiti” itzimi yotaantashiwaitachari. Piyotairi iiroka thiiyinkari jinayitzi. ³ Tyaaryoori pinatzi, amawiwaini pikantaka, oiyiki pikimaatsiwaitaka jowasankitaawintaitzimiro pipairyairo nowairo. Timaaita pisamawaita. ⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Powajyaantanakiro iirokaiti pitakotanta, tii pantairo pikimiwitanakawo pairani. ⁵ Pinkinkishiritiro tsika pikanta pairani owakiraa pikimisananaki. Powajyaantiro tsika pikanta iroŃaaka, pantairo tsika pikantanaka owakiraini pikimisananaki. Tima iirorika powajyaantairo, ari niyaatashitakimi, naapithataimiri ootamintotsi saikimotakimiri janta. ⁶ Iro kamiithataintsu pantakiri iirokaiti pikisaniintakiro jantakiri ikaatzi kimsantanairiri jiyotaantziri pairani Nicolás. Nimatsitataikari naaka.* ⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiŃaanatziri kimsanzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi, ari noshinitairi jyoawa chochoki aŃaakaantatsiri pankitainchari itasorintsipathatiki Pawa’”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Esmirna-ki

⁸ “Jiroka posankinatiriniriri imaninkariti kimsanzinkariiti apatotachari Esmirna-ki. Iri Ńaanatziriri itakawori, iwiyaantyaawoni. Iri Ńaanatziriri kamawitainchari iro kantacha aŃagai iijatzu. Ikantziri:

* **1:20** Tzimatsi kantatsiri jirikaiti “maninkariiti” kinkithatakotainchari jaka, iriitaki atziriri ikaatzi jwayitairiri kimsanzinkariiti. Tzimatsi pashini kantatsiri, iriityitaki tyaaryoori maninkariiti.

* **2:6** Tii jiyopiroitzi itzimi “kimsantanairiri jiyotaakiri pairani Nicolás”. Kimitaka iriitaki nashitaincha japatota, iri yotaashiwaitakariri kimsanzinkariiti, aamashitya iri kimitakariri Balaam okaatzi jantakiri pairani irirori.

⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotziro pikimaatsiwaitaka, niyotziro pashironkaawaitaka, irokawitaka ajaagantashiritaniri. Niyotzi iijatzi ithiyyakotakimi Judá-mirinkaiti janta. Jiitashiwaitaka Judá-mirinka, aña Satanás ashitakariri. ¹⁰ Iiro pithaawantashitawo onkaati pinkimaatsityaari. Tima irootaintsi piñiiri tsika inkaati jomontyaakaantiri kamaari. Ari pisaikiri onkaati ¹⁰ kitiijiyiri pinkimaatsiwaitya, jiñaantashiritatziimi kamaari. Iro kantacha ontzimatyii pintyaaryooshiriti irokaiti piyaatakaairo onkantawitatyatsintokaitimi, aritaki nañaakaimi paata, onkimiwaityaawo namathaiyitaatyimimi. ¹¹ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziiri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, iiro jiñaairo inkimaatsiwaitaiya japiitairo inkamai’ ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Pérgamo-ki

¹² “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Pérgamo-ki. Iri ñaanatziiriri otzimimotziiri josataaminto apiminitatsiri othoy-impitzi. Ikantziri:

¹³ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotzi pisaikimotakiri ipinkathariwintziri Satanás. Iro kantacha niyotzimi iijatzi oisokiro powakina pipairyaapiintakiro nowairo, tii powajyaantziro pawintaashiritana. Tii powajyaantanakiro irokaiti okantawitaka jowamaawiitakari noyimisantakaapirotani Antipas, itzimi kinkithatakotakinari inampitawo Satanás. ¹⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Tzimayitatsi pikaataiyini kimitakariri Balaam jiyotaantzi. Tima pairani Balaam, jiyotaapiintakiri Balac onkantya inkaimashiryaaantyaariri charinitanakariri Israel-ni jowakaiyaari itainiriri ikimitakaantashitari iwawani. Imayimpir-itakaakiri iijatzi. ¹⁵ Ari okimitakari iijatzi tzimayitatsi kimisantayitakirori jiyotaantziiri pairani Nicolás. ¹⁶ ¡Powajyaantairo! Iirorika powajyaantziro, ari niyaatashitakimi nowayiritiri, iro nowayiritantyaariri osataamintotsi shitowatsiri nopaantiki. ¹⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi iñaanatziiri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari nompakiri joyaawo manaantsitatsiri maná. Ari nompakiri iijatzi kitamaari mapí osankinataka owakiraari wairontsi kaari jiyoitzi, apa jiyotairo aakironi jiroka mapí’ ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Tiatira-ki

¹⁸ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Tiatira-ki: Iri ñaanatziiriri Itomi Pawa, kimitakariri irooki paampari, poriryaaantsiri iitziiki. Ikantziri:

¹⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, pitakoyitantaka, pikimisantaki, pantawaitaki, kamaitaniri pinatzi. Ilikiro pinkamaitanatyawo iroñaaka panaakaanakiro pikantawita pairani. ²⁰ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Paapatziyakawo irokaiti tsinani iitachari Jezabel. Okantzi iroori kamantantaniro inatzi, iro kantacha okaatzi iyotaantakiri iroori, ojyiki oitzipinashiritakiri nompiratani. Iro opoñaantari owakaayitakiri itagaaitziniriri ikimitakaantashiitari iwawani. Omayimpir-itakaayitakiri iijatzi. ²¹ Osamani noyaakowitakawo owajyaantantyaawori antakiri, iro kantacha tii okowi owajyaantiro omayimpiriwaitzi. ²² Iirorika owajyaantashitaawo, ari nomantsiyaakiro tsika omayimpiriwaitapiintaki, ari onkimaatsiwaityaari. Ari nonkimitaakiri inkaati mayimpiritakironi. ²³ Ari nowamaayitairi ikaatzi iyotaayitakiri. Iro ompoñaantyaari jiyotai maawoni kimisantzinkariiti naakataki iyoshiritziri maawoni, niyotzi iita ikinkishiriyitari, niyotzi iita ikimashiritziri. Ari onkantya noipiyantimirori okaatzi pantayitakiri irokaiti. ²⁴ Irooma irokaiti, yotapainchari janta

Tiatira-ki kaari kimisantakironi okaatzi iyotaantashiwitakari, iiro noshintsithatzimi. Tima tii pipankinawaitawo okaatzi iyotaashiwitantakari jiiatiziri “jimanakaapirotani Satanás”.²⁵ Iro kantacha iirokaiti ontzimatyii pintyaaryooniti irojatzi nompilyantatyaari.²⁶ Intzimirika kitsirinkakironi jimonkaatiro noŋaani irojatzi iwiyaantapaatyaawoni, aritaki nimatakaakiri impinkathariwintairi atziriiiti.²⁷ Ari ojyatyawo ikimitaakina Ashitanari naaka, jimatakaakinawo ipinkatharitakaana, ari inkimitagairi iijatzi iriroriiti impinkatharitakairi.

Ari ijiwatantaiyaari jashirokotziti.

Irijatzi apirotairini iisanitani, inkimitakaantairi ipookaitziro kowitzi.

²⁸ Niitairi naaka kimitakariri impokiro Oŋaaminki.[†] ²⁹ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiiŋaanatiziri kimisanzinkariiti’ ”.

3

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Sardis-ki

¹ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisanzinkariiti apatotachari Sardis-ki. Iri ŋaanatiziri jiiatiziri ‘7 tasorints’, oirikiriri 7 impokiro. Ikantziri: ‘Niyotzimiro pantayitakiri, ikantaitzimi “aŋaashiriri”, aŋa tii ari pinkantya, kamashiriri pinayitzi.

² Pinkakimpishiritai. Pintyaaryooshiriti iiro pikamashiritanta. Tima Pawa jiiŋiro okaatzi pantziri tii pimonkaatziro ikowakaimiri.

³ Pinkinkishiritiro ikamantaitakimiri pairani, pimonkaatiro. Powajyaantiro pantapiintakiri. Iirorika pikakimpitai, ari nomapokapaimi nompilyairika, nonkimityaari jomapokantzi koshintzi.⁴ Iro kantacha tzimatsi janta Sardis-ki kiyopayipaini matakirori ikitishiritzi. Iriiyitaki kimitakariri kaari oipatsitironi iithaari, irootaki jiriipirotantaaari jirikaiti onkantya intsipantaiyaanari nokithaatawo kitamaari.

⁵ Intzimirika kitsirinkakironi, aritaki nonkithaatairi kitamaari. Iiro nojyitziro iwairo itsipataari josankinatakotaka inkaati kaŋaaniyaatsini. Nonkantairi Ashitanari, iijatzi maninkariiti: “Ikimisantaana jirika”.

⁶ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisanzinkariiti’ ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Filadelfia-ki

⁷ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisanzinkariiti apatotachari Filadelfia-ki. Iri ŋaanatiziriri Tasorintsitsitiri, Tyaaryoopirori. Iri ŋaanatiziriri jowaitakiri jashitaryagainiri atziriiiti, irijatzi jowaitakiri jashitapithatairi intyaaayiti. Ari inkimityaari David-ni. Tikaatsi shintsithatirini jirika jashitaryagainiri, jashitapithatairi iijatzi. Ikantziri:

⁸ ‘Niyotziro pantayitzi. Pamini. Noshinitakimi pintyai, tikaatsi otzikawakimini. Iro nimatakimiri tii pishintsishiritaiyini, iro kantacha pimonkaatakinawo noŋaani, tii ikimaizimi pinkanti: “Tii jashitana Pawa”.

⁹ Iriima jirikaiti kantashiwaitachari: “Naaka Judá-mirinka”. Kaarimaita Judá-mirinkapirori, aŋa iri jashiyitakari Satanás. Irootaki notzirowakaan-taiyaariri paata impinkathayitaimi. Ari jiyotairi imataty nitakotakimi.

¹⁰ Tima pityaaryowintakiro iirokaiti pimonkaayitziro noŋaani, aritaki nonkimpoyaawintakimi iiro jiiŋaantashiritantaitzimi. Tima kapichitapaaki jiiŋaantatimiri ikaatzi nampitawori kipatsiki.¹¹ Irootaintsi nompilyaki. Kiso powiro pikimisantakiri, iiro paminaashiwitanta pinintaiyaawo impayitaimiri, jamathaitaimi.¹² Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari

[†] 2:28 Ari jiiitsitari iijatzi Jesús, ikantaitzi “Oŋaaminki”. Paminiro Ap. 22.16.

nonkimitakaantairi tzinkamitsi otzinampitzirori itasorintsipankoti Pawa. Ari jashi jowairo isaikai. Ari nonkintakotainiri iwathaki iwairo Pawa, ari jiyoti Pawa ashitaari. Ari nonkintakotainiri iwathaki owairo nampitsi Jerusalén, ari jiyoti isaikai jirika inampiki Pawa, ariitaachani isaawiki ompoŃagayiaawo inkitiki. Ari nonkintakotainiri iijatzi iwathaki owakiraari nowairo. ¹³ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Laodicea-ki

¹⁴ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Laodicea-ki. Iri Ńaanatziro jiiitaitziri ‘Ari onkantaari’, iri jawintaashiritapi-intaitari jiŃaawaitziro tyaryoori. Iri Ńaanatziro jiwitsikakaitakiri pairani jiroka kipatsi. Ikantziri:

¹⁵ ‘Niyotziro pantayitziro. Pikimitakawo saawaironkatatsiri, jampaatatsiri. Nokowiri naaka, saawaari. Iirorika osaawatzi, katsinkaari. ¹⁶ Irooma pikimitawo jampaatatsiri jiŃaa, ari noowawintaimi. ¹⁷ Pikantapiintaiyini iirokaiiti: “Ajyaagantakina, tikaatsi nonkowiyyiri”. Iro kantacha tii ari pinkantya, aŃa owashiriri pinatzi, manintaari, ashironkaari, amajyookiri, aatonkoryaamirikiri. ¹⁸ AŃa ontzimatyii pinkimitakaantairo pamanantaatyiiromi n-oro-ti itagaitakiri imporikapirotantyaari. Ari pimatairo pajaagantya. Pinkimitakaantairo pamanantaatyiiromi kitamaari noifhaari, iiro paatonkoryaamirikiwaitanta ompoŃaantyaari pinkaaniwintawaitya. Pinkimitakaantiro pamanantaatyiiromi naawintawo pishintsitantaiaari pikamaatyaakitaki. ¹⁹ Iro namitari naaka noshintsithatziro nitakotani, nowasankitairi. Ontzimatyii pintyaaryootai iirokaiiti, pimpiyashiritai. ²⁰ Pamine, kimiwaitaka nonkatziyatyiiimi jikokiroki nokaimi nontyaantyaari. Tzimatsirika inthomainta kimakinari, ishinitanarika nontyi, ari atyootawakaiyaari. ²¹ Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, aritaki intsipataina nompinkathariwintanti. Tima nimatakiro naaka nokitsirinkakiro, notsipataari isaikamintoki Ashitanari nopinkathariwintanti. ²² Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

4

Thaamintaantsi inkitiki

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, noŃaatzii ashitaryaanaka inkiti. Irijatzi apitapairo jiŃaanatapaana noŃaakiri kitziroini poimatapaintsiri ikimitari tyoorintsi. Ikantana: “Pimpoki jinoki, ari noŃaayimiro onkaati awijatsini paata”. ² Ikanta niyaashirinkatanaki jinoki, noŃaakiro saikamintotsi, okimiwaitakawo isaikantapiintari pinkatharipirori, owaniinka okantaka. Tzimatsi saikantakawori. ³ Jirika saikaintsiri shipakiryaa ikantaka, ikimitakawo kityonkaironkari mapi kaninakitsiri. Itapotakiri oyi isaikamintoki, ikimiwaitakawo oyi natsiryaaakiri mapi kaninakitsiri.* ⁴ Tzimatsi pashini saikamintotsi okaatzi 24, iro osatikakiriri niyankiniki saikaintsiri. Ari isaikayitakiri Antaripiroriiti, kitamaa okantayitaka iithaari, oro inayitaki jamathairi. ⁵ NoŃaaki ookathawontsi, nokimakiro oŃaanaki opoŃaanaka saikamintotsiki. Tzimatsi 7 ootamintotsi owaampatainchari, iri imontitakari saikamintotsi. Iriitaki oiyakaawintziriri Itasorintsiti Pawa, kaatatsiri iijatzi 7.

⁶ Tzimatsi inkaari imontitakari saikamintotsi, kitijyaaniki okantaka. Tzimatsi 4 inkitiwiri katziyainchari, iri piyowintakawori saikamintotsi. Iro

* **4:3** Mapi “kityonkaironkari kaninakitsiri” jiiitaitziro “jaspe”, jiiitaitziro iijatzi “cornalina”. Irooma mapi “natsiryaaakiri kaninakitsiri” jiiitaitziro “esmeralda”.

kantacha jirika inkitiwiriiti otzimi ojyiki irooki, irootaki jaminantayitari tsikarika, jaminantayitawo iijatzí itaapiiki.† 7 Apaani inkitiwiri jojyakari kajyikari. Pashini jojyakari vaca iryaani. Pashini atziripoo jinatzí. Iriima pashini jojyakari jiwowaita pakitha. 8 Omapokashitanaka otzímáyitanaki ishiwanki jirika inkitiwiri, 6 ishiwanki tzmáyitanantsiri. Otzimi ojyiki irooki iwathaki, otzímítanaka irooki inthomainta iwathaki. Iriitaki aakow-intanakawori ipampithaapiintaki, kitijyiriki iijatzí tsiniripaiti, ikantzi: Tasorintsi, Tasorintsi, Tasorintsi jinatzí Pinkathari Pawa, Shintsipirotsiri. Iriitaki añaagatsi iroñaaka, iri itakawori pairani itzimakiri, irootaintsi impiyi. 9 Ari ikantapiintatya jirikaiti inkitiwiri ithaamintawintari saikaintsiri, kantaitachari jañi. Ikanta joñaagantakiro jirikaiti ipinkathatapiintaitakiri, ipaasoonkitapiintakiri, 10 jimatanakiro iijatzí 24 Antaripiroriiti jotzi-irowashitanakari saikaintsiri, kantaitachari jañi. Ithaamintawintanakari, jamathairyimotanakiri. Ari jiñaitziro imapiro janaakotantzi jirika saikaintsiri ipinkatharitzí, okantawita ipinkathariwintantawita iijatzí Antaripiroriiti. Ikantaiyanakirini:

11 Nowinkathariti, Pawá,

Iro kowapirotaitacha ontzimimotimi iiroka powaniinkawo, pinkatha inkantaitimi, ontzimimotimi pishintsinka.

Irokataki witsikayitakirori maawoni, tima irokataki kowashitainchari ontzimayiti pipwitsikani.

5

Osankinarintsi ipoña Oijya

1 Noñaatziiri saikaintsiri saikamintotsiki, joirikaki jakopiroki osankinarintsi. Kamiitha apinaitaka, 7 okaatzí japiipiuntaitakiro jontsirikaitakiro iiro japinairyaaantaitawo. 2 Noñaatzi apaani maninkari tzmatsiri ishintsinka, shintsiini jiñaawaitzi, ikantzi josampitantzi: “¿Litaka jowaitakiri jontsirikaryi-iro osankinarintsi, impoña japinairyiuro?” 3 Tikaatsi apaani matironi japinairyiuro jiñaanatiro. Tii itzimi inkítiki, tikaatsi iijatzí kipatsiki, ari ikimítakari sarinkawiniki, tii itzimi apinairyiuroni. 4 Antawoiti niraanaka, tima tikaatsi matironi japinairyiuro jiñaanatiro. 5 Ikantana apaani Antaripirori: “Aritaki piraaka. Pamini. Tzmatsi apaani matakirori otzimimotziri itasorinka, iri matironi jontsirikaryiuro, japinairyiuro iijatzí. Iriitaki charinitakiriri Judá, jiitatziri ‘Kajyikari’. Irijatzí charinitakariri David-ni. Iriitaki jowaitakiri jimatiuro”.

6 Opoñaashitaka noñaaki apaani Oijya. Ikatziyaka niyankiniki osaikaki saikamintotsi, josatikari inkitiwiriiti, josatikari Antaripiroriiti. Kimiwaitaka jirika Oijya aritaki jowamaawiitakari pairani. Tzmatsi okaatzí 7 ichii. Tzmatsi iijatzí 7 irooki. Iri ojyakaawintachari 7 Tasorintsi, ikaatzí jiñaitari maawoni kipatsiki. 7 Ikanta jirika Oijya, jiyaaashitakiri okaakiini saikaintsiri. Joirikapaakiro osankinarintsi. 8 Ikanta inkitiwiriiti ipoña Antaripiroriiti, jotzirowashitanakari Oijya, ipinkathatanakiri. Tzmayitatsi ipampithaaminto. Tzmayitatsi kasankainkari itaayitzi jotitaitakiro oro-nakiki. Jiroka kasankainkari iro ojyakaawintacha jamananaatani oitshiritaari. 9 Ari ipampithagaiyanakironi owakiraari pampithagaantsi, ipampithaakotziri Oijya, ikantzi:

Iiroka jowaitakiri poiirikiro osankinarintsi, iiroka ontsirikaryiuroni, Tima iiroka kaphathainkaintsi jowamaawiitakimi, ari pipinakowintairi atziriiti jashitantaariri Pawa.

† 4:6 Kantakotachari jaka “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzí cristal.

Ari opoña jashiyitaari Pawa tsika ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.*

¹⁰ Iroka kantakaawori ikimitantaariri pinkathariiti, ikimitaari Ompiratasorintsitaari, jantawaitainiri Pawa.

Iriiyitaki pinkathariwintairini isaawijatziiti.

¹¹ Opoñaashitaka noñaaki ijyiki maninkariiti piyowintapaakawori saikamintotsi, tsika isaikaki inkitiwiriiti ipoña Antaripiroriiti. Ari ipiyopirotaiya-paakani ijyiki, ijyiki maninkariiti. ¹² Ikantaiyini:

Jirika Oijya jowamaawiitakari, iri iriipirotaitsiri otzimimotziri: itasorinka, jajyaagawo, jiyotani, ishintsinka. Impinkathayiitairi, jowaniinkataiya, inthaamintawintaityaari.

¹³ Nokimatzi ipampithagaiyanakini maawoni saikantawori inkiti, kipatsi, inkaari, sarinkawini. Ikantaiyini:

Jirika saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya, thaamintaari jinatzi, pinkathataari jinatzi, otzimimotziri jowaniinkawo, ipinkathariwintantzi, ari inkantaitatyaani.

¹⁴ Iri inkitiwiriiti apiipiintzirori ikantzi: “Ari onkantyaari”. Iriima Antaripiroriiti otzirowa ikantaiyakani ipinkathataiyirini jirika kantaitaachaniri.

6

Jontsirikayitakiro

¹ Ipoña noñaakiri Oijya jontsirikaryaanaakiro itanakawori jontsirikaitakiro. Ari ishinchuinkatanaki jiñaawaitanaki apaani inkitiwiri, okimiwaitakawo ookathawotsi, ikantzi: “jPimpoki! jPamini!” ² Noñaatziiri ishiyataipaaka kitamaari mora, joirikakiro iyaani tyaakaakariri mora. Jamathaitawakiri, jataki jowayiritya, japirotanti.

³ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “jPimpoki! jPamini!” ⁴ Ari ishiyataipaaka pashini mora kityonkari, ipaitawakiri antawoiti owathaamintotsi tyaakaakariri. Iri jowayitaki jowajyaantakairi atziriri isaiki kamiitha kipatsiki. Irojatz jopoñaantanakari jowamaawakaayita.

⁵ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “jPimpoki! jPamini!” Noñaatziiri ishiyataipaaka pashini mora kisaari, joirikataiki jotinakaminto tyaakaakariri. ⁶ Nokimatzi ñaawaitanaintsiri ikatziyayakani inkitiwiri, ikantaitzi: “Pimpimantayiti iipiyokiini piwankiri, pimpinatakaapirotyaawo, tima tii otzimapirotzi. Ari paaki oiyiki kiriiki apaani kitiiyiri, irojatz jiiñaitantyaawori antawoiti tajyitsi. Iro kantacha tikiraata powaaripirotziro pankirintsi tsika jaayitziro imiriitari, tsika jaayitziiri iijatzi yiinkantsi”.*

⁷ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “jPimpoki! jPamini!” ⁸ Noñaatziiri ishiyataipaaka pashini mora kitiriri, jiiitatziri “Kaamanitaantsi” tyaakaakariri. Ari itsipatakari

* **5:9** 5.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatz ikantaitsitari ikaatzi iyoshiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. * **6:6** Iro ikantajaantaitakiri jaka: “Pimpimanti apaponawoini harina onkaati ompinatya apaani denario. Pimpimanti mawaponawoini cebada onkaati ompinatya apaani denario”.

jiitaitziri “sarinkawini”. Jirika jiitaitziri “Kaamanitaantsi” jowaitakiri jowamaayiti iyyiki isaawijatziiiti. Tzimayitansi jowamaakaantakiri jowathaan-tayityaari osataamintotsi, tzimatsi owamaayitiri itajji, pashini aayitakiri mantsiyarintsi, pashini jatsikayitiri katsimari piratsi.†

⁹ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Noñaatzi oponkitziki taapirimintotsi ishiriiti ikaatzi jowamaawintaitakiri ityaaryootzi ikinkithatziro iñaani Pawa. ¹⁰ Iri kaimayitanaintsi shintsiini, ikantaiyini: “Nowinkatharipirorití, Tasorintsiri, Tyaaryoorí. ¿Tsiikapaitima onkaati poyaawintya pimpiyakowintantyaanari, powasankitaayitairi isaawijatziiiti?”

¹¹ Ipoña ipayitakiri kitamaari kithaarintsi inkithaataari, ikantaziri: “Apaatyaami pimakoryaawaki irojatzi jariiantaayari pirintziiti pitsipatakari pantawaitaki. Tima ontzimatyii jowamaitiri iijatzi iriroriiti inkimitakotaimiro irokaiti”.

¹² Noñaatziiri Oijya jontsirikaryaakiro pashini, yotapaaka apaani inthonkantantyaawori. Ari omapokanakari antawoiti ontziñaanaka. Tsiwakimatanaki ooryaatsiri, tsiniriki okantanaka. Kityonka ikantanaka kashiri ikimitanakawo iraantsi. ¹³ Ari itziroryaayitanaki impokiro, ikimiwaitanakawo oparyaakitzi irakakiri chochoki otikakitziro antawoiti tampiya.‡

¹⁴ Tii okoñaatanai inkiti, okimiwaitanakawo apinaita antawoiti tspana. Tii jiñaitairo otzishipaini otaankayitanaki, iijatzi othampishipaini. ¹⁵ Manaiyanakani atziriiti impiitamooki. Ari ikaatzi jimanaiyanakani maawoni, pinkathariiti, ñaapiroriiti, ijiwaripaini owayiriiti, ajyaagantaniriiti, shintsiriiti, ompirataariiti, saikashiwaitaniriiti iijatzi. ¹⁶ Jirikaiti manayitanainchari ikaimakaimatanakiro otzishi, mapiiti, ikantzi: “Pimpichiina. Pimanina iiro noñaantari saikantsiri saikamintotsiki. Pimanina iiro noñaantari Oijya kisaniintakinari”. ¹⁷ Tima monkaapaititapaaka iyatsimanka. ¿litama amawitironi?

7

144,000 ikintakotamakoitakiri

¹ Ikanta othonkapaa jiroka, noñaaki ikatziyayita 4 maninkariiti ochimpitapaa kipatsi. Iriitaki otzikakirori antawoiti tampiya. Iro kaari jiñaitantawo ontamaryaatakaairo inkaari, tii jiñaitziro iijatzi aapanatakaairo oshi incható. ² Ipoña noñaaki iijatzi pashini maninkari itonkaapaaki ishitowapiintzi ooryaatsiri. Shintsiini jiñaanatapaakiri 4 maninkariiti. Tima jirikaiti 4 maninkariiti, otzimimotziri ishintsinka, jowaitakiri jowaaripirotiro kipatsi iijatzi inkaari. ³ Ikantapaakiri: “Paata powaaripirotiro kipatsi, inkaari, inchatopaini, nonkintakotamakotawakiri jompirayitaari Pawa”. ⁴ Nokimatzi apaani kinkithatakotanakiriri ikaatzi ikintakotamakoitakiri. Ikaataiyini 144,000. Iriiyitaki kaatatsi 12 jinashiyitaa ichariniiyitari Israel-ni. ⁵ Ikintakotamakoitaki 12,000 Judá-mirinkaiti, 12,000 Rubén-mirinkaiti, 12,000 Gad-mirinkaiti, ⁶ ipoña 12,000 Aser-mirinkaiti, 12,000 Neftalí-mirinkaiti, 12,000 Manasés-mirinkaiti, ⁷ ipoña 12,000 Simeón-mirinkaiti, 12,000 Leví-mirinkaiti, 12,000 Isacar-mirinkaiti, ⁸ ipoña 12,000 Zabulón-mirinkaiti, 12,000 José-mirinkaiti, 12,000 Benjamín-mirinkaiti.

Kitamaayitaintsiri ikithaayitaka

† **6:8** Jiroka kantakotachari jaka “tzimayitansi”, intzimirika 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantyaari pashiniki nampitsi tsikarika itzimayitzi 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantayityaari maawoni kipatsiki. ‡ **6:13** Jiroka chochoki ikantakoitzi jaka higuera inatzi.

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, noŃaatzi ipiyotaiyakani atziriiiti. Tima ijyikiyiro ikantaka, tikaachaaaini matironi jiyotiri tsikarika ikaataiyini. Iriiyitaki atziriiiti nampiyawori tsikarikapaini. Jirika atziriiiti, iritaki katziyayitachari isaikamintoki Oijya, kitamaa ikantayitaka ikithaayitaka. Jotiyaki oryaani kompiroshi.* ¹⁰ Thaaminta ikantaiyakani, ikaimaiyini ikantzi:

Iri Pawa owawijaakotantatsiri, iriitaki saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya.

¹¹ IpoŃa jotzirowaiyanakani ikaatzi tapothaitakirori saikamintotsiki. Jirika ikaataiyakini: maninkariiti, Antaripiroriiti, ipoŃa inkitiwiriiti. Ithaamintawintanakari Pawa, ¹² ikantaiyini: “¡Ari onkantaari! Thaamintaari jinatzi irirori, otzimimotziri jowaniinkawo, yotaniri jinatzi, paasonkitaari jinatzi, pinkathataari jinatzi, tzimatsi itasorinka iijatzi ishinsinka. Onkantaitatyaani anthaamintaiyaari Pawa. Ari onkantaari”.

¹³ IpoŃa jiŃaanatanakina apaani Antaripirori, ikantzi josampitana: “¿Litaka jirikaiti kitamaathaitaintsiri ikithaataka? ¿Tsikama ikinapaakika?” ¹⁴ Ari nokantanakiri naaka: “Iintaantya, piyotziro iiroka nowinkathariti”. IpoŃa ikantanakina irirori: “Iriiyitaki Ńaayitakirori ‘Antawoiti Kimaatsiwaitaantsi’”. Okimiwaitakawo inkiwantantyaawomi iithaari iriraani Oijya, irootaki kitamaamawotakaapirrotakirori. ¹⁵ Irootaki ikitsirinkantaawori jirikaiti ikatziyimotaari Pawa isaikamintoki. Ari inkantaitatyaani kitiiyiri, iijatzi tsiniririki jantawaitainiri itasorintspankotiki. Jirika saikaintsiri isaikamintoki, ikimitaawo iriimi katziyathaantitainchani jontsirityaarimi jirikaiti. ¹⁶ Iiro itajyaaniintawaitai, iiro imiriniintawaitai, iiro ikimaatsiwaitaari ooryaatsiri, ¹⁷ tima jirika kimitakariri Oijya, katziyimotakariri niyankiniki saikaintsiri isaikamintoki, iriitaki aamaakowintaiyaarini, inkimitakaan-tairi jaamaakowintaitari oijya, iriitaki aayitairini jirakairi jiŃaa otzimi aŃaakaanatsiri. Tima Pawa ojyiyookipirotaarini, jiraawaiyitaka”.

8

Kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro

¹ Ikanta Oijya jontsirikaryaakiro kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro. Osamaniironka jimairiitapaintzi inkitiki, tikaachaaaini apaani Ńaawaitatsini.* ² IpoŃa noŃaakiri 7 maninkariiti itsipatapiintakari Pawa. Ipaitakiri tyoomintotsi. ³ IpoŃa ipokapaaki pashini maninkari, ikatziyimotapaakawo taapirimintotsi, joirikanakitakiro jiwitsikaitziri oro. Jirika maninkari, ipaitawakiri ojyiki kasankainkari intaantyaawo joirikanakitakiri. Ari otsipatakawo jamanamanaatani atziriiiti oitishiritaari, kimiwaitaka ompiyotatyaami onaminaki taapirimintotsiki. ⁴ Okanta otaanaka kasankainkari janta joirikanakitakiri maninkari, katziyainkatanaka oyachaarinka otsipainkatanakawo jamanamanaatani oitishiritaari, owanaa inimotakiri Pawa. ⁵ IpoŃa jirika maninkari oirikanakitakirori ikitaminto, jaaki owaampariminkiti taapirimintotsi, jotitakiro joirikanakitakiri. Jookakiro kipatsiki. Ari omapokanakari kamiŃainkatanaintsiri, antawoiti ookathatanaka, antawoiti ontziŃaanaka iijatzi.

Tyoomintotsiiti

* **7:9** 7:9 Ikantakoitziri jaka “nampiyawori tsikarikapaini”, irojatzi ikantaitsitari ikaatzi iyoshiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimaŃaanitawakaachari tsikarikapaini. * **8:1** Kantakotachari jaka “osamaniironka”, aamaashitya okaatzi 1/2 hora.

⁶ Witsikaiyanakani 7 maninkariiti intyootaiyini.

⁷ Ari jitanakawo apaani maninkari ityootanaki, omapokashitapaaka oparyaapaaki kipatsiki jiriniki, iijatzi paampari, kimiwaitapaaka iraantsi. Otaapaakiro kipatsi. Iro apirotyaami kajiyitani kipatsi ontaiya inchatopaini, iijatzi inchashipaini.†

⁸ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka otonkanaki kimitakawori antawoiti otzishi, shitowanaki paampari, ookapaaka inkaariki, okimitapaakawo iraantsi. Iro apirotyaami kajiyitani kipatsi tsika otzimayitzi jiŋaa, ⁹ iro japirotyaami inkamayitimi ikaatzi saikayitantawori inkaari, iijatzi ikimiyitakari saikayitantakawori antawoiti pitosi. ¹⁰ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itziroryaanaki impokiro, paampa ikantanaka iroatzi tsika otzimayitzi jiŋaa, iro apirotyaami kajiyitani kipatsi otzimayitzi jiŋaa. ¹¹ Jirika impokiro paryaintsiri kipatsiki juitaitziri “Kipishiri” Tima kipijyaa ikantakaapaakawo maawoni jiŋaa tsika oparyaayitaki ipomiki. Iro apirotyaami kajiyitani kipatsi inkamayitimi atziri opiyakiri jirakiro jiŋaa.

¹² Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itsiniritanaki ooryaatsiri, iro japirotyaami kajiyitani tii jooryaantsipirotai. Ari ikimitanakari iijatzi kashiri ipoña impokiro, tii joorintapirotaa tsiniripaiti.

¹³ Nokimatzi poimatapaintsiri jaapaaki inkitiki, noŋaatziiri pakitha jinatzi, ikantapaaki jatiki: “iijowí, iijowí, iijowí, inkantamachiitiri inkaati nampitaiyaawoni kipatsiki, iriitaki apishityaawoni iwiyaantapaakawori intyootawai mawa maninkariiti!”

9

¹ Ipoña ityootanaki pashini maninkari. Noŋaatzi iyyaawiinkapaaki kipatsiki apaani kimitakariri impokiro. Iri jowaitaki jashitaryiuro omoona inthomaintapirotatsiri. ² Ikanta jashitaryaakiro, ari oshitowainkatanaki kachaari, iroowaitaki okanta antawoiti ootaantsi. Opamankanakiri ooryaatsiri, iijatzi tampiyainka. ³ Ari ishitowanakiri kachaariki ijyiki tsitsiriniro, ikimitapaakari ikintantzi kitoniro. ⁴ Tii ishinitaitziri jowaaripirotiro pankirintsi, inchashipaini, inchatopaini. Apa ikintayitapaakiri atziriiti kaari ikintakotamakoyitzi Pawa. ⁵ Jirikapaini tsitsiriniro, tii ishiniitzi jowamairi atziriiti ikintayitakiri. Apa ikimaatsitakaashitakari ikaatzi 5 kashiri. Antawoiti ikatsitzimotakiri, iroowaitaki iyatsinka kitoniro. ⁶ Owanaa inkimaatsiwaitiya atziriiti, inkowayitanaki atziriiti inkamapithatiri, iiro okantzimaita.

⁷ Jirikapaini tsitsiriniro ikimitakotakari morapaini iŋaantakaayitiri jowayiritya, jamathaiytakari oro. Atziripoowaitaki ikintayitaka.

⁸ Santhapitaishi okanta iishi, iroowaitaki oishi tsinani. Antawopaini iraiiki, iroowaitaki iraiiki kajiyikari. ⁹ Kimiwaitaka inkithaatayaawomi ashivotaki ishpaniiki. Antawoiti impoimatanaki jaiyanakini, irirowaitaki ipoimatzi imorani atziriiti aririka jowayiritawakaiya. ¹⁰ Ikimitakari kitoniro otzimayitzi ithoyini ipatzishithaki. 5 kashiri osamanitzi awijantyaari iyipiyanka. ¹¹ Jirika ijwaritikari tsitsiriniro, maninkari jinawitaka, iriitaki pinkathariwintantsiri janta inthomaintapirotzi omoona. Jiitaitziri jirika “Apirotantaniri”. Iŋaaniki Heber-mirinka, jiita “Abadón”. Iŋaaniki Grecia-jatzi, jiita “Apolión”.

† 8:7 Jiroka kantakotachari jaka “Iro apirotyaami kajiyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiuro mawakota kipatsi, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori, maawoni inchatopaini, shimapaini, othonka oshityaatanaki jiŋaa janta.

¹² Ari iwiyaari itanakawori jatikaita “jijowí!” Iro kantacha iiniro iyota apiti inkantaiti “jijowí!” imonkaatya.

¹³ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, iiniro iyotapaaka intyootawai apaani maninkari irojatzi imonkaatantyaari 7 maninkariiti. Nokimatzi ñaawaitanaintsiri osorinachiinampiki taapirimintotsi montitakariri Pawa. ¹⁴ Jiñaanatapaakiri maninkari tyootanaintsiri, ikantziri: “Poojoryaakotiri 4 maninkariiti kimitakawori oojotatyirimi antawaani jiña jiiitaitziri ‘Eufates’ ”. ¹⁵ Jashitaryaakoitakiri maninkari ayimatakiri intsitokanti. Iri apirotirinimi intsitokiri atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi. Irootaki jashitaryaakoitantakariri japirotanti.* ¹⁶ Tzimatsi ijyiki owayiriiti tyaakaayitakariri imorani. Ikantaitakina, ikaataiyini 200,000,000 owayiriiti. ¹⁷ Ipoña noñaaki ikoñaapirotanaki jirika owayiriiti noñaawiyatakari, ikithaayitakawo ashiretakai ishapaniiki. Tzimatsi porikathaitaintsiri ikimitakari paampari, pashini kityonkaniironkathaitaintsiri, pashini kitirithaitaintsiri. Jirika morapaini, iriiwaitaki iito kajyikari. Oshitowanaki ipaantiki paampari, kachaari, kitirimoiito okantanaka, oiyiki oshitzinka. ¹⁸ Iro apirotirinimi owamairi atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi, okaatzi shitowanaintsiri ipaantiki. ¹⁹ Tima ipaantiki morapaini otzimayitaki ishintsinka. Aña kantatsi jatsikantantyaawo iijatzii ipatzishitha, ikimiwaitakari maanki.

²⁰ Iro kantzimaitacha, tii jowajyaantziro ikaaripiroyitzi atziriiti kaari jowamaayitii. Iikiro jiyaatakaatziro ipinkathayitanakiri kamaari, ipinkathatziro ojyakaawontsi jiwitsikaitziri oro, kiriiki, ashiro, mapi, inchakota, ikimitakawo itakiri pawa, tiimaita ikimanitzi, tii janiitanitzi.† ²¹ Tii jowajyaantantakiro iijatzii itsifokantayitzi, ikisaminthatantzi, imayimpiritzi, ikoshiyitzi.

10

Maninkari oirikakirori oryaani osankinarintsipana

¹ Ipoña noñaaki ijyaawiinkapaaki pashini maninkari, ikinantapaakawo minkori, kimitawaitaka iro inkithaatatyaami minkori. Kimitawaitaka iri oyi jamathaitatya iitoki. Shipakirya ikantaka ipooki, kimiwaitaka ooryaatsiri. Omorikataiki iporipaini. ² Joirikaki oryaani osankinarintsipana. Jayiitzimataapaaki, jaatzikantapaakawo iitzipirori inkaari, irooma jampati, iro jaatzikantapaaka kipatsi. ³ Ikaimapaaki shintsiiini, iriiwaitaki ikaimi kajyikari. Omapokashitanaka ookathatanaka, 7 okaatzi apiipiintanakiro. ⁴ Okanta othonkapaaka 7 ookathataka, ari nokowawita nosankinatiromi nokimakiri jiñaawaiyitakiri ookathawontsiki. Nokimatzi jiñaanatanakina apaani inkitijatzii, ikantana: “Tii posankinatziro pikimakiri ookathawontsiki”. ⁵ Ipoña jiñaawaitanaki noñaakiri maninkari jaatzikaapaaki inkaari, ipoña kipatsi. Itzinaawakotanakiro jakopirori, ⁶ iro jiyiitantyaari tii ithiuya jiñaawaitziri ipairyiro iwairo Pawa Kañaaniri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, maawoni ikaatzi tzimantawori. Ikanatanaki: “Tii osamanitapai, ⁷ irootaintsi intyooti wiyaantawori maninkari, ari imonkaapaititya ikaatzi Pawa ikantakiriri Kamantantaniiriiti inkamantantiro kaari jiyotakowiita pairani”.

* **9:15** Jiroka kantakotachari “Iri apirotirinimi itsitokiri atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiromi mawakota kipatsi, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori.

† **9:20** Kantakotachari jaka “ashiro” irijatzii jiiitaitziri bronze.

⁸ Nokimatzi japiitanakiro jiŋaanatana inkitijatzi, ikantana: “Piyaatashitiri maninkari katziyainchari inkaariki iijatzi kipatsiki, payiro iiroka panaryainchari joirikakiri”. ⁹ Ari nokantakiro. Niyaatashitanakiri maninkari, nokamitapaakiri, nokantziri: “Pimpinawo osankinarintsi”. Ipoŋa ikantanakina irirori: “Jiroka, poyaawo. Owanaa owochanka, iriwaitaki pitsi aririka powatyaawo, irooma aririka piniyakiro, owanaa oyipishikimi pitmotziki”. ¹⁰ Ari nokantakiro, naakiro, nowakawo. Ari okantaka, pochakitaki iriwaitaki pitsi, iro kantacha owanaa oyipishikanakina nomotziki. ¹¹ Ipoŋa ikantanakina maninkari: “Pinkamantayitiri onkaati awijiyimoyitirini atziriiiti nampiyitawori tsikarikapaini. Pinkamantayitiri iijatzi pinkathariiti”.*

11

Apiti kinkithatakaantaniri

¹ Ipoŋa ipaitakina apaani kotzitsi, nimonkaaminto inatyi. Ikantaitana: “Piyaati pimonkaatiro tasorintsiipanko, iijatzi taapirimintotsi. Piyotiri iijatzi tsika ikaatzi piyotainchari janta ipinkathatantzi. ² Iiro pimonkaatziro jikokiroki tasorintsiipanko. Iro ishinitaitakiniriri pashinijatzi atziriiiti, ari impiyotaiyaani maamanitantaniri janta tasorintsinampitsiki. Ari awijiyiri inkaati 42 kashiri osamaniti.* ³ Aripaiti, notyaanti apiti kinkithatakotinari, iriitaki kinkithatapaakironi awijayitatsini, onkaati 1260 kitiiyiri inkinkithatakotina. Inkimitakotatyaari ikanta ikithaayita owashiritakotariri kaminkari”.

⁴ Jirikaiti apiti kinkithatakaantaniri, iri jojyakaawintaitakiri pairani apiti inchato, irijatzi jojyakaawintaitakiri apiti jootaminto Pawa pinkathariwintziriri kipatsijatzi.† ⁵ Intzimirika kowatsini jimaamanitiri jirika apiti kinkithatakaantaniri, ari ishitanakiri ipaantiki paampari, japirotakiri kisaniiintziriri. Ari inkantyaari maawoni kowawitachani jimaamanitiri, ari inkamaki. ⁶ Jirika kinkithatakaantaniri ontzimimotiri ishintsinka. Ari inkantakaatyaawo irirori iiro oparyaagai inkani irojatzji jimonkaatanatyaawori ikinkithatakaantzi. Ari onkantaki impiyoro iraantsi jiŋaapaini. Ari onkantaki ontzimi oitya pomirintsizimowaityaarini isaawijatzi. Ari japiipiintiro okaatzi ikowiri irirori. ⁷ Aririka onthonkapaatya ikinkithataki, ari ishitanakiri kowiinkari piratsi impoŋaatyaawo omooki inthomaintapirotatsiri, jimaamanitapaakiri apiti kinkithatakaantaniri, irojatzji jowamaantatyaariri. ⁸ Jooakanakiri jowamaani aatsiki saikatsiri janta antawoiti nampitsi, tsika ipaikakotajaantaitakiri pairani Iwinkathariti. Iro ojyakaawintachari janta “Sodoma” ipoŋa “Egipto”. ⁹ Iiro ishiniitziiri inkitaaitiri jowamaani, ari awijaniintanakiri mawa kitiiyiri onkaati osamaniti jaminanthaitiri. Inthontya jiŋaayitiri ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.‡ ¹⁰ Antawoiti joimoshirintya kipatsijatziiti, impashitawakaayitya oiyitarika. Kimoshiri inkantayitya jowamaitakiri apitiroiti kinkithatakaantaniri kimaatsitakaayitakariri kipatsijatziiti. ¹¹ Iro kantacha, awijaniintanaki

* **10:11** 10.11 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzji ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimaŋaanitawakaachari tsikarikapaini. * **11:2** Kantakotachari jaka “42 kashiri” irojatzji ojyawori ikantaitakiri “1260 kitiiyiri”. Irootaki kantakotachari awijaniintanaki mawa osarintsi osamaniti.

† **11:4** Kantakotachari jaka “apiti inchato” irootaki “olivo”. ‡ **11:9** 11.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzji ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimaŋaanitawakaachari tsikarikapaini.

pashini mawa kitijiyiri, itasonkairi Pawa jirikaiti, añaayitai. Ipoña ipiriintaa. Owanaa ithaawaitanaki jiñaitakiri ipiriintaa. ¹² Ikimaitaki shintsiri ñaantsi inkitiki, ikantaitaki: “Patiiti jaka jinoki”. Jomapokashitanaka itzinaan-tanaawo minkori. Ari jiñaaawiri maawoni kisaniiintawaitakiriri. ¹³ Ari otziñaanakari antawoitiki kipatsi, iro apirotiromi nampitsi, ikamayitaki ikaatzi 7000 atziri. Iriima kaari kamatsini, ikantayitanaki: “Imapiro otzimi ish-intsinka Pawa saikatsiri inkitiki”.[§]

¹⁴ Iro awijawitaka apiti ikantaitaki “¡¡ijowí!” Iro kantacha, irootaintsi jiñaitiro mawatatsini.

Iwiyaantawori tyootaantsi

¹⁵ Ipoña ityootanaki iwiyaantawori maninkari, ari ikaimaitanaki shintsini inkitiki, ikantaizti: “Iroñaaka impinkathariwintantai Awinkathariti kipatsikinta. Ari impinkathariwintantai Cristo, itzimi jotyaaantakiri Pawa, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai”.

¹⁶ Ari jotzirowaiyanakani 24 Antaripiroriiti, ithaamintawintanakari Pawa, ¹⁷ ikantaiyini: “Pawá, Pinkathari, Shintspirori, irokataki añaagatsi iroñaaka, pitzimita iiroka pairani, irootaintsi pimpiyi. Owanaa numpaasonkitimi, tima pimatakiro poñaagantziro pishintsinka, pipinkathariwintantzi. ¹⁸ Pairani owanaa ikisaniintakimi atziriiti, iro kantacha iroñaaka, monkaatapaaka poñaagantyaariri piyatsimanka, powasankitaayitairi kamayitaintsiri, papiroyitairi owamaantayitaintsiri. Aripaiti pimpinayitairi Kamantantaniiriiti pompiratani iiroka, ari pinkimitaakiri otishiritaari pairyaayitairori piwairo ipinkathayitaimi, maawoni pimpinayitairi pitanatyaari antariiti irojatz iryaaniiti, maawoni”.

¹⁹ Ipoña ashitaryaanaka itasorintsipankoti Pawa janta inkitiki, koñaawaitanaki tesorintsinaki tsika jotitakoitziro kajyaakaawakaantsi. Antawo ookathatanaka, ontziñaanaka kipatsi, paryainkatapaaki antawoit ijiniki.

12

Tsinani ipoña noonki

¹ Opoña okoñaatanaki inkitiki aamparyaantsi. Noñaatzi apaani tsinani, otywawaitakari ooryaatsiri okithaatakari, iri kashiri okatziyantaka. Amath-aitakotakari ikaatzi 12 impokiro.* ² Omotzitatzi jiroka tsinani. Owanaa okaimakaimawaitaki okimaatsita ontzimaaniti. ³ Opoña okoñaatanaki inki-tiki pashini aamparyaantsi. Noñaatzi apaani noonki, kityonka ikantaka. Tzimatsi 7 iito, ipoña 10 ichii. Jamathaiytakiro iito. ⁴ Ijyiki impokiro jataan-takari itzinko, iro japirotirimi kajyitani inkitiki ikaatzi tzimayitatsiri impokiroiti. Ari ipokashitapaakiro tsinani, ikowi jowitsityaawo iinchaanikiti aririka intzimapaaiki.† ⁵ Okanta otzimaanitaki tsinani, shiramparyaaniiki jinatzi. Iriitaki jiwatantyaarini atziriiti jashirokotziti. Omapokashitaka jagaitanakiri isaikaki Pawa isaikamintoki. ⁶ Okanta tsinani shiyanaka iroori otzishimashiki. Ari jiwitsikiniro Pawa tsika onampityaawo, onkaati 1260 kitijiyiri intziyaitiro.

§ 11:13 Ikantaitziri “otziñaanaka antawoitiki kipatsi”, tsika otzimi 10 pankotsi, opoonakani apaani. Ari okantakari maawoni nampitsi. * 12:1 Kantakotachari jaka “tsinani”, iriitaki ojyakaawintachari Judá-mirinkaiti. Kantakotachari “otomiyaaniki”, iri ojyakaawintachari Jesucristo. † 12:4 Jiroka kantakotachari jaka “kajyitani inkiti”, aririka ankotaryiromi mawakota inkiti, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori.

⁷ Aripaiti otzimaki owayiritaantsi inkitiki. Iriitaki Miguel itsipayitakari imaninkariti. Iri jowayirita noonki itsipayitakari imaninkariti irirori. ⁸ Iro kantacha jirika noonki, tii otzimapirotzi ishintsinka, jotsiroryaitakari inkitiki. ⁹ Ari itsipatsitakari imaninkariti jotsiroryaitakari. Jirika noonki jotsiroryaitakari, iri iitachari “Kamaari”, jiita iijatzi “Satanás”. Iri kowatsiri jamatawitiri maawoni atziiriiti ikaatzi nampitawori kipatsiki. ¹⁰ Nokimataitatzii ñaawaitanaintsiri shintsiiini inkitiki, ikantzi: “Jitatainakawo ipinkathariwintantzi Pawa, jitatainakawo joŋaagantziro ishintsinka, jowaw-ijaakotantai. Jitatainakawo iijatzi Cristo jashitanta. Tima aritaki jotsiroryaakiri thawitakotapiintakiriri Pawaki jiitaitziri ‘iyikiiti’.” ¹¹ Iro kantacha jirikaaiti jiitaitziri ‘iyiki’ joitsinampagairi kamaari, tima aritaki ikamawintairi Oijya, kapathainka ikantaka ikamaki. Iro joitsinampaantaariri iijatzii ikinkithatairo ñaantsi, jominthataawo irirori inkamawintairi Cristo. ¹² Irootaki, pinthaamintantyaari iirokaiiti inkitijatzii. Inkantamachiitimi iirokairi kipatsijatzii, iijatzii inkaarijatzii, tima katsima ikantanaka kamaari jotsiroryaitakari, jiyotzi yotakotapaaka kapichiini”.

¹³ Ikanta jiŋaakiro noonki jotsiroryaitakari kipatsiki, jitanakawo ikimaat-sitakaawaitanakawo tsinani owayiantakiriri shiramparyaaniki. ¹⁴ Iro kantacha, tzimanaki apiti oshiwanki, iroowaitaki ishiwanki pakitha. Iro aantani iyaatiro otzishimashiki. Ari jimanapithatakari antariiti maanki. Ari awijaniintanakiro mawa osarintsi osaikawaitzi janta.† ¹⁵ Ikanta antariiti maanki joimishitowanaki jiŋaa ipaantiki, iroowaitanaki antawaani jiŋaa. Ikwawita jowiinkiromi aririka oonkakotanatya. ¹⁶ Iro kanzimaitacha, tankanaki kipatsi, oniyaatawakiro jiŋaa, ari okanta awijakotantakari tsinani. ¹⁷⁻¹⁸ Ari ikatsimapirotanaki noonki. Jataki jowayirityaari pashini otomiiti jiroka tsinani. Iriiyitaki joyakaawintaitzii kimisantakirori ikantakaantani Pawa, kamaitanakawori ikinkithatakotairi Jesucristo.

13

Apiti kowiinkari piratsi

¹ Ipoŋa nokatziyapaaka inkaarithapiyaaki. Noŋaatzi ishitowaatapaaki kowiinkari piratsi. Tzimatsi okaatzi 10 ichii, 7 iito. Jamathaitakiro ichi-ipayini. Tzimatsi josankinaaitakari iitoki, ithainkatasorintsiwaitaitzii. ² Jirika piratsi iriwaitaki kaninari kajyikari. Joyawaitakari okanta iitzipaini maini. Iroowaitaki ipaanti kajyikari. Ikanta noonki, ipakiri ishintsinka jirika piratsi, ñaapiro ikantanaka ipinkathariwintantanaki. ³ Okanta apaani iito kimitawaaitaka jowamagaitakityiiri, iro kantacha iijatzii aŋaagai. Iyok-itzi ikantanaka isaawijatziiiti, ⁴ owanaa ipinkathaitanakari, ithaamintawintanakari, ikantaiyini: “¿litama monkaatyaarini jirika piratsi? ¿litama kitsirinkirini?” Ari ikimitsitaitanakari iijatzii noonki, ithaamintawintaitanakari, tima iriitaki pakiriri ishintsinka jirika piratsi.

⁵ Ipoŋa jiŋaawaitanaki jirika piratsi, ithainkatasorintsiwaitanaki. Iriitaki jowaitaki impinkathariti, onkaati osamaniti 42 kashiri impinkathariwintanti. ⁶ Owanaa ithainkatasorintsiwaitaki ipairyaaminthawaitashitakari Pawa, ipairyaaminthawaitashitakawo tasorintsithaanti, ipairyaaminthawaitashitakari inkitijatzii. ⁷ Jirika thainkatasorintsitaniri, iriitaki owayirityaariini oitishiritaari, inkowi joitsinampairi. Iri

† **12:14** Kantakotachari jaka “ari awijaniintanakiro mawa osarintsi”, iro ikantajaantaitziri: “apaani osarintsi, osarintsipaini ipoŋa kajyitani osarintsi”.

jowaitaki impinkathariwintairi ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.*
⁸ Owanaa ipinkathatanakiri kipatsijatziiti kaari osankinatakotachani tsika josankinatakoyitaka jiyoshiitakiri pairani jiwitsikantaitakawori kipatsi, inkaati jaŋaakaayiitairi, ikaatzi ikamawintayitairi Oijya. ⁹ Kowirori inkimathathiro jiroka, inkimisanti. ¹⁰ Inkaati jomontyaawaitaitiri, jJimatiro! Inkaati owamaantantyaawoni osataamintotsi, ari inkimitaitiri paata irirori jowamaantanyiitaiyaari osataamintotsi. Irootaki joisokirofantyaawori oitishiritaari.

¹¹ Ipoŋa noŋaaki pashini kowiinkari piratsi ikitawaryaanaka kipatsiki. Tzimatsi apiti ichii, iroowaitaki otapotirimpita ichii Oijya. Jiŋaawaitapaaki, ikimitapaakari noonki. ¹² Jirika piratsi otzimimotziri ishintsinka. Irootaki ipasapiyaakariri itakawori piratsi jowamaawitakari iitoki, ipoŋa jaŋagai iijatzi. Ishintsiwintakiri atziriiti impinkathatiri itakawori piratsi. ¹³ Joŋaagantapaaki kaari jiŋaitapiintaitziri. Ithonka jiŋaayitakiri maawoni atziri jowayiitaki paampari. ¹⁴ Oyjiki kipatsijatziiti jamatawitantakiri ishintsinka ipasapiyaakariri itakawori piratsi itsitokawitakari iitoki. Ipoŋa ishintsiwintakiri atziriiti jiwitsiki joyyakaawo itakawori piratsi. ¹⁵ Ikanta jirika piratsi kimitakariri ichii Oijya, itasonkakiri oyyakaawontsi, aŋaanaki. Kantanaki jiŋaawaitzi. Japirotakiri jowamaayitakiri kaari pinkathatirini. ¹⁶ Ikintakotamakotakaantakiri atziriiti, tiirika jakopiroki. maawoni atziriiti ikintakotakaantakiri, antariiti, iryaaniiti, kowityaawainiriiti, ayyaagantaniriiti, ompirataniriiti, ompirataariiti, maawoni. ¹⁷ Tzimatsirika kaari ikintakoyiitzi, tii ishiniitzi jamanantawaiti, iijatzi impimantawaiti. Irootaki okoyantapiratori inkintakoyiitini iwauro piratsi maawoni atziriiti. Intzimayiti pashini ikintakoyiitakiniri oyyawitawori iwauro piratsi. ¹⁸ Apaani yotaniri, ari onkantaki inkimathathiro jiroka oyyakawori iwauro piratsi. Tima jiroka oyyakawori iwauro piratsi, irootaki josankinaitziri “666”.†

14

Ipampithaani kaatatsiri 144,000

¹ Ipoŋa napiitakiro naminanai, noŋaatziri Oijya ikatziya janta otzishiki jiitaitziri Sion. Ari itsipayitakari kaatatsiri 144,000 kintakotamakoyitakawori iwauro irirori, iijatzi jashi Ashitariri. ² Nokimatzi poimatanaintsiri inkitiki iroowaitaki owaryiinkariti jiŋaa, iroowaitaki shintsiri ookathawontsi, iroowaitaki ipiyompwiwaitziri. ³ Iri pampithagayatsini kaatantsiri 144,000 ipinakowintairi Oijya. Itapothaitakiri ipampithaawintziri saikantsiri saikamintotsiki, ari ikatziyatakari iijatzi 4 inkitiwiri, ipoŋa Antaripiroriiti. Iri iyoshiitacha ipampithagayakini jirikaiti, tikaatsi pashini matironi impampithairo. ⁴ Jirikaiti kaatantsiri 144,000, kitishiriri jinayatzi, tii jantayitziro kamaawoyitatsiri imayimpiritiro tsinani. Iriiyitaki oyaatapiintakiriri Oijya tsikarika ikinayitzi. Iriiyitaki jitakari jashitaari Pawa, irijatzi jashiyitakari Oijya. ⁵ Tii inthiyyapaantitya, tii otzimawaitzi iyaaripiroshirinka oitya inthawitakoitiriri isaiki Pawa.

Ikamantantakiri mawa maninkari

* **13:7** 13.7 Ikantakoitziro jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatziki ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimaŋaanitawakaachari tsikarikapaini. † **13:18** Kantakotachari jaka, tima maawoni letra josankinantantari Heber-paantiri ipoŋa Grecia-paantiri, kantatsi inkimitakaantaitiro númeroo. Okimitatya jiroka: a=1, b=2, c=3, ari okantayita maawoni. Aritaki okantaki ayoyitiro wairontspaini aririka apatotiro letra-paini. Irootaki kantakotachari iijatzi jaka.

⁶ Ipoña noñaaki jaapaaki inkitiki pashini maninkari, ikinkithatapaakiri kipatsijatzi ikaatzi nampiyitawori tsarikapaini. Ikinkithatakotapaakini kantaitachari Kamiithari Ŋaantsi.* ⁷ Ikaimapaaki shintsini, ikantzi: “Pimpinkathatiri Pawa. Pinthaamintawintaiyaari. Tima irootaintsi jam-
nakoitairi maawoni jantayitakiri. Irootaki pinthaamintawintantyaariri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzi jiñaapaini”.

⁸ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, shintsini ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiroryaitakiro antawoiti nampitsi Babilonia. Japiroitakiri atziiriiti nampitantawori, aakowintawori imayimpiriwaitaki. Tima ikaimashiriyi-
takiri pashinijatzi atziiriiti jimatakotiri okaatzi jantayitakiri irirori. Okimi-
waitakawo ishinkitayirimi okanta imayimpiritakaantakariri”.

⁹ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, ikaimapaaki shintsini ikantzi: “Itzimayitzirika pinkathatakiriri piratsi, pinkathayitakirori iijatzi
jojyakaawo, kintakotamakoyitakawori iwairo, jakoki, ¹⁰ irijatzitaka
inkisaniintayitiri Pawa. Onkimiwaitaiyaawo joiyitaatyirimi piyantatsiri.
Antawoiti inkimaatsitakaayitaiyaari intagairi, jatsipitaiyaawo kachaari,
kitirimoiito onkantanatya, owanaa oshitzinka. Ari jiñaayitairi maawoni
maninkariiti tasorintsitaintsiri, ari jiñiiri iijatzi Oijya. ¹¹ Ari inkantaitatyaani
inkimaatsitaiyaawo kachaari, kitiiyiriki iijatzi tsiniripaiti, iiro
otsiwakaajaitzi kapichiini. Ari inkimitagaiyaari maawoni pinkathatakiriri
piratsi, pinkathatakirori joiyakaawo, kintakotakawori iijatzi iwairo”.

¹² Irootaki inkamaitantyaawori jamawiwainiti ikitishiritakaitairi
ikimisantairi Jesús, jimonkaatapiintairo ikantakaantziri Pawa.

¹³ Nokimatzi jiñaawaitanaki apaani inkitijatzi, ikantzi: “Posankinatiro
jiroka: Aririka inkamayiti ikaatzi jashitaari Awinkathariti, kimoshiri inkana-
taiya”. Irojatzzi ikantanakiri iijatzi Tasorintsinkantsi, ikantzi: “Imatyaata,
tima tii okowajaanta iroñaaka iñaashintsishiriwaitaiya, aña kamiitha jimako-
ryaawaiti, jinintaawaitapaawo okaatzi jantawintakiri”.

Joyiipataitziri kipatsiki

¹⁴ Opoña okoñaatapaaki kitamaari minkori, noñaatziiri isaikaki kimi-
takariri Itomi Atziri. Jamathaitakari oro, joirikaki thoyimpiminitatsiri kot-
siro. ¹⁵ Ipoña ishitowanaki tasorintsipankoki pashini maninkari, ikaimota-
paakiri shintsini saikaintsiri minkoriki, ikantziri: “Sampainkataki pankir-
intsi, poyiipatantyaawo piyotsiroti”. ¹⁶ Ikanta jirika saikaintsiri minkoriki,
itotantakawo iyotsiroti, joiyipatantaki kipatsiki.

¹⁷ Ikanta pashini maninkari saikantawori tasorintsipanko janta
inkitiki, shitowanaki irirori, irojatzzi joirikaki thoyimpiyaanikiini kotsiro.

¹⁸ Ari ishitowanaki pashini maninkari ipoñaanakawo taapirimintotsiki.
Jiyaatashitanakiri jowayitakiri inkimpoyairi paampari. Ikaimotanakiri
shintsini pashini oirikakirori kotsiro, ikantziri: “Pinchikayitiro
kithokiyitaintsiri kipatsiki, aritaki irakayitaki”.† ¹⁹ Ari jimatakiro
maninkari, ichikakiro kithokitaintsiri kipatsiki, ipiyotakiro inchatonaaki,
inkawirinkaitiro. Okaatzi ojyakaawintari piyantatsiri imiriitari, iro
ikajyaakaakiriri Pawa maawoni iisaniintani. ²⁰ Okaatzi ojyakaawintari
inchatonaa irootaki othapiki nampitsi tsika jowamaantaitaki.
Ojyakaawintakiri ikawirinkaitakiri, iro iriraani kamayitaintsiri. Tima
ojyiki iraantsi shitowaintsiri opamankanakiro nampitsi. Ari imonkaatakari

* **14:6** 14.6 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsarikapaini”, irojatzzi ikantaitsitiri ikaatzi iyoshi-
iyitachari jinampitawo tsarikara, ipinkathariwintaitziri tsarikara, ikaatzi kimañaanitawakaachari
tsarikapaini. † **14:18** Kantakotachari jaka kithokiyitaintsiri, okithoki “uva” inayitatzzi.

ipaantiki mora iwiyaiya ochiinkaatzí iraantsi. Jataki intaina oonkaatya onkaati 300 kilómetro.†

15

Maninkariiti amironi paata 7 owasankitaantsi

¹ Ipoña noñaaki pashini aamparyaantsi inkitiki. Kamiitha okantaka, owanaa niyokitziwintanakiro. Tzimatsi ikaatzí 7 maninkari. Iriiyitaki nashiyitakawori jowasankitaantayitaki. Tima okaatzí jantayitakiri maninkari, ari imonkaatari jiñaitziro iyatsimanka Pawa.

² Ari noñaaki iijatzí inkaari, okimiwaitakari ñaawontsi. Iro kantacha morikathanthaataki jiroka inkaari. Ari ikatziyayitakari oitsinampaakiriri kowiinkari piratsi, joirikayitakiro iwiyompiminto ipawairiri Pawa. Iriiyitaki kaari pinkathatironi jojyakaawo piratsi, kaari kintakoyityaawoni iwairo. ³ Iro ipampithagaiyirini jirikaiti ipampithaakiri pairani Moisés-ni. Jiitaitziro “Iwampithaani Ojija”, okantzi:

Nowinkathariti Pawá, Shintsipirotsiri,
Kamiitha pantakiri, iyokitzi nokanta.
Pantapiintakiro iiroka tampatzikari, tima piñaanitawo tyaaryoori.
Iiroka pinkathariwintairiri atziriiti.

⁴ ¿Iiroma itzimi iitya pinkathataimini, iitya thaamintawintaimini, iitya pairyaironi piwairo?

Apaniroini iiroka pitasorintsitzi.

Iiroka impokashiyitai atziriiti, ipinkathayitaimi.

Tima aritaki poñaagantakiro owanaa okamiithataki pantayitakiri.

⁵ Opoña noñaaki inkitiki tesorintsipanko, ashitaryanaana tesorintsis-agaakpirori. ⁶ Ari ishitowanakiri tesorintsipankoki 7 maninkariiti intzimi owasankitaantatsini. Kitamaaniki okantayitaka iithaari, shipakiryaaapirowaitaki owaniinkataka. Jowathakichopiniitakari oro.

⁷ Ikanta apaani inkitiwiri kaatsiri 4, ipayitawakiri maninkariiti apaani pamoko. Kimiwaitaka janta pamokoki, ari ojaikitimi iyatsimanka Pawa, kantaitachari inkañaanitai. ⁸ Kachaaryiinkatanaki tesorintsipanko, okantakaakawo jowaniinkawo Pawa iijatzí itasorinka. Tikaatsi kantironi intyi tesorintsipankoki irojatzí onthonkantapaatyaari jowasankitaantaki maninkariiti.

16

Pamokopaini ojaikitaka katsimataantsi

¹ Nokimatzi inkitiki, iita ñaanatanakiriri 7 maninkariiti, ikantziri: “Piyaati pisakotiro kipatsiki okaatzí jaikitaintsiri 7 pamokoki kimitakawori iyatsimanka Pawa”.

² Ari jitanakawo apaani maninkari isakotakiro kipatsiki jaikitaintsiri iwamokotiki. Ari omapokashitanakari ipathaawaitanaki antawoiti ikaatzí kintakotakawori iwairo kowiinkari piratsi, ikaatzí pinkathatakirori jojyakaawo.

³ Ikanta pashini maninkari isakotakiro inkaarimashiki jaikitaintsiri pamokoki. Okimitanakawo iraantsi inkaari, japirotaka ikamaki saikantawori.

⁴ Ikanta pashini maninkari isakotakiro jiñaamashiki, oyaapiyaaki jiñaatinimashi jaikitaintsiri iwamokotiki. Okimiwaitanakawo iraantsi

† 14:20 Okaataki iyaataki 300 kilómetro, iro kimitakawori aririka aniiti onkaati 7 kitiijyiri, iiorika onkaati 8 kitiijyiri. Irootaki ikantaitziri 1600 estadio.

jiŋaapaini. ⁵ Nokimatzi jiŋaawaitanaki maninkari jowayitakiri inkimpoyaawintiri jiŋaawiri, ikantanaki: “Tasorintsi, ikaatzi aŋaatsiri, jaŋiitaka pairani, tampatzikashiriri pinatzi iiroka, tima iiroka aminakotaironi kamiithaini jiroka. ⁶ Tima ikaatzi owamaayitakiriri otishiritaari, ikaatzi kapathainkataakiriri Kamantantaniriiti jowamaayitakiri, iriyyitaki miriyityaawoni jiroka iraanisi. Tima iro ikowatziiri”. ⁷ Ipoŋa nokimaki jiŋaawaitanaki pashini janta taapirimintotsiki, ikantanaki: “¡Ariwi! Nowinkathariti Pawa, okaatzi pikowakiri pantiro tampatzika okantayitaka. Tyaaryoori inatzi”.

⁸ Ikanta pashini maninkari, isakotakiro ooryaatsiriki jaikitaantsiri iwamokotiki. Jomapokashitanaka ooryaatsiri jotsiyanakiri atziriiti. ⁹ Antawoiti jotsiyakiri atziriiti ooryaatsiri, ari ipoŋaanakari ithainkatasorintsiwaitanaki, jookimowaitashitanakari Pawa, ashitawori ishintsinka, owasankitaantsiri. Tii okantzimoshiritari impiyashiriyitai, impinkathatairi Pawa.

¹⁰ Ikanta pashini maninkari, isakotakiro tsika ipinkathariwintantzi piratsi jaikitaantsiri iwamokotiki. Antawoiti otsiniritanaki. Antawo jashironkaayitaka atziriiti janta, jatsikawaitakiro inini ikimaatsiwaita. ¹¹ Ari ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawaitanaki Inkitijatzi Pawa, tima ojyiki ikimaatsiwaitaka, ojyiki ipathaawaitaki. Iro kantacha tii jowajyaantzimaitawo iyaaripironka.

¹² Ikanta pashini maninkari, isakotakiro antawaaki jiŋaa Eufraates jaikitaantsiri iwamokotiki. Omapokashitanaka opiryaaatanaki. Kantatsi imontyaayitapaaki pinkathariyitatsiri tsika ishitowapiintzi ooryaatsiri, jowayiritya. ¹³ Ipoŋa ishitowanaki piyari ipaantiki noonki. Ishitowanaki iijatzi piyari ipaantiki piratsi, ari okimitakari ipaantiki thiiyinkari kamantantaniri, ishitowanaki piyari. Ikaatzi piyari shitowayitapaintsiri, iriwaitaki majyiro, ¹⁴ kantatsi jantayitiro kaari jiŋaitapiintzi. Ithonka jiyaatashitakiri ikaatzi pinkathariyitatsiri kipatsiki. Jiŋaantakaayitakari jowayiritakiaayari, impiyapaitakirika Pawa shintsipirotsatsiri. ¹⁵ (Pamini, nonkimitapaiyaari koshintzi aririka nompiyai. Kimoshiri inkantya itzimirika aamagaiyaananani, kimitakariri owirori okaakiini iithaari inkini inkithaatanatyaawo, iiro ishiyamirikitantanaka, jowaaŋiitairi.) ¹⁶ Ipoŋa jirikaiti piyari, japatoyitakiri pinkathariiti janta oita “Armagedón”. Iŋaani inatzi Heber-paantiri jiroka Armagedón.*

¹⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori maninkari, isakotakiro tampiyainkaki jaikitaantsiri iwamokotiki. Ikimaitatzi kaimanaintsiri tasorintsiipankoki, osaiiki saikamintotsi, ikantaitzi: “¡Ari othonkapaaka!” ¹⁸ Ari jiŋaitakiro oporikanaki ookathawontsi, ikimaitakiro antawoiti ontziŋaanaaka kipatsi. Tii jiŋaitapiintziro kimitakawori jiroka ontziŋaantsi, irojatzii pairani owakiraa itzimeyitantanakari atziriiti kipatsiki. ¹⁹ Okanta antawo nampitsi, mawakota okantanaka otankanaki. Ari apirotakari iijatzi opookanaki nampitsiiti tzimayitatsiri kipatsiki. Ari inkinkishiritakoitanatyaawo awijyimotirini Babilonia-jatzi, imirityaawo “imashirinka Pawa”, okimitakawo piyantatsiri. ²⁰ Ari apirotakari maawoni othampishi, tii jiŋaitairo. Ari okimitakari iijatzi otzishipaini. ²¹ Ari oparyaapaaki tinayitatsiri jiriniki, awitsinaayitapaakiri atziriiti. Iikiromaitaka jiyaatakaanakitziro ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawaitantanaki ikimaatsiwaitaka ojyiki.†

* 16:16 Kantakotachari jaka “Armagedón”, iro janta tsika jowayiritapiintaka pairani Judá-mirinkaiti.

† 16:21 Kantakotachari jaka “tinayitatsiri”, iro ikantaitziri iijatzi “apaani talento”, irojatzii ikan-taitairi iroŋaaka “40 kilo”.

17

Jowasankitaitziro kimitakawori antawo mayimpiro

¹ Ipoña ipokashitapaakina apaani maninkari kaataintsiri 7 joirikayitakorori iwamokoti, ikantapaakina: “Pimpoki, piñiuro tsika inkantaitiri jowasankitaayitiri atziriti, tima ikimitakawo apaani mayimpiro saikathapiyaatantakawori oponkityaamashiki jiña”. ² Jiroka kimitakawori mayimpiro, kimiwaitaka iroomi imayimpiriyitakimi ikaatzi pinkathariwintantsiri nampitsiitiki. Okimiwaitakawo iijatzi, apirotakirimi oshinkiyitirimi kipatsijatziti.

³ Ipoña jaashirinkatanakina otzishimashiki. Ari noñaakiro apaani tsinani otyaakaakari kityonkari piratsi, okaatzi 7 iito, 10 ichii. Tzimatsi wairontsipaini osankinatainchari iwathaki, ithainkatasorintsiwaitaitzi.

⁴ Okityonkamawotatzi okithaatakari jiroka tsinani, opitzirishimawotaki iijatzi. Kamiitha jowaniinkayitantakawo oro, ipoña poriryaatatsiri mapiki. Oirikanakitaki jiwitsikaitziri oro. Kimiwaitaka ari ojaikitakimi oyaaripironka, iijatzi omayimpirinka. ⁵ Tzimatsi osankinatainchari otamakoki, kaari ikimathawiita pairani, okantzi: ANTAWO BABILONIA, ANTAWOITI MAYIMPIRO, KISANIINTAPIROTAAWO KIPATSIKI.*

⁶ Naminapirotanakiro jiroka tsinani, aña oshinkitayaawo iriraani oitishiritaari ikaatzi jowamaayitakiri. Iriraani iijatzi ikaatzi jowamaayitakiri ikinkithatakotanakiri Jesús. Ikanta noñaakiro jiroka, iyokitzii nokantanaka.

⁷ Ipoña ikantana maninkari: “¿Litama iyokitziitakaantzimiri jiroka? Ari nonkantakimi oita oiyakaawintachari, tii jiyotakowiitawo pairani jiroka tsinani, iijatzi jirika piratsi otyaakaakari, oiyikitatsiri iito, iijatzi ichii.

⁸ Itzimitaka pairani joyyakaawintaitziri piratsi, tii jiñaitziri iroñaaka, iro kantacha irootaintsi ishitowi impoñaatyawo omoonaki inthomaintapirotatsiri. Impoñaashitaya jowamaayitakiri. Jirikaiti kipatsijatzzi, kaari osankinatakotachani pairani jiwitsikantaitakawori kipatsi, iyokitzi inkantiri piratsi. Tima iiro ikimathatziro oita kantakotachari: ‘Itzimitaka pairani, tii jiñaitziri iroñaaka, irootaintsi impiyaki’.

⁹ Imatantyaari inkimathaitiro jiroka, okowapirotatya ontzimi yotanitaantsi. Kaataintsiri 7 iitontsi otyaakaakari tsinani, iro oiyakaawintacha 7 otzishi.[†] ¹⁰ Tzimaki pairani ikaatzi 7 pinkathariwintakorori janta. Aritaki joitsinampagaitaki ikaatzi 5 pinkathari. Tzimatsi apaani pinkatharitatsiri iroñaaka. Iriima pashini, intzimi pinkatharitatsini, tikiraamintha itzimaajaitzi. Jirika iwiyaantyaawoni kapichiini impinkathariwintantapainti, iiro osamanipirotzzi. ¹¹ Jirika piratsi tzimitachari pairani, kaari jiñaitzi iroñaaka, pashini jantzi, iriitaki kaatapaintsini 8. Iro kantacha, ari joyyawitapaatyaari pashini kaataintsiri 7 pinkathariiti. Ari japirotzimaitaitatyaari. ¹² Irooma kaataintsiri 10 chiitsi, irijatzzi oiyakaawintziri pinkathariiti, kaatatsiri 10. Tikiraata ipinkathariwintantayitzi irirori. Tima aririka impinkathariwintantanakiri piratsi, iriyyitaki intsiipayityaari impinkathariwintanti. Iiro osamanipirotzzi-imaite, apa ishirinkapaintya kapichiini ooryaatsiri. ¹³ Jirikaiti pinkathariiti jakakotawakaiyaawoni jantiri. Pinkatha inkantiri piratsi, iiro ipiyathawaitari. ¹⁴ Owanaa jowayiriminthatyaari Oijya. Iro kantacha jirika Oijya,

* **17:5** Tzimayitatsi kantatsiri jiroka “Babilonia”, irootaki nampitsi Roma. Tima iro iñaaniyatakari imananikiini pairani kimisantzinkariiti, ikinkithatakotziro jiroka Roma, ikantzi: “Babilonia”. Paminro iijatzi janta 1 P. 5.13. [†] **17:9** Tzimayitatsi iyitziro nampitsi Roma, ikantaitziro: “Roma, inampitsiti 7 pinkathariiti”. Ikantaitzi iijatzi: “Roma, onampitawo 7 otzishi”.

iriitaki oitsinampaantatsini. Tima iriitaki ompirayitari ikaatzi ompirayitachari. Iriitaki pinkathariwintziriri pinkathariwintantatsiri. Iriitaki intsipayitaiyaari irirori, ikaatzi ikaimashiriyitairi, jiyoshiiyitakiri, ikaatzi oisokirotakariri”.

¹⁵ Ipoña ikantakina iijatzi maninkari: “Jiroka oponkityaamashi jiña osaikathapiyaantakariri tsinani, iri oiyakaawintachari atziriri piyoyitainchari tsikarikapaini.† ¹⁶ Jirikaiti atziri saikantawori 10 nampitsi, oiyakaawintakariri 10 chiitsi, ari inkisaniintanakiri saikantawori nampitsi oiyakaawintakariri tsinani. Ari inkimitaakiro iijatzi piratsi owanaa inkisaniintanakiro. Onkimiwaiyyaawomi jaatonkoryaatziromi tsinani, jowawathawaitatyaawomi, intaawaitakiromi. Tima japirotakiro nampitsi oiyakaawintakariri tsinani. ¹⁷ Iriitaki Pawa kantakaawori akakotawakaantawori antayitankawori jiroka. Irijatzi kantakaawori ikimisantantakariri piratsi. Irootaki jantaitiri, irojatzi imonkaantatyaari ikantakiri Pawa. ¹⁸ Ari okantakiri, tima jiroka tsinani iro oiyakaawintacha antawo nampitsi. Tima ikaatzi saikantawori nampitsi, ipinkathariwintawitakariri nampiyitawori pashini nampitsiiti”.

18

Japathakiroryaitakiro Babilonia

¹ Ikanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi iyyaawiinkapaaki pashini maninkari. Oztimimotziri irirori owanaa ishintsinka, oiyiki jowaniinkawo. Joorintapaakiro kipatsi. ² Ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiroryaitakiro antawo nampitsi Babilonia. Apa inampiyitaawo iroñaaka nashiwaiyitachari piyari janta, tii ishiniitairi ishitowi janta. Ari ikimitagaitakiri iijatzi nashiwaiyitachari tsmiri ipinkaitziri owapiintakariri kaminkari. ³ Tima atziriri ikaatzi saikantawitakariri nampitsi oiyakaawintakariri tsinani, ajyaagantapirowaiwitaka, jiyompariwitapiintakariri atziriri saikayitatsiri pashiniki nampitsi. Ikaimashiritakiri atziriri jojakotaiyaari ikantayiwita iriroriiti, apa ikowapiroyitziro ajyaagawontsi, inintashiminthawaitari iijatzi. Iro opoñaantari inayitakiro tii ikinataari Pawa, ikimiwaitakawo okanta tsinani mayimpro. Irootaki oiyantakawori ishinkitayiyaaawomi ajyaagawontsi, iro jantayitankawori kimitawori mayimpiritaantsi”. ⁴ Ipoña nokimaki japiitanakiro jiñaawaitanai inkitijatzi, ikantzi: “Ajyinká, iiro pitsipatariri saikantawori nampitsi oiyakaawintakariri tsinani, pitsipatarikari jowasankitaayitairi. ⁵ Tima Pawa, ikinkishiritziro iyaaripironka ikaatzi tsiptakariri, kimiwaitaka ontzinagaatyaami iyaaripironka inkitiki, ari opiyotakari. ⁶ Pimpiyakowintaiyaari, papiipintiri powasankitairi. Tima okaatzi oiyakaawintachari omiritakaakariri tsinani shinkitantatsiri, poipiyinoro iroori, tontaaki pinkantakiro oyipiyanka. ⁷ Aminaashiwaitaka iroori okantapiintzi: ‘Naaka pinkathawo, iiro inaitana nashironkaawaitya nonkimitakotyaaawo kamatsiri oimi’. Tima oiyiki okantakaapirowaiwintakawo owaniinkatani, aakowintakawo omayimprowaitaki. Irootaki oñaantyaawori iroñaaka onkimaatsipirotaiya. ⁸ Irootaki omapokantaiyaari jowasankitagairo apanaani kitijiyiri, ari omantsiyatiki, onkimaatsiwaitaiya, oiyiki ontajyaaniintawaitai, ompoña intagaitairo. Iriitaki mataironi Awinkathariri Pawa jowasankitagairo. Tima oztimimotziri irirori ishintsinka.

† **17:15** Ikantakoitziri jaka atziriri “piyoyitainchari tsikarikapaini”, irijatzi ikantaitsitari nampiyitawori tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

⁹ Aririka iñaayitakiro oyachaarinka ontagaiya nampitsi oiyakaawintakari tsinani, owanaa jowashiritakotyaawo, jiraakowaityaawo pinkathariti, tima iri tsipayitakariri saikantakawori jantayitakiro okaatzi oiyayitawori mayimpiritaantsi. ¹⁰ Intaina inkatziyaki iriroriiti inthaawantaiyaawo jowasankitaitakiri, inkantaiyini: ‘jikantamachiitzi nampitawori Babilonia-ki!’ Iroopirowaiwitaka nampitsi. ¹¹ Okatzimatakima jowasankitaitakimi? Tiki-raatya ishirinkapirotaajaitzi ooryaatsiri.

¹¹ Ari inkimitatyaari ikaatzi jiyomparitapiintakari, owanaa jowashirini-intakotyaari, jiraakowaityaari, tima tikaatsi jiyomparitaiyaari. ¹² Tima iri jiyompariitapiintakari ir-oro-ti, iiriikiti, poriryaari imapini, nashiwaiy-itachari kithaarintsi, kitamaamawori, pitzirishimawotatsiri, kityonkama-wopirotatsiri, karinthamawotatsiri. Tzimayiwitacha oiyawori santari. Tzimayiwitacha jiwitsikani ipothoyitakiri kamiithaini, chiitsi, inchakota pinay-itachari, ashiro, mapi. ¹³ Tzimayiwitacha mitaki, tzimayiwitacha nashi-waitachari kasankari, tzimayiwitacha imiriitari, tzimayiwitacha owaaki inchato kimitariri yiinkantsi, tzimayiwitacha opani jowayitari, tzimayiwitacha i-vaca-ti, jojiyati, imorani ishiyakomintotari, tzimayiwitacha jompiratanipaini iijatz. ¹⁴ Ari othonkapaakari chochoki pinintapiintsitakari. Tii otzimayitai ajyaagawo pikowapiintakiri, ari okaatapaaki owaniinkata.

¹⁵ Intaina jaminakotairo jiyomparitapiintari, thaawa inkantya iiro it-sipataayitzi jowasankitagaitakiri. Antawoiti jiraakotyaari jowashiritakotanatyaari. ¹⁶ Inkantaiyini: ‘jikantamachiitzi nampitawori janta! Iroopirowaiwitaka nampitsi. Tzimayiwitacha oiyiki iroopirori kitamaamawori imanthaki, pitzirishimawotatsiri, iijatz kityonkapiromawotatsiri. Tzimayiwitacha oiyiki ir-oro-ti, imapini poriryaayitatsiri. ¹⁷ Apa ishirinkaniintanaka kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro antawo ajyaa-gawo’. Ari ikimitakari saikayitaintsiri jamaatakomintoki, intaina ikatziyayitaka jaminakotzi tsika ikanta japiroitakiri. Ari ipiyotaiyakani ikaatzi antakoyitziro jamaatakominto, itsipayitakari ikaatzi otitantawori. ¹⁸ Ikanta jiñaakiro oyachaarinka nampitsi otagaa, owanaa jiraakotakawo, ikantayitzi: ‘Tikaatsi pashini nampitsi kimitaiyaawoni jiroka iroopirowita’. ¹⁹ Antawoiti jowashiriniintaka, ikantaiyakini: ‘Ikantamachiitzi ikaatzi nampitakawori janta. Tima ajyaagantayiwitakai aakaiti aayitapiintakiro ajyaagawonsi amaatakomintoki. Tima apa ishirinkapinta kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro’. ²⁰ Irooma iirokaiti inkitijatz, oitishiritaariiti, otyaantapirori-iti, kamantantariiti, ontzimatyii pinkimoshiriyiti, tima ikamantsitayitakai Pawa iro jowasankitaantakariri saikantawori antawo nampitsi, ipiyakow-intaiyatziiimini iirokaiti”.

²¹ Ikanta apaani maninkari tzimatsiri ishintsinka, jaaki antawo mapi, jookakiro inkaariki, ikantzi: “Nokimitaakiro nookakiro antawo mapi, ari nonkimitaakiro iijatz antawo nampitsi Babilonia. Ari ompiyaari, iiro jiñaitairo. ²² Iiro ikimaitairo pimpampithai, onkamiñainkati piwiyompim-into, pisonkari, iijatz pityoori. Iiro jiñaitaimi pikaatzi piwitsikayitziro tsikarika oiyitari. Iiro ikimaitairo ompoimati pitoonkaminto. ²³ Iiro jiñaitairi imporikai pootaminto. Iiro jiñaitaimi paawakaiya. Ari okaatapaaki maawoni jiroka, tima oiyiki poitzipinashiriyitakiri pashinijatz atziriti, kimi-waitaka pinkisaminthatayiiirimi. Tima antawoiti ishintsitwaka ikaatzi yomparitapiintakamiri. ²⁴ Iriitaki owatsinawaitakiriri pashinijatziiiti, ikap-athainkatakaawaitakiri Kamantantariiti. Ari ikantakiri maawoni oitishir-itaari”.

Ithaamintaita inkitiki

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, nokimatzi kamiñainkatanaintsiri inkitiki ikaimaiyini, ikantzi:

¡Iijowí! Iriitajaantaki Pawa owawijaakoyitairi. Otzimimotziri jowani-inkawo, iijatzi ishintsinka.

² maawoni ikowiri jantiri irirori, tampatzika okantayitaka.

Tyaaryoori inatzi.

Tima jowasankitaakiro mayimpuro owaariprotakiriri kipatsijatziiiti.

Ipiyakowintaari ikaatzi jowamaitakiri jompiratani.

³ Irojatzí japiipiintaiyirini, ikantzi:

¡Iijowí! Onkatziyainkatawiiti oyachaarinka.

⁴ Ikanta 24 Antaripiroriiti, itsipatakari 4 inkitiwiriiti, jotzirowaiyanakani, tima ipinkathatanakitziiri Pawa isaikaki irirori saikamintotsiki, ikantaiyini:

¡Ari onkantyaari! ¡Iijowí!

⁵ Tzimatsi ñaawaitanaintsiri saikamintotsiki, ikantaitzi:

maawoni jompirayitairi Pawa, pinthaamintaiyaari.

Pimpinkathatairi maawoni, pitanatyaawo tsinampashiririiti iijatzí iri-
ipiroriiti, maawoni.

⁶ Ipoña nokimaki kamiñainkatapaintsiri, iriwaitaki ipiyotaiyani atziririiti, iroowaitaki oparyiinkatzi jiña, iroowaitaki iijatzí ookathawontsi. Ikan-
taitzi:

¡Iijowí! Aritaki pinkathariwintantai Pawa, iri Apinkatharitsitaari
Shintsipirori.

⁷ Thami ankimoshiriwintiri, thami ampinkathatiri, tima irootaintsi
joimoshirinkiri jaawakaiya Oijya. Aritaki witsikaka iinatyaari.

⁸ Kitamaa okantaka ithaari, tii okipatsiwaitzi, poriryaa okantaka. Ojyakaawintachari "iinatyaari", iriitaiyitaki oitishiritaari. Ojyakaawintachari "tii okipatsiwaitzi iithaari", iro kamiithari jantayitakiri jirikaiti.

Jatyootaitiri jaawakaiya Oijya

⁹ Ipoña ipokashitapaakina inkitijatzí, ikantzi: "Posankinatiro jiroka: Owanaa inkimoshiritai ikaimaiyitakiri jatyootairi jaawakaiya Oijya". Ipoña ikantakina iijatzí: "Jiroka, iñanipiro inatzi Pawa". ¹⁰ Ari notzirowanaka nopinkathatanakiri maninkari, ipoña ikantana: "¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaataiyini jompiratai Oijya, ari nojyimi iiroka, ari nojyakari iijatzí ikaatzi oisokiroiyitakawori ikinkithatapaintziri Jesús. Aña iri pimpinkathatajanta Pawa. Tima okaatzi ikinkithatapaintziri Jesús, iroota-
jaantaki yoshiritakaariri Kamantantaniiriiti".

Tyaakaakariri kitamaari mora

¹¹ Ipoña noñaaki ashitaryaanaka inkiti. Tzimatsi janta kitamaari mora. Itzimi tyaakaakariri, iriitaki jiiitatziri "Oisokirotaniri", jiiitatziri iijatzí "Tyaaryoori". Aririka jowasankitaanti, tampatzika okanta. Ari okimitari iijatzí aririka jowayiritanti. ¹² Irooma irooki iriwaitaki paampari. Amathaipirowaita ikantaka. Josankinatakawo wairontsi kaari jiyotakoitzi apa jiyotziro irirori. ¹³ Ikithaatakotakawo othakakiri iraantsi. Iri jiiitatziri iijatzí "IÑAANI PAWA". ¹⁴ Tzimatsi inkitikinta jowayiriti. Kitamaathaitaki okantaka iijatzí iithaari, tii onkipatsiwaiti. Iriitaki oya-
aatakiriri tyaakaakariri iijatzí kitamaari imorani. ¹⁵ Ari oshitowanakiri ipaantiki kimitakawori othoyimpiminitzi osataamintotsi, irootaki jompo-
jantayitaiyaariri iisaniintani. Iri ompirantantaiyaarini jashirokotziti. Iri-
jatzí witsikakiniriri ojyakawori jimiritaitari jiiitatziri "Imashirinka Pawa
Shintsipirori". ¹⁶ Josankinatakawo wairontsi iithaariki, iijatzí iporiki. Jiroka

wairontsi: PINKATHARIWINTZIRIRI PINKATHARIITI. OMPIRATARIRI OMPIRATANIRIITI.

¹⁷ Ipoña noñaaki pashini maninkari ikatziyantakari ooryaatsiri, ikaimapaakiri maawoni tsimiriiti aayitatsiri, ikantziri: “Pimpoki papatotyā, poyaawo onkaati impayitimi Pawa. ¹⁸ Tima powayityaari atziriwatha: iwatha pinkhariiti, iwatha ijiwari owayiriiti, iwatha ñaapiroriiti, iwatha tyaakaapiintariri imoraniti. Ari powanatyāawo iijatzi iwatha imoraniiti. Tii apa powaiyaari jirikaiti, aña powayitaiyaari iijatzi iwatha maawoni: ompirataari, ompirataniri, antaripiroriiti, oryaanipaini, maawoni”. ¹⁹ Ipoña noñaakiri kowiinkari piratsi, noñaakiri iijatzi kipatsijatzi pinkhariiti itsipayitakari jowayiriiti. Ari ipiyotaiyakani inkini jowayiritiri jirika tyaakaakariri kitamaari imorani itsipayitakari iijatzi jowayiriiti. ²⁰ Tzimatsi iita oirikawakiriri kowiinkari piratsi. Ari ikimitaakiri thiiyinkari kamantantani itsipatiintakari itasonkawintantzi. Ari okanta jamatawitantakariri kintakoyitakawori iwairo piratsi, ikaatzi pinkathayitakirori jojyakaawo. Jirika piratsi ipoña thiiyinkari kamantantani, jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari, tsika okitiryainkataki shitziwawo oyachaarinka. ²¹ Jowamaayiitakiri maawoni kimisantankiriri, jowathaitantakari shitowapaintsiri ipaantiki tyaakaakariri kitamaari mora. Kimaniintapirowaitaka tsimiripaini.

20

Ojyiki osarintsi, onkaati 1000

¹ Ipoña noñaaki jayiiitapaaki pashini maninkari. Joirikakiro jashitryaantyaawori omoona inthomaintapirotatsiri. Joirikaki iijatzi antawoiti ashirotha. ² Jaakiri noonki, maanki tzimitainchari pairani. Iriitaki Kamaari, Satanás. Joojotakiri onkaati 1000 osarintsi, ³ jotsiroryaakiri omoonakiki inthomaintapirotatsiri. Jojyipitakotakiri, jiwichaakotakiri onkantya iiro jamatawitantaari atziriiti, irojatzii imonkaatantyaari onkaati 1000 osarintsi. Aririka onthonkapaatyā jiroka, ari joojoryaakotapaintiri kapichiini.

⁴ Ipoña noñaaki ojyiki saikamintotsi tsika isaikayitai inkaati pinkathariwintantatsini. Ari noñaakiro ishiriiti ikaatzi jowamaawintaitakiri ikimisantairo iñaani Pawa, ikinkithatapaintziri Jesús. Jirikaiti, tii ipinkathatziri kowiinkari piratsi, tii ipinkathatziro jojyakaawo iijatzi. Tii ikintakotamakotawo iriroriiti iwairo piratsi, iijatzi jakoki. Iriiyitaki piriintaachari, ipinkathariwintantayitai itsipataari Cristo okaatzi 1000 osarintsi. ⁵ Iriima pashini ikaatzi kamayitaintsiri, tii jañaayitai irirori, irojatzii imonkaatantapaakari 1000 osarintsi. Irootaki jiiitatziri “Itawori Añagaantsi”. ⁶ Kimoshiri inkantaiya inkaati piriintaachani jiiitakiri “Itawori Añagaantsi”. Tima tasorintsishiriri jinayitaki. Iiro japiitziro inkamayitai. Aña kañaaniri inkantaiya, iri kimitaiyaarini Ompiratasorintsitaari jantawaitainiri Pawa, jantawaitainiri iijatzi Cristo. Ari itsipataari ipinkathariwintantai okaatzi 1000 osarintsi.

⁷ Aririka imonkaatapaatyā 1000 osarintsi, ari jomishitowaitapaintiri Satanás jashitakoitakiri. ⁸ Aririka ishitowanaki, jitapaiyaawo jamatawitapai maawoni atziri tsikarika inampiyitawo. Jiroka nampitsiiti jiiitakiro “Gog”, pashini “Magog”. Japatotairi maawoni inkini jowayiritakaiyaari. Intzimapiroti ojyiki atziri, irowaitaki okanta ojyikitzi impaniki jiiñaathapiyaaki. ⁹ Jiyaaatayakini tsika owintinipathatzi, jotzika-paakiri oitishiritaariiti tsika ipiyotaiyakani iriroriiti. Ari okaatzi jotzika-paakiro iijatzi jiiitatziri “Itakopirotaawo Nampitsi”. Omapokashitanaka

oparyaapaaki paampari, apirotakiri maawoni. ¹⁰ Ari jookaitakiri Kamaari janta opaampaporinthaataki inkaari, kitiryainka okantaka shitziwawo oyachaarinka. Tima ari jookitsitaitakari irirori kowiinkari piratsi, itsipataitakiri thiiyinkari kamantantaniri. Ari inkantaitatyiiro inkimaatsiwaitaiya.

Jaminakoitantai kitamaariki saikamintotsi

¹¹ Ipoña noñaaki antawoiti kitamaari saikamintotsi. Tzimatsi saikantakawori, iriitaki matakirori japirotairo inkiti iijatzi kipatsi. ¹² Ari ikatziyiyakani kamayitaintsiri janta kitamaariki saikamintotsi, jitakari itsipayitaari antariiti iijatzi iryaaniiti, maawoni. Ari japinairyaanakiro osankinarintsi, japinairyaanakiro iijatzi pashini tsika josankinatakoyita añaayitaatsini. Jaminakoyitairi atziri tsikarika oiyita jantakiri okaatzi josankinatakoitakiriri. ¹³ Iijatzi ikaatzi piinkayitaintsiri jiñaaki, ari ipiyoyitakari iriroriiti. Ikaatzi kamayitaintsiri, ari isaikitsitari iijatzi janta, okimiwaitakawo atzirityiimi “Kaamanitaantsi”, ompakagairi ompirawaiwitakari. Ari ikaatzi jaminakoitairi iriroriiti jantayitakiri. ¹⁴ Ari jookaitakiro “Kaamanitaantsi” opaampaporinthaataki inkaari ontagaiya. Jiroka opaampaporinthaataki inkaari, iro jiitaitakiri “Apititanaintsiri Kaamanitaantsi”. ¹⁵ Ipoña jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari maawoni kaari osankinatakotachani jañaayitai.

21

Owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi

¹ Ipoña noñaaki owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi. Tima aritaki apirotaka pajjatori inkiti, iijatzi pajjatori kipatsi. Tii jiñaitairo inkaari. ² Ipoña noñaaki iyyaawiinkapaaki inkitikii apaani nampitsi tasorintsitsitsiri, jiitaitziri “Owakiraari Jerusalén”. Iri Pawa owayiitakaantakirori. Owani-inkakitaka, iroowaitaki apaani tsinani owaniinkatashitari oimityaari. ³ Ari jiñaawaitaitanaki shintsiini saikamintotsiki, ikantaitzi: “¡Pamini! Ari osaikimotairi kipatsijatziiiti jiroka tasorintsithaanti tsika inampitawo Pawa. Ari itsipatajaantaari Pawa tsika isaikayitzi iyyininkataari. ⁴ Tima Pawa ojyiyookipirotairini, inkimoshiritakaayitairi. Iiro ikaamaniyitai, tikaatsi onkatsizimowaitai, tikaatsi iragaachani, tikaatsi kimaatsiwaitaachani. Tima ari okaatapaaki maawoni jiroka”.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki saikaintsiri saikamintotsiki, ikantzi: “Nowakiraataakagairo maawoni”. Ikantanaki iijatzi: “Posankinatiro jiroka, tima tyaaryoori ñaantsi inatzi, ari okantaitayaani”. ⁶ Ari ikantana: “¡Ari iwiyaapaaka! Naakataki ojyawori itawori osankinarintsi. Naaka ojyawori iwiyaantaawori iijatzi. Naakataki itakaantanakawori. Naakataki thonkaironi. Tzimatsirika miritatsiri, ari nomiritakaiyaari jiña tsika otzimi añaakaantatsiri. Impashitaiyaari, tii opinawontsiti. ⁷ Irootaki nokajyaakaakiniriri kitishiritaniriiti. Naaka Pawa ipinkathayitai. Iriitaki nonkimitakaantairi notomiiti. ⁸ Iro kantzimaaitacha iiro notomitaari thaawinkariiti, kisoshiriri, kisaniintaniri, tsitokantaniri, mayimpiri, matsitaniri, pinkathatakiriri oiyakawontsi, thiiyinkariiti. Aña iri taayitaachani opaampaporinthaataki inkaari, kitiryainkaintsiri oyachaarinka. Iro apititanaintsini inkamayitai”.

Owakiraari Jerusalén

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, ipokashitapaakina apaani maninkari owasankitaantaniri oirikakirori iwamokoti. Ikantapaakina: “Pimpoki, noñaayimiro oiyakaawintari tsinani iinatyaari Oijya”. ¹⁰ Jaashirinkatanakina tonkaari otzishiki. Joñaagakinawo nampitsi

tasorintsitsiri jiitaitziri Jerusalén, jowayitairi Pawa opoñagaawo inkitiki. ¹¹ Janta nampitsiki, ari jiñaitairo jowaniinkawo Pawa, shipakiryaaawaitaki, iroowaitaki okanta mapiki porikatsiri, pinapirotachari.* ¹² Antawo okantaka otantonampi. Tzimatsi 12 ityaapiintaitzi. Tzimatsi 12 maninkariiti aamaakowintayitawori ityaapiintaitzi. Ari josankinaitakiro iwairo itomiiti Israel-ni. ¹³ Okaatzi mawa ityaapiintaitzi montitakariri ishitowapiintzi ooryaatsiri. Iijatzi ityaapiintzi ooryaatsiri, okaatzi mawa. Katonkanta, okaatzi mawa. Kirinkanta, okaatzi mawa. ¹⁴ Tzimatsi okaatzi 12 antawoitzi mapi otzitakirori otantonampi. Ari osankinayitakari 12 iwairopaini Otyaantapiroriiti.

¹⁵ Jirika ñaanatakinari, joirikaki imonkaamintoshithaki jiwitsikaitziri oro, iro jimonkaantanyaawori otantonampi, iijatzi ityaapiintaitzi. ¹⁶ Ari jimonkaanampitawakaa jiroka nampitsi, ti anaawakaa. Ikanta jirika, jitanakawo jimonkaanampitakiro, okaatzi 2200 kilómetro osanthanka, iijatzi okaataki ojinokitzi.† ¹⁷ Ipoña jimonkaatakiro iijatzi otantonampi, okaatzi otontatzi 144 jimonkaatantakawo ikonaki. Iro jimonkaatantakari jirika maninkari kimitawori ikonaki atziri jimonkaatantapiintakari irirori. ¹⁸ Jiroka otantonampi, ojoyawaitakawo mapi porikaki okantaka. Jiyoshiita oro jiwitsikantaitakawori nampitsi, porikaki okantaka.‡ ¹⁹ Itzinkamiitantakawori otantonampi, jaayitaki porikakiyitatsiri mapiki, pinapiroyitachari. Jiroka owairopaini mapiki jaayitakiri: jaspe, zafiro, ágata, esmeralda, ²⁰ ónice, cornalina, crisólito, berilo, topacio, crisopraso, jacinto, amatista. ²¹ Okaataki 12 ityaapiintayitzi, iro jaayitaki antawopirori kitamaari mapi, iro jimokakiri jiwitsikantakawori. maawoni aatsiti nampitsi, jiyoshiita oro jiwitsikantakawori, porikaki okantaka.§

²² Tii otzimapai janta tasorintsipanko. Tima iro inampi Awinkathariti Pawa Shintsipirori itsipataari Oijya. Iriiyitajaantaki poyaataiyaawoni tasorintsipanko janta. ²³ Tii ikowajaanta ooryaatsiri, iijatzi kashiri. Tima jowaniinkawo Pawa kitijiyiinkatakaironi. Iri Oijya kimitaiyaarini ootamintotsi. ²⁴ Iriitaki kitijiyitakaironi janiiyitai atziriiti janta. Pinkathariti tzimayiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, kamiithaini isaikayitai janta ipinkathatairi Pawa. ²⁵ Iiro otsiniritapai, aña okantaitatyaani onkitijiyitapai. Iiro ashitanitaa nampitsi janta. ²⁶ Ikaatzi tzimayiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, ipinkathayitairi, kamiitha isaikayitai ipinkathatairi Pawa. ²⁷ Iiro itzimai kaaripirotpaatsini, iiro jiñaitairi antayitaironi ipinkaitziri, iiro itzimapai iijatzi thiiyapaachani. Apa inampitaiyaawo josankinatakotakiri Oijya jañaayitai janta.

22

¹ Ipoña joñaagakinawo jiñaa kañaanitakaantsiri. Kitijyaaniki okantaka. Iro shitowaatsiri isaikamintoki Pawa itsipatakari Oijya,* ² irootaki shiyaatainchari niyankiniki aatsi. Omontithapiyaatakawo oyoookantakawo chochoki kañaanitakaantsiri. Okantaitani kashiriki okithokitapai osarintsiki. Oshinchaantapai oshi. ³ Iiro otzimapai owasankitagaantsi janta. Ari osaikapairi isaikaminto Pawa, iijatzi jashi Oijya. Inkantaitatyaani

* **21:11** Kantakotachari jake “porikatsiri”, iro jiitaitziri iijatzi “jaspe”. † **21:16** Kantakotachari jake “2200 kilómetro” iro ikantaitziri iijatzi “12000 estadio”. ‡ **21:18** Kantakotachari jake “porikaki”, okimitakawo okanta botella, iijatzi vidrio. § **21:21** Kantakotachari jake “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzi cristal. * **22:1** Kantakotachari jake “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzi cristal.

jantawaitapainiri jompiratani. ⁴ Ari iŋaapooyiitairi Pawa. Inkintakotamako-taiyaawo atzirriiti iwairo Pawa. ⁵ Iiro otsiniritapai janta. Iiro itzimapai ooryaatsiri. Tima iri kitiiyiinkataatsini Awinkathariti Pawa. Ari ikantaitatyiiro impinkathariwintantapai atzirriiti janta.

Irootaintsi impiyi Cristo

⁶ Ipoŋa ikantanakina maninkari: “Tyaaryoo inatzi jiroka ŋaantsi, kantatsi ankimisantiro”. Tima ikimitaakiri pairani Awinkathariti Pawa jiyotakaay-itakiri Kamantantaniriiti, ari ikimitaakinari iijatzji naaka, jotyaaantakinari imaninkariti joŋaagayitakinawo jiroka, iro jiyoitantaiyaari jompirataniiti irootaintsi awijayiti oiyityaari paata.

⁷ Jiroka ikantzi Jesús: “¡Pamini! Irootaintsi nompiyi. Kimoshiri inkantaiya kimisantakironi ikamantantaitakiri jaka osankinarintsiki”.

⁸ Naakataki Juan osankinatzirori jiroka. Naaka ŋaajaantakirori maawoni, naaka kimajaantakirori iijatzji. Ari notziirowawitanaka nompinkathatiri maninkari oŋaagakinawori maawoni jiroka. ⁹ Ikantanakina irirori: “¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaataiyini jompiratai Pawa, ari nojyimi iiroka, ari nojyari Kamantantaniriiti piyiytziri ‘iyikiiti’, nojyakari iijatzji inkaati kimisantaironi osankinayitainchari jaka. Aŋa iri pipinkathatajaantai Pawa”.

¹⁰ Ipoŋa ikantanakina iijatzji: “Okaatzi posankinatakotakiri awijayitatsini paata, iiro ponsirikakotziro, tima irootaintsi iŋaitiro awijatsini.

¹¹ ¡Inkaaripiroshiritawiiti kaaripiroshiritaintsiri iroŋaaka! ¡Inkamaaripiroshiritawiiti kamaarishiritaintsiri iroŋaaka! ¡Inkamiithapirowaitai antakirori kamiithari iroŋaaka! ¡Inkitishiriprowaitai kitishiritaintsiri iroŋaaka!

¹² ¡Irootaintsi nompiyi! Irootaintsi nompinatairi atzirriiti okaatzi jantawintakiri apaanipaini. ¹³ Naaka ojyawori itawori osankinarintsji, Naaka ojyawori iwiyaantawori iijatzji. Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawoni. Naakataki itakaantanakawori, Naakataki thonkaironi”.

¹⁴ Kimoshiri inkantaiya kiwayitaironi iithaari, inkini ishinyiitainiri chochoki aŋaakaantatsiri, inkini intyaayitai ityaapiintaitzi nampitsiki. ¹⁵ Iiro ityaayitai kimitakoyitariri otsitsi, kisaminthafantainiri, antapiintakirori kamaawotatsiri, tsitokantaniri, pinkathatakiriri oiyakaawontsi, amitapiintakawori ithiyanita.

¹⁶ “Naakataki Jesús, otyaantakiri maninkari inkamantimiro jirokapaini, inkini powawijayiniri iiroka apatowintapiintakariri Pawa tsikarikapaini. Naaka charinitariri David-ni. Naakataki jiiitatzji ‘Impokiro Oŋaaminki’”.

¹⁷ Ikantzi Tasorintsinkantsi: “Pimpokiita”. Ari okantsitari iijatzji kimitakawori tsinani iinataityaari. Inkaati kimayitaironi jiroka, inkantayitai: “Pimpokiita”. Impokayitiita miriyitatsiri. ¡Itzimirika kowanaintsiri imirityaawo jiŋaa aŋaakaantainiri, jirawaiti, ti opinanita!

¹⁸ Tzimatsi nonkamantiriri inkaati kimaironi jiroka tsika osankinatakoyitaka awijayitatsini paata: Tzimatsirika owanaawaitakironi okaatzi osankinatainchari jaka, ari jowanagainiri Pawa inkimaatsitaiyaawo irirori okaatzi kinkithatakotainchari osankinarintsiki.

¹⁹ Tzimatsirika thaŋaapithatantyaawoni okaatzi osankinainchari jaka, ari inthaŋaapithataiyaari paata Pawa irirori iiro ishinitainiri chochoki aŋaakaantatsiri. Iiro ityagai nampitsiki ikinkithatakotaitakiri jaka.

²⁰ Jirika kinkithatakantakirori maawoni jiroka, ikantzi: “Irootaintsi nompiyi”. Ari nokantzi naaka: “Ari onkantyaari, thaankiini pimpiyi”.

²¹ Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.